লেখিকাৰ জীৱনী

(দ্বিতীয় খণ্ড)

সম্পাদিকা

শীলা বৰঠাকুৰ

সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতি
তেজপুৰ, অসম

LEKHIKAR JIVANI : (2nd volume) A collection of thirty five biographical sketches of women writers of Assam, Edited and compiled by Prof, Sheela Barthakur and published by All Assam Lekhika Samaroh Samiti, Tezpur

First Edition January, 1993

প্ৰকাশক   সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতি
শ্বহীদ চাৰিআলি। পদুম পুখুৰী পাৰ,
তেজপুৰ-৭৮৪০০১

প্ৰথম প্ৰকাশ : জানুৱাৰী, ১৯৯৩

শীলা বৰঠাকুৰ
সভানেত্ৰী,
সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতি

মূল্য : পয়ষষ্ঠি টকা

ছপা যোগান : কাশী ব্লক ইণ্ডাষ্ট্ৰী
চান্দমাৰী, তেজপুৰ

সূচীপত্ৰ

বিষয় পৃষ্ঠা

সম্পাদকীয় :

প্ৰথম ভাগ

সাৰদা বালা দাস : ছাকিনা খাতুন ১
হেমপ্ৰভা হাজৰিকা : দীপ্তি বৰা ১৪
হেমলতা দত্ত : জয়শ্ৰী চলিহা ৩২
স্নেহ দেবী : ধনদা কলিতা ৪০

দ্বিতীয় ভাগ

কুঞ্জবালা দেবী : বেনু হাজৰিকা ৫৩
হীৰা প্ৰভা বৰুৱা . অন্নদা শইকীয়া ৫৯
জ্ঞান বালা বৰুৱা . স্বৰ্ণ শইকীয়া ৭৪
সুধা বৰুৱা . নীতি বৰুৱা ৮২
সুপ্ৰভা দেবী : আৰতি বৰা ৮৭
মনোৰমা ভট্টাচাৰ্য্য : সপোন মাধুৰী দত্ত ১০৫
বিষ্ণুপ্ৰিয়া দত্ত বৰুৱা : ফুল বৰা ১১৬
সুপ্ৰভা গোস্বামী : মঞ্জু দেবী পেগু ১২৫
ব্ৰজবালা দেবী . স্বৰ্ণ গোস্বামী ১৩৯
কৃষ্ণপ্ৰিয়া হাজৰিকা : দীপিকা বৰুৱা ১৫১
ফুলেশ্বৰী দত্ত : মাধুৰী কলিতা চৌধুৰী ১৫৭
অম্বিকা গোস্বামী : নীলিমা বৰা ১৭৪
নিৰুপমা কটকী : নীলিমা গোস্বামী শৰ্ম্মা ১৭৯
প্ৰণীতা দেবী : ডঃ অমিয়া দেবী ১৮৭
হেমনলিনী গোস্বামী : ডঃ স্বাধীনতা মহন্ত ১৯৬
দিব্যপ্ৰভা ভৰালী : পূৰবী বৰমুদৈ ২০১
ক্ষীৰদা কুমাৰী বৰুৱা : গিৰি কুমাৰী গগৈ ২১৯
সৌজন্যময়ী ভট্টাচাৰ্য্য : হিমাদ্ৰি দেবী ২৩২

কমলিনী বৰবৰা : বিনীতা দত্ত ২৫২
ফাতেমা খাতুন : মেহেৰুণ নিছা ২৬৩
বিমল ভাগবতী . মৃণালী চেতিয়া ২৭১
নীলিমা দত্ত : নিৰুপমা মিশ্ৰ ২৮৫
আৰতি শইকীয়া : হেমপ্ৰভা বৰা ৩০৩
হেমপ্ৰভা গোস্বামী . নিৰ্ম্মালি হাজৰিকা ৩১০
হিৰণ্যময়ী দেবী : আভা বৰা ৩১৮
সাবিত্ৰী বৰগোহাঁঞি : নিৰুপমা বৰুবা ৩৩৮
হেমপ্ৰভা শইকীয়া বস্তিমালা দেবী ৩৪৯
অনুৰাধা দাস . তৰুলতা দাস ৩৭৭
অনু বৰুবা . জীবন মাধুৰী নেওঁগ বৰা ৩৮৫
নিৰুপমা ফুকন : মনোৰমা বৰগোহাঁঞি
অমিয়া চক্ৰবৰ্ত্তী : অনু শইকীয়া

সম্পাদকীয়

অসমীয়া ভাষা সাহিত্য আৰু সংস্কৃতিৰ চৰ্চ্চা আৰু বিকাশ সাধনেৰে জাতিটোক বৈশিষ্টতাৰে জীয়াই ৰখাৰ দায়িত্ব মহিলা সকলেও গ্ৰহণ কৰি আহিছে। অসমৰ সাহিত্য আকাশৰ পৰা পয়ত্ৰিশ গৰাকী এনে কৃতী লেখিকাৰ জীৱনী সম্বলিত কৰি "লেখিকাৰ জীৱনী"ৰ দ্বিতীয় খণ্ড যুগুতাই ৰাইজলৈ নিবেদন কৰিলো। লেখিকা সকলৰ সাহিত্যিক অবদানেই এই জীৱনী গ্ৰন্থ প্ৰণয়নৰ প্ৰধান উৎস আৰু প্ৰেৰনাৰ থল বুলি কব লাগিব। জাতিৰ জীবন ৰচোতা এই সকল লেখিকাই নিজৰ বৈশিষ্টপূৰ্ণ সাধনাৰে যুগৰ প্ৰযোজনীয় সাহিত্য সৃষ্টি কৰি নিজৰ জীবনো সমৃদ্ধ কৰিছে। প্ৰতিগৰাকীয়েই ব্যক্তিগত সাধনাৰে সাহিত্য-সেবা কৰিলেও ইয়াৰ অন্তৰালত লুকাই আছে জননী সেবাৰ এক মহান উদ্দেশ্য, তেওঁলোকৰ জীবন আৰু চেষ্টাৰ এক মুলগত ঐক্য। সৰল অনুভূতি, গভীৰ উপলব্ধি, কল্পনা, বৌদ্ধিক অৰ্হতাৰ পৰিচয় স্বৰূপে, জাতীয় চেতনাৰ ভাবোশ্বাসেৰে প্ৰণোদিত এই ৰচনা সমূহ তেওঁলোকৰ বহু পৰিশ্ৰমৰ ফল, লেখত লবলগীয়া বৰঙনি আগবঢাওতা এই পতাকাবাহী সকলৰ জীবন কথা দাঙি ধৰিবলৈ পাই আমি ধন্য হৈছো। এই সকল যশস্বী লেখিকা আমাৰ চিৰবন্দিত।

অসমীয়া সাহিত্যত ভালেমান জীৱনী গ্ৰন্থ প্ৰণয়ন কৰা হৈছে যদিও এতিয়াও ভালেমান গুণী জ্ঞাণী লোকৰ জীবন আলেখ্য লিপিবদ্ধ হোৱা নাই। বহুতো যশস্বী মহিলাৰ জীবন কথা পাহৰণিৰ গৰ্ভত বিলীন হৈছে। শিল্পী সাহিত্যিকৰ জীৱন সদায় সংগ্ৰামপূৰ্ণ। উন্নতিৰ জখলাত আগবাঢি যাওঁতে উদ্দেশ্যত উপনীত হোৱাৰ আগতে নানা বাধা বিপৰ্য্যয় অতিক্ৰম কৰি কৰি কোনো গৰাকী ভাগৰি পৰে। কোনো গৰাকীৰ জীবনত হয়তো এই বাধা তেওঁলোকৰ মহৎ অভিলাষৰ প্ৰাচীৰ হব নোৱাৰে, তেওঁলোক পথভ্ৰষ্ট নহয়, সৃষ্টিৰ মাজতে নিজক জীয়াই ৰাখে। এই সকলৰ আহি অনুকৰণীয় আৰু এই সকলৰ জীবনী কাহিনীৰ আধাৰত ধৰি ৰখাতো আমাৰ কৰ্ত্তব্য বুলি অনুভৱ কৰিছোহঁক।

সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতি অসমীয়া ভাষা-সাহিত্য সংস্কৃতি চৰ্চ্চাৰ বাবে মহিলা সকল—এখনি স্বেচ্ছাসেৱী অনুষ্ঠান।

মহিলাৰ মাজত সাহিত্যনুৰাগ বৃদ্ধি কৰি সাহিত্য সম্পদৰ অবিহণাৰে দেশৰ মান উন্নত কৰাৰ উদ্দেশ্য আগত ৰাখি, অসমৰ ভৌগলিক পৰিধিক কৰ্ম্ম পৰিসৰ হিচাবে লৈ বিগত বছৰ বোৰত এই অনুষ্ঠানে ভালেমান কাম কৰিছে আৰু ভালেমান শীৰ্ষস্থানীয় ব্যক্তিৰ সক্রিয় সহযোগেৰে কৰ্ম্ম আচনি সাফল্যমণ্ডিত কৰি তুলিব পাৰিছে। আমাৰ গ্ৰন্থ প্ৰকাশৰ প্ৰচেষ্টাত ৰাইজৰ পৰা সহায়-সহযোগ আৰু সু পৰামৰ্শ কামনা কৰো। এই খিনিতে উল্লেখ কৰিব খুজিছো যে ছপাৰ কাম প্ৰায় শেষ হোৱাৰ লগে লগে শ্ৰীযুতা ফুলেশ্বৰী দত্তই ১৯৯২ চনৰ সাহিত্যিক পেঞ্চন লাভ কৰাৰ খবৰ পোৱা হয়। শ্ৰীমতী বিমল ভাগবতীয়েও অনুবাদ সাহিত্যৰ বাবে সাহিত্য একাডেমীৰ বটা লাভ কৰিছে। জীবনীত এই কথা সন্নিবিষ্ট নহ'ল।

আনহাতে '৯২ চনৰ ১৯ চেপ্তেম্বৰৰ দিনা শ্ৰীযুতা কুঞ্জবালা দেবীৰ আৰু ১৮ নবেম্বৰৰ দিনা শ্ৰীযুতা সুধা বৰুৱাৰ পৰলোক প্ৰাপ্তি হয়।

এই গ্ৰন্থখনি প্ৰণয়ন কৰাৰ কালছোৱাত যি সকলে লাগতীয়াল সহায় আগবঢ়ালে সেই সকল আমাৰ ধন্যবাদৰ পাত্ৰ হৈছে। এই দ্বিতীয় খণ্ড জীবনীতো ভালেমানকেইটা লেখনিৰ ওপৰত বিস্তৃতভাৱে হাতফুৰাব লগাত পৰিছে। এই ক্ষেত্ৰত বিশেষ সহায় আগবঢ়াইছে সৰ্ব্বশ্ৰীমতী হিমাদ্ৰি দেৱী, মাধুৰী কলিতা চৌধুৰী, মৃণালী চেতিয়া আৰু নিৰুপমা মিশ্ৰই। এখেত সকলৰ ওচৰত আমি ঋণ স্বীকাৰ কৰিছো। সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতিৰ প্ৰধান সম্পাদিকা শ্ৰীমতী স্বৰ্ণ শইকীয়াৰ পৰা যথেষ্ট সহায় পাইছো। পাণ্ডুলিপি প্ৰস্তুত কৰাত সৰ্ব্বশ্ৰীমতী আৰতি বৰা, বীণা বৰুৱা আৰু জুৰি কলিতাই সহায় কৰিছে আৰু অশেষ পৰিশ্ৰম কৰি যি সকলে জীৱনী যুগুত কৰি দি আমালৈ সক্রিয় সহযোগ আগবঢ়াইছে—এই সকলোলৈকে আমাৰ কৃতজ্ঞতা জনাইছো।

প্ৰথম খণ্ড "লেখিকাৰ জীৱনী" প্ৰকাশৰ বাবে শ্ৰীমতী বেণু মহন্তই বুজন পৰিমাণৰ ধন আগবঢ়াইছিল। তেখেতলৈ পুনৰবাৰ কৃতজ্ঞতা জনালো।

ছপাশালৰ কাম সম্পাদন কৰা কাশী ব্লক ইণ্ডাষ্ট্ৰীৰ শ্ৰীধৰণী বৰ্ম্মনো আমাৰ ধন্যবাদৰ পাত্ৰ। গ্ৰন্থখনে পাঠকৰ পৰা সমাদৰ পালে আমাৰ কষ্ট সাৰ্থক হ'ব।

সৰ্ব্বশেষত অজ্ঞাতে কৰা সকলো দোষৰ বাবে ক্ষমা প্ৰাৰ্থনা জনাই এই শিতানৰ সামৰণি মাৰিলো।

শীলা বৰঠাকুৰ
সম্পাদিকা

অসমৰ
লেখিকা
সকলৰ
হাতত—

—সম্পাদিকা

প্রথম ভাগ

সাৰদা বালা দাস

এখন পুৰুষ প্ৰধান সমাজত জন্ম লাভ কৰিও যি গৰাকী নাৰীয়ে, নিজৰ ইচ্ছা শক্তিৰ তীব্ৰতাৰ বলত নানা বাধাবিঘিনি অতিক্ৰম কৰি সমাজত এখন সুকীয়া আসন লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল সেই গৰাকী নাৰীয়েই হৈছে বৰপেটাৰ প্ৰথম কবিয়ত্ৰী, বিপ্লৱী নাৰী সাৰদা বালা দাস।

গোৱালপাৰা নগৰৰ টিলাপাৰাত ১৮৯৯ চনত সাৰদাবালাৰ জন্ম হয়। পিতৃ ৺বুধিৰাম দাস আৰু মাতৃৰ নাম ৺সেউতি বালা দাস। সাৰদাবালাৰ পূৰ্বপুৰুষৰ বাসস্থান আছিল হাদিৰাচকী। আহোম ৰজাৰ দিনত তেখেতৰ পূৰ্বপুৰুষে ৰজাঘৰৰ বিষয়-বাব লোৱা বুলি জনা যায়। বৰভূঁইকপৰ সময়ত হাদিৰাচকী ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বুকুত জাহ যোৱাত সাৰদাবালাৰ পিতৃ-মাতৃ গোৱালপাৰালৈ উঠি আহে, কিয়নো সাৰদাবালাৰ মোমায়েকৰ ঘৰো গোৱালপাৰাতে আছিল। সাৰদাবালাৰ মাতৃ গোৱালপাৰাৰ শ্যাম ৰায় সত্ৰৰ পাঠকনী আছিল আৰু তেওঁ পুঁথিৰ পদৰ লগত খাপ খুৱাই ভক্তিমূলক গীত, ঘোষা আদি ৰচনা কৰিছিল। নিচেই সৰুতে পিতৃ-বিয়োগ হোৱাত মাক আৰু দদায়েকৰ ছত্ৰছায়াত সাৰদাবালা ডাঙৰ-দীঘল হয়।

সৰুৰে পৰাই সাহসী আৰু সচেতন মনৰ ছোৱালী আছিল সাৰদাবালা। শিক্ষাৰ প্ৰতিও আছিল দুৰ্ব্বাৰ হেপাহঁ। বিদ্যালয়লৈ যোৱাৰ বয়স নৌহওঁতেই অইন ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক যোৱা দেখি নিজেও যাবলৈ কান্দি-কাটি মাকক বৰকৈ আমনি দিছিল। ইমান সৰুতে শিক্ষকে বিদ্যালয়ত ভৰ্ত্তি নকৰে বুলি কৈ মাকে কোনোমতেহে বাধা দি ৰাখিছিল। বিদ্যালয়ত নাম লগাই দিয়াৰে পৰা সাৰদাবালাই একানপতীয়াকৈ পঢ়া-শুনাত লাগে। সেইসময়ত বিদ্যালয়ত

বঙালী ভাষাতে পাঠ আৰম্ভ কৰে। অসমৰ অন্য ঠাইৰ তুলনাত গোৱালপাৰা জিলাত বঙলা ভাসা-সংস্কৃতিৰ প্ৰভাব বাৰুকৈযে পৰিছিল। গোৱালপাৰা বাসীৰ মাজত শুদ্ধ অসমীয়া ভাষাৰ কথা-বতৰা প্ৰায় নচলিছিল বুলিলেই হয়। বঙালী মাধ্যমত পঢ়া-শুনা কৰি, ঘৰে-বাহিৰে বঙালীতে কথা বতৰা হৈ সাৰদাবালাৰো মাতৃ-ভাষাৰ লগত চিনা-পৰিচয় নোহোবাৰ নিচিনাই হৈছিল বিদ্যালযত তেওঁৰ গুৰু আছিল ✓ঈশ্বৰ চন্দ্ৰ ৰায আৰু গুৰুমা তেখেতৰ পত্নী ✓গিৰিবালা ৰায। সাৰদাবালা গুৰু আৰু গুৰুপত্নীৰ অতি মৰমৰ ছাত্ৰী আছিল। গুৰুৱে এইদৰে উৎসাহ যোগাইছিল—“পডবে পডবে খুব ভালোভাবে পডবে, তবেতো জীবনটা সুন্দৰ হবে ” তেৰো গুৰুবাক্য আখ'ৰ-আখৰে পালন কৰি শিক্ষা আহৰণত ব্ৰতী হৈছিল।

সেইসময়ত স্ত্ৰীশিক্ষাৰ প্ৰতি সমাজ সচেতন নাছিল : অধ্যযনৰ প্ৰতি থকা গভীৰ হেপাহক মষিমূৰ কৰি কুমাৰী অবস্থাতে সাৰদা-বালাক বিয়া দিয়া হয় বৰপেটাৰ গলিযাহাটীৰ ✓ডা মাধব চন্দ্ৰ দাস দেবলৈ। সেইসময়ত সাৰদাবালাই এম, ভি পৰীক্ষা দিছিলহে, ফলাফল ওলোবাই নাছিল। বিয়াৰ পিছতহে গম পাইছিল যে যোগ্যতাৰে তেওঁ এম, ভিত বৃত্তি লাভ কৰিছে। বিয়াৰ পিচত বৃত্তি পায়ো বিদ্যালয়ত নপঢ়া বাবে শিক্ষা বিভাগৰ ফালৰ পৰা সেই-দিনতে দুশ টকাৰ অতি মূল্যবান গ্ৰন্থ আৰু চুটকেচ এটা পুৰস্কাৰ দিছিল।

বঙালী ভাষাত শিক্ষা লাভ কৰি, বঙ্গীয় পৰিবেশত ডাঙৰ দীঘল হোবা সাৰদাবালাই ববপেটালৈ বিয়া হৈ আহিহে সম্পূৰ্ণ অসমীযা পৰিবেশ এটা পাইছিল। অসমীযা ভাষাৰ লগত পৰিচয় ঘটাৰ পিচত তেওঁ মনে প্ৰাণে মাতৃভাষাৰ বাবে চিন্তা চৰ্চ্চা কৰিবলৈ ধৰিলে। সাংসাৰিক কাম-কাজৰ ফাকে-ফাকে মনৰ মাজত জুমুৰিদি থকা ভাব-ভাষা বোৰ লিখনিৰ জৰিয়তে প্ৰকাশ কৰিবলৈ বিচাৰিলে। স্বামীযেও এই ক্ষেত্ৰত যথেষ্ট উৎসাহ

যোগালে। সাৰদাবালাৰ মনৰ মাজত এটি কথাই অহৰহ তোলপাৰ লগাইছিল যে সাংসাৰিক দায়িত্ব পালনৰ উপৰিও নাৰী সমাজৰ বাবে কৰিবলগীয়া কাম বহুত আছে। কিয়নো সেই যুগৰ নাৰীয়ে ওৰনিৰ তলতে লুকাই ঘৰুৱা কামতে মনোনিবেশ কৰিছিল। সমাজত নাৰী অবহেলিতাহৈ থকাতো তেওঁ অন্তৰেৰে মানি লব পৰা নাছিল। নাৰীৰ অধিকাৰ সাব্যস্ত কৰিবলৈ তেওঁ সাহসেৰে প্ৰতিবাদ কৰিছিল। সেই সময়ৰ বৰপেটাৰ নাৰী সমাজ আছিল একেবাৰেই পিছপৰা। তেওঁলোকে সাৰদাবালাৰ সাহসক কটু সমালোচনা কৰিছিল। মাথো তেওঁৰ স্বামীৰ ভিনিহীয়েক ৺লোহিত চন্দ্ৰ নায়ক দেৱে সাহস দি কৈছিল,—"মাই, তোমাৰ ওচৰত মোৰ এটাই দাবী, তুমি যেন নাৰীসমাজৰ বাবে কাম কৰি যোৱা। কলমেৰে তুমি যেন নাৰী সমাজক শিক্ষাৰ মৰ্য্যদা বুজাব পাৰা। ভয়, সংকোচ, মনৰ দূৰ্ব্বলতা এৰিবা। জীৱনত ভাল কাম কৰিবলৈ গলে সাহস গোটাব লাগে, অসীম ধৈৰ্য্য লাগে। এনে উপদেশৰ ফলত সাৰদাবালাৰ মনত সামাজিক চিন্তাধাৰাই খোপনি পুতিছিল।

সাৰদাবালাৰ স্বামী আছিল পশু চিকিৎসক। স্বামীৰ চাকৰি ক্ষেত্ৰ সলনি হৈ থকাত তেবো বৰপেটাৰ বাহিৰৰ বিভিন্ন ঠাইলৈ যাবলগীয়া হৈছিল। এইদৰে ফুৰোতে বিভিন্ন পৰিবেশৰ লগত পৰিচয় ঘটাৰ লগতে নানান নাৰীজনিত সমস্যাৰ সৈতে তেওঁ জড়িত হৈছিল। বিভিন্ন ধৰনৰ সামাজিক কাম-কাজৰ মাজেৰে ইয়াৰ সমাধান কৰিবলৈ তেওঁ ওলাই আহিছিল। উদাৰচিতীয়া স্বামীয়ে কোনোদিনেই সাৰদাবালাক বাধা দিয়া নাছিল।

আনুমানিক ১৯৩৫ চনত গুৱাহাটী, অভয়াপুৰী, নলবাৰী আদি বিভিন্ন ঠাইত থকাৰ পিছত বৰপেটাতে তেওঁ স্থায়ীভাবে থাকিবলৈ লয়। সেইসময়ত ৺চন্দ্ৰপ্ৰভা শইকীয়ানীৰ নেতৃত্বত নাৰী স্বাধীনতা সাব্যস্ত কৰিবলৈ এক আন্দোলনমুখী কাৰ্য্যসূচী গ্ৰহন কৰা হয়। ১৯২৬ চনত অসম প্ৰাদেশিক মহিলা সমিতি গঠন হোৱাৰ পিছত ইয়াৰ শাখা ৰূপে ১৯২৯ চনত বৰপেটা মহিলা সমিতি গঠন হয়।

এই সমিতিৰ শুৰি ধৰোতাসকলৰ মাজত সাৰদাবালা আছিল অন্যতম। সমাজে নাৰীৰ ওপৰত চলোৱা অবিচাৰৰ প্ৰতিবাদ জনাবলৈ সাৰদাবালাই দৃঢ়তাৰে ওলাই আহিছিল। এই সময়তে ১৯৪২ চনত তেওঁৰ স্বামী বিয়োগ ঘটে। তাৰ এবছৰ পাছতেই তেওঁৰ অতি মৰমৰ কবি পুত্ৰ হৃষীকেশে অকাল মৃত্যুক সাবটি লয়। দুটাকৈ প্ৰচণ্ড আঘাটে সাৰদাবালাক মানসিকভাৱে অস্থিৰ কৰি তোলে। লৰা ছোৱালী কেইটাই মাকক মনৰ শান্তিৰ বাবে আকৌ বাইজৰ কাম কৰিবলৈ জোৰকৈ উলিয়াই পঠিয়ায।

১৯৪৬ চনৰ পৰা সাৰদা বালা প্ৰত্যক্ষভাৱে সামাজিক অনুষ্ঠানৰ লগত জড়িত হৈ পৰে। ১৯৪৭ চনৰ পৰা ১৯৫৫ চনলৈ বৰপেটা মহিলা সমিতিৰ সভানেত্ৰীৰ পদত থাকি তেওঁ সমাজ উন্নয়নৰ কামত দেহে-কেহে খাটে। সেইসময়ত মাথো এমুঠি মহিলাহে এনেবোৰ কামত ওলাই আহিছিল। সেইবাবে সাৰদাবালাই সমিতিৰ সভা হবলৈ ঘৰে-ঘৰে গৈ মহিলাসকলক অনুৰোধ কৰিছিল। সামাজিক দিশত নাৰী সকলক সচেতন কৰিবলৈ তেওঁ উঠি-পৰি লাগিছিল। এইবোৰ কাম কৰিবলৈ যাওঁতে তেওঁ বহু লাঞ্ছনা-গঞ্জনা সহ্য কৰিবলগীয়া হৈছিল। তেওঁক দেখিলে 'সৌবা মহিলা সমিতি' আহিছে বুলি হেনো বহুজনে উপলুঙাও কৰিছিল। তথাপিও এই সকলোবোৰ হেলাৰঙে মুৰ পাতি লৈছিল। ১৯৬৯ চনৰ পৰা ১৯৭৫ চনলৈ তেওঁ এই সুদীৰ্ঘকাল পুনৰ বৰপেটা মহিলা সমিতিৰ সভানেত্ৰীৰ কাৰ্য্যভাৰ গ্ৰহণ কৰিছিল। এই পদত থাকোতেই তেওঁ স্ত্ৰীশক্তি জাগৰণৰ জৰিয়তে নাৰীমুক্তিৰ বাটত এটি পদক্ষেপ আগবঢ়ায। নানা ধৰণৰ গঠনমূলক কামৰ জৰিয়তে গাওঁ-ভুইতো তেওঁ নাৰী জাগৰণ আনে। এই সময়তে তেওঁ ৰাজনীতিৰ লগতো জড়িতহৈ পৰিছিল। বিভিন্ন সামাজিক কামত এইদৰে ঘূৰি-ফুৰাতো বৰপেটাৰ ৰক্ষণশীল সমাজে চোকা সমালোচনা কৰিছিল। এনে ধৰণৰ বাধাৰ ওচৰত তেওঁ কোনোদিন পৰাজয় স্বীকাৰ কৰা নাছিল। স্বাধীনতা আন্দোলনতো ৺চন্দ্ৰপ্ৰভা শইকীয়ানীৰ অনুগামী হৈ কংগ্ৰেছৰ সদস্যাৰূপে কাম

কৰিছিল। বৰপেটানগৰ মণ্ডল কংগ্ৰেছৰ সভানেত্ৰীহৈ সুচাৰুৰূপে কাম চলাইছিল। বৰপেটাৰ মাধৱ চৌধুৰী মহাবিদ্যালয়ৰ পৰিচালনা সমিতিৰ সদস্যা, বৰপেটা সাহিত্য সভাৰ কাৰ্য্যনিৰ্বাহক সমিতিৰ সদস্যা, বৰপেটা জিলা স্ত্ৰীশক্তি জাগৰণী সমিতিৰ সভানেত্ৰী আৰু উপদেষ্টা আছিল। মহিলা সমিতিৰ জৰিয়তে বাল্য বিবাহ নিবাৰণ, বুঢ়ালৈ সৰু ছোৱালী বিয়া দিয়া বাৰণ, নিৰক্ষৰতা দূৰীকৰণ, মাদক দ্ৰব্য বৰ্জন, অশ্লীলতা বৰ্জন, গাৱে-ভূঞে প্ৰাথমিক সমিতি গঠন কৰি তাঁত-সূতৰো ব্যৱস্থা কৰিছিল। সুন্দৰীদিয়া সত্ৰৰ ওচৰৰ এজন বৃদ্ধই এজনী কিশোৰীক বিয়া কৰাবলৈ ওলোৱাত সাৰদা বালাই তদানীন্তন মহকুমাধিপতিক সকলো কথা জনোৱাত সাৰদাবালাৰ দলটোক বিয়াখন বন্ধ কৰিবলৈ আৰক্ষীৰ সাহায্য দিছিল। সাৰদাবালাৰ এই কাৰ্য্যক প্ৰাদেশিক মহিলা সমিতিয়েও প্ৰশংসা কৰিছিল। সঁচাকৈয়ে সাৰদাবালাই বৰপেটাত নাৰী জাগৰণ আনিছিল। এবাৰ বৰপেটাত স্বাস্থ্যবিষয়াই কুষ্ঠ ৰোগী বিলাকক চাবৰ বাবে আহ্বান জনোৱাত সাৰদাবালা ৰোগীবোৰৰ ওচৰলৈ গৈ সান্ত্বনা দি আহিছিল। বৰপেটাৰ মেটুৰাকুছিৰ হৰিজন বস্তিলৈ গৈ তেওঁ চাফাই কামো নিজ হাতে কৰিছিল।

আজিৰ পৰা ৪২ বছৰ পূৰ্বেই বৰপেটা কীৰ্ত্তন ঘৰত মহিলাৰ প্ৰবেশাধিকাৰৰ হকে আন্দোলন কৰি সাৰদাবালাই অনেক গালি-গালাজ আৰু কিল-ভুকু খাইছিল। এই মৰ্ম্মে তেওঁ গোহাৰিও চপাইছিল। আনকি কেইবাগৰাকী সাহসী মহিলা একগোটহৈ সত্ৰৰ ভিতৰত প্ৰবেশ কৰিবলৈয়ো বিচাৰিছিল। সত্ৰত নাৰীৰ প্ৰবেশাধিকাৰৰ সপক্ষে তেওঁ কৈছিল,—"প্ৰকৃতি-পুৰুষ মিলিয়েইতো সৃষ্টি। তেনেহলে ভগবানৰ মন্দিৰৰ দ্বাৰ নাৰীৰ বাবে কিয় বন্ধ থাকিব?" এইটো কথা স্বীকাৰ কৰিব লাগিবযে সাৰদাবালাৰ এই সাহসী পদক্ষেপেই পিচৰ চিন্তাশীল, বুদ্ধিজীৱি নাৰীক ভবাই তুলিছে। এই বিষয়লৈ বিভিন্ন আলোচনী-কাকতে

পত্ৰই তেওঁৰ সাক্ষাৎকাৰ আদি লোৱাই নহয় বিশদভাৱে আলোচনাও হৈছে।

বিভিন্ন প্ৰতিভাৰ সংমিশ্ৰণ সাৰদাবালাৰ জীৱনত ঘটিছে যদিও, বৰপেটা অঞ্চলৰ প্ৰথম মহিলা কবি হিচাবে আমি সাৰদাবালাৰ নাম লবই লাগিব। নলবাৰীত থকাৰ সময়তে নলবাৰী গর্ডন স্কুলত সৰস্বতী পূঁজা উপলক্ষে 'দেবী বীনাপানি'ৰ নামত কবিতা ৰচনা কৰিছিল। ইয়াৰ পিচত জয়মতী উৎসব উপলক্ষে সাৰদাবালাই লিখিছিল,—

"আজি গোবাহে কীৰিতি
ৰাণী জয়মতী
সতী গুণ আজি গোবাহে
তেজিলে পৰাণ নকলে
সন্ধান
পতি প্ৰতি প্ৰেম কেনে
বলীয়ান"

৺হৰি নাৰায়ণ দত্ত বৰুৱাৰ পিতৃৰ নামত প্ৰতিষ্ঠিত দেবী ৰাম পাঠশালাৰ শুভ উদ্বোধনত উদ্বোধনী গীত ৰচিছিল সাৰদাবালাই।

সাৰদাবালা আছিল স্বভাব কবি। ভাব প্ৰবণ সাৰদাৰ মনৰ তাঁৰ অকণমান জোকাৰ খালেই যেন কাব্যৰ কুলু-কুলু ধাৰ বৈ আহিছিল। তেওঁ মন গলেই কবিতা ৰচিছিল আৰু সময় সুবিধা হলে সভাই সমিতিয়ে তাৰে দুই চাৰিটা কবিতা পাঠ কৰি শুনাইছিল। বৰপেটালৈ অহাৰ পিছত তেওঁ কবিতা সমূহ ৰচনা কৰি বিদ্ৰোহী কবি প্ৰসন্নলাল চৌধুৰীদেৱক দেখুৱাইছিল। ইমান বাধা-বিঘিনিৰ মাজেদি কাব্য চৰ্চ্চাত ব্ৰতী হোৱা বাবে বিদ্ৰোহী কবিয়ে সাৰদাবালাক অকল দিহা পৰামৰ্শ দিয়াই নহয়, প্ৰশংসাও কৰিছিল। অসম সাহিত্য সভাৰ বৰপেটা শাখাৰ সক্ৰিয় কৰ্মী আছিল সাৰদাবালা।

১৯৪৭ চনত ভাৰতে স্বাধীনতা লাভ কৰাৰ পিছতে সেইসময়ৰ

প্ৰধানমন্ত্ৰী (মুখ্যমন্ত্ৰী) লোকপ্ৰিয় ৺গোপীনাথ বৰদলৈ বৰপেটাত শ্বহীদ স্তম্ভ উন্মোচন কৰিবলৈ আহে। সাৰদাবালাই 'মহাত্মা'ৰ নামত কবিতা এটি লিখি মণ্ডল কংগ্ৰেছৰ সম্পাদক শ্ৰীভোলানাথ দাসৰ হাতত দিয়াত তেখেতে ছপা কৰি কবিতাটো ৰাইজৰ মাজত বিলাই দিয়ে। সেই সভাতেই সাৰদাবালাই বৰপেটাৰ প্ৰথম মহিলা কবি ৰূপে স্বীকৃতি পায়। তৰুণৰাম ফুকন হলত এবাৰ ৰাজহুৱা ভাবে অসম কেশৰীক সম্বৰ্দ্ধনা জনায়। সেই সভাত ৰায়-চৌধুৰীক লৈ সাৰদাবালাই লিখা কবিতাটো হাত পাতিলৈ ৰায়চৌধুৰীদেবে কৈছিল,—"মই আপোনাক অনুৰোধ কৰিছো, যেন কাব্য চৰ্চ্চা কৰি থাকে।'

বোৱাৰী অৱস্থাত তেওঁৰ এই কাব্য-চৰ্চ্চাক সমাজৰ আনৰ কথাটো বাদেই শাহুবেকেই ব্যঙ্গ কৰিছিল। অথচ পিতৃগৃহত পাঠকনী মাতৃৰ গীতপদ ৰচনা কৰা আৰ্হিলৈ বাংলা ভাষাতে পদ্য লিখিবলৈ আৰম্ভ কৰা সাৰদাই এই অভ্যাস এৰেইবা কেনেকৈ? স্বামীৰ ওপৰত অভিমানত এদিন প্ৰকৃতিৰ বুকুত সোমাই সাৰদা-বালাই লিখিলে,—

"কি বিচাৰে আজি মোৰ প্ৰাণে
কিয় কান্দি উঠে ঘনে-ঘনে
কোন দূৰ-দিগন্তৰ পাৰে
মোৰ মন বিচৰণ কৰে।"

এই ভাব-ভাষাৰে "তযু প্ৰেম কুলু কুলু কৰা' নাম দি কবিতা এটি ৰচিলে। অসম সাহিত্য সভাৰ ৩৬তম বৰপেটা অধিবেশনৰ আগে-আগে ২৯টি কবিতাৰে সাৰদাবালাই 'কবিতাৰ হাৰ' নামদি প্ৰথমখন কাব্য গ্ৰন্থ ৰাইজক উপহাৰ দিয়ে।

প্ৰথম জীৱনত লিখা প্ৰায়বোৰ কবিতাই এই পুথিখনত সন্নিবিষ্ট হৈছে। আশা, উদ্দীপনা, ভগবৎ প্ৰেম, দেশপ্ৰেম আদি ভাবৰ প্ৰতিফলন হৈছে কবিতাবোৰত। তথাপিতো সত্তৰ বছৰ বয়সত স্বাভাবিক ভাবে যি অবসাদে দেহা মনক আৱৰি ধৰে—

সেয়া এৰাব নোৱাৰা। 'অৱসাদ' কবিতাটিত সেয়ে তেওঁ কৈছে—

"প্ৰভু মোৰ জীৱনে নানিবা অৱসাদ
আছে মোৰ জীৱনত সক বৰ বহু কাজ।
কৰ্মময় জগতৰ বিশাল জলধি মাজে
আপোনাৰ অস্তিত্ব বচাই
বাচি লব পাৰোঁ যেন জীবনৰ মহাবাট"

২য় খন কবিতাৰ পুথি "কলিজাৰ সুৰ।" প্ৰকাশ পাইছে ১৯৮১ চনত। এই পুথিখনতো মুঠ ২৯টি কবিতা আছে। কবিতা বোৰৰ মাজেদি কবি গৰাকীৰ বিভিন্ন সময়ৰ বিভিন্ন ভাবৰ প্ৰতিক্ৰিয়া প্ৰকাশ পাইছে। জীবনৰ বিয়লি বেলাৰ উপলব্ধিৰে কবিয়ে লিখিছে অনুতাপ' কবিতাটি—

"মোৰ জীবন পুঁথিৰ পৰা
এখিলা এখিলা কৰি
পাতবোৰে মাগিছে বিদায,
কোটি টকা যাঁচিলেও
হিয়া ধুনি মৰিলেও,
তাক আৰু নেপাম ঘুৰাই।
এখিলা পাতত মোৰ
নানা বাৰে বৰণৰ
সুখ দুখ আছে লানি-লাগি,
পৰিলে মনত মোৰ
অতীতৰ দিনবোৰ
দুচকুত যায় ধাৰা বাহী।

সাৰদাবালাৰ ৩য় কবিতাৰ পুথি 'কাকলি।' প্ৰকাশ পাইছে ১৯৮৭ চনত। এইখন পুথিত মুঠ ৩৭টি কবিতা আছে। প্ৰায়বোৰ কবিতাই গভীৰ জ্ঞানেৰে, আধ্যাত্মিক ধ্যান ধাৰণাৰে ৰচিত। হয়তো জীৱনৰ শেষ সীমালৈ লক্ষ্য কৰি সঁচাকৈয়ে হতাশা আহিছে।

সেয়ে করুণ ভাবে তেওঁ ভাবিছে “বিয়লি বেলাৰ গান” কবিতাত—

মোৰ জীৱণৰ
বিয়লি বেলাৰ গান,
কোনেনো শুনিব বাৰু
কাকনো শুনাম !
নাই তাত সুমধুৰ
সুৰৰ ঝঙ্কাৰ,
আছে মাথো যাতনাৰ
ঘোৰ হাঁহাকাৰ।
তুষানল সম জ্বলে
দুঃখানল প্ৰাণ
মোৰ জীৱনৰ
বিয়লি বেলাৰ গান
কাকনো শুনাম।”

তেওঁৰ ৩৫টা স্বৰচিত গানৰ পাণ্ডুলিপি, ধৰ্ম্মমূলক আখ্যান, ‘কবিতা গুচ্ছ’ নামৰ আন এখনি পুথি অপ্ৰকাশিত হৈ আছে। ইযাৰ উপৰি সাৰদাবালাৰ কেইটি মান কবিতা ১৯৭৭ চনত, বৰপেটাৰ, শ্ৰীভাৰত চন্দ্ৰ দাসৰ সম্পাদনাত প্ৰকাশ পোৱা ‘ৰামধনু’ কবিতা সংকলনত প্ৰকাশ পাইছে। তেওঁৰ কবিতাত আমি বিচাৰি পাওঁ দেশপ্ৰেম, সমাজ সংস্কাৰ মুখী মন, মহা-পুৰুষৰ প্ৰতি শ্ৰদ্ধা নিবেদন, জ্ঞানী গুণী সকলৰ গুণ কীৰ্ত্তণ, ব্যক্তিগত বিষাদৰ সুৰ, নাৰী জাতিৰ মুক্তিৰ চিন্তা আৰু আহবান, ভগবৎ প্ৰেমত সমৰ্পিত মন। জাগতিক, আধ্যাত্মিক—দুয়োবিধ ভাবৰ সমন্বয়ৰ ছন্দই তেওঁৰ কবিতাৰ খোৰাক। মন কৰিলে বুজা যায়, বঙালী শব্দৰ কিছু প্ৰভাব পৰিছে সাৰদাবালাৰ কবিতাত। সেয়া স্বাভাৱিক কাৰণ তেওঁ গোৱালপাৰাৰ জীয়াৰী। বঙালী ভাষাতে শিক্ষা লাভ কৰিছিল। যি কি নহওঁক লাগে, সাৰদাবালাক জীৱন

যুদ্ধত বিজয়িনী বুলি কব লাগিব। নিজৰ একনিষ্ঠ প্ৰচেষ্টাত সাহিত্য জগততো স্থায়ী আসন লবলৈ সমৰ্থ হৈছে। প্ৰায় ভাগ সভা সমিতিত যোগদান কৰি তেওঁ নিজৰ সৃষ্টি প্ৰতিভা বিকাশ কৰিবলৈ অলপো সংকোচবোধ কৰা নাছিল। "বৰপেটা সাহিত্য সভা" "বৰপেটা সাহিত্য আলোচনা চক্ৰ" 'মহিলা সমিতিৰ মুকলি চৰা' 'সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতি' 'বৰপেটা লেখিকা সমাৰোহ সমিতি' 'আন্তৰ্জাতিক মহিলা বৰ্ষ পালন সভা 'মাদক দ্ৰব্য নিবাৰণী সভা' 'স্ত্ৰী শক্তি জাগৰণী সভা' আদি বিভিন্ন ধৰণৰ সভা সমিতিত নিজৰ স্বৰচিত কবিতা পাঠ কৰি তেওঁ প্ৰতিভাৰ পৰিচয় দিছিল। তেনেদৰে 'বৰপেটা সাহিত্য সভাৰ' মুখপত্ৰ 'বৰপাট' 'সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতিৰ' মুখপত্ৰ 'লেখিকা' 'বৰপেটা লেখিকা সমাৰোহ'ৰ মুখপত্ৰ 'সুলেখা' আদি আলোচনীৰ উপৰিও অনান্য পত্ৰিকা আদিতো তেওঁৰ কবিতা প্ৰকাশ পাইছে। ১৯৭৭ চনৰ দশম বছৰ প্ৰথম সংখ্যা বৰপাটত প্ৰকাশ পাইছে তেওঁৰ "লেখিকা জীৱনৰ স্মৰণীয় কথা' নামৰ স্মৃতি কথা। 'অসমীয়া নাৰী কবি কণ্ঠতো' তেওঁৰ কবিতাই ঠাই পাইছে।

এইবোৰ গুণৰ উপৰিও তেওঁ এগৰাকী পাকৈত বোৱনী আৰু তাঁতশালৰ চিকুন শিল্পী। ধুনীয়া ধুনীয়া ফুল বাচি কাপোৰ বব পাৰিছিল। ঘৰত সদায় তাঁতশাল আছিলেই। অভয়াপুৰীত থকা সময়ত এবাৰ এখন ডাঙৰ প্ৰদৰ্শনী হৈছিল। সেই প্ৰদৰ্শনীতে হাতে বোৱা ধুনীয়া মিহি ফুলবচা কাপোৰ দি তেওঁ পুৰস্কাৰ লাভ কৰিছিল। তেওঁ সাংসাৰিক জীৱনত অতি মিতব্যয়ী আৰু স্বাৱলম্বী আছিল। জীয়েক পুতেক হতঁকো তাকেই শিকাইছে। মুঠতে জীৱনৰ বিভিন্ন কাম আৰু কথাৰে জুখিবপৰা যায় যে সাৰদাবালা এগৰাকী নিষ্ঠাবান সমাজ কৰ্মীয়েই নহয়, এগৰাকী নিৰ্ভীক বক্তাও আছিল। মনৰ ভাব কেৱল সাহিত্যত প্ৰকাশ কৰিয়ে ক্ষান্ত থকা নাই, সকলো ঠাইতে ৰাইজৰ আগত ন্যায় আৰু সত্য বুলি ভবা যুক্তিবোৰ সহজ সৰল ভাবে প্ৰকাশ কৰাত তেওঁ কেতিয়াও কৃপানালি কৰা নাই।

পলমকৈ হলেও সাৰদাবালাৰ জীৱনব্যাপি সাধনাৰ মূল্য ৰাইজে দিছে বুলি কব পৰা যায়। সত্তৰৰ দশকৰ পৰাই তেওঁৰ কৰ্মৰাজিৰ বিভিন্ন ব্যাখ্যা পত্ৰিকা আৰু আলোচনীত দেখিবলৈ পোৱা যায়। ১৯৭৮ চনৰ ১৮ ডিচেম্বৰ সংখ্যা 'সাপ্তাহিক নীলাচল', ১৯৭৯ চনৰ ১৯ অক্টোবৰ সংখ্যা 'নতুন অসমীয়া', ১৯৮২ চনৰ এটা সংখ্যা 'বৰ পাট', ১৯৮৬ চনৰ ফেব্ৰুৱাৰী সংখ্যা 'আজিৰ সময়', ১৯৮৮ চনৰ ১৬ ২৯ ফেব্ৰুৱাৰী সংখ্যা 'প্ৰান্তিক' 'প্ৰহৰী', বৰপীঠ আদি বিভিন্ন পত্ৰিকা আৰু আলোচনীত বহুতো জ্ঞানী-গুণী ব্যক্তিয়ে সাৰদাবালাৰ সামাজিক কাম, সাহিত্যিক প্ৰতিভাৰ বিষয়ে আলোচনা, সমালোচনাৰ দ্বাৰা আলোকপাত কৰাৰ উপৰিত সাক্ষাৎকাৰ দাঙি ধৰিছে। ইয়াৰ বাহিৰেও ১৯৭৪ চনৰ ৪ আগষ্টত 'আকাশবাণী গুৱাহাটী কেন্দ্ৰৰ আইদেউৰ বুলনি যোগে তেওঁৰ জীৱনৰ স্মৃতিকথা প্ৰচাৰিত হৈছে। ১৯৮৮ চনৰ ফেব্ৰুবাৰী মাহত 'দূৰদৰ্শনৰ গুৱাহাটী কেন্দ্ৰৰ যোগে সাৰদাবালাৰ সাক্ষাৎকাৰ প্ৰচাৰিত হৈছে। তেনেদৰে সামাজিক ভাবে অভিনন্দন, সম্বৰ্দ্ধনাও পাইছে। 'বৰপেটা মহিলা সমিতিয়ে ১৯৭৬ চনৰ ৭ নভেম্বৰ তাৰিখে তেওঁক সম্বৰ্দ্ধনা জ্ঞাপন কৰে। ১৯৭৮ চনৰ ২৬ নভেম্বৰ তাৰিখে 'বৰপেটা সাহিত্য আলোচনা চক্ৰ'ৰ দ্বাৰা আয়োজিত শ্ৰদ্ধাঞ্জলি অনুষ্ঠানত জীৱনৰ বিভিন্ন কৰ্মৰাজিৰ লগতে সাহিত্যিক প্ৰতিভাৰ বিশদ ব্যাখ্যা ডাঙি সম্বৰ্দ্ধনা জ্ঞাপন কৰে। বৰপেটা সাহিত্য সভায়ো সম্বৰ্দ্ধনা জ্ঞাপন কৰি কবি গৰাকীক সম্মান জনায। পদ্মশ্ৰী ৺নলিনীবালা দেৱীয়ে সাৰদাবালাৰ 'জনমভূমি' নামৰ কবিতাটিৰ উচ্চ প্ৰশংসা কৰিছিল। আনহাতেদি সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহৰ নলবাৰী অধিৱেশনত শ্ৰী পুষ্পলতা দাসৰ সভানেত্ৰিত্বত বহা মুকলি অধিৱেশনত সাৰদাবালাক সম্বৰ্দ্ধনা জনোবা হয়। ১৯৮৬ চনৰ ৩০ মাৰ্চ্চ তাৰিখে লেখিকা সমাৰোহৰ বৰপেটা শাখায়ো সম্বৰ্দ্ধনা জ্ঞাপন কৰে।

সাৰদাবালাৰ কাব্যগুণ আৰু প্ৰতিভা প্ৰচাৰৰ অভাবত, ৰক্ষণশীল

সমাজৰ হেচাত আঞ্চলিক ক্ষেত্ৰতে সীমাবদ্ধ হৈ থাকিল। এই গৰাকী মুক্তিপ্ৰয়াসী নাৰীয়ে সমাজৰ কু সংস্কাৰ, অন্ধ বিশ্বাস আতৰাই নাৰীসমাজক পোহৰলৈ আনিবলৈ যি অক্লান্ত শ্ৰম আৰু ত্যাগ কৰিছিল তাৰ তুলনা নাই।

বৰপেটাৰ এইগৰাকী বিশিষ্টা কবি, সমাজসেৱী, গান্ধীবাদী ৰাজনৈতিক কৰ্ম্মীয়ে জীৱনজোৰা বিপ্লৱৰ সামৰণি পেলায় ১৯৯০ চনৰ ২৭ জুলাই তাৰিখে বৰপেটাৰ গলিয়াহাটীৰ নিজবাসভবনত। ৯১ বছৰ বয়সত পুত্ৰ-কন্যা, নাতি-নাতিনী আৰু অলেখ গুণমুগ্ধ জনতাক কন্দুৱাই পৰলোক গমন কৰে।

[আজিৰ পৰা ৪৩ বছৰ পূৰ্বে (আনুমানিক ১৯৪৮ চন) সাৰদা বালা দাসে বৰপেটাৰ কীৰ্ত্তনঘৰত প্ৰৱেশাধিকাৰৰ বাবে জনোৱা গোহাৰিখন জীৱনীটোৰ লগতে সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে]

গোহাৰি

মহাপুৰুষীয়া সত্ৰ দ্বিতীয় বৈকুণ্ঠপুৰী। ইয়াৰ ভিতৰত যি নিত্য প্ৰসঙ্গ হৈ থাকে, তাকে শ্ৰৱন কৰি ভকতে বৈকুণ্ঠৰ পৰমানন্দ পায় আৰু সেই সময়ৰ কাৰণে মায়াৰ বন্ধনৰ পৰা মুক্ত হয়। মহাপুৰুষীয়া কীৰ্তন ঘৰ তথা নাম ঘৰত যি পবিত্ৰ ভগবন্তমুখী ভাব আছে, ভাৰতৰ আন কোনো মন্দিৰত সেই ভাব পোৱা নেযায়।

মহাপুৰুষীয়া সত্ৰ বিলাকৰ ভিতৰত বৰপেটা সত্ৰই যে আটাইতকৈ উদাৰ আৰু মহৎ তাত কোনো সন্দেহ নাই। বুঢ়া আতা পুৰুষে ব্যৱস্থা কৰি যোৱা মতে সমূহ ভকতৰ দ্বাৰা এই সত্ৰ পৰিচালিত হৈ থাকে আৰু সমূহ ভকতৰ ভিতৰত আই সকলকো স্থান দিয়া হৈছে। আই সকলেও এই সত্ৰৰ ভাগ লৈ সমান ভোটাধিকাৰ পায়। আই সকলৰ প্ৰতি এনে সমন্বয় আন কোনো ধৰ্ম মন্দিৰত দিয়া নাই। আকৌ বৰপেটা সত্ৰই ভাৰতৰ ভিতৰত প্ৰথমে আৰু স্বেচ্ছাই হিন্দু মাত্ৰকেই মন্দিৰৰ ভিতৰত প্ৰৱেশাধিকাৰ

দিছে। ই আমাৰ সত্ৰৰ মহত্বৰ পৰিচায়ক আৰু ইয়াৰ কাৰণে আমি গৌৰব অনুভব কৰোঁ। এনে উদাৰ আৰু মহৎ বৰপেটা সত্ৰই প্ৰকৃত ভকতি পদৰ অন্তৰায় নোহোৱা ভক্তিমূলক কোনো প্ৰাৰ্থনা মঞ্জুৰ কৰিব বুলিয়ে আশা কৰিব পৰা যায়। কিন্তু কোনো প্ৰাৰ্থনা জনাওতে চাব লাগিব যাতে সেই প্ৰাৰ্থনা কোনো ধৰ্ম ভাবৰ বিৰোধী নহয়।

আজি কিছুমান বছৰৰ পৰা বৰপেটা সত্ৰৰ আইসকলৰ প্ৰবেশাধিকাৰ সম্বন্ধে কথাবাৰ্তা চলি আহিছে। এই প্ৰসঙ্গত এটা কথা মন কৰিবলগীয়া এই যে স্ত্ৰী আৰু পুৰুষে একেলগে সমবেত হৈ প্ৰাৰ্থনা কৰিব গলে চিত্ত বিক্ষিপ্ত বা চিত্ত চাঞ্চল্য হোৱাটো স্বাভাবিক আৰু এই বাবেই হয়তো পুৰুষ সকলে নাইবা সত্ৰৰ পৰিচালক সকলে আই সকলক ইমান দিনে অবাধ প্ৰবেশাধিকাৰ নিদিয়াকৈ আছে। কিন্তু বাপু সকলৰ নাম প্ৰসঙ্গ চলি নথকা অৱস্থাত শৰণ দিওতে আনকি যুৱতী সকলকো আংশিক প্ৰবেশাধিকাৰ দিয়া হৈ থাকে। ইয়াৰ দ্বাৰা পবিত্ৰ ভগবন্তমুখী ভাবৰ কোনো লাঘব হোৱা নাই। এই আহিঁ লৈ বাপু সকলৰ নাম প্ৰসঙ্গ চলি নথকা সময়ত দিনৰ ভিতৰত এটা উপযুক্ত সময় নিৰ্দিষ্ট কৰি আই সকলক কীৰ্তন ঘৰত প্ৰবেশ কৰি গুৰু আসনত সেৱা জনাবলৈ আৰু কীৰ্তন ঘৰৰ ভিতৰত বহি ভক্তিময় ভাবৰ আভাস লৈ জীৱন সাৰ্থক কৰাৰ সুবিধা দিবলৈ আমি বৰপেটা সত্ৰৰ সমূহ বাপু সকল আৰু আই সকলক কৰযোৰে প্ৰাৰ্থনা জনাওঁ। অবশ্যে মাহিলি ছুব নোৱাৰা হোৱা কেই দিনৰ ভিতৰত প্ৰবেশ কৰিলে দণ্ডনীয় কৰাটো বাঞ্ছনীয়।

জয় গুৰু শঙ্কৰ—

বিনয়াবনত

মন্দিৰ প্ৰবেশ প্ৰাৰ্থনাকাৰী আইসকলৰ হকে

শ্ৰী সাৰদাবালা দাস

বৰপেটা, গলিয়াহাটী।

সেবকপ্ৰেছ, বৰপেটা —ছাকিনা খাতুন

হেমপ্ৰভা হাজৰিকা

আমাৰ সমাজত যি সময়ত হেমপ্ৰভা হাজৰিকাই ইং ১৯০৪ চনত জন্মগ্ৰহণ কৰিছিল সেই সময়ত লেখিকাৰ সংখ্যা তেনেই নগণ্য। তেনে এটা সময়তে নগাঁও চহৰৰ পৰা ওঠৰ মাইল উত্তৰলৈ অৱস্থিত ঢিঙত স্বৰ্গীয় ঘনশ্যাম বৰকাকতী আৰু স্বৰ্গীয়া লাবণ্যময়ী বৰকাকতীৰ কন্যা স্বৰূপে তেওঁ জন্মগ্ৰহণকৰিছিল। লেখিকাই যি সময়ত জন্মগ্ৰহণ কৰিছিল সেই সময়ত তেওঁলোকৰ ঘৰ ধনে ধানে, হাতীয়ে ঘোঁৰাই নদন-বদন আছিল। ঘৰখন সকলো ফালৰ পৰাই ৰাজসিক আছিল। কিন্তু এনে এখন ঘৰেও কালৰ চকৰিত পৰি ধন, ঐশ্বৰ্য্য সকলো হেৰুৱাব লগীয়া হ'ল। তেখেতৰ ভাষাৰে "ফুটা নাৱঁত গুৰিয়াল হোৱাদি বৰদেউতাই তিনিখন সংসাৰ লগ লগাই যোঁট বান্ধি ঘৰ ৰাখিবলৈ যত্ন কৰিলে। সেই সমযত ভোগ সিং ককায়ে (পৰিয়ালৰ বিশ্বস্ত লোক) প্ৰাণপণে বৰদেউতাক সহায় কৰিছিল।"

অসমৰ বিখ্যাত চাহ খেতিয়ক স্বৰ্গীয় দেবনাথ বৰুৱাৰ জীয়াৰী স্বৰ্গীয় কবি ৰত্নকান্ত বৰকাকতীৰ মাতৃ আছিল। তেখেতে পাঁচোটা লৰা ছোৱালী এৰি অকালতে মৃত্যুবৰণ কৰিছিল। সেয়ে বৰকাকতী দেব সৰুৰে পৰাই খুড়াকৰ পৰিয়ালৰ লগতে ডাঙৰ দীঘল হ'ল। কবিয়ে খুড়ীয়েকক "সৰুবো" বুলি মাতিছিল! সেই সময়ত ঢিঙত হাইস্কুল নথকাত বৰকাকতী দেবে আহি নগাঁও চহৰৰ ফৌজদাৰী পট্টিৰ স্বৰ্গীয চন্দ্ৰকুমাৰ বৰুৱাৰ ঘৰত থাকি হাইস্কুলত নাম লগাইছিল। তেতিয়া কবিৰ বয়স মাত্ৰ ৯ বছৰ। সেই সময়ত চহৰত তেওঁলোকৰ নিজাকৈ ঘৰ হোৱা নাছিল। লেখিকাৰ ভাষাতে "আমি এটি সাত্বিক, নৈষ্ঠিক পৰিয়ালৰ লগতে ডাঙৰ হৈছিলো।

আমাৰ দেউতাই স্বৰ্গীয় চন্দ্ৰকুমাৰৰ ভনীয়েক আমাৰ আই লাৱণ্যময়ীক বিয়া কৰাইছিল।

হেমপ্ৰভা হাজৰিকাৰ আইতাক অতি ভক্তিপৰায়ণা আৰু পৰম নিষ্ঠাৱতী আছিল। আইতাকে সুন্দৰকৈ পঢ়িব পাৰিছিল। আইতাকৰ মুখৰ নামঘোষা, কীৰ্ত্তনৰ পদ শুনি শুনিয়েই তেখেতে সুন্দৰকৈ গাব জানিছিল। গধূলি খোৱা তেলৰ চাকি জ্বলাই ঠগাত অসমীয়া আখৰেৰে লিখা সাঁচিপাতৰ পুথি পঢ়িছিল। এনে এটা সাত্বিক পৰিবেশ সৰুৰে পৰা পোৱাৰ কাৰণেই হয়তো এখেতৰ মন আধ্যাত্মিকতাৰ ফালে ঢাল খালে।

লেখিকাৰ বয়স যেতিয়া ৭/৮ বছৰ তেতিয়াই আইতাকে দেৱী চৌধুৰাণী, কৃষ্ণকান্তৰ উইল, বঙ্কিমচন্দ্ৰৰ উপন্যাস আদি সাধুকথা কোৱাদি কৈছিল। আনকি ওথেলো, ভেচডিমনা আৰু লা মিজাৰেবলৰ সাধুও কৈছিল। সেই সময়ত অসমীয়া সম্ভ্ৰান্ত পৰিয়ালত বঙালী সাহিত্যৰ চৰ্চা আছিল।

প্ৰাথমিক শিক্ষা ঢিঙত লৈছিল যদিও নগাঁও চহৰতে তেখেত সকল থাকিবলগীয়া হোৱাত মিচন স্কুলত ৬ষ্ঠ মান শ্ৰেণীলৈকে পঢ়াৰ সৌভাগ্য হৈছিল। ১৯২৮ চনত বুৰঞ্জী প্ৰসিদ্ধ কলিয়াবৰৰ দয়ালৰ চুকৰ স্বৰ্গীয় ফটিকচন্দ্ৰ হাজৰিকাৰ লগত বিবাহ হয়। বিয়াৰ মাত্ৰ তিনি বছৰৰ ভিতৰতে ১৯৩১ চনত জীৱনৰ চৰম দুৰ্ভাগ্য বৈধব্যৰ যন্ত্ৰণাৰে তিনিটা লৰাছোৱালী লৈ আকৌ ঘূৰি আহিল—পিতৃ গৃহলৈ। তেখেতৰ ভাষাতে "সাংসাৰিক জীৱনৰ তিনি বছৰ পূৰ নোহওঁতেই সন্মুখত কলাডাঠ আৰু কাপোৰ পৰাত ভগ্ন হৃদয়, শূন্যমন আৰু লগত তিনিটা প্ৰাণী লৈ চিৰ দুখুনী আইৰ বোজা বঢ়াই আকৌ তেওঁৰ আহৰি হোৱা সংসাৰত প্ৰবেশ কৰিলো। কৰুণাময়ী আইয়ে আৰু মৰমৰ ভাই ভনীয়ে দুখময় অৱস্থাতো মোক সাৱটি ললে।" আৰু আৰম্ভ হ'ল কঠোৰ সংগ্ৰাম পূৰ্ণ জীৱনৰ। তেখেতে কঠোৰ বৈধব্য ব্ৰত পালন কৰিছিল। অকল যে খোৱা বোৱাতে সংযমী আছিল এনে নহয় ১২ বছৰ কাল বাহিৰ চোতাললৈ ওলোৱা

নাছিল। প্ৰথম যেতিয়া মাতৃৰ ওচৰলৈ আহিছিল (সদ্য বিধবাহৈ) মাছ ভাত ৰান্ধি মাকে খাবলৈ দিব খোজোতে ভায়েক অৰুণ (স্বৰ্গীয় অশ্বিনী বৰকাকতী)-য়ে বাধা দিলে। সেই যে মাছ নুচুলে জীৱনত কোনোদিনেই আমিষ আহাৰ গ্ৰহণ নকৰিলে। তেখেতে এ সন্ধ্যাহে খাইছিল। প্ৰথমতে বৈধব্যৰ যন্ত্ৰণা, তাৰ পিচত পুত্ৰবিয়োগ আৰু শেষত একমাত্ৰ কন্যাৰ বিয়োগে জীৱনৰ দুখৰ পাত্ৰ পূৰ্ণ কৰি তুলিলে। জীৱনৰ সান্ত্বনা বিচাৰি তেখেতে শাস্ত্ৰ অধ্যয়নত মনোনিবেশ কৰিলে আৰু এই খিনি সময়ৰ ভিতৰতে মহাপুৰুষ দুজনাৰ সমস্ত শাস্ত্ৰ অধ্যয়ন কৰে। তেখেত ৰামকৃষ্ণ পৰমহংসৰ একান্ত ভক্তা। "বিবেকানন্দৰ বাণী" আৰু অচিন্ত্যকুমাৰ সেনগুপ্তৰ "পৰমপুৰুষ ৰামকৃষ্ণ"ৰ ৪টা খণ্ড আনি পঢ়িছিল। মাজে মাজে কলিকতাৰ বেলুৰ মঠত অনুষ্ঠিত হোৱা অনুষ্ঠানলৈ তেখেতে নিমন্ত্ৰণী পাইছিল। আৰু সেই সূত্ৰে বেলুৰ মঠৰ লগত তেখেতৰ যোগাযোগ স্থাপন হৈছিল। ইয়াৰ উপৰি বেদ, উপনিষদ, বাইবেল, গীতা, ভাগবত আদি শাস্ত্ৰও অধ্যয়ন কৰিছিল। স্বৰ্গীয় শেৱালি কবি ৰত্নকান্ত বৰকাকতীদেৱ তেখেতৰ ডাঙৰ ককায়েক। দুয়ো সংসাৰৰ যন্ত্ৰণাত ক্ষত-বিক্ষত। তেখেতৰ বিশ্বাস হ'ল যে কবিতাই মানুহৰ জীৱনৰ দুখ যন্ত্ৰণাত একমাত্ৰ শান্তিয়নী দিব পাৰে। সেয়ে ৰবীন্দ্ৰ নাথ ঠাকুৰৰ "সঞ্চয়িতা" আৰু "গীতাঞ্জলি" পঢ়ি মনলৈ স্থিৰতা আনিবলৈ সক্ষম হৈছিল। তেখেতৰ ভাষাৰে "অৰ্থকষ্ট, মনোকষ্ট, শাৰীৰিক কষ্টৰ ভিতৰতো কবিতাৰ কথা পাতিলে তেওঁ (বৰকাকতীয়ে) সকলো পাহৰি যায়। মেলেৰিয়া জ্বৰত মই শুই থাকো, ওচৰতে তেওঁলোক অৰ্থাৎ কবি আৰু বাপ (শ্ৰী দেৱকান্ত বৰুৱা, তেতিয়া কাশী বিদ্যালয়ৰ আই. এ. ক্লাছৰ ছাত্ৰ) বহি নানা কাব্য আলোচনা কৰে। যেনে ৰবীন্দ্ৰনাথ, নজৰুল ইছলাম, শ্বেলী, কীটচ্, মিল্টন, বাইৰন আৰু কত।"

"এইদৰে দিনবোৰ গৈ থাকে। কত কথা, কত জগতৰ বাতৰি, কত পুৰণি সভ্যতাৰ কথা, ৰোমৰ কীৰ্ত্তি, বৌদ্ধ ধৰ্ম্মৰ উচ্চ অৱস্থাৰ

কথা আৰু বিকৃত অৱস্থাৰ কথা, বৈষ্ণব ধৰ্ম্মৰ ওপৰত পৰা বৌদ্ধ ধৰ্ম্মৰ ছাপ, দুৰ্গা পূজা সকলোতকৈ পুৰনি পূজা, এই পূজা ইজিপ্টত হৈছিল, ই গ্ৰীচৰ পৰা ভাৰতলৈ আমদানি ইত্যাদি বহুত কথা দুয়ো পাতে, মই ওচৰতে বহি শুনি থাকো।"

শেবালি কবি বৰকাকতীৰ প্ৰায়ে এনে ধৰনৰ আলোচনা তেখেতে কৰিছিল: "সেই বাবেই বেজবৰুৱাই ভাৰতৰ অইন বৈষ্ণৱ ধৰ্ম্মৰ লগত অসমৰ "মহাপুৰুষীয়া ধৰ্ম্ম" প্ৰভেদ বুলি কৈছে। শঙ্কৰদেৱ, মাধবদেবৰ দৰে কোনেও পুৰাণ আৰু উপনিষদ এনেকৈ মিলাব পৰা নাই। একে আধ্যা কীৰ্ত্তনতে এবাৰ লিখিছে "ৰাম নিৰঞ্জন ৰাম নিৰঞ্জন হৰি, নমো ৰাম নিৰঞ্জন নিৰঞ্জন হৰি।"

আকৌ তাতে লিখিছে:

"নমো গোপৰূপী মেঘসম শ্যাম তনু।
গাবে পীত বস্ত্ৰ হাতে শিঙা বেত বেনু॥
কৰ্ণত গুঞ্জৰে থোকা মাথে মৈৰা পাখি।
বন্য পুষ্পমালা পিন্ধি ধেনু আছা ৰাখি॥

সাকাৰ আৰু নিৰাকাৰ দুয়োটা স্বীকাৰ কৰিছে। "মহাপুৰুষৰ দীৰ্ঘ দৰ্শিতাৰ কথা কৈ কয়, অসমত মাথোন গৌৰব কৰিব লগীয়া দুটা বস্তু শ্ৰী শঙ্কৰদেৱ আৰু শ্ৰী মাধবদেব। 'নাম ঘোষা' কিমান উচ্চ আধ্যাত্মিক ভাবৰ গ্ৰন্থ বুলি বাপে ক'লে "কিন্তু এটা কথা নাম-ঘোষাৰ কবি ভক্তহে, প্ৰেমিক হ'লে নহয়.

"সেহিসে সকল শাস্ত্ৰ পঢিলে শুনিলে
সি সি
অনুষ্ঠান সকলে কৰিল
নিৰাশা ঈশ্বৰ কৃষ্ণ তাহাঙ্ক সম্মুখ ভৈল
আশাক যিজনে পিঠি দিল।"

এনে ধৰনৰ উচ্চ চিন্তাৰ পৰিমণ্ডলত থকাৰ ফলত তেখেতৰ অধ্যয়ন স্পৃহা, জ্ঞান তৃষ্ণাৰ উত্তৰোত্তৰ বৃদ্ধি পাবলৈ ধৰে আৰু শেষত সেই তৃষ্ণা পৰম তৃষ্ণাত, ভগবৎ প্ৰেমত পৰিণত হয়।

তেখেতৰ একমাত্ৰ প্ৰকাশিত পুঁথি "মহাপুৰুষ" অসম প্ৰকাশন পৰিষদে ১৯৮২ চনত প্ৰকাশ কৰে। তেতিয়া প্ৰকাশন পৰিষদৰ সচিব আছিল শ্ৰী চন্দ্ৰপ্ৰসাদ শইকীয়া (বৰ্ত্তমান নতুন দৈনিকৰ সম্পাদক)। সেই সময়ৰ আলোচনী 'অসমীয়া'তো এইজন সম্পাদকৰ দিনতে শেৱালি কবিৰ ওপৰত লিখা কেইবাটাও প্ৰবন্ধ প্ৰকাশ পাইছিল। (সম্পাদকৰ লগত যোগাযোগ শ্ৰী মহিম বৰাৰ যোগেদি বুলি তেখেতে সিদিনা লগ পাওঁতে শলাগ লৈছিল)।

শ্ৰীযুতা হাজৰিকাই ১৯৭৮ চনত নগাঁবত অনুষ্ঠিত ৪ৰ্থ বাৰ্ষিক লেখিকা সমাৰোহৰ স্মৃতি গ্ৰন্থত কবি বৰকাকতীৰ ওপৰত এটি সুন্দৰ প্ৰবন্ধ যুগুতাইছিল। সেই প্ৰবন্ধত তেখেতে লিখিছে "বৰকাকতীৰ কবিতাত ঠাকুৰৰ ছাঁ পৰাৰ কথা কৈ কোনো কোনোৱে নাক কোচায, কিন্তু উপনিষদৰ ছাঁ জানো ৰবীন্দ্ৰ নাথৰ কবিতাত পৰা নাই। "গীতাঞ্জলি" তেনেই উপনিষদ। পূৰ্ণ চন্দ্ৰমাৰ ৰশ্মিয়ে তাৰকা সকলক আৰু উজ্জ্বল কৰিহে তোলে। "বনকো কৰিলে চন্দ্ৰ ৰশ্মিয়ে ৰঞ্জিত।" (কীৰ্ত্তন)

মাতৃ-ভাষাৰ প্ৰতি তেখেতৰ গভীৰ শ্ৰদ্ধা। সেই শ্ৰদ্ধা প্ৰকাশ পাইছে তেখেতৰ লেখাৰ মাজেদি। "মাতৃৰ স্তন খাই মাতৃক চিনি নোপোৱা যেনে ঘৃণনীয় মাতৃভাষা আৰু মাতৃভূমিৰ প্ৰতি আবেগ নথকা কথাও তেনেকুৱাই। যি নিজৰ ভাষা নাজানে সি পৃথিবীৰ কোনো ভাষা ভালকৈ ক'ব নোৱাৰে বুলি ভাবো।" বৰকাকতীৰ কবিতাৰ উদ্ধৃতিৰে তেখেতে লিখিছে:

"মোৰ জীৱনৰ লগ সাদৰী মাতৃভাষা
সপোনৰ তুমি একেটি মাথোন
গভীৰ মাধুৰী আশা।
তোমাৰ কাৰণে অসীম স্বাৰ্থ
তোমাৰ কল্যাণে জাগিম মই।
তোমাৰ পূজাত যদিবা ব্যৰ্থ
ই জীৱন মোৰ ব্যৰ্থ হয়।"

আকৌ :

শঙ্কৰ মাধব কবি অনন্ত কন্দলি
যি ভাষাত ফুলালেহি কাব্য ফুল কলি
যি ভাষাক গতি কৰি হেম বৰুৱাই
সাধিলে জাতীয় হিত কোষ উলিয়াই
সেয়ে মোৰ শৰীৰৰ সিৰে সিৰে গঁঠা
সেয়ে মোৰ মৰমৰ সেয়ে মাতৃভাষা।"

মাতৃ ভাষাৰ প্ৰতি প্ৰেম শ্ৰীযুতা হাজৰিকাৰো বৰকাকতীৰ সমানেই আছিল গভীৰ।

তেখেতৰ অধ্যয়ন পুষ্ট মনৰ পৰিচয় এই প্ৰবন্ধৰ মাজেদি প্ৰকাশিত হোৱা দেখিবলৈ পোৱা যায়। ৰবীন্দ্ৰনাথৰ উক্তি দি লিখিছে

"পিতা মাতা ভ্ৰাতা প্ৰিয় পৰিবাৰ
পুত্ৰ আমাৰ মিত্ৰ আমাৰ
সকলেৰ সাথে হৃদয়ে প্ৰবেশি
তুমি আছ মোৰ সাথ।

"আমাৰ মহাপুৰুষে ভাৰত আত্মাৰ বানী শুনাই সেই অনন্ত সত্যৰ ঘোষণা কৰি গৈছে :

"তুমি সত্য ব্ৰহ্ম তোমাতে প্ৰকাশে
জগত ইটো অসন্ত,
জগততে সদা তুমিয়ো প্ৰকাশা
অন্তৰ্য্যামী ভগৱন্ত।"

সেইদৰে তেখেতে লিখিছে "কবি ঈশ্বৰৰ মঠ মন্দিৰত আৱদ্ধ নহয়, কবি সত্য, শিৱ, সুন্দৰৰ পূজাৰী। লৌকিক ধৰ্ম্মৰ কথা চিন্তা কৰি নিজৰ ধৰ্ম্মৰ কথা কৈছে—

তোমালোকে তেল পুৰি
শলা গছি দিয়া
প্ৰদীপ পুঁজাৰ

মই জ্বালো সিহা পুৰি
বাণ্ডলী হিয়াৰ
অগ্নি অনির্বাৰ
সেয়ে মোৰ প্রদীপ পূঁজাৰ।
স্বর্গ আছে হৃদয়তে
সত্য, শিৱ, শান্ত
বনে, মনে একাকাৰ
অনাদি অনন্ত।”

এই প্রসঙ্গত আকৌ লিখিছে ঃ—“সত্য, শিব, সুন্দৰৰ ঠাই মন্দিৰত নাই। মানবতাবোধ মানব প্রেমতহে থাকে। এয়ে উপনিযদৰ শিক্ষা। মানুহৰ হিয়াত দয়া, ধর্ম্ম, প্রেম, স্নেহ, করুণা, দুখ, কষ্ট ইত্যাদি সকলোৰে মাজেদিয়েই তেওঁৰ বিশ্বৰূপ।” শেবাঙ্গি কবিৰ ভাষাৰে ঃ

“এতিয়া নাই আকাৰ তোমাৰ
সর্ব্বৰূপত বিয়পি গ’লা।
সর্ব্বৰূপত এতিয়া তোমাক
পিন্ধাম ডিঙিৰ মালা॥
এতিয়া নাই—আকাৰ তোমাৰ
সর্ব্বৰূপত বিযপি গ’লা
সর্ব্বৰূপত এতিয়া যে তুমি
আকৌ মোৰেই হ’লা।”

লেখিকাৰ ভাষাৰে ঃ—

“এযে মানব ধর্ম্ম—এয়ে বিশ্বৰূপ।”

অনন্ত কোটি ব্রহ্মাণ্ড, চন্দ্র, সূর্য্য, গ্রহ, নক্ষত্র সেই বিশ্ব কবিৰে কল্পনা। তেওঁকেই ভাৰতীয় ঋষিয়ে মহাকবি বুলি কল্পনা কৰিছে।

“অনন্ত কোটি ব্রহ্মাণ্ডৰ
হৰি অধিকাৰী” (কীর্ত্তন)

“তুমি মাটিৰ পৃথিবী গঢ়ি
মিহলাই আন্ধাৰ পোহৰ

তুলিছা যি জীৱনত মোৰ
হৰ্ষ আৰু বিষাদৰ বিজুলী লহৰ ।”

“সেই ৰহস্যময়কে আকৌ মানুহ কবিয়ে জ্ঞানময়ত পৰিণত কৰি আনন্দ কৰে :

সন্ধ্যাৰ মেঘ শান্ত সুদূৰ
আমাৰ সাধেৰ সাধনা
আমি আপোন মনেৰ মাধুৰী মিশায়ে
তোমাৰে কৰেছি ৰচনা ।

লেখিকাৰ আন এটি প্ৰবন্ধ “ৰবি ৰশ্মি অন্তৰ্হিত”ত ৰবীন্দ্ৰনাথ ঠাকুৰৰ মৃত্যুৰ বাতৰিত কবি বৰকাকতীৰ অন্তৰত কেনে ধৰণৰ প্ৰতিক্ৰিয়াৰ সৃষ্টি হৈছিল তাৰ এটা বৰ্ণনা দি লগতে দুজনা গুৰুৰ কবিতাৰো উদ্ধৃতি দিছে ।

কথা প্ৰসঙ্গত লেখিকাই আমাৰ ‘নামঘোষা’ আৰু বৰগীতবোৰ “গীতাঞ্জলি’ৰ” বহুতো কবিতাৰ লগত একে বুলি কোবাত কবিয়ে মিলখিনি দেখুৱাবলৈ ক’লে । তেতিয়া লেখিকাই ক’লে যে ৰবীঠাকুৰৰ প্ৰথম কবিতাটোৱেই আমাৰ পুঁথিৰ লগত একেবাৰে মিলে •

“আমাৰে নাযেন কৰি প্ৰচাৰ
আমাৰি আপন কাজে ।
তোমাৰি ইচ্ছা কৰহে পূৰ্ণ
আমাৰি জীৱন মাঝে ।”

“ধৰ্ম্মকো জানোহো মই তথাপি প্ৰবৃত্তি নাই
অধৰ্ম্মতো নিবৃত্তি নোহয়
হৃদিস্থিত হয়া তুমি যেন কৰাইবাহা স্বামী—
হৃষিকেশ কৰিবো তেহ্নয় ॥”

আকৌ উপনিষদৰ কবিতাৰ উদ্ধৃতি দি শেৱালি কবি বৰকাকতীয়ে “নামঘোষা”ৰ তুলনামূলক শ্লোকৰ কথা যেতিয়া সুধিলে তেতিয়া শ্ৰীযুতা হাজৰিকাই “মুচুকুন্দৰ স্তুতি”ৰ পৰা উদ্ধৃতি দিলে এইদৰে :

“কিনো অনুগ্ৰহ কৰিলা মাধৱ
গুচাই মোৰ ৰাজ্যভাৰ
মহাজ্ঞানী গণে আকেসে বাঞ্ছয়
মনত বিবেক যাৰ ॥”

ব্ৰহ্মা মোহনত লিখিছে :

যিটো জনে ভুঞ্জে নিজ
কৰ্ম্মৰ বিপাক
অপেক্ষিয়া থাকে প্ৰভু
তোমাৰ কৃপাক।”

ৰাসত গোপীসকলে কৈছে :

“বিনাশে সংসাৰ
ভয় ভকতৰ
পূৰে মনোৰথ সব ॥”

আকৌ “বিপদে মোৰে ৰক্ষা কৰ
এনহে মোৰ প্ৰাৰ্থনা”

“বুলি যেনেকে কবি গুৰুৱে লেখিছে, আমাৰ ঘোষাত তাতকৈ অলপ কোমলাই লেখিছে—

কৰুণাময় ৰাম কৰুণাময়
কৰিও কৃপা যেন উচিত হয়।”

সেই সময়ত কবি গুৰুৰ টান নৰিয়া। কবিৰ জীৱন নাটৰ এইয়া শেষ দৃশ্য। লেখিকাই তেতিয়া বৰকাকতীৰ লগত কথা প্ৰসঙ্গত এইদৰে কৈছে :

“এত সুখ কোথা, এত ৰূপ কোথা
এত খেলা কোথা আছে ?
যৌবনেৰ বেগ বহিয়া যাইব
কে জানে কাহাৰ কাজে।”

“তেওঁ লেখা কবিতা তেওঁৰ জীৱনতেই প্ৰতিফলিত হ'ল। সমগ্ৰ বিশ্ব কবিতাৰ ঢলেৰে ঢৌৱাই, ভাষা জননীক অপূৰ্ব সাজেৰে সজাই

সেই মহাপ্ৰাণৰ অজ্ঞাত মহাসাগৰৰ উদ্দেশ্যে যাত্ৰা কৰিবৰ সময় হ'ল।"

"আমি যাব, আমি যাব, কোথায় যে কোন দেশ
জগতে ঢালিব প্ৰাণ গাহিব করুণা গান
উদ্বেগে অধীৰ হিয়া, সুদূৰ সমুদ্ৰে গিয়া
যে প্ৰাণ মিলাব আৰ যে গান কৰিব শেষ।"

এই প্ৰসঙ্গত আন এঠাইত তেখেতে "মহাপ্ৰাণৰ আগৰ কোনো বাধাই টিকিব নোৱাৰে, মহাপ্ৰবাহৰ অসীম ঢলে কঠিন মথাউৰি অনায়াসে ভাঙি পেলাব পাৰে। বিধাতাৰ সৃজিত মানুহ সেই দেখি সকলোতকৈ শ্ৰেষ্ঠ:

শুনৰে মানুষ ভাই
সবাৰ উপৰে মানুষ শ্ৰেষ্ঠ
তাহাৰ উপৰ নাই।"

তেখেতৰ মতে মানব জাতিয়ে অহৰহ প্ৰকৃতিৰ লগত যুঁজিব লাগিছে। কেতিয়াবা হাৰিছে কেতিয়াবা জিকিছে।সেয়ে মানুহৰ উৎসাহৰ শেষ নাই, দিনে দিনে উন্নতিৰ জখলাত উঠি গৈছে। মহাপুৰুষৰ উক্তিৰে তেওঁ লিখিছে—

"দেহাদিক আমি অতিক্ৰমি
হুয়া আছো শুদ্ধ, ব্ৰহ্মাতো কৰি উত্তম।"

তেখেতৰ মতে ইয়াৰ ফলশ্ৰুতিয়েই কালিদাস, শেক্সপিয়েৰ, ৰবীন্দ্ৰনাথ আদি পুৰুষ শ্ৰেষ্ঠ সকলৰ জন্ম।

"আমি যাব, আমি যাব কোথায় যে কোন দেশ।"

বুলি মানব আত্মাই সেয়ে কব পাৰিলে। সেই মহাশক্তিৰেই পূবৰ মহাকবিয়ে আগবঢোৱা অৰ্ঘ পশ্চিমৰ জ্ঞানে অতি শ্ৰদ্ধাৰে গ্ৰহণ কৰিলে।"

কবি গুৰুৰ মৃত্যুৰ বাতৰিয়ে ককাইদেৱক শেৰালি কবি ৰবকাকতীদেৱক ম্ৰিয়মান কৰিছিল:—

"মৰণ মালা গাঁথা আছে
আমাৰ চিত্ত মাঝে
কবে নীৰৱ হাস্য মুখে
আসবে বৰেৰ সাজে
সেদিন আমাৰ ৰবেনা ঘৰ
কেইবা আপন কেইবা পৰ
বিজন ৰাতে পতিৰ সাথে
মিলবে পতিব্ৰতা।"
মৰণ, আমাৰ মৰণ তুমি কও আমাৰে কথা।"

বুলি তেওঁ মৃত্যুক অতি ভয়াবহ বুলি কলে।

তাৰপিচত গালে ঃ

সত্য মুদে আছে
দ্বিধাৰ মাঝ খানে
তাহাৰে তুমি ছাড়া
ফুটাতে কে বা জানে।
মৃত্যু ভেদ কৰি অমৃত পৰে ঝৰি
অতল দীনতাৰে শূন্যে উঠে ভৰি।"

আকৌ ঃ

"আবৰ্জ্জনাৰ অনেক বোঝা
জমিয়েছিল যে নিৰবধি
বেচে যাবি যাবাৰ বেলা
ক্ষয় কৰে সব বাসৰে যদি
এসেছি এই পৃথিবীতে
হেথায় হবে সেজে নিতে
ৰাজাৰ বেশে চলবে হেসে
মৃত্যু পাবেৰ সে উৎসবে।"

লেখিকাৰ জীৱনত ৰবীন্দ্ৰনাথ ঠাকুৰৰ প্ৰভাৱ অপৰিসীম। শিক্ষাৰ কোনো মানদণ্ড নথকাকৈয়ে এগৰাকী মহিলাই জীৱন

সংগ্ৰাম কৰি ইমান খিনি জ্ঞানৰ অধিকাৰী হৈছিল সেই কথা ভাবিলে মূৰ দো খাই যায়। কি অসীম প্ৰতিভা। কি বিদুষী নাৰী! সকলো ফালৰ পৰা যদি এটা অনুকূল পৰিবেশ পালে হেঁতেন তেতিয়া হয়তো এখেত এগৰাকী আগ শাৰীৰ লেখিকা হৈ অসমৰ সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত জিলিকি থাকিল হেঁতেন।

তেখেতৰ আৰু এটা প্ৰবন্ধ “শেৱালি কবি স্বৰ্গীয় ৰত্নকান্ত বৰকাকতীৰ স্মৃতিত” বৰকাকতীৰ জীৱনৰ ওপৰত আলোকপাত কৰিছে।

সেই সময়ত ঢিঙত অসম সাহিত্য সভাৰ ৩৭ তম অধিৱেশনখন হৈছিল। অভ্যৰ্থনা কমিটিৰ অনুৰোধ ক্ৰমে সেই প্ৰবন্ধটি তেখেতে লিখে। ইয়াত কবি বৰকাকতীৰ লগত হোৱা তেখেতৰ কথোপকথনৰ পৰা ১৯১৭ খৃঃৰ শিৱসাগৰত অনুষ্ঠিত অসম সাহিত্য সভাৰ কিছু আভাস পোৱা যায। শেবালি কবি বৰকাকতীয়ে কেনেকৈ নিমন্ত্ৰনী পাই এম্ মোছলেহ উদ্দিন আহমদৰ সৈতে সভালৈ গৈছিল সেই বিষযে কিছু কথা জানিব পাৰি। এম্ মোছলেহ উদ্দিন অসুস্থ আছিল সেয়ে তেওঁক সাহিত্য সভাৰ থলীত সভাপতি গোহাঁই বৰুবাই সাৱটি ধৰি কৈছিল যে তেওঁৰ মাতৃভাষাৰ প্ৰতিথকা অনুৰাগ অসীম। সেয়েহে ইমান অসুখতো তেখেত ইয়ালৈ আহিছে।

“বহুদিন পাৰ হ’ল। এইয়া ৫২ বছৰ আগৰ কথা।” “দেশ স্বাধীন। কত পৰিবৰ্ত্তন। নতুন সকলো, সাহিত্যও নতুন। কিন্তু তথাপিও সাহিত্যৰ কিছু কিছু পৰিবৰ্ত্তন হ’লেও, প্ৰকৃত সাহিত্যৰ এটি ধৰ্ম্ম আছে। যিটো সনাতন সি সদায় সকলো দেশত সকলো সময়ত সত্যহৈ থাকিব বুলি কবিয়ে আমাক কয়।”

এঠাইত এই প্ৰবন্ধটি লেখিকাই লিখিছে “পৃথিবীত ভাৰতবৰ্ষই সকলোতকৈ বেচিকৈ মানুহৰ জীৱন তত্ত্বৰ সমাধান কৰিব পাৰিছে। পাশ্চাত্য জাতিয়ে যদিও অনেক জ্ঞান বিজ্ঞান মন্থন কৰি বৈষয়িক উন্নতিৰ অনন্ত পথ উলিয়াইছে কিন্তু মানুহৰ জীৱন তত্ত্বৰ চৰম সিদ্ধান্ত কেৱল ভাৰতবৰ্ষইহে।

বেদান্তৰ ধৰ্ম্ম কেৱল হিন্দুৰেই নহয়, ই সমস্ত বিশ্বৰ সনাতন ধৰ্ম্ম। সেই দেখি জগতৰ মুক্তি ভাৰতৰ হাতত বুলি বজ্ৰ গম্ভীৰ স্বৰে ঘোষণা কৰিছিল স্বামী বিবেকানন্দই।"

"ধন্য ধন্য ভাৰত বৰিষ।" সেই একে কথাকে কৈছে আমাৰ মহাপুৰুষে। বিশ্ব কবিয়ে কৈছে "এই ভাৰতেৰ মহামানবেৰ সাগৰ তীৰে" ধন্য হইল ধৰণী তোমাৰ, চৰণ কৰিয়া স্পৰ্শ, গাহিল জয় মা জগত জননী জগম্মোহিণী ভাৰতবৰ্ষ।" কবিয়ে লিখা গান সঁচায়ে সাৰ্থক বুলি ক'লে।

"আত্মাৰ সম্বন্ধত মানুহে মানুহক ভাল পায়।" তুমি জগজীব তোমাত পুঁজিলে মিলে আপোনাত থায়।" (প্ৰহ্লাদ চৰিত্ৰ)

আকৌ এঠাইত লিখিছে "ইউৰোপে স্বাধীনতাক যি ঠাই দিয়ে ভাৰতে সেই স্থান দিয়ে মুক্তিক। আত্মাৰ স্বাধীনতা এৰি, অইন স্বাধীনতাৰ মাহাত্ম্য ভাৰতে নামানে। ৰিপুৰ বন্ধনেই প্ৰধান বন্ধন। তাকে ছিঙিব পাৰিলেই ৰজা মহাৰজাতকৈও শ্ৰেষ্ঠতা লাভ কৰিব পাৰি। ভাৰতৰ শ্ৰেষ্ঠ পুৰুষ সকলে এই পদ লাভ কৰিছে।"

"হৰি গুৰু পদ সেৱা খাণ্ডা ভাটি ধৰ।
মন বৈৰি কাটি সবে ভব নদী তৰ।"

"বুলি ক'লত নাম ঘোষাৰ পৰা গাইছনেকি বুলি সুধিলে আৰু নিজে ক'লে "মনেইতো সকলো। সত্য অসত্যৰ মাজত থাকে মন।"

"সত্য অসত্যৰ জড় চৈতন্যৰ মাজত যিটো প্ৰকাশে
তাকে বুলি মন যেহি যিটো চায়ে
যি জনে যাকে উপাসে।" বুলি লেখিকাই গালে।

আকৌ গীতাৰ উদাহৰণ দি তেখেতে কৈছে "ইন্দ্ৰিয়ৰ ভিতৰত "মই" মন বুলি গীতাত সেই দেখি ভগবন্তই স্বীকাৰ কৰিছে। পাঁচ বিধ মুক্তি মনে মানুহক দিব পাৰে, আকৌ ৰৌৰৱ নৰক গামী কৰিবও পাৰে। মানুহৰ নিজৰ ঘৰৰ ভিতৰতে সমস্ত ব্ৰহ্মাণ্ড পতিবো প্ৰতিষ্ঠা কৰিছে॥"

ৰবীন্দ্ৰনাথ আৰু গান্ধীজী সম্পৰ্কে ক'বলৈ গৈ তেখেতে বিশ্ব কবিৰ উদ্ধৃতি দিছে—

“শুনিনু তোমাৰ স্তৱেৰ মন্ত্ৰ
অদূৰেৰ তপোবনেতে
অমৰ ঋষি হৃদয় ভেদিয়া
ধ্বনিতেছে ত্ৰিভুবনেতে।
ডুবায়ে ধৰাৰ ৰণ হুঙ্কাৰ
ভেদি বনিকেৰ ধন ঝঙ্কাৰ
মহাকাশ তলে উঠে ওঙ্কাৰ
কোনো বাধা নাহি মানি ॥
নয়ন মুদিয়া চাহি কান পাণে
কোন অনাগত বৰষে।
তব মঙ্গল শঙ্খ তুলিয়া
বাজায় ভাৰত হৰিষে।”

ইয়াৰ উপৰি তেখেতে পৰম পুৰুষ ৰামকৃষ্ণ পৰমহংসৰ সকলো ৰচনাবলী অধ্যয়ণ কৰিছিল সেয়ে তেখেতে কৈছে “বিষ্ণুৰ শিবেৰ মত ভক্ত আৰ কেউ নাই, কে বলে তুমি আমি বিভিন্ন।”

ইয়াৰ পিচত যেতিয়া শেৱালি কবি ৰত্নকান্ত বৰকাকতী ১৯৬৩ চনত নাজিৰাত বহা অসম সাহিত্য সভাৰ সভাপতি নিৰ্বাচিত হৈ যাত্ৰা কৰিছিল তেতিয়া কবিৰ উদ্দেশ্যে কেনেকৈ কৈছে চাওঁক—

“ভৱ কাণ্ডাৰীয়ে নাওঁ চপাই পাৰত লগালেহি—
বাজি উঠিল দীপক ৰাগিনী”

লেখিকাৰ একমাত্ৰ প্ৰকাশিত গ্ৰন্থ হৈছে “মহাপুৰুষ।” এই গ্ৰন্থখনত দুজনা গুৰুৰ জীৱন চৰিত ৰচনা কৰিছে—নিজস্ব প্ৰকাশ ভঙ্গীৰে। গ্ৰন্থ খনৰ লিখাৰ ধৰণ ইমান সুন্দৰ যেন ‘লেখিকাৰ লগত’ কথাহে পাতিছো—এনে ভাৱ হয়।

গ্ৰন্থ খনিত পৰম পুৰুষ শঙ্কৰদেৱৰ জন্মৰ পৰা বৈকুণ্ঠ প্ৰয়ানলৈকে-

সন্নিবিষ্ট কৰিছে। দুজনা গুৰুৰ অলৌকিকতা, বৈষ্ণব ধৰ্ম্ম প্ৰচাৰ কৰিবলৈ যাওঁতে পোৱা বিপৰ্যয়ৰ কাহিনী আছে। তেখেতৰ গভীৰ অধ্যয়নৰ সম্ভেদ পাওঁ যেতিয়া আমি গ্ৰন্থখনি পঢ়ি যাওঁ। তেখেতৰ ভাষা কেনে গুৱলা! মাধৱদেৱে যেতিয়া শঙ্কৰদেৱক গুৰু মানিলে তেতিয়া তেখেতে কেনেকৈ লিখিছে চাওঁক: "ভক্তিৰ ওচৰত মূৰ দোঁৱালে জ্ঞানে, "সোণত সুৱগা মিলিল মণি কাঞ্চনৰ সংযোগ ঘটিল। প্ৰবৃত্তি নিবৃত্তিত লয় হ'ল।" "সেই শব্দ ব্ৰহ্মাৰ ধ্বনি, লুইতৰ বুকুত ঠেকা খায় তাৰ প্ৰতিধ্বনি দেশে বিদেশে বিয়পি পৰিল। জ্ঞান, কৰ্ম্ম সকলো ভক্তিত লয় হৈ, দেশৰ মাজেদি ভকতি গঙ্গা বৈ ত্ৰিতাপ সন্তাপিত মানৱক শান্তি দিয়ে। পুণ্য ভাৰতবৰ্ষত বৈষ্ণব শিৰোমণি সকলে ভক্তি মাৰ্গৰ যোগেদি তেওঁলোকৰ আৰাধ্য ধনক বিচাৰি পালে—

"হেৰা পাইলো ৰে প্ৰাণধন মুকুন্দ মুৰাৰি
দিলা দেখা দামোদৰ জীৱন হামাৰী।"

ইয়াৰ উপৰি—

"হৰি ভক্তি ৰাজমাৰ্গ গুৰু
পদ নখ চন্দ্ৰ প্ৰকাশিত
শ্ৰুতি জননীৰ পদ পথ অনুসৰি
ফুৰো হুয়া আমি আনন্দিত
স্খলন নাহিকে কদাচিত—
মহাজন সব জানিয়া নিশ্চয় কৰি॥"

বুলি নিৰ্ভয় মনেৰে গালে—

তোমাৰেই কৰিয়াছি জীৱনেৰি ধ্ৰুৱতাৰা
এ সমুদ্ৰে আৰু কভু হবো নাগো পথ হাৰা।

"সেই একে সুৰেই বাজি উঠিছে কুৰি শতিকাৰ 'মহা কবিৰ কণ্ঠত"। এনেকৈয়ে গ্ৰন্থ খনিৰ মাজেদি লেখিকাৰ গভীৰ অধ্যয়ণৰ সম্ভেদ পাওঁ। গ্ৰন্থ খনিত দুজনা গুৰুৰ উপৰিও বদুলা আতা, নাৰায়ণ ঠাকুৰ, মথুৰা দাস আতা সম্বন্ধে লিখিছে। তেখেতৰ

অপ্ৰকাশিত কেইবাখনো গ্ৰন্থ আছে। সেইবিলাক হৈছে “ঘৰুৱা বেদান্ত (কাপমৈলাম), ঘৰুৱা বেদান্ত (ভগবান ভক্তৰহে, ১ম, ২য় আৰু ৩য় খণ্ড) মাটিৰ স্বৰ্গ (মহাত্মা গান্ধীৰ জন্ম দিবসত) শেৱালি কবি আৰু ব্ৰাহ্মণ, হিমন্ত ৰজা ইত্যাদি। “মাটিৰ স্বৰ্গ” গ্ৰন্থখনিত লেখিকাই ভাৰতবৰ্ষৰ ঐতিহ্য সম্পৰ্কে কবলৈ গৈ উপনিষদ, নামঘোষা আৰু গীতাঞ্জলিৰ উদ্ধৃতি দি কৈছে .

“অৰূপ তোমাৰ ৰূপেৰ সীমায়
জাগে হৃদয়পুৰ।
আমাৰ মধ্যে তোমাৰ শোভা
এমন সুমধুৰ। (গীতাঞ্জলি)

আকৌ.

পূৰ্ণ শশী পূৰ্ণ দুগ্ধ সিন্ধু
সিমত প্ৰকাশ নকৰয়
কমণীয় লক্ষ্মী বদনো সিমানতো নয়।
ঈশ্বৰ কৃষ্ণৰ পাদ পদ্ম
ভক্তি স্পৃহাহীন যিটো
সিটো মন গোট সিমতে শোভা কৰয়।
(নামঘোষা)

ইয়াৰ উপৰিও গ্ৰন্থ খনিত বিবেকানন্দৰ উদ্ধৃতিও দিছে। সময় সুবিধা পালে তেখেতৰ লিখনীৰ ওপৰত লিখিবলৈ বহুত আছে। তেখেতৰ আটাইকেউখন গ্ৰন্থ যদি প্ৰকাশ পালে হেঁতেন। মই সিদিনা গুৱাহাটীলৈ গৈ তেখেতৰ পুত্ৰ শ্ৰীযতীন হাজৰিকাদেৱৰ ঘৰত লগ ধৰিলো। তেখেতে তাহানিতে লিখা প্ৰবন্ধৰ পৰা হুবহু নাম ঘোষা, ৰবীঠাকুৰৰ কবিতা মাতি দিলে। ৮৪ বছৰ বয়সতো স্মৰণ শক্তি ইমান প্ৰখৰ। নতুন পুৰুষলৈ তেখেতৰ কিবা বাণী আছেনে সোধাত এষাৰ মাথোন ক'লে, “সাহিত্যত আগৰ সাধনা জানো আছে। এতিয়া মানুহ কেবল টকাৰ পিচত লৰিছে।”

নগাঁও চহৰত অৱস্থিত শ্ৰীশ্ৰীশঙ্কৰদেৱ মন্দিৰৰ কাষতে তেখেত

সকল সকতে আছিল। পিচত আহি সেই মন্দিৰৰ প্ৰধান নামতী হিচাপে প্ৰায় ২০ বছৰ কাল পৰিচালনা কৰিছিল। তেখেত নামতী হৈ থাকোতে যি আশীৰ্ব্বাদ দিছিল সেই আশীৰ্ব্বাদ ফাঁকিয়েই এটা প্ৰবন্ধ হয়। সেই আশীৰ্ব্বাদ ব্যক্তিত আৰম্ভ হৈ সমগ্ৰ বিশ্বক সামৰি লয়। তাত বেদ বেদান্ত, উপনিষদ, ভাগবত সকলো থাকে। এই মন্দিৰত নামতী হৈ থকা সময়ত প্ৰাকৃতিক দুৰ্যোগ আদি হ'লে তেখেতে মন্দিৰৰ পৰা টকা পইচা দি সহায় কৰিছিল। ইয়াৰ উপৰি বহুতো অনা অসমীয়া (দুখীয়া পৰিয়ালৰ) মহিলাক তেখেতে সহায় কৰিছিল।

১৯৮১-৮২ চনত লণ্ডনৰ অক্সফৰ্ড বিশ্ববিদ্যালয়ৰ প্ৰাচ্য বুৰঞ্জী বিভাগৰ অধ্যাপিকা মিচ কেণ্টলী শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱ সমাজ সংস্কাৰৰ ওপৰত গবেষণা কৰিবলৈ আহোতে তেওঁৰ জ্ঞানৰ পৰিধি দেখি সুধিছিল,—'এওঁ কিমান পঢ়া?' মাত্ৰ মাইনৰ পাছ বুলি গম পাই কৈছিল 'ইমান তত্ত্বগধুৰ কথাবোৰ ইমান কম বিদ্যাৰে কেনেকৈ কব পাৰিছে? সঁচাকৈয়ে তেওঁৰ জ্ঞান বৰ গভীৰ আৰু বহুমুখী। এই কথা শ্ৰীযুত লক্ষেশ্বৰ হাজৰিকাৰ 'হেমপ্ৰভা হাজৰিকা • শ্ৰদ্ধাঞ্জলি' নামৰ প্ৰবন্ধত সন্নিবিষ্ট। লোকনায়ক ৵অমিয়কুমাৰ দাসেও তেওঁৰ 'ৰবীন্দ্ৰ ৰশ্মি' প্ৰবন্ধটো পঢ়ি অভিভূত হোৱাৰ কথা উক্ত প্ৰবন্ধতে উল্লেখ কৰা হৈছে। শেৱালি কবিয়েও কৈছিল,—'হেমপ্ৰভাৰ বিচাৰ, আলোচনা আৰু প্ৰকাশভংগী প্ৰশংসনীয়।'

এনে এগৰাকী মহিয়সী নাৰীৰ ১৯৯১ চনৰ ১৫ এপ্ৰিলৰ দিনা দেহাৱসান হয়।

—0—

শেৱালী কবি স্বৰ্গীয় ৰত্নকান্ত বৰকাকতীৰ স্মৃতিত। স্মৃতিগ্ৰন্থ, অসম সাহিত্য সভা, চিং। অভ্যৰ্থনা সমিতি, ১৯৭০ চন ফেব্ৰুৱাৰী।

(১) শেৱালিৰ ছাঁত। অসমীয়া ২য় বছৰ, নৱম সংখ্যা। জানুৱাৰী ১৯৭০ চন।

(২) শেৱালি মৰহিষায়। অসম সাহিত্য সভা পত্রিকা। ত্রয়-
(হেমন্তকাল) ত্রিংশ বছৰ, দ্বিতীয় সংখ্যা ১৯৬৬চন।

(৩) ৰত্নকান্ত বৰকাকতী। অসম সাহিত্য সভা। ২য় খণ্ড,
১৯৬৫ চন।

(৪) মহাপুৰুষ অসম প্ৰকাশন পৰিষদ। ১ম প্ৰকাশ
১৯৮২ চন।

(৫) মাটিৰ স্বৰ্গ অপ্ৰকাশিত।

(৬) শেৱালি কবিৰ কাব্য
প্ৰতিভা স্মৃতি গ্ৰন্থ,
সদৌ অসম লেখিকা
সমাৰোহ, ৪ৰ্থ বছৰ। ১৯৭৮ চন, নগাঁও।

(৭) ৰবিৰশ্মি অন্তৰ্হিত। অসমীয়া, প্ৰথম বছৰ, নৱম সংখ্যা,
জানুৱাৰী ১৯৬৯ চন।

অধ্যাপক শ্ৰীযোগেন্দ্ৰ নাৰায়ণ ভূঞা, শ্ৰী তোষেশ্বৰ শৰ্মা, লক্ষেশ্বৰ হাজৰিকা, শ্ৰী নিৰ্ম্মালী হাজৰিকা, শ্ৰী কৃষ্ণদাস বৰুৱা, শ্ৰী পৱন বৰদলৈ, শ্ৰী বীণা বৰাৰ ওচৰতো কৃতজ্ঞ।

—দিপ্তী বৰা

—0—

হেমলতা দত্ত

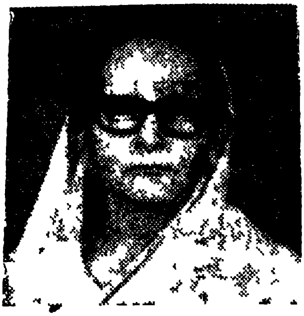

ঐতিহ্যমণ্ডিত গোলাঘাট নগৰত ১৩১৪ শ'কৰ ১৮ ফাগুনত (১৯০৮ চন) হেমলতা দত্তৰ জন্ম হয়। তেওঁ অসমৰ ভাষা-তত্ত্ববিদ স্বৰ্গীয় দেবানন্দ ভৰালী আৰু স্বৰ্গীয়া কাঞ্চন লতা ভৰালীৰ প্ৰথমা কন্যা। হেমলতাৰ ককাক স্বৰ্গীয় ইষানন্দ ভৰালী অসমৰ প্ৰথম বি, এ। তেখেতে 'প্ৰাকৃত ভূগোল' নামেৰে গ্ৰহ নক্ষত্ৰ আদিৰ বিষয়ে এখনি অমূল্য গ্ৰন্থ লিখি থৈ যায়। হেমলতাৰ পিতৃ স্বৰ্গীয দেবানন্দ ভৰালী অসমীয়া ভাষাৰ এজন বিচক্ষণ পণ্ডিত আৰু গবেষক আছিল। অসমীয়া ভাষাৰ মৌলিক বিচাৰ আৰু 'চীনা লুইতৰ পাৰে পাৰে' নামৰ ভাষাতত্ত্বমূলক উপন্যাস গ্ৰন্থখনি তেখেতৰ উল্লেখযোগ্য অৱদান। হেমলতাৰ আজোককাক স্বৰ্গীয় পৰমানন্দ ভৰালী শিবসাগৰৰ প্ৰথমখন ইংৰাজী স্কুলৰ পৰা এনট্ৰেন্স পাচ কৰাই নহয় সেইখন স্কুলৰে প্ৰধান শিক্ষক হৈছিল। তেখেতে শিশু উপযোগী কেইবাখনো পুথি ৰচনা কৰিছিল। হেমলতাৰ ঘৰত আছিল বঙালী আৰু অসমীয়া পুথিৰে ঠাহ খোৱা এটা পুথি ভৰাল। এনে এটা বৌদ্ধিক পৰিবেশত ডাঙৰ হোৱা বাবে সৰুৰে পৰা তেখেতৰ মনত সাহিত্যিক অনুভূতিয়ে গঢ় লৈছিল।

অসমৰ শিক্ষা জীবনৰ বাটকটীয়া ভৰালী পৰিয়ালত এক শৈক্ষিক পৰিবেশৰ মাজত ডাঙৰ-দীঘল হোৱা হেমলতাৰ শিক্ষাৰ প্ৰতি ধাউতি থকাই স্বাভাবিক। হেমলতাৰ প্ৰাথমিক শিক্ষা যদিও ডিব্ৰুগড়তে আৰম্ভ হৈছিল, দেউতাক নগাঁবত চাব, ডেপুটি মেজিষ্ট্ৰেট হৈ থকা কালত নগাওঁ মিচন স্কুলত নাম লগাই দিয়ে। মিচ্ ক্লুশ্মেন বেৰী, মিচ্ ক্লৰেঞ্জ, মিচ্ শ্ব্যাইট নামেৰে তিনিগৰাকী

আমেৰিকান মিচে স্কুলখন পৰিচালনা কৰিছিল। পৰিষ্কাৰ-পৰিচ্ছন্ন-সুন্দৰ পৰিবেশত সুললিত স্বৰে, সু-শৃঙ্খলভাৱে গোৱা প্ৰাৰ্থনাই ঈশ্বৰৰ প্ৰতি হেমলতাৰ দৃঢ় বিশ্বাস আৰু ভক্তি গঢ়ি তুলিছিল। মাতৃৰ মুখত শুনিছিল লেছাৰি ঘোষা, কাকুতি ঘোষা আৰু ৰামায়ণ-মহাভাৰতৰ কাহিনী। মিশ্যন স্কুলৰ নতুন পৰিবেশ আৰু মাতৃৰ পৰা শুনা মহৎ লোকৰ জীৱনাদৰ্শই হেমলতাৰ কুমলীয়া মনত প্ৰভাব পেলাইছিল। কিন্তু সামাজিক বাধাই হেমলতাৰ জ্ঞান পিপাসু মনৰ আগত হেঙাৰ হৈ থিয় দিলে। নগাওঁ মিশ্যন স্কুলত ষষ্ঠ শ্ৰেণীত পঢ়ি থাকোতেই এঘাৰ বছৰ বয়সতে ডাঙৰ হোৱা বুলি হেমলতাক স্কুলৰ পৰা এৰুৱাই দিয়া হল। মিচ্ কুশ্যেন বেৰীয়ে বুজাই কোৱাতো হেমলতাৰ মাতৃ সন্মত নহল। উপায়হীনহৈ দেউতাকে ঘৰতে, ইংৰাজী পঢ়ুৱাবলৈ ললে যদিও কিশোৰী হেমলতাৰ মন ভাঙি গ'ল। অৱশেষত মাতৃৰ উপদেশ মতে তাতবোৱা, চিলাই কাম, লেছ গোঠা, পাট, মুগা, এৰি সূতা কটা, ৰুচিকৰ ব্যঞ্জন ৰন্ধা ইত্যাদি ঘৰুৱা কামতে নিজকে আবদ্ধ ৰাখিব লগীয়া হল। অতি কম বয়সতে সকলো শিল্প কৰ্মতে তেখেত নিপুনা হৈ উঠিল।

মহাত্মাৰ অসহযোগ অন্দোলনৰ ঢৌৱে সমগ্ৰ-অসমকে ঢৌৱাই দিলেহি। মানুহে বিদেশী বস্ত্ৰ বৰ্জন কৰি ৰাজহুৱা ভাবে ইয়াক পুৰি পেলাইছিল। জাতীয় ভাবাপন্ন হেমলতায়ো এই কামত যোগ দিছিল। এই আন্দোলনৰ দুবছৰ মান পিছতেই বুৰঞ্জী প্ৰসিদ্ধ শিবসাগৰৰ খ্যাতিমন্ত উকিল স্বৰ্গীয় গিৰিন দত্তৰ লগত হেমলতাৰ বিবাহ সম্পন্ন হয়। পোন্ধৰ বছৰ বয়সতে বিয়া হৈ অহা হেমলতাই আঠজন দেৱৰ, চাৰি-গৰাকী ননদ, শহুৰ-শাহুকে ধৰি এটি বৃহৎ পৰিয়ালৰ সেৱা কৰাৰ উপৰিও আটাইবে বুকুৰ মাজত সোমাবলৈ সক্ষম হৈছিল। বৈবাহিক জীৱনত হেমলতাই নিৰ্ম্মালি, অঞ্জলি, শেবালি নামেৰে তিনিগৰাকী কন্যা, বীৰেন আৰু জীতেন নামেৰে দুটি পুত্ৰক উপযুক্ত ভাৱে গঢ় দিয়ে।

দেওঁৰেক ৺সোনাৰাম দত্ত কংগ্ৰেছৰ এম, এল, এ হোৱা বাবে আৰু স্বাধীনতা আন্দোলনৰ পৰাই ঘৰখনৰ বাকী সকলো কংগ্ৰেছৰ লগত জড়িত হোৱা বাবে, তেখেত সকলৰ ঘৰখন কংগ্ৰেছী কৰ্ম্মীৰ কেন্দ্ৰস্থল আছিল। শ্ৰীযুতা পুষ্প লতা দাস, শ্ৰীযুতা অমল প্ৰভা দাস প্ৰমুখ্যে কেইবা গৰাকীও মহিলা কৰ্মীৰ সান্নিধ্যলৈ আহি হেমলতায়ো, মহিলাৰ উন্নয়নমূলক সভাত যোগদান কৰে। ৺গোপীনাথ বৰদলৈ, ৺অমিয় কুমাৰ দাস, ৺শঙ্কৰ বৰুৱা, ৺ফকৰুদ্দিন আলি আহমেদ, দেবকান্ত বৰুৱা আদি কেইবাজনো অসমৰ সু-সন্তানক তেখেতৰ আতিথ্যই মোহিত কৰিছিল। ১৯৪৬ চনৰ জানুৱাৰী মাহত ৺জবাহৰলাল নেহৰু অসমলৈ অহাত, শিবসাগৰলৈকো আহিছিল। হেমলতাৰ হাতৰ সু-স্বাদু ব্যঞ্জনে নেহৰুক আপ্যায়িত কৰাৰ উপৰিও হাতেবোৱা মুগাৰ চাদৰ আৰু ফুলাম গামোছাই নেহৰুৰ প্ৰশংসা লাভ কৰিছিল। 'সামাজিক দিশত বিশেষ একো কৰিব নোৱাৰিলো' বুলি তেখেতে সদায় আক্ষেপ কৰিছিল যদিও শিৱসাগৰৰ পুৰণা ভেটীটোৰ পৰা ফুকন নগৰলৈ বাসগৃহ সলনি কৰাৰ পিচতে শিবসাগৰৰ 'জোনালী চ'ৰা' নামৰ এটি মহিলা অনুষ্ঠানৰ গুৰি ধৰিছিল।

সাংসাৰিক আৰু সামাজিক ব্যস্ততাৰ মাজত হেমলতাই জীবনৰ শেষৰ ফালেহে সাহিত্য চৰ্চ্চাত হাত দিয়ে যদিও 'অতীতক সোঁৱৰো' পুথিখনত স্বামীয়েই সাহিত্যিক জীৱনৰ প্ৰেৰণা বুলি হেমলতাই শ্ৰদ্ধাৰে সুঁৱৰিছে। ১৯৪৮ চনত বাপুজীৰ নিদাৰুণ মৃত্যুৰ বতৰা পাই তেখেতৰ হিয়া ভাঙি বৈ আহিছিল এটি শোকৰ কবিতা।

"হে মহা মানৱহে
তুমি দেব সৰ্ব্বত্যাগী
সন্ন্যাসী মহান
জননী কল্যাণ হেতু
সৰ্ব্বসুখ তিয়াগিলা

সহিলা কতনো নির্য্যাতন
মহা মানবহে।—'বৈকুণ্ঠ প্ৰয়াণ'

তেখেতৰ স্বামীয়ে এই কবিতাটো শোক সভাত পাঠ কৰিবলৈ উৎসাহ যোগায়। এয়ে হেমলতাৰ প্ৰথম সাহিত্য সৃষ্টি। ১৯৬৩ চনত তেখেত স্বামী বিয়োগত ভাগি পৰাত সৰু দেওঁৰেক ৺ৰাধাচৰণ দত্তই দক্ষিণ ভাৰতৰ তীৰ্থস্থান সমূহ দেখুৱাবলৈ লৈ যায়। তাৰ পিছত বৰ জোঁৱায়েক শ্ৰীদেবকান্ত কাকতিয়ে হিমালয়ত তীৰ্থ দৰ্শন কৰিবলৈ নিয়ে। এই তীৰ্থস্থান সমূহৰ প্ৰাকৃতিক সৌন্দৰ্য্য আৰু মঠ-মন্দিৰ বিলাকৰ কাৰুকাৰ্য্যই তেখেতৰ মন প্ৰাণ ভৰাই তুলিছিল। সেয়েহে তেখেতে আহিয়েই, সৰল-জহজ ভাব-ভাষাৰে নিজ চকুৰে যি দেখিছিল তাকেই "অলকানন্দাৰ পৰা সাগৰতীৰলৈ" নাম দি লিখি উলিয়ায়। অবশ্যে ইয়াৰ আগতেই 'আৰ্য্যবৰ্ত্তৰ সতী' নামৰ শৈব্যা, দময়ন্তী, সাবিত্ৰী, চিন্তামণিৰ কাহিনীৰে এখনি পুথি লিখি উলিয়ায় আৰু সুৰেশ গোস্বামীদেৱে প্ৰকাশ কৰে।

'অলকানন্দাৰ পৰা সাগৰ-তীৰলৈ' পুথিখন ভ্ৰমণ কাহিনী হলেও অসমীয়া সাহিত্যলৈ মনোৰম অবদান। পাতনিতে তেখেতে লিখিছে,—সৰু কালৰে পৰা দৰ্শন লাভ কৰিবলৈ বুকুত আশা বান্ধি ৰখা কেদাৰনাথ, বদৰিকাশ্ৰম আদি নয়ন জুৰোৱা প্ৰাকৃতিক সৌন্দৰ্য্যৰে ভৰপূৰ মনোৰম তীৰ্থ দৰ্শন কৰি কোনোবা মায়া মোহ বৰ্জ্জিত সপোন পুৰীত অবতীৰ্ণ হৈ জীৱনৰ চৰম সাৰ্থকতা উপলব্ধি কৰিছিল। এই ভ্ৰমণ কাহিনীক (ক) অলকানন্দাৰ তীৰত (খ) মন্দাকিনীৰ তীৰত (গ) ভাগীৰথীৰ তীৰত (ঘ) সাগৰৰ তীৰত এভুমুকি নাম দি চাৰিটা ভাগত ভাগ কৰা হৈছে। তেখেতৰ মনোৰম প্ৰকাশভঙ্গীয়ে পঢ়ুৱৈৰ মন আকৰ্ষণ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে।

লিখিকাৰ নিজৰ ভাষাৰে,—"কেদাৰনাথৰ পথত দেখিলো যেন প্ৰকৃতি দেবীয়ে বিবিধ ৰঙৰ পুষ্প সম্ভাৰলৈ 'কেদাৰনাথ' শিৱৰ চৰণত পুষ্পাঞ্জলি যাচিছে। গিৰিবালা নিৰ্ঝৰনী সকল শিৱক স্নান জল যোগাবলৈ নামি আহিছে। কেদাৰনাথৰ চৰণ ধুৱাই মন্দাকিনী

নামি আহিছে আত্ম প্ৰসাদত গৰৱিনী হৈ। সেই অপৰূপ সৌন্দৰ্য্যৰ উপমা দিবলৈ ভাষা নাই। সেই সত্য সুন্দৰক উপাসনা কৰিবলৈ উপাচাৰো নাই। সেয়ে খোৱাই পৰ্বত লঙ্ঘিবলৈ যোৱাৰ প্ৰয়াসেৰে যৎকিঞ্চিত ভাৱে তীৰ্থ মাহাত্ম্য ৰাইজৰ সন্মুখলৈ আগবঢ়ালো।”

পাতনিতে লিখা কথাখিনিৰ পৰা হেমলতা দত্তৰ ভাষাৰ লালিত্যৰ পৰিচয় পোৱা যায়। ‘সাগৰৰ তীৰত এভুমুকি’ত লিখিছে,—“মহাপৰাক্ৰমী বীৰ শিৱাজীৰ দেশ তাঞ্জোৰ নগৰৰ কথা মনত পৰিলে ভাবো সেই দিনৰ স্বাধীন ৰাজ্যৰ বীৰ সকলৰ দৰে ত্যাগী পুৰুষ ওলাবনে” ? ‘আৰ্য্যবৰ্ত্তৰ বীৰ’ নামেৰে ভীষ্ম, দ্ৰোণ, কৰ্ণৰ কাহিনীৰে আন এখনি পুথি লিখি উলিয়ায। ইযাৰ পাছতে অকনিহঁতৰ উপযোগীকৈ ‘পঞ্চ পাণ্ডৱৰ’ সাধু লিখি উলিযায। ‘বিদেশৰ বাটে-পথে’ তেখেতৰ দ্বিতীয়খন ভ্ৰমন কাহিনী। সৰু পুত্ৰ ডা॰ জিতেন দত্তৰ লগত বিদেশত থাকোতে লাভ কৰা অভিজ্ঞতা সুন্দৰভাবে প্ৰকাশ কৰিছে। বিদেশত থকা অসমৰ বিভিন্ন পৰিয়ালৰ সান্নিধ্যৰ পৰা আৰম্ভ কৰি তাৰ মানুহৰ আচাৰ-ব্যবহাৰ, কৰ্ত্তব্য নিষ্ঠা, প্ৰাকৃতিক সৌন্দৰ্য্য আদিৰ হুবহু বৰ্ণনা দিছে। জাতীয় ভাবাপন্ন এই গৰাকী নাৰীৰ প্ৰতিটো ক্ষেত্ৰতে মাতৃভূমিলৈ মনত পৰাতো উল্লেখনীয। জাহাজ অহাৰ সময়ত যন্ত্ৰেৰে তুলি দিয়া ‘টাৱাৰ ব্ৰীজ’ দেখি, শিবসাগৰৰ বৃটিছৰ দিনতে সজা দিখৌ দলঙলৈ মনত পৰিছে। নিগ্ৰো মহিলা সকলে বহু যত্নেৰে চুলি বন্ধা দেখি, নাগকন্যাৰ লগত সুন্দৰভাবে ৰিজাইছে। ভীমে পাতাল পুৰীলৈ সঞ্জীবনী মনি আনিবলৈ যোৱাৰ বৰ্ণনাৰে লিখিকাই পাঠকক চিনাকি জগত খনলৈ লৈ গৈছে। মহাশূন্যত মিলি থকা যেন লগা শান্ত সুনীলা জলধি ৰাশিক ‘নৱনীল জলধৰ শ্যাম সুন্দৰ’ৰ নগত ৰিজাইছে। চৰণীয়া পথাৰত দেখা বগী, কাজলী নিপোতল গৰু জাকৰ লগত বৃন্দাবন ধামৰ বাস্তৱ ৰূপৰ বৰ্ণনা কৰিছে। বৃটিছ মিউজিয়ামত ভাৰতৰ অতি মূল্যবান বস্তু সমূহ দেখি তেখেতৰ হৃদয়

গৌৰৱত উঠলি উঠিছে। আমাৰ মহাপুৰুষে কৈ যোৱা "কুকুৰ শৃগাল গৰ্দ্দভৰো আত্মাৰাম" এইকথাষাৰ জীৱ-জন্তুৰ প্ৰতি বিদেশী মানুহৰ স্নেহ দেখি তেখেতে বিদেশতহে প্ৰয়োজ্য বুলি কৈছে। ‘বিদেশৰ বাটে পথে’ পুথিখনত অসম সাহিত্য সভাৰ প্ৰাক্তন সভাপতি শ্ৰীযুত বীৰেন বৰকটকীদেৱে পাতনিত লিখিছে,—"গঙ্গোত্ৰীৰ পতিত পাৱনী গঙ্গাৰ কল্যানময়ী ৰূপে, উত্তাল মহা-সমুদ্ৰৰ সৌন্দয্যই আলোড়িত কৰা মনেৰে ভাৰতৰ মূখ্যস্থান দৰ্শন কৰা পূজনীয়া হেমলতা দত্তৰ লেখনিৰ পৰা প্ৰকাশ পাইছে ‘অলকানন্দাৰ পৰা সাগৰ তীৰলৈ।" জীৱনৰ বিয়লি বেলাত দূৰ-দূৰনিৰ দেশলৈ যাবলৈ কৰা হেঁপাহ আংশিক হলেও পূৰণ হল। স্কটলেণ্ডত থকা পো-বোৱাৰী আৰু নাতিনীৰ সান্নিধ্য লাভ কৰিবলৈ শ্ৰীযুতা দত্ত এদিন লণ্ডন অভিমুখে ৰাওনা হয়। খুব কমদিনৰ কাৰণে হলেও কম ঠাই ফুৰিলেও বিদেশ যাত্ৰা আৰু বিদেশৰ দুই-চাৰি ঠাই চোৱাৰ যি অভিজ্ঞতা, সেই অভিজ্ঞাতাৰে লেখি উলিয়ালে "বিদেশৰ বাটে-পথে।" ভ্ৰমণ কাহিনী হিচাবে তেখেতৰ এইখন দ্বিতীয় কিতাপ।"

হেমলতাদত্তৰ জাতীয়তা বোধ প্ৰত্যেক খন পুথিতে ভুমুকি মাৰিছে। সেই সময়ৰ মাদ্ৰাজৰ গবৰ্ণৰ বিষ্ণুৰাম মেধিৰ পৰিবাৰে চেলেং কাপোৰ বাতি কাটি থকা দেখি ‘সাগৰ তীৰত এভুমুকি’ত লিখিছে,—মাদ্ৰাজ গবৰ্ণৰ ভবনৰ ময়দানত অসমীয়া শিপিনীয়ে তাঁত বাতি কাটি থকা দেখি বৰ ভাল লাগিল। আন এঠাইত লিখিছে,—
"মহিষাসুৰৰ ৰাজ্য বুলি জনাজাত মহীশূৰ নগৰৰ কথা সুৱঁৰি, ৰাধা কৃষ্ণৰ লীলাভূমি বৃন্দাবনক সুৱৰি মনৰ পাত্ৰ পূৰ্ণ কৰিলো। এনেহেন দেৱৰ বাঞ্ছিত ভাৰত ভূমিত যুগে-যুগে পৰম পুৰুষ, মহা পুৰুষ সকলৰ আবিৰ্ভাব হৈ অধমৰ বিনাশ কৰি সত্য ধৰ্ম প্ৰৱৰ্ত্তন কৰি আহিছে।"

(সাগৰ তীৰত এভুমুকি)

জীৱনৰ বিয়লি বেলা লিখা ‘অতীতক সোৱঁৰো’ হেমলতাৰ সাহিত্যিক জীৱনৰ অন্যতম কীৰ্ত্তি। "সাংসাৰিক লেঠাৰ পৰা

আজৰি হৈছে পুথি লিখা কামত লাগিব পৰা হ'লো। এতিয়া এই চাৰিকুৰি দেওনা পাৰ হৈ যোৱাৰ পাছত মনত লুকা-ভাকু খেলা অতীতটো সুঁৱৰি লিখনি উলিয়াই ললো" বোলা হেমলতাই সোঁৱৰণ খনি লিখাৰ উদ্দেশ্যৰ কথা কৈছে,—'উঠি অহা লৰা-ছোৱালীয়ে বুজক আমাৰ যুগৰ সমাজ খননো কেনে আছিল। স্ত্ৰী শিক্ষাৰ প্ৰতি মানুহৰ মনোভাব কেনে আছিল। আমাৰ যুগৰ সামাজিকতা আৰু আজিৰ সামাকিজতাৰ পাৰ্থক্য।"

সচাঁকৈয়ে তেখেতে সহজ-সৰল ভাষাৰে সেইকালৰ অসমৰ সমাজ সংস্কৃতিৰ স্বৰূপ ইমান সুন্দৰভাবে ডাঙি ধৰিছে যে তুলনা নাই। শেষত লিখিছে,—"সেই দিন আৰু এই দিন। সেই যুগ, আৰু এই যুগ, কিমান তফাৎ! ভাবো আজিৰ শিক্ষাই দীক্ষাই মানুহৰ মনবোৰ বাৰু কিমান বহল কৰিছে? দয়া মমতা কিমান বাঢিছে। মানুহ কিমান শান্তিত আছে। আমি ভালদৰে শিক্ষাৰ পোহৰ পোৱা নাছিলো সঁচা। অন্ধ বিশ্বাস কু-সংস্কাৰেও সমাজক আবৰিয়ে আছিল। কিন্তু মনৰ পৰিধি ঠেক নাছিল। মানুহে ত্যাগ কৰিব জানিছিল। মানুহৰ মাজত মৰম চেনেহ আছিল, আৰু আছিল শান্তি-সম্প্ৰীতি।" হেমলতাৰ জীৱন সোঁৱৰণৰ এয়া অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ কথা।

১৯৭৯ চনত শিশুবৰ্ষ উপলক্ষে শিৱসাগৰৰ মহিলা অনুষ্ঠান 'জোনালী চ'ৰা'ই শ্ৰীযুতা ফুলেশ্বৰা দত্ত আৰু শ্ৰী মন্দিৰা বৰুৱাৰ সম্পাদনাত 'পূবেৰুণ' নামেৰে এখনি হাতে লিখা আলোচনী উলিয়ায়। হেমলতাই পূবেৰুণত 'বাপুজীৰ কল্পনাৰ ভাৰত' নামে এটা প্ৰবন্ধ আৰু 'লখিমী অসমী আই' নামে এটি কবিতা লিখিছিল।

"আমি ভাৰতীয় আমি অসমীয়া
দেশেই আমাৰ ঘৰ
আমাৰ দেশৰ সকলো আপোন
নাই কোনো ভিন্ পৰ
সবাতো আপোন জনমৰ ভূমি

চিৰ চেনেহী আই
যি দেশত আমি জনম লভিলো
সেয়ে মোৰ অসমী আই ।"
শেষৰ ফাকি এইদৰে শিখিছে,
"নিজক নাপাহৰি দেশক নাপাহৰি
নেৰিবা জাতীয় সাজ
নিজৰ ভাষাটি নিকাকৈ ৰাখিবা
নিদিবা বিদেশী ভাও ।"

অসমীয়া লোক সংস্কৃতি আৰু ৰীতি-নীতিৰ প্ৰতি শ্ৰদ্ধাশীল হেমলতা দত্তই 'দৈনিক অসম' কাকতত 'ৰাসলীলাৰ তাৎপৰ্য্য' 'অসমীয়া শিল্প কলাৰ বিষয়ে, কাঁহ-পিতলৰ শৰাই, সফুঁৰা, ছুনৰী আদি শিল্পৰ বিষয়ে এলানি প্ৰবন্ধ শিখিছিল । 'অসম বানী' কাকত তো 'তাত শিল্প' আদিৰ বিষয়ে কেইবাটাও প্ৰবন্ধ লিখিছিল । অসমৰ বিযানাম আৰু বিধি সমূহ কালৰ বুকুত হেৰাই যায় বুলি তেখেতে ৰচনা কৰি থৈ যায় 'অপূৰ্ব আশীৰ্বাদ বিয়ানাম ।'

নিজৰ ৰীতি-নীতি ভাষা সংস্কৃতিক শ্ৰদ্ধা কৰিও হেমলতা আছিল উদাৰ হৃদয়ৰ । তেখেতৰ মতে 'পূজা সেবাই ধৰ্ম নহয় । মানব সেৱাঁহে ধৰ্ম ।' অসমৰ সাহিত্য-সংস্কৃতি লৈ আশাসুধীয়া সেৱাঁ আগবঢোৱা হেমলতা দত্তই ১৯৯১ চনৰ ১৯ ফেব্ৰুৱাৰীৰ দিনা গুৱাহাটীত নশ্বৰ দেহ ত্যাগ কৰে ।

জয়শ্ৰী চলিহা

—0—

স্নেহ দেৱী

কুৰি শতিকাৰ অসমীয়া সাহিত্য জগতত গল্প লেখিকা হিচাবে অভিলেখ স্থাপন কৰি ভাৰতীয় সাহিত্য একাডেমীৰ পুৰস্কাৰ আৰু সাহিত্যিক পেঞ্চণৰ অধিকাৰী হোৱা ৺স্নেহ দেবী অসমীয়া গল্প ৰসিক সমাজত এটি সুপৰিচিত নাম। সাহিত্য জগতত স্নেহ দেবী নামেৰে খ্যাত হোৱা লেখিকাগৰাকীৰ আচল নাম আছিল স্নেহময়ী দেবী। ৰক্ষণশীল সমাজত সৰ্ব্বসাধাৰণ মহিলাৰ মনত থকা নিচাত্মিকতাবোধৰ পৰা স্নেহদেবীও ব্যতিক্ৰম নাছিল। সেয়েহে নিজকে আত্মগোপন কৰি ৰখাৰ ইচ্ছাৰে তেখেতে সাহিত্য জগতত নিজৰ নামটো ছুটি কৰি ৰাখিছিল।

এই গৰাকী স্বনামধন্যা লেখিকাৰ জন্ম হয় ১৯১৬ চনৰ আগষ্ট মাহত। তেখেতৰ জন্ম ঠাইখনৰ নাম ৰজামৈদাম। সাহিত্যৰত্ন চন্দ্ৰধৰ বৰুৱাৰ ভাতৃ ৺নন্দধৰ বৰুৱা আছিল স্নেহদেৱীৰ পিতৃ। তেখেতৰ মাতৃ ৺কিৰণময়ী দেবী গুৱাহাটীৰ উজান বজাৰৰ ৺লক্ষ্মীনাথ ফুকনৰ দ্বিতীয়া জীয়ৰী। ৺নন্দধৰ বৰুৱা আছিল ধীৰ, স্থিৰ প্ৰকৃতিৰ নিৰহঙ্কাৰী মানুহ। সহজ সৰল ভাবে জীৱন-যাপন কৰি উচ্চচিন্তা কৰিবলৈ শিকাইছিল পৰিয়ালৰ সকলোকে। দেউতাকৰ আদৰ্শৰে অনুপ্ৰাণিত হোৱা স্নেহদেবীয়ে উশৃঙ্খলতাক মনে প্ৰাণে ঘৃণা কৰিছিল। তেখেতৰ মাতৃও আছিল এগৰাকী আদৰ্শ গৃহিণী। পাকৈত ৰান্ধনী আৰু নিপুণ শিপিনি হিচাবে স্নেহ দেৱীৰ মাতৃৰ খ্যাতি আছিল যথেষ্ট। ঘৰখনৰ প্ৰায়বোৰ লাগতিয়াল কাপোৰকানি স্নেহদেৱীৰ মাতৃয়ে ঘৰতে

বৈ দিছিল। তেনে এটা পৰিৱেশৰ মাজত ডাঙৰ দীঘল হোৱা লেখিকাগৰাকী স্বাভাৱিকতে নিপুণ হৈ পৰিছিল ঘৰুৱা কাম কাজত। সেইটো আছিল পঢ়াশুনাৰ বয়স। কিন্তু ঘৰুৱা কাম কাজৰ বাবে স্নেহদেৱীৰ পঢাশুনাৰ প্ৰতি মনোযোগ দিবলৈ অৱকাশেই নাছিল। অভিভাৱক সকলেও ছোৱালীক পঢোৱাতকৈ ঘৰুৱা কাম কাজ শিকোৱাহে দৰকাৰ বুলি ভবাৰ বাবেই স্নেহ দেৱীৰ শিক্ষাৰাম্ভ কৰাত পলম হৈছিল। সেই সময়চোৱা আছিল স্ত্ৰীশিক্ষাৰ একেবাৰে প্ৰতিকূল। এনেয়ে স্ত্ৰীশিক্ষাৰ প্ৰতি সমাজ উদাসীন তাতে আকৌ ব্ৰাহ্মণ পৰিয়ালৰ ছোৱালীৰ বান্ধোন আৰু বেচি। সাধাৰণতে ব্ৰাহ্মণ পৰিয়ালৰ-ছোৱালীৰ অতি কম বয়সতে আগবিয়া দিয়াৰ নিয়ম থকাৰ বাবে অভিভাৱক সকলে কন্যা সন্তানক পঢোৱাতকৈ ঘৰুৱা কামকাজ শিকাই সোনকালে বিয়া দিয়াতহে বেচি গুৰুত্ব দিছিল। স্নেহদেৱীৰ ক্ষেত্ৰতো এই নিয়মৰ ব্যতিক্ৰম হোৱা নাছিল।

বিদ্যা অৰ্জন কৰিবলৈ সুবিধা নোপোৱাৰ বাবে স্নেহদেৱীৰ মৃত্যুৰ আগলৈকে অন্তৰত দুখ থাকি গল। আন হাতে কাপোৰ বৰলৈ, য'তৰত সূতা কাটিবলৈ, বন্ধা বঢা কৰিবলৈ তেখেতক শিক্ষা দিয়া হৈছিল সৰুৰে পৰাই। পাঁচ বছৰ বয়সতে য'তৰত সূতা কাটিবলৈ শিকা স্নেহদেৱীয়ে জাতিৰ পিতা বাপুজী প্ৰথমবাৰ অসমলৈ আহোতে সূত্ৰযজ্ঞত বাপুৰ কাষতে বহি সূতা কটাৰ সুযোগ পোৱাৰ কথা কৈ শেষ বয়সলৈকে আনন্দ অনুভব কৰিছিল।

স্নেহদেৱীৰ প্ৰথমতে ঘৰতেহে বিদ্যা শিক্ষা আৰম্ভ হৈছিল। অ, আ, ক, খ, খিনি ঘৰতে শিকাৰ পিচত পাচ বছৰ বয়সতহে প্ৰাইমাৰী বিদ্যালয়ত ছাত্ৰী জীৱনৰ পাতনি মেলিছিল। তাৰ পাচত যোৰহাটৰ চৰকাৰী বালিকা বিদ্যালয়ত নাম লিখাইছিল। তাত তেখেতে বেছিদিন পঢিবলৈ নেপালে। মাত্ৰ পঞ্চমমান শ্ৰেণীলৈ পাওঁতেই ১৯২৮ চনৰ এপ্ৰিল মাহত স্নেহদেৱীৰ বিয়া হৈছিল। সেই সময়ত তেখেতৰ ১২ বছৰ পূৰ্ণ হোৱাই নাছিল। ডিব্ৰুগড়ৰ

৺ডাঃ দীনেশচন্দ্ৰ বৰুৱাৰ লগত ব্ৰাহ্মণ পৰিয়ালৰ নিয়মমতে আগবিয়া হোৱাৰ পিচত আঠে বছৰ স্নেহদেৱী মাকৰ ঘৰত থকাৰ পিচত ১৯৩১ চনৰ ফেব্ৰুৱাৰী মাহত ১৫½ বছৰ বয়সত তেখেতৰ শান্তি বিয়া হয়।

যি সময়ত লৰা-ছোৱালীয়ে মনপুতি পঢ়া শুনাত লাগে সেই সময়ত তেখেতে পঢ়াৰ সুবিধা নেপালে। মাকৰ ঘৰত থকা সময় ছোৱাত বাহিৰা কিতাপ পঢ়াৰ অভ্যাস কৰি হাতত পোৱা প্ৰায়বোৰ কিতাপকে মনোযোগেৰে পঢ়িছিল। এই কিতাপবোৰ পঢ়ি থাঁকোতে যত্ন কৰিলে নিজেও তেনেদৰে লিখিব পাৰিব বুলি মনতে ভাবিছিল। সাধাৰণতে তেখেতে পঢ়া কিতাপবোৰৰ ভিতৰত অসমীয়া আৰু বঙলা ভাষাৰ কিতাপেই সৰহ সংখ্যক আছিল আৰু লাহে লাহে কিতাপ পঢ়াটো তেখেতৰ অভ্যাসত পৰিণত হৈছিল।

১৯৩১ চনত শান্তি বিয়া হোবাৰ পিচত স্নেহদেৱী পতিগৃহলৈ আহি এগৰাকী সুগৃহিণী হিচাবে ঘৰৰ দায়িত্বভাৰ গ্ৰহণ কৰে। তেখেতৰ স্বামী ৺ডা. দীনেশচন্দ্ৰ বৰুৱা অছিল মাক দেউতাকৰ একমাত্ৰ সন্তান। ৺ডাঃ বৰুৱা জয়পুৰ ডিচ্‌পেন্‌চেৰীৰ ডাক্তৰ আছিল। সেয়ে স্নেহদেৱী স্বামীৰ লগত জয়পুৰত থাকিব লগা হৈছিল। জয়পুৰত তেখেতৰ দুজনীয়া সংসাৰখন চলোবাৰ দায়িত্ব নিজে লৈ স্বামীক একানপতিয়াকৈ কামত লগাৰ সুবিধা কৰি দিছিল। তেখেতে হাঁহি মুখে ৰং মনেৰে নিজৰ দায়িত্ব পালন কৰি গৈছিল। তেখেতৰ বাহিৰা কিতাপ পঢ়াৰ প্ৰতি থকা ধাউতিক কৰ্ম্ম-ব্যস্ততাইও নাইকীয়া কৰিব পৰা নাছিল। সেয়ে দিনৰ কাম কাজ সমাধা কৰি বাতি লেম্প জ্বলাই হলেও বাহিৰা কিতাপ পঢ়িছিল।

এই কিতাপ পঢ়া অভ্যাসটোয়ে তেখেতৰ মনলৈ কঢ়িয়াই আনিছিল অনুপ্ৰেৰণা "যত্ন কৰিলে মইও লিখিব পাৰিম।" এই মনোভাবে তেখেতৰ মনত দৃঢ়তাৰ সৃষ্টি কৰিছিল। কিন্তু প্ৰথম অৱস্থাত স্নেহদেৱীয়ে কোনেও নজনাকৈ দুই এটা কবিতা লিখি

কোনোবাই দেখে বুলি মনে মনে ফালি পেলাইছিল। নতুন লেখিকা সকলৰ এনে অৱস্থা হয়। বহুত দিন বহুত কবিতা তেখেতে লিখি লিখি ফালি পেলোৱাৰ পিচত ১৯৫২ চনত তেখেতৰ প্ৰথম কবিতাটি জীয়েকৰ অনুপ্ৰেৰণাত প্ৰেমধৰ ৰাজখোৱা সম্পাদিত "সৌমাৰ জ্যোতি" নামৰ আলোচনীখনত প্ৰকাশ হৈ ওলায়। কবিতাটিৰ নাম আছিল "প্ৰয়োজন"। কবিতাটি প্ৰকাশ হৈ ওলোৱাত স্নেহদেবীৰ মনলৈ উৎসাহ আহিল, সাহস আৰু লিখাৰ প্ৰেৰণা জাগিল। লাহে লাহে মনৰ পৰা হীনতাবোধ আঁতৰি গ'ল। তেতিয়াই গুৱাহাটীৰ অনাতাৰ কেন্দ্ৰৰ যোগেদি প্ৰথম নাটক "শেষ তৃপ্তি" প্ৰচাৰ হৈ ওলোবাত তেখেতৰ মনত আৰু সাহস বাঢি গল। তাৰ পিচতো অনাতাৰ কেন্দ্ৰৰ যোগেদি তেখেতৰ নাটিকা, গল্প আদি প্ৰকাশ হৈ থাকিবলৈ ধৰে।

স্নেহ দেবীৰ প্ৰথম প্ৰকাশ হোৱা গল্পটিৰ নাম আছিল "জোৱাৰৰ পিচত"। সেই গল্পটি "ৰামধেনু"ৰ ৬ষ্ঠ বছৰৰ ৮ম সংখ্যাত প্ৰকাশিত হৈছিল। তেখেতৰ স্বামীৰ কাৰ্য্যক্ষেত্ৰ নাহৰকটীয়াত থাকোতেই তেখেতে সৰহভাগ গল্প ৰচনা কৰে। চিকিৎসক স্বামীৰ ওচৰলৈ অহা ৰোগী সকলৰ লগত সহৃদয়তাৰে কথা পাতি বহুতো গল্পৰ বিষয়বস্তু তেখেতে গোটাই লৈছিল। মানুহৰ সুখ দুখৰ বুজলৈ আৰু তেওঁলোকৰ বাস্তৱ জীবনৰ সচাঁ কাহিনী বোৰ আন্তৰিকতাৰে শুনি স্নেহদেৱীয়ে ভাল পাইছিল। সেইবোৰ কাহিনীকে কল্পনাৰ ৰহনেৰে সজাই পৰাই গল্পৰ ৰূপ দি পঢ়ুৱৈ সমাজৰ আগত দাঙি ধৰিছিল। সেয়েহে তেখেতৰ সৰহভাগ গল্পই বাস্তৱ ঘটনাৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি লিখা বুলি ধাৰনা কৰিব পাৰি।

যেতিয়াই স্নেহদেৱীৰ কাপৰ আগেদি মনৰ কল্পনাবোৰ অবাৰিত ধাৰাত বৈ আহিবলৈ আৰম্ভ কৰিলে তেতিয়াৰ পৰাই ইটোৰ পিচত সিটোকৈ বহুতো গল্প প্ৰকাশিত হৈ পঢ়ুৱৈ সমাজত তেখেতে এখনি সুকীয়া আসন লবলৈ সক্ষম হৈছিল। সন্মুখত দেখা প্ৰতিটো ঘটনাকে বিষয়বস্তু হিচাবে লৈ গল্পৰ ৰূপদি স্নেহদেৱীয়ে

নিজৰ অজ্ঞাতেই অসমীয়া গল্প সাহিত্যৰ ভঁৰাল চহকী কৰিছিল। তেখেতে লিখা প্ৰায় দুশ গল্পৰ ভিতৰত প্ৰতিটোৱেই অসমীয়া আলোচনী, বাতৰি কাকত সমূহত স্থান পাইছে। আৰু তাৰে কেইটিমান গল্পই সৰ্ব্বভাৰতীয় স্বীকৃতি লাভ কৰিছে। Book Trust of India ই প্ৰকাশ কৰা দুখন সৰ্ব্বভাৰতীয় গল্প সংকলনত স্নেহদেবীৰ গল্পই স্থান পাইছে। উক্ত গল্প দুটা ভাৰতৰ অন্যান্য ভাষালৈও অনুবাদ হৈছে। কিছু গল্প হিন্দী ভাষালৈও অনুবাদ হৈছে।

১৯৬২ চনৰ জানুৱাৰী মাহত তেখেতৰ স্বামীৰ দুৰাৰোগ্য ৰোগত অকালতে মৃত্যু হয়। স্বামীৰ মৃত্যুৰ পাচত মনৰ দুখ আৰু হতাশাত তেখেত অসুস্থ হৈ পৰিছিল। কিন্তু তথাপিও তেখেতৰ লিখনি বন্ধ হোৱা নাছিল। আনুষ্ঠানিক শিক্ষা কম হোৱাৰ বাবে প্ৰথমতে যদিও হীনমন্যতাত ভুগিছিল, তথাপিও একেৰাহে বিভিন্ন আলোচনীত তেখেতৰ গল্প প্ৰকাশ হোৱাৰ বাবে উৎসাহ উদ্দীপনা বাঢ়ি আহিছিল। সেয়েহে ১৯৭২ চনৰ ৩১ জুলাইত প্ৰকাশ হোৱা "দৈনিক জনমভূমি"ৰ এটি সাক্ষাৎকাৰত স্নেহ দেৱীয়ে কৈছিল "সাহিত্য চৰ্চ্চা কৰোঁ বুলি ভাবি লেখিবলৈ লোৱা নাছিলো, লিখাটো মোৰ নিজস্ব চখ বা আনন্দ। মোৰ শিক্ষাও নিচেই কম। সৰুতে কোনো সাধুকথা বা গল্প আদি পঢ়িলে নিজৰ মনত প্ৰশ্ন হৈছিল যে চেষ্টা কৰিলে এনেকুৱা সাধু বা গল্প ময়ো লিখিব পাৰিমনে" ?

১৯৫৭-৫৮ চনৰ ৰামধেনু বাৰ্ষিক গল্প প্ৰতিযোগিতাত স্নেহ দেৱীৰ 'সুচনা' নামৰ গল্পটোৱে প্ৰথম স্থান লাভ কৰে। বৰ্ত্তমানলৈকে তেখেতৰ প্ৰকাশিত চুটি গল্প, সাধু কথা, অনাতাঁৰ নাটিকা আদি প্ৰায় ৪৫০ খন বিভিন্ন আলোচনী আৰু বাতৰি কাকত আদিত সিঁচৰিত হৈ আছে। চাৰিখন গল্প সংকলনো প্ৰকাশ পাইছে। ১৯৮৬ চনত তেখেতৰ 'লতিকা' নামৰ গল্পৰ নাট্যৰূপ দিল্লী দূৰদৰ্শনৰ পৰা হিন্দিত প্ৰযোজিত হয়।

অসম সাহিত্য সভাৰ কামপুৰ অধিবেশনত স্নেহ দেৱীয়ে স্মৃতিগ্ৰন্থ উন্মোচন কৰিছিল। ১৯৮৭ চনৰ অসম সাহিত্যসভাৰ হাইলাকান্দি অধিবেশনত তেখেতক শ্ৰেষ্ঠ গল্প লেখিকা নিৰ্বাচিত কৰি "বাসন্তী বৰদলৈ বটা" প্ৰদান কৰা হয়। ১৯৮৮ চনত অনুষ্ঠিত সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতিৰ বৰপেটা অধিবেশনৰ মুকলি সভাত স্নেহ দেবীয়ে সভানেত্ৰীত্ব কৰিছিল। ১৯৮৭ চনত তেখেতক অসম চৰকাৰে সাহিত্যিক পেঞ্চনৰ বাবে মনোনীত কৰে।

উচ্চ মান সম্পন্ন লিখনিৰ বাবে ভাৰতীয় সাহিত্য একাডেমীয়ে ১৯৯০ চনৰ অসমীয়া সাহিত্যৰ শ্ৰেষ্ঠ সাহিত্য হিচাপে স্নেহদেবীৰ "একুঁকি গল্প" নামৰ গল্প সংকলন খন নিৰ্বাচিত কৰে। কিন্তু অতি দুখৰ বিষয় যে তেখেতে এই পুৰস্কাৰ ঘোষণাৰ কথা জানিবলৈ নাপালে। কাৰণ এই পুৰস্কাৰ ঘোষণা কৰা হৈছিল ১৯৯০ চনৰ ডিচেম্বৰ মাহত আৰু পুৰস্কাৰ দিয়া হৈছিল ১৯৯১ চনৰ ফেব্ৰুবাৰী মাহত। কিন্তু স্নেহ দেবীৰ দেহাবসান ঘটিল ১৯৯০ চনৰ ৫ অক্টোবৰ তাৰিখে। তেখেতক এই পুৰস্কাৰ দিয়া হৈছিল মৰনোত্তৰ ভাবে আৰু তেখেতৰ পুত্ৰ শ্ৰীপুলিন বৰুৱাই ৰাষ্ট্ৰপতিৰ হাতৰ পৰা এই পুৰস্কাৰ গ্ৰহন কৰে।

স্নেহ দেৱীৰ সাহিত্য প্ৰতিভা :

স্নেহ দেৱীৰ চাৰিখন গল্প সংকলন প্ৰকাশিত হৈছে। প্ৰথম খনৰ নাম "কৃষ্ণা দ্বিতীয়াৰ জোনাক"। ১৯৫৭ চনলৈকে বিভিন্ন আলোচনীত প্ৰকাশিত শ্ৰেষ্ঠ গল্পৰ সংকলন হিচাপে হৰেন্দ্ৰকুমাৰ বৰুৱাই প্ৰকাশ কৰে। এই গল্প সংকলন খনৰ লেখত লবলগীয়া কেইটিমান গল্প হৈছে নীৰৱ সিদ্ধান্ত, কৃষ্ণা দ্বিতীয়াৰ জোনাক, বুভূক্ষা, যোগাযোগ, ফুলবাই, প্ৰেৰণাৰ সাধনা।

'বছৰৰ গল্প' নামৰ অসমীয়া শ্ৰেষ্ঠ গল্প সংকলন সমূহত তেখেতৰ 'মনে মনে', 'দিবাস্বপ্ন' এই দুটি গল্পই স্থান পাইছে। সাহিত্য একাডেমিয়ে প্ৰকাশ কৰা 'আধুনিক অসমীয়া গল্প সংগ্ৰহ'ত স্থান

পোৱা 'জননী' গল্পটি স্নেহ দেৱীৰ অন্যতম শ্ৰেষ্ঠ গল্প। ইয়াত মানুহৰ অন্তৰৰ চিৰন্তন দ্বন্দ্ব প্ৰকাশ পাইছে। আদিত্যই মধ্যবিত্ত জীৱনৰ পাৰিপাৰ্শ্বিকতাত মোহান্ধ হৈ হৃদয়হীনা পত্নীৰ পৰামৰ্শ শুনি স্নেহশীলা মাতৃক অবহেলা কৰিছে। পুত্ৰৰ দ্বাৰা অবহেলিত ভগ্নহৃদয়া মাতৃয়ে মাক আৰু শিশুৰ এখন ছবি চায়েই মাতৃ হৃদয়ৰ যাতনা শাঁত কৰিছে। কাৰন আদিত্যৰ সন্তানক কোলাত লোবাৰো অধিকাৰ তেওঁৰ নাই। ৰোগগ্ৰস্ত শিশুটিক আগত লৈহে আদিত্যই উপলব্ধি কৰিব পাৰিলে তেওঁ মাকৰ প্ৰতি কিমান অবিচাৰ কৰিছে আৰু সেয়ে শিশুটিক কোলাত লৈয়ে মাকৰ ওচৰত ক্ষমা ভিক্ষা কৰিবলৈ দৌৰি আহিছে। গল্পটিৰ সাৰ্বজনীন আবেদন মৰ্মস্পৰ্শী। তদুপৰি এইগল্পত প্ৰকাশ পাইছে নাৰী চৰিত্ৰৰ স্নেহ, ঈৰ্ষা বিদ্বেষ আদি চিৰন্তন অনুভূতি সমূহ।

স্নেহ দেৱীৰ দ্বিতীয়খন গল্প সংকলন হ'ল "স্নেহদেৱীৰ গল্প"। ১৯৬৪ চনত নলবাৰীৰ দত্ত বৰুৱা এণ্ড চন্স প্ৰকাশনে এই গল্প সংকলন খন প্ৰকাশ কৰে। এই সংকলনত তেখেতৰ ১৯টা শ্ৰেষ্ঠ গল্প সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে। সেই কেইটা হৈছে-এধানি প্ৰাণৰ কথা, কলমৰ খোচ, অপেক্ষাৰ অন্তত, অসমাপ্ত চিঠি, কুঁৱলী, মৌন ক্ষমা, নিৰ্ভেজাল, আত্মসাৎ, বিনয়, সহযোগ, মধুৰ বেদনা, যোগাযোগ, প্ৰিয় অসত্য, পৰীক্ষা, সুখীতা, উন্মোচন, সমাধান, এটি মৃত্যুত আৰু পোহৰ। সুক্ষ্ম পৰ্য্যবেক্ষণৰ দ্বাৰা সমুখত দেখা ঘটনা একোটাক অনুভূতিৰ গভীৰতাৰে উপলব্ধি কৰি লেখিকাই গল্পৰ ৰূপদি পাঠকৰ আগত দাঙি ধৰিছে। 'অপেক্ষাৰ অন্তত' নামৰ গল্পটিত থকা সাধনাৰ চৰিত্ৰৰ যোগেদি লেখিকাই যুৱতী মনৰ মানসিক দ্বন্দ্ব প্ৰকাশ কৰিবলৈ যত্ন কৰিছে। সেইদৰে বুঢ়ী আইতাৰ মনৰ খবৰ আৰু পৰমেশৰ মনৰ খবৰ গল্পটিৰ মাধ্যমেৰে প্ৰকাশ কৰা হৈছে। সেয়েহে প্ৰাক্তন সাহিত্য সভাৰ সভাপতি শ্ৰীযুত যোগেশ দাস ডাঙৰীয়াই স্নেহদেৱীৰ গল্প সম্পৰ্কে কৈছে—"শ্ৰীযুতা স্নেহ দেৱীৰ গল্পকলাৰ আটাইতকৈ উল্লেখ যোগ্য বৈশিষ্ট তেওঁ কেতবোৰ বৰ জটিল

মানসিক সংঘাত ব্যাখ্যা দিবলৈ চেষ্টা কৰিছে। আটাইতকৈ উল্লেখযোগ্য এই কাৰণেই যে আধুনিক কাহিনী কলাৰ এইটো গুৰুত্বপূৰ্ণ দিশৰ প্ৰতি আমাৰ কমসংখ্যক লিখক লিখিকাইহে মনোনিবেশ কৰিছে। উক্ত ধৰণৰ জটিল মানসিক দ্বন্দ স্নেহদেবীৰ গল্পৰ এটা প্ৰধান অৱলম্বন, যিবোৰ অনুধাৱন কৰি বেছ ৰসৰ আনন্দ উপভোগ কৰিব পাৰি।" (বেটুপাত, স্নেহদেৱীৰ একুঁকি গল্প) আনহাতে নীলাচলত (৮ম বছৰ ২য় সংখ্যা '৭০) প্ৰকাশ পোৱা এটি প্ৰবন্ধ "যোবা কুৰিবছৰৰ অসমীয়া চুটিগল্প"ত প্ৰবন্ধকাৰ শ্ৰীউপেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাইও সেই একে কথা সমৰ্থন কৰি স্নেহদেৱীৰ গল্প সম্পৰ্কে লিখিছে—সামাজিক বা আৰ্থিক সমস্যা তেখেতৰ গল্পত কাচিৎহে উপস্থিত হয়। কিন্তু মানব হৃদয়ৰ সুক্ষ্মতম অনুভূতিৰ সুৰ এটা তেখেতৰ গল্পত যিমান তীব্ৰভাবে বাজি উঠিছে খুব কম সংখ্যক গল্প লিখকৰ ক্ষেত্ৰতহে তেনেহোবা দেখা গৈছে। মনোবিজ্ঞান সম্মত মনস্তাত্তিক বিশ্লেষণৰ আলমত মানৱ হৃদয়ৰ জটিলতা কিছুমান অনুধাবন কৰিবৰ চেষ্টা কৰা দেখা গৈছে তেখেতৰ গল্পবোৰত।

সাম্প্ৰতিক কালৰ গল্প সাহিত্যত সমস্যাৰ বিশ্লেষণ যিমান হৈছে মানৱ হৃদয়ৰ অনুভূতি অনুধাৱন সেই অনুপাতে হোবা নাই। স্নেহদেবীয়ে এইক্ষেত্ৰত অসমীয়া গল্প সাহিত্যৰ এটা অভাব পূৰাইছে"। (পৃষ্ঠা ১১৯) গতিকে স্নেহদেৱীয়ে গল্পত কল্পনাৰ ৰহন সানিলেও তাত বাস্তবৰ প্ৰভাৱ বেচি যেন অনুমান হয়।

স্নেহদেৱীৰ তৃতীয় আৰু চতুৰ্থ গল্পসংকলন হ'ল ১৯৮১ চনত প্ৰকাশ পোৱা 'স্নেহদেবীৰ শ্ৰেষ্ঠ গল্প' আৰু ১৯৮৮ চনত গুৱাহাটীৰ বাণী প্ৰকাশৰ স্বত্তাধিকাৰ শ্ৰীঅম্বিকাপদ চৌধুৰীৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত 'স্নেহদেবীৰ একুঁকি গল্প'। এই শেষৰ গল্প সংকলন খনেই ১৯৯০ চনৰ অসমীয়া সাহিত্যৰ বাবে সাহিত্য একাডেমী বঁটা লাভ কৰিছে। এই গল্প সংকলনখনত বিচিত্ৰ, ফেহুঁজালি, তেওঁলোকৰ মন, কথা আছিল, বক্ৰ পথ, নাম দিম কল্যাণী, ছাইৰ আলি, ৰমলাৰ কথা, ভয়, ৰবমা, বন্ধু তুমি মোৰ, তুমি শত্ৰু, আৰু নিশাৰ পক্ষী নামৰ

বাৰটা গল্প আছে। 'বিচিত্ৰ' গল্পত দেৱতাইও বুজি নোপোৱা কাবেৰী নামৰ এগৰাকী গাভৰুৰ মনৰ বৈচিত্ৰতাৰ ছবি অঙ্কন কৰা হৈছে। মাতৃয়ে কন্যাক ঐশ্বৰ্য্যশালিনী হোৱাৰ আশা কৰি এম এ পাচ কান্তিলৈ বিয়া নিদি কাবেৰীক চৰিত্ৰহীন মহেশলৈ বিয়া দিলে, মাতৃঋণ শোধ কৰিবলৈ কাবেৰীয়েও মাতৃৰ আদেশ শিৰ পাতি লৈ গোটেই জীৱন যি যাতনা ভোগ কৰিলে, তাৰ খবৰ কাৰো আগত ব্যক্ত নকৰিলে। "ফেছ্ জালি" গল্পত পৰচৰ্চ্চা কৰা বৰবৰাৰ চৰিত্ৰ অঙ্কন কৰা হৈছে, যাৰ ব্যক্তব্যৰ পৰা বুজা যায় মাতৃৰ অবৈধ সন্তান অপৰাজিতা দত্ত পিতৃ পৰিচয়ত অজিতা বৰদলৈ হোৱাতো তেওঁ পছন্দ কৰা নাই। কিন্তু গাভৰু অজিতা বৰদলৈ দৃঢ প্ৰতিজ্ঞ হৈছে "আজন্মকাল মোৰ পালক দেউতাৰ প্ৰতি শ্ৰদ্ধা ভক্তি অটুট" ৰাখিবলৈ। "তেওঁলোকৰ মন" গল্পত নাতিনীৰ বিয়া খাই অহা শৰ্মানীয়ে আধুনিক পুত্ৰ জাগু আৰু পুত্ৰবধু সুমতিৰ বিচ্ছেদৰ কথা স্বামী শৰ্মাৰ আগত কৈ দুয়ো আক্ষেপ কৰিছে "এইবিলাক কি হবলৈ ধৰিছে! কিয় এনে হয়।" 'কথা আছিল' গল্পত প্ৰেমিক বৰুনে প্ৰেমিকা কল্যাণীক এডোখৰ নিজান ঠাইত বহি এষাৰ কথা কব খুজিছিল। যিহেতু সম্বন্ধ ওলোৱা বাবে তেওঁলোক বিবাহ পাশত আবদ্ধ হব নোৱাৰিলে, সেয়ে কল্যাণীয়ে তেনে এটি সুযোগ বৰুনক দিয়াত সদায় অপাৰগতা প্ৰদৰ্শন কৰে। জীৱনৰ শেষ সময়ত কল্যাণীয়ে বৰুনলৈ চিঠি লিখিলে—"যি কথা নোকোৱাকৈ আৰু নশুনাকৈ অত দিন গ'ল তাৰ বাবে ক্ষোভ কৰা উচিত নহব। এই জনমত নহ'ল অহা জন্মৰ বাবে সাঁচি থ'লো।" পৰজন্মত বিশ্বাসী লেখিকাই নাৰীৰ প্ৰেমৰ গভীৰতাৰ চৰম নিদৰ্শন দাঙি ধৰিছে কল্যাণীৰ চৰিত্ৰৰ মাজেদি। 'বক্ৰপথ' গল্পত কিশোৰী মাধনে মাকক সকলোৱে বৰুনৰ প্ৰেমিকা বুলি সন্দেহ কৰাৰ বাবে লাজপাই সঙ্গী সকলৰ আগত সেই গৰাকী নিজৰ মাক নহয়, মাহীমাক বুলি পৰিচয় দিছে। পিতৃ মাতৃৰ চৰিত্ৰই সন্তানৰ ওপৰত কি ধৰণে প্ৰভাৱ পেলায় তাৰ এটি উদাহৰণ 'বক্ৰপথ' গল্প। 'নাম

দিম কল্যাণী’ গল্পত ভনীয়েকৰ পুতেকৰ বাবে কইনা বিচাৰি ফুৰা এগৰাকী মহিলাই এখন বিয়া ঘৰত কেইগৰাকীমান গাভৰুৰ কথোপকথন শুনিবলৈ পাইছিল। নিতু নামৰ এগৰাকী গাভৰুৱে বান্ধৱী সকলৰ আগত কৈছিল মাক দেউতাকক অশান্তি দিয়া, বয়সত সৰু লৰাৰ লগত তেওঁ বিয়া নোসোমায়। আনহাতে অসুস্থ মাতৃৰ শুশ্রূষা কৰাৰ কৰ্ত্তব্যৰ কথা স্মৰণ কৰি নিতু দৰা নোচোৱাকৈ যাবলৈ ওলাল। মহিলাই ভাবিলে এনে কৰ্ত্তব্য পৰায়না ছোৱালীয়ে ভাগিনীয়েক ৰজতৰ উপযুক্ত কইনা হব আৰু তাইৰ নাম নিতু হলেও কল্যানীহে ৰাখিব। এই গল্পত অৰম্ভে লেখিকাৰ কিছু ৰক্ষণশীল মনোভাব প্ৰকাশ পাইছে। ছাইৰ আলি’ নামৰ গল্পত নিবাৰন নামৰ ডেকা এজনৰ নীৰা নামৰ গাভৰুৰ প্ৰতি থকা একনিষ্ঠ প্ৰেমৰ কথা বৰ্ণনা কৰা হৈছে। আচলতে নীৰাক কোনেও দেখা নাই। নিবাৰনৰ মুখত তেওঁৰ প্ৰেমিকাৰ বৰ্ণনা শুনি শুনি সকলোৰে নিৰাক দেখাৰ দৰেই হৈছে। কিন্তু নিবাৰন সস্ত্ৰীক ট্ৰেনত উঠোতে লেখিকাৰ বান্ধৱী অমৃত কুমাৰীয়ে গম পালে সেই গৰাকী নীৰা নহয় ৰাণী হে। তেতিয়া আৰু অমৃত কুমাৰীৰ বুজিবলৈ বাকী নাথাকিল যে ইমান দিনে নিবাৰনে তেওঁ লোকক মনে সজা কাহিনী শুনাইছিল। ‘ৰমলাৰ কথা’ গল্পত ৰমলাৰ ভিনিহিয়েক বিনোদৰ দুঃচৰিত্ৰৰ ইংগিত দিয়া হৈছে আৰু লগতে ৰমলাৰ সুখেনৰ প্ৰতি থকা গভীৰ প্ৰেমৰ কথা ব্যক্ত কৰা হৈছে। ‘ভয়’ গল্পত বাসন্তীৰ স্বামী অভয়ৰ নলে গলে লগা বন্ধু লাজকুৰীয়া শান্ত শিষ্ট প্ৰবীৰে যেতিয়া স্বীকাৰ কৰিলে তেওঁ চৰিত্ৰবান নহয় তেতিয়া বাসন্তীয়ে অনুমান কৰিলে প্ৰবীৰৰ মনৰ এচুকত নিশ্চয় তেওঁৰ প্ৰতি দুৰ্বলতা আছে আৰু লগে লগে বাসন্তী অহেতুক ভয়ত শিয়ৰি উঠিল। ‘ৰৰমা’ গল্পত প্ৰৌঢা মৃনালিণীক স্বামীয়ে বিশ্বাসঘাটকতা কৰাৰ বেজাৰত মৃনালিণীয়ে মানসিক ভাৰসাম্য হেৰুৱাই পেলাইছে—অথচ সকলোৰে ৰৰমা এই গৰাকী মহিলাক সকলোৱে বৰ সুখী বুলি ভাবিছিল। “বন্ধু তুমি মোৰ, তুমি শত্রু” গল্পত লেখিকাই প্ৰীতি নামৰ এগৰাকী গাভৰুৱে

নিষ্ঠাৰে অকাল বৈধব্যক সাবটি লৈ জনসেবাৰ মাজেৰে কি দৰে সুখী হৈছে তাৰ ছবি ডাঙি ধৰিছে। সুৰজিতে প্ৰীতিক ভাল পায়। কিন্তু প্ৰীতিয়ে সুৰজিতৰ মুখাবয়ত আঠ বছৰ আগতে হেৰুৱা স্বামীক দেখা পাইছে। প্ৰীতিয়ে উপলব্ধি কৰিছে সুৰজিত প্ৰীতিৰ ওচৰত বন্ধুৰ দৰে থিয় দিছে, কিন্তু শত্ৰুৰ দৰে বৈধব্য ব্ৰত ভঙ্গ কৰিবলৈ দৃঢ় সংকল্প হৈছে। সেয়ে প্ৰীতিয়ে সুৰজিতক প্ৰতিজ্ঞাবদ্ধ কৰাইছে দেশৰ সংকট আঁতৰ নোহাৱালৈ তেওঁলোকে অপেক্ষা কৰিব। সুৰজিতেও স্বীকাৰ কৰিছে "ক্ষুদ্ৰ স্বাৰ্থ ত্যাগ কৰি মহত্বৰ বাবে ভাবিবলৈ "প্ৰীতিৰ পৰাই তেওঁ প্ৰেৰণা লাভ কৰিলে। সংকলনৰ শেষ গল্প 'নিশাৰ পখী'ত ধনঞ্জয়ে মুখৰা পত্নীৰ মৃত্যুৰ পিছত যি গৰাকী দ্বিতীয়া পত্নী বিয়া কৰালে সেই গৰাকী নীৰৱ কৰ্মী। প্ৰয়োজনতকৈ বেচি কথা নকয়। মৌজাদাৰৰ জীয়েকৰ লগত কথা নপতাৰ অপৰাধত ধনাইয়ে যেতিয়া তাইক প্ৰহাৰ কৰিলে তেতিয়া তাই উচুপি উঠিল, কোনো প্ৰতিবাদ নকৰিলে। ধনায়ে বুজিলে তেওঁৰ পত্নীয়ে অনুকূল পৰিবেশতহে মিহি মিহিকৈ কথা কয় যি কথা নিশাৰ পখীটিৰ কোমল গীতৰ লগতহে তুলনা হয়।

এই আটাইবোৰ গল্প বিশ্লেষণ কৰি চালে স্নেহদেৱীৰ গল্পত নাৰী চৰিত্ৰৰ প্ৰাধান্য লক্ষ্য কৰিব পৰা যায়। আগতেই উল্লেখ কৰা হৈছে নাৰী চৰিত্ৰৰ স্নেহ, ঈৰ্ষা, বিদ্বেষ আদিৰ বিশ্লেষণ স্নেহ দেৱীৰ গল্পৰ মূল বিষয়। স্নেহদেৱীৰ সম্ভৱ একেবাৰে শেষৰ গল্প ১৯৯০ৰ শাৰদীয় সূত্ৰধাৰত প্ৰকাশ হোৱা 'বান্ধৱী সংবাদ'। এই গল্পত আধুনিক নাৰীৰ পোছাক-পৰিচ্ছদ আৰু প্ৰসাধন সমালোচনা কৰি-লেখিকাই ব্যক্ত কৰিছে—ন কইনাৰ দীঘল নখ আৰু ওঠত উৎকত ৰঙা ৰঙ—"এনে লাগে যেন বাঘিনী এজনীয়ে এইমাত্ৰ চিকাৰ কৰি তেজ খাই ওলাই আহিছে"। আনহাতে প্ৰকাশ পাইছে ককাকৰ মৃত্যুৰ খবৰ দি ক্ষুধাৰ্ত সৰু সৰু লৰাছোৱালী কেইটামানক আহাৰৰ পৰা বঞ্চিত কৰাৰ বাবে লেখিকাৰ বান্ধৱীৰ অপৰাধ বোধৰ দুখ।

খৃষ্ট ধৰ্মত বিশ্বাস কৰা হয় পাপ স্বীকাৰ কৰিলে শান্তি পোৱা যায়। লেখিকাৰ বান্ধৱীয়েও আঠ বছৰৰ মূৰত সেই লৰাছোৱালী কেইটাৰ ডাঙৰটোৰ আগত নিজৰ দোষ স্বীকাৰ কৰিছে শান্তি পাইছে।

স্নেহ দেৱীৰ গল্পৰ মূল উপজীব্য নাৰী-চৰিত্ৰৰ মানসিক দ্বন্দ্ব। লেখিকাই গল্প সমূহৰ মাজেদি নাৰী-চৰিত্ৰৰ মনস্তাত্বিক বিশ্লেষণ ডাঙি ধৰিলেও বাস্তৱ সমাজখনৰ পৰা আঁতৰি যোৱা নাই। প্ৰায়বোৰ গল্পতেই লেখিকাৰ ৰক্ষণশীল মন এটাই ভূমুকি মৰা দেখা যায়। উদাহৰণ স্বৰূপে কব পাৰি 'বন্ধু তুমি মোৰ, তুমি শত্ৰু' গল্পত প্ৰীতি আধুনিকা শিক্ষিতা গাভৰু হৈও বৈধব্য সাৱতি লৈ ব্ৰাহ্মণ বিধৱাৰ সকলো নিয়ম নিষ্ঠাৰে পালন কৰিছে। প্ৰীতিয়ে সুৰজিতক ভাল পায় যদিও সুৰজিতৰ লগত বিবাহ পাশত আবদ্ধ হোৱাৰ ইচ্ছা নাই। সেয়েহে ড° সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাই তেখেতৰ "অসমীয়া সাহিত্যৰ সমীক্ষাত্মক ইতিবৃত্তত" স্নেহ দেৱীৰ গল্প সম্পৰ্কে মন্তব্য প্ৰকাশ কৰিছে—"স্নেহ দেৱীৰ ৰচনা সংযত আৰু দৃষ্টিভংগী কিছু পৰিমাণে ৰক্ষণশীল। ঘৰুৱা জীৱনৰ খুটিনাটিৰে এওঁৰ গল্প উজ্জ্বল। এওঁৰ ৰচনাত প্ৰেমৰ বিভিন্ন দিশৰ আকৰ্ষণীয় প্ৰকাশ ঘটিছে, যদিও জীৱনৰ অভিব্যক্তি কেৱল প্ৰেমতে সীমিত নহয়"।

বিশিষ্টা লেখিকা শ্ৰীমতী ডলি তালুকদাৰেও ২১ ডিচেম্বৰ '৯০-ৰ অসমবাণীত প্ৰকাশ পোৱা তেখেতৰ প্ৰবন্ধ "সাহিত্য একাডেমী বঁটা বিজয়িনী স্নেহ দেৱীৰ সোঁৱৰণত" স্বীকাৰ কৰিছে তেওঁৰ গল্পত পাও চিন্তনীয় বিষয় বস্তু, প্ৰতীক ধৰ্মিতা, নাটকীয় উৎকণ্ঠা, পুৰণিকলীয়া জীৱনৰ মূল্যবোধৰ প্ৰতি শ্ৰদ্ধা, সংৰক্ষণশীলতা।"

স্নেহ দেৱীৰ গল্পই কেবাখনো বিশেষ অসমীয়া গল্প সংকলনত স্থান লাভ কৰিছে। সেই গল্প সংকলন সমূহ হ'ল—

১।	গল্প সংগ্ৰহ	সম্পাদক	শ্ৰীবিশ্বনাৰায়ণ শাস্ত্ৰী (১৯৬০)
২।	নতুন গল্প সংগ্ৰহ	"	শ্ৰীযতীন গোস্বামী (১৯৬৩)
৩।	আধুনিক অসমীয়া গল্প সংগ্ৰহ	"	শ্ৰীত্ৰৈলোক্যনাথ গোস্বামী (১৯৭১)

৪।	অসমীয়া প্ৰেমৰ গল্প	,,	শ্ৰীনিবোদ চৌধুৰী (১৯৬৪)
৫।	অসমীয়া গল্প সংকলন	,,	শ্ৰীহোমেন বৰ গোহাঞি (১৯৭৬)
৬।	কালান্তৰৰ কথকতা	,,	শ্ৰীইমৰান শ্বাহ আৰু শ্ৰীঅৰুণ গোস্বামী (১৯৭৮)
৭।	অসমীয়া গল্প সংকলন	,,	শ্ৰীমতী নিৰ্ম্মল প্ৰভা বৰদলৈ (১৯৭৯)

মুঠতে স্নেহদেৱীয়ে আজীৱন সাধনা কৰি অসমীযা গল্প সাহিত্তাৰ ভঁৰাল চহকী কৰি থৈ গ'ল। জীৱনত ঘটি থকা সৰু সৰু ঘটনা একোটাক তেখেতে অভিজ্ঞ পুষ্ট দৃষ্টি ভঙ্গীৰে সজাই পৰাই পাঠকৰ আগত ডাঙি ধৰিছে। সেইবাবেই শ্ৰীত্ৰৈলোক্যনাথ গোস্বামীয়ে তেখেতৰ 'আধুনিক গল্প সাহিত্য'ত স্বীকাৰ কৰিছে—"সহানুভূতিশীল দৃষ্টি ভঙ্গীৰে নাৰী চৰিত্ৰ বিশ্লেষণৰ চেষ্টা তেওঁৰ এটা বিশেষত্ব।" বহুত সমালোচকে তেখেতক পশ্চিমবঙ্গৰ জ্ঞানপীঠ বঁটা বিজয়িনী শ্ৰীমতী আশাপূৰ্ণা দেৱীৰ লগত তুলনা কৰে। স্নেহ দেৱীৰ এঁকুকি গল্পৰ প্ৰকাশকে বেটুপাতত মন্তব্য প্ৰকাশ কৰিছে—"পশ্চিমবঙ্গৰ শ্ৰীমতী আশাপূৰ্ণা দেৱীৰ দৰে শ্ৰীমতী স্নেহ দেৱীযেও নিজৰ অধ্যাবসায় আৰু চাৰিত্ৰিক গুণত তেওঁৰ সাহিত্যিক জীৱনৰ পাতনি মেলে" শ্ৰীউপেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাই ৮ম বছৰ ২য় সংখ্যা (৭০) নীলাচলত প্ৰকাশ পোৱা তেখেতৰ "যোৱা কুৰি বছৰৰ অসমীয়া চুটি গল্প" নামৰ প্ৰবন্ধত লিখিছে—"আশাপূৰ্ণা দেৱীৰ গল্পৰ লগতো বহুত সময়ত তেখেতৰ গল্পৰ সুৰ মিলে"। স্নেহ দেৱীয়ে আনহাতে পশ্চিমবঙ্গৰ জ্ঞানপীঠ বিজয়িনী আশাপূৰ্ণা দেৱীৰ দৰেই অলপীয়া আনুষ্ঠানিক শিক্ষা লাভ কৰিয়েই অসাধাৰণ প্ৰতিভাৰ বলত অসমীয়া সাহিত্যৰ সৌষ্ঠৱ বৃদ্ধি কৰাৰ লগতে এখন যুগমীয়া আসনত নিজেও প্ৰতিষ্ঠিত হ'ব পাৰিলে।" অসমীয়া গল্প সাহিত্যৰ ইতিহাসত স্নেহ দেৱীৰ নাম চিৰ যুগমীয়া হৈ থাকিব।

—ধনদা কলিতা

দ্বিতীয় ভাগ

কুঞ্জলতাদেৱী

যি সময়ত অসমত মহিলা শিক্ষাই প্ৰসাৰতা লাভ কৰা নাছিল, বাল্য-বিবাহৰ প্ৰচলন আছিল, তেনে সময়তে নগাঁৱৰ এক নৈষ্ঠিক ব্ৰাহ্মণ পৰিয়ালত জন্ম গ্ৰহণ কৰিছিল শ্ৰীমতী কুঞ্জলতা দেৱীয়ে।

১৮৯৭ চনৰ ভাদ মাহত নগাঁৱৰ আমোলাপট্টীৰ ৺বিষ্ণুদেৱ শৰ্ম্মাৰ কন্যা কুঞ্জলতা দেৱীয়ে জন্ম গ্ৰহণ কৰে। তেখেতৰ মাতৃৰ নাম আছিল ৺নগেন্দ্ৰ দেৱী। দেউতাক এজন নৈষ্ঠিক ব্ৰাহ্মণ আৰু পণ্ডিত লোক আছিল। তেনে এক পৰিয়ালত জন্ম লৈ কুঞ্জলতা দেৱীয়েও সকৰে পৰা নিয়ম নীতিৰ মাজেৰে ডাঙৰ হয়। তেখেত সকলৰ ছয় জন ভাই-ভনী আছিল। এজন ভায়েক ৺পূৰ্ণ চন্দ্ৰ শৰ্মা, পূৰ্ণ উকিল নামেৰে নগাঁৱত বিখ্যাত আছিল। তেখেতে ভাৰতৰ মুক্তি যুদ্ধত সক্ৰিয় অংশ গ্ৰহণ কৰিছিল আৰু স্বাধীনতাৰ পাছত পাৰ্লিয়ামেণ্টৰ সদস্য হৈছিল।

সেই সময়ত ব্ৰাহ্মণ সমাজৰ ব্যৱস্থা অতি কঠোৰ আছিল আৰু কন্যা সন্তানক বাল্য বিবাহ দিয়াৰ নিয়ম আছিল। দেউতাক ৺বিষ্ণুদেৱ শৰ্মা চিৰন্তাদাৰে তেখেতৰ ন'বছৰীয়া কন্যাটিৰ বাবে পাত্ৰ বিচাৰি নাপাই নিৰুপায় হৈছিল আৰু এদিন পিচদিনা পুৱাতে যাকে দেখে তাকে কন্যা সম্প্ৰদান কৰিব বুলি প্ৰতিজ্ঞা কৰিছিল। এই কথা তেজপুৰৰ সেই সময়ৰ মুন্সিফ ৺হেম চন্দ্ৰ গোস্বামী ডাঙৰীয়াই গম পাই তেজপুৰ নিবাসী বিখ্যাত পণ্ডিত ৺জয়দেৱ শৰ্মাৰ বৰপুত্ৰ ৺মহাদেৱ শৰ্মাৰ প্ৰস্তাৱ লৈ আহিল আৰু যোটন্ চাই বিবাহৰ ব্যৱস্থা কৰিলে।

ন কইনাক শান্তি ৰিয়া কৰাই ঘৰত থৈ চঞ্চল ডেকা শৰ্মা ডাঙৰীয়া বি, এ পঢ়িবৰ বাবে কলিকতালৈ যায়। ১৯১৮ চনত শ্ৰীমতী কুঞ্জলতা দেৱীও স্বামীৰ লগত কলিকতালৈ যায় আৰু শ্ৰীশ্ৰীসাৰদেশ্বৰী আশ্ৰমৰ অধিক্ষিকা শ্ৰীশ্ৰীগৌৰীমা'ৰ সান্নিধ্যত তেখেতৰ আশ্ৰমত আশ্ৰম বাসীনী হৈ ৩ বছৰ কাল কটায়। সেই আশ্ৰমত বিবাহিতা মহিলা সকলক তিনি বছৰ ৰাখি সুগৃহিনী হৈ সুচাৰুৰূপে ঘৰ সংসাৰ চলাই শান্তিপূৰ্ণ জীৱন যাপন কৰিবলৈ সুশিক্ষা দিয়া হয়। আশ্ৰমত সংস্কৃত, বাঙলা আৰু ইংৰাজী সাহিত্যৰ শিক্ষা দিয়াৰ ব্যৱস্থা আছিল। তাতেই শ্ৰীমতী কুঞ্জলতা দেৱীয়ে নৱমমান শ্ৰেণীলৈকে পাঠ গ্ৰহণ কৰে। তিনি বছৰৰ পিছত কলিকতাৰ বিডনষ্ট্ৰীটত এটি দু মহলীয়া ঘৰ লৈ স্বামী স্ত্ৰীয়ে দাম্পত্য জীৱনৰ পাতনি মেলে। তেখেতৰ স্বামীয়ে সেই সময়ত সাবিত্ৰী, বুদ্ধদেৱ আদি পুঁথি ৰচনা কৰে। এই পুঁথি সমূহৰ ছপা আৰু প্ৰকাশৰ দায়িত্ব লৈছিল বিবেকানন্দ ছোছাইটিৰ স্বত্তাধিকাৰ স্বামী বিবেকানন্দৰ ভায়েক ৺মহিম দত্ত দেৱে। স্বৰ্গীয় দত্তৰ সহায়তে শৰ্মা ডাঙৰীয়াই কলিকতাত এটি নিজাকৈ প্ৰেছ খোলে আৰু সেই প্ৰেছৰ পৰাই অকণ, অৰুণ, মইনা আদি শিশু আলোচনী প্ৰকাশ কৰে। স্বামীৰ পৰাই শ্ৰীমতী কুঞ্জলতা দেৱীয়ে সাহিত্য চৰ্চ্চাৰ অনুপ্ৰেৰণা পাই ভক্তজয়, জয়মতী কুঁৱৰী, ৰাণী দুৰ্গাৱতী নামৰ তিনি খন পুঁথি ৰচনা কৰে।

শ্ৰীমতী দেৱী আশ্ৰমত থাকোঁতেই অধ্যক্ষা শ্ৰীশ্ৰীগৌৰীমাৰ লগত তেওঁলোকৰ ঘনিষ্ঠ সম্বন্ধ ঘটিছিল। শ্ৰীশ্ৰীগৌৰীমাৰ পৰাই তেখেতে মানৱ জীৱন সম্পৰ্কে জ্ঞান লাভ কৰিছিল। সেই বাবেই আশ্ৰম এৰাৰ সময়ত শ্ৰীশ্ৰীগৌৰীমাই তেওঁলোকৰ প্ৰথম সন্তান কন্যা হলে সেই কন্যাটিক গুৰু-দক্ষিণা হিচাপে বিচাৰিছিল। তেখেত সকলে এই গুৰু বাক্য সাৰোগত কৰি প্ৰথম কন্যা সন্তানটিক পাঁচবছৰ বয়সত আশ্ৰমত দি থৈ আহিছিল। সেই কন্যা সন্তানটিয়েই শ্ৰীমতী অজিতাপুৰি দেৱী, বৰ্ত্তমান শ্ৰীশ্ৰীসাৰদেশ্বৰী আশ্ৰমৰ অধ্যক্ষা।

পৰিয়ালৰ সকলোৱেই যদিও এই কাৰ্য্যত দুখ পাইছিল আৰু আচৰিত হৈছিল, তথাপিও ই আছিল এগৰাকী মাতৃৰ সত্যনিষ্ঠা আৰু ত্যাগৰ জলন্ত উদাহৰণ।

শ্ৰীমতী কুঞ্জলতা দেৱীয়ে বিয়াৰ পিচৰ সময় খিনি কলিকতাত অতিবাহিত কৰিব লগা হোৱাৰ বাবে যথেষ্ট গুণী জ্ঞানী ব্যক্তিৰ সান্নিধ্যলৈ আহিবলৈ সুযোগ লাভ কৰিছিল। সেই সকলৰ ভিতৰত উল্লেখ যোগ্য আছিল ৰামকৃষ্ণ পৰমহংসৰ পত্নী শ্ৰীশ্ৰী সাৰদেশ্বৰী দেৱী, শ্ৰীশ্ৰীগৌৰীমা, বিবেকানন্দৰ ভাতৃ ৺মহিম দত্ত ইত্যাদি। ইয়াৰ উপৰিও তেখেত শ্ৰীগৌৰীমাৰ লগত জয়পুৰ, বৃন্দাবন আদি ঠাইলৈ ফুৰিবলৈ গৈছিল আৰু বেলুৰ মঠত শ্ৰীশ্ৰীৰামকৃষ্ণ পৰম হংসৰ জন্মোৎসৱত যোগদি দক্ষিণেশ্বৰ, বৰাহ নগৰ, ব্যাৰাকপুৰ আদি ঠাইৰ ৰামকৃষ্ণ মিচনৰ আশ্ৰম বোৰ চাই পৰম তৃপ্তি লাভ কৰিছিল।

কলিকতাত থাকোতেই তেখেতৰ আৰু দুটি সন্তান জন্ম হয় এটি পুত্ৰ আৰু এটি কন্যা। এইদৰে ক্ৰমে জীৱনৰ দায়িত্ব বাঢ়ি আহে। ভাৰতীয় মুক্তি আন্দোলন যেতিয়া পূৰ্ণ পৰ্য্যায়ত চলি আছিল, সেই সময়ত তেখেতৰ স্বামী স্বৰ্গীয় মহাদেৱ শৰ্মাদেৱে এই মুক্তি সংগ্ৰামত সক্ৰিয় অংশ গ্ৰহণ কৰিছিল। সংসাৰী হৈঁচাই শ্ৰীমতী কুঞ্জলতা দেৱীকো সংসাৰৰ মাজত আৱদ্ধ কৰি ৰাখিব পৰা নাছিল। তেখেতেও স্বামীৰ লগত অসমৰ বিভিন্ন ঠাইত সভা সমিতিত যোগ দিছিল। দেৰগাওঁ, ঢেকিয়াজুলি, তেজপুৰ বেচেৰীয়া আদি ঠাইলৈ স্বৰ্গীয় অমিয় কুমাৰ দাস, শ্ৰীমতী পুষ্পলতা দাস, স্বৰ্গীয় পূৰ্ণচন্দ্ৰ শৰ্মা আদিৰ লগত একেলগে গৈ সভ-সমিতি পাতিছিল।

শ্ৰীমতী কুঞ্জলতা দেৱী এগৰাকী সমাজ সেৱিকাও আছিল। মঙ্গলদৈত অনুষ্ঠিত সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতিৰ দ্বিতীয় অধিবেশনত তেখেতক সম্বৰ্দ্ধনা জনোৱা হয়। তেজপুৰ নাৰী শিল্প সমিতিৰো এসময়ত তেখেত কাৰ্যকৰী সভানেত্ৰী আছিল। পিছৰ

ছোৱা জীৱনতো তেখেতে নানান ধৰ্ম্মানুষ্ঠান আৰু মহিলা অনুষ্ঠানৰ লগত নিজকে জড়িত কৰি ৰাখিছিল। অৱশ্যে বৰ্ত্তমান তেখেত এগৰাকী ৯৪ বেছৰীয়া বৃদ্ধা। এতিয়া তেখেতৰ ইচ্ছা থাকিলেও সমাজ সেৱাৰ লগত নিজকে জড়িত কৰাৰ সক্ষমতা নাই।

স্বনাম ধন্য ৺মহাদেৱ শৰ্ম্মা ডাঙৰীয়াক স্বামী হিচাবে পাই শ্ৰীমতী কুঞ্জলতা দেৱী গৌৰবান্বিতা হৈছিল। তেখেত সকলৰ দাম্পত্য জীৱন আনন্দমুখৰ আছিল। তিনি জন পুত্ৰ আৰু তিনি গৰাকী কন্যাৰ (দান দিয়া কন্যাটিৰ বাদে) মাতৃ শ্ৰীমতী দেৱী সন্তান গৌৰৱত যশস্বিনী। বৰ পুত্ৰ শ্ৰীবিশ্বদেব শৰ্মা এসময়ত অসমৰ চলিহা মন্ত্ৰী সভাৰ এজন মন্ত্ৰী আছিল। মাজুপুত্ৰ সঙ্গীত সাধক শ্ৰীনন্দদেৱ শৰ্মা অসমৰ এজন নামজ্বলা সঙ্গীতজ্ঞ। অৱশ্যে কনিষ্ঠ পুত্ৰ বাদল শৰ্মাৰ অকাল বিয়োগ ঘটে। কনিষ্ঠ পুত্ৰ আৰু স্বামীৰ মৃত্যুৱে বৃদ্ধ বয়সত তেখেতক শোকাকুলা কৰি তুলিছে। বৰ্ত্তমান শ্ৰীমতী কুঞ্জলতা দেৱী বৰপুত্ৰ শ্ৰীবিশ্বদেব শৰ্মা, বোৱাৰী, নাতি, নাতিনী, পৰিনাতিৰে পৰিবেষ্টিত এখন সংসাৰত সৰ্বময়ী কৰ্ত্ৰী হৈ জীৱনৰ শেষ প্ৰান্তত থিয় দিছেহি।

এটি শাৰদীয় অপৰাহ্নত আমি শ্ৰীমতী কুঞ্জলতা দেৱীৰ সাক্ষাৎকাৰ গ্ৰহণ কৰিবলৈ গৈছিলোঁ। তেখেতক অতীত জীৱন সম্পৰ্কে কৰা প্ৰশ্নবোৰ শুনি তেখেতে অতি কষ্টেৰে অতীত জীৱনৰ সুমধুৰ কাহিনীবোৰ ৰোমান্থন কৰি তাৰে দুই-চাৰিটা আমাক ক'লে। তাকে এই প্ৰবন্ধত লিপিবদ্ধ কৰা হ'ল। তেখেতে আমাক কৈছিল "তোমালোক মোৰ ওচৰলৈ বহুত পলম কৈ আহিলা। মই এতিয়া মোৰ নিজৰ মাজতে হেৰাই যোৱাৰ উপক্ৰম হৈছে। বহুতো কথা বাৰ্দ্ধক্যৰ হেঁচাত নিজেই পাহৰি গৈছো"। আমি তেখেতৰ শতায়ু কামনা কৰিছিলো। তেখেতে তাৰ উত্তৰত কৈছিল—"জীৱনৰ বাবে সেয়া অভিশাপ হে। কাৰণ লাহে লাহে শৰীৰৰ সকলো অঙ্গ-প্ৰত্যঙ্গ দুৰ্বল হৈ আহিছে। এনেদৰে থাকোঁতেই সোনকালে জীৱনৰ পৰা মুক্তি পাবলৈ ঈশ্বৰৰ ওচৰত প্ৰাৰ্থনা কৰিছোঁ।"

শ্ৰীমতী কুঞ্জলতা দেৱীৰ সাহিত্য প্ৰতিভা: আগতেই উল্লেখ কৰা হৈছে শ্ৰীমতী কুঞ্জলতা দেৱী কলিকতাত থাকোঁতেই স্বামীৰ অনুপ্ৰেৰণাত তিনিখন কিতাপ লিখিছিল। সেই কেইখন হৈছে ৰাণী দুৰ্গাবতী, ভক্ত জয় আৰু জয়মতী কুঁৱৰী। কিন্তু অতি দুখৰ বিষয় যে এই কিতাপ কেইখনৰ বৰ্ত্তমান এখিলা পাতো পাবলৈ নাই। তেজপুৰৰ ৺ভাবিৰাম কলিতাৰ দোকানত থাকোঁতেই তেজপুৰ বজাৰত ভীষণ অগ্নিকাণ্ড হয় আৰু কলিতাৰ দোকানত জুই লাগি সকলো কিতাপ অগ্নিদগ্ধ হয়। লগতে শ্ৰীমতী কুঞ্জলতা দেৱীৰ লিখনিও চিৰ দিনৰ বাবে হেৰাই গ'ল। সেয়ে তেখেতৰ লিখনিৰ মধুৰ সোৱাদ পোৱাৰ পৰা আমি বঞ্চিত হ'লোঁ। তথাপিও তেখেতেনো কি বিষয় বস্তু লৈ এই কিতাপ কেইখন লিখিছিল সেই বিষয়ে কবলৈ অনুৰোধ কৰাত তেখেতে নিজেই তেখেতৰ লিখিনিৰ এটি চমু আভাস ডাঙি ধৰে—

১। **ভক্তজয়:** ভক্ত সকলে কি দৰে ভক্তিৰ দ্বাৰা ভগবানক জয় কৰে তাকে বিষয়বস্তু হিচাপে লৈ এই গ্ৰন্থ ৰচনা কৰা হৈছে। বিষযবস্তুৰ গুৰুত্ব উপলব্ধি কৰাৰ অৰ্থে ভক্ত ধ্ৰুবৰ কাহিণীৰ ওপৰত লেখিকাই গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছে। নি:সন্দেহে এইখন এখন মনোৰম শিশু সাহিত্য আছিল।

২। **জয়মতী কুঁৱৰী:** আহোম ৰাজকুঁৱৰী জয়মতীয়ে দেশ ভক্তি আৰু স্বামী ভক্তিৰ অপূৰ্ব নিদৰ্শন দেখুৱাই চাওদাং হঁতৰ হাতত কঠোৰ শাস্তি খাই প্ৰাণ বিসৰ্জন দিছিল। চাওদাং হঁতে কঠোৰ শাস্তি দিয়াৰ সময়তো জয়মতী অধৈৰ্য্য হোৱা নাছিল আৰু স্বামীৰ সম্ভেদ দিয়া নাছিল।

৩। **ৰাণী দুৰ্গাৱতী:** এই খন গ্ৰন্থত ভাৰত বুৰঞ্জীৰ ৰাণী দুৰ্গাৱতীৰ কাহিণী বৰ্ণনা কৰা হৈছে। ৰাণী দুৰ্গাবতীয়ে দেশৰ হঁকে যুঁজিবলৈ যোৱা স্বামীক ৰক্ষা কৰিব নোৱাৰি অবশেষত নিজে হাতত খোলা তৰোৱাল লৈ শত্ৰুৰ লগত যুদ্ধ কৰি ভাৰতীয় নাৰীৰ

সাহসৰ পৰিচয় দিছিল। এই কাহিনীক বিষয়বস্তু হিচাপে লৈ এই গ্ৰন্থ ৰচনা কৰা হৈছে।

প্ৰথমখন শিশু সকলৰ কাৰণে আৰু দ্বিতীয় আৰু তৃতীয়খন মহিলা সকলৰ কাৰণে লিখা যেন অনুমান হয়। শ্ৰীমতী কুঞ্জবালা দেবীৰ আন এখনি পুঁথি হ'ল "জননায়ক মহাদেব শৰ্ম্মা।" এই পুঁথিত স্বামী মহাদেৱ শৰ্ম্মাৰ চমু জীৱনী লিখা হৈছে। গ্ৰন্থ কেইখন বিচাৰি নোপোৱাত তাৰ সবিশেষ বৰ্ণনা, লিখনিৰ গুনাগুণ সম্পৰ্কে আলোচনা কৰিব পৰা নগ'ল। এনে মনোৰম লিখনি পাহৰণিৰ বুকুত হেৰাই যাবলৈ নিদি যদি কাৰবাৰ হাতত আছে, তাক প্ৰকাশ কৰিবলৈ যত্ন কৰা উচিত হব। যি নহওক বিষয় বস্তুৰ গভীৰতালৈ লক্ষ্য কৰি কব পৰা যায় শ্ৰীমতী কুঞ্জলতা দেবী প্ৰাক্ স্বাধীনতাৰ যুগৰ এগৰাকী সুনিপুণ লেখিকা আছিল।

ৰেণু হাজৰিকা

হীৰা প্ৰভা বৰুৱা

সাধাৰণতে একোটি পৰিয়ালৰ সতি সন্ততিৰ যোগ্যতা আৰু পৰিচয়ৰ অন্তৰালত পিতৃ মাতৃৰ বৈশিষ্ট, আশা শুধীয়া যত্ন আৰু বুদ্ধি কৌশল লুকাই থাকে। একোটি পৰিযাল সুন্দৰকৈ গঢ লৈ উঠিবলৈ পিতৃ মাতৃৰ যত্ন, সুস্থ পৰিবেশ আৰু আৰ্থিক স্বচ্ছলতাৰ অতি প্ৰয়োজন। শ্ৰীহীৰা প্ৰভা বৰুৱাৰ চাৰিটি পুত্ৰৰ যোগ্যতা আৰু পৰিচয়ে মাতৃ হীৰা প্ৰভাৰ গুণাৱলী আৰু চাৰিত্ৰিক দিশৰ পৰিচয় ভাঙি ধৰে।

শ্ৰীহীৰা প্ৰভা বৰুৱা আদিতে গোলাঘাট জিলাৰ খুমটাই অঞ্চলৰ মহিলা। ১৮৯৮ চনৰ জানুৱাৰী মাহত খুমটাইতে তেখেতৰ জন্ম হয়। সেই দিনতে সমাজৰ এটি গণ্যমান্য পৰিয়ালত জন্ম হৈ ভাতৃ সকলৰ কৰ্মময় জীৱনৰ প্ৰভাৱেৰে প্ৰভাৱান্বিত হৈ নিজৰ সন্তান সন্ততিক গঢ দিবলৈ অনুপ্ৰেৰণা লাভ কৰে। তেখেতৰ পিতৃ তহচিলদাৰ ৰায় বাহাদুৰ স্বৰ্গীয় দণ্ডধৰ বৰুৱা আৰু মাতৃ ৺গোলাপী বৰুৱা। সেই সময়ত বৃটিছ চৰকাৰে সম্ভ্ৰান্ত ব্যক্তিক ৰায় বাহাদুৰ উপাধি প্ৰদান কৰিছিল। তহচিলদাৰ হিচাবে সমাজত উচ্চ আসন লাভ কৰা দণ্ডধৰ বৰুৱাইও ৰায় বাহাদুৰ উপাধি লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল। এনে এজন যোগ্য পিতৃৰ দুহিতা ৰূপে জীয়াৰী কালতে নিজ ভাতৃ গোলাঘাটৰ কংগেছ নেতা ৺ৰাজেন্দ্ৰ নাথ বৰুৱাৰ সমাজ সেৱা তথা দেশ সেৱাৰ আদৰ্শৰে অন্তৰ অনুৰঞ্জিত হৈছিল। ন জন ককাই ভাই আৰু বাইভনীৰ ভিতৰত তেখেতেই পৰিয়ালৰ কনিষ্ঠ সন্তান। তেখেতৰ এজন অগ্ৰজ গুৱাহাটীৰ অৱসৰ প্ৰাপ্ত জজ ৺যোগেন্দ্ৰ নাথ বৰুৱা।

সেই সময়ত শ্ৰীহীৰা প্ৰভাই আনুষ্ঠানিক শিক্ষা লাভ কৰিবলৈ সুবিধা পোৱা নাছিল। কিয়নো সেই সময়ত সমাজে স্ত্ৰী শিক্ষাৰ সম্প্ৰসাৰণৰ বাবে জোৰ দিয়া নাছিল। তেখেতে ঘৰুৱা শিক্ষকৰ দ্বাৰা পুথিগত শিক্ষা লাভ কৰিছিল। প্ৰায় সোতৰ বছৰ বয়সত তিতাবৰৰ ৺চন্দ্ৰকান্ত বৰুৱাৰ লগত বিবাহ পাশত আবদ্ধ হয়। চাৰিজন পুত্ৰ আৰু চাৰি গৰাকী জী সহ নাতি নাতিনীৰে সৈতে তেখেতৰ এখন ভৰপূৰ সংসাৰ। শ্ৰীহীৰা প্ৰভাৰ বংশ পৰিচয়ৰ পৰা এইটো স্পষ্ট হয় যে এটা সবল, সুস্থ পৰিবেশ জন্মৰ পৰাই লাভ কৰিছিল। তেখেতৰ পিতৃৰ নামত গোলাঘাটত এখন উচ্চ ইংৰাজী বালিকা বিদ্যালয় দান দিছিল। বৰ্ত্তমান গোলাঘাট নগৰৰ মাজ মজিয়াত সেই বিদ্যালয় বিদ্যমান। একালৰ জাতীয় কংগ্ৰেছৰ অগ্ৰণী নেতা ৺ৰাজেন্দ্ৰ নাথ বৰুৱাৰ ভগ্নী হিচাবে সমাজৰ লগত হীৰা প্ৰভাৰ ঘনিষ্ঠ সম্বন্ধ আছিল। সেই সময়তে উচ্চ স্তৰৰ বিষয়া আৰু উচ্চ মানদণ্ডৰ এখন সমাজৰ সংস্পৰ্শলৈ আহিবৰ সুবিধা পোৱাত আজিৰ দৰে আনুষ্ঠানিক শিক্ষা লাভ কৰা নাই যদিও ঘৰুৱা অনানুষ্ঠানিক শিক্ষাই তেখেতৰ মানসিক জগতখন বহলাই পোহৰাই তুলিছিল. যাৰ ফলত তেখেতে কীৰ্ত্তন ৰামায়নৰ কাহিনী বিলাকৰ ওপৰত নিজস্ব ভাবে চিন্তা কৰিব পাৰিছিল। তেনে প্ৰভাবৰ ফলতেই মনৰ পৰা নিজৰি নিজৰি ওলাইছিল প্ৰহ্লাদ চৰিত্ৰৰ নাম, বলিছলনৰ নাম, জন্মাষ্টমীৰ নাম, শঙ্কৰ মাধৱৰ নাম।

সেই সময়ত মহিলা সকলক ধৰ্ম্মকৰ্ম্ম, নীতি নিয়ম সংৰক্ষণ কৰা আদি কাম কাজ কৰি ঘৰৰ ভিতৰতে আবৃত থকাটোকেই সমাজে বিচাৰিছিল। মহিলাক সেই সময়ত “জপাৰ কাপোৰ” বুলিহে অভিহিত কৰিছিল। জপাৰ কাপোৰৰ ভাজ ভাগিলেই লেঠা। তেনেকৈয়ে মহিলা সকল ঘৰৰ বাহিৰলৈ আহিলেই মনৰ ভাজ ভাগিব বুলি ধাৰণা আছিল। তেনেস্থলত শ্ৰীহীৰা প্ৰভাই “নাম মন্দাকিনীত” সন্নিবিষ্ট কৰা নাম মহিমা, নাৰায়ণৰ নাম, সদাশিৱৰ নাম, দশ অৱতাৰৰ নাম, জয় বিজয়ক শাপ দিয়া নাম, উদ্ধৱ

গকুললৈ যোৱা নাম, শ্ৰীকৃষ্ণই পাণ্ডৱক ৰক্ষা কৰা নাম আদি কৰি চৌত্ৰিশ বিধ নাম লিখি কিতাপ হিচাবে সমাজলৈ আগবঢ়োৱাটো মহিলা সমাজত এটা উল্লেখযোগ্য কাম।

“নাম মন্দাকিনীয়ে”ই তেখেতৰ প্ৰথম পুথি। প্ৰকাশক তেখেতৰ জ্যেষ্ঠ পুত্ৰ শ্ৰীলীলা কান্ত বৰুৱা। এই পুথি ১৯৭২ চনৰ ১৩ এপ্ৰিলত প্ৰকাশ হয়। এই ‘নাম মন্দাকিনী’ পুথি খনিৰ চমু জুৰণিত সাহিত্যাচাৰ্য্য শ্ৰীঅতুলচন্দ্ৰ হাজৰীকা দেৱে লিখিছে “ৰচয়িত্ৰী শ্ৰীযুতা হীৰা প্ৰভা বৰুৱা, (তিতাবৰ, হামদৈ) নিজেও এগৰাকী প্ৰসিদ্ধা নামতী। গোলাঘাট, গুৱাহাটী, আৰু ছিলঙৰ বিভিন্ন নামঘৰত তেওঁ নিজেই ‘নাম মন্দাকিনীৰ’ নাম বোৰ লগাই দি গাইবাই ধৰ্ম্মপ্ৰাণা নামতী আইসকলক মনত সন্তোষ দি আহিছে। শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ গুৰু প্ৰৱৰ্তিত এক শৰণীয়া নাম ধৰ্ম্মৰ প্ৰতি তেওঁৰ অনুৰাগ কিমান প্ৰবল আৰু আন্তৰিকতাপূৰ্ণ, নাম মন্দাকিনীয়েই তাৰ সাক্ষী দিব”। মহিলা সকলে গাব পৰাকৈ জুকিয়াই নামৰ শৰাই খনি ‘নাম মন্দাকিনীৰ’ ৰূপেৰে ধৰ্ম্মপ্ৰাণা মহিলা সকললৈ আগবঢ়াই বঢ়া টুটাৰ বাবে অপৰাধ মাৰ্জ্জনা কৰিবলৈ লেখিছে .

নেজানো নামৰ তত্ব কিবা আগ পিছ,
অবোধ অবলা ক্ষমা জগত নিবাস।
নেজানো ভকতি স্তুতি নেজানো মিনতি,
কেবলে কৰিছো মাত্ৰ চৰণে প্ৰণতি।
তোমাৰ অভয় পদে পশিলো শৰণ
নামৰ অপৰাধ ক্ষমি কৰা কৃপা দান।

পুথিৰ শেষৰ ফালে তেখেতে লেখিছে—

অল্প মাত্ৰ পদ মোৰ লোকৰ মুখে শুনি,
আৰু যত পদ মোৰ নিজ মনে গুণি॥
হিয়ে থাকি হৰি যিটো দিলে উপদেশ।
তাকে সে কৰিলো মই কৰিয়া বিশ্বাস॥

নাম মন্দাকিনীৰ দ্ৰৌপদী বিলাপৰ নাম কেনেকৈ বৰ্ণাইছে মাত্ৰ দুটা কুট নমুনা হিচাবে উল্লেখ কৰা হ'ল।

ঘোষা ॥ কান্দে দ্ৰৌপদী কৃষ্ণক সুমৰি
ভকত বৎসল হৰি হে।
ৰজস্বলা নাৰী ৰাজ সমাজত
চলি যাইবো কেন কৰিহে ॥
পদ ॥ কেশে ধৰি নেই দুঃশাসন বাঘে
পাণ্ডবে আছন্ত চাই
দোৰ্য্যোধনে গই উৰুক দেখাই
শোকে বুকু ফাটি যায় ॥
বিবস্ত্ৰ কৰিবে নপাৰি কৌৰবে
মনতে বিস্ময় ভৈলা।
বিদুৰ বোলয় অন্ধকৰ পুত্ৰ
দিনতে দুই চক্ষু খাইলা ॥

দ্ৰুপদ নন্দিনী পাণ্ডব গৃহিণী
কান্দন্ত কৃষ্ণক ধিয়াই
যত শিষ্ট জনে বৈলা দুখ মনে
দ্ৰৌপদীৰ দেখি বিলায়।

পুনৰ ২য় পুথি "নাম সুধা"ত "দ্ৰৌপদীৰ লাজ ৰক্ষা কৰা নামত" বৰ হৃদয় স্পৰ্শা বৰ্ণনা আগবঢাইছে—

ঘোষা—অ' হৰি কৃষ্ণ ভগৱান
কাতৰে দ্ৰৌপদী ডাকে ৰাখা নাৰায়ণ
হৰি কৃষ্ণ ভগৱান ॥
পদ— কেশে ধৰি দ্ৰৌপদীক লৈ যায় বল কৰি।
দুঃশাসনে বস্ত্ৰ কাঢে (নিলাজ) কৌৰৱে চাই বেৰি ॥
সঙ্কটে পৰিয়া দেৱী নেদেখি উপায়।
কৃষ্ণত শৰণ লৈল সমৰ্পিলে কায় ॥

অনাথৰ নাথ হৰি নমো নাৰায়ণ ।
এই সভাৰ মাজে মোৰ ৰাখা লাজ মান ॥
তুমি বিনে ৰাখে মোক নাই হেন জন ।
ঘোৰ বিপদ প্ৰভু কৰা পৰিত্ৰান ॥
পঞ্চ পতি থাকোতেও হলো অনাথিনী ।
নিজ দাস্য বুলি দয়া কৰা চক্ৰপাণি ॥
আপদ কালৰ বন্ধু কৃষ্ণ দয়াময় ।
ভকতক ৰাখিবাক আসে কৃপাময় ॥
দেখি সভাজন ভৈল পৰম বিস্ময় ।
ধন্য ধন্য বুলি দ্ৰৌপদীক প্ৰশংসয় ॥
কিনো ভাগ্যবতী তুমি দ্ৰৌপদ জীয়াৰী ।
ভক্তি বলে বশ্য কৈলা ঈশ্বৰ মুৰাৰী ॥
ভকত বৎসল হৰি ভক্তে তোমাৰ প্ৰাণ ।
ঘোৰ লাজ হন্তে কৃষ্ণাক কৰিলাহা ত্ৰাণ ॥
কহে হীৰা প্ৰভা দাসী নমো যদুপতি ।
সুখে দুঃখে থাকো যেন তুবা নামে ৰতি ॥
তোমাৰ অভয় পদে পশিলো শৰণে ।
দাসী বুলি নেৰিবাহা জীবনে মৰণে ॥

ইয়াৰ উপৰি—"আত্ম খেদ দিহা নামৰ" পদত তেখেতে খেদ কৰি প্ৰকাশ কৰিছে যে ধন, জন, দেহৰ মমতা আৰু বিষয় চিন্তাত বন্দী হৈ পৰম পিতা পৰমেশ্বৰক নিজৰ পিতা বুলি চিনিব নোবাৰিলে—

ঘৰ ঘোৰে বন্দী হলো বিষয় চিন্তাত ভলে গলো
ধন জন দেহত মমতা ।
নুশুনিলো তত্ত্ব কথা জনম নিয়াইলো বৃথা
নিচিনিলো তুমি নিজ পিতা ॥
পাপে তাপে বেৰি ধৰে বিষয় বাসনাই নেৰে
নকৰিলো তোমাত ভকতি ।
সন্তৰ সঙ্গ নললো হেলাত নাম নললো
নিজ দোষে গলো অধোগতি ॥

'নাম মন্দাকিনীৰ' ৰাম সীতাৰ নামত (২) লেখিকাই কৈকেয়ীয়ে ৰামক বনবাস দি ভৰতক ৰজা পাতিবলৈ কেনেকৈ ফন্দি পাতিছিল, দশৰথে তেওঁৰ নয়নমণি ৰামক বনলৈ পঠাই স্বামী বধৰ ভাগ নলবলৈ কৈকেয়ীক কেনেকৈ খাতিছে, দশৰথে কেনেকৈ কৈকেয়ীক পাপীষ্ঠ বুলি ভৎর্সনা কৰিছে তলৰ অংশটিৰ পৰা বঢ়িয়াকৈ প্ৰকাশ পাইছে—

"কৈকেয়ীৰ বাণী যেন কালফণী
দংশিলেক ব্ৰহ্মতালু ।
ৰজা দশৰথ হইল মূৰ্চ্ছিত
ধৰোতাও নাই তুলি ॥
চেতন লভিয়া ৰজা দশৰথে
কৈকেয়ীক বোলে বচনে ।
শুনহ কৈকেয়ী ধৰো তোৰ চৰণে
ৰামক নপঠাবি বনে ॥
ৰাম বিনে মোৰ দিনতে আন্ধাৰ
নয়নৰমণি ৰাম ।
ৰাম বনে গলে মোহোৰ মৰণ
স্বামী বধ কোন কাম ॥
ৰামৰ চৰিত্ৰ পৰম পবিত্ৰ
কিনো তই দেখিলি দোষ ।
মোৰ যেন ৰাম তোৰো পুত্ৰৰাম
মনে এৰ অসন্তোষ ॥
কালি অধিবাস হয়াছে ৰামৰ
আজি ৰজা হবৰ দিন ।
হৰিষ কালতে মিলালি বিষাদ
হিয়া তোৰ নিদাৰুণ ॥
শুনহ পাপিনী নেপাত বিঘিনি
ছত্ৰদণ্ড দিয়াৰ দিনে ।
শুভ কাৰ্য্য হেতু ৰৈয়াছে ব্ৰাহ্মণ
চৰি যাইবে শুভক্ষণ ॥

কৈকেয়ীৰ স্বাৰ্থপৰতা, আকোৰগোজ আৰু মাহীমাকৰ মনোভাৱ সুন্দৰকৈ প্ৰকাশ পাইছে—

"শুনিয়া কৈকেয়ী   যেন কাল ফণি
গৰ্জিলে ৰজাক চাই।
আগে সত্য কৰি   ভৈলাহা বিকল
ধৰ্ম্মলৈও ভয় নাই ॥
ৰাম বনে যাওক   ভৰত ৰজা হওক
অন্য বৰে নাই কাজ।
কহোক ব্ৰাহ্মণ   হাইঁক প্ৰজাগণ
অকনো নকৰো লাজ ॥"

পিতৃ দেৱতাৰ সত্য ৰাখিবৰ বাবে ৰাম লক্ষ্মণ আৰু সীতা বনলৈ যোৱা দৃশ্যও লেখিকাই প্ৰকাশ কৰিছে—

"কথা বিসঙ্গতি   শুনি ৰঘুপতি
সত্যে বন্দী হ'ল পিতা।
বিলম্ব নকৰি   ওলাল শীঘ্ৰ কৰি
সঙ্গে ওলায় লক্ষ্মণ-সীতা ॥

আকৌ লেখিকাই শ্ৰীকৃষ্ণৰ নামত বৰ্ণনা কৰিছে—

শাস্ত্ৰৰ মধ্যে গীতাখনি, ধৰ্ম্মৰ মধ্যে নাম।
দেৱৰ মধ্যে শ্ৰীকৃষ্ণ, চৰণে প্ৰণাম ॥
শ্ৰীকৃষ্ণৰ মুখে জন্ম লভে গীতাখনি।
অৰ্জ্জুনক মানে নিজে কৈলা চক্ৰপাণি ॥
যুদ্ধস্থলে শোকে মোহে অস্থিৰ অৰ্জ্জুন।
গীতা জ্ঞানে অৰ্জ্জুনৰ স্থিৰ কৈলা মন ॥

জন্মাষ্টমীৰ নামত লেখিছে—

প্ৰহৰীয়ে গৈ পাছে কংসক কহিলা।
শুনা ৰাজা দৈৱকীৰ পুত্ৰ জন্ম ভৈলা ॥
বাৰ্ত্তা শুনি কংস কালৰ জ্ঞান ভৈলা হত।
ঘোৰ মূৰ্ত্তি ধৰি যায় যেন যমদূত ॥

দৈৱকীৰ আগে গৈ কংস হ'লগৈ থিয় ।
দেখিয়া দৈৱকী দেৱীৰ উৰি গলে জীৱ ॥
কংসৰ আগে কান্দে দেৱী কন্যাখানি লৈয়া ।
নেমাৰিবা দাদা মোক কন্যা খানি দিয়া ॥

* * *

আহা সখি আহা ৰায় নন্দৰ ঘৰে যাওঁ ।
যশোদাৰ পুত্ৰ হৈছে নয়ন ভৰি চাওঁ ॥
পদূলি পদূলি ৰুলে কদলীৰ পুলি ।
জয়ধ্বনি কৰি সবে পাৰন্ত উৰুলি ॥

* * *

কিনো ভাগ্য কিনো ভাগ্য ব্ৰজৰ প্ৰজাৰ ।
জ্ঞাতি বন্ধুৰূপে পাইলে জগত আধাৰ ॥
কিনো তপ কৰিলেক নন্দ যশোদাই ।
পুত্ৰ ৰূপে গৃহে পাইলে জগত গোসাই ॥

'শ্ৰীকৃষ্ণৰঠেহ' নামৰ খণ্ডত কেনেকৈ যশোদাৰ ওপৰত শ্ৰীকৃষ্ণই ঠেহ পাতিছে তাক বৰ্ণাইছে—

ঘোষা—কতনো জগায় মাই উঠ উঠ বুলি ।
নাথাকো মই তোৰ ঘৰত এতিয়াই যাম চলি ॥
পদ—দধি নাখাওঁ, দুগ্ধ নাখাওঁ নচৰাও ধেনু ।
বাটে ঘাটে বজাই ফুৰিম সুললিত বেণু ॥

* * *

কতো দিনে আধা পেটে ফুৰো ধেনু চাৰি ।
তথাপি জগায় তই হাতে লৈয়া বাৰি ॥
ইসৱ জঞ্জাল মই সহিব নোৱাৰো ।
মথুৰালৈ গৈ তোৰ মই দৰ্পচূৰ্ণ কৰো ॥

তেখেতৰ দ্বিতীয় পুথি "নাম সুধা"। প্ৰকাশিকা লেখিকা নিজেই। প্ৰথম প্ৰকাশ ৫ ডিচেম্বৰ, ১৯৮১ চন। এইখন পুথিও লোকগীত

তথা পুৰণি গীতপদৰ আৰ্হিত ৰচনা কৰা ভক্তিমূলক গীতৰ পুথি। 'নাম সুধাৰ' 'আগ কথাত' অধ্যাপক ডঃ হেমন্ত কুমাৰ শৰ্ম্মা দেৱে লেখিছে "নাম সুধাৰ" নামবোৰৰ প্ৰায় খিনিয়ে ৰচয়িত্ৰীৰ নিজা ৰচনা। সৰহ সংখ্যক গীতৰ বিষয়বস্তু কীৰ্ত্তন, নাম ঘোষা, ৰামায়ণ আৰু মহাভাৰতৰ পৰা লৈ লেখিকাই সহজ ভাষাত গীতবোৰ ৰচনা কৰিছে। বিষয়বস্তুৰ ফালৰ পৰা গীতবোৰক 'গোঁসাই নাম' বা 'দিহা নাম', 'প্ৰহ্লাদ চৰিত্ৰৰ নাম' 'জগন্নাথৰ নাম', 'আত্মনিন্দাৰ নাম' আদি প্ৰধানকৈ চৈধ্য পোন্ধৰটামান ভাগত ভগাব পাৰি। 'গুৰুজনাৰ নামত' আৰু "শ্ৰীমাধৱ দেবৰ নামত" শ্ৰীশঙ্কৰদেৱ, আৰু শ্ৰীমাধবদেবৰ গুণানুকীৰ্ত্তন কৰা হৈছে। গুৰুজনে যে জাতিভেদ জ্ঞান নকৰি সকলোকে সমভাৱে বৈষ্ণৱ ধৰ্ম্মত শৰণীয়া কৰিব খুজিছিল, এই কথাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি ভাগৱতৰ লগত সুৰ মিলাই ৰচয়িত্ৰীয়ে কৈছে—

"জাতিভেদ নকৰিলা শৰণ ভজন দিলা,
গাৰো ভোট যৱণ কছাৰী তযু কৃপাত গল তৰি
জয় নমো শঙ্কৰ মাধব।"

উল্লেখযোগ্য যে "নাম মন্দাকিনীত" শঙ্কৰ মাধৱকলৈ ৰচা ছটা গীত সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে কিন্তু নাম সুধাত এনে বিষয়ৰ গীত সন্নিবিষ্ট হৈছে প্ৰায় একুৰি।

২য় পুথি নাম সুধাত "শ্ৰীশ্ৰীশঙ্কৰ মাধবৰ নামত শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ দেবৰ কথা বৰ্ণাইছে—

কুসুম্বৰ ঘৰে শ্ৰীশঙ্কৰ জনমিলে।
শঙ্কৰৰ গুণ যশে জগত জুৰিলে॥
শাস্ত্ৰৰ সাৰ বাছি আনি নাম ভক্তি দিলা।
শৰণ ভজন ধৰ্ম্ম ধৰাই জীৱক তাৰিলা॥
দয়া কৰি ভকতৰ হৃদয় কপাট মেলি।
অজ্ঞান আন্ধাৰ দূৰ কৰা ভক্তি প্ৰদীপ জ্বালি॥

ঈশ্বৰক চিনাইলা গুৰু শাস্ত্ৰক প্ৰমাণি ।
নাম বিনে ধৰ্ম্ম নাই শঙ্কৰৰ বাণী ।।
পৰম কৃপালু গুৰু যেন কল্পতৰু ।
ভকত্ত বান্ধৱ শঙ্কৰ আমাৰ পৰম গুৰু ।।
এক দেৱ চিনাই ভক্তিৰ ব্যভিচাৰ গুচালে ।
মাধৱত ধৰ্ম্ম স্থাপি বৈকুণ্ঠে চলিলে ।।
মহন্ত সবৰ মাজে শঙ্কৰ অগ্ৰগণী ।
প্ৰণাম কৰো বাৰম্বাৰ ভূঞা শিৰোমণি ।।

শ্ৰীযুতা হীৰাপ্ৰভা বৰুবাই নামৰ যোগেদি প্ৰকাশ কৰিছে তেখেতৰ ইচ্ছা। মায়া মোহত বন্দী হৈ তেখেতে শ্ৰীহৰিৰ প্ৰতি ভক্তি ভাব অন্তৰ ভৰাই দান কৰিবলৈ নামৰ যোগেদিয়েই ভগবানক খাটিছে—। শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱক একমাত্ৰ গুৰু বুলি সম্বোধি সঙ্কটৰ সময়ত পৰিত্ৰাণ কৰিবলৈ প্ৰাৰ্থনা জনাইছে—

হে গুৰু তযু পাবে পশিলো শৰণ ।
অধম তাৰণ নাই তোমাৰ সমান ॥
তোমাৰ সমান নাই কৃপালু গুৰু ।
ভকত বান্ধৱ তুমি যেন কল্পতৰু ॥
মাযা মোহে বন্দী হলো এ ভব সংসাৰে ।
কৃপাময় গুৰুদেৱ উদ্ধাৰা আমাৰে ॥
হিয়াত প্ৰকাশি গুৰু দিযা উপদেশ ।
হৰি ভক্তি দান দিয়া ছিন্দা মোহপাশ ॥
দয়া কৰি দিয়া প্ৰভু মুখে নামদান ।
হিয়াত বোওবা নিতে নামৰ উজ্জান ॥
সন্তৰ সঙ্গতি সদায় মনে কৰক আশা ।
হৃদয় পদ্মত দিয়া হৰি নামৰ বাসা ॥
সঙ্কট সময়ে গুৰু কৰা পৰিত্ৰাণ ।
হৰি গুৰু সুমৰিয়া চাৰে যেন প্ৰাণ ॥
অতি অপৰাধী আমি মহা মূঢমতি ।
দোষ ক্ষমি তুষ্ট হৈবা খেৰ স্তুতিৰ নাভি ॥

ইয়াৰ পৰা লেখিকাৰ গুৰু দুজনাৰ প্ৰতি থকা প্ৰগাঢ় ভক্তিৰ পৰিচয় পোৱা যায়। গীতবোৰত গুৰু দুজনাৰ গুণাৱলী বৰ্ণিত হৈছে। 'শ্ৰীকৃষ্ণই পাণ্ডৱক ৰক্ষা কৰা' নামত খণ্ডাল ঋষি দুৰ্বাসাৰ অভিশাপৰ পৰা শ্ৰীকৃষ্ণই ভক্ত পাণ্ডৱ সকলক কেনেকৈ ৰক্ষা কৰিলে তাৰ বিবৰণ আছে। 'শ্ৰীৰামৰ নাম'ত 'সিন্ধুমুনি বধ' 'ৰামৰ অভিষেকৰ' আয়োজন, 'ৰামৰবনগমন' আৰু অযোধ্যাবাসীৰ শোকৰ কথা বৰ্ণিত হৈছে। সত্যভামাৰ অভিমান' শীৰ্ষক গীতটিত শ্ৰীকৃষ্ণৰ পাৰিজাত হৰণ কাহিণীটো চমুকৈ বৰ্ণবা হৈছে। 'ফাগুৱাৰ নামত' শ্ৰীকৃষ্ণই গোপী সকলক লৈ যমুনাৰ পাৰত ফাকুখেলা আৰু ঘুমুচাৰ কথা বৰ্ণিত হৈছে। 'ঘোষা নাম'ত ৰচয়িত্ৰীৰ কাৰুণ্য আৰু বিনয় ভাব প্ৰকাশ পাইছে এনেদৰে—

> "আগ পাছ বঢ়া টুটা নামৰ নাপাওঁ ওৰ।
> পৰম মূৰুখ আমি অপৰাধী ঘোৰ॥
> শুদ্ধ অশুদ্ধ নামৰ অপৰাধ যত।
> অজ্ঞানী জানিযা দোষ ক্ষমা ভগবন্ত॥

"নামৰ লগত প্ৰসঙ্গ প্ৰণালী দিয়া হলে নজনা নামতী সকলৰ বৰ সুবিধা হ'লহেতেন। বিভিন্ন ছন্দৰ মাজেদি সুললিত ভাষাত নামতী সকলৰ মাজত সৰবৰহী হোৱাকৈ ঘোষা আৰু পদ বিভক্ত কৰি লোকগীতৰ আহিত গীতবোৰ ৰচনা কৰাত নামতী সকলৰ কাৰণে 'নামসুধা'' অতি আদৰণীয় বস্তু হব বুলি বিশ্বাস''।

তেখেতৰ পুথিত সন্নিবিষ্ট কৰা দুটি গীত (এটি সামান্য পৰিবৰ্ত্তন কৰি) শ্ৰীযুত খগেন মহন্তই কেছেট কৰিছে। তেখেতৰ চতুৰ্থা কন্যা শ্ৰী দীপান্বিতা বৰাই সহযোগীৰে সৈতে লেখিকাৰ কেইবাটিও গীত আকাশবাণী আৰু দূৰদৰ্শনত পৰিবেশন কৰিছে। সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতিয়ে ১৯৮০ চনৰ গোলাঘাট অধিবেশনত শ্ৰীযুতা হীৰাপ্ৰভা বৰুৱাক সম্বৰ্দ্ধনা জনায়।

বৰ্ত্তমান লেখিকাই বয়সত নৱৈ বছৰ অতিক্ৰম কৰিছে। এই বয়সতো এখেতে নিজ অঞ্চলৰে নামঘৰত ও ঘৰৰ গোঁসাই ঘৰত পুৱা

গধূলি নাম গুণ গাই চলা ফুৰা কৰি আছে। তিতাবৰৰ হামদৈত থকা ঘাই ঘৰত তেখেতৰ প্ৰথম পুত্ৰ শ্ৰীলীলা কান্ত বৰুৱাৰ লগত থাকে যি জন নিজা মাটি বাৰী, ব্যৱসায় বানিজ্য চোৱা চিতাত আৰু চাহ বাগিছা আৰম্ভ কৰাত ব্যস্ত। বৰ পুত্ৰ আৰু বৰ বোৱাৰীৰ পৰম যত্ন আৰু সেৱা শুশ্ৰুষাত থকা ঠেকেৰা যেন চেহেৰাৰ শ্ৰীহীৰা প্ৰভা বৰুৱাক অতি সুখী যেন দেখা যায়। তেখেতৰ দ্বিতীয় পুত্ৰ শ্ৰীনীলিম কান্ত বৰুৱা এম, এছ, ছি, পি, এইছ, ডি, আই এছ অসম চৰকাৰৰ এজন উচ্চ পদস্থ বিষয়া। তৃতীয় পুত্ৰ ডাঃ অসীম কান্ত বৰুৱা। বৰ্তমান ইংলণ্ডত বসতি কৰা এম, বি, বি, এচ,, এফ আৰ চি এছ এজন নাক কান ডিঙিৰ বিশেষজ্ঞ চিকিৎসক। চতুৰ্থ পুত্ৰ শ্ৰীপ্ৰতিম কান্ত বৰুৱা বি, এছ, ছি, বি, ই, কাৰিকৰী শিক্ষা বিভাগৰ এজন উচ্চ পদস্থ বিষয়া।

জী কেইগৰাকীৰো সৎ পাত্ৰতে বিবাহ হৈ গৈছে। প্ৰথমা কন্যা শ্ৰীলবঙ্গ বৰা গোলাঘাটৰ চৰকাৰী স্কুলৰ অৱসৰ প্ৰাপ্ত শিক্ষক ৺চিদানন্দ বৰাৰ লগত বিবাহ হৈছিল। দ্বিতীয়া কন্যা ৺কিৰণ ছবৰা বিবাহৰ কিছু দিনৰ পিছতেই স্বৰ্গ গামী হয়। তৃতীয়া কন্যা শ্ৰীহেমী মেধীৰ গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ আইন মহাবিদ্যালয়ৰ ভূতপূৰ্ব্ব অধ্যক্ষ শ্ৰীক্ষিতিশ চন্দ্ৰ মেধী এম, এ, এল, এল, বিৰ সৈতে বিবাহ হয়। চতুৰ্থা কন্যা শ্ৰীদীপান্বিতা বৰা অৰ্থনীতি আৰু পৰিসংখ্যা বিভাগৰ অৱসৰ প্ৰাপ্ত সঞ্চালক শ্ৰীদেৱেশ্বৰ বৰা এম, এৰ লগত বিবাহ হৈছে।

শ্ৰীহীৰা প্ৰভা বৰুৱা এগৰাকী আমায়িক সৰলচিতীয়া, হাঁহিমুখীয়া গৃহিণী। তেখেতে ফকৰা যোজনা কথাৰ মাজত ব্যৱহাৰ কৰি ভাল পায়। দুখীয়া দৰিদ্ৰৰ প্ৰতি সহানুভূতি শীলা। সমাজ প্ৰিয়তা গুণৰ বলত আজিও সমাজৰ আই সকলে নামে গুণে একোতে এৰি দিব নোখোজে। এতিয়াও তেখেতৰ উৎসাহী মনে জিৰণি লবলৈ নিবিচাৰে।

তেখেতৰ বৈৱাহিক জীৱন সুখৰ আৰু শান্তিৰ সৰোবৰ স্বৰূপ।

স্বামী ৺চন্দ্ৰকান্ত বৰুৱাৰ কৃষি কাৰ্য্যত বৰ ৰাপ থকাৰ বাবে গৃহিণী হিচাবে বোৱা তোলাৰ দিনত যথেষ্ট কষ্ট সহকাৰে সকলোলৈকে চকু দিছিল। মৰমীয়াল আৰু অমায়িক স্বভাৱৰ বাবে হালোৱা, বোৱণি, তোলণীৰ কেতিয়াও অভাৱ নহৈছিল। সকলোকে নিজৰ ল'ৰা ছোৱালী যেন জ্ঞান কৰা স্বভাৱৰ বলত ভিতৰে বাহিৰে জয় জয় ময় ময় অৱস্থা এটি সৃষ্টি কৰি তুলিব পাৰিছিল।

ডাঙৰ পুতেকৰ চাকৰি হোৱাৰ পিছত পিত্ত যোগত তেখেতৰ স্বামীৰ গুৱাহাটীত মৃত্যু হয়। বৈধব্যৰ নিদাৰুন যন্ত্ৰনাত ছটফটাৰ লগীয়া হলেও তেখেতে মনৰ বাঘজৰী ডাল হাতৰ পৰা এৰাই যাবলৈ নিদিছিল। সাংসাৰিক দায়িত্ব অগত্যা নললেই নোহোৱা হৈ পৰিল। ল'ৰা ছোৱালী কেইটিক জাকত জিলিকা কৰি তোলা তেখেতৰ অহৰহ প্ৰচেষ্টা, আৰু মাতৃৰ হৃদয়ৰ কামনা সময়ত পূৰ্ণ ৰূপত ধৰা দি বৈধব্যৰ যান্ত্ৰণাক উপশম কৰিলে। তেখেতে চাৰিজন পুত্ৰক বিশিষ্ট জ্ঞানেৰে দক্ষ কৰি সমাজত বিশিষ্ট স্থান লাভ কৰা নিজে জীৱিত অৱস্থাত দেখিবলৈ পায় সৎপুত্ৰৱতী মাতৃৰ গৌৰৱ অনুভৱ কৰিলে। তেখেতৰ এষাৰ কথাত প্ৰকাশ পাইছিল যে তেখেতে ল'ৰা ছোৱালী বিলাক গাত থকা অৱস্থাত সদায় ভাগৱত ৰামায়ণ, মহাভাৰত, নামঘোষা আৰু গীতা অধ্যয়ন কৰিছিল। ধাৰ্ম্মিক আৰু সত্যপৰায়ণ সন্তান জন্ম দিয়াটো তেখেতৰ অন্তৰৰ নিভৃত কোণৰ আকাঙ্ক্ষা। সৎপুত্ৰ জন্ম দিয়াত মাতৃ গৰাকীৰ অৱদানেই প্ৰধান। ঘৰুৱা সজ পৰিবেশ গঢ়ি তোলে মাতৃ গৰাকীয়ে। বংশানুক্ৰমিক ভাৱে পোৱা গুণ আৰু বৈশিষ্ট্য বিলাক লালিত পালিত হয় পৰিবেশত। শ্ৰী হীৰাপ্ৰভা বৰুৱাই তেনে পৰিবেশ সৃষ্টি কৰি সৰুতেই সন্তান সন্ততিৰ অন্তৰত গুণৰ সমাহাৰ ঘটাই আধাৰশিলা স্থাপন কৰিছিল। বৰ্ত্তমান সময়ৰ মহিলা সকলৰ কাৰণে তেখেতৰ আদৰ্শ অনুকৰণীয়।

অন্তৰত হৰি নামৰ প্ৰতি প্ৰচণ্ড ধাউতি। সেই ধাউতিৰ প্ৰতিফলন হ'ল 'নাম মন্দাকিনী' আৰু 'নাম সুধা'। ধাওঁতে, বওঁতে

উঠোতে বহোতে মনত কেৱল নামৰ বতাহ। এই বতাহৰ প্ৰচণ্ডতাৰ কোবত ৰচয়িত্ৰীৰ মুখৰ পৰা জাউৰিয়ে জাউৰিয়ে নাম ওলাইছিল। শ্বিলঙ গুৱাহাটীকে ধৰি অসমৰ বহুত নামঘৰত একালত তেখেতে 'নামতি' হিচাবে প্ৰাধান্যতা লাভ কৰিছিল। এতিয়াও নিজৰ গাওঁৰ নামঘৰলৈ যোৱাটো দৈনন্দিন কৰ্ত্তব্য হিচাবে পালন কৰি আছে।

এদিন সৰু ভতিজা শ্ৰীমতী ৰূপালী লেখাৰুৰ সৈতে এই জীৱনী লেখিকা শ্ৰীযুতা হীৰা প্ৰভা বৰুৱাৰ খা-খবৰ ও বিশেষ তথ্য সংগ্ৰহৰ বাবে তেখেতৰ ঘৰলৈ গৈছিল। আমি তেখেতৰ ঘৰ পাওঁতে ডাঙৰ পুতেক আৰু ডাঙৰ বোৱাৰীয়েককহে লগ পাওঁগৈ। তেখেত সকলৰ পৰা শ্ৰীযুতা বৰুৱাৰ বিষযে সবিশেষ জানিব পাৰো। আমাৰ ধাৰণা হৈছিল যে অলপ পিছতে শ্ৰীযুতা বৰুৱাৰ বিছনাৰ কাষলৈ গৈ কথা বতৰা হবগৈ লাগিব নতুবা বোৱাৰীয়েকে ধৰি মেলি আমাৰ ওচৰলৈ লৈ আহিব। পিচে এনেতে এখন ধুনীয়াকৈ সজোৱা পৰোৱা ঠেলা গাড়ীত অকণমান নাতি এটিৰে নিচেই কাষতে মাহ প্ৰসাদৰ খৰাহী লৈ এগৰাকী পকা ঠেকেৰা যেন মুখৰ বৃদ্ধা গেটৰ মুখ পাইছেহি। একেবাৰে দুৱাৰ মুখত গাড়ী লগাই দিয়াতহে বৃদ্ধা গৰাকী লাহেকৈ নামে। বোৱাৰীয়েকে হাঁহি মাৰি কয় এখেতেই আমাৰ আইতা শ্ৰী হীৰা প্ৰভা বৰুৱা। আমাৰ উদ্দেশ্য ব্যক্ত কৰাত তেখেত বৰ আনন্দিত হয়। মাহ প্ৰসাদ আমাক দিয়ে আৰু আমাৰ দুয়োকে আশীৰ্ব্বাদ দিয়ে। কিছু সময় আলাপ আলোচনাৰ পিছত আমি দুয়ো বিদায় লৈ ঘৰ মুৱা হওঁ।

কিছুদিনৰ পিছত তেখেতৰ পৰা এখন চিঠি পাওঁ। তাত তেখেতে দেহৰ অসুস্থতাৰ কথা ধেমেলীয়াকৈ প্ৰকাশ কৰিছিল। এনে প্ৰকাশ ভঙ্গীৰ পৰা তেখেতক স্বভাৱ কবি যেন হে ধাৰণা হয়।

“এতিয়া দেহৰ অশান্তিৰ কথা কওঁ শুনা। দেহৰ বিকাৰ যোৱৰ পৰাহে মনৰ অশান্তি। অশান্তিৰ কথা শুনি তোমালোকে হাঁহা নে কান্দা কব নোৱাৰো। কওঁ শুনা—

হাত আৰু ভৰি,
হাত ভৰিৰ শিৰ শিৰণি—ক'তে যাওঁ মৰি।
পেট ঔ পেট,
পেটৰ অশান্তি ভুগি খাওঁ থট মট।
গেছ ঐ গেছ,
গেছ নগলে হাঁয় পেটত লাগে পেছ।
বা-বিচনি, গলধন, তালু,
তালুৰ খোক খোকণি যেনে গেলা আলু।
চক্ষু কাণ, নাসা,
ক'লে যাওঁ কি কৰো মন মতি নাশা।
মূৰ ঐ মূৰ,
মূৰ তল, ভট, মন হল জঠৰ।
বায়ু পিত্ত, কফ, বাত,
চাৰিও সংযোগে নাই দেহ মনৰ তত।
আই সকল, দেহ মনৰ ত'ত।

এইয়া তেখেতৰ দেহ মনৰ সংবাদ। বিৰানব্বৈ বছৰ বয়সত হীৰা প্ৰভাৰ দেহ মন হীৰাৰ দৰে জিলিকি আছে। 'নাম মন্দাকিনী' আৰু 'নাম সুধাৰ' নামে তেখেতৰ নাম জাউতি যুগলৈ জিলিকাই ৰাখিব।

[ডাঙৰ পুত্ৰ শ্ৰীলীলা কান্ত বৰুবাই এই জীৱনী লিখাত সহায় সহযোগ আগবঢোৱাত তেখেতক ধন্যবাদ জনালো।]

অন্নদা শইকীয়া

—0—

জ্ঞানবালা বৰুৱা

অসমীয়া ভাষা সাহিত্যৰ সোণালী সেতু নিৰ্ম্মাণ কৰিবলৈ অতীজৰ পৰাই যি সকল লেখক বা লেখিকাই হাতত কলম তুলি লৈছিল, তেখেত সকলৰ প্ৰেৰণাই যে এটা জাতিক মহিমামণ্ডিত কৰি গৈছে, এই কথাৰ প্ৰমাণ সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত অনেক পোৱা যায়। চাবলৈ গ'লে অসমীয়া সাহিত্যৰ ভেটি নিৰ্ম্মাণ কৰি থৈ গৈছে পুৰণি সাহিত্যিক মাধব কন্দলী, শঙ্কৰদেব, মাধৱদেব, অনন্ত কন্দলী, ভট্টদেৱ আদি সাধক সকলে। কিন্তু আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যৰ সূচনাত আছে পশ্চিমীয়া সাহিত্যৰ পৰম্পৰা আৰু বিশ্বাস।

প্ৰাচীন কালৰে পৰা বৰ্ত্তমানলৈকে লক্ষ্য কৰিলে এই কথা সহজেই ধৰা পৰে যে প্ৰাক্ শঙ্কৰী বা উত্তৰ শঙ্কৰী যুগৰ লেখিকাৰ সংখ্যা আছিল অতি নগণ্য। অৰুণোদয় যুগৰ পৰা আৰম্ভ হোৱা আধুনিক সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰটো একে কথাকেই কব পাৰি। সেয়ে হলেও আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যৰ জগতখনত মহিলা লেখিকাৰ সংখ্যা ক্ৰমাগত বৃদ্ধি পাইছে। বিশেষকৈ স্বাধীনতাৰ পৰবৰ্ত্তী কালছোৱাত নাৰী আৰু পুৰুষে সমানে শিক্ষাৰ অধিকাৰ পোৱাত স্বাভাবিকতে মহিলা সকলৰ স্বাধীন মন আৰু স্বাধীন চিন্তাৰ আভাস এতিয়া মহিলা সাহিত্যিকাৰ ক্ষেত্ৰত সমানে দেখিবলৈ পোৱা যায়। সূক্ষ্মভাবে চালে লেখিকা সকলৰ ক্ষেত্ৰত আৰু এটা কথা ধৰা পৰে যে পুৰণি স্বভাবকবিৰ দ্বাৰা ৰচিত নাম-কীৰ্ত্তন, গীত সাহিত্য আদি প্ৰচাৰ আৰু প্ৰকাশনৰ অভাবত লোক-সমাজত

অজ্ঞাত হৈয়ে বল। আমাৰ বিয়ানাম, ধাইনাম, আইনাম আদিৰ প্ৰসঙ্গলৈ এই ক্ষেত্ৰত আঙুলিয়াব পাৰি। পিচৰ যুগত যেতিয়া শিক্ষাৰ প্ৰসাৰতা বাঢ়িল, বহুতো মহিলাই ঘৰ সংসাৰৰ দায়িত্ব পালন কৰিও সাহিত্য চৰ্চাত আত্ম নিয়োগ কৰিছিল। তেনে এগৰাকী স্ব-নাম ধন্যা মহিলা হৈছে শ্ৰীযুতা জ্ঞানবালা বৰুৱা।

জন্ম উনবিংশ শতিকাৰ প্ৰথম ভাগত অৰ্থাৎ **ঊনৈশ শ চাৰি চনৰ মাঘ মাহৰ শুক্লাপঞ্চমী** তিথিত (সৰস্বতী পূজাৰ দিনা)। মুখত সোণ ৰূপৰ চামুচলৈ ডিব্ৰুগড়ৰ বিখ্যাত চাহ খেতিয়ক ৰায়বাহাদুৰ ৺নীলাম্বৰ দত্তৰ প্ৰথমা কন্যা জ্ঞানবালা বৰুৱাৰ জন্ম হয়। অসমীয়া ভাষা সাহিত্যৰ বেদীলৈ "প্ৰলয় কাহিনী" নামৰ এখনি কবিতাপুথি আৰু "শান্তি সন্ধান" নামৰ এখনি ভ্ৰমণ কাহিনী আগবঢাই যোৱা স্বৰ্গীযা সৰোজবালা দত্ত আছিল তেখেতৰ জননী। অসমীয়া ভাষাৰ ভ্ৰমণ কাহিনীৰ সাহিত্যলৈ 'শান্তি সন্ধান' আছিল মহিলা লেখিকা ৺সৰোজ বালা দত্তৰ প্ৰথম অবদান।

বিশিষ্ট সাহিত্যিক স্বৰ্গীয় বেনুধৰ ৰাজখোৱা আছিল শ্ৰীযুতা জ্ঞানবালা বৰুবাৰ মাতৃৰ খুড়াক আৰু স্বৰ্গীয় শৈলধৰ ৰাজখোৱা আছিল তেখেতৰ মোমায়েক। সৰুৰে পৰাই জ্ঞানবালা বৰুবাৰ মনত হয়তো নিজৰ অজানিতে স্বনামধন্য এই সকল উপৰি পুৰুষৰ সাহিত্য চৰ্চাই প্ৰভাৱ পেলাইছিল।

সৰু কাল আৰু শিক্ষা জীৱন—ডিব্ৰুগডৰ বালিকা বিদ্যালয়ত জ্ঞানবালা বৰুৱাৰ ছাত্ৰী জীবন আৰম্ভ হয়। মেধা গুণসম্পন্না জ্ঞানবালা বৰুবাই সৰুৰে পৰাই গীত গাইছিল। অসমীয়া উচ্চ মধ্যবিত্ত পৰিয়ালত সেই কালত সঙ্গীত চৰ্চ্চা কৰা এটা চখ আছিল। জ্ঞানবালা বৰুৱাৰ পিতৃ ৺নীলাম্বৰ দত্তই জীয়েকক সঙ্গীত চৰ্চ্চা কৰাত উৎসাহ যোগাইছিল। সেই সময়ত ডিব্ৰুগড চহৰৰ বজাৰত হাৰমনিয়াম কিনিবলৈ পোৱা নগৈছিল কাৰণে তেখেতৰ পিতৃয়ে কলিকতা চহৰৰ পৰা সোণালী আখৰেৰে "জ্ঞানবালা বৰুৱা"ৰ নাম লিখাই এটি হাৰমনিয়াম জীয়েকক অনাই দিছিল। গানৰ

শিক্ষক অম্বিকা ৰায় চৌধুৰীৰ ওচৰত গান শিকি তেখেতে বহুত ডাঙৰ ডাঙৰ সভা-সমিতিত গীত গাইছিল। "আসাম এশোচিয়েশ্যণ'ৰ সভাত লোকপ্ৰিয় গোপীনাথ বৰদলৈ দেৱকে প্ৰমুখ্য কবি অসমৰ কেইবা গৰাকীও প্ৰখ্যাত লোক আৰু গৌৰীপুৰৰ ৰজাৰ ওচৰত গীত গাই তেখেতে সমাদৰ লাভ কৰিছিল। এচ্‌ৰাজ, অৰ্গেন আৰু পীয়ানো আদি বজোবাৰ উপৰিও তেখেত এগৰাকী ভাল শিপিনী আছিল। বাৰ বছৰ বয়সতে তেখেতৰ মাতৃ ৺সৰোজবালা দত্তই তেখেতক বোৱা-কটাত মন বহুৱাবলৈ সৰু তাঁতশাল এখন পতাই দিছিল। পাত আৰু মুগা সূতা কাটি কাপোৰ বৈ পিন্ধিছিল। তেখেতে নিজ হাতে বোবা পাত আৰু মুগাৰ মেখেলা চাদৰ প্ৰদৰ্শনীত দেখুৱাই পুৰস্কাৰ পাইছিল। চিলাই, কুৰুচাৰ কাম, মাছৰ বাকলিৰে সজা ফটো আদিত তেখেতে অনেক পুৰস্কাৰ লাভ কৰিছিল। তাৰ কিছুমান নিদৰ্শন দেখিলে এতিয়াও তবধ মানিব লাগে।

বিবাহ—১৯২০ চনত অষ্টমমান শ্ৰেণীত পঢ়ি থকা অবস্থাতে যোৰহাট চহৰৰ চাহ খেতিয়ক দেবীচৰণ বৰুবাৰ পুত্ৰ স্বৰ্গীয় হেৰম্ব প্ৰসাদ বৰুবাৰ সৈতে জ্ঞানবালা বৰুবা বিবাহ পাশত আবদ্ধ হয়। সাগৰ শশাঙ্ক বহল হৃদয়ৰ এজন লোক, জাক-জমকতাপূৰ্ণ এখন ঘৰৰ মাজত সোমাই জ্ঞানবালা বৰুবাই সাহিত্য চৰ্চ্চা কৰিবলৈ, সমাজৰ কাম কৰিবলৈ অফুৰন্ত সময় পাইছিল। দৰদী হৃদযৰ স্বামী হেৰম্ব প্ৰসাদ বৰুৱাৰ লগত ডাঙৰ ডাঙৰ সভা-সমিতিলৈ যোবাৰ সুযোগ, বিদেশলৈ যোবাৰ সুযোগ জ্ঞানবালা বৰুবাৰ ঘটিছিল।

সাহিত্য-চৰ্চ্চা: শ্ৰীযুতা জ্ঞানবালা বৰুবাৰ ঘৰলৈ গৈ তেখেতে প্ৰথম কেতিয়াৰ পৰা লেখিবলৈ আৰম্ভ কৰে বুলি সোধা প্ৰশ্নৰ উত্তৰত কৈছিল তেৰ বছৰ বয়সতে ছাত্ৰ সম্মিলনৰ অধিবেশনত পাঠ কৰা উদ্দেশ্যে তেখেতে 'জননী' নামৰ কবিতা এটি লেখিছিল। গুন্ গুন্ কৰি কবিতাটিৰ প্ৰথম শাৰী কেইটিমান গাই শুনাইছিল।

'কতনো যতন কৰি
তুলি তালি বৰ কৰি
আপদে বিপদে ৰাখি তুমিয়ে নে দেৱী—
দেখুৱালা তুমিয়ে মোক ধুনীয়া ধৰণী
তুমিয়েনে মোৰ সেই জীৱন দায়িনী।

প্ৰচাৰ বিমুখ জ্ঞানবালা বৰুৱাৰ অপৈনত্ত বয়সত লেখা কবিতাটিৰ যোগেদি 'জননী'ৰ প্ৰতি গভীৰ প্ৰেম ফুটি উঠিছে। শব্দৰ যথাযথ প্ৰয়োগ কবিতাটিৰ মন কৰিব লগীয়া বৈশিষ্ট। কবিতাটিৰ গাঁথনিয়ে সোলোক ঢোলোক নহয়, লেখিকাই যে ভাষাৰ সাৱলীলতা ৰক্ষা কৰিছে কবিতাটিৰ প্ৰথম স্তবকটো লক্ষ্য কৰিলেই তাৰ উমান পোৱা যায়। কেইটামান সৰু সৰু কবিতা, বিবাহ উপলক্ষ্যে লেখা কবিতা ছপা নোহোৱা অৱস্থাত আছে। কবিতাকেইটাত তেখেতৰ কবি-সুলভ প্ৰতিভাৰ পৰিচয় পোৱা যায়।

১৯৫৪ চনতে শ্ৰীযুতা জ্ঞানবালা বৰুৱাৰ "আকাশী পথেৰে বিদেশলৈ," নামৰ ভ্ৰমণ কাহিনী এখন ছপা হৈ ওলায়। যিটো সময়ত ভ্ৰমণ কাহিনীৰ সংখ্যা অতিশয় নগণ্য আছিল, সেই সময়ত জ্ঞানবালা বৰুৱাই বিদেশ ভ্ৰমণৰ অভিজ্ঞতা, বিদেশৰ ৰীতি-নীতি আদিৰ সৰস বৰ্ণনা আৰু ছবিৰে 'আকাশী পথেৰে বিদেশলৈ', ছপা কৰি অসমীয়া ভ্ৰমণ সাহিত্যৰ ভঁৰালৈ যে অপৰিসীম বৰঙনি আগবঢ়ালে, তাক স্বীকাৰ কৰিবই লাগিব।

আচলতে অসমীয়া ভাষাত ভ্ৰমণ সাহিত্য গা কৰি উঠে দেশে স্বাধীনতা লাভ কৰা পিছৰ পৰা। স্বাধীনতাৰ আগতে বিদেশ ভ্ৰমণ কৰা পথত অনেক বাধা বিঘিনী আছিল। বিশেষকৈ বিদেশলৈ যোৱা মানুহৰ সংখ্যা আছিল আঙুলিৰ মূৰত লিখিব পৰা। দেশ স্বাধীন হোৱাৰ পিছত বিদেশ ভ্ৰমণ কৰা লোকৰ সংখ্যা বাঢ়িল। উচ্চ শিক্ষাৰ বাবে বিদেশলৈ যোৱা লোকৰ লগত ৰাজনৈতিক, সামাজিক আৰু সাংস্কৃতিক আদি অনুষ্ঠানৰ প্ৰতিনিধি হিচাবে অনেক লোকে বিদেশ ভ্ৰমণ কৰা সুবিধা পোৱাৰ পিছত অসমীয়া সাহিত্যত

ভ্ৰমণ কাহিনীয়ে বিকাশ লাভ কৰিলে। ১৯৪৮ চনত ডঃ বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱাৰ "চুইজাৰ লেণ্ড" বোলা ভ্ৰমণ কাহিনী এখন ওলায়। তাৰপিচত মাতৃ ৺সৰোজ বালা দত্ত আৰু জ্ঞানবালা বৰুৱাই লেখা ভ্ৰমণ কাহিনী দুখন অসমীয়া ভাষাৰ ভ্ৰমণ সাহিত্যলৈ উল্লেখযোগ্য অবদান। এই গৰাকী লেখিকাৰ অন্য এখন হাতে লেখা ভ্ৰমণ কাহিনী হ'ল দক্ষিণ ভাৰতৰ তীৰ্থাদি আৰু লঙ্কাযাত্ৰা। ইতিমধ্যে ছপাই ওলোৱা "আকাশী পথেৰে বিদেশলৈ' নামৰ ভ্ৰমণ কাহিনী খনত লেখিকাই লণ্ডন, ৰোম, পেৰিচ, ভেনিচ আদি চহৰৰ বৰ্ণনা কৰিছে। সেই চহৰ সমূহত থকা লোক সকলৰ ৰীতি-নীতিৰ কিছু আভাস দিছে। লণ্ডন চহৰৰ "গীৰ্জা" পিৰামিদৰ বৰ্ণনাৰ লগতে মিছৰ, পাৰ্চি আদি বিভিন্ন সম্প্ৰদায়ৰ লোকৰ মৰাশ সংকাৰ কৰা নিয়ম সম্পৰ্কে কিছু কথা ভ্ৰমণ কাহিনী খনত বৰ্ণনা কৰিছে। (আকাশী পথেৰে বিদেশলৈ, ৯ পৃষ্ঠা) ঠাই সমূহৰ ইতিহাস প্ৰসিদ্ধ প্ৰাসাদ, উদ্যান, যাদুঘৰ, সাজপোচাক আদিৰ সুন্দৰ বৰ্ণনা কৰিছে। পুথিখনত লেখিকাই অনেক থলুৱা শব্দ প্ৰয়োগ কৰি, এনে সৰস ভাৱে বৰ্ণনা কৰিছে যে লণ্ডন ভ্ৰমণৰ সুযোগ নোপোৱা সকলে পুথিখন পঢ়ি কিছুমান দৃশ্য নিজে দেখা যেন অনুভৱ কৰিব পাৰে।

১৯৬৮ চনত ডঃ ভূপেন হাজৰিকাই সম্পাদনা কৰা 'আমাৰ প্ৰতিনিধি'ত শ্ৰীযুতা বৰুৱাৰ "কেচাসোণ" নামৰ এটি চুটি গল্প প্ৰকাশ হৈছিল। (৯ম বছৰ শাৰদীয় সংখ্যা, চেপ্তেম্বৰ মাহ, ১৯৬৮ চন) লেখিকাই কোৱামতে তেখেতে প্ৰথমতে গল্পটিৰ নাম দিছিল "বিদেশিনী"।

শ্ৰীযুতা জ্ঞানবালা বৰুৱাই 'নাট' ৰচনাতো হাত দিছিল। 'আকাশবাণী'ৰ যোগেদি তেখেতৰ তিনিখন নাট ইতিমধ্যে প্ৰচাৰিত হৈছে। চাৰিখন অপ্ৰকাশিত নাটক তেখেতৰ হাতত বৰ্ত্তমান আছে। 'বস্তী' নামৰ এখন হাতে লেখা উপন্যাসৰ কথা উল্লেখ কৰি এই গৰাকী লেখিকাই কৈছিল—উপযুক্ত পুত্ৰ আৰু পুত্ৰী হেৰুৱাই মনৰ শান্তি নোহোৱাৰ কথা, মৃত্যুৰ সময় ওচৰ চাপি অহাৰ কথা,

লগতে উপযুক্ত প্ৰকাশক পালে ভ্ৰমণ কাহিনী, নাটক আৰু উপন্যাস ছপা কৰিবলৈ দিয়াৰ কথা।

আশী বছৰৰ দেওনা পাৰ হোৱা জ্ঞানবালা বৰুৱাৰ মুখত শুনিছিলো—সাংগঠনিক দিশত থকা তেখেতৰ অভিজ্ঞতাৰ কাহিনী। স্বৰ্গীয়া নাৰায়ণী সন্দিকৈ (৺ৰাধাকান্ত সন্দিকৈৰ পৰিবাৰ) ৺কমল কুমাৰী বৰুৱাকে (৺শিবপ্ৰসাদ বৰুৱাৰ পৰিবাৰ) প্ৰমুখ্য কৰি যোৰহাটৰ মহিলা সকলৰ সতে লগলাগি তেখেত সকলে 'যোৰহাট জিলা মহিলা সমিতি' খন গঠন কৰিছিল। যোৰহাটৰ মিশ্যনেৰী মহিলা সকলেও তাত যোগ দিছিল। সমিতিৰ সম্পাদিকা আছিল জ্ঞানবালা বৰুৱা নিজে। বৰ্ত্তমানৰ পুৰণি হস্পিতাল খনৰ কাষত তেখেত সকলে ৰুগীয়া শিশু চিকিৎসা কৰাবলৈ শিশু হস্পিতাল এখন স্থাপন কৰিছিল। শিশুৰ মঙ্গলৰ কাৰণে ডাক্তৰ আৰু নাৰ্চৰ সহায়ত গাৱেঁ গাৱেঁ শিশুৰ স্বাস্থ্য পৰীক্ষা কৰাৰ ব্যৱস্থা কৰাইছিল। শিশুৰ মঙ্গলৰ অৰ্থে শিশুৰ সৰ্ব্বাঙ্গীন উন্নতি সম্পৰ্কীয় বক্তব্য প্ৰচাৰ কৰিছিল। দিল্লীত থকা কালচোৱাত বঙালী আৰু মাদ্ৰাজী মহিলা সমিতিত যোগ দিয়াৰ কথা, সমিতিত ৰন্ধা-বঢ়া শিকাৰ কথা তেখেতে কৈছিল। ঢাকাৰ পৰা অহা এগৰাকী নবাবৰ মহিলাই হেনো 'পৰ্দা-পাৰ্টি' নাম দি এটা ডাঙৰ পাৰ্টি দি মহিলাৰ হতুৱাই এখন থিয়েটাৰ কৰাবাইছিল। সেই পাৰ্টিত পুৰুষৰ ছাঁটোও দেখা নগৈছিল।

শ্ৰীযুতা জ্ঞানবালা বৰুৱাই সাহিত্য চৰ্চ্চা কৰা কালচোৱাত অসমীয়া সাহিত্যত ৰোমাণ্টিকতাৰ প্ৰভাৱ মচ খাই যোৱা নাছিল। সেই বাবেই বোধকৰো কবিগুৰু ৺ৰবীন্দ্ৰনাথ ঠাকুৰ আৰু ৺যতীন্দ্ৰ নাথ দুৱৰা দেৱৰ প্ৰতি লেখিকা আকৰ্ষিতা আছিল। কথাই কথাই তেখেতে গাইছিল—

'—জীৱন যাত্ৰা আগে চলে যায় ছুটে।
কালে কালে তাৰ খেলাৰ পুতুল
পেচনে ধুলায় লুটে।

৺হৰিপ্ৰসাদ নেওঁগ ডাঙৰীয়াই সম্পাদনা কৰা 'হেৰম্ব প্ৰসাদ

বৰুৱা’ নামৰ বিবাহৰ ৪৫ বছৰীয়া স্মৃতি নিৱন্ধৰ এঠাইত “স্বামী হেৰম্ব প্ৰসাদ বৰুৱাৰ নামৰ লেখাটি” শেষত তেখেতে ছুৱৰা দেৱৰ কবিতাকে সামৰণি মাৰিছে—

‘সপোনত হেৰা পোৱা ধন
দিঠকত কোনে ক’ত পালে,
কল্পনাৰ মায়া কাণনত
কিনো বীণ কোনেবা বজালে
জীৱনৰ আবেলি বেলিকা
আজি তাৰ নকৰো বিচাৰ,
মাৰ য’ক অন্তৰতে যত
সুখ-দুখ আশা-নিৰাশাৰ ॥

স্বামী আৰু সন্তান হেৰুবাৰ বেদনাই তেখেতক হতাশ কৰা যেন অনুভৱ হয়। সংৰক্ষণৰ অভাৱত তেখেতৰ সকলো লেখা আমাৰ হাতত নপৰিল। আকাশবাণীৰ যোগেদি প্ৰচাৰিত নাট কেইখনৰ সঠিক চন আৰু তাৰিখ তেখেতে আমাক দিব নোবাৰিলে। সাহিত্য চৰ্চ্চা কৰা ক্ষেত্ৰত তেখেতে কাৰোবাৰ পৰা প্ৰেৰণা পাইছিল নেকি বুলি সোধা প্ৰশ্নৰ উত্তৰত তেখেতে কৈছিল—নাই, নাই, মই কাৰো পৰা প্ৰেৰণা পোৱা নাই—। মাত্ৰ স্বামী জীয়াই থাকোতে সভা সমিতিলৈ গ’লে, নাইবা বক্তৃতা দিব লগীয়া হ’লে মোক লেখি লৈছোনে নাই সুধিছিল—

জীৱণৰ সুখ আৰু আনন্দৰ মাজতো আত্মহাৰা নহৈ জ্ঞানবালা বৰুৱাই অৱসৰৰ সময়ত সাহিত্য চৰ্চ্চা কৰাটো মন কৰিব লগীয়া কথা। যিটো সময়ত তেখেতে সাহিত্য চৰ্চ্চা কৰিছিল সেই সময়ত আলোচনী কাকত আদিৰ সংখ্যা তুলনামূলক ভাৱে এতিয়াতকৈ কম আছিল। প্ৰচাৰৰ উপযুক্ত ক্ষেত্ৰ পোৱা হ’লে এই গৰাকী মহিলাৰ পৰা হয়তো আমি বহু মূল্যবান লেখা পালোহেঁতেন। তথাপিও তেখেতৰ “আকাশী পথেৰে বিদেশলৈ” এখন উল্লেখযোগ্য ভ্ৰমণকাহিনী। কিন্তু দুৰ্ভাগ্যৰ বিষয় এয়েযে ডঃ সত্যেন্দ্ৰ নাথ

শৰ্ম্মাদেৱে লেখা 'অসমীয়া সাহিত্যৰ ইতিবৃত্ত' নামৰ পুথি খনত তাৰ উল্লেখ নাই। সাহিত্যৰ ইতিহাসলৈ লক্ষ্য কৰিলে এই কথা সততে দেখা যায় যে বৰ্ত্তমান যুগত মধ্যবৃত্ত শ্ৰেণীটোৱেই সাহিত্য সংস্কৃতি বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত অৰিহণা যোগাই আহিছে। ইংৰাজী সাহিত্যৰ ৰোমান্টিক যুগৰ 'জেন অষ্টিন'ৰ নাম সকলোৱে জানে। জেন্ অষ্টিনৰ সমসাময়িক মিচ্ বাৰ্ণেৰ কথাও প্ৰসঙ্গ ক্ৰমে উল্লেখ কৰিব পাৰি। অৱশ্যে মিচ্ বাৰ্নেতকৈ জেন্ অষ্টিনৰ প্ৰভাৱযে অপৰিসীম সেই কথা ইতিমধ্যে স্বীকৃত হৈছে, জেন্ অষ্টিন আছিল গ্ৰাম্য মধ্যবৃত্ত সমাজৰ, আনহাতে মিচ্ বাৰ্ণে আছিল চহকী প্ৰভাৱশালী পৰিয়ালৰ। ফেণী বাৰ্ণে আত্মজীৱনীত তেতিয়াই লেখিছিল নাৰী সমাজৰ প্ৰতিবন্ধকতাৰ কথা। সামাজিক বাধা নিষেধ নেওচি তেওঁলোকে সাহিত্যৰ কণ্টকাকীৰ্ণ পথটোকে বাচি লৈছিল, ঠিক সেইদৰে স্বাধীনতাৰ পৰৱৰ্ত্তী কালচোৱাত অসমীয়া সম্ভ্ৰান্ত পৰিয়ালৰ বোৱাৰী জ্ঞানবালা বৰুৱায়ো হয়তো আজৰি পৰত সাহিত্য চৰ্চ্চাকেই জীৱনৰ সুগম পথ বুলি বাচি লৈছিল। তথাপিও হয়তো লেখিকাৰ মনত আছিল দ্বিধা, সংশয় আৰু দোদোল্যমান ভাৱ। তেতিযাই যদি প্ৰকাশৰ পথ পালেহেঁতেন তেতিয়াহলে এই গৰাকী লেখিকাৰ পৰা আমি বহুত সৃজনীশীল সাহিত্য আশা কৰিব পাৰিলোহেঁতেন।

বিঃ দ্ৰঃ—শ্ৰীযুতা জ্ঞানবালা বৰুৱাৰ জীৱনী লেখোতে যোৰহাটৰ শ্ৰীযুতা নিৰদাবালা শইকীয়া, গোলাঘাটৰ শ্ৰীযুতা স্নেহ বৰবৰা, শ্ৰীযুতা আৰতি শইকীয়া আৰু শ্ৰীযুত কেশৱ শইকীয়া দেৱৰ পৰা সহায় পোৱা হৈছে।

বৰ্ণা শইকীয়া

—0—

সুধা বৰুৱা

কুৰিৰ দশকৰ অসমত আঙুলি মূৰত লিখিব পৰা যি কেইগৰাকী মহিলাই অসমীয়া সাহিত্যলৈ উল্লেখযোগ্য লেখনিৰে বৰঙনি যোগাইছিলে সেই কেইগৰাকী মহিলাৰ ভিতৰত শ্ৰীমতী সুধা বৰুবাৰ নাম বিশেষভাবে উল্লেখ কৰিব পাৰি। তিনিচুকীয়াত অনুষ্ঠিত হোৱা সদৌ অসম অষ্টম লেখিকা সমাৰোহত তেখেতক সম্বৰ্দ্ধনা প্ৰসঙ্গত এইদৰে কৈছিল —"আজিৰ পৰা প্ৰায় ষষ্ঠ দশকৰ আগতে এতিয়াৰ তুলনাত অনগ্ৰসৰ এটা সামাজিক পৰিস্থিতিত আপুনি যি সৃষ্টিশীল অৱদানৰ স্বাক্ষৰ অঙ্কিত কৰি থৈ আহিছে সেয়া নিশ্চয় স্বীকৃতিৰ প্ৰমূল্যৰে মণ্ডিত।"

শ্ৰীমতী সুধা বৰুৱাৰ জন্ম হয় ১৯০৭ চনৰ চেপ্তেম্বৰ মাহৰ দহ তাৰিখে শিবসাগৰৰ দিখৌৰ পাৰত। তেখেত স্বনামধন্য প্ৰপিতামহ —অসমীয়া ভাষাৰ প্ৰথম অভিধান ৰচোতা ৺যাদুৰাম বৰুৱাৰ আজু নাতিনী আৰু জোনাকীযুগৰ সাহিত্যিক ৺ৰাধিকা প্ৰসাদ বৰুবা আৰু 'বিননি'-ৰ কবি ৺হিমলা বৰুৱানীৰ কন্যা। ঢোপাকলিতে বৃন্তচ্যুত হোৱা কবি দাৰ্শনিক ৺ভগৱতী প্ৰসাদ বৰুবা আৰু গীতিকবি পাৰ্বতি প্ৰসাদ বৰুবা তেখেতৰ অগ্ৰজদ্বয়। বুৰঞ্জীবিদ ৺বেণুধৰ শৰ্ম্মাৰ কথাৰে "অসমীয়া ভাষাসাহিত্যৰ কঠিয়াতলী"—বুলিব পৰা এখন ঘৰত জন্ম লোবাৰ সৌভাগ্য শ্ৰীমতী বৰুৱাৰ হৈছিল। কলা-সংস্কৃতিৰে ভৰপুৰ এটি পৰিবেশত লালিতা পালিতা হোৱা তেখেতৰ শৈশৱে তেখেতক কোমল অনুভূতি সম্পন্না কিশোৰীলৈ উত্তৰণ হোৱা দেখিবলৈ পাইছিল।

শ্ৰীমতী সুধা বৰুৱাই সৰুকালৰ শিক্ষা লাভ কৰে শিৱসাগৰৰ ফুলেশ্বৰী স্কুলত। তেতিয়া এই স্কুলখনিৰ মাত্ৰ প্ৰতিষ্ঠা হৈছিলহে। প্ৰকৃতাৰ্থত শিক্ষাবিদ্ বুলি ক'ব পৰা ৺ৰাধিকা নাথ শৰ্ম্মাৰ তত্ত্বাৱধানত তেখেতৰ স্কুলীয়া শিক্ষাৰ সূত্ৰপাত হয়। ষষ্ঠ শ্ৰেণীলৈকে অতি কুশলতাৰে আগবঢাৰ সময়তে তেখেতৰ পিতৃবিয়োগ হোৱাত স্কুলীয়া শিক্ষাৰ সমাপ্তি ঘটে। সাহিত্যৰ প্ৰতি অনুৰাগ আৰু তাৰ অনুধাৱন তেখেতৰ ধমনীত প্ৰবাহিত হৈ আছিল আৰু সেয়ে তেখেতৰ সাহিত্যচৰ্চ্চাত যতি নপৰিল।

দিখৌ পাৰৰ গাভৰু ছোৱালীৰ কলহৰ উচলি পৰা পানীৰ শব্দেৰে, নানা ধৰণৰ চৰাই চিৰিকতিৰ অবুজ গানৰ সুৰেৰে আৰু সৰু সৰু বগা নীলা বনফুলৰ মনোমোহা শোভাৰে তেখেতৰ শিল্পীমন অনাবিল আনন্দৰে ভৰি উঠিছিল। সেই শৈশৱৰ দিনবোৰত দিখৌৰ মথাউৰিত দেও দি দি ঘূৰি ফুৰাৰ পৰত তেখেতৰ সঙ্গী আছিল তাহানিৰ কবি ৺লক্ষ্মীকান্ত বৰুৱা—যিজনে তেখেতক নানা তৰহৰ সাধুকথা আৰু ফুল, চৰাই চিৰিকতিৰ কথা কৈ তেখেতৰ শিশুমনত এখনি স্বৰ্গীয় সৌন্দৰ্য্যৰে ভৰপূৰ কোমল পৃথিৱীৰ সৃষ্টি কৰিছিল। তেখেতৰ কলাসুলভ অনুভূতিক আলোড়ন কৰা শৈশৱৰ দেওনা পাৰ হৈ কৈশোৰত ভৰি দিওতেই শ্ৰীমতী বৰুৱাই লেখনি হাতত লৈছিল। তেখেতক সাহিত্য চৰ্চ্চাত অনুপ্ৰাণিত কৰিছিলে মাতৃ ৺হিমলা বৰুৱানী আৰু অতিগুণী অগ্ৰজদ্বয় ভগৱতী প্ৰসাদ আৰু পাৰ্ব্বতি প্ৰসাদে। এই পাৰিবাৰিক পটভূমিত শ্ৰীমতী বৰুৱাৰ সুন্দৰ ভাৱ ভাষাৰ লেখনিয়ে লাহে লাহে গঢ় লৈছিলে। তেখেতে ভায়েক [সেই সময়ত ১৪/১৫ বছৰীয়া কিশোৰ পিছলৈ শান্তিনিকেতনত প্ৰোক্ত চিত্ৰশিল্পী] ৺মোক্ষদা প্ৰসাদ বৰুৱাৰ সৈতে লগ লাগি দুয়োৱে সম্পাদনাত মাতৃ আৰু অগ্ৰজদ্বয়ৰ উদগ্‌নিত ঘৰতে হাতে লেখি এখন আলোচনী উলিয়াবলৈ ল'লে। মাতৃ ৺হিমলা বৰুৱানীয়ে আলোচনীখনৰ নাম দিলে 'ঘৰজেউতি'। এইখন আলোচনীতেই পাৰ্ব্বতি প্ৰসাদৰ বহু গীতি কবিতাই প্ৰথম

প্ৰকাশ পাইছিল আৰু শ্ৰীমতী সুধা বৰুৱাই আত্মপ্ৰকাশ কৰে নিয়মিতভাৱে লেখা গল্প কবিতাৰ যোগে। তেখেতৰ সেই ১৭/১৮ বছৰতে অঁকা 'ৰবজেউভি'ৰ বেটুপাত আৰু ভিতৰৰ ছবি সমূহে শ্ৰীমতী বৰুৱাৰ চিত্ৰ অঙ্কনত হাত থকাৰ চিনাকী দিয়ে। ইয়াৰ পাচত লাহে লাহে তেখেতে অসমীয়া সাহিত্যৰ বহল ক্ষেত্ৰলৈ আগবাঢ়ি গৈছিল। সেই সময়ৰ অসম ছাত্ৰ সন্মিলনৰ মুখপত্ৰ 'মিলনত' তেখেতৰ কেবাটিও গল্প প্ৰকাশ পাইছিল। অসমীয়া সমালোচনা সাহিত্যৰ বলিষ্ঠ কৰ্ণধাৰ মনিষী বাণীকান্ত কাকতিদেৱে শ্ৰীমতী বৰুৱাক 'নিখুঁত অসমীয়া গল্প লিখিকা' বুলি অভিহিত কৰিছিল আৰু সেইসময়ত সেইদৰেই বিজ্ঞাপন ওলাইছিল। সেই যুগৰ অসমীয়া সাহিত্যৰ সীমাবদ্ধ চৰ্চ্চালৈ চাই এই প্ৰশংসা প্ৰকৃততে উল্লেখযোগ্য। সেই যুগতেই প্ৰকাশিত গল্পসমূহ পিছত ১৯৮৩ চনত "জীৱনৰ প্ৰথম পুৱাত"—নামেৰে কিতাপৰ আকাৰত প্ৰকাশ পায়। শ্ৰীমতী বৰুৱাৰ গল্পসমূহত নিভাজ অসমীয়া শব্দ প্ৰয়োগৰ উপৰিও সেই সময় চোৱাৰ একোখনি ছবি গল্পসমূহৰ অন্তৰালত অঁকা হৈ ৰৈছে। শ্ৰীমতী সুধা বৰুৱাক সুসংবদ্ধ কথাৰে নিখুঁত কামেৰে সেই সময় ছোৱাৰ এটি প্ৰতিবিম্ব বুলিব পাৰি। মহাকবি গেঁথেইও কৈছিল "একোজন ব্যক্তি তেওঁৰ সময়ৰ প্ৰতিবিম্ব মাথোন।" এই প্ৰতিবিম্ব তেখেতৰ সকলো কথা আৰু সৰু ডাঙৰ কৰ্ম্মৰাজিত প্ৰতিফলিত হৈছিল।

সেইসময়ৰ শিল্পজ পৰিবেশত ডাঙৰ দীঘল হোৱা শ্ৰীমতী বৰুৱাৰ শিল্পীমনে সদায় নিখুঁত সুন্দৰ বস্তু কৰি আনন্দ পাইছিল। যাৰ ফলত তেখেতে জীয়াৰী কালতে কেঁচা মুগাৰ সূতা হাতে কাটি বেনাৰচি কাপোৰৰ দৰে মিহি কাপোৰ বৈ সকলোৰে ভূয়সী প্ৰশংসা লাভ কৰিছিলে। মাহুৰ বাকলিৰ নানা তৰহৰ ফুলৰ মাজত তেখেতৰ সূক্ষ্ম কলাসুলভ আৰু মৌলিক বিশিষ্টতা ফুটি উঠিছিল। ক্ৰেপ্‌পেপাৰেৰে তেখেতে নানা ধৰণৰ ফুল কৰিছিল। তেখেতৰ হাতৰ গোলাপ আৰু পদুম ফুল ইমান সুন্দৰ আৰু সজীৱ যেন হৈছিল যে সঁচা ফুল

ফুলিছে ধাৰণা হৈছিল। মমেৰে কাপ প্লেটক চেট কৰি তাৰ ওপৰত নিখুঁত হাতেৰে কটাৰীৰে খোদাই কৰা, মকা পাটৰ চুলি লগাই 'মেমছোৱালী'-ৰ পুতলা কৰি ছোৱালীহঁতক সকলকে দি মনত অপাৰ আনন্দ দিছিল। এইবোৰ শিল্প কৰ্ম্মৰ পৰা ওপাৰ কাৰ্চিপ কৰা সূচীকৰ্ম্মলৈকে সকলোতে তেখেতৰ সূক্ষ্ম সুন্দৰ শিল্পীমনৰ চানেকী অঁকা হৈ ৰৈছিল। তেখেত এগৰাকী ৰন্ধন নিপুণা মহিলা। পৰিমিত ব্যয়ৰ ভিতৰত সুস্বাদু ৰন্ধা বঢ়া কৰাটোত তেখেতে আনন্দ পাইছিল আৰু পৰিয়াল আৰু বন্ধুবৰ্গক আনন্দ দিছিল। তেখেতৰ এই হস্তশিল্পসমূহৰ আদৰ বুজি যোৰহাট শিৱসাগৰ আদি ঠাইত হোৱা বহু হস্তশিল্প আৰু ৰন্ধন সামগ্ৰীৰ প্ৰতিযোগিতালৈ তেখেতক বিচাৰক হিচাপে আমন্ত্ৰিত কৰিছিল। শ্ৰীমতী বৰুৱা যোৰহাট মহিলা সমিতিৰ এগৰাকী সক্ৰীয় সদস্যা আছিল আৰু আজিৰ পৰা প্ৰায় দুই তিনি দশকৰ আগতে বহুতো গঠণমূলক কামত লিপ্ত আছিল। বিবাহিত জীৱনৰ নানা খলাবমাৰ মাজতো তেখেতে চাৰুশিল্পৰ চৰ্চ্চা এৰা নাছিল। আইনজীৱি, যোৰহাট কলেজৰ প্ৰতিষ্ঠাপক অধ্যক্ষ স্বামী ৺বিদ্যাকান্ত বৰুৱাই শ্ৰীমতী বৰুৱাৰ সকলো কামতে সপ্ৰশংস দৃষ্টিৰে অনুপ্ৰেৰণা যোগাইছিল। শ্ৰীমতী সুধা [illegible] সৰুৰে পৰাই সঙ্গীতৰ প্ৰতি স্বতঃস্ফূৰ্ত্ত অনুৰাগ দেখুৱাইছিল। কবি পদ্মধৰ চলিহাৰ 'ফুলনি'-ৰ গান গোৱাৰ দিনৰে পৰা পিছলৈ ককায়েক ৺পাৰ্বতি প্ৰসাদ বৰুৱাৰ লগত তেখেতৰ অনুপ্ৰেৰণাত গানৰ চৰ্চ্চা কৰা আৰু এসময়ত পাৰ্ৱতি সঙ্গীতৰ সুৰ চানেকী কৰাকে আদি কৰি সাঙ্গীতিক জগতখনৰ মোহময় অনুৰাগে তেখেতৰ মনত সততেই অনুপ্ৰৱেশ কৰিছিল।

তেখেতৰ অতি শ্ৰদ্ধাৰ আৰু মৰমৰ ককায়েক ভগৱতী প্ৰসাদক অকালতে দিচাঙৰ বুকুত হেৰুৱাৰ বেদনাই গোটেই পৰিয়ালটোৰ লগতে শ্ৰীমতী বৰুৱাৰ মনত এক গভীৰ দুঃখৰ ছাঁই আবৰি ৰাখিছে আজিও। মৰণৰ চিৰবিৰহে আনি দিয়া বহু আপোনৰো আপোন জনৰ মৃত্যুৰ গভীৰ আঘাতেৰে ক্লান্ত এইগৰাকী সংবেদনশীলা

মহিলাৰ এতিয়া বাৰ্দ্ধক্যই আনি দিয়া জড় অৱস্থা। ৮০ বছৰৰ উৰ্দ্ধত এতিয়া আংশিক স্মৃতিভ্ৰংশ হৈও এইগৰাকী সঙ্গীতানুৰাগী মহিলা সঙ্গীতৰ সুৰত আজিও তন্ময় হয়। ককায়েক ভগৱতী প্ৰসাদ আৰু পাৰ্ৱতি প্ৰসাদৰ অনুৰূপে শ্ৰীমতী বৰুৱাও ৰবীন্দ্ৰনাথৰ গীত সুৰ আৰু কথাৰ লগত গভীৰ আন্তৰিকতাৰে জড়িত। এতিয়াও কোনো মুহূৰ্ত্তত ৰবীন্দ্ৰসঙ্গীতৰ সুৰত ৰবীন্দ্ৰ সাহিত্যৰ সাময়িক চৰ্চ্চাত তেখেতৰ আনন্দৰ চকুলো বয়।

শ্ৰীমতী সুধা বৰুৱাই—"অতীত মধুৰ জাগে"—নামেৰে অতীতৰ কথা লিখি থোৱা প্ৰৱন্ধটি অৰ্দ্ধ সমাপ্ত হৈ ৰ'ল। এতিয়া দৃষ্টি প্ৰায় লুমাই যোৱাৰ দৰে আৰু নিৰৱচ্ছিন্ন ভাবনাত সঘন যতি পৰে যদিও এতিয়াও ধিমিক ধামাক চাকি গছি ক্ষণে উজ্জ্বল হোৱাৰ দৰে কলা প্ৰসূত কথাই তেখেতৰ প্ৰাণত তন্ময়তা আনি দিয়ে, ক্ষীণ হৈ যোৱা দৃষ্টিলৈ আনে ক্ষণিক পোহৰ। পাৰ্থিৱ জীৱনে তেখেতলৈ লৈ অনা না-না দুঃখ বেদনা আহুকাল আৰু প্ৰভূত বাধাবিঘিনিক সাহসেৰে অতিক্ৰমি শ্ৰীমতী সুধা বৰুৱাই ভগৱৎ প্ৰেমত আশ্ৰয় লৈ আছিছে আৰু আজিৰ জড়তাৰ মাজতো প্ৰাণৰো প্ৰাণত তাৰেই অনুৰণন উপলব্ধি কৰি আছে।

—নীতি বৰুৱা

—0—

সুপ্ৰভা দেৱী

সমাজত বহু ব্যক্তিয়ে নিজ প্ৰতিভা প্ৰকাশ আৰু প্ৰচাৰ কৰাৰ সুযোগ আৰু সুবিধা পোৱাৰ বাবে বিখ্যাত হৈ পৰাৰ যিদৰে উদাহৰণ আছে, সেইদৰে বহুতো প্ৰতিভাসম্পন্ন ব্যক্তিয়ে সুযোগ আৰু সুবিধাৰ অভাবত নিজ প্ৰতিভা প্ৰকাশ কৰিব নোৱাৰি উপেক্ষিত হৈ থকা উদাহৰণো আছে। এই শ্ৰেণীৰ ব্যক্তিসকলে নীৰৱে নিজ প্ৰতিভাৰ সৌৰভ বিলাই আত্মসন্তুষ্টি লাভ কৰিয়েই জীৱন অতিবাহিত কৰে। এনেকুৱা মৌন, প্ৰচাৰ বিমুখ আৰু সুযোগৰ অভাৱত উপেক্ষিতা হৈ থকা প্ৰতিভাসম্পন্না এগৰাকী কবি, যিগৰাকীৰ নাম শ্ৰীযুতা সুপ্ৰভা দেৱী।

মানুহৰ জীৱনটো ক্ষণস্থায়ী হলেও এই কম সময়ৰ ভিতৰতে প্ৰত্যেকৰে সংসাৰত কিবা এটা কৰি যোৱাৰ প্ৰবল হেপাহ জন্মে। গোৱালপাৰা জিলাৰ এইগৰাকী নাৰীয়ে সময়ৰ বালিত কিবা এটি চিন থৈ যোৱাৰ ইচ্ছাৰে হাতত তুলি লৈছিল কাকত আৰু কলম। সংৰক্ষণশীল সমাজৰ বান্ধোন আৰু সংসাৰ নদীৰ চাকনৈয়াত পৰি ভাবনাৰ ঢোপাকলিটি অকালতে মৰহি যোৱাৰ উপক্ৰম হৈছিল। কিন্তু কি বিধিৰ বিধান, এইগৰাকী মাতৃৰ জীৱনৰ আদবয়সত মৰহি যোৱা ফুলকলিটিয়ে পাহি মেলিবলৈ সময় আৰু সুযোগ পালে।

অনামি কবি সুপ্ৰভা দেৱীয়ে জন্ম গ্ৰহণ কৰে ১৯১০ চনত। সেইদিনা আছিল পূৰ্ণিমা তিথি। চ'ত মাহৰ ২৯ তাৰিখ। ধুবুৰী মহকুমাৰ (বৰ্তমান ধুবুৰী জিলা) অন্তৰ্গত গৌৰীপুৰ সুপ্ৰভা দেৱীৰ জন্ম স্থান।

প্ৰাচীন ন্যায় শাস্ত্ৰ, নব্য ন্যায় শাস্ত্ৰ, স্মৃতি, কাব্য, অলংকাৰ আদিত কাশী, বৰ্দ্ধমান, কলিকতা, আদিৰ সংস্কৃত টোলত অধ্যয়ন কৰি সংস্কৃত ভাষাত অগাধ জ্ঞান লাভ কৰা ব্যক্তি মহামহোপধ্যায় পণ্ডিত আশু নাথ ন্যায় ভূষণ সুপ্ৰভা দেৱীৰ পিতৃ। পণ্ডিত আশু নাথ ন্যায় ভূষণৰ ঘৰ গোৱালপাৰা জিলাৰ হাকামাত। ১৯০৯ চনৰ ১ জানুৱাৰীৰ দিনা ইংৰাজ চৰকাৰে পণ্ডিত আশু নাথ ন্যায়ভূষণক মহামহোপধ্যায় উপাধি প্ৰদান কৰে। ১৯১০ চনত গোৱালপাৰা জিলাত বহা এখন সভাত অসম আৰু বংগৰ লেফটেনেণ্ট জেনেৰেল ফুলাৰ চাহাবৰ উপস্থিতিত তেখেতক শ্ৰেষ্ঠ পণ্ডিতৰ সন্মানেৰে সন্মানিত কৰে। এনে সন্মান লাভ কৰা তেখেতেই প্ৰথম অসমীয়া ব্যক্তি আছিল। ৺বিশ্বেশ্বৰ স্মৃতি ৰত্ন, ৺শাৰদা কিঙ্কৰ বিদ্যাবাগীশ, দুৰ্গা কিংকৰ শাস্ত্ৰী আদি পণ্ডিত সকল ন্যাযভূষণ দেৱৰ ছাত্ৰ আছিল। কোচবিহাৰৰ পণ্ডিত মণ্ডলীৰ সভাত শাস্ত্ৰীয় তৰ্ক যুদ্ধত জয়ী হৈ ৩ হেজাৰ টকাৰ তোৰা পুৰস্কাৰ লাভ কৰিছিল। ডাঙৰ ডাঙৰ পণ্ডিত সকলে শাস্ত্ৰৰ দুৰুহ প্ৰশ্নৰ উত্তৰ বিচাৰি ন্যায় ভূষণৰ ওচৰলৈ আহিছিল। তেখেতে সংস্কৃত ভাষাত বহুতো পুথি লিখিছিল। ড° বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱাই তেখেতৰ বহু কেইখন পুথি ছপা কৰাৰ আশ্বাস দি লৈ আছে। কিন্তু প্ৰকাশ কৰিলেনে নাই সেই কথা তেখেতৰ পৰিয়ালে আজিও নাজানিলে। কলিকতাৰ ভট্টপল্লীৰ পণ্ডিতৰ কন্যা ৺চিন্ময়ী দেৱী সুপ্ৰভা দেৱীৰ মাতৃ আছিল।

গৌৰীপুৰৰ বিখ্যাত জমিদাৰ ৺প্ৰতাপ চন্দ্ৰ বৰুৱাই মাজু গৰাকী পত্নীৰ স্মৃতি ৰক্ষাৰ্থে 'তাৰিণী প্ৰিয়াচতুষ্পাঠী নামেৰে এখন সংস্কৃত টোল স্থাপন কৰে। পণ্ডিত আশুনাথ ন্যায়ভূষণৰ সংস্কৃত সাহিত্যত গভীৰ জ্ঞান দেখি তেখেতক বৰুৱাদেৱে হাকামাৰ পৰা গৌৰীপুৰলৈ লৈ আনে আৰু বিদ্যালয় খনিৰ অধ্যাপক পদত নিযুক্তি দিয়ে। চল্লিশ বছৰ কাল এই বিদ্যালয়ত অধ্যাপকতা কৰে।

পণ্ডিত আশুনাথ ন্যায়ভূষণ আৰু চিন্ময়ী দেৱীৰ পাঁচটি সন্তানৰ

ভিতৰত সুপ্ৰভা দেৱী কনিষ্ঠা কন্যা। সুমলীয়া কন্যা হিচাপে তেখেত মাক দেউতাকৰ অতি চেনেহৰ আছিল। শান্তশিষ্ট স্বভাৱৰ বাবে ঘৰৰ সকলোৰে পৰা মৰম চেনেহ আদায় কৰিব পাৰিছিল। ভাৰতৰ বিভিন্ন ঠাইত অধ্যয়ন কৰা পিতৃয়ে স্ত্ৰীশিক্ষাৰ প্ৰয়োজনীয়তা উপলব্ধি কৰি সুপ্ৰভা দেৱীক সুশিক্ষাৰে শিক্ষিত কৰাৰ মানসেৰে গৌৰীপুৰ মাইনৰ স্কুলত নাম ভৰ্ত্তি কৰি দিয়ে। শ্ৰেণীত সদায়ে শীৰ্ষ স্থান অধিকাৰ কৰি সুখ্যাতিৰে মাইনৰ স্কুল পাচ কৰাৰ পাচতেই সুপ্ৰভা দেৱীৰ শিক্ষা জীৱনৰ বাবে সংৰক্ষণশীল সমাজৰ নীতি নিয়ম হেঙাৰ স্বৰূপ হৈ পৰিল। সেই সময়ত ৰক্ষণশীল সমাজত লৰা আৰু ছোৱালীয়ে একেলগে শিক্ষাগ্ৰহণ কৰাতো ঘৃণনীয় কথা আছিল। আনহাতেদি অসমত স্ত্ৰীশিক্ষাৰ প্ৰসাৰণ নঘটাত ছোৱালীয়ে আনুষ্ঠানিক ভাবে শিক্ষাগ্ৰহণ কৰাৰ ব্যৱস্থাও নাছিল। সমাজে বান্ধি দিয়া সীমা ৰেখাক চেৰাই যাব পৰাকৈ মাক-দেউতাকে সাহস গোটাব নোৱাৰাত সুপ্ৰভা দেৱীৰ স্কুলীয়া শিক্ষাৰ জীৱন প্ৰাথমিক শিক্ষা লাভ কৰাতেই ইতি পৰিল।

ধুবুৰীৰ শাল কোচা গাৱঁৰ এক বিৰাট যৌথ ব্ৰাহ্মণ পৰিয়ালত ১৯২০ চনৰ ২০ মাঘ তাৰিখে সুপ্ৰভা দেৱীৰ বাল্য বিবাহ কাৰ্য্য সম্পন্ন হয়। ৺নীলকান্ত চক্ৰবৰ্ত্তী আৰু ৺বেদবতী দেৱীৰ বৰপুত্ৰ ৺সীতাকান্ত চক্ৰবৰ্ত্তী সুপ্ৰভা দেৱীৰ স্বামী। ৺সীতাকান্ত চক্ৰৱৰ্ত্তী সাহিত্যানুৰাগী আছিল। ভজন, শ্যামা সংগীত, ৰবীন্দ্ৰসংগীত আদি সুন্দৰকৈ গাব পাৰিছিল। শাস্ত্ৰীয় সংগীতৰো ভাল জ্ঞান আছিল। এজন ভাল তবলা বাদকো আছিল। ৺সীতাকান্ত চক্ৰবৰ্ত্তীয়ে ধুবুৰী হাইস্কুলত শিক্ষকতা কৰাৰ উপৰিও তেখেতৰ ডাঙৰ দোকান আৰু কাঠৰ ব্যৱসায় আছিল।

বাল্য বিবাহৰ পাচত শান্তি বিয়া কৰাই নিনিয়া পৰ্য্যন্ত দেউতাকৰ ঘৰত তিনি বছৰ কাল থকাৰ সময় চোৱাত তেখেতৰ উচ্চ শিক্ষাৰ প্ৰতি অদম্য হেঁপাহ দেখি মাক-দেউতাক বিমোৰত পৰিছিল। কন্যাৰ ইচ্ছা পূৰণৰ বাবে ঘৰতে উচ্চ শিক্ষালাভ কৰিব

পৰাকৈ দুজন ঘৰুৱা শিক্ষক নিযুক্ত কৰিলে। এজনে এবেলা বঙলা ভাষাৰ আৰু আনজনে এবেলা সংস্কৃত ভাষাৰ শিক্ষা দিছিল। তেতিয়াৰ দিনত ইংৰাজী শিক্ষা লোৱাতো ঘৃণনীয় কথা আছিল বাবে ইচ্ছা থাকিলেও ইংৰাজী ভাষাৰ শিক্ষা লবলৈ দেউতাকে নিদিলে। ৺লক্ষ্মীপতি পণ্ডিত আৰু ৺শশী পণ্ডিতৰ তত্বাবধানত শিক্ষা গ্ৰহণ কৰি শ্ৰীযুক্তা দেবীয়ে দুয়োটা ভাষাতে সমানে পাৰদৰ্শিতা লাভ কৰিছিল।

জন্ম লগ্নৰ পৰাই এই গৰাকী নাৰীয়ে মহা মহা পণ্ডিত সকলৰ সান্নিধ্য লাভ কৰিছিল। সেয়ে হয়তো সুপ্ৰভা দেবীৰ অন্তৰত সৰু কালতেই সাহিত্য সৃষ্টিৰ বীজ অংকুৰীত হৈছিল। বাৰ বছৰ বয়সতে শেবালি ফুলক লৈ এটি কবিতা লিখি সৃষ্টি মুখী মনৰ পৰিচয় দিয়ে। সাহিত্য সৃষ্টিৰ ক্ষেত্ৰত তেখেতৰ জীবনত ঘৰুৱা প্ৰভাব অপৰিসীম। বাল্য বিবাহৰ পাচত দেউতাকৰ ঘৰত থকা সময়ত এলানি কবিতা ৰচনা কৰে। দেউতাকে তেখেতৰ সৃজনীশীল মনটোক অনুপ্ৰেৰণা দিছিল। গোৱালপাৰা জিলাত কোনো বাতৰি কাকত নথকাত দেউতাকে কলিকতাৰ বাতৰি কাকতৰ লগত যোগাযোগ কৰি কবিতা প্ৰকাশৰ ব্যৱস্থা কৰে। কলিকতাৰ পৰা প্ৰকাশ পোৱা 'প্ৰবাসী' নামৰ বাতৰি কাকতৰ যোগেদি সুপ্ৰভাদেবীয়ে কবিতা লেখিকা হিচাপে আত্মপ্ৰকাশ কৰে। 'প্ৰবাসী'ত প্ৰকাশ পোৱা কবিতা সমূহ তেতিয়া সংৰক্ষণ কৰিব লাগে বুলি নজনাৰ ফলত কালৰ বুকুত জাহ্ গ'ল।

শান্তি বিয়া কৰাই স্বামীৰ গৃহলৈ লৈ যোৱাৰ পাচত শহুৰ শাহু খুড়া-খুড়ীশাহু, দেৱৰ-ননদ, চাকৰ-নাকৰেৰে পৰিপূৰ্ণ এক বৃহৎ পৰিযালৰ গধুৰ দায়িত্ব মূৰ পাতি লব লগা হয়। সাংসাৰিক জীবনত লেখিকাৰ ভূমিকাতকৈ গৃহিণী আৰু মাতৃত্বৰ ভূমিকাতহে ব্যস্ত হৈ পৰিব লগা হ'ল। সাংসাৰিক কৰ্ম্ম ব্যস্ততাই এই গৰাকী নাৰীৰ সাহিত্য-প্ৰাণ মনটোৰ সৃষ্টি প্ৰেৰণাও বাধা জন্মালে।

আইতা সুপ্ৰভা দেবীৰ জীৱন সম্পৰ্কে বুজ লবলৈ যাওঁতে

তেখেত বিয়াৰ পাচত সাহিত্য জগতৰ পৰা আঁতৰি অহাৰ কাৰণ সোঁধাত কৈছিল—'বিৰাট সংসাৰ খনৰ দৈনন্দিন কাম কাজ, পূজা পাতল, গোসাই ঘৰ পৰিচৰ্য্যা আদি কামতেই দিনটো যেতিয়া পাৰ হয় কৰকে নোৱাৰো। ৰন্ধা-বঢ়া কৰি ঘৰৰ সকলো পুৰুষক খুৱাই বুৱাই হে ঘৰখনৰ মহিলা সকলে খাব পাৰিছিলো। কেতিয়াবা কোনো এজন পুৰুষে ভাত খাবলৈ আহিব নোৱাৰিলে সেই দিনা আমাৰ ভাত নোখোৱাকৈয়ে পাৰ হয়। ৰাতিও ৰন্ধা-বঢ়া এঘাৰ বজাৰ পাচতহে আৰম্ভ হয়। এনে ব্যস্ত জীৱনত লেখা-পঢ়া কৰিবলৈ আহৰি কত? তথাপিও কামৰ মাজতে কেতিয়াবা বাতৰি কাকত আদি পঢ়িলে ঘৰৰ লোক সকলে বিদ্ৰূপ কৰিছিল। কিয়নো নাৰীয়ে লেখা-পঢ়া কৰাতো অতি ঘৃণাৰ কথা আছিল। মনে মনে দুই-চাৰিটা কবিতাও লেখিছিলো। সমাজৰ লাঞ্ছনা খোৱাৰ ভয়ত তাক প্ৰকাশ কৰিবলৈ দিয়াৰ সাহস কৰিব পৰা নাছিলো। সমাজৰ কুসংস্কাৰৰ হেচাঁত, ঘৰখনত সাহিত্যচৰ্চ্চাৰ পৰিবেশ অনুকূল নোহোৱাত, সাহিত্য জগতৰ পৰা লাহে লাহে আঁতৰি অহাত আইতাৰ সৃষ্টি মুখী মনৰ পথাৰ খন বাকৰিয়ানিলৈ পৰিণত হবলৈ ধৰিলে। ৺সীতানাথ চক্ৰবৰ্ত্তী সাহিত্যানুৰাগী আছিল যদিও কৰ্ম্মময় জীবনত পত্নীক প্ৰেৰণা দিবলৈ আহৰিকে নেপালে।

সুপ্ৰভা দেবী অতি কম বয়সতে এটি পুত্ৰ আৰু দুটি কন্যা সন্তানৰ মাতৃ হয়। তেখেতৰ একমাত্ৰ পুত্ৰৰ নাম ৺প্ৰণৱ চক্ৰবৰ্ত্তী। ৺ৰঞ্জিতা বৰকটকী আৰু শ্ৰীমতী স্বজিতা শৰ্ম্মা ক্ৰমে বৰজীয়াৰী আৰু সৰু জীয়াৰী। ৺ৰঞ্জিতা বৰকটকীৰ যোৰহাটৰ ৺তীথেশ্বৰ বৰকটকীৰ দ্বিতীয় পুত্ৰ শ্ৰীবিপুল বৰকটকীৰ লগত বিবাহ হৈ যোৱাৰ পাচত দুটি কন্যা আৰু এটি সন্তান জন্ম দি মাতৃত্বৰ গৌৰব অৰ্জন কৰে।

শ্ৰীমতী স্বজিতা শৰ্ম্মা বৰ্ত্তমান গুৱাহাটী আৰ্য্যাবিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ সহকাৰী গ্ৰন্থগাৰিকা। নলবাৰীৰ ভালুকুচী গাঁৱৰ

৺কালিচৰণ দেৱৰ পঞ্চম পুত্ৰ শ্ৰীমান কৈলাশ শৰ্ম্মাৰ লগত ১৯৭৩ চনত বিবাহ পাশত আৱদ্ধ হয়। মাকৰ দৰে ৰঞ্জিতা শৰ্ম্মাও সাহিত্য চৰ্চ্চাৰ প্ৰতি আগ্ৰহী। বহু সংখ্যক কবিতা, গল্প, উপন্যাস হাতে লিখা অৱস্থাতে আছে। আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ আলোচনীত ৰঞ্জিতা শৰ্ম্মাৰ লিখনি প্ৰকাশ পাইছে। ৰঞ্জিতা শৰ্ম্মা দুটি পুত্ৰ সন্তানৰ মাতৃ।

একমাত্ৰ পুত্ৰ ৺প্ৰণৱ চক্ৰৱৰ্ত্তীয়ে গৌৰীপুৰৰ পি চি. ইনষ্টিটিউতৰ পৰা মেট্ৰিক পাচ কৰাৰ পাচত ধুবুৰীৰ ভোলানাথ কলেজত নাম ভৰ্তি কৰে আৰু তাৰ পৰা আই এ পাচ কৰে। ধুবুৰীত পি ডব্লিউ ডি কাৰ্য্যালয়ত কেৰাণী কাম কৰি থকা অৱস্থাতে গুৱাহাটী তেল শোধনাগাৰত টেলিফোন অপাৰেটৰ চাকৰি পাই গুৱাহাটীলৈ আহে। ৺প্ৰণৱ চক্ৰৱৰ্ত্তীয়ে কেন্দুকণাৰ ৺সোণেশ্বৰ ভট্টাচাৰ্য্যৰ কন্যা শ্ৰীমতী পদ্মা দেৱীক বিয়া কৰায়। শ্ৰী আনন্দিতা চক্ৰৱৰ্ত্তী আৰু শ্ৰী প্ৰসিদ চক্ৰৱৰ্ত্তী নামেৰে দুটি সন্তান সহ স্ত্ৰীক এৰি থৈ বিয়াৰ পাঁচ বছৰৰ পাচতে ১৯৭৪ চনত ৺প্ৰণৱ চক্ৰৱৰ্ত্তীয়ে অকালতে মৃত্যু বৰণ কৰে। ৺প্ৰণৱ চক্ৰৱৰ্ত্তীয়ে ইংৰাজীত ভাল কবিতা লিখিছিল।

সুদীৰ্ঘ পঁচিশটা বছৰ এখন ভৰা সংসাৰৰ গধুৰ দায়িত্ব সুদক্ষতাৰে পালন কৰি এই গৰাকী মাতৃয়ে সুগৃহিণীৰ পৰিচয় দিব পাৰিছিল। হাকামাত লৰা ছোৱালীক উচ্চ শিক্ষা দিয়াবলৈ কোনো হাইস্কুল নথকাত স্বামীৰ লগত লৰা ছোৱালী কেইটিক লৈ গৌৰীপুৰলৈ আহে। গৌৰীপুৰতে সুপ্ৰভা দেৱীয়ে বিয়াল্লিচৰ গণ আন্দোলনত অংশগ্ৰহণ কৰিছিল। দুই এখন সভাত তেজস্বী ভাষণো দিছিল।

৺প্ৰণৱ চক্ৰৱৰ্ত্তী গুৱাহাটীলৈ অহাৰ পাচতে দেউতাক ৺সীতাকান্ত চক্ৰৱৰ্ত্তী অসুস্থ হৈ পৰাত গৌৰীপুৰৰ পৰা সকলোটিকে গুৱাহাটীলৈ লৈ আনে। সেইদিন ধৰি সুপ্ৰভা দেৱী গুৱাহাটীৰ বাসিন্দা। ৺সীতাকান্ত চক্ৰৱৰ্ত্তী গুৱাহাটীত চাৰি বছৰ থকাৰ পাচতে হাপানী ৰোগত আক্ৰান্ত হৈ মৃত্যু হয়। স্বামীৰ মৃত্যুৰ

আঘাত উপশম নৌ হওঁতেই সুপ্রভা দেবীয়ে দ্বিতীয়টি প্রচণ্ড আঘাত পাব লগা হয়। ১৯৭৪ চনত একমাত্র পুত্র ৺প্রণৱৰ বিয়োগত মাতৃ হৃদয় শোকেৰে জর্জ্জৰিত হ'ল। বেদনা বিধুৰ অন্তৰৰ বেদনাৰ বোজা পাতলাবলৈ ৬১ বছৰ বয়সত আইতা সুপ্রভা দেবীয়ে আশ্রয় ল'লে—কাব্য জগতত। কিশোৰী কালতে লেখেলি যাবলৈ ধৰা ফুলকলিটিৰ পাহিবোৰ লাহে লাহে মেল খাবলৈ আৰম্ভ কৰিলে। সুপ্ত হৈ থকা অনুভূতি আৰু অন্তৰৰ বেদনাক ছন্দেৰে ৰূপায়িত কৰি কবিতা লেখাত ব্রতী হ'ল।

বঙলা আৰু সংস্কৃত ভাষাত শিক্ষা গ্রহণ কৰা হেতু সুপ্রভা দেবীৰ কবিতাৰ ভাষা হ'ল বঙলা আৰু সংস্কৃত। অসমীয়া ভাষাতো সাহিত্য-চর্চ্চা কৰিছিল। ১৯৭৫ চনৰ পৰা আজি পৰ্য্যন্ত স্বামীহাৰা আৰু পিতৃহাৰা এই গৰাকী নাৰীয়ে অকণমান শান্তি পোৱাৰ আশাৰে কাব্য জগততে মনোনিবেশ কৰি আছে। পদ্মশ্রী নলিনীবালা দেবীৰ দৰে সুপ্রভা দেবীৰো সাহিত্যৰ ঘাই সম্বল হ'ল ব্যক্তিগত জীৱনৰ বেদনা। তেখেতে বঙালী কবি ৺ৰজনীকান্ত সেনৰ কবিতা পঢ়ি ভাল পাইছিল। কবিজনাৰ 'বাণী' আৰু 'কল্যাণী' নামৰ কবিতা পুথি দুখনে তেখেতক আকর্ষিত কৰিছিল।

গুৱাহাটীৰ জয়া নগৰৰ এটি ভগ্নপ্রায় পঁজাত জীৱন অতিবাহিত কৰা আইতাৰ হাতে লিখা অৱস্থাত থকা অজস্র কবিতা পুথি দেখি আচৰিত হৈছিলো। দুটি ক'লা ট্রাঙ্কৰ পৰা কবিতাৰ বহীবোৰ উলিয়াই দেখুৱাওঁতে ভাৱ হৈছিল, তেখেতৰ বাবে কবিতা লিখাটো যেন ভাতৰ লগত পানী খোৱাৰ দৰেই সহজ কাম। প্রতিখন কবিতা বহীৰ কবিতা আবৃত্তি কৰি যাওঁতে আশী বছৰীয়া আইতাৰ স্মৰণ শক্তি দেখি তবধ মানিছিলো।

সংখ্যাৰ ফালেৰে দুকুৰি খনতকৈ অধিক কবিতাৰ পাণ্ডুলিপিৰ ভিতৰত 'শতদল' নামৰ তিনিটি খণ্ডত লিখা কবিতা বহীতে এশৰো অধিক কবিতা সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে। 'শতদল'ক বাবে বৰণীয়া বনপুষ্পৰ এধাৰী সুগন্ধি মালা বুলি আখ্যা দিব পাৰি। আইতাই

প্ৰতিখন কবিতাৰ বহীকেই একোটি নামেৰে নামাকৰণ কৰি সযত্নে ৰাখিছে। ‘অপৰাজিতা’, ’নীল আকাশৰ তাৰাৰ মালা’, ‘ৰাজা হৰিশ্চন্দ্ৰ আৰু ৰাণী শৈবা’, ‘কাঞ্চন কিৰিটি’, বিজয়িনী, জয়মতী, সুগন্ধি গন্ধৰাজ, চন্দ্ৰহংস, সতী সাবিত্ৰী, মৎস্যব্ৰতী কন্যা, মৃত্তিকা ৰায়, ৰক্তকমল, ঝৰা মালতী, বুদ্ধি যাৰ বল তাৰ, স্বপ্ন নিৰ্ঝৰিণী, চিত্ৰাঙ্গদা, বাসন্তিকা, শ্ৰীকৃষ্ণৰ বাল্যলীলা, হিৰন্ময়ী, লগ্ন জিতা, কনক মন্দিৰ, শ্ৰীবৎস চিন্তা, কৃষ্ণ সুদামা, সীতা হৰণ, নীল নীলাম্বৰ, সুনন্দ ৰাখাল, কালচক্ৰ, মধুমতী, ৰক্তশতদল, অগৰু-চন্দন চুবা, মিলন পূৰ্ণিমা, সীতা বনবাস, ধ্ৰুৱতাৰা, পাণ্ডৱ গৌৰৱ, সন্ধ্যা ৰাত্ৰী, প্ৰতিভাৰ বস্তি, কদ্ৰু আৰু বিনতা, পাৰ্ব্বতীৰ অভিমান, ভাগ্যধৰি কন্যা, পৰিমল, নবাব নন্দিনী (বঙ্কিম চন্দ্ৰৰ দুৰ্গেশ নন্দিনীৰ কাব্য ৰূপ), সাগৰ মুক্তা (শিশু সাহিত্য), বন্দিনী ৰাজকন্যা (শিশু সাহিত্য) আদি বিভিন্ন নামেৰে কবিতাৰ মালা ধাৰি গাঁথি আত্ম-বিভোৰ হৈ থকা দৃশ্যই আমাক অভিভূত কৰি তুলিছিল।

কবিতা পুথিৰ পাণ্ডুলিপি বিলাকৰ ভিতৰত পোন্ধৰটা খণ্ড কেৱল একোটা একোটা কবিতাৰ সমষ্টি। সুপ্ৰভা দেৱীৰ কোনো কবিতা পুথি প্ৰকাশ পোৱা নাই। পাঁচবছৰ মানৰ আগতে গুৱাহাটীৰ অনাতাৰ কেন্দ্ৰৰ পৰা শ্ৰীযুত সুৰেন্দ্ৰ শৰ্ম্মাই সোতৰটা সংস্কৃত কবিতা আৰু ৭টা বঙালী কবিতা বাণীবদ্ধ কৰি নিয়ে। সংস্কৃত কবিতা সমূহ আৰু চাৰিটা বঙলা ভাষাৰ কবিতা আকাশবাণী যোগে প্ৰচাৰ কৰে। গুৱাহাটীৰ পৰা প্ৰকাশ পোৱা ‘দৈনিক যুগ শঙ্খ’ নামৰ বঙালী বাতৰি কাকতৰ ১৯৮৯ চনৰ ৫ মাৰ্চ সংখ্যাত ‘শোভা’, ‘আকাশ’ আৰু ‘বেদনা বিলাপ’ নামৰ তিনিটি কবিতা প্ৰকাশ পাইছে।

অখ্যাত কবি সুপ্ৰভা দেৱীৰ প্ৰকাশিত আৰু অপ্ৰকাশিত কবিতা সমূহৰ বিষয় বস্তুলৈ মন কৰিলে দেখা যায় তেখেতৰ অনুভূতি প্ৰৱণ মনটো বিভিন্ন দিশৰ ফালে ঢাল খাইছে। ঐতিহাসিক ঘটনা, পৌৰাণিক কাহিনী, প্ৰকৃতি আদি তেখেতৰ কবিতাৰ বিষয়বস্তু

হিচাপে সামৰি লোৱাৰ উপৰিও দেশপ্ৰেম মূলক আৰু আধ্যাত্মিক ভাৱৰ কবিতাও লিখিছে। কবিতাৰ ভাষা অতি সহজ সৰল আৰু সাৱলীল। অৱশ্যে ঠায়ে ঠায়ে শব্দত বৰ্ণৰ বিন্যাসৰ বিসংগতি দেখা যায়।

সত্য সুন্দৰৰ উপাসক কবিয়ে প্ৰকৃতিৰ বুকুত সীমাহীন সৌন্দৰ্য্য দেখি 'ছুষ্মন্ত' নামৰ কবিতাত আশ্ৰমৰ বৰ্ণনাৰে সুন্দৰৰ সন্ধান বিচাৰি ফুৰা কবিৰ মনৰ পৰিচয় দিছে—

"আহা! কি সুন্দৰ
এই বন
এই মনোৰম উপবন
অতিশয় মনৰ মোহন
সচাই আহিছে যেন
বসন্ত ঋতুৰাজ
মূৰ্ত্তিমান হৈ আজি
এই তপোবন
মুনিৰ উপবন।"

কেবল প্ৰকৃতিৰ বুকুতেই ৰূপৰ প্ৰাচুৰ্য্য দেখি কবি ক্ষান্ত থকা নাই। সৃষ্টিকৰ্ত্তা ভগৱানৰ দ্বাৰা সৃষ্ট সকলো বস্তুতেই কবিয়ে অনাবিল সৌন্দৰ্য্য দেখা পাইছে—

'দিবস ভাগৰ শোভা
সূৰ্য্য দিবাকৰ
নৈশ কালৰ শোভা
চন্দ্ৰ সুধাকৰ।
প্ৰকৃতিৰ শোভা যেন
ৰূপ, গুণ, ৰাশি
কোমল শিশুৰ শোভা
সুনিৰ্ম্মল হাঁহি।' (শোভা)

পৃথিবীৰ সকলো বস্তুৰেই পৰস্পৰ নিৰ্ভৰশীলতাৰ যোগেদিছে

সৌন্দৰ্য্য প্ৰকাশ হয় তাক প্ৰাঞ্জল ভাষা আৰু ছন্দেৰে কবিয়ে ব্যক্ত কৰিছে—

“সতী নাৰীৰ পতি শোভা
মাতৃৰ বক্ষ শিশু
বনে বনে পশু চৰে
বনৰ শোভা পশু ।

মানবৰ ধৰ্ম্ম শোভা
ধৰ্ম্মৰ শোভা নীতি,
বৈষ্ণব গণৰ শোভা
হৰি বিষ্ণু নাম গীতি” ।

(শোভা)

যি ফালেই চায় সেইফালেই ৰূপত আকৃষ্ট হৈ ঠৰ লাগি চাই থকাৰ সুন্দৰ বৰ্ণনা কবিৰ কাপেৰে ওলাইছে—

“ওহে ! নীল নভোমণ্ডল
হে আকাশ, হে নীলেশ,
দেখিতেছি তোমারেই বার বার ।
যত বার দেখি চাহিয়া চাহিয়া
নিমিষ না পরে মোর ।
হে আকাশ , তোমারেই
তোমারেই দেখি আমি বার বার ।”

(আকাশ)

স্বদেশ প্ৰেমৰে উদ্বুদ্ধ হৈ কবিয়ে স্বদেশৰ প্ৰশস্তি গাইছে ‘এই আমার হিন্দুস্থান’ নামৰ কবিতাৰে—

‘আমরা ভারতবাসী
কৃষ্টি মোদের কৃষি,
হই আমরা ভারতবাসী
এইটো মোদের হিন্দুস্থান ।”

একতাৰ ইন্দ্ৰধেনুৰ ৰঙেৰে ৰঞ্জিত কবিৰ হৃদয়ে দেশৰ সকলো লোকক একেখন ঘৰৰ ভাই ককাই দৃষ্টিৰে চাইছে—

‘খৃষ্টান মুছলমান
আমাদের ভাই
আমাদের প্রাণ।’
(এই আমার হিন্দুস্থান)

ভাৰতীয় দৰ্শনৰ চিন্তা ধাৰাৰ প্ৰভাৱ সুপ্ৰভা দেবীৰ কবিতাত সুস্পষ্ট হৈ পৰিছে। কবি গীতাৰ মহান বাণী ‘কৰ্ম্মই ধৰ্ম্ম’ৰ বিশ্বাসী। য’তেই কৰ্ম্ম ত’তেই পৰিশ্ৰম। পৰিশ্ৰমৰ মাজেদিহে সকলোৱে সুফল লাভ কৰিব পাৰে, তাৰ নিদৰ্শন দাঙি ধৰিছে এনেদৰে—

পৰিশ্ৰম মানবৰ
গাত্ৰ অলংকাৰ
বিনা পৰিশ্ৰমে কেহ
নাপায নিস্তাৰ।

সংসাৰ যাত্ৰাত বাটবুলোতে কবিৰ জীবনৰ অভিজ্ঞতাৰে উপলব্ধি কৰিছে যে জগতত বিপদৰ বন্ধুতকৈ সম্পদৰ বন্ধুহে বেছি। জীবনৰ দুখৰ বেলা বন্ধু বান্ধবৰ অভাব অনুভব কৰি কবিয়ে আক্ষেপ কৰিছে—

“সুখময় আসিলেই সবাই
মহামিত্র হন
হায়! হায়! অসময়, আসিলেই দেখ
কেহই কাহারো নন।”
(সুখময় আৰ অসময়)

কবি সকল কল্পনা প্ৰিয়। কল্পনাৰে একোখনি সুন্দৰ চিত্ৰ অংকন কৰাতো কবিৰ সহজাত প্ৰবৃত্তি। সুপ্ৰভা দেবীয়েও এই প্ৰবৃত্তিৰ পৰা হাতসাৰিব পৰা নাই। কবিৰ কল্পনা প্ৰসূ মনে বগা পদুমৰ আসনত বহা দেবী, যি গৰাকী বগা ফুলেৰে শোভিতা, সদায় বগা বস্ত্ৰ পৰিধানকাৰী, বগা প্ৰসাধন ব্যৱহাৰ কৰোতা, বগা সূত্ৰ

(সূতা) ধাৰণকাৰী, বগা চন্দনৰ ফোট লোৱা, বগা বীণা ধাৰণকাৰী, বগা অলংকাৰেৰ বিভূষিতা বিদ্যাৰ অধিষ্ঠাত্ৰী সৰস্বতী দেবীৰ এখনি সৰব চিত্ৰ অংকন কৰিছে সংস্কৃত কবিতা 'বাণী স্তোত্ৰম্'ৰে—

"শ্বেত পদ্মাসনা দেবী।
শ্বেত পুষ্পোপ শোভিতা।
শ্বেতম্বৰা ধৰা নিত্যা।
শ্বেতগন্ধা মুলে পনা।
দেবী শ্বেতাম্বী। শ্বেত সূত্ৰ হস্তা।
শ্বেত চন্দন চৰ্চ্চিতা।
শ্বেত বীণা, শুভ্ৰা।
শ্বেত লংকাৰ বিভূষিতা।
স্বং স্ব৲ মহাদেবী সৰস্বৈত্যে নমোনিত্য৲।
নমো নমো বিদ্যাং
স্থানৈত্যে নমো নমোস্তুতে।"

আকৌ এই গৰাকী লিখা-পঢ়া জনা বাণীক, বেদৰ জ্ঞানযুক্তা বেদবতীক, কথা-বতৰা শিকাওতা বাক্‌দেবীৰ পাদপদ্মত পাৰ্থিব সম্ভাৰৰ পৰিৱৰ্ত্তে নীল আকাশৰ তৰা আনি মালা গাঁথি পুষ্পহাৰ ৰূপে অঞ্জলি দিবলৈ বিচাৰিছে—

"স্বং! সৰস্বতী! মহাদেবী!
বাণী, বেদবতী!
বাক্ দেবী! নাৰায়ণী
ভাৰতী! ভগবতী!
শুনা বীণাপাণি
আজি সৌ নীলিমাৰ
তৰাবোৰ গণি গণি
অনিছো জননী
মালা গাঁথি যুগল চৰণত
দিম বুলি পুষ্প অঞ্জলি
(অঞ্জলিকা)"

পুত্ৰহাৰা, স্বামীহাৰা কবিৰ বেদনাসিক্ত অন্তৰে যেন ৰঘুকুল বধূ, মহাকাব্যৰ উপেক্ষিতা, যাৰ চকুযোৰৰ অশ্ৰুৱেই হ'ল ভাষা, আৰু অন্তৰত লুকাই থকা বেদনা সেই গৰাকী লক্ষ্মণ জায়াৰ স্বামীবিহীন জীৱনৰ অসহ্য যন্ত্ৰণা আৰু বিৰহ-বেদনাক হৃদয়ঙ্গম কৰি সঙ্গীহাৰা পক্ষীৰ দৰে ব্যাকুল হৈ পৰা উৰ্ম্মিলাৰ মুখেৰে ভৱিষ্যত বাণী কৰাইছে—

"অতি নিশ্চয়তেই
জানিবে তুমি
তোমার এই মহাদর্পরাশী
এক দিন উহা হইবে চূর্ণ
সেই দিনেতেই।

তোমারেই কারণেতে
তোমারেই রক্ষণেতে
তোমারেই সম্মুখেতে
ঐ মহাসতী সীতারে
সেই রাক্ষোবীর দশানন্
সেই লঙ্কার রাবণ
'দিন দিবসতে তারে
লৈয়া যাইবেন
করিয়া হরণ। (বিরহীনী উর্মিলা)

সংসাৰখনত অন্যায় অবিচাৰ দেখি সকলো মানুহেই নিৰৱ দৰ্শকহৈ, দেখিও নেদেখাৰ ভাও ধৰা দেখি সংবেদনশীল কবিৰ সমাজ সচেতন মনটোত হোৱা প্ৰতিক্ৰিয়াৰ মূৰ্ত্ত প্ৰকাশ ঘটিছে 'দৰ্শকৰ ভূমিকা' নামৰ কবিতাত—

'আজি, এই ধৰণীৰ অসহায়গণ
আৰু যত মানৱ সমাজ

সকলোৱে বৈ আছে চাই চাই
সেই দৰ্শকেৰ ভূমিকাত।

গোটেই জীৱনটোত দুখৰ উপৰিও দুখৰ বোজা কঢ়িয়াই থাকিও কবি সুপ্ৰভা দেবীয়ে কাৰো ওপৰত আক্ষেপ নকৰি কেৱল নিজৰ ভাগ্যকে ধিয়াই শান্তি লভাৰ চেষ্টা কৰিছে। কাব্য-ভাৰতী ধৰ্ম্মেশ্বৰী বৰুৱানীৰ দৰে এখেতৰ কবিতাত খং-ৰাগ, ক্ষোভৰ তীব্ৰতা নাই। দুখৰ বেলা কেৱল করুণাময় ভগৱানৰ ওচৰতহে উদ্ধাৰৰ উপায় বিচাৰিছে—

'এইবার, যেতে হবে, পথে
কণ্টকেতে, ভরা পথ
ভীষণ দুরন্ত সাগর বারি।
ভীষণ কঠীন মরু পথার
বল ওহে প্রভু!
আমি, কেমনে হৈব পার।'

এইটো জীৱনত পৃথিবীখনত এধান্‌মানো সুখৰ মুখ নেদেখিলেও জন্মান্তৰ বাদত বিশ্বাসী কবিৰ মনে মৃত্যুৰ পাচত পুনৰ এই ধৰালৈ ঘূৰি আহিবলৈ বাঞ্চা কৰিছে। 'অভিশপ্তা' আৰু 'নিৰাশায়' নামৰ কবিতা দুটিত পদ্মশ্ৰী নলিনীবালা দেবীৰ 'জনমভূমি'ৰ সুৰ বাজি উঠিছে—

"শুন, ওহে বৎস
দেব মানে তুমি
ঐ মর্তভূমে
থাকিয়া বৎসর।
চলি পূর্ণ বার
এই দেব ধামতেই
পুনঃ তুমি আসিবে সত্বর।" (অভিশপ্তা)

আকৌ কবিয়ে কৈছে—

“কেৱা যে মোরে
বলে বারে বারে
ফিরিয়া আসিব আমি
আসিব আমার ঘরে।” (নিৰাশায়)

ধৰ্ম্মপ্ৰাণা সুপ্ৰভা দেবীৰ অন্তৰে ঐশ্বৰিক প্ৰেমৰ মাজেদি আত্মাৰ পৰমাত্মাৰ সৈতে একান্ত মিলণৰ কামণা কৰিছে। সেয়েহে মানবীয় জীৱনৰ সকলো দুখ দৈন্যৰ মাজত থাকিও পৰমজনক বিচাৰি ব্যাকুল হৈ পৰিছে—

“ওহে। পিতা
নাহি জানি আমি
কোথায় যে থাকিছ তুমি।
কহ! ওহে। পিতা।
আজি কহ। দেখি মোরে
এতোটুকু ধূলীকণা,
কৃপা দান করে

আজি তোমারেই
খুঁজিয়া খুঁজিয়া যে
হলো হায়রান্।

দেখা দিয়ে পিতা
কর তারে পরিত্রান্।” (ওহে জগদিশ পিতা)

ভগৱানৰ প্ৰতি অসীম বিশ্বাস আৰু ভক্তিয়ে কবিৰ মনত প্ৰত্যয় জন্মাইছে, যে কৃপাময় ঈশ্বৰৰ করুণা লাভেবেহে পাৰ্থিৱ দুখ-কষ্টৰ পৰা মুক্তি পাব পাৰি। ভক্তজনে গুৰুজনাৰ ওচৰত আত্মসমৰ্পণ কৰাৰ দৰেই কবিয়েও পৰম পিতাৰ ওচৰত পৰম ঐকান্তিকতাৰে আত্মসমৰ্পণ কৰিছে—

‘যবে ঐ
বিচার দিনের বহ্নি
হইবে বাহির
সেই দিনে হইবেক
আমার বিচার।
যদিও বা
হয় আমি
অকৃতি, অধম, ছার,
তথাপি প্রভু
তোমা ছারা আমি
কাহারো নাহি আর।’ (এতোটুকু ঠাই)

সুপ্ৰভা দেবীৰ কবিতাৰ আন এটি দিশ হ’ল শিশু সাহিত্য। ‘বন্দিনী ৰাজকন্যা’ নামৰ শিশু সাহিত্যখনিৰ মনোৰম বৰ্ণনাই কন কন শিশুৰ মন সহজে আকৰ্ষণ কৰিব বুলি বিশ্বাস হয়। সচিত্ৰ পুথি আকাৰে প্ৰকাশ কৰিলে শিশু সাহিত্য জগতত এখনি উল্লেখ যোগ্য পুথি হ’ব বুলি ভবাৰ থল আছে। একোটি সৰু সৰু। কবিতাৰে একোটি বস্তুৰ বিষয়ে উপলব্ধি কৰাবলৈ যত্ন কৰিছে—

“ওগো হাতী
বুলো বাণী।
ওগো হাতী
মুলো হাতী
তোমার বর বর দাঁত,
তুমি, শুর দিয়ে
সব কর কাজ
নাই তোমার হাত।” (হাতী)

জোনবাই এ, বেজি এটি দিয়া গীতটিত জোনৰ লগত বেজিৰ কোনো সম্বন্ধ নাথাকিলেও সি এক আমোদজনক গীত। সেইদৰে সুপ্ৰভা দেবীৰ ‘বক মামা’ নামৰ কবিতাটিত ‘কড়ি’ৰ লগত নাৰিকল গছৰ কোনো মিল নাথাকিলেও এটি অনুপম শিশু কবিতা—

"বক্ মামা
বক্ মামা
ফুল দিয়ে যাও,
নারকল গাছে
করি আছে
শুণে, নিয়ে যাও।"

শিশুৰ মনত হাঁহিৰ খোৰাক যোগাব পৰাকৈ শিশু উপযোগী কবিতা ৰচনাৰে কবিৰ শিশু সুলভ মনৰ সূক্ষ্ম দৰ্শিতাৰ পৰিচয় দিছে—

"কাকা আনলেন কিনে
একটি টিয়ে।
সেই টিয়ের আজ বিয়ে
হলুদ গামছা দিয়ে।
পালং পাতা বনে
মৌরী বেটি ক'নে,
শামুক বেটা বর
ঢাম কুর কুর
বাদ্যি বাজে
পলাশ ডাঙ্গায় ঘর।"
(ঢাম কুর কুর বাজনা বাজে)

লেখিকাৰ 'শ্ৰীমতী' নামৰ এখনি উপন্যাস হাতে লিখা অৱস্থাতে আছে। উপন্যাস খনিত ধন দৌলততকৈ আদৰ্শক বেছি মূল্য দিয়া হৈছে। লোহা ব্যৱসায়ী সুৰেন্দ্ৰ মোহন ভট্টাচাৰ্য্যৰ তিনি কন্যা—অন্নপূৰ্ণা, সুনীতি আৰু শ্ৰীমতী। অন্নপূৰ্ণা আৰু সুনীতিৰ ভাল বংশৰ ধনী ঘৰৰ লৰাৰ লগত বিয়া হৈ যায়। শ্ৰীমতী আছিল ছুয়োগৰাকী বায়েকৰ বিপৰীত। তেওঁৰ মনে ধন দৌলতক ঘৃণাৰ চকুৰে চাইছিল। শ্ৰীমতী আছিল সত্য সুন্দৰৰ পূজাৰী। সেয়েহে তেওঁৰ জীৱন সঙ্গী হিচাপে পাবলৈ বিচাৰিছিল চিত্ৰশিল্পী আশীষক।

দৰিদ্র পৰিয়ালৰ সন্তান আশীষক বায়েক জিনিহীয়েকহঁতে গ্রহণ কৰিবলৈ অনিচ্ছা প্রকাশ কৰিলে। শ্ৰীমতীৰ এনে বিচাৰ লাখপতি দেউতাকে প্রতিবাদ কৰাৰ পৰিৱৰ্ত্তে আনন্দহে পালে। শ্ৰীমতীয়ে নজনাকৈ দেউতাকে এজন মাৰোৱাৰী বন্ধুৰ দ্বাৰা আশীষক বি, এ, পাচ কৰাৰ পাচত উচ্চ শিক্ষাৰ বাবে বিলাতলৈ পঠিয়াই দিয়ালে। আশীষেও এই কথা নাজানিলে। বিলাতৰ পৰা উভতি অহাৰ পাচত শ্ৰীমতী আৰু আশীষৰ বিয়া হৈ যায়। উপন্যাসৰ ঘটনাক আগুৱাই নিওঁতে ক'তো থমকি ৰ'ব লগা হোৱা নাই। ধনী আৰু দুখীয়াৰ মাজত থকা পাৰ্থক্যৰ এখন বাস্তব চিত্র লেখিকাই কাহিণীত বৰ্ণনা কৰাত সফল হৈছে বুলি কব পাৰি।

আজিও এই গৰাকী আশী বছৰীয়া লেখিকাই হাতৰ পৰা কলম এৰি দিয়া নাই। দৈনিক খোৱা আৰু শোৱাৰ দৰে তেখেতৰ কবিতা লিখাও দৈনিক জীৱনৰ অপৰিহাৰ্য্য অংগ। ৰচনাৰাজি বুকুত বান্ধি লৈ কোনোবা এজন প্রকাশকলৈ যেন আগ্রহেৰে বাট চাই আছে। আমি তেখেতৰ বিষয়ে লেখিবলৈ লোৱা বুলি জানি আইতাৰ নিপোটল মুখখনত আনন্দৰ ৰেখা বিৰিঙি উঠিছিল।

বহুলোক তেখেতৰ ওচৰলৈ গৈছে। তেখেতৰ কবিতা পঢ়ি প্রশংসাও কৰিছে। প্রকাশ কৰাৰ প্রতিশ্রুতিও দি গৈছে। কিন্তু দ্বিতীয়বাৰ আৰু তেখেতৰ ওচৰলৈ ঘূৰি অহা নাই। তেখেতৰ মুখেৰে এনে কথা শুনি আমাৰ মনত ৺কমলা কান্ত ভট্টাচাৰ্য্যৰ কবিতাৰ এটি স্তবকে আমনি কৰিছিল—

যেন ফুল ঘ্রাণ হাবিত জনম
হাবিৰ বতাহে হাবিতে নাশে।

আৰতি বৰা

—0—

টোকা— *১—এৰিয়ান ১৯৮৯ চন

*২—দৈনিক যুগ শঙ্খ, ১৯৮৯ চন ৫ মাৰ্চ

মনোৰমা ভট্টাচাৰ্য্য

ধ্বজ্জ বজ্ৰাঙ্কুশ লেখা,   বাতুল চৰণ ৰেখা
পৰশত ধন্য বৃন্দাবন
ধন্য বজ্ৰবাসীগণ,   শুনিছিল অনুক্ষণ
মধুময় নুপুৰ সিঞ্জন।

অসমীয়া সাহিত্যৰ এনে পুৰণি গঢ়ৰ ভাষাৰ গাম্ভীৰ্য্যই আধুনিক যুগৰ কবি শ্ৰীমতী মনোৰমা ভট্টাচাৰ্য্যৰ 'মন বৃন্দাবন' নামৰ কবিতা পুথিখনৰ কাব্যিক সৌন্দৰ্য্য বৃদ্ধি কৰি অতি মনোগ্ৰাহী কৰি তুলিছে।

জীৱনৰ পাৰে পাৰে সপোনৰ আঁৰে আঁৰে
বিচাৰি ফুৰিছে মনে অৰূপ ৰতন
নাপালে তৃপিতি নাই বিচাৰিও পোৱা নাই
ক'ত বা লুকাই আছে সেই মহাধন।

কৰ্মব্যস্ত এক দীৰ্ঘজীৱনৰ ফাঁকে ফাঁকে কবিৰ মনে বিচাৰি ফুৰিছে সেই মহাধন, যি অৰূপ ৰতনে তেওঁৰ জীৱন পেৰা কৰি তুলিব পাৰে ৰূপময়-মোহময় আৰু বৰ্ণাঢ্যময়। জীৱনক সুন্দৰ কৰাৰ, বাবে কবিয়ে সাধনা কৰিছে সুকুমাৰ কলাৰ। সাতসত্তৰ বছৰীয়া এই মহিলা কবি গৰাকী বৰ্ত্তমানেও কবিতা লিখাতে নিমগ্ন। গল্প-উপাখ্যান, প্ৰবন্ধ আদি লিখাত অভ্যস্ত হলেও সকৰে পৰা তেওঁৰ কবিতাৰ প্ৰতিহে দুৰ্বাৰ হেঁপাহ। কবিতাৰ ছন্দৰ লালিত্য, ধ্বনিৰ মাধুৰ্য্য আৰু ভাবৰ গাম্ভীৰ্য্যই কবিৰ অন্তৰ আলোড়িত কৰি তোলে আৰু সেয়েহে কবিতাৰ মাজেদিহে শ্ৰীমতী ভট্টাচাৰ্য্যই মনৰ আবেগ-অনুভূতিবোৰ প্ৰকাশ কৰি ভাল পায়।

অবিভক্ত কামৰূপ জিলাৰ ধৰ্মপুৰ মৌজাৰ অন্তৰ্গত বজাদিনীয়া প্ৰাচীন কুলবিল সত্ৰৰ (হৰিদেৱ পন্থী) সেই সময়ৰ সত্ৰাধিকাৰ

প্ৰসিদ্ধ কবিৰাজ ৺পদ্মচন্দ্ৰ গোস্বামী ভিষক শিৰোমণিৰ কন্যা কবি মনোৰমা ভট্টাচাৰ্য্য। এই সত্ৰ কেইবাটাও চুবুৰীৰে এখনি সুন্দৰ ভৰা গাওঁ। ১৯১৪ চনৰ নবেম্বৰ মাহত মনোৰমা ভট্টাচাৰ্য্যৰ জন্ম হয়। এই সৰু গাওঁখনৰ মনোমোহা প্ৰাকৃতিক সৌন্দৰ্য্যই সৰুৰে পৰা কবিক কবিতা লিখাৰ প্ৰেৰণা যোগায়। ভট্টাচাৰ্য্যৰ মাতৃ স্বনামধন্যা বিদুষী মহিলা ৺উত্তমসুন্দৰী দেৱী। প্ৰখৰ বুদ্ধিসম্পন্না, উজ্জ্বল প্ৰতিভাময়ী, বিশেষকৈ সংস্কৃত ভাষাত ব্যুৎপত্তি অৰ্জাৰ বাবে সেই সময়ৰ পণ্ডিত সমাজে মাতৃ উত্তম সুন্দৰীক 'বিদ্যাভাৰতী' উপাধি প্ৰদান কৰিছিল। এনে উপাধিৰে বিভূষিতা মহিলা তেওঁৰ্ৰ্যা সমগ্ৰ অসমতে নাছিল বুলিয়েই কব পাৰি। আনকি স্বামীৰ পৰা আয়ুৰ্বেদ শাস্ত্ৰৰো জ্ঞানলভি চিকিৎসা বিদ্যাতো এই গৰাকী মহিলাই সুনাম অৰ্জন কৰিছিল। ভট্টাচাৰ্য্যৰ পিতৃ-মাতৃ উভয়ে সংস্কৃত ভাষাৰ পণ্ডিত। তাতে আকৌ পিতৃয়ে সুদক্ষ চিকিৎসক হিচাপে বিশেষকৈ সন্নিপাত জ্বৰৰ বিশেষজ্ঞ স্বৰূপে সমগ্ৰ উত্তৰ-পূৰ্ব ভাৰততে সুখ্যাতি অৰ্জন কৰিছিল। পিতৃ-মাতৃ দুয়োগৰাকী প্ৰাচীনপন্থী ভাৱধাৰাৰে পৰিপুষ্ঠ হলেও মনটো আছিল তেওঁলোকৰ সময়তকৈ আগবঢ়া।

কবিৰাজ দম্পতিয়ে পুত্ৰ সন্তানৰ মুখ দেখা নাপালে। তেওঁলোকৰ দাম্পত্য জীৱনৰ মুকুটমণি আছিল দুটি কন্যা সন্তান। ৰৰকন্যা ৺কুমুদিনী দেৱী আৰু দ্বিতীয়া কন্যা কবি মনোৰমা ভট্টাচাৰ্য্য। বিদ্যাবেত্তা পিতৃ-মাতৃয়ে দুয়োটি কন্যা সন্তানকে অতি যত্নেৰে সকলো শিক্ষাৰে শিক্ষিতা কৰি তুলিছিল। সেই সময়ত স্ত্ৰীশিক্ষাৰ প্ৰচলন নথকা স্বত্বেও তেওঁলোকে উদাৰ মনেৰে বহল দৃষ্টিভংগীৰে কন্যাদ্বয়ৰ শিক্ষাৰ বাবে তৎপৰ হৈ পৰিছিল। সেই যুগ আছিল তিৰোতাৰ বাবে অন্ধকাৰময় যুগ। ঘৰৰ চাৰি বেৰৰ মাজতে সমাধি ঘটিছিল তিৰোতাৰ সকলো প্ৰতিভা। সহশিক্ষা বা ইংৰাজী পঢ়া ছোৱালীৰ বাবে অতি লাজৰ কথা আছিল, আৰু সেই ছোৱালী সমাজত হাঁহিয়াতৰ পাত্ৰী হব লগাত পৰিছিল।

এনে নিয়মকো নেওঁচি পিতৃ-মাতৃয়ে কন্যাদুটিক অসমীয়া, বঙালী, সংস্কৃত আৰু ইংৰাজী ভাষাৰ শিক্ষাদানৰ ব্যৱস্থা কৰিদিছিল। অৱশ্যে তাৰ বাবে তেওঁলোকে সমাজৰ গঞ্জনাও সহিব লগাত পৰিছিল। বিশেষকৈ স্ত্ৰীশিক্ষাৰ প্ৰতি আগ্ৰহী সাহসী মাতৃগৰাকীয়ে তিৰোতাইহে জাতিৰ আৰু সমাজৰ মেৰুদণ্ড স্বৰূপ বুলি ভাবি নিজৰ অন্তৰত পুহি ৰখা জ্ঞানৰ স্পৃহা হেঁপাহ পলুৱাই সন্তানৰ জৰিয়তে প্ৰকাশ কৰিবলৈ বিচাৰিছিল। পিতৃ-মাতৃৰ বিশাল ব্যক্তিত্ব আৰু আন্তৰিক দৃঢ়তাই কন্যাসন্তান দুটিৰো বিদ্যাস্পৃহা জগাই তুলিছিল। বিদ্যোৎসাহী পিতৃ-মাতৃৰ অনুপ্ৰেৰণাতে আজি মনোৰমাই কবিৰূপে নিজকে পৰিচয় দিব পাৰিছে বুলি পৰম কৃতজ্ঞতাৰে সোৱঁৰে।

প্ৰথমে মাতৃয়ে নিজেই কন্যাদুটিক শিক্ষাদান কৰে। কিছু জনা হোৱাৰ পাছত এজন আদৰ্শবান ঘৰুৱা শিক্ষকৰ তত্ত্বাৱধানত তেওঁলোকৰ শিক্ষাদানৰ ব্যৱস্থা কৰে। এইজনা শিক্ষাগুৰু ৺ৰাধাকান্ত শৰ্মাদেবে অতি আগ্ৰহেৰে তেওঁলোকক বিভিন্ন দিশৰ শিক্ষাৰ আভাস প্ৰদান কৰে। মনোৰমা সৰুৰে পৰা পঢ়া-শুনাত বৰ আগ্ৰহী। নিম্ন প্ৰাইমাৰী পৰীক্ষাত তেওঁ বৃত্তিলাভ কৰে। তাৰ পাছত ওচৰৰে চামতা মধ্য ইংৰাজী বিদ্যালয়ত নাম ভৰ্তি কৰি কেইশ্ৰেণী মান পঢ়ে।

১৯২৫ চনৰ ফেব্ৰুৱাৰী মাহত এঘাৰ বছৰ বয়সীয়া মনোৰমাৰ বিয়া হয়, মহামহোপাধ্যায় ধীৰেশ্বৰ ভট্টাচাৰ্য্যৰ বংশ প্ৰখ্যাত ভট্টাচাৰ্য্য পৰিয়ালত। অবিভক্ত কামৰূপৰ বৰভাগ অঞ্চলত প্ৰখ্যাত গাওঁ আঠঘৰীয়া। আহোম স্বৰ্গদেউ সকলৰ পৃষ্ঠপোষকতাত এই গাওঁ সংস্কৃত শিক্ষাৰ প্ৰাণকেন্দ্ৰ স্বৰূপ হৈ পৰিছিল। আঠঘৰীয়াৰ পৰিয়ালে কঢ়িয়াই আনিছিল গোটেই অঞ্চলটোলৈ সুনাম। এনেহেন বংশৰে উচ্চশিক্ষিত যুবক মাধবচন্দ্ৰ ভট্টাচাৰ্য্যৰ সতে মনোৰমা বিবাহ পাশত আবদ্ধ হয়। সংস্কৃতি সম্পন্ন পৰিয়ালৰ কন্যা মনোৰমাই আকৌ এখন সাৰুৱা ক্ষেত্ৰ লাভ কৰে নিজ অন্তৰ চহকী কৰিবলৈ। বিবিধ গুণসম্পন্না মনোৰমাই সাংসাৰিক জীৱনৰ সকলো পৰীক্ষাতে নিপুনভাৱে উত্তীৰ্ণ হয় শাহু শহুৰ, পৰিয়ালৰ

অন্যান্য সকলেও তেওঁৰ নাৰীসুলভ মোহময় ব্যাক্তিত্বত মুগ্ধ হৈ পৰে।

ধৰ্মপৰায়না, অতিথি পৰায়না, দানশীলা, কৰ্মপ্ৰাণা মহিলা মনোৰমা ভট্টাচাৰ্য্য। তেওঁৰ আতিথ্য যিয়ে এবাৰ লাভ কৰিছে সিয়ে তেওঁক চিৰ জীৱনলৈ মনত ৰাখিবলৈ বাধ্য হৈছে। মনোৰমাৰ স্বামী উচ্চ পদস্থ বন বিষয়া আছিল। বিদ্যানুৰাগী স্বামীৰ উৎসাহ-অনুপ্ৰেৰণাত মনোৰমাই ১৯৩৫ চনত কলিকতা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পৰা প্ৰবেশিকা পৰীক্ষা প্ৰাইভেটকৈ দি তিনিটা বিষয়ত লেটাৰ মাৰ্ক পাই সুখ্যাতিৰে উত্তীৰ্ণ হয়। কোলাত তৈতিয়া তেওঁৰ প্ৰথম পুত্ৰ সন্তান দেবকুমাৰ ভট্টাচাৰ্য্য (ননী)। যিজনাই সম্প্ৰতি গুৱাহাটী উচ্চ ন্যায়ালয়ত সুদক্ষ অধিবক্তা ৰূপে খিয়াতি অৰ্জন কৰিছে। তাৰ পাছত এটি দুটিকৈ চাৰিটি কন্যা সন্তানৰ মাতৃ হয় মনোৰমা ভট্টাচাৰ্য্য। উচ্চ পদস্থ বিষয়া স্বামীয়ে চৰকাৰী দায়িত্বৰ হেতু লৰা ছোৱালীৰ প্ৰতি বেছি নজৰ ৰাখিব নোৱাৰিছিল। শ্ৰীমতী ভট্টাচাৰ্য্যই পিতৃ-মাতৃ দুয়োজনাৰে হৈ চোকা নজৰ ৰাখি আটাই কেউটি সন্তানকে উচ্চশিক্ষিত কৰি তোলে। চাৰি গৰাকী. কন্যাৰ তিনি গৰাকীয়ে গুৱাহাটীৰ দুখন বিখ্যাত কলেজত অধ্যাপনা কৰে। ডাঙৰ গৰাকী কন্যাই চাকৰি নকৰিলে যদিও তেওঁ সমান উচ্চ শিক্ষিতা আৰু অতি সংস্কৃতি-সম্পন্না মহিলা। শ্ৰীমতী ভট্টাচাৰ্য্যৰ জোঁৱাই সকলো দেশ-বিদেশত খ্যাতি অৰ্জন কৰা লোক। ডাঙৰ জোঁৱাই ভৱদেৱ শৰ্মা অসম চৰকাৰৰ গডকাপ্তানী বিভাগৰ মুখ্য ইঞ্জিনিয়াৰ (গৃহ) পদত অধিষ্ঠিত হৈ বৰ্ত্তমানে অৱসৰ গ্ৰহণ কৰিছে। দ্বিতীয় জোঁৱাই ডাঃ আনন্দেশ্বৰ বৰঠাকুৰ, যি গৰাকী লোকে বিশিষ্ট চিকিৎসক হিচাপে উত্তৰ ভাৰততে সুখ্যাতি অৰ্জন কৰিছে। তৃতীয় গৰাকী জোঁৱাই অসম চৰকাৰৰ সুদক্ষ বিষয়া। তেওঁ প্ৰশাসনীয় বিভাগত অতিৰিক্ত মুখ্যসচিব হিচাপে কাৰ্য্যনিৰ্বাহ কৰি আছে। তেওঁৰ নাম ভাৰস্ক বৰুৱা। চতুৰ্থ গৰাকী জোঁৱাই মদন প্ৰসাদ বেজবৰুৱা ভাৰত চৰকাৰৰ লণ্ডনস্থ বৈদেশিক মন্ত্ৰনালয়ৰ জ্যেষ্ঠ প্ৰশাসনীয়

বিষয়া। এই পদ লাভ কৰাটো অসমীয়া বিষয়া এজনৰ বাবে অতিশয় গৌৰৱৰ কথা। জীয়ৰী সকলৰ নাম যথাক্ৰমে সবিতা শৰ্মা, সুজাতা বৰঠাকুৰ, কৃষ্ণা বৰুৱা আৰু অনুৰাধা বেজবৰুৱা। মনোৰমা ভট্টাচাৰ্য্যৰ সাংসাৰিক জীৱনৰ আন এটি উল্লেখযোগ্য কৃতিত্ব হল বিয়াৰ পাছত বোৱাৰীক উৎসাহ-প্ৰেৰণা যোগাই তেওঁক আইনৰ স্নাতক পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হোৱাৰ সুযোগ প্ৰদান কৰা। বোৱাৰীয়ে বৰ্ত্তমানে গুৱাহাটী উচ্চ ন্যায়ালয়তে স্বামীৰ সহধৰ্মী সহযোগী হৈ ওকালতি ব্যৱসায় আৰম্ভ কৰিছে। শ্ৰীমতী ভট্টাচাৰ্য্যই ল'ৰা ছোৱালী সকলক আন আন সুকুমাৰ কলাৰ শিক্ষাৰো ব্যৱস্থা কৰি দিছিল।

সাহিত্যৰ প্ৰতি অনুৰাগ সৃষ্টি হয় মনোৰমাৰ ছাত্ৰী অৱস্থাতে। তেওঁৰ বিদ্যানুৰাগী মাতৃয়ে নিবে পঢ়াৰ উপৰিও ছোৱালী দুটিৰো গ্ৰন্থ পঢ়াৰ নিচা গঢ়ি তুলিছিল। নবীন চন্দ্ৰ সেনৰ গ্ৰন্থাৱলী, যোগীন্দ্ৰনাথ বসুৰ কাব্য, বঙ্কিমচন্দ্ৰ, ৰবীন্দ্ৰনাথ, মাইকেল মধুসূদন, শৰৎচন্দ্ৰ, অনুৰূপাদেৱী, কামিনীৰায়, স্বৰ্ণ কুমাৰীদেৱী আদি প্ৰখ্যাত বঙালী লিখক-লিখিকাৰ লিখনি মাকৰ যোগেদি তেওঁলোকে পঢ়িবলৈ পাইছিল। অসমীয়া সাহিত্যৰ বাছকবনীয়া গ্ৰন্থ সমূহ পঢ়াৰ লগতে পুৰনি অসমীয়া সাহিত্যও তেওঁলোকে অধ্যয়ন কৰিছিল। বিবিধ গ্ৰন্থ অধ্যয়নেৰে বিকশিত হোৱা মনোৰমাৰ অন্তৰে কাব্যিক সৌন্দৰ্য্য পান কৰাৰ বাবে আকুল হৈ পৰে। বিশ্বব্ৰহ্মাণ্ডৰ অসীম অনন্ত সৌন্দৰ্য্য ৰাশিয়ে তেওঁৰ অন্তৰত জগাই দিয়ে সীমাহীন অনন্ত কল্পনা। ছন্দবদ্ধ ভাষাৰে তেওঁ মনৰ ভাৱ দুই এটি লিখিব ধৰিলে। 'ঘৰ জেউতি' মহিলা আলোচনীত মনোৰমা ভট্টাচাৰ্য্যৰ 'সাবিত্ৰী' নামৰ এটি সৰু কবিতা প্ৰথম প্ৰকাশ পায়। তাৰ পাছত আৱাহন আলোচনীত তেওঁৰ দুটি গল্প প্ৰকাশ পাইছিল। এনেভাৱে শ্ৰীমতী ভট্টাচাৰ্য্যৰ কবিতা লেখা, গল্প লেখা নিচা গঢ় লৈ উঠে। ইয়াৰোপৰি বৈদিক সাহিত্য ৰাজিৰ অনুপম কাহিনী কিছুমানো তেওঁ লিপিবদ্ধ কৰে। প্ৰবন্ধ পাতিও কিছু সংখ্যক লিখিছে। সেইবোৰ বিভিন্ন আলোচনী পত্ৰিকাত সিঁচৰতি হৈ আছে।

কবি মনোৰমা ভট্টাচাৰ্য্যৰ প্ৰকাশিত কবিতাপুথি হ'ল 'মন বৃন্দাবন'। বিশ্বকবি ৰবিঠাকুৰৰ কেইটিমান কবিতাৰ অনুবাদেৰে আন এখনি গ্ৰন্থ 'হৃদয় যমুনা' ও প্ৰকাশ হৈছে। বৈদিক সাহিত্যৰ বিশিষ্ট নাৰীচৰিত্ৰক অৱলম্বন কৰি লিখা 'মহীয়সী গৰিয়সী' নামৰ গ্ৰন্থখনো প্ৰকাশৰ পথত আছে। গোঁসাই নাম, আইনাম আৰু বিয়ানামৰ পুথি এখনো যুগতাই থোৱা আছে। অ'ত ত'ত সিচৰতি হৈ থকা কবিতা আৰু প্ৰবন্ধৰ সংকলন দুটি কৰাৰ হেঁপাহো তেওঁ অন্তৰত পুহি ৰাখিছে।

ছাত্ৰী অৱস্থাৰ পৰাই কবিতা লেখা শ্ৰীমতী ভট্টাচাৰ্য্যই জীৱনৰ ভাটী-বয়সতহে গ্ৰন্থ আকাৰে কবিতা সংকলন প্ৰকাশ কৰি উলিয়ায়। সিয়ো আনৰ প্ৰচণ্ড হেঁচাত। আত্ম প্ৰকাশ আত্ম প্ৰচাৰ নিবিচৰা শ্ৰীমতী ভট্টাচাৰ্য্যক নিজানত ফুলি থকা সুগন্ধি পুষ্প স্বৰূপ বুলি কব পাৰি। তেওঁ বহুতো কবিতা ৰচনা কৰিছিল, যতনাই নোথোৱা বাবে কিছুমান হেৰাই গ'ল। সংখ্যাগত দিশত তেওঁৰ কবিতাৰ প্ৰকাশ কম হলেও ভাব আৰু ভাষাৰ ফালৰ পৰা গুণগতভাবে এই ক্ষেত্ৰত তেওঁ চহকী বুলিয়ে কব পাৰি। 'মন বৃন্দাবনৰ পাতে পাতে তাৰ উমান পোৱা যায়।

'মন বৃন্দাবন'ৰ ভূমিকাত বিশিষ্টা সাহিত্যিক, অধ্যাপিকা নীলিমা দত্তই লিখিছে . "এক বিশেষ আধ্যাত্মিক ভাবেই কবিৰ সকলো বোৰ কবিতা ৰঞ্জিত কৰিছে বুলি উপলব্ধি হৈছে। বহুকালৰ পৰা কবিৰ অন্তৰৰ কাব্যিকফল্গুধাৰাই মনৰ গভীৰত যেন ৰচিছে এখনি বৃন্দাবন, য'ত—

"যমুনাৰ তীৰে তীৰে যায় কানু ধীৰে ধীৰে
সুৰে তালে নূপুৰ বজাই।"

আৰু জীৱনৰ সুখ, দুখ, আনন্দৰ মাজত কবিক বিভোৰ কৰি ৰাখিছে যেন বৃন্দাবনৰ বাঁহীৰ সুৰে,

"যমুনাৰ তীৰত বহি কানুৱে বজায় বাঁহী
মনপ্ৰাণ হৰি নিয়া তান—

নবয় যমুনা নৈ ,   থমকি থাকিল বৈ
ফিৰি পথ ধৰিল উজান ।”

জীৱন মৰণৰ সকলো বোধকে কবিয়ে পৰম ভক্তি ভাবেৰে উৎসৰ্গা কৰিবলৈ বিচাৰিছে বৃন্দাবন ধামৰ সমুজ্জল প্ৰেমৰ পোহৰৰ বুকুত—

শীতৰ বিদীৰ্ণানৈ, ক্ষীণ গতি আছে বৈ
শকতি যোগায় প্ৰিয় মিলন আশায়
পাব আকাঙ্খিত ধন, দীপ্ত হব ৰিক্ত মন
ৰত্নৰ সম্ভেদ যেন দিলে কোনোবাই—
স্থিৰ চিত্তে আগবাঢে সমুদ্ৰ ধিয়াই ।

অপাৰ সমুদ্ৰলৈকে যেন কবিৰ কবিতা ধাৰা প্ৰবাহিত হৈছে স্বতস্ফুৰ্ত্ত ভাবে । শ্ৰীমতী ভট্টাচাৰ্য্যাই তেওঁৰ কবিতাক আধুনিক সাজসজ্জা পিন্ধোবা নাই বা পিন্ধাব খোজা নাই যদিও পুৰাতন স্বকীয় ৰূপতেই চিৰন্তন কাব্যিক সৌন্দৰ্য্যক সহজে প্ৰকাশ কৰিব পাৰিছে কাৰণে 'মন বৃন্দাবন' মনোগ্ৰাহী হৈ উঠিছে ।”

'মন বৃন্দাবন' ত লেখিকাই 'নিজস্ব কথা কেই আষাৰ মানত' এনেধৰণে কৈছে ঃ “সৰুৰে পৰাই কবিতাৰ প্ৰতি মোৰ আকৰ্ষণ দুৰ্বাৰ । কবি যতীন্দ্ৰনাথ দুবৰা, ডিম্বেশ্বৰ নেওগ আৰু ৰত্নকান্ত বৰকাকতি আছিল মোৰ প্ৰিয় কবি । ভাল লগা কবিতা বোৰ মুখস্থ হৈ গৈছিল ।

বিবাহ হৈ যোবাৰ পিচতো পঢ়া আৰু লিখাৰ অভ্যাস একেবাৰে হেৰাই যোবা নাছিল । লিখা পঢ়াৰ ক্ষেত্ৰত মোৰ স্বামী স্বৰ্গীয় মাধব চন্দ্ৰ ভট্টাচাৰ্য্য দেবৰ পৰাও উৎসাহ উদ্দীপনা পাইছিলো

সংসাৰৰ সমস্যাবলী আৰু জীবনলৈ অহা ঘাত-প্ৰতিঘাত বোৰে লিখাৰ উত্তম একেবাৰে নোহোবা কৰিব নোৱাৰিলেও প্ৰকাশৰ প্ৰেৰণা নোহোবা কৰিছিল । জীবনৰ বিভিন্ন পৰিস্থিতি আৰু পৰিবেশৰ সম্মুখীন হবলগীয়া সময়ৰ সুখ, দুখ, আশা-নিৰাশাৰ, পোৱা-হেৰুওৱা, অভিমান অভিলাষ আদি নানান অনুভূতিৰ ছবি

কবিতাৰঁ মাজতেই সাঁচি ৰাখিছিলোঁ। যত্ন কৰি নৰখা কাৰণে বেচি ভাগেই হেৰাই গ'ল।"

বহু বছৰ বিৰতিৰ পাছত মোৰ কবিতাই আকৌ প্ৰকাশ পালে, লেখিকা সমাৰোহ, আলোচনা চক্ৰ, কবিচক্ৰ আৰু সাম্প্ৰতিক কালৰ বিভিন্ন পত্ৰিকা আলোচনীৰ পাতত।"

কবি মনোৰমা ভট্টাচাৰ্য্যৰ জীবন ভাৰতীয় আদৰ্শৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত। ব্যক্তিগত জীবনৰ মহত্বৰ উপৰিও এওঁৰ কবিতাত ঠায়ে ঠায়ে আছে বিষাদৰ সুৰ, নিৰাশাৰ সুৰ।

প্ৰাণতে লুকায় প্ৰাণৰ বেদনা
মনতে মৰহে মনৰ বাসনা
তথাপিতো কৰে আশাই ছলনা
নিৰাশাই পৰিহাস
কবিতা নহয় মোৰ জীবনৰ
অসফল অভিলাষ।

জীবনৰ প্ৰতি মমতা, দহৰ প্ৰতি আত্মীযতাও কবি গৰাকীৰ অন্তৰত থকাৰ উমান পোবা যায়—

তাকতো আৰু নাই মোৰ প্ৰয়োজন
ময়ো হয়তো নহওঁ আৰু তাৰ সেই
আপোনজন।
তথাপিতো আঁচলেৰে জোকাৰি তাৰ ধূলি
মৰমেৰে কোলাত ললো তুলি।

মনোৰমা ভট্ৰাচাৰ্য্যৰ জীৱন বীনৰ বাজি উঠা মধুৰ সুৰটো হ'ল আধ্যাত্মিকতাৰ সুৰ। বৈদিক সাহিত্য ৰাজিৰ ক্ষীৰ সাগৰত অৱগাহন কৰি মনোৰমাই ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ ভাৰতীয় দৰ্শনৰ মূল তত্ত্বৰোৰ উপলব্ধি কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। তাতে আকৌ তেওঁ এগৰাকী সুকণ্ঠী নামতী। গীত পদ নিজে ৰচনা কৰি নিজে সুৰদি সঙ্গী সকলৰ সৈতে তেওঁ নাম ঘৰত নিত্য প্ৰসঙ্গ কৰাৰ লগতে উক্ত গীত সমূহ গায় ভাৰতৰ বিভিন্ন তীৰ্থস্থান পৰিভ্ৰমন কৰি

মহাভাৰতীয় আত্মাৰ স্বৰূপ তেওঁ চিনিছে আৰু জানিছে। ভাৰতীয় সনাতন ধৰ্মৰ সোঁতত তেওঁৰ মন প্ৰাণ উটি ভাঁহি গৈ চিৰ শান্তিময় পৰম জনৰ স্পৰ্শ লাভ কৰাটো তেওঁৰ একান্ত বাসনা সেয়েহে তেওঁৰ কবিতাত পাওঁ—

"নাই মোৰ পুণ্যফল নাই মোৰ মনোবল
নাই মোৰ একোবেই নাই
আশা তুমি বল তুমি ৰাজ ৰাজেশ্বৰ স্বামী
দুখিতৰ তুমিয়ে সহায়।
আশাৰ প্ৰদীপ জ্বালি ৰলো মই বাট চাই
শুনো যেন মুৰলীৰ তান
নয়ন মুদিলে মই দেখো যেন হৃদয়ত
শ্যাম ৰূপ নয়নাভিৰাম।

শ্ৰীমতী ভট্টাচাৰ্য্যৰ কবিতাত বিশ্বখনি কৰৰ সৃষ্টি খনৰ অপৰূপ বৰ্ণনাও মূৰ্ত্তিমান হৈ পৰিছে। কবিৰ কাব্যিকতাও মন কৰিবলগীয়া—

"নিৰ্মল আকাশখনি উজ্জ্বল নীলিম
হাঁহি আছে পূৰ্ণ শশী সংশয় বিহীন
ভাঁহি আহে দূৰণিৰ সংগীতৰ
মৃদু গুঞ্জৰণ।
বন-উপবনভৰি কুসুমৰ মেলা
কুসুমে পল্লৱে মিলি অপৰূপ খেলা
সুবাসে অধীৰ কৰে
ৰজনীৰ ধীৰ সমীৰণ।
বননিৰ কুসুমিত তৰুৰ শাখাত
পখীয়ে সাজিছে নীড নবীন আশাত
পখীৰ কাকলি কৰে
শ্ৰৱণত মৌ বৰিষণ।

অসমৰ অস্তিত্বৰক্ষাৰ আন্দোলনত বীৰাঙ্গনাৰ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছিল এই গৰাকী বয়োবৃদ্ধা মহিলাই। আন্দোলনৰ প্ৰায়বোৰ

কাৰ্য্যসূচীতে মহিলা সকলক সবল নেতৃত্ব দিয়া শ্ৰীমতী ভট্টাচাৰ্য্যই কবিতাৰেও স্বদেশ প্ৰেমৰ আহ্বান উদাও কণ্ঠে ঘোষিছিল

"অতীতৰ গৌৰৱ সুৱৰি
সপোন বিলাস পৰিহৰি
যোগ্য পৰিচয় দিয়া অসমৰ নাৰী।
মোহমুগ্ধ পতিপুত্ৰ ভ্ৰাতা সকলক
যি সকল এতিয়াও
নিমগন সুখ সপোনত
সত্যপথ, ধৰ্ম্মপথ দিয়া দেখুৱাই।
যোগমায়া ৰূপধৰি তুমি নজগালে
জগাওতা আৰু কোনো নাই।"

শ্ৰীমতী ভট্টাচাৰ্য্যৰ লিখনিৰ মন কৰিব লগীয়া কথা হ'ল জীৱনৰ মূল্যবোধ সম্বন্ধে স্পষ্ট ধাৰণা। সুস্থ জীৱন বোধে, অভিজ্ঞতাৰ মূল্যবোধে, মহাজাগতিক অনুভূতিৰ প্ৰতিধ্বনিয়ে তেওঁৰ লিখনিক দান কৰিছে সাহিত্যৰ প্ৰকৃত মৰ্য্যাদা। আনহাতে কিছু পৰিমাণে হলেও শ্ৰীমতী ভট্টাচাৰ্য্যই সংস্কৃত সাহিত্যৰো ৰস আস্বাদন কৰিবলৈ পাইছে। সেয়েহে তেওঁৰ লিখা কিছু পৰিমাণে সংস্কৃত গন্ধী। সংস্কৃত সাহিত্যৰ সতে চিনাকি হোৱা হেতুকেই তেওঁৰ লিখনিত ভাষাৰ বিশুদ্ধ প্ৰয়োগ, মনোমোহা শব্দ চয়ন আৰু ৰসমধুৰ চিন্তাগধুৰ ভাব প্ৰকাশিত হৈছে। ভাষাৰ ওপৰত থকা তেওঁৰ দখল আৰু জ্ঞানৰ গভীৰতা তেওঁৰ যিকোনো লিখনি পঢ়িলেই বুজা যায়। তেওঁৰ গদ্য সাহিত্যৰ নমুনা একাংশ দিয়া হ'ল—"নক্ষত্ৰভূষিতা ৰজনীক সমাগতা দেখি চন্দ্ৰদেৱেও জ্যোৎস্নাৰে আবৃত হৈ আকাশমাৰ্গত দেখা দিছেহি। সীতা, তোমাৰো পতিৰ লগত মিলিত হোৱাৰ সময় সমুপস্থিত। অতএৱ, তুমি এতিয়া ৰামচন্দ্ৰৰ ওচৰলৈ গমন কৰা। ৰঘুনন্দনেও নিশ্চয় তোমাৰ কাৰণে অপেক্ষা কৰি আছে।"

"মৈথিলি! মধুৰ বচনেৰে তুমি মোক সন্তোষ দিছা। মোৰ সাক্ষাতে, দিব্যভূষণেৰে শোভাময়ী হৈ মোৰ প্ৰীতিবৰ্দ্ধন কৰা।"

মনোৰমা ভট্টাচাৰ্য্যই মোক দিয়া এটি অমূল্য উপহাৰৰ কথা এইক্ষেত্ৰত প্ৰণিধান যোগ্য। আমাৰ ঘৰৰ নাম অনুসৰি 'কুঞ্জ কানন' নামেৰে লিখি দিয়া এটি সুন্দৰ কবিতা। এনে উপহাৰ কেইজনে কাক দিব পাৰিছে! এয়া তেওঁৰ কবি মনৰ প্ৰকৃত পৰিচয়।

শ্ৰীমতী ভট্টাচাৰ্য্য সমাজৰ কামৰ লগতো জড়িত যদিও তেওঁ সমাজসেৱী বুলি জহাই ফুৰিবলৈ ভাল নাপায়। নীৰৱে-নিৰলে তেওঁ সমাজৰ কামত ব্ৰতী হৈ আছে। এসময়ত নিজে সূতা কাটি দুখীয়া বিধবা বোৱনী সকলৰ মাজত সূতা বিলাই আনন্দ লাভ কৰিছিল, নিজ জন্মগাওঁ কুলবিল সত্ৰত ৺মাতৃ উত্তম সুন্দৰী দেৱীৰ স্মৃতিত প্ৰতিষ্ঠাপিত হোৱা "উত্তম সুন্দৰী বালিকা বিদ্যালয়ত" উলৰকাম, চিলাইৰ কাম, উন্নত ধৰণে ৰন্ধা-বঢ়া কৌশল আদিৰ প্ৰশিক্ষণ অবৈতনিকভাৱে তেওঁ ছাত্ৰীসকলক প্ৰদান কৰিছিল। মনোৰমা ভট্টাচাৰ্য্যই পৈনত শিপিনী মাতৃদেৱীৰ পৰা তাত শিল্প-সুন্দৰভাৱে আয়ত্ত কৰিছিল। সৌ সিদিনালৈ কে তেওঁ তাঁতশালত ধুনীয়া ধুনীয়া কাপোৰ বৈ লৈছিল। উল্লেখযোগ্য যে তেওঁৰ মাতৃয়ে নিজহাতে সূতা কাটি এবেলি মহাত্মাগান্ধীক চুৰীয়া বৈ উপহাৰ দিছিল।

শ্ৰীমতী ভট্টাচাৰ্য্যৰ সংগীত-কলাৰ প্ৰতিও বিশেষ ধাপ আছে। তেওঁ ৰবীন্দ্ৰ সংগীত, ভজন আদি গাব পৰাৰ উপৰিও এচৰাজে। বজাবলৈ শিকিছিল। তেওঁ লৰা ছোৱালী বিলাককো সংগীতৰ প্ৰতি আগ্ৰহী কৰি তুলিছিল। পুত্ৰ কন্যা সকলক গান গাবলৈ আৰু বেহেলা বজাবলৈ গৃহশিক্ষকৰ হতুৱাই শিকাইছিল।

কবলৈ গ'লে সৰ্ব্বগুণসম্পন্না এই গৰাকী মহিলা লোকচক্ষুৰ আঁৰতে লুকাই থাকিল। হয়তো প্ৰকাশ-বিকাশৰ সুযোগ-সুবিধা আৰু উপযুক্ত ক্ষেত্ৰ পালে তেওঁৰ খিয়াতি দেশৰ চুকে কোনে বিয়পি পৰিল হেঁতেন।

সংস্কৃতি সম্পন্না, কৰ্মপ্ৰানা, আদৰ্শব্ৰতী এই গৰাকী মহিলাৰ জীৱন জেউতিয়ে আনকো পোহৰাই তোলক। শ্ৰীমতী ভট্টাচাৰ্য্যই সুস্বাস্থ্যৰে দীৰ্ঘজীৱন লাভ কৰক—এয়েই কামনা।

লপোৱা মাধুৰী দত্ত

বিষ্ণুপ্ৰিয়া দত্ত বৰুৱা

আমাৰ সমাজত বহু প্ৰতিভাময়ী মহিলা আছে। সেই সকলৰ কোনোবা গৰাকী হয়তো সংসাৰ বেহুৰ মাজত সোমাই পৰিছে, কোনোবা গৰাকী সামাজিক স্বীকৃতি নোপোৱাকৈয়ে নীৰৱ হৈ পৰিছে। কাৰোবাৰ হয়তো সাংসাৰিক অশান্তিয়ে প্ৰতিভাৰ ওপৰত প্ৰলেপ সানিছে। এনেবোৰ কাৰণতে জীয়ৰী কালত সংগীত সাধনা কৰা সকলৰ কণ্ঠ নীৰৱ হৈ যায়, কাপ মৈলাম হাতত তুলি লোৱা সকলেও সেই অধ্যায় সামৰি সাংসাৰিক দায়-দায়িত্ব পালন কৰিয়েই কালাতিপাত কৰে। অতি কম সংখ্যক মহিলাইহে সাংসাৰিক দায়বদ্ধতাৰ মাজত থাকিও সৃষ্টিৰ প্ৰেৰণাৰে অনুপ্ৰাণিত হৈ নিজৰ প্ৰতিভা বিকাশ কৰিবলৈ লগতে সমাজৰ হিত সাধিবলৈ যত্নপৰ হয়।

তেনে এগৰাকী ধৰ্মপ্ৰাণা, প্ৰতিভাশালী মহিলাক লগ ধৰিবলৈ গৈছিলোঁ। গুৱাহাটীৰ আমবাৰীত থকা তেখেতৰ বাস ভৱনলৈ। হাতত মাহপ্ৰসাদ আৰু নিৰ্মালিৰ পাত এখন লৈ গোঁসাইঘৰৰ পৰা ওলাই আহিছিল তিনি কুৰিৰো অধিক বয়সৰ আইতা এগৰাকী। এটি মিঠা হাঁহি মাৰি ক'লে—"লোৱা, মুখত দিয়া চোন দুটা মান।" আগতেও কাহানিও লগ নোপোৱা মানুহ গৰাকীক আপোন যেন লাগি গ'ল।

মুৰ দোঁৱাই প্ৰসাদ নিৰ্মালি গ্ৰহণ কৰি আইতাক ক'লো—"আপোনাৰ বিষয়ে দুই এটা কথা জানিবৰ বাবে কাষ চাপিছোঁহি।"

"কিনো জানিব খুজিছা? মই এজনী অতি ক্ষুদ্ৰ মানুহ। মোৰ জীৱনৰ বিষয়ে জানিবৰ কিনো আছে?"

এই গৰাকীয়েই নিৰহঙ্কাৰী, সহজ সৰল চিত্তৰ আইতা শ্ৰীমতী বিষ্ণুপ্ৰিয়া দত্ত বৰুৱা। তেখেতৰ জন্ম হয় ১৯১৬ চনত, জন্মাষ্টমীৰ দিনা। বয়সে গৰকি যোৱা শ্ৰীমতী দত্ত বৰুৱাই পাৰিবাৰিক এশ এবুৰি জঞ্জালৰ আউল মাৰি এসময়ত পুথি প্ৰণয়ন কৰিছিল। সেই সময়ত স্কুলৰ মুখ নেদেখাকৈ, কেৱল অলপীয়া ঘৰুৱা শিক্ষাৰে, কম বয়সতে বিয়া হৈ জাকৰুৱা পৰিয়াল এটি চম্ভালিব লগা মহিলা এগৰাকীয়ে সাহিত্য সাধনা কৰাতো উজ্জ্বল প্ৰতিভাময়ী হোৱাৰে নিদৰ্শন। তেখেতে মুঠতে ছয়খন পুথি প্ৰণয়ন কৰি প্ৰকাশ কৰিছিল। সেই কেইখন হৈছে—শিশুকৃষ্ণ, কৃষ্ণলীলা, সতী কাহিনী, ধ্ৰুৱ চৰিত, প্ৰহ্লাদ চৰিত, সপ্তবীৰ ৰহস্য। বিখ্যাত পুথি ব্যৱসায়ী হৰিনাৰায়ণ দত্তবৰুৱাৰ ঘৰৰ বোৱাৰী হৈ আহি তেখেতে পুথি পঢ়াৰ লগতে সাহিত্য ৰচনাৰো বহল পৰিৱেশ এটা পাইছিল। সেই পৰিবেশ আৰু সুযোগৰ সদ্ব্যৱহাৰৰ বাবেই অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ বহল ক্ষেত্ৰখনত তেখেতৰ নামো লিপিবদ্ধ হৈ থাকিল।

চামতা অঞ্চলৰ ধৰ্মপুৰ মৌজাৰ মৌজাদাৰ ধৰণীধৰ চৌধুৰী দেৱৰ জীয়াৰী শ্ৰীমতী বিষ্ণুপ্ৰিয়া সেই সময়ৰ অন্যান্য ছোৱালীৰ দৰে ঘৰ[illegible] আৱদ্ধ আছিল। সেই সময়ৰ পৰ্দা প্ৰথাই আমাৰ নাৰী সকলক কেনেদৰে অসূৰ্য্যম্পৰ্শা কৰি ৰাখিছিল, সেই কথা কাৰো অবিদিত নহয়। অৱশ্যে মানুহৰ আগ্ৰহ আৰু নিষ্ঠা প্ৰবল হলে সেই আগ্ৰহ কেতিয়াও বিফলে নাযায়। পঢ়াশুনাৰ প্ৰতি বিষ্ণুপ্ৰিয়াৰ ধাউতি আছিল অপৰিসীম আৰু সেয়ে কোনো শিক্ষানুষ্ঠানৰ দুৱাৰদলি নগচকাকৈয়ে তেওঁৰ আখৰৰ লগত পৰিচয় ঘটিছিল। উদাৰমনৰ শিক্ষানুৰাগী পিতৃয়ে তেওঁৰ বাবে গৃহ শিক্ষকৰ ব্যৱস্থা কৰি দিছিল। শিশুকন্যাৰ গৃহ শিক্ষকৰ তত্বাৱধানত পাঠ গ্ৰহণ আৰম্ভ হল আৰু এদিন এই কন্যাটিয়েই এটি সু সংস্কৃত মনৰ অধিকাৰী হৈ লেখিকা-ৰূপে সমাজত নিজৰ প্ৰতিভা বিস্তাৰ কৰিলে।

প্ৰচলিত নিয়ম অনুযায়ী পুষ্পিতা নৌহওঁতেই তেখেতৰ বিয়া হৈছিল নলবাৰীৰ প্ৰখ্যাত দত্ত বৰুৱা পৰিয়ালৰ বিচিত্ৰ নাৰায়ণ দত্ত

বৰুৱাৰ লগত। চৈধ্য বছৰ বয়সত তেখেত স্বামী গৃহলৈ আহে। দত্ত বৰুৱা পৰিয়াল আছিল নলবাৰীৰ কালাকুছি গাঁৱৰ। পিছত তেওঁলোক নলবাৰী চহৰৰ উপকণ্ঠ খাতাবাৰীলৈ উঠি আহে। মিটিৰ কুটুম, ঘনিষ্ঠ বন্ধু-বান্ধৱৰ সমাগমত গমগমাই থকা এখন ভৰাঘৰ দত্ত বৰুৱা পৰিয়ালৰ। বিচিত্র নাৰায়ণ দত্ত বৰুৱাৰ ববককায়েক হৰিনাৰায়ণ দত্ত বৰুৱা যোৰহাট নৰ্মাল স্কুলৰ শিক্ষক হৈ থাকোঁতে যোৰহাটতে ককায়েকৰ তত্ত্বাৱধানত বিচিত্র নাৰায়ণৰ শিক্ষা জীৱন আৰম্ভ হয়। বিবাহৰ সময়ত বিচিত্র নাৰায়ণ দত্ত বৰুবা আছিল নলবাৰী গৰ্ডন হাইস্কুলৰ শিক্ষক।

এটা যৌথ পৰিয়ালৰ শাহু-জেশাহু, জা, ননদ আদিৰ মাজত নতুন কইনা হৈ আহি সকলোৰে লগত মিলিজুলি থকাৰ স্মৃতি ৰোমন্থন কৰি শ্ৰীমতী বিষ্ণুপ্ৰিযা দত্ত বৰুবা আজিও পুলকিত হৈ পৰে। তেখেতৰ সেই ভাব ৰাশি এইদৰে সদৰি কৰিছিল— “দ্ৰৌপদীয়ে পঞ্চপতিক নিজৰ কামেৰে আৰু সজ গুণেৰে বশ কৰিছিল। মানুহৰ লগত সৌহাৰ্দ্য ৰাখি চলিবলৈ বুজা পৰাৰ [illegible]জেৰে কাম কৰিব লাগে। মানুহ যিমানেই বেয়া নহওক কিয়, সজ আচৰণৰ দ্বাৰা বশ কৰিব পাৰি।” এই কথাখিনিয়ে শ্ৰীমতী দত্ত বৰুৱাৰ চাৰিত্ৰিক দৃঢ়তা প্ৰকাশ কৰিছে।

শ্ৰীমতী দত্ত বৰুবা ধৰ্ম পৰাযণা সাত্ত্বিক মহিলা। তাতে আকৌ শাহু আইৰ সান্নিধ্যই তেখেতক কৰ্মকুশলী কৰি তুলিছিল। তেখেতৰ মাতৃ ৺সুন্দৰ প্ৰিয়া চৌধুৰী আছিল ধৰ্মভীৰু মহিলা। মাতৃৰ অনুপ্ৰেৰণাতে নিচেই কম বয়সৰ পৰাই তেখেতে ৰামায়ণ, মহাভাৰত ভাগৱত আদি ধৰ্ম গ্ৰন্থ সমূহ পঢ়িবলৈ লয়। কঠোৰ ভাবে ধৃতি নীতি মানি চলা শহুৰৰ ঘৰলৈ আহি তেখেতে শৰণ লৈ সমূহীয়া ৰান্ধনিশাল খন চম্ভালি লব লগা হয়। সাংসাৰিক জীৱনত কোনোদিনেই কোনো কামলৈ অনীহা প্ৰকাশ নকৰাৰ বাবে শাহু আইৰ মৰম-চেনেহ আৰু পৰিয়ালৰ অন্যান্য সকলৰ পৰাও ওবে জীৱন মিঠা ব্যৱহাৰ পাই আহিছে। পুৱাৰ প্ৰসঙ্গেৰে শহুৰৰ ঘৰৰ

দিনটোৰ কাম আৰম্ভ হয়। সেই সজ অভ্যাস তেখেতে আজিও পালন কৰি আহিছে। সম্প্ৰতি প্ৰায় আঠ ঘণ্টা মান সময় তেখেতে গোঁসাই ঘৰত নাম প্ৰসঙ্গ কৰি কটায়। বৰ্ত্তমান জীবনৰ বিয়লি বেলা নাম অমৃত পান কৰি এটি শান্তিময় জীবন অতিবাহিত কৰিছে শ্ৰীমতী দত্ত বৰুবাই।

ভাদমাহৰ গুৰুজনাৰ তিথি উপলক্ষে শহুৰৰ ঘৰত সাতদিন সাতৰাতি পাল নাম চলিছিল। সেই কেইদিন ভকত সকলৰ সেবা শুশ্ৰূষা বোবাৰী সকলে ভক্তি সহকাৰে কৰিছিল। বোৱাৰী জীবনৰ আৰম্ভনিৰ পৰাই এনেদৰে শ্ৰীমতী দত্ত বৰুবাই এটি সুশৃংখল আধ্যাত্মিক জীবন অতিবাহিত কৰি আহিছে। আধ্যাত্মিকতাক সাংসাৰিক জীবনৰ লাখুটি স্বৰূপ বুলি ভবা সুকণ্ঠী নামতী শ্ৰীমতী দত্ত বৰুবাই আনৰ অন্তৰতো আধ্যাত্মিকতাৰ ভাব জগাই তুলিবলৈ সক্ষম হৈছে।

গ্ৰন্থ প্ৰকাশ আৰু বিক্ৰিৰ ক্ষেত্ৰত সুনাম অৰ্জন কৰা অসমৰ অন্যতম প্ৰতিষ্ঠান 'লয়াৰ্চ বুক ষ্টল'ৰ স্বত্বাধিকাৰী স্বনামধন্য বিচিত্ৰ নাৰায়ণ দত্ত বৰুবাৰ পত্নী বিষ্ণুপ্ৰিয়া দত্ত বৰুবা আছিল স্বামীৰ একান্ত অনুগামী। সেয়েহে তেখেত সকলৰ দাম্পত্য জীৱন আছিল সুখ শান্তিৰে পৰিপূৰ্ণ। তেখেত সকলৰ সংসাৰলৈ আহিছিল দহোটি সন্তান। পাঁচটি পুত্ৰ সন্তানৰ তিনটিৰ চেমনীয়া কালতে আকস্মিক বিয়োগ ঘটে। ঈশ্বৰ বিশ্বাসত অচল-অটল স্বামী স্ত্ৰী দুয়োজনে পুত্ৰ শোককো ঈশ্বৰৰ লীলা বুলিয়েই অকম্পিত চিত্তেৰে গ্ৰহণ কৰিছিল।

জীৱনৰ মাজ বয়সত শ্ৰীমতী দত্ত বৰুৱাই স্বামীৰ সৈতে উত্তৰ আৰু দক্ষিণ ভাৰতৰ বিভিন্ন তীৰ্থ স্থান দৰ্শন কৰিবলৈ গৈছিল। এই ভ্ৰমণে তেখেতক নতুন নতুন অভিজ্ঞতা অৰ্জন কৰাত সহায় কৰিছিল। এক শৰণ ভাগৱতী ধৰ্মৰ একান্ত অনুগামী শ্ৰীমতী দত্ত বৰুৱা সম্প্ৰতি গুৱাহাটীৰ শংকৰদেৱ নামঘৰৰ সৈতে নিবিড়ভাবে জড়িত।

শ্ৰীমতী দত্ত বৰুৱা এসময়ত এগৰাকী নিপুণা শিপিনী আছিল।

ঘৰৰ প্ৰয়োজনীয় প্ৰায়বোৰ কাপোৰ কানি তেখেতে নিজেই বৈ কাটি লৈছিল। সম্প্ৰতি বয়সৰ ওচৰত সেও মানি তাঁতশাল খন সামৰি থৈছে। তেখেতৰ চৰিত্ৰত ৰক্ষণশীলতা আছে যদিও তেখেত সময়ৰ লগত মিলিব পৰা এটি উদাৰ মনৰো অধিকাৰিণী। বোৱাৰী সকলক নিজৰ চখ অনুযায়ী চলাত কোনো দিনে বাধা আৰোপ কৰা নাই। বৰ বোৱাৰী ৰীণা দত্ত বৰুবাক ঘৰতে থকা ছপাশাল খনৰ দায়িত্ব দিছে।

আজিৰ চাম মহিলালৈ গৃহস্থী খন সুশৃঙ্খলিত ভাবে চলাই নিয়াৰ বাবে শ্ৰীমতী দত্ত বৰুৱাই এই বাণী প্ৰেৰণ কৰিছে—“মাক জনীয়ে পুৱা সন্ধিয়া গোঁসাই ঘৰত নিয়মীয়াকৈ সোমোবা দেখিলে লৰা ছোৱালীও সোমাব। সন্ধিয়া চৰাই চিৰিকতি বাহলৈ আহে। লৰাছোৱালীও সময় মতে ঘৰলৈ আহিব লাগে। নাহিলে কাৰণ সুধিব লাগে। শাসন এনেবোৰ ক্ষেত্ৰতহে দৰ্কাৰ। ঘৰৰ গৃহিনী গৰাকীয়ে ৰান্ধনী শালখন আনৰ ওপৰত এৰি দিব নালাগে। নিজ হাতে ৰান্ধি বাঢি গৃহস্থক, লৰা-ছোৱালীক খোৱা মুঠি আগবঢাই দিলে খাওতাৰো তৃপ্তি, দিওঁতাৰো আনন্দ।”

নিজৰ সংসাৰ খন সুন্দৰভাবে পৰিচালিত কৰি, লৰা ছোবালীক উপযুক্ত শিক্ষাৰে শিক্ষিত কৰিও বিষ্ণুপ্ৰিয়াই অসমীয়া ভাষা সাহিত্যৰ ভৰাল চহকী কৰিছে। তেখেতৰ আটাই কেইটি সন্তান উচ্চ শিক্ষিত আৰু সজ চৰিত্ৰৰ অধিকাৰী। তেখেতৰ অন্যতম পুত্ৰ সন্তান শ্ৰীখগেন্দ্ৰ নাৰায়ণ দত্ত বৰুৱাই অনুবাদ সাহিত্যৰে অসমীয়া ভাষা সাহিত্যলৈ বৰঙনি আগবঢাইছে। হয়তো আধুনিক যুগৰ পৰিবেশ পোবা হেঁতেন শ্ৰীমতী দত্ত বৰুৱাৰ পৰা আমি আৰু অধিক সম্পদ লাভ কৰিলো হেঁতেন। তথাপিও বিদ্যালয়, বিশ্ববিদ্যালয়ৰ চাব মোহৰ মৰা শিক্ষা নোহোৱাকৈয়ে তেখেতে ভাষা জননীলৈ যি সেৱা আগ বঢ়ালে সেৱা নিশ্চয় স্মৰণীয় আৰু বৰণীয় হৈ থাকিব।

বৰ্ত্তমান ওঠৰতা নাতি নাতিনীৰে পৰিবেষ্টিত এই গৰাকী লেখিকা আইতাই সুস্থ সবল দীৰ্ঘ জীৱন লাভ কৰি অসমীয়া

মহিলাৰ গৌৰবৰ জয়ধ্বজা উৰুৱাই থাকক—ইয়াকেই ঈশ্বৰৰ ওচৰত প্ৰাৰ্থনা জনালোঁ।

শ্ৰীমতী বিষ্ণুপ্ৰিয়া দত্ত বৰুৱাৰ সাহিত্য কীৰ্ত্তি: অহৰহ গ্ৰন্থৰ লগত সম্বন্ধ স্থাপন হোৱা-স্বামীৰ অনুপ্ৰেৰণাতে শ্ৰীমতী দত্ত বৰুৱাই হাতত কলম তুলি লয়। দত্ত বৰুৱা পৰিয়ালত সাহিত্যচৰ্চ্চাৰ বাবে আছিল অনুকুল পৰিবেশ। তাতে আকৌ সম্বন্ধ গঢ়ি উঠিছিল বিখ্যাত লেখকৰ প্ৰখ্যাত গ্ৰন্থ সমূহৰ লগত। শ্ৰীমতী দত্ত বৰুৱাৰ অধ্যয়নৰ প্ৰতি আছিল গভীৰ অনুৰাগ। গ্ৰন্থ অধ্যয়নে তেখেতক লিখনি তুলি লবলৈ প্ৰেৰণা যোগাইছিল। প্ৰথমতেই উল্লেখ কৰা হৈছে—শ্ৰীমতী দত্ত বৰুৱাই শিশুকৃষ্ণ, কৃষ্ণলীলা, ধ্ৰুৱ চৰিত, প্ৰহ্লাদ চৰিত, সতীকাহিনী, সপ্তবীৰ ৰহস্য আদি ছ খন গ্ৰন্থ ৰচনা কৰিছে। ইযাৰ উপৰিও অপ্ৰকাশিত অবস্থাত দুখন পুথি আছে। এখন মহাপুৰুষ শংকৰদেৱৰ অমৃতময় বাণী সমূহৰ ওপৰত লিখা আৰু আনখন মহাভাৰতৰ বীৰপুৰুষ সকলৰজীৱন-গাঁথা।

শ্ৰীমতী দত্ত বৰুবাৰ প্ৰথম প্ৰকাশিত পুথি শিশুকৃষ্ণ চাৰিকুৰি বাৰ পৃষ্ঠাৰ। এইখন শিশুহঁতৰ উপযোগীকৈ লিখা পুথি। ১৯৫৬ চনতে প্ৰকাশিত পুথি খনৰ দ্বিতীয় আৰু তৃতীয় মুদ্ৰণ হয় ১৯৬২ আৰু ১৯৮৭ চনত। এই পুথিৰ আগ কথাত লেখিকাই তেখেতৰ উদ্দেশ্য এইদৰে নিবেদন কৰিছে: “যিদৰে আমাৰ জাতিৰ পিতা বাপুজীয়ে লৰাকালতে হৰিশ্চন্দ্ৰৰ উপাখ্যান পঢ়ি তেওঁৰ ধৰ্ম ভাব আৰু পিতৃমাতৃৰ প্ৰতি ভক্তি জন্মিছিল, সেইদৰে আমাৰ দেশৰ কণ কণ লৰাছোৱালী বিলাকে ভগৱান শ্ৰীকৃষ্ণৰ বাল্যকালৰ অলৌকিক কাৰ্য্যকলাপ, ভাবভঙ্গী, ৰংধেমালি আদিৰ কথা পঢ়ি আনন্দ লাভ কৰক আৰু সজ আদৰ্শ গ্ৰহণ কৰক।” পুথিৰ ভাষা ৰসাল আৰু শিশু উপযোগী। ধ্ৰুৱ চৰিত আৰু প্ৰহ্লাদ চৰিতো শিশুগ্ৰন্থ। এই দুইখন গ্ৰন্থতে কাহিনী ভাগৰ সচিত্ৰ বৰ্ণনা দিয়া হৈছে আৰু এই বৰ্ণনা বৰ শুৱলা হৈছে।

‘কৃষ্ণলীলা’ পুথিখনত ভগবান শ্ৰীকৃষ্ণৰ বিভিন্ন লীলা সুন্দৰ

সাৰলীল ভাষাৰে বৰ্ণোৱা হৈছে। এই পুথিত শ্ৰীকৃষ্ণৰ কৈশোৰ কালৰ পৰা মহাপ্ৰয়াণলৈকে কাহিনী ভাগ সামৰি লোৱা হৈছে। “সতী কাহিনী”ত তুলসী, দ্ৰৌপদী, শকুন্তলা, সতী, সাবিত্ৰী আৰু উষাৰ কাহিনী বৰ শুৱলা ভাষাত বৰ্ণনা কৰা হৈছে। মাজে মাজে ছবিৰে সৈতে কাহিনী ভাগ আগবঢ়াই লৈ যোৱা হৈছে। এই গ্ৰন্থত সতীসকলৰ ধৰ্মনিষ্ঠা, পতিপ্ৰেম, সত্যবাদিতা, শুদ্ধাচাৰ, গুৰুভক্তি আদি মানবীয় গুণবোৰ বৰ্ণনা কৰা হৈছে, যি বোৰ গুণে সকলো নাৰীকে মহত্ত্ব প্ৰদান কৰিব পাৰে। দৃঢ় চিত্তেৰে এই গুণবোৰ আহৰণ কৰিব পাৰিলে নাৰী মাত্ৰেই দেবী স্বৰূপা হব পাঁৰিব। এয়াই আছিল তেখতৰ এই লিখনিৰ উদ্দেশ্য।

আনখন গ্ৰন্থ—‘সপ্তবীৰৰ ৰহস্য’। এইখন গ্ৰন্থত সাতজন বীৰৰ কাহিনী বৰ্ণনা কৰা হৈছে।

শ্ৰীমতী দত্ত বৰুবাৰ লিখনিৰ ভাষা সহজ সৰল। বিনামেঘে বজ্ৰপাত, আপোন পাহৰা, জনমে জনমে, বিধিৰ বিধান আদি খণ্ডবাক্য আৰু জতুৱা ঠাঁচৰ ব্যবহাৰে তেখেতৰ লিখনিক অধিক মৰ্য্যাদা প্ৰদান কৰিছে। বিশেষকৈ শিশুকৃষ্ণ আৰু সতীকাহিনীৰ ভাষাৰ সাৰলীলতা, ভাবৰ গাম্ভীৰ্য্য আৰু প্ৰকাশভঙ্গীৰ সৰলতাই পঢ়ুবৈক সঁচাকৈয়ে আনন্দদান কৰে। অতি ঘৰুবা ভাবে, চিনাকী পৰিবেশ এটিত লেখিকাই যেন নিজেই কাহিনীবোৰ কৈ গৈছে তেনে যেন অনুভৱ হয়। “সতীকাহিনী”ৰ সাবিত্ৰীয়ে বৰ লাভ কৰাৰ আগেয়ে যমৰজাক এনেদৰে কৈছে! “এই সংসাৰখন অসাৰ, সকলোৱে মাত্ৰ মায়াত আৱদ্ধ হৈ আছে। এই সংসাৰত থাকি কিমান মিছা কথা, কিমান কুকৰ্ম কৰিব লগাত পৰে। এই গৃহস্থি মোক নালাগে। মাত্ৰ আপোনাৰ শীতল চৰণৰ পৰশ লাগি মোৰ শৰীৰে শান্তি পাওক।”

সাবিত্ৰীৰ কথা শুনি মৃত্যুপতি যমে ক’লে—“তুমি এনেকুৱা চমৎকাৰ কথা কোৱা শুনি মোৰ বৰ ভাল লাগিছে। মই এনেকুৱা অমৃত বৰষা কথা কেতিয়াও শুনা নাই। তোমাৰ নিচিনা তিৰোতা

মই এই সংসাৰত দেখাই নাই। তোমাৰ কথাত মই বৰ আনন্দিত হৈছোঁ, তুমি যি বৰ খোজা তাকে মই দিম।"

এই ধৰণৰ কথোপকথনে আটাই কেইটি কাহিনীকে আকৰ্ষণীয় হোৱাত আৰু সাহিত্যৰ কলাত্মক ৰূপ লাভ কৰাত সহায় কৰিছে।

'শিশু কৃষ্ণ' গ্ৰন্থ খনতো শিশু মন আকৃষ্ট কৰিব পৰাকৈ কৃষ্ণ লীলা বৰ্ণনা কৰা হৈছে—"আই ঐ দেহি, কি সুন্দৰ কৈ নাচি বাগি আছে মোৰ সোনটি।"

"তেওঁলোকৰ মনোৰম খেলা দেখি দেৱতা সকলো থিৰে থাকিব নোৱাৰি আকাশৰ পৰা খেলা চাবলৈ ধৰিলে। কৃষ্ণ গোপিনীৰ খেলা চাই আপোন পাহৰা হৈ সিদিনা সূৰ্য্যয়ো পোহৰৰ ৰথ মেলিবলৈ পাহৰিলে। চৰাই চিৰিকতিয়ে নিতাল মাৰিলে। এই দৰে কৃষ্ণই গোপিনীৰ মনৰ কামনা পূৰ্ণ কৰিলে। তেওঁলোকে কৃষ্ণ প্ৰেমত মজি সকলো পাহৰিলে।" এই লেখিয়া সহজ সৰল মনোৰম বৰ্ণনাই পুথি খনক এক বিশেষ ৰূপ প্ৰদান কৰিছে। লগতে শিশু সকলক অসমীয়া ভাষাৰ মাধুৰ্য্য আৰু লালিত্যৰ লগত পৰিচয় কৰি দিয়াত লেখিকা সাৰ্থক হৈছে।

মুঠতে আটাই কেইখন পুথিতে লেখিকাই অতি সাবলীল ভাবে অকপট কথন ভঙ্গীৰে কাহিনী ভাগ আগ বঢ়াই নিছে। ভাষাৰ বিশুদ্ধতা আৰু শব্দ চয়নৰ চমৎকাৰিত্বই অসমীয়া ভাষাৰ ওপৰত লেখিকাৰ দখল থকাৰ কথা প্ৰমাণ কৰিছে। তদুপৰি পৌৰাণিক কাহিনী সম্বলিত পুথি কেইখন অধ্যয়ন কৰিলে এই কথা অনুমান হয় যে শ্ৰীমতী দত্ত বৰুৱাই ঐতিহ্যমণ্ডিত ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ গূঢ় তত্ত্ব মনে প্ৰাণে উপলব্ধি কৰিব পাৰিছে। আৰ্য্য সাহিত্যৰ অমল চৰিত্ৰ সমূহে তেখেতক প্ৰভাবান্বিত কৰিছে। সেই আদৰ্শৰ দ্বাৰা নিজৰ লগতে আনকো পৰিচালিত কৰিবলৈ তেখেতে এই কাহিনী সমূহ অন্তৰ পৰশা ভাষাত বৰ্ণনা কৰিছে।

আগতেই উল্লেখ কৰা হৈছে শ্ৰীমতী দত্ত বৰুৱাৰ গ্ৰন্থ অধ্যয়নৰ

প্ৰতি আছিল প্ৰবল অনুৰাগ। সম্প্ৰতি স্বাস্থ্য জনিত কাৰণত তেখেতৰ কলম স্তব্ধ হৈ পৰিছে যদিও গ্ৰন্থ অধ্যয়ন চলি আছে। তেখেতে নিজেই স্বীকাৰ কৰিছে যে ধৰ্মপুথিৰ উপৰিও ৰসৰাজ লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ সমগ্ৰ সাহিত্য ৰাজি তেখেতে অধ্যয়ন কৰিছে। আনহাতে স্বামীৰ সহায় সহযোগ আৰু প্ৰেৰণাতে যে তেখেতে সাহিত্য ৰচনা কৰিবলৈ অনুপ্ৰেৰণা লাভ কৰিছিল, সেই কথাও তেখেতে শ্ৰদ্ধাৰে সুঁৱৰিছে।

এই গৰাকী ধৰ্মপ্ৰাণা, আদৰ্শ পৰায়ণা লেখিকাই শিশু আৰু নাৰীৰ মানসিক উৎকৰ্ষ সাধনৰ বাবে যি সাহিত্যৰাজিৰে অসমীয়া সাহিত্য ভৰাল চহকী কৰিলে তাৰ বাবে তেখেতে অসমীয়া লেখিকা সকলৰ মাজত এখন সুকীয়া আসন লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। ঈশ্বৰে তেখেতক শতবৰ্ষ আয়ু দান কৰক।

ফুল বৰা

সুপ্ৰভা গোস্বামী

ফুলপাহ দেখিলেই তাৰ সৌৰভলৈ, জুইকুৰা দেখিলেই তাৰ তীব্ৰতালৈ মনত পৰাৰ দৰেই আইতাক দেখিলেই মনত পৰে এক স্নিগ্ধ, উজ্জ্বল প্ৰভাতলৈ। কিয় জানো শুভ্ৰ বস্ত্ৰ পৰিহিতা, দেখিলেই ভক্তি ওপজা আইতাৰ সতে যেতিয়াই সাক্ষাৎ ঘটে তেতিয়াই মোৰ এক অনুপম প্ৰভাতক লগ পোৱা যেন লাগে।

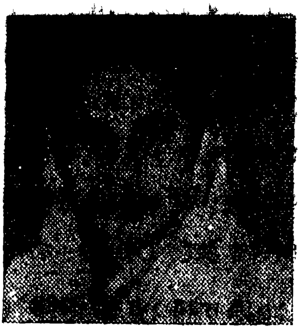

শান্ত, সৌম্য এইগৰাকী মহিলাৰ সতে মোৰ প্ৰথম সাক্ষাৎ ঘটিছিল সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতিৰ এখন অধিবেশনত। অধিবেশনৰ কবি সন্মিলন, আলোচনা চক্ৰ আদিত অংশগ্ৰহণকাৰী হিচাবে যোগ দিয়াৰ পাচত এই মহিলা গৰাকীয়ে মোক উৎসাহপূৰ্ণ কথাৰে অনুপ্ৰেৰণা যোগাইছিল। আকস্মিকভাৱে এই গৰাকী মহিলাৰে জীৱন আলেখ্য লিখাৰ ভাৰ পৰিল মোৰ ওপৰত আৰু আকস্মিকভাৱেই এদিন তেখেতৰ ওচৰ পালোগৈ অন্ত এক দাবী লৈ, তেখেতৰ জীৱনৰ নজনা কথাবোৰ জনাৰ হেঁপাহেৰে। আইতাই বিমুখ নকৰিলে, হাঁহিমুখেই সন্মতি জনালে। আমাৰ আপত্তি সত্বেও আইতা নিজে চাহ কৰিবলৈ সোমাল : ৰবা, মই এতিয়াও বুঢ়া হোৱা নাই। আইতাৰ কণ্ঠত শুনিলোঁ এক দৃঢ় প্ৰত্যয়। জীৱনৰ সত্তৰটা বসন্ত পাৰ হৈ অহা আইতাৰ ৰূপালী চুলিতহে সময়ৰ বোল লাগিছে, মনত লগা নাই। আইতাৰ এতিয়াও আছে অফুৰন্ত কৰ্মপ্ৰেৰণা, সংগঠনৰ বিভিন্ন কাৰ্যসূচীত অংশ গ্ৰহণৰ দৃঢ়তা। সেইগৰাকী আইতা অসমীয়া সাহিত্য জগতৰ এগৰাকী পৰিচিতা, প্ৰখ্যাত অনুবাদ-সাহিত্যিকা সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ

সমিতিৰ জন্মলগ্নৰ পৰাই নিবিড়ভাৱে জড়িত, সমিতিৰ প্ৰাক্তন সভানেত্ৰী সুপ্ৰভা গোস্বামী।

অন্তৰৰ একান্ত হাবিয়াস অধ্যৱসায়ৰ জৰিয়তে কিদৰে বাস্তৱত ৰূপায়িত হয় তাৰেই এক জীৱন্ত প্ৰতিভূ সুপ্ৰভা গোস্বামী। মাথোন বাৰ বছৰ বয়সতে বিবাহ পাশত আবদ্ধ হোৱাৰ পাচত সেই সময়ত নাৰী শিক্ষাৰ বাবে বৰ্ত্তমানৰ দৰে প্ৰচুৰ সুবিধা নথকা সত্বেও ঘৰতেই শিক্ষা প্ৰায় সমাপ্ত কৰি অসমীয়া সাহিত্যৰ উপৰিও ইংৰাজী আৰু সংস্কৃত সাহিত্যৰ মৌ আহৰণ কৰি অসমীয়া, সাহিত্য জগতলৈ আগবঢ়োৱা অৰিহনাৰে তেখেত এগৰাকী আদৰ্শনীয়া মহিলাৰূপে পৰিগণিত হৈছে।

১৯১৭ চনৰ ২৩ এপ্ৰিলত যোৰহাটত এটা সম্ভ্ৰান্ত পৰিয়ালত সুপ্ৰভা গোস্বামীৰ জন্ম হয়। তেখেতৰ পিতৃ নলবাৰী সত্ৰৰ বৰগোঁসাই পণ্ডিতপ্ৰৱৰ ৺ললিত চন্দ্ৰ গোস্বামীৰ দ্বিতীয় পুত্ৰ, প্ৰসিদ্ধ শিক্ষাবিদ, সাহিত্যিক, প্ৰত্নতাত্বিক, অসম সাহিত্য সভাৰ প্ৰতিষ্ঠাতা, অসম উপত্যকাৰ স্কুলসমূহৰ পৰিদৰ্শক স্বনামধন্য ব্যক্তি শৰৎ চন্দ্ৰ গোস্বামী। তেখেতৰ মাতৃ কামৰূপৰ আঠপৰীয়া গাঁৱৰ পঞ্চৰত্ন ভট্টাচাৰ্য্যৰ ঘৰৰ ৺নাৰায়ণ চন্দ্ৰ ভট্টাচাৰ্য্যৰ বৰজীয়াৰী ভুবনেশ্বৰী গোস্বামী। তেখেতো সমাজৰ এগৰাকী অগ্ৰনী মহিলা আছিল। অসম প্ৰাদেশিক মহিলা সমিতিৰ সভানেত্ৰীৰ পদত থকাৰ উপৰিও গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ প্ৰথমথন ট্ৰাষ্টবোৰ্ডৰ তেখেত সভ্যা আছিল। গুৱাহাটী অনাথ আশ্ৰম, পানবজাৰ প্ৰাইমেৰী স্কুল বোৰ্ডৰ সদস্যাৰ উপৰিও অন্যান্য বহুতো সমাজ সেৱামূলক অনুষ্ঠানৰ সৈতেও তেখেত জড়িত আছিল। এনে সংস্কৃতি সম্পন্ন পিতৃমাতৃৰ প্ৰভাৱেৰে সৰুৰে পৰাই সুপ্ৰভা গোস্বামী প্ৰভাৱান্বিত হৈছিল আৰু ঘৰ খনত এটা সুন্দৰ পৰিবেশৰ মাজত তেখেতৰ সুকুমাৰ অনুভূতি আৰু মহৎ আকাঙ্খ্যাই প্ৰাণ পাই উঠিছিল। বিশেষকৈ শিক্ষানুৰাগী পিতৃৰ অনুপ্ৰেৰণাতে নিচেই কম বয়সতে তেখেতৰ শিক্ষাৰ প্ৰতি ধাউতি জাগিছিল। তেখেতৰ পিতৃ তেখেতৰ বাবে আছিল বন্ধু, গুৰু

আৰু পথ প্ৰদৰ্শক। তেখেতৰ পিতৃয়ে বাতৰি কাকত পঢ়োতে সৰুতে তেখেতক ডাঙৰ আখৰবিলাক পঢ়িবলৈ দিছিল আৰু এইদৰেই ক্ৰমে ক্ৰমে তেখেতৰ হৃদয়ত শিক্ষাৰ প্ৰতি ধাউতি জাগি উঠিছিল। আইতাৰ নিজৰ ভাষাৰেই—"নিচেই সৰু বয়সতে পিতাই খবৰ কাগজ পঢ়োতে ডাঙৰ ডাঙৰ আখৰবিলাক পঢ়িব দিছিল। লেখিবলৈ কেতিয়া শিকিলো মনত নাই। সৰুতে মোৰ বাইদেউ ৺প্ৰতিভা দেৱী মোৰ ডাঙৰ পিতাৰ ল'ৰা শ্ৰীমান প্ৰফুল্ল গোস্বামী আৰু শ্ৰীপ্ৰবোধ চন্দ্ৰ গোস্বামী আৰু আমাৰ ঘৰত থাকি পঢ়া আন আন ল'ৰাৰ লগত সৰস্বতী পূজাৰ দিনা কলপাতত শ্ৰীশ্ৰী ১০৮বাৰ লেখি গোসানীৰ আগত দিছিলো। প্ৰথম লেখা পঢ়া কিমান বয়সত শিকিছিলোঁ মনত নাই।" পাচলৈ তেখেতে ভাল শিক্ষকৰূপে নাম থকা ৺কাশীনাথ বৰ্মনৰ তত্ত্বাবধানত ঘৰতে নিয়মিত ৰূপে লেখা পঢ়া, নেওতা, অংক আদি শিকিছিল। তেখেতে ৬ বছৰমান বয়সত যোৰহাট নৰ্মাল স্কুলৰ ১নং প্ৰেকটিছিং স্কুলত ৩য়মান শ্ৰেণীলৈকে পঢ়িছিল আৰু তাৰ পাচত কিছুদিন যোৰহাট ছোৱালীৰ মাইনৰ স্কুলতো শিক্ষা লাভ কৰিছিল। তেখেতৰ পিতৃ প্ৰাইমেৰী এডুকেচনৰ স্পেচিয়েল অফিচাৰ হৈ চিলঙলৈ যোৱাত চিলঙৰ পাইনমাউণ্ট স্কুলতো শিক্ষা গ্ৰহণ কৰে। আকৌ 'জুনিয়ৰ কেম্ব্ৰিজ' দিয়াৰ সময়তে তেখেতৰ পিতৃ শৰৎ চন্দ্ৰ গোস্বামী অসম উপত্যকাৰ স্কুল সমূহৰ পৰিদৰ্শক হৈ যোৰহাটলৈ যোৱাত পুনৰ কিছুদিন যোৰহাট মাইনৰ স্কুলত পঢ়ে। কিন্তু কিছুদিন পাচতে স্কুল এৰি ঘৰতে শিক্ষকৰ তলত পঢ়াশুনা কৰি ১৯৩৩ চনত প্ৰাইভেট পৰীক্ষাৰ্থী হিচাবে মেট্ৰিক পৰীক্ষা দি প্ৰথম বিভাগত ভাল স্থান পাই উত্তীৰ্ণ হয়। পাচত পঢ়িবলৈ একান্ত ইচ্ছা থকা সত্বেও প্ৰধানকৈ সেইসময়ত ছোৱালীৰ বাবে কলেজ বা হোষ্টেল আদিৰ ভাল সুবিধা নথকা বাবে নহল। তথাপি প্ৰাইভেটকৈ আই এ পৰীক্ষা দিবলৈ প্ৰস্তুত হৈছিল যদিও ইতিমধ্যে প্ৰথম সন্তানৰ জন্ম হোৱাই তেখেত সাংসাৰিক ব্যস্ততাৰ মাজত সোমাই পৰিবলগীয়া হ'ল আৰু শিক্ষা-

জীৱনৰ সিমানতে অন্ত পৰিল। কিন্তু অন্যান্য পঢ়াশুনা বা অধ্যয়ণত যতি নপৰিল। পিতৃৰ সান্নিধ্যতে তেখেতে ইংৰাজী আৰু সংস্কৃত সাহিত্যও অধ্যয়ণ কৰাৰ সুযোগ পাইছিল। পিতৃয়ে সময় পালে তেখেতক নিজেই ইংৰাজী আৰু সংস্কৃত সাহিত্য পঢ়ুৱাইছিল। ৺হৰিনাথ শৰ্মাইও ইংৰাজী আৰু সংস্কৃত সাহিত্য কিছু পঢ়ুৱাইছিল। এইদৰে চেক্সপীয়েৰ আৰু কালিদাসৰ ৰচনা অলপ অচৰপ অধ্যয়ণ কৰিবলৈ সুবিধা পাইছিল। আকৌ ২য় মহাযুদ্ধৰ সময়ত চহৰবাসী লোকসকলক বিশেষকৈ ল'ৰা-ছোৱালী আৰু মহিলাসকলক চৰকাৰে ইভাকুৱেট কৰিবলৈ নিৰ্দেশ দিছিল। সেই সময়ত কেইমাহমানৰ বাবে নলবাৰীত থকা কালছোৱাতো নলবাৰী সংস্কৃত কলেজৰ অধ্যাপক ৺ভগৱান চন্দ্ৰ গোস্বামীৰ লগত কালিদাসৰ বিষয়ে কিছু অধ্যয়ণ কৰিবলৈ সুবিধা পাইছিল।

১৯২৯ চনৰ ডিচেম্বৰ মাহত মাত্ৰ বাৰ বছৰ বয়সত নগাওঁ জিলাৰ কামপুৰৰ মৌজাদাৰ ৰায়চাহাব গোলোক চন্দ্ৰ গোস্বামীৰ জ্যেষ্ঠপুত্ৰ গকুল চন্দ্ৰ গোস্বামী বি এছ চি (Calcutta), B Eng (Sheffield), MIE MI Mech E EIc. ৰ লগত সুপ্ৰভা গোস্বামীৰ বিবাহ সম্পন্ন হৈছিল। এখেত অবিভক্ত অসমত বিদ্যুৎ বোৰ্ড স্থাপিত হোৱাৰ পৰা সেই বোৰ্ডৰ প্ৰথম চীফ্ ইলেকট্ৰিকেল ইঞ্জিনিয়াৰ আছিল। বিয়াৰ পাচত ১৯৩৩ চনত তেখেতৰ স্বামী চৰকাৰী বৃত্তি লাভ কৰি উচ্চ-শিক্ষা (ইঞ্জিনিয়াৰিং) লাভ কৰিবলৈ বিলাতলৈ যায়। সেইসময়ত বিলাতলৈ বৃত্তি লৈ উচ্চ শিক্ষা গ্ৰহণ কৰিবলৈ যোৱা ল'ৰাৰ সংখ্যা দুই এজনহে আছিল। বিশেষকৈ ইঞ্জিনিয়াৰিং আৰু ডাক্তৰী বিষয়ত নাছিল বুলিলেও বঢ়াই কোৱা নহয়। চেপ্তেম্বৰ মাহত তেখেত যেতিয়া সুখ্যাতিৰে পৰীক্ষা পাচ কৰি ইঞ্জিনিয়াৰিং ডিগ্ৰী লাভ কৰি উভতি আহিল, কামপুৰ ৰেলষ্টেচনত তেখেতক সাদৰ-সম্বৰ্দ্ধনা জনাবলৈ ৰাইজ তথা স্কুলীয়া ল'ৰাবিলাকে ষ্টেচনৰ প্লেটফৰ্মৰ পৰা বাহিৰৰ ৰাস্তালৈ হাতত নিচান লৈ লৈ, দুই শাৰী পাতি গাৰ্ড

অৰ অনাৰ দি থিয় দি আছিল, সেই অভিজ্ঞতা আইতাৰ জীৱনত বৰ আনন্দৰ আৰু গৌৰৱৰ আছিল।

সুপ্ৰভা গোস্বামীৰ ঘৰুৱা পৰিৱেশে তেখেতক লিখাৰ অনুপ্ৰেৰণা যোগাইছিল। বাইদেৱেক প্ৰতিভা দেৱী, দুজন দাদাক প্ৰফুল্ল গোস্বামী আৰু প্ৰবোধ গোস্বামীয়ে ঘৰৰ পৰা উলিওৱা "নৈবেদ্য" নামৰ হাতে লিখা আলোচনীখনত তেখেতে পোনপ্ৰথমে এটা সাঁথৰ দিছিল আৰু ভালে পাতে এপাহ গোলাপ ফুল ৰঙীন পেঞ্চিলেৰে আঁকি দিছিল। তাকেই তেখেতৰ প্ৰথম লেখা বুলি ক'ব পাৰি। ইয়াৰ পাচত দহএঘাৰ বছৰমান বয়সত 'উষা' নামৰ এটা কবিতা লিখিছিল। এই কবিতাটো যোৰহাট নৰ্মাল স্কুলৰ আলোচনী "প্ৰভাত" ত প্ৰকাশ হৈছিল। সেয়েই ছপা আখৰত তেখেতৰ প্ৰথম প্ৰকাশ। ইয়াৰ পাচতে "হৰিণা পোৱালী" নামৰ এটা গল্প "প্ৰভাত" ত প্ৰকাশ হৈছিল। ত্ৰিশৰ দশকত "বাতৰি" নামৰ কাকতত তেখেতৰ দুই চাৰিটা সৰু সুৰা প্ৰবন্ধ প্ৰকাশ হৈছিল কিন্তু ১৯৩৪/৩৫ চনৰ পৰাহে তেখেতে অনুবাদ সাহিত্যত হাত দিয়ে। তেখেতে পিতৃৰ বন্ধু তথা পৰিয়ালৰ এগৰাকী হিতৈষী ব্যক্তি সেইসময়ৰ ডি পি আই Mr. G A Small ৰ পৰা অনুবাদ সাহিত্যত হাত দিয়াৰ প্ৰেৰণা পাইছিল। এদিন যোৰহাটৰ ঘৰত যেতিয়া পিতৃ শৰৎচন্দ্ৰ গোস্বামীয়ে কথাই কথাই সুপ্ৰভা গোস্বামীয়ে বি, এ, পঢ়িব নোপোৱাই মনতে বেয়া পাই থকাৰ কথা উলিয়াইছিল Mr. Small এ তেখেতক কৈছিল: "তুমি ইংৰাজী সাহিত্যৰ পৰা অসমীয়ালৈ অনুবাদ নকৰা কিয়? অসমীয়াত অনুবাদ সাহিত্য প্ৰায় নায়েই, বৰ ভাল হব। Mr. Small ৰ সেই এবাৰ কথাই সুপ্ৰভা গোস্বামীক অনুবাদ সাহিত্যত হাত দিবলৈ অনুপ্ৰেৰণা যোগালে। তেখেতৰ পিতৃৰ সকলো বিষয়তে পুষ্ট পুথিভঁৰাল এটা আছিল। আইতাই প্ৰথমতে বিশ্ববিখ্যাত গল্পকাৰ কেইগৰাকীমানৰ বিখ্যাত বিখ্যাত গল্প কেইটামান ভাঙনি কৰিবলৈ ললে আৰু তাৰেই ফলস্বৰূপে ১৯৩৭ চনত তেখেতৰ প্ৰথম

গল্প "অবিহণা" প্ৰকাশ হল। এইদৰেই তেখেতৰ সৃষ্টি প্ৰতিভাই প্ৰকাশৰ এক নতুন পথ বিচাৰি পালে। সেইসময়ত সুপ্ৰভা গোস্বামীয়ে "অবিহনা"ৰ যোগেদি মহিলা লেখিকা হিচাবে এটা আলোড়নৰে সৃষ্টি কৰিছিল আৰু সেই সময়ৰ লেখক তথা চিন্তাশীল ব্যক্তিসকলৰ দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল। অস্থায়ী হিচাবে অসমৰ ৰাজ্যপাল পদত কেইমাহমানৰ বাবে কাৰ্যনিৰ্বাহ কৰা, অসমৰ উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ প্ৰথম মুখ্য ন্যায়াধীশ হলিৰাম ডেকায়ো আইতাৰ লিখনি পঢ়ি চিঠিৰে জনাইছিল। "পিতাৰা সম্বন্ধে 'জয়ন্তী'ৰ প্ৰবন্ধ মই ভাল পাইছো, প্ৰথম সংখ্যাৰ লিখাৰ ধৰণ অলপ বেছি ভাল লাগিছিল। তৃতীয় সংখ্যাটোত চাইহে তোমাক নিন্দা বা প্ৰশংসা কৰা যাব"।

"তোমাৰ 'লুইতৰ মোহ' গল্প আচলতে ভাল হৈছিল। সৃষ্টিৰ সময়ত শিল্পীয়ে নাজানে আচলতে সৃষ্ট বস্তুত কি কি বিশেষত্ব থাকিব। সেইটো ৰসজ্ঞ সমালোচকৰ কাম। সূক্ষ্ম চৈতন্যৰ তাড়নাত শিল্পীয়ে সৃষ্টিৰ কাম হাতত লয়, ৰস বা ৰুচিয়ে তাত ৰেখাপাত কৰে আৰু সেয়ে কমনীয়তা বঢ়ায় বা টুটায়। "

প্ৰথিতযশা সাহিত্যিক ডিম্বেশ্বৰ নেওগদেৱেও 'অবিহনা'ৰ চিনাকি প্ৰসঙ্গত 'জেউতি' আলোচনীত উল্লেখ কৰিছিল—

"অন্ততঃ বৰ্ত্তমান অসমীয়া সাহিত্য মৌলিক প্ৰতিভাত 'দুখীয়া' বুলি কবলৈ আমি বেয়া পালেও 'চহকী নহয়' বুলিবলৈ বাধ্য হব লাগিব যেন পাওঁ; "এতিয়া মুগাৰ ভৰপক" নিশ্চয় নাই। কোনো-কোনোৱে কোৱা শুনো ই হেনো অসমীয়া সাহিত্যৰ 'নাটকৰ যুগ'। মানিব পাৰি, কিন্তু ইনো কিহৰ যুগ নহয়? ই গদ্য-কবিতা পদ্য-কবিতা, চুটি-গল্প, আলোচনা, আটাইবে যুগ; নহয় ই কেৱল সৃষ্টিমূলক প্ৰতিভাৰ যুগ, অন্ততঃ বৰ্ত্তমানত। গতিকে ঠিক এনে অৱস্থাত আমাক লাগে সেই সৃষ্টিমূলক প্ৰতিভাৰ উপাসনা, লাগে অসমীয়া সাহিত্য-নাটকৰ এটি নতুন অঙ্ক আৰকাপোৰ দাঙিবলৈ উদ্দীপনা, আয়োজন। আমাৰ আত্ম-তোষামোদ-ৰূপ আত্ম-

প্ৰৱঞ্চনাৰ কাল ইয়াৰ আগতেই উকলিব লাগিছিল, দুৰ্গন্ধ বদ্ধ পানীৰ পৰা দুফালে খাল কাটি মহাসাগৰৰ চলন্ত সোঁত বৰলৈ সুবিধা দিব লাগিছিল আৰু সোণকালৰ পৰাই”।

“শ্ৰীযুতা সুপ্ৰভা গোস্বামীৰ “অবিহনা” অসমীয়া সাহিত্যলৈ এনে এটি সময়োপযোগী দান, হিউগ, গৰ্কী, মোপাছাঁ আদি বিশ্বসাহিত্যৰ কেবাগৰাকীও মনস্বীৰ বছা বছা বাৰটি চুটি-গল্পৰ অসমীয়া ভাঙনিৰ পুথি। লেখিকাৰ এই চেষ্টা অসমীয়া সাহিত্যত কিবা ‘অভাৱনীয় ব্যাপাৰ বুলি কোৱা হোৱা নাই, বিশ্বসাহিত্যৰ ঢৌ এটি সোমাওক বুলি এটি বিশিষ্ট উদ্দেশ্যেৰে এই কাম আৰম্ভ কৰি তেওঁ বিশেষ শলাগৰ পাত্ৰী হৈছে ইমানকেহে কোৱা হৈছে। এনে নতুন অনুপ্ৰেৰণা লৈ সাহিত্য-চৰ্চ্চা কৰা অসমীয়া তিৰুতা এনেয়ে তাকৰ, তাতে এওঁ কোমল বয়সৰ, এনে বিবেচনা মনত ঠাই দিলে তেওঁ হয়তো আৰু শলাগ পায়। ‘লেখিকা, অসমীয়া চুটি গল্পৰ ওজা স্বনামধন্য শ্ৰীযুত শৰৎচন্দ্ৰ গোস্বামী আই-এচ-অ’ মহোদয়ৰ হুমলীয়া কন্যা আৰু একমাত্ৰ জীৱিত সন্তান, গতিকে চুটি-গল্পৰ প্ৰতি তেওঁৰ বিশেষ অনুৰাগ এটা জন্মগত আৰু উত্তৰাধিকাৰৰ দাবী বুলি আমি নামানি নোৱাৰোঁ। লেখিকাৰ গল্প-বাছনিত যেনেকৈ সুৰুচি প্ৰকাশ পাইছে, লিখাৰ গঢতো সেইদৰে ভাষাৰ ওপৰত তেওঁৰ অধিকাৰ জন্মাৰ প্ৰমাণ ফুটি ওলাইছে। সৰহ ঠাইতে তেওঁৰ ৰচনা ৰীতিয়ে পাকৈত শিল্পীৰ হাতৰ চিনাকি দিছে বুলিলে অতিৰঞ্জন যেন লাগিব পাৰে, হলেও কিন্তু সি সত্যৰহে অতিৰঞ্জন হব।”

“লেখিকাৰ বীনৰ এইটি প্ৰথম সুৰ বুলি আমি জানিছোঁ, গতিকে পাছৰ আৰু নিভাঁজ সুৰলা সুৰলৈ কাণ পাতি থাকিলোঁহঁক। ঠিক এই আশাৰেই আমি দুই এটি কথালৈ আঙুলিয়াব খোজোঁ। তেওঁৰ লিখনীৰ গল্পবোৰ পঢ়ি আমি সাধাৰণতেই সাতসাগৰ তেৰনৈৰ ব্যৱধানৰ কথা পাহৰি যাওঁ, আৰু তাকে তেওঁ কৰিব লাগেও, কিন্তু তেওঁ আটাইবোৰ মানুহ আৰু ঠাইৰ নামত আৰু আৱশ্যকীয় পাৰিপাৰ্শ্বিকতাত অসমীয়াকৰণ-নীতি অনুসৰণ কৰা

হলে হয়তো বাকী কেবাও পূৰণ হলহেতেন। দ্বিতীয়তে লেখিকাৰ ভাষা সাধাৰণতে নিমজ, সঁচা, কিন্তু অত ত'ত হয়তো ঠাই অনুসৰি সি আৰু নিমজ হব লাগিছিল।”

“তেওঁ গিৰিয়েকৰ আঠুত বহে আৰু কয়—“চকু মুজা আৰু মুখখন হা কৰি মেলা।’ গিৰিয়েকে মুখখন হা কৰি মেলে আৰু চকু দুটা আধা মুজা আধা মেলাকৈ থাকে। ঝিনে তেতিয়া তেওঁৰ মুখত ফল-তল কিবা ভৰাই দিয়ে, তেওঁ ঘৈণীয়েকৰ আঙুলিত কামুৰি দিয়ে। তাৰ পাচত জনে তেওঁক এটা দীঘল সুন্দৰ চুমা দিয়ে আৰু তেওঁৰ গোটেই শৰীৰত এটা পুলকৰ শিহৰণ লাগি যায়।” (১৪ পিঠি) অতি মনোৰম বৰ্ণনা, কিন্তু তাৰ ভিতৰত “মুখখন হা কৰি মেলা”, “তেওঁৰ মুখত ফল-তল কিবা ভৰাই দিয়ে” আদি ভাষাই লেখিকাৰ প্ৰকাশিকা শক্তিৰ দৈন্য যেন দেখুৱাইছে। অৱশ্যে অসাৱধানতাৰ বাবেও হব পাৰে। ব্যাকৰণ আৰু আখৰ-জোটনি বিষয়েও দুই এটাইত সামান্য অসাৱধানতাও দেখা যায়, অৱশ্যে সি ধৰিব লগাকৈ নহয়। “শাহুয়েক” (১৫ পিঃ), “অভ্ৰামি” (২০ পিঃ), “হুমুনীয়াহ” (২৭ পিঃ), “মুহূৰ্ত্ততে” (৩২, ৫৩, ৫৬, ৭২, ৭৫ পিঃ), “নিখুঁটকৈ” (৪৮, ৯৯ পিঃ), “বিজুলি” (৫৩ পিঃ), “বাক্‌শক্তি হেৰাই মই কলো” (৬৭ পিঃ), “এখন হাত যুদ্ধত হৰুৱাইছিল” (১০১ পিঃ) আদি তেনে ত্ৰুটিৰ কেইটিমান।”

“পুথিখনৰ গুনাগুণ আলোচনা কৰোঁতে লেখিকা তিৰুতা, কোমল বয়সৰ, আদি কথা আমি লেখত ধৰি লোৱা নাই, সাহিত্যৰ সমালোচনাত এনে বিবেচনা স্বৰূপতে এবিধ অন্যায় অনুগ্ৰহ, আৰু এনে অনুগ্ৰহৰ অমৰ্য্যাদা আমি তেওঁক দেখুৱাব নোৱাৰোঁ। মুঠতে ৰচয়িত্ৰীৰ যত্ন নিশ্চয় সফল হৈছে আৰু ই তেওঁৰ উজ্জ্বল ভৱিষ্যতৰ প্ৰতিশ্ৰুতি দিছে। ভাওনীৰ কথা এৰি দি, কলা ৰূপে “দাপোন” গল্পটি আটাইতকৈ ভাল লাগিল; তাৰ পাচতে “আত্মাৰ সদগতি,” “টেলিগ্ৰাফ অপাৰেটৰ”, “গোৰাঁৰ কাপ্তান” আদি বঢ়িয়া হৈছে।

“জেনী” আৰু “বনপ্লেভ”ৰ উদাৰ মানৱী অনুভূতি, “এপিয়লা চাহ,” “যৌতুক” “সপোন” আদিৰ কৌতুক আৰু বিদ্রূপৰ চিকুট দুটি অলপ গম-পাই-যোৱা হলেও আলফুল আৰু মৰমিয়াল।”

আকৌ প্ৰসিদ্ধ সাহিত্যিক শ্ৰীশ্ৰী ৰামচন্দ্ৰ দাসে “আৱাহন”ত ‘অবিহনা’ সম্পৰ্কে লিখিছিল—

“ ই এখন ১০৮ পিঠিৰ কিতাপ। ছপা, বন্ধা আৰু আখৰ ভাল। কিতাপখন হাতত লৈ ভাল লাগে। ইয়াত ডেনিছ, ডিদাৰট (ক্লায়াৰকোমি আৰু মৰাশ), ভিক্টৰ হিওগো (জেনি), মোপাছা (যৌতুক) আৰু মেক্সিম গৰ্কি (বনেল্লুড) আদি য়ুৰোপীয় বিখ্যাত লিখকসকলৰ লিখাৰ ভাঙনি ১২টা গল্প আছে।

ভাল চুটি গল্পই দেশ বা সমাজত শিক্ষা আৰু জ্ঞান প্ৰচাৰ কৰাত বৰ সহায় কৰে। চুটি গল্পৰ জৰিয়তেই দেশত পাঠক-পাঠিকাৰ সংখ্যা বঢ়াব পাৰি। শ্ৰীযুতা গোস্বামী মহোদয়াই এই ইংৰাজী গল্প কেইটা মাতৃভাষালৈ অনুবাদ কৰি দেশ আৰু ভাষা সেৱাৰ এটা উত্তম কাম কৰিলে। কিতাপখনৰ ভাষা উদাৰ ভাৱৰ হৈছে, শব্দ ব্যৱহাৰ কৰাত তেখেতে ক্ষুদ্ৰ গণ্ডীৰ ভিতৰত থকা নাই। অনুবাদ কৰা টান কাম। আন ভাষাৰ কিতাপ বা গল্প আদি অনুবাদ কৰিলে মূল আৰু বিষয়বস্তুৰ সৌন্দৰ্য্য ঠিক ৰাখি তাক একেবাৰে নিজৰ মাতৃ ভাষাৰ ঠাচত লিখাহে ভাল যেন লাগে। পাৰিলে তাৰ মাজে মাজে দুই এটা ফকৰা যোজনাও খাপ খোৱাকৈ ব্যৱহাৰ কৰা ভাল। মূল কিতাপৰ পৰা হুবহু অনুবাদ কৰা বাবেই হব পায় দুই এটাইত “অবিহনা”ৰ ভাষা পটি কিছু টান যেন লগা হৈছে। দুই চাৰিটা বানান ভুল আছে। “অবিহনা” লিখিকাৰ অসমীয়া সাহিত্যলৈ প্ৰথম অবিহনা। আমাৰ ভাষাত চুটি গল্পৰ কিতাপ বৰ কম। লিখিকাৰ বয়স আছে, বিদ্যাও আছে। অসমীয়া সাহিত্যই তেখেতৰ পৰা আৰু দুই-চাৰিখন ভাল কিতাপ পাবলৈ আশা কৰে। আমি তেখেতৰ এই উত্তমৰ শলাগ লৈছোঁ”। “আসাম সেৱক” কাকততো সমালোচনা হৈছিল—

“ একে আষাৰেই কব লাগিলে কিতাপখন বিজোপন হৈছে। অসমীয়া সাহিত্যত চুটি গল্পৰ বিশেষ অভাৱ। লেখিকাই প্ৰথম চেষ্টাতে সেই অভাৱ আংশিকভাৱে সুচাৰুৰূপে পৰিপূৰণ কৰাত আমি তেওঁক ধন্যবাদ জনাইছোঁ। আইসকলৰ কাপজৰ পৰা এনেবিধ বস্তু ওলালে সি স্বভাৱতে কোমল আৰু মিঠা হয়। পুথিখনৰ লিখাৰ ধৰণ আৰু ভাষা সুন্দৰ হৈছে।

পুথিখনত কামৰূপী ঠাচ আৰু শব্দৰ প্ৰয়োগ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰা হৈছে যেন লাগে। কামৰূপীয় শব্দৰ বহুল প্ৰয়োগ কোনো দেশহিতৈষী অসমীয়ায়েই আপত্তিজনক বুলি নধৰে, কিন্তু “অকা” ক “আকা” ‘লগা’ক “লাগা” “চিগি” ক চিঙি, “তৰনেদ” ক “তৰনাদ” লিখিলে সাহিত্য ক্ষেত্ৰত অলপ বেমেজালি ঘটোৱা হয় যেন লাগে।

কাহিনীবোৰৰ ভিতৰত সকলোবোৰতে বিদেশী নাম আৰু ঠাচ ৰাখি তৰ্জ্জমা কৰি তাৰ মাজত “দাপোন” নামৰ গল্পটিত ভাৰতীয় সমাজৰ ছবি দিবলৈ নোযাবা হলে আমাৰ মনেৰে বেচ খাপ খালেহেঁতেন।

‘তিনদিনীয়া অসমীয়া’ আৰু ‘স্বৰাজ’ তো ‘অবিহনা’ৰ সমালোচনা প্ৰকাশ পাইছিল—

“শ্ৰীযুতা সুপ্ৰভা গোস্বামী অনুদিত আৰু শ্ৰীযুত প্ৰবোধ গোস্বামী (নলবাৰী) প্ৰকাশিত এই গল্পৰ কিতাপখনি পাই আমি সন্তোষ পাইছোঁ। কিতাপখনিত কেইবাজনো বিখ্যাত পাশ্চাত্য লিখকৰ কেইবাটাও গল্পৰ ভাঙণি দিয়া হৈছে। ভাঙণি ভালেখিনি কৃতকাৰ্য্য হৈছে। ”

(তিনদিনীয়া অসমীয়া, ২০ মাঘ ১৮৬০ শক)

বিশ্বসাহিত্যৰ অমূল্য সাহিত্য বস্তুবাজিৰ বাতৰি অসমীয়া সাহিত্যৰ জৰিয়তে প্ৰচাৰ কৰাটো এটা মহৎ কাম। এই মহৎ কাম কৰিবৰ প্ৰচেষ্টাৰ বাবে লেখিকাই অসমীয়া পাঠকবৰ্গৰ ধন্যবাদ পাব বুলি আশা কৰোঁ। প্ৰথম প্ৰচেষ্টা বুলিও লেখিকাৰ ৰচনা

আৰু শব্দ বাছনি সৰল আৰু মনত লগা। অসমীয়া সাহিত্যই এই গৰাকী লেখিকাৰ পৰা আৰু এনে ধৰণৰ ৰচনা আশা কৰিব নোৱাৰেনে ?

(স্বৰাজ, ২৯ জুলাই ১৯৩৯)

সাহিত্যানুৰাগী পিতৃ আৰু Mr. G. A. Small-ৰ প্ৰেৰণাৰে অনুপ্ৰাণিত হৈ এই গৰাকী লেখিকাই পৰৱৰ্ত্তীকালত অসমীয়া সাহিত্য জগত তথা শিশুসাহিত্যলৈ প্ৰভূত অৱিহনা যোগাবলৈ সক্ষম হ'ল। এটা সময়ত কিবা এটা পঢ়ি ভাল লাগিলে লগে লগে তাক অসমীয়ালৈ ভাঙনি কৰাটো তেখেতৰ এটা অভ্যাসতে পৰিণত হৈছিল আৰু তাৰেই ফলস্বৰূপে তেখেতৰ সৃষ্টিশীল সত্তাই বিচৰণ কৰিলে বিশ্বসাহিত্যৰ সুবিশাল ক্ষেত্ৰত। "অৱিহনা'ৰ পাচতে প্ৰসিদ্ধ সাধুকথা ৰচোতা হেন্‌চ্‌ খ্ৰিস্টীয়ান এণ্ডাৰচনৰ তিনিটা বিখ্যাত সাধুৰ ভাঙণিৰে দ্বিতীয় গ্ৰন্থ 'কণিকা' প্ৰকাশ হ'ল। যুক্তাক্ষৰ বিহীন ৰচনা "ৰামায়ণ, মহাভাৰতৰ কথা" খনো জনশিক্ষা বিভাগে প্ৰকাশ কৰি উলিয়ায়। এই সময়ৰ পৰাই তেখেতৰ বহুতো ভাঙনি আৰু স্বৰচিত গল্প, প্ৰবন্ধ আদি বাঁহী, জয়ন্তী, সুৰভি, অসম সাহিত্য সভা পত্ৰিকা আদি সেই সময়ৰ প্ৰায়কেইখন আলোচনীতে প্ৰকাশিত হয়। কেবাখনো সংগ্ৰহ পুস্তকতো তেখেতৰ গল্প প্ৰবন্ধাদি প্ৰকাশ হৈছে।

ইয়াৰ উপৰিও অবিভক্ত অসমত, তেতিয়াৰ ৰাজধানী চিলঙত অনাতাঁৰ কেন্দ্ৰ স্থাপিত হোৱাৰ পৰাই অনাতাঁৰ যোগে অসমীয়াত বিভিন্ন বিষয়ত 'ব্ৰডকাষ্ট' কৰিছে। সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহৰ পক্ষৰ পৰাও তেখেতে দূৰদৰ্শনৰ কাৰ্যসূচীত অংশগ্ৰহণ কৰিছে।

সুপ্ৰভা গোস্বামীয়ে লিখনীৰে, সৃষ্টিশীলতাৰে অকল সাহিত্যৰ জগতখনকে সমৃদ্ধ কৰা নাই, তেখেতৰ সুন্দৰ, সৃষ্টিশীল সত্তাৰ জ্যোতিৰে চৌপাশৰ সমাজখনকো উদ্ভাসিত কৰিছে।

আইতাই সককালত যোৰহাটত আৰু পাচত "স্বামীৰ জগত

চিলঙত জীৱনৰ সৰহভাগ কাল কটায়। এই সময়ছোৱাতে (১৯৩৬-১৯৮১) চিলং মুকুল সংঘকে আদি কৰি চিলঙৰ সাহিত্যিক সামাজিক আৰু ধৰ্মীয় অনুষ্ঠানসমূহৰ সৈতে তেখেত সভ্যা পৃষ্ঠপোষক, সভানেত্ৰী, উপসভানেত্ৰী আদিৰূপে নিবিড়ভাৱে জৰিত হৈ পৰিছিল। All India womens council ৰো তেখেত এগৰাকী সক্ৰিয় সদস্যা আছিল। আকৌ কে এম মুন্সীৰ পত্নী লীলাৱতী মুন্সীয়ে গঢ দিয়া All India women's Food Council-ৰ আৰম্ভৰে পৰা অসম শাখাৰ সম্পাদিকা আছিল। ১৯৫১ চনত চিলং মিউনিচিপেলিটি'ৰ চৰকাৰ মনোনীত সদস্যা হোৱাৰ উপৰিও Pinemount School আৰু Lady Kean School ৰ গভৰ্নিং বডিৰ সদস্যা আছিল। ১৯৫৫ চনত গুৱাহাটীত বহা অসম সাহিত্য-সভাৰ অধিবেশনত তেখেতে চিলংমুকুল সংঘৰ পৰা প্ৰতিনিধি হিচাবে যোগ দিছিল আৰু সেই অধিবেশনতেই অসম সাহিত্য সভাৰ কাৰ্য্যনিৰ্বাহক সদস্যাৰূপে মনোনীত হৈছিল।

১৯৭৪ চনত 'সত্যসাই' Publication Boardৰ তেখেত মনোনীত সভ্যা আছিল আৰু Publication Board ৰ Advisory Committeeৰ সক্ৰিয় সভ্যাও আছিল।

জন্মলগ্নৰ পৰাই তেখেত সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতিৰ লগত নিবিড়ভাৱে জৰিত। যোৰহাটত বহা ৩য় অধিবেশনত তেখেত সভানেত্ৰীৰূপে নিৰ্বাচিতা হৈছিল। ১৯৮১ চনত নলবাৰীত বহা অধিবেশনত তেখেতক স্থায়ী সভানেত্ৰী পতা হয় আৰু ১৯৮৫ চনৰ কলিয়াবৰ অধিবেশনলৈকে এই দায়িত্বতে থাকে।

ঘৰুৱা জীৱনতো আইতা বেচ পৰিপাটি। ঘৰখন সজাই পৰাই পৰিষ্কাৰ পৰিচ্ছন্ন আৰু আটোমটোকাৰিকৈ ৰখাত আইতাই সদায়ে গুৰুত্ব দিয়ে। ঘৰদুৱাৰৰ শৃঙ্খলা নাথাকিলে আইতাই আনকি লেখাপঢা বা আন কোনো কামতেই মনপুতি লাগিব নোৱাৰে। সেয়ে আইতাৰ ঘৰত সোমালেই অনুভূত হয় এক পৰিচ্ছন্ন, স্নিগ্ধ পৰিবেশ। যত্ন-ৰত্নৰ উপৰিও ফলফুল, শাক পাচলিৰ বাগিচা

কৰিও তেখেতে পৰম তৃপ্তি লাভ কৰে। খেলা-ধূলা আৰু সঙ্গীততো আইতাৰ অনুৰাগ আছিল। এসময়ত তেখেতে গান-বাজনাও শিকিছিল। বেডমিণ্টন, টেবুল টেনিচ আদিও খেলি ভাল পাইছিল। সাঁতুৰিবলৈ আৰু গাড়ী চলাবলৈয়ো শিকিছিল। তেতিয়াৰ দিনত ছোৱালীয়ে গাড়ী চলোৱাটো এটা চখৰ বিষয়হে আছিল, আজিকালিৰ দৰে প্ৰয়োজনীয় কথা নাছিল।

বৰ্ত্তমান আইতাৰ বয়স ৭১ বছৰ। সোঁৱৰণীৰ জালিকটা সুকভাৰে জুমি চালেই এতিয়া আইতাৰ মনত গুঞ্জৰি উঠে অতিক্ৰান্ত দিনৰ অলেখ স্মৃতি। জীৱনৰ সুদীৰ্ঘ সময় কটোৱা পাহাৰী চহৰ চিলঙৰ স্মৃতি, পিতৃৰ স্মৃতি এতিয়াও তেখেতৰ ছাঁ হৈ আছে। পিতৃৰ আদৰ্শেৰে গভীৰভাৱে প্ৰভাৱান্বিত আইতাই ১৯৪৪ চনৰ ১৯ ডিচেম্বৰত দিল্লীত সামান্য ৰোগতে আকস্মিকভাৱে তেখেতৰ মৃত্যু হোৱাৰ খবৰ পাই মৰ্মাহত হৈ পৰিছিল। আকৌ ১৯৭১ চনত যেতিয়া সুকীয়া 'মেঘালয়'ৰ সৃষ্টি হল, সেই কথাও তেখেতৰ মনে সতকাই মানি লব পৰা নাছিল।

তেখেতসকলৰ সুসংস্কৃত পৰিয়ালটোৰ মাজত থাকিয়েই আইতাই বহু মহৎ ব্যক্তিৰ সাক্ষাৎ লাভ কৰিছিল। এবাৰ তেখেতৰ পিতৃৰ টান নৰিয়াৰ সময়ত খবৰ লবলৈ যোৱা চন্দ্ৰকান্ত সন্দিকৈ আৰু ভ্ৰাতৃ ইন্দ্ৰকান্ত সন্দিকৈক দেখাও আইতাৰ ৰিনি ৰিনি মনত পৰে। যোৰহাটত চন্দ্ৰকান্ত সন্দিকৈ ভৱনটো (আগতে "চন্দ্ৰকান্ত সন্দিকৈ হল" নাম আছিল) মুকলি কৰাৰ দিনাখনো আইতা উপস্থিত আছিল। গৱৰ্ণৰে ভৱনটোৰ উন্মোচন কৰা সেই দিনটোত Mr Small কে ধৰি সেইসময়ৰ সাহিত্যসভা তথা যোৰহাটৰ গণ্যমান্য ব্যক্তিসকলো উপস্থিত আছিল।

সুপ্ৰভা গোস্বামী এটি পুত্ৰ আৰু তিনিগৰাকী কন্যা সন্তানৰ জননী। প্ৰত্যেকেই নিজ নিজ কৰ্মক্ষেত্ৰত সুপ্ৰতিষ্ঠিত। আইতাই সামাজিক দায়িত্বসমূহ পালন কৰাৰ উপৰি এতিয়াও পুত্ৰ-কন্যাৰে পৰিবেষ্টিত পৰিয়ালটোত নিজ দায়িত্ব পালনত ব্যস্ত, শান্ত-সমাহিত-

হাঁহিটোৱে যিকোনো পৰিস্থিতিকে সহজভাৱে আঁকোৱালি লোৱাত অভ্যস্ত। সুদীৰ্ঘ জীৱনটোত আইতাই পাইছে এক সুসংস্কৃত পৰিবেশ আৰু সকলোৰে অকুণ্ঠ মৰম-স্নেহ। সেয়ে কবিগুৰু ৰবীন্দ্ৰনাথৰ কথাই তেখেতৰ অন্তৰত প্ৰতিধ্বনি তোলেহি—

: যাবাৰ দিনে এই কথাটি বলে যেন যাই, যা পেয়েছি, যা দেখেছি, তাৰ তুলনা নাই।

সাধাৰণতে চুটি গল্প লিখি ভাল পোৱা আইতাৰ মনত বিবাহিত জীৱনত স্বামী, সন্তান আৰু সংসাৰৰ প্ৰতি কৰ্ত্তব্যই আগ স্থান পোৱা বাবে সাহিত্য চৰ্চাত নিৰবচ্ছিন্নভাৱে লাগি থাকিব নোৱাৰিলে। সাংসাৰিক দায়িত্ব পালনৰ পাচত পোৱা আজৰি সময়তহে তেখেতে লিখা-মেলা কৰে অৱশ্যে সেই সময়খিনিতেই আইতাই লাভ কৰে হৃদয়ত এক গভীৰ প্ৰশান্তি আৰু অনিৰ্বচনীয় আনন্দ।

এতিয়াও অসমীয়া সাহিত্য অনুবাদ সাহিত্য আৰু শিশু সাহিত্যৰ দিশত সমৃদ্ধ বুলি কব নোৱাৰি। আইতাৰ হৃদয় ৰাজ্যত গুণগুনাই থকা অনুপম ভাৱৰাশিক পোহৰৰ পথলৈ উলিয়াই দিলে সি যে অসমীয়া সাহিত্যৰ জেউতি দুগুনে চৰাব সি নিশ্চিত। এইগৰাকী মহীয়সী নাৰীৰ নৱতম সৃষ্টিয়ে অসমীয়া সাহিত্যৰ আকাশ জ্যোতিষ্মান কৰক, তেখেতৰ অনুপম সুষমামণ্ডিত সত্তাৰ আঁহে আঁহে জাগ্ৰত অফুৰন্ত কৰ্মপ্ৰেৰণা সমগ্ৰ অসমীয়া নাৰীসমাজৰ পাথেয় হৈ ৰওঁক!

—মঞ্জু দেৱীপেগু

*জীৱনীটো যুগুত কৰোঁতে শ্ৰদ্ধেয়া শ্ৰীযুতা সুপ্ৰভা গোস্বামী আইতাই শাৰীৰিক অসুস্থতাৰ মাজতো প্ৰয়োজনীয় তথ্যপাতি দি সহায় কৰা বাবে তেখেতলৈ সশ্ৰদ্ধ কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিলোঁ। অন্যান্য দিশত সহায় কৰা বাবে শ্ৰীগণেশ পেগুলৈয়ো ধন্যবাদ যাচিলোঁ।—লেখিকা

ব্ৰজবালা দেবী

যি সময়ত অসমত স্ত্ৰী-শিক্ষা অন্ধকাৰৰ অতল গৰ্ভত পোত খাই আছিল—যি সময়ত তিৰোতাৰ পুথি স্পৰ্শই নিষেধ আছিল, যি সময়ত তিৰোতাই পুৰুষৰ সন্মুখত নিঃসঙ্কোচে ওলোবা-সোমোৱা কৰিব নোবাৰিছিল সেইসময়তে ১৯১৯ চনত এগৰাকী গোড়া ব্ৰাহ্মণ পৰিয়ালৰ ছোবালীয়ে খ্ৰীষ্টান মিচন স্কুলত লেখা-পঢা শিকিছিল, বাইবেল শাস্ত্ৰ পঢোৱা শ্ৰেণীত যোগ দিছিল, বাস্কেট বল খেলিছিল আৰু 'ব্লু বাৰ্ড' হব পাৰিছিল (মিচন স্কুলত সেইসময়ত ১৬ বছৰৰ ওপৰৰ ছোবালীক 'গাইড' আৰু ১৬ বছৰৰ তলৰ ছোৱালীক 'ব্লু বাৰ্ড'ৰ শিক্ষা দিছিল)—এই ব্ৰাহ্মণ কন্যা গৰাকীয়েই হ'ল ব্ৰজবালা—মথুৰাৰ গোপী নহয়, অসমৰ নগাঁও জিলাৰ ব্ৰজবালা, ব্যক্তিত্বৰ আভাৰ ওপৰত সন্তোষ ভাৱৰে উদ্ভাসিত মুখমণ্ডলৰে শ্ৰীব্ৰজবালা দেবী।

১৮৪১ শক (ইং ১৯১৯ খ্ৰীঃ)ৰ আঘোনমাহৰ ৰাসপূৰ্ণিমাৰ দিনা ব্ৰজবালাৰ জন্ম হয়। নগাঁৱৰ আমোলাপট্টিনিবাসী ৺আনন্দৰাম ভট্টাচাৰ্য্য তেখেতৰ পিতৃ আছিল। ৺ভট্টাচাৰ্য্যদেৱ দক্ষিণ পাট সত্ৰৰ গোঁসাইৰ মুক্তিয়াৰ আছিল। প্ৰচুৰ জমি আৰু মাট-পামৰ অধিকাৰী ৺ভট্টাচাৰ্য্যদেৱ সংস্কৃতত পণ্ডিত আৰু জ্যোতিষ শাস্ত্ৰত পাৰদৰ্শী আছিল। উপযুক্ত পিতৃৰ উপযুক্তা কন্যা ব্ৰজবালাইও পিতৃৰ লগত জ্যোতিষ শাস্ত্ৰ চৰ্চ্চা ও অধ্যয়ণ কৰিছিল যাৰ ফলত বৰ্ত্তমানলৈকে জন্মপত্ৰিকা আদি কৰিবলৈ এৰা নাই—জ্যোতিষৰ চৰ্চ্চা কৰিয়েই আছে। সৰুতে ব্ৰজবালাই পিতৃৰ পৰা পাওৰী গীতা,

মোহমুদ্গৰ, বেদৰ শ্লোক আৰু নৱগ্ৰহৰ শ্লোক বোৰ অৰ্থ নুবুজাকৈয়ে মুখস্থ কৰিছিল। মুখস্থ কৰোঁ বুলি নকৰিলেও স্মৃতিশক্তিৰ প্ৰখৰতাৰ গুণে শুনিলেই মনত ৰৈ গৈছিল। সেই অভ্যাসৰ বাবেই পৰবৰ্ত্তীকালতো যি কোনো কথা শুনিলে বা কিতাপ পঢ়িলে মনত ৰৈ গৈছিল আৰু নিজে ন ন সৃষ্টি কৰিবলৈ প্ৰেৰণা পাইছিল।

ব্ৰজবালাৰ মাকৰ নাম আছিল ৺সত্যপ্ৰিয়া দেৱী। তেখেত এগৰাকী আদৰ্শ মাতৃ আছিল। ছোৱালীক উপযুক্তা কৰি গঢ়ি তুলিবৰ বাবে তেখেতে যৎপৰোনাস্তি চেষ্টা কৰিছিল। মাকৰ মুখত শুনা ৰামায়ণ মহাভাৰতৰ কথা, অদ্ভুত ৰামায়ণৰ কথা, ৰসৰাজ বেজবৰুৱাৰ সাধুকথা আদিয়ে স্কুলীয়া কালতে ব্ৰজবালাৰ মনত অজানিতে সাহিত্যৰ বীজ সিঁচি দিছিল।

ঘৰেই যে মানুহৰ আচল শিক্ষাৰ স্থান সেইকথা ব্ৰজবালাৰ জীৱনত সুন্দৰৰূপে প্ৰতিফলিত হোৱা দেখা যায়। পিতা-মাতা উভয়ে গুণী-জ্ঞানী হোৱা বাবেই আৰু ঘৰ খনত অনবৰত এটা শিক্ষাৰ পৰিবেশ থকা বাবেই কুৰি'শতিকাৰ আৰম্ভণিৰ দশকত জন্ম লাভ কৰা ব্ৰজবালা আজি একৈশ শতিকালৈ অগ্ৰসৰ হোৱা সময়তো মহিলা সমাজৰ আদৰ্শ স্বৰূপা হৈ থাকিব পাৰিছে।

অসমীয়া সম্ভ্ৰান্ত ব্ৰাহ্মণ কন্যা ব্ৰজবালাই সেই যুগত মিচন স্কুলত পঢ়াটো সঁচাকৈয়ে উল্লেখনীয় ঘটনা। ব্ৰজবালাক খ্ৰীষ্টান স্কুলত পঢ়িবলৈ দিয়াটো পিতৃমাতৃৰ শিক্ষা সংস্কৃতিৰ প্ৰতি অনুৰাগ আৰু বহল মনৰ পৰিচায়ক। হিন্দু বোৰ্ডিঙত থাকি ব্ৰজবালাই শিক্ষা লাভ কৰিছিল। খ্ৰীষ্টান সকলৰ বাবে বেলেগ বোৰ্ডিং আছিল। ব্ৰজবালা নিয়মীয়াকৈ বাইবেলৰ ক্লাছত উপস্থিত থাকি বাইবেল শাস্ত্ৰ পুংখানুপুংখভাবে অধ্যয়ন কৰিছিল। স্কুলত থকা কালত বাস্কেট বল খেলিছিল, অভিনয় কৰিছিল আৰু গাইডৰ শিক্ষা লৈছিল। এইদৰে মুক্তমনে পঢ়াশুনা, ফুৰাচকা আদি কৰিবলৈ সুবিধা পোৱাবাবেই ব্ৰজবালা সাহসী, স্পষ্টবাদী, পৰিপাটী আৰু ব্যক্তিত্ব সম্পন্না হব পাৰিছিল। ব্ৰজবালাৰ সংস্কৃত শ্লোক আৰু

ইংৰাজী ভাষাৰ স্পষ্ট আৰু শুদ্ধ উচ্চাৰণ বিশেষ মন কৰিব লগীয়া। তেখেতৰ বিশেষত্ব হ'ল মাতৃভাষা অসমীয়া কওঁতে বা লিখোঁতে কেতিয়াও মাজত ইংৰাজী বা অন্যভাষাৰ শব্দ সুমুৱাই খিচিৰি নকৰে।

নগাঁও মিচন স্কুলৰ পৰাই ব্ৰজবালাই এম, ই, পৰীক্ষা পাছ কৰে। কিছুদিন আগৰ পৰা স্কুলৰ পৰা হাইস্কুল শাখা উঠাই দিয়াৰ কথা ঘুনুক ঘানাককৈ ওলাই থকা বাবে স্কুলৰ মিছে ব্ৰজবালা আৰু অন্য এগৰাকী ছাত্ৰীৰ প্ৰখৰ বুদ্ধিৰ পৰিচয় পাই দুয়োগৰাকীকে ওপৰ শ্ৰেণীৰ উপযুক্ত কৰিবৰ বাবে বেলেগে ওপৰঞ্চি ক্লাছ লৈ শিক্ষা দিছিল।

পিতৃ ৺ভট্টাচাৰ্য্য দেৱে ব্ৰজবালাক বিয়া নিদিয়াকৈ সকলো প্ৰকাৰৰ শিক্ষা দি 'বিদুষী' কৰি আশ্ৰমত ৰাখিবৰ ইচ্ছা কৰিছিল। কিন্তু বিধিৰ বিধান কোনে খণ্ডাব পাৰে? কবি দুৰ্গেশ্বৰ শৰ্মাৰ যত্নত প্ৰথিতযশা পণ্ডিত, বিশিষ্ট সাহিত্য সমালোচক অধ্যক্ষ যজ্ঞেশ্বৰ শৰ্মাৰ লগত ব্ৰজবালা বিবাহ পাশত আবদ্ধ হব লগা হ'ল। ৺আনন্দৰাম ভট্টাচাৰ্য্যই খুঁটি ধৰিলে মেট্ৰিকুলেশ্যন পাছ নকৰা পৰ্য্যন্ত ছোৱালী উলিয়াই দিয়া নহব। সেইমতে দুবছৰৰ পাছতেই প্ৰাইভেট হিচাবে মেট্ৰিক পৰীক্ষা দি বুৰঞ্জী আৰু অসমীয়াত 'লেটাৰ' লৈ ব্ৰজবালাই বুৰঞ্জীত অসম উপত্যকাৰ ভিতৰত প্ৰথমস্থান লাভ কৰি বৃত্তি লাভ কৰে। কোৱাবাহুল্য তেখেতৰ স্বামী যজ্ঞেশ্বৰ শৰ্মাইও ১৯২৩ চনত কলিকতা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ মেট্ৰিকুলেশ্যন পৰীক্ষাত অসমীয়া, সংস্কৃত, অতিৰিক্ত সংস্কৃত আৰু অঙ্ক—এই চাৰিটা বিষয়ত 'লেটাৰ' লৈ প্ৰথম বিভাগত উত্তীৰ্ণ হৈছিল আৰু অসমীয়া বিষয়ত সৰ্ব্বোচ্চ নম্বৰ পোৱা বাবে শ্ৰীশৰ্মাই দত্তদেৱ গোস্বামী স্বৰ্ণপদক লাভ কৰিছিল। ভগৱানে যেন দুটি মণি-কাঞ্চনৰহে সংযোগ ঘটালে।

নগৰৰ মাজমজিয়াত জন্ম গ্ৰহণ কৰি নগৰতে লালিতা-পালিতা, মুক্তভাৱে শিক্ষালাভ কৰা ব্ৰজবালা উজনি অসমৰ যোৰহাট জিলাৰ তিতাবৰ মৌজাৰ হামদৈ অঞ্চলৰ বগাৰ গাওঁ নামৰ এখন গাঁৱত জন্ম লাভ কৰি বোকাপানী খচকি এটি নিম্ন মধ্যবিত্ত পৰিয়ালত

ডাঙৰ হোৱা যজ্ঞেশ্বৰ শৰ্মাৰ লগত গাঁৱলীয়া পৰিবেশৰ মাজত সোমাই পৰিব লগা হ'ল। তেতিয়াৰ দিনত বগাৰ গাঁৱলৈ গাড়ী যোৱা নপৈছিল। এচোৱা বাট গৰুৰ গাড়ীৰে যাব লাগিছিল। পানীয়ে পাত্ৰৰ গঢ় লোৱাদি নগৰীয়া মুকলিমুৰীয়া ব্ৰজবালা জকাই চুকীয়া গাঁৱৰ এহাত ওৰণি লব লগা বোৱাৰী হৈও হতাশ নহৈ ঘৰ চম্ভালিবলৈ শিকি পেলালে—ধৈৰ্য্য আৰু ত্যাগৰে স্বামীৰ পৰিয়ালৰ লগত মিলি যাব পাৰিলে। সোনাৰীয়ে সোন চিনি পালে।

ব্ৰজবালাৰ শহুৰেক আউনীআটীসত্ৰৰ সেৱক ৺লক্ষ্মীনাথ দেৱশৰ্মা এগৰাকী সংস্কৃতজ্ঞ পণ্ডিত লোক আছিল। শাহুৱেক ৺কোকিলেশ্বৰী দেৱী এগৰাকী মৰমিয়াল সন্তানবৎসলা আদৰ্শ জননী আছিল। শাহুৱেকৰ পৰাই ব্ৰজবালাই বোৱাকটা, জা-জলপান তৈয়াৰ কৰা, ৰন্ধা-বঢ়া আদি ঘৰৰ যাৱতীয় সকলো কাম শিকি লৈছিল। প্ৰথমে প্ৰথমে চিৰা ভাজিবলৈ লওঁতে আলসুৱা, অনভিজ্ঞা ব্ৰজবালাৰ সোঁহাতখন কিলাকুটিলৈ দেই যোৱাৰদৰে ক'লা পৰি গৈছিল, তামোল কাটোতে হাতৰ ঢোৱা উঠিছিল, ৰন্ধা-বঢ়া পাগত উঠা নাছিল—তথাপি তেখেতে ধৈৰ্য্যৰে কামবোৰ শিকিবলৈ আগ্ৰহ এৰা নাছিল। সেয়ে তেখেত শাহু-শহুৰৰ একান্ত প্ৰিয়পাত্ৰী আছিল। শাহুৱেক য'লৈকে গৈছিল লগতে ব্ৰজবালাকো লৈ গৈছিল। ভালৰ ভাল বস্তুটো ব্ৰজবালাক খুৱাবলৈ নাপাহৰিছিল। কেতিয়াবা নিজৰ ভাগৰ মাছ চকলো বোৱাৰীয়েকৰ পাতলৈ দলিয়াইছিল। এনেকুৱা মাতৃস্বৰূপা শাহু সকলোৰে ভাগ্যত নঘটে।

শ্ৰীঅজিত কুমাৰ শৰ্মাদেৱে "যজ্ঞেশ্বৰ শৰ্মাৰ সতৰ্ক বাণী' নামৰ প্ৰবন্ধত (যজ্ঞেশ্বৰ শৰ্মাঃ জীৱন আৰু প্ৰতিভা—সম্পাদক যোগেন্দ্ৰনাৰায়ণ ভূঞা। নগাওঁ সাহিত্যসভাৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত গ্ৰন্থ) ব্ৰজবালাৰ উল্লেখ কৰিছে এনেদৰে "খুৰীটিৰ ঘৰ নগাঁৱত। দাদাৰ ঘৰ যোৰহাটত। দুইকো লগ লগাই দিয়াৰ গুৰিতে কবি দুৰ্গেশ্বৰ শৰ্মা। বিয়া হোৱাত খুৰীটিয়ে নিজৰ স্বাধীন পৰিকল্পনা এৰিদি দাদাৰ সহধৰ্মিনী হ'লহি আৰু গৃহ মন্ত্ৰনালয়ৰ

সম্পূৰ্ণ দায়িত্ব হাতত ল'লেহি। 'পিছে সেই সময়ত এই মন্ত্ৰণালয়ৰ বিত্তীয় পৰিস্থিতি সিমান আকৰ্ষণীয় নাছিল। ন গৃহিণী হৈ খুৰীটি সোমাওঁতে দাদাৰ দৰ্মহাই ৫৫৲ টকাৰ সীমাৰেখা চুইছিলগৈ। এই পঁচপন্ন টকীয়া বাজেটেৰে খুৰীটিয়ে যি দায়িত্ব তেতিয়া ল'লে, সেই দায়িত্ব এতিয়ালৈকে সুকলমে পালন কৰি আছে। চাৰিটা ল'ৰা আৰু এজনী ছোৱালী ডাঙৰ দীঘল কৰি পঢ়াই-শুনাই উপযুক্ত কৰি তোলাৰ লগতে দাদাৰ অধ্যয়ন-বিলাসী কৰ্ম জীৱনতো সহায় কৰি আহিছে।" এইখিনি কথাই গৃহিণী ব্ৰজবালাৰ এখন নিখুঁত ছবি ডাঙি ধৰিবলৈ সমৰ্থ হৈছে।

ব্ৰজবালাৰ স্বামী যজ্ঞেশ্বৰ শৰ্মাই ১৯৩০ চনত যোৰহাটত স্থাপিত অসমৰ তৃতীয়খন কলেজ 'আপাৰ আছাম কলেজ' (পাছত যোৰহাট কলেজ আৰু ১৯৩৮ চনৰ পৰা জগন্নাথ বৰুৱা কলেজ নামকৰণ হয়)ৰ ইংৰাজীৰ অধ্যাপক হিচাপে কৰ্মজীৱনৰ পাতনি মেলিছিল। বিয়াৰ পাছত মেট্ৰিক পাছ কৰি স্বামীগৃহলৈ গৈ ব্ৰজবালাই উক্ত কলেজত ভৰ্ত্তি হৈছিল। আগতে এই কলেজত ছাত্ৰী নাছিল। ১৯৩৬ চনত দুগৰাকী মাত্ৰ ছাত্ৰী ভৰ্ত্তি হৈছিল—তাৰে এগৰাকী আছিল ব্ৰজবালা দেৱী। কিন্তু দুখৰ বিষয় পৰীক্ষাৰ সময়তে তেখেতৰ ডাঙৰ ল'ৰাটিৰ জন্ম হোৱাত তিমানতে শিক্ষা জীৱনৰ অন্ত পৰে। ঘৰ-সংসাৰৰ মেৰপেচৰ মাজত সোমাই পৰাত দুনাই কলেজত ভৰ্ত্তি হোৱাৰ সুবিধা নাপালে।

১৯৩০চনৰ পৰা ১৯৪০ চনলৈ ব্ৰজবালাৰ স্বামী যজ্ঞেশ্বৰ শৰ্মাই জগন্নাথ বৰুৱা কলেজত অধ্যাপনা কৰাৰ পাচত শ্ৰীহট্টৰ মুৰাৰিচান্দ কলেজত কিছুদিন অধ্যাপনা কৰে। তাৰপৰা আহি কটন কলেজত চৈধ্যমাহ অধ্যাপনা কৰি পুনৰ ১৯৪২ চনত জগন্নাথ বৰুৱা কলেজলৈ উলটি যায়। ১৯৪৪ চনত নগাঁৱত এখন কলেজ স্থাপন কৰা হয়। এই কলেজৰ প্ৰথম অধ্যক্ষ হিচাবে যজ্ঞেশ্বৰ শৰ্মাই যোগ দিয়েহি। ১৯৪৪ চনত নগাঁও কলেজত যোগ দিয়াৰ পৰা শৰ্মাদেৱে সপৰিয়ালে নগাঁৱৰ স্থায়ী বাসিন্দা হৈ পৰে। অসমৰ শিক্ষা জগতৰ এজন

প্ৰসিদ্ধ ব্যক্তি, যশস্বী পণ্ডিত, বিশিষ্ট সাহিত্য-সমালোচক, অসম সাহিত্য সভাৰ প্ৰাক্তন সভাপতি যজ্ঞেশ্বৰ শৰ্মা যেনেকৈ সাম্প্ৰতিক কালৰ অসমৰ গৌৰৱ সমূহৰ অন্যতম ঠিক তেনেকৈ তেখেতৰ লগত সদায় লগেলগে থাকি প্ৰাইভেট চেক্ৰেটৰীৰ দৰে কাম কৰিবোৱা আপোন ব্যক্তিত্বৰে মহিমামণ্ডিত বিদুষী ব্ৰজবালাও অসমীয়া মহিলাৰ আদৰ্শস্বৰূপা আৰু গৌৰৱৰ কাৰণ।

ব্ৰজবালা পাঁচোটি সন্তানৰ মাতৃ। চাৰিটা ল'ৰা আৰু এজনী ছোৱালী। আটাইকেইটা ল'ৰাছোৱালীয়েই শিক্ষাই দীক্ষাই উপযুক্ত। ডাঙৰ ল'ৰা নগাওঁ কলেজৰ অধ্যাপক, দ্বিতীয়জন ইনকমটেক্স কমিছনাৰ, তৃতীয়জন একজিকিউটিভ ইঞ্জিনিয়াৰ, চতুৰ্থজন ডাক্তৰ—বৰ্ত্তমান আটাইকেইজন বিবাহিত। ছোৱালীজনীৰ এম এ পঢ়ি থাকোঁতেই এজন ডাক্তৰৰ লগত বিয়া হয়। উপযুক্ত পো-বোৱাৰী, জী-জোৱাই, নাতি-নাতিনীৰে বৰ্ত্তমান ব্ৰজবালা এগৰাকী সুখী মহিলা।

আগতে উল্লেখ কৰি অহা হৈছে যে অতি সৰুৰে পৰা পিতৃ-মাতৃৰ পৰা পোৱা সজ শিক্ষা আৰু প্ৰেৰণাৰ পৰা ব্ৰজবালাৰ অন্তৰত সাহিত্যৰ বীজ অঙ্কুৰিত হৈছিল। তেখেতৰ অগ্ৰজ শ্ৰীপ্ৰমোদৰাম ভট্টাচাৰ্য্যৰ মুখত ইংৰাজী কবিতাৰ আবৃত্তি আৰু কবিতা বিলাকৰ ভাঙনি শুনি ইংৰাজী সাহিত্যৰ প্ৰতিও তেখেত আকৰ্ষিত হৈছিল। বঙালী কবিতাও পঢ়ি ভাল পাইছিল। বিশ্বকবি ৰবীন্দ্ৰনাথৰ কবিতা তেখেতৰ বৰ প্ৰিয় আছিল। অকল কিতাপ পঢ়াই নহয় ব্ৰজবালাই নিজে কবিতা, প্ৰবন্ধ আদি লেখিছিল। তেখেতৰ প্ৰথম লেখা ১৯৪৪ চনত জনশিক্ষা নামৰ কাকতত প্ৰকাশ হৈছিল। ইয়াৰ উপৰিও জনশিক্ষা, ৰামধেনু, বৰদৈচিলা, সপ্তসুৰ, সাহিত্যসভা পত্ৰিকা, সাতভনী, অসমীয়া, দৈনিক অসম, গণতন্ত্ৰ, মহিলা অভিবৰ্ত্তনৰ স্মৃতিগ্ৰন্থ, মইনা পাৰিজাতৰ স্মৃতি গ্ৰন্থ, সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতিৰ স্মৃতি গ্ৰন্থ আদিত তেখেতৰ ৰচিত বিভিন্ন ধৰণৰ বুৰঞ্জী মূলক, সামাজিক বিষয়ৰ প্ৰবন্ধ, নাটিকা, ভ্ৰমণ

কাহিনী আদি সিঁচৰিতহৈ আছে। তেখেতে কুৰুক্ষেত্ৰ, বৃন্দাবন, মথুৰা আদি উত্তৰ ভাৰতৰ প্ৰায়বোৰ ঠাই ভ্ৰমণ কৰি কেইবাটাও মনোৰম ভ্ৰমণকাহিনী লেখিছে। তেখেতৰ ৰচিত 'সপোন', 'মিলনতীৰ্থ, 'অসমীৰ চকুলো' আদি একাঙ্কিকা 'গণতন্ত্ৰ' কাকতত প্ৰকাশ হৈছে। 'সপোন' নামৰ একাঙ্কিকা খন নগাঁও কলেজৰ মঞ্চত অভিনয় কৰা হৈছিল। বাকী কেইখন একাঙ্কিকাও বিভিন্ন ঠাইত অভিনীত। 'মিলন তীৰ্থ' নামৰ একাঙ্কিকা খনত সম্ৰাট আকবৰৰ ৰাজসভাৰ লোকসকলক সুগায়ক তানসেনৰ সঙ্গীতে আপোন পাহৰা কৰি ৰখা স্বত্বেও কেনেকৈ সম্ৰাটে অন্ধগায়ক সুৰদাসক ৰাজসভালৈ আনিবলৈ যত্ন কৰিছিল আৰু কেনেকৈ সুৰদাসে সেই প্ৰস্তাৱ অগ্ৰাহ্য কৰিছিল তাক সুন্দৰ ধৰণে প্ৰকাশ কৰিছে। নাটিকাত উল্লেখ কৰামতে মন্দিৰৰ কাষৰ গছৰ তলত শ্ৰীকৃষ্ণৰ গুণ গানত নিমগ্ন সুৰদাসক সম্ৰাটে নিজে লগ ধৰি কৈছিল—"তোমাক ৰ'দ বৰষুণৰ পৰা কষ্ট নোপোৱাকৈ থাকিবৰ বাবে এখন সোনৰূপ খটোৱা চালি কৰি দিও"। সুৰদাসে উত্তৰ দিছিল—'সৃষ্টি কৰ্ত্তাৰ আচল চালিৰ তলত মোক আকৌ এখন চালি কেলেই লাগিছে? আচল চালিৰ তলত প্ৰকৃতিৰ সৌন্দৰ্য্য আৰু বিশ্বৰূপ দেখি মোৰ অন্তৰত উদ্ভৱ হোৱা শান্তি আপোনাক বুজাব নোৱাৰোঁ।। আপুনি যদি মোক ৰাজসভালৈ যাবলৈ আদেশ নকৰে সেইটোৱেহে মোক আটাইতকৈ সন্তোষ দিব।"

ইমান সুন্দৰ উক্তি, সৰল ভাষা, প্ৰাণস্পৰ্শী নিবেদন একমাত্ৰ নিপুন খনিকৰৰ বাবেহে সম্ভৱ।

সতী জয়মতীৰ বিষয়ে লেখা প্ৰবন্ধত আহোমৰ যুগৰ শাসন ব্যৱস্থা, স্থাপত্য শিল্পৰ চানেকি, ধৰ্মনীতি, ৰাজনীতি, ভাষা সংস্কৃতিৰ বিশদ বৰ্ণনা দিয়াৰ উপৰিও ব্ৰজবালাই মহাসতী জয়মতীৰ জীৱন চৰিত আলোচনা কৰিছে। এই প্ৰবন্ধটি তেখেতে নগাঁৱৰ জিলা পুথিভঁৰালত মহিলা মঙ্গল সমিতিয়ে উদযাপন কৰা জয়মতী উৎসৱত (১৯৮৪ খ্ৰীঃ) সভানেত্ৰীৰ আসনৰ পৰা পাঠ কৰিছিল।

ব্ৰজবালাৰ একমাত্ৰ প্ৰকাশিত পুথি ‘পাৰিজাত’। ১৯৭৯ চনত শ্ৰীপ্ৰজ্ঞান কুমাৰ শৰ্মা (তেখেতৰ তৃতীয় পুত্ৰ) ই পুথিখন প্ৰকাশ কৰিছে। পাঁচ টকা মূল্যৰ পকাবন্ধা এই গ্ৰন্থখনিত বিবাহৰ মন্ত্ৰনো কি—মন্ত্ৰত দৰাই কইনাক কোৱা আৰু কইনাই দৰাক কোৱা কথাবোৰ অসমৰ জীয়াৰী বোৱাৰী সকলক সহজ সৰল ভাষাত জনোৱাৰ চেষ্টা কৰিছে। ৫৯ পৃষ্ঠাৰ সুন্দৰ বেটু পাতেৰে সজোৱা এই গ্ৰন্থখনি সকলো মহিলাৰে পঠিতব্য। ‘পাৰিজাত’ৰ সুগন্ধ কেনেকুৱা তাৰে দুটি উদাহৰণ আগবঢ়োৱা হ’ল—

যত্ৰ নাৰ্য্যস্তু পূজ্যন্তে ৰমন্তে তত্ৰ দেৱতাঃ
যত্ৰেত্যস্তু ন পূজ্যন্তে সৰ্ব্বাস্তত্ৰাফলাঃক্ৰিয়াঃ

যি ঘৰত তিৰোতাই আদৰ পায় সেই ঘৰৰ প্ৰতি দেৱতাসকলো প্ৰসন্ন হয়। আৰু যি ঘৰত তিৰোতাৰ আদৰ নাই সেই ঘৰৰ সকলো কৰ্মই নিষ্ফল হয়।

[দৰাকইনালৈ উপদেশ : পৃষ্ঠা ২০]

সন্তোষং পৰমাস্থায় সুখাৰ্থী সংযতো ভাবৎ।
সন্তোষমূলং হি সুখং দুঃখমূলং বিপৰ্য্যয়ঃ॥

সংযমী আৰু সন্তুষ্ট লোকহে সুখী হব পাৰে। সুখৰ মূল সন্তোষ, অসন্তুষ্ট লোকে দুখ পায়।

[গৃহিণী ধৰ্ম : পৃষ্ঠা ২৪]

ব্ৰজবালাৰ ‘পাৰিজাত’ৰ সুগন্ধই মানুহৰ মন প্ৰাণ পুলকিত কৰে—জ্ঞান বঢ়ায়। যি ‘পাৰিজাত’ পঢ়া নাই তেওঁ শিকিবলগীয়া বহু কথাৰ মধুপানৰ পৰা বঞ্চিত হৈ আছে।

ব্ৰজবালাৰ কেইবাখনো অপ্ৰকাশিত গ্ৰন্থ জপা পুৰণি হৈ আছে। ‘বিশ্ব আমাৰ বন্ধু’ নামৰ গ্ৰন্থখনিত বিশ্বসাহিত্যৰ লগত পৰিচয় হব পৰাকৈ সুন্দৰ সুখপাঠ্য সাধুৰে লেখা পঞ্চতন্ত্ৰ, জাতকৰ গল্প, মহাকবি কালিদাসৰ পৰিচয়, মেঘদূত-কুমাৰ সম্ভৱ-ৰঘুবংশ এই তিনিখন গ্ৰন্থৰ চমু পৰিচয়, ইউৰোপৰ প্ৰাচীন সাহিত্যৰ জন্ম কথা, হোমাৰ-ভাৰ্জিল আদি গ্ৰীক কবিৰ পৰিচয়, বাইবেলৰ গল্প, চীনা সাহিত্যৰ পৰিচয়

আৰু চীনদেশৰ সাধু, আৰব্য উপন্যাসৰ সাধু আদি সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে। ‘পুৰাণৰ কাহিনী’ নামৰ গ্ৰন্থত পুৰাণৰ মনোৰম কাহিনী সমূহ বৰ্ণনা কৰা হৈছে।

ব্ৰজবালাৰ লেখনি সমূহৰ ভাষা সৰল আৰু সাৱলীল। পঢ়ি আমনি নলগা। তেখেতৰ অপ্ৰকাশিত কিতাপসমূহ প্ৰকাশ হলে উত্তৰ পুৰুষ সকল—বিশেষকৈ মহিলাসমাজ বিশেষভাৱে উপকৃত হব বুলি বিশ্বাস। এই পুথিকেইখন প্ৰকাশ কৰাটো তেখেতৰো জীৱনৰ প্ৰধান অভিলাষ। মাতৃয়ে এটা সন্তানৰ জন্ম দি যি আনন্দ লাভ কৰে লেখক লেখিকাই এখন কিতাপ সৃষ্টি কৰিও তিমানেই সন্তোষিত হয়। যদি পাঠক সকলে গ্ৰন্থখনি সমাদৰ কৰে তেতিয়া লেখকৰ কষ্ট সাৰ্থক হয় আৰু বিপুল আনন্দ লাভ কৰে।

লেখাপঢ়া কৰাত ব্ৰজবালাক স্বামীৰ ঘৰৰ পৰিবেশেও প্ৰেৰণা যোগাইছিল। অগাধ পণ্ডিত, কিতাপৰ পোক যজ্ঞেশ্বৰ শৰ্মাৰ ঘৰখনেই এটা বিৰাট পুথিভঁৰাল আছিল। ‘যজ্ঞেশ্বৰ শৰ্মাৰ সতৰ্ক বাণী’ নামৰ প্ৰবন্ধত শ্ৰীঅজিতকুমাৰ শৰ্মাই উল্লেখ কৰিছে এইদৰে—

‘তেখেতসকলৰ থকাঘৰটো আছিল সৰু। ড্ৰইংৰুমৰ ব্যৱস্থা নাই। মই গলেই দাদাক পাওঁগৈ শোৱাকোঠাত বিচনাতে বহি বা আধা শোৱা হৈ কিতাপ পঢ়ি থকা। কোঠাৰ চাৰিও ফালে কিতাপ কাগজৰ মেলা। চাৰিওসীমাৰ পৰা কিতাপৰ আক্ৰমন ইমান ব্যাপক আছিল যে খুৰীটিৰ বাবে ঘৰ চিজিল কৰি ৰখাটো এটা সমস্যা হৈছিল। গৈ পালেই দাদাই পৰিচিত হাঁহিটোৰে সম্ভাষণ জনায় আৰু তাৰ পাছতেই আলোচনা আৰম্ভ। এই আলোচনাত গভীৰ তত্ত্বৰ যেনেকৈ সৰল ব্যাখ্যা কৰিছিল তেনেকৈ ৰগৰ উঠা মন্তব্যও দিছিল। এই আলোচনাত সচৰাচৰ খুৰীটিয়েও যোগদিছিল অৱশ্যে ৰান্ধনী ঘৰৰ দাবী পূৰণ কৰিহে।”

এইদৰে ঘৰ সংসাৰৰ দায়িত্ব পালন কৰি আজৰি পালেই সাহিত্যৰ আলোচনাত যোগ দিয়াৰ আৰু মামাৰ ঘৰৰ পুথিসমূহৰ পৰা জ্ঞানৰ মৌ আহৰণ কৰাৰ সুবিধা পাই তীক্ষ্ণ বুদ্ধিৰ ব্ৰজবালাই

সেই সুবিধা গ্ৰহণ কৰিবলৈ হেলা কৰা নাছিল। গান্ধী সঙ্গিনী বাবা দেৱী আৰু কবিৰ দুৰ্গেশ্বৰ শৰ্মাক ঘনিষ্ঠ ভাবে পাইছিল আৰু এওঁলোকৰ লগত কৰা আলাপ-আলোচনাই ব্ৰজবালাক বিশেষ ভাৱে অনুপ্ৰাণিত কৰিছিল।

ব্ৰজবালাই কোনো চাকৰি কৰা নাছিল কিন্তু সামাজিক কামত সদায় আগবঢ়া আছিল। ১৯৫০ চনত তেখেতে নগাওঁ জিলা মহিলা সমিতিৰ সম্পাদিকাৰ গুৰুদায়িত্ব বহন কৰিছিল। ১৯৬২ চনৰ পৰা ১৯৬৮ চনলৈকে উক্ত সমিতিৰ সভানেত্ৰীৰ পদ অলংকৃত কৰিছিল। সমিতিৰ লগত জড়িত থকা কালত গাঁৱে ভূঞে মহিলা সমিতি স্থাপন কৰা, চিলাইৰ ক্লাছ খোলা আদি মহিলাৰ উন্নয়নমূলক কামত ব্ৰতী আছিল। নগাওঁ চহৰত ব্ৰজবালাই পোন প্ৰথমে জাপানী উলগোঠা মেচিন আনি প্ৰশিক্ষণ দিয়াৰ ব্যৱস্থা কৰে। সেই প্ৰশিক্ষণ মহিলা সমিতিত আজিও চলি আছে। অসহযোগ আন্দোলনৰ সময়ত নগাওঁ মহিলা সমিতিত সূতা কাটি ব্ৰজবালাই পুৰস্কাৰো পাইছিল। বৰ্তমানলৈকে তেখেতে মহিলা সমিতি আৰু সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতিত সক্ৰিয় সদস্যা হিচাবে সহযোগ কৰি আহিছে।

সত্তৰৰ দেওনালৈ বেঙামেলি থকা ব্ৰজবালাক বয়সে শাৰীৰিক বা মানসিকভাৱে অকনো কাবু কৰিব পৰা নাই। নিয়মিতভাৱে বাতৰি কাকত পঢ়া, দূৰদৰ্শনৰ ওচৰত বহি বিভিন্ন শিতান উপভোগ কৰা, নাতিনী হঁতৰ পঢ়াশুনা-খেলাধূলাৰ তদাৰক কৰা, বোৱাৰী হঁতৰ লগত ঘৰুৱা আৰু দেশ বিদেশৰ নানা আলোচনা কৰা, বন্ধাবঢ়াত সহায় কৰা, চকুৰ অসুখত ভূগি থকা স্বামীৰ আলপৈচান ধৰা তেখেতক কিতাপ-পত্ৰ পঢ়ি শুনোৱা বা তেখেতে দিয়া শ্ৰুতলিপি লিপিবদ্ধ কৰি ৰখা আদি এশ এবুৰি কামৰ উপৰিও বয়সে আচুৰিব নোৱাৰা ব্ৰজবালাই নিজে লেখামেলা কৰি সাহিত্য চৰ্চ্চা কৰি থাকে। সদা প্ৰফুল্লিত ব্ৰজবালাক দেখিলে এনে লাগে যেন এই গৰাকী মানুহৰ দুখভাগৰ একো নাজানেই। কেতিয়াবা কেতিয়াবা

ঘৰুৱা [illegible] বাবে লেখিব নোৱাৰিলেও লেখাৰ স্পৃহা [illegible]। আচলতে বিদগ্ধ পণ্ডিত স্বামীৰ পত্নী সকলে ঘৰুৱা সকলো দায়িত্ব মূৰ পাতি লবলগীয়া হয়—ঘৰৰ সমস্ত দায়িত্ব চম্ভালিহে অন্ত কামত মনোবিকাশ কৰিব পাৰে। এক কথাত ঘৰখনৰ বাহিৰ-ভিতৰ দুয়োটা চম্ভালিব লগীয়া হোৱাত মহিলা গৰাকীৰ স্বকীয় প্ৰতিভা-ৰাশি বিকাশত বাধা পৰে। স্বামীয়ে নিজৰ মানসিক উৎকৰ্ষ সাধনৰ বাবে অধ্যয়ন আদিত নিমগ্ন হৈ থকা বাবে ঘৰ সংসাৰলৈ পিঠি দিয়ে। তেতিয়া মহিলা গৰাকীৰ কষ্টৰ কথা কোনেও নাভাবে। যজ্ঞেশ্বৰ শৰ্মাৰ দৰে উদাস পুৰুষজনৰ লগতো কিন্তু ব্ৰজবালাই শান্তিৰে, সহযোগৰে জীৱন যাপন কৰাটোৱে তেখেতৰ ধৈৰ্য্যৰ পৰিচয় দিয়ে। ধৈৰ্য্য, ত্যাগ, ক্ষমা—এই তিনিটা গুণৰে গৃহিণী গৰাকীয়ে নিজৰ ঘৰখন নিয়াৰিকৈ চলাইও সাহিত্য-চৰ্চ্চা, সমাজ-সেৱা আদি কামবোৰ অবিৰতভাৱে যে চলাই যাব পাৰে তাৰ জ্বলন্ত উদাহৰণ ব্ৰজবালা। ব্ৰজবালাই এখন ভৰা ঘৰৰ শৃংখলা বজাই ৰাখি ধীৰ পদক্ষেপৰে আগবাঢ়ি গৈ আছে। মিঠামুখীয়া ব্ৰজবালাৰ মিঠা ব্যৱহাৰ এবাৰ লগপোৱা মানুহে সহজতে পাহৰিব নোৱাৰে। যজ্ঞেশ্বৰ শৰ্মাৰ যি সকল ছাত্ৰ তেখেতৰ ঘৰলৈ আহযাহ কৰে—সেই সকলোৱে বাইদেউৰ (ব্ৰজবালাৰ) গুন গান কৰে। অতিথি শুশ্ৰূষা কৰি, নিজে নানা তৰহৰ জা-জলপান কৰি খুৱাই ব্ৰজবালাই বৰ ভাল পায়। তেখেতৰ ভতিজা শ্ৰীঅজিত শৰ্মাৰ ভাষাৰে—"তেখেতৰ (যজ্ঞেশ্বৰ শৰ্মাৰ) প্ৰখৰ খোলা মনৰ পোনপটীয়া প্ৰভাৱত মোৰ আত্মবিশ্বাস বহুত বাঢ়িল আৰু তেখেতলৈ মোৰ আকৰ্ষণো বাঢ়িল। অৱশ্যে এই আকৰ্ষণ দুগুণ হৈ পৰিছিল আৰু এটা কাৰণে। এক আকৰ্ষণ হ'ল দাদাৰ ওচৰত বহি-তেখেতৰ সৰল কথা শুনা আৰু আনটো হ'ল খুৰীটিয়ে (শ্ৰীযুতা ব্ৰজবালা দেৱীয়ে) দিয়া জলপান। কথাৰ ৰস আৰু জলপানৰ সোৱাদ দুইটাৰে যুটীয়া আকৰ্ষণ।" যজ্ঞেশ্বৰ শৰ্মাৰ প্ৰিয় ছাত্ৰ শ্ৰীঅতুলচন্দ্ৰ গোস্বামীৰ ভাষাৰে—"চাৰে মোক বিমান ভাল পায় আৰু বিশ্বাস কৰে বাই-

দেৱে (ব্ৰজবালা দেৱীয়ে) তাতকৈও বেচি কৰে। মই দ্বিতীয়বাৰ বিধায়ক নিৰ্বাচিত হোৱাৰ খবৰ পাই বাইদেৱে কৈছিল—অতুল জিকিছে—তেওঁ এতিয়াই ওলাবহি। চাৰে কৈছিল—প্ৰথম বাৰত আহিল বুলি বাৰে বাৰে তোমাক সেৱা জনাবলৈ আহিবনে? দৃঢ়ভাৱে বাইদেৱে কৈছিল মই জানো অতুল আমাৰ ওচৰলৈ নহাকৈ নাথাকে। আহিবই। ঠিক সেই সময়তে মই গৈ ওলালোগৈ আৰু উভয়কে ভৰি চুই সেৱা জনালোঁ। তেতিয়া পৰম সন্তোষৰে সাৱটি ধৰি বাইদেৱে কৈছিল—চাওক মোৰ অনুমান কিমান সত্য!"

এই মৰমিয়াল মানুহ গৰাকীৰ আত্মবিশ্বাস আৰু দূৰদৰ্শিতা গুণ শলাগিব লগীয়া। অকল ছাত্ৰ ছাত্ৰীয়েই নহয় সকলোৱেই ব্ৰজবালাক ভাল পায় বুলিলেও ভুল নহয়।

ৰাস পূৰ্ণিমাৰ উজ্জ্বল পোহৰত জন্ম লাভ কৰা ব্ৰজবালাৰ জীৱনত আঁউসীৰ আন্ধাৰ কোনোকালে পৰশিব পৰা নাছিল আৰু নপৰশেও। কেতিয়াবা কেতিয়াবা উৰি অহা একোছটা পাতল ডাৱঁৰে ক্ষন্তেকৰ বাবে ছাঁ পেলালেও পূৰ্ণিমাৰ উজ্জ্বল জ্যোৎস্নাছটা ঢাক খুওৱাৰ শক্তি নাছিল। ব্ৰজবালাৰ সাংসাৰিক জীৱন, সাহিত্যিক জীৱন, সামাজিক জীৱন—সকলোতে পূৰ্ণিমাৰ পূৰ্ণপয়োভৰ।

ব্ৰজবালাৰ জীৱন সুখময় হওঁক।

ব্ৰজবালা অমৰ হওঁক॥

স্বৰ্ণ গোস্বামী

কৃষ্ণপ্ৰিয়া হাজৰিকা

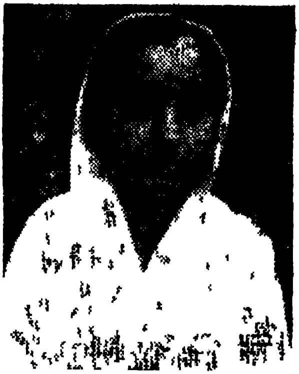

কৃষ্ণপ্ৰিয়া সাহিত্যিক আৰু আইনজ্ঞ ৰাধানাথ হাজৰিকাৰ পত্নী। ১৯১৯ চনত তেওঁ জন্ম লাভ কৰে আৰু যোৰহাটৰ কাকজানত শৈশৱ পাৰ কৰে। শ্ৰীমতী হাজৰিকাৰ পিতৃৰ নাম মহেন্দ্ৰ দত্ত আৰু মাতৃ বিমলা দত্ত। সেই সময়তে তেওঁৰ প্ৰাথমিক শিক্ষা আৰম্ভ হয়। নিচেই সৰু কালতে তেওঁ মেধাৰ পৰিচয় দিছিল যদিও হাইস্কুলীয়া শিক্ষা লাভ কৰাৰ সময়তে তেওঁ বাধাৰ সন্মুখীন হয়। সেই সময়ত কঠোৰ শাসন পদ্ধতি বাধা-বিঘিনিৰ মাজত উপযুক্ত শিক্ষা গ্ৰহণৰ পৰা মহিলা সকল বঞ্চিত হৈছিল। সেয়ে ইংৰাজী স্কুলৰ কেইটামান শ্ৰেণী পঢ়িয়েই তেওঁৰ শিক্ষা জীৱনৰ সমাপ্তি ঘটিল।

মনৰ হেপাহঁ থাকিলে মানুহে বহুতো নোৱাৰা কাম সমাধা কৰিব পাৰে। বিশ্ববিদ্যালয়ৰ ডিগ্ৰী নোহোৱাকৈ তেৱোঁ সংস্কৃতকে আদি কৰি বহু বিষয়ত জ্ঞান লাভ কৰে। সৰুৰে পৰা তেওঁ গুণী জ্ঞানী ব্যক্তিৰ সান্নিধ্যলৈ আহিছিল। দদায়েক গুণ গোবিন্দ দত্তৰ সান্নিধ্যত সাহিত্য সৃষ্টিৰ প্ৰেৰণা পাইছিল আৰু বিহগী কবি ৰঘুনাথ চৌধাৰীয়েও তেওঁক উৎসাহ যোগাইছিল। ঘৰৰ নিচেই ওচৰতে পাইছিল ৺কুলধৰ চলিহাৰ নিচিনা মহান ব্যক্তি। এনেবোৰ মহান ব্যক্তিৰ সান্নিধ্যই তেওঁৰ মনৰ পৰিধি বহল কৰিছিল। নিচেই সৰুকালতে কৃষ্ণপ্ৰিয়াই লেখনি ধৰিছিল। অন্য লৰা-ছোৱালীয়ে কৈশোৰত যেতিয়া খেলি-ধূলি কটাইছিল কৃষ্ণপ্ৰিয়াই তেতিয়া কলম লৈ একান্তমনে লিখা-মেলা কৰিছিল। কৃষ্ণপ্ৰিয়াৰ

কাপৰ পৰা কেইবাখনো সুখপাঠ্য প্ৰকাশ হৈছে। অপ্ৰকাশিত কিতাপৰ পাণ্ডুলিপিও ঠাহ খাই আছে। ১৯৭৭ চনত শ্ৰীযুতা শীলা ৰৰঠাকুৰ আৰু শ্ৰীযুতা মৃণালী চেতিয়াৰ যুটীয়া সম্পাদনাত ওলোৱা সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহৰ মুখপত্ৰ 'লেখিকা'ত প্ৰকাশ পোৱা "তুমি অপৰাজেয়' কবিতাটিয়েই কৃষ্ণপ্ৰিয়া হাজৰিকাৰ কাব্যিক প্ৰতিভাৰ স্বাক্ষৰ বহন কৰিছে।—

"তুমিতো আজিৰ নহয়
নহয় আচহুৱা নহয় নবীনা
পৃথিৱী বিমান দিনৰ
তুমিও সিমান পুৰণা
নিজৰ প্ৰাপ্য স্থান
তেতিয়াৰ পৰা
কৰি আছা অধিকাৰ
সাক্ষী চন্দ্ৰ দিবাকৰ।
এজোপা বৃক্ষৰ
একে ফুল, একে ফল
দুয়োটা শাখাৰ
নকৰিবা ভুল
একে শক্তি আছে শৰীৰত।
প্ৰেম কৰুণাৰে ভৰা
এখনি হৃদয় আছে
তাতোকৈ মহত্ব আছে
তোমাৰ ত্যাগত।" (তুমি অপৰাজেয়)

আন এটা পংক্তি

"তুমি অপৰাজেয়
বিশ্ব বন্দনীয়
তুমি মাতৃ, ধাতৃ গৃহিণী
শিপিনী শুশ্ৰূষাকাৰিণী

তুমি শক্তি ৰূপিনী।
তুমি পৃথিৱী
ধৰিত্ৰী তুমি
তুমি সৰ্ব সৃষ্টিময়ী
তুমি অপৰাজেয়
মহিমাময়ী।'

('লেখিকা' ৩য় বছৰ। ৫ম সংখ্যা ১৯৭৭ চন)।

তেওঁৰ প্ৰকাশিত কবিতা পুথিৰ ভিতৰত উল্লেখযোগ্য "জীৱন জ্যোতি" হৈছে ছন্দোবদ্ধ কবিতা। এই পুথিৰ ভাৱধাৰা মনোৰম। 'মনৰ বাঘ' নামৰ গল্প সংকলন খনি ভাৰতীয় নাৰী সকলৰ প্ৰতি ধৰ্ম জ্ঞানৰ আভাস। "বীৰ হনুমান" খনি শিশু সাহিত্য। তেওঁৰ 'সোণালী শৈশৱ' একচল্লিশ পৃষ্ঠাৰ এখন সুন্দৰ শিশু উপন্যাস। ইয়াত সক লৰাছোৱালীৰ মন জুৰুৱা, ওমলা, বনভোজ আদিৰ কথা উল্লেখ আছে। শিশু সকলে সোবাদ পাবলৈ প্ৰত্যেক বাক্য সৰস মনোৰঞ্জনৰ প্ৰয়াস কৰা হৈছে। বনভোজ খাবলৈ যোৱা স্কুলীয়া ছাত্ৰ-ছাত্ৰী কেইটিয়ে মথাউৰি ভাঙি পানীয়ে জুৰুলা কৰা অসহায় শিশুহতঁৰ কথা জানি, সিহঁতক অকল বনভোজ খুৱায়েই ক্ষান্ত নাথাকি, সিহঁতৰ বাবে শিশু অনুষ্ঠান পাতি সাহাৰ্য্য পুঁজিও গঠন কৰে, লেখিকাৰ উপন্যাসৰ এই কাহিনী সচাকৈয়ে আদৰ্শনীয়।

'আমাৰ দেশৰ সাধু', এখনি পঞ্চলিশ পৃষ্ঠাৰ মনোজ্ঞ শিশু পুথি। ইয়াত সখি, সন্তান, বাইভনী আৰু বাওনা নামেৰে চাৰিটা সাধু সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে। ইয়াৰ প্ৰতিটো সাধুতে অলৌকিক কাহিনী আছে। এজন সখিয়ে নিজৰ মৰমৰ সখিক ৰক্ষা কৰিবলৈ কিদৰে আগবাঢ়ি আহিছে 'সখি' সাধুটোত তাকে দেখুওৱা হৈছে। আনহাতেদি নিঃসন্তান হলেও যে আনৰ সন্তানকে নিজৰ বুলি লব পাৰি 'সন্তান' সাধুটো তাৰে প্ৰমাণ। হিংসাই মনত ঠাই ললে আপোনজনো যে পৰ হয় 'বাইভনী' সাধুটোত শিশুৱে বুজাকৈ লেখিকাই ভাঙি ধৰিছে। মানুহে বুদ্ধিৰ বলত কিদৰে অসম্ভৱকো

সন্তুৱ কৰিব পাৰে 'ৰাওনা' সাধুটোৰ মাজেদি সুন্দৰ ভাৱে দেখুৱাইছে।

'আত্মনির্ভৰতা' শিশুৰ বাবে লিখা উৎকৃষ্ট কবিতা পুথি। ছন্দ-মধুৰ এই কবিতা পুথি খনে নিশ্চয় শিশুৰ মনত আনন্দ দিব।

কৃষ্ণপ্ৰিয়া হাজৰিকাই শিশু সাহিত্যৰ অভাৱ অনুভৱ কৰি সকলো দিশতে কলম তুলি লৈছিল। সৰু লৰা ছোৱালীৰ মন বুজি তেওঁ লিখিছিল। এই ক্ষেত্ৰত সফলো হৈছিল।

তেওঁৰ অপ্ৰকাশিত পুথিৰ ভিতৰত 'ৰামভক্ত হনুমান, পোৰা-সোণ, মালৱিকা, ব্ৰজৰ গোপিনী, শ্ৰদ্ধাঞ্জলি, সিদ্ধিদাতা গণেশ, ভূতলৈ ভয় লাগে, সোণাপুৰৰ সপোন, প্ৰধান। ৰামভক্ত হনুমান, সিদ্ধিদাতা গণেশ আৰু ভূতলৈ ভয় লাগে শিশু সাহিত্য। মালৱিকা, ব্ৰজৰ গোপিনী, সোনাপুৰৰ সপোন এই তিনিওখনেই উপন্যাস। 'ব্ৰজৰ গোপিনী' নামৰ ধৰ্মমূলক উপন্যাসৰ পাণ্ডুলিপি পঢ়ি বহু কেইজন বিশিষ্ট ব্যক্তিয়ে প্ৰশংসা কৰিছে। কৃষ্ণপ্ৰিয়াৰ নিজৰ মতেও এইখন তেওঁৰ বৰ মৰমৰ উপন্যাস। এই উপন্যাসত শ্ৰীকৃষ্ণৰ পাচত উন্মাদিনী হোৱা গোপিনী সকলৰ কথা বহলকৈ বৰ্ণনা কৰিছে। শ্ৰীকৃষ্ণৰ পাচত গোপিনীসকল কিয় মতলীয়া হয় সুন্দৰকৈ বৰ্ণনা কৰা হৈছে। শ্ৰীকৃষ্ণৰ বিষয়ে কোনো জনে তেওঁৰ আগত বিৰূপ মন্তব্য কৰাত তেওঁ শ্ৰীকৃষ্ণইযে গোপীৰ পাচ নলয়, গোপিনী সকলেহে তেওঁৰ গুণমুগ্ধহৈ পিচে-পিচে ফুৰে, শ্ৰীকৃষ্ণৰ প্ৰকৃত ৰূপ তত্ত্ব ভাঙি ধৰিছে।

অসমৰ বিখ্যাত ব্যক্তি সকলৰ সৌৱৰণত তেওঁ লিখি উলিয়াইছে 'শ্ৰদ্ধাঞ্জলি' নামেৰে আন এখন কিতাপ। আগৰ চামৰ প্ৰতিভা আৰু কৰ্মৰাজিক নতুন পুৰুষে ইয়াৰ মাজেৰে চাব পাৰিব। ইমান বোৰ পুথি প্ৰণয়ন কৰাৰ উপৰিও তেওঁ সম্পাদনা কৰি উলিয়াইছিল 'কল্যাণী' নামেৰে এখন মাহেকীয়া আলোচনী। বহুশ্ৰমেৰে এখন সৰ্বাঙ্গসুন্দৰ আলোচনী তিনি বছৰ তেওঁ সম্পাদনা কৰি উলিয়ালে যদিও ধনৰ অভাৱত আলোচনীখন বন্ধ হৈ গল। এখন সুৰুচিপূৰ্ণ

মহিলা আলোচনী আমাৰ পাঠক সমাজৰ অৱহেলাৰ বাবে মৰহি যোৱাত তেওঁ মনত বৰ দুখ পালে। আলোচনী সম্পাদনাৰ নিচিনা গধুৰ দায়িত্ব মূৰ পাতি লোৱা কৃষ্ণপ্ৰিয়া হাজৰিকা সঁচাকৈয়ে সাহসী লেখিকা।

কৃষ্ণপ্ৰিয়া হাজৰিকা যোৰহাটৰ বিভিন্ন সামাজিক আৰু সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠানৰ লগত জড়িত। অসমত ১৯৭৫ চনতে গঢ় লোৱা সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতি নামেৰে অনুষ্ঠানটিৰ লগত জন্ম লগ্নৰে পৰা তেওঁ জড়িত আছিল। এতিয়াও এই অনুষ্ঠানটিয়ে তেওঁক দিয়া উৎসাহ-উদ্দীপনাৰ কথা শ্ৰদ্ধাৰে সোঁৱৰে। তেওঁ যোৰহাটৰ মহিলা সমিতিলৈ দুটা চিলাই কল দিছে। তেওঁ যোৰহাটত চাৰু ভৰালী, মালবিকা গোস্বামী আৰু ৺কুলধৰ চলিহাৰ পত্নীৰ লৈতে বিভিন্ন গঠনমূলক কাম কৰিছিল। মহিলা সমিতি প্ৰতিষ্ঠা কৰিছিল। তেওঁ যোৰহাট কল্যাণ সংঘৰ সম্পাদিকা আৰু যোৰহাট মহিলা সংঘৰ সভানেত্ৰীৰ পদো শুৱনি কৰিছিল। যোৰহাটৰ বিভিন্ন অনুষ্ঠান প্ৰতিষ্ঠানৰ লগত তেওঁ ওতঃপ্ৰোত ভাৱে এতিয়াও জড়িত।

কৃষ্ণপ্ৰিয়া পৰিয়ালৰ একমাত্ৰ সন্তান হিচাবে আদৰত ডাঙৰ হৈও বহুমুখী প্ৰতিভাৰ অধিকাৰিণী। বোৱাকটা, চিলাইকাম আদি বিভিন্ন শিল্প বিদ্যাত পাকৈত। সদায় নিজে বৈ-কাটি পিন্ধিছিল আৰু জীয়াৰী-বোৱাৰীকো পিন্ধাই-ছিল। পাত-মুগা কাপোৰৰ মহাৰ্ঘৰ দিনতো, চিন্থেটিক কাপোৰৰ জনপ্ৰিয়তাৰ দিনতো তেওঁ সদায় অসমীয়া ৰিহা মেখেলা চাদৰেৰে আমাৰ পৰিচিতা। তেওঁ পিন্ধা গুণাৰ ফুলৰ চাদৰৰ বৈশিষ্ট্যই স্বকীয়া। আনন্দত উৰুলিকৃত নোহোৱা, দুখত বিচলিত নোহোৱা, ধীৰ-স্থিৰ, মৃদুভাষী, হংস-গামিনী, এই মহিয়সী নাৰী গৰাকী দেখিলে সঁচাকৈয়ে ভাব হয় তেওঁ যেন নাৰী সৌন্দৰ্য্যৰ প্ৰতীক।

কৃষ্ণপ্ৰিয়া এগৰাকী সু-লেখিকাই নহয়, সু-গৃহিণী আৰু উপযুক্তা মাতৃ। এটা যৌথ পৰিয়ালৰ গুৰি ধৰাই নহয়; প্ৰতিটো সন্তানক

উপযুক্ত শিক্ষাৰে শিক্ষিত কৰি তুলিছে। ৰবজীয়াৰী ড° মিনতি হাজৰিকা, শ্ৰীআৰতী হাজৰিকা আৰু পুত্ৰ শ্ৰীগকুল হাজৰিকাই তাৰা জননীৰ সেঁৱাত তেওঁৰ দৰে অবিহনাও আগবঢ়াইছে।

‘মানুহৰ লিখনিৰ বাহিৰে আত্ম প্ৰকাশৰ কোনো বিকল্প নাই’ বোলা কৃষ্ণপ্ৰিয়াই নানা সাংসাৰিক জা-জঞ্জালৰ মাজতো, সামাজিক কামৰ মাজতো অহৰহ লিখি গৈছিল। কলমৰেই অন্যায়ৰ প্ৰতিবাদ কৰিছিল। তেওঁৰ হৃদয়ত থুপ খোৱা ভাবভাষাই লেখনিৰ মাজেদি প্ৰকাশ পালে যদিও, এতিয়াও কিতাপ আকাৰত প্ৰকাশ নাপাই ট্ৰাঙ্কৰ বুকুত উচুপি আছে। যি এমুঠি প্ৰকাশ হৈছে সেয়ে পাঠকৰ অন্তৰ স্পৰ্শ কৰিছে।

কৃষ্ণপ্ৰিয়া হাজৰিকা এগৰাকী সু-বক্তাও। যোৰহাটৰ প্ৰত্যেকখন সভাতে তেওঁৰ উপস্থিতি অপৰিহাৰ্য্য। কোনোবা খন সভাত নিৰ্দ্দিষ্ট বক্তা, কোনোবা খনত বিশিষ্টা অতিথি আৰু কোনোবা খনত হয়তো সভানেত্ৰীৰ আসনৰ পৰাই তেওঁ ভাষণ দিছে। গহীন-গম্ভীৰ, অতি প্ৰাঞ্জল ভাষাৰ তেওঁৰ সৰস ভাষণ শ্ৰোতাই তন্ময় হৈ শুনি থাকে। এনে ভাব হয় তেওঁৰ কথাত যেন যাদুহে আছে।

সদায় ব্যস্ততাৰে জীৱন অতিবাহিত কৰা এই গৰাকী নাৰীয়ে এতিয়া তিনি কুৰি দহ বছৰত ভৰি দিছে। জীৱনৰ বিয়লি বেলা তেওঁ ক্লান্ত। এতিয়া বৰকৈ কথা কবও নোৱাৰে। মনত প্ৰশ্ন হয় আজীৱন আনৰ বাবে জীৱন বিলাই দিয়া, শিশুৰ বাবে মন-প্ৰাণ ঢালি দিয়া, কৰ্মযোগী কৃষ্ণপ্ৰিয়াক বাৰ্দ্ধক্যই জানো হাৰ মনাব পাৰিব।

“মোৰ জীৱন বৃত্তান্ত পঢ়ি কাৰনো উপকাৰ হব, মইতো এগৰাকী সামান্য মহিলা” বুলি কোৱা নিৰহঙ্কাৰী কৃষ্ণপ্ৰিয়াৰ জীৱন আন দহ গৰাকী মহিলাৰ বাবে আদৰ্শ। কৃষ্ণপ্ৰিয়া হাজৰিকাৰ সাহসী, কৰ্মময় জীৱন দীৰ্ঘায়ু হওঁক তাকে কামনা কৰিলো।

দীপিকা বৰুৱা

ফুলেশ্বৰী দত্ত

মানৱ জীৱন সচাঁকৈয়ে বিচিত্ৰ। কাৰোবাৰ জীৱনত ভোগ-বিলাস ঐশ্বৰ্য্য-বিভূতিৰ মহা পয়োভৰ আৰু কাৰোবাৰ অবিৰত জীৱন সংগ্ৰাম। ঐনিতমৰ মিঠা সুৰেৰে মুখৰিত দিচাং-মুখৰ মিৰিগাৱঁত এনে এক বৈচিত্ৰতাৰ মাজতে ১৯২০ চনত শ্ৰীযুতা ফুলেশ্বৰী দত্তৰ জন্ম। তেখেতৰ পিতৃ ৺ৰগাৰাম শইকীয়া আৰু মাতৃ ৺আইকণ শইকীয়াই সেই সময়ত দিচাংমুখতে পাম কৰি আছিল। নিচেই সৰুকালতেই এবাৰ ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ এৰাসুতিত, এবাৰ দিখৌ নদীত, এবাৰ পুখুৰীত পৰি, তিনিবছৰতে তিনিবাৰ তেখেত মৃত্যুৰ সৈতে মুখামুখি হব লগা হয়। তিনিমহীয়া অৱস্থাতে তেখেতৰ মাতৃদেৱীয়ে পথাৰত ধান দাওঁতে নৰানিত শুৱাই থৈ যোৱা এই শিশুটিয়ে কথমপিহে মহৰ গছকত মৃত্যুৰ মুখৰ পৰা সাৰে। হয়তো ফুলৰ সুগন্ধ চৌদিশে বিয়পাবলৈকে বিধাতাই এনেদৰে তেখেতক ৰক্ষা কৰিলে।

থুনুক-থানাক মাত ফুটোতেই তেখেতে মিৰি দোৱানেৰে ভাব প্ৰকাশ কৰিবলৈ শিকিছিল। তিনিবছৰ বয়সত তেখেতৰ ভাতৃ জন্মহোৱাৰ পিছতে পিতৃভেটি পামৰ পৰা দিছিয়াললৈ উঠি আহে। চাৰিবছৰ বয়সতে পেহীয়েকৰ লগত আহি দিছিয়াল বালিকা স্কুলতে তেখেতে পঢ়িবলৈ লয়। মানুহে কথাতে কয় বোলে,—"বি মূলা বাঢে তাৰ দুপাততে চিন।" অকনমানি ফুলেও পেহীয়েকৰ লগত একেলগে নিম্ন বুনিয়াদী বৃত্তি পৰীক্ষাদি লোকেল বৰ্ডৰ তিনিটকীয়া বৃত্তি পায়। ১৯২৮ চনত ফুলেশ্বৰী ছোৱালী এম, ই স্কুলত নাম লগাই দুবাৰকৈ ডাবোল প্ৰমোচন পাই ১৯৩০ চনত সপ্তম মান শ্ৰেণীত পঢ়ি এম, ই পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হয়।

সেই বছৰতে তেখেতে দিছিয়ালত 'বনগাওঁ মহিলা সমিতি' নামৰে এখন সভাপাতি ৺কমলালয়া কাকতীক সভানেত্ৰী আৰু ৺হেমলতা বৰুৱাক নিৰ্দ্দিষ্ট বক্তাৰূপে আমন্ত্ৰন কৰি আনে। একেটা বছৰতে দিছিয়াল ছাত্ৰ সম্মিলনৰ এখন সভাও ৺সোনাৰাম দত্ত ভাণ্ডাৰীয়াৰ সভাপতিত্বত বহে। সেইসভাত ছাত্ৰ সকলৰ কৰ্ম আৰু শক্তিৰ বিষয়ে, জীৱনৰ প্ৰথম চমু বক্তৃতা এটা দি লগতে 'ছাত্ৰশক্তি' নামৰ কবিতা এটি পাঠ কৰি তেখেতে সকলোকে মোহিত কৰে। সেইসময়ত শ্ৰীশ্ৰীবিষ্ণুদৌলত উপন্যাস সম্ৰাট ৺ৰজনীকান্ত বৰদলৈৰ সভাপতিত্বত মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱৰ তিথি পাতে। তাত 'মহাপুৰুষ শ্ৰীশ্ৰীশঙ্কৰদেৱ' নামৰ এখন ৰচনা লিখি পাঠ কৰাত শ্ৰোতা সকলে ভূয়সী প্ৰশংসা কৰে আৰু এই অকণমানি ছাত্ৰী গৰাকীৰ বিচক্ষণতাত মুগ্ধহৈ ৺প্ৰফুল্ল চন্দ্ৰ বৰুৱা, ৺পদ্মধৰ চলিহা, ৺পুষ্পধৰ চলিহা, গিৰিন্দ্ৰ নাথ গগৈদেৱে ছাত্ৰীগৰাকীক উচ্চশিক্ষা দিয়াৰ সিদ্ধান্ত লয়। কিন্তু দূৰ্ভাগ্যৰ হেতু এই সুবিধা তেখেতে গ্ৰহন কৰিব নোৱাৰিলে। এম,ই পাছ কৰাৰ পাছত নগাঁৱত চিনিয়ৰ ট্ৰেইনিং লবলৈ এটা দহটকীয়া বৃত্তি আৰু কলিকতাত মিডৱাইফ পঢ়িবলৈ শিৱসাগৰ লোকেলবোৰ্ডৰ পৰা এটা ত্ৰিশটকীয়া বৃত্তি লাভ কৰে। তেতিয়াৰ লোকেলবোৰ্ডৰ চেয়াৰমেন ৺ভূবনচন্দ্ৰ গগৈয়ে এই ক্ষেত্ৰত সহায় কৰিছিল যদিও, মিডৱাইফ পঢ়িলে জাত্যান্তৰ হব বুলি অভিভাৱকে তেখেতক বাধা দিয়ে। অৱশেষত নগাৱঁত পঢ়িবলৈকে তেখেতে সিদ্ধান্ত লয়। এই সকলো ক্ষেত্ৰতে আগুৱাই দিয়া শুভাকাঙ্ক্ষী ব্যক্তিসকল আছিল শিৱসাগৰ বেজবৰুৱা স্কুলৰ শিক্ষক ৺যোগেন্দ্ৰ নাথ হাজৰীকা, ফুলেশ্বৰী স্কুলৰ প্ৰধান শিক্ষয়িত্ৰী শ্ৰীযুতা লক্ষ্মীপ্ৰিয়া চলিহা, তেখেতৰ মোমায়েক আৰু নিৰক্ষৰ পিতৃ। শ্ৰীযুতা লক্ষ্মপ্ৰিয়া চলিহাই কিতাপ-পত্ৰৰ পৰা পিন্ধা কাপোৰলৈকে যোগাৰ দিছিল। 'যাৰ মৰমৰ ঋণ এই জীৱনত শুজিব নোৱাৰো' বুলি তেখেতে এতিয়াও শ্ৰদ্ধাৰে সোঁৱৰে।

পাঠ্যপুথি নথকাৰ বাবে স্কুললৈ সোণকালে গৈ তেখেতে পাঠ

আগুৱাইছিল। সকবে পৰাই আছিল অধ্যয়নসায়ী। উদাহৰণ স্বৰূপে—এদিন এগৰাকী ওপৰ শ্ৰেণীৰ ছাত্ৰীয়ে তেখেতৰ আখৰ কাউৰী ঠেঙীয়া বোলাত তেখেতে আখৰ ভাল কৰিবলৈ দৃঢ়প্ৰতিজ্ঞ হল। এতিয়া তেখেতৰ খুদ খুদ মুকুতামনি যেন আখৰ দেখিলে বিস্ময় মানিব লাগে। অকল আখৰেই নহয়, বানানৰ প্ৰতি তেখেত অতি সচেতন। তেখেতৰ মাতৃদেবীয়ে কেচুৱাবে সৈতে থকবা জঞ্জাল সহিবলৈ টান পাই, ছোৱালীটিয়ে প্ৰমোচন নাপাবলৈ নামঘৰত চাকি দিছিল। পিচে গোপিনী সকলে মাকক তেনে নকৰিবলৈ কৈ ছোৱালীটিক অন্তৰভৰা আশীৰ্বাদহে দিছিল। এই আশীৰ্বাদেই তেখেতক ছবছৰ ডবল প্ৰমোচন পোৱাৰ যোগ্য কৰিলে বুলি তেখেতে ভাবে।

নগাৱঁত চিনিয়ৰ ট্ৰেইনিং পঢ়িবলৈ এই বৃত্তি দিছিল যদিও, বয়স কম হেতু ‘জুনিয়ৰ ট্ৰেইনিং লব লগা হয়। ১৯৩২ চনত অনাৰ্চ সহ এই ট্ৰেইনিং পাচ কৰে। নগাৱঁত ট্ৰেইনিং লৈ অহাৰ পাছত নগাঁও মিচন স্কুলৰ কৰ্ত্তৃপক্ষই তেখেতক পঢ়া-শুনাত ভাল পাইছিল বাবেই, বিশেষকৈ মিচ হেই আৰু মিচ ক্ৰিচেন বেৰীয়ে গোলাঘাট মিচন হাইস্কুলত পঢ়ুবাৰৰ বাবে তেখেতৰ মোমায়েকলৈ চিঠি দিছিল। কিন্তু সেই সময়ৰ সামাজিক বাধাৰ বাবে মোমায়েকে সেই সুযোগ লবলৈ নিদিয়াত শিৱসাগৰ মিউনিচিপালিটিৰ অধীনত ৩নং প্ৰাথমিক বিদ্যালয়ত ১৫ টকা বেতনত কামত সোমায়। কেইমাহ মান কাম কৰাৰ পাচতে কোঁৱৰপুৰ ছোৱালী এম, ভি স্কুললৈ পচিশ টকা বেতনত প্ৰধান শিক্ষয়িত্ৰীৰূপে বদলি হৈ যায়। দিনে দহ-বাৰ মাইল খোজকাঢ়ি কোঁৱৰপুৰলৈ অহা-যোৱা কৰিও তেখেতে অতি সুচাৰুৰূপে শিক্ষাদান কৰিছিল।

এইচোৱা কালতে ১৯৩৯ চনত কলিকতা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পৰা প্ৰথম বিভাগত দুটা বিষয়ত লেটাৰ সহ প্ৰবেশিকা পাছ কৰে। শিৱসাগৰ মহকুমাৰ গাওঁ অঞ্চলৰ ভিতৰত তেখেতেই প্ৰথম প্ৰবেশিকা পাছ কৰে। সেই সময়ৰ অসমীয়াৰ অধ্যাপক ৺যতীন্দ্ৰ

নাথ ছুৱৰা দেৱে শ্ৰীযুতা দত্তৰ অসমীয়াৰ প্ৰশ্নোত্তৰ কাগজ চাই ইমান মোহিত হৈছিল যে, শিৱসাগৰলৈ আহোতে তেখেতক মতাই নি কথা বতৰাহৈ উজ্জ্বল ভৱিষ্যত কামণা কৰিছিল।

১৯৪৭ চনলৈকে কোঁৱৰপুৰ ছোৱালী এম, ভি স্কুলতে কৃতকাৰ্য্যভাৱে কাম কৰাৰ পাচত ফুলেশ্বৰী ছোৱালী উচ্চ ইংৰাজী বিদ্যালয়ত কামত সোমায়। শিক্ষাজগতত তেখেতে আগবঢোৱা সেঁৱাৰ বাবে ১৯৭৯ চনত কৃতী শিক্ষয়িত্ৰীৰূপে অসম চৰকাৰৰ তৰফৰ পৰা ৰাজ্যিক পুৰস্কাৰ লাভ কৰে। শিক্ষয়িত্ৰী হিচাবে ৪৮ বছৰ চাকৰি কৰি তেখেতে ৰাইজৰ যথেষ্ট সমাদৰ লাভ কৰে। ১৯৮০ চনৰ জানুৱাৰী মাহত ফুলেশ্বৰী ছোৱালী উচ্চ ইংৰাজী বিদ্যালয়ৰ পৰা তেখেতে অৱসৰ গ্ৰহণ কৰে। শিক্ষকতাৰ কালচোৱাত তেখেতে সময়ানুবৰ্ত্তিতা আৰু নিয়মানুবৰ্ত্তিতা সদায়েই মানি চলিছিল, যি আজি পৰ্য্যন্ত মানি চলিছে।

সাংসাৰিক জীৱন : ১৯৪৪ চনত শিৱসাগৰৰ ফুকন নগৰ নিবাসী শ্ৰীযুত মহেন্দ্ৰ প্ৰসাদ দত্তৰ লগত তেখেত বিবাহ পাশত আবদ্ধ হয়। এটি কন্যা আৰু চাৰিটি পুত্ৰ অপৰাজিতা দত্ত হাজৰিকা (কন্যা) সত্যজ্যোতি দত্ত (পুত্ৰ), দেৱজ্যোতি দত্ত (পুত্ৰ), পৱিত্ৰজ্যোতি দত্ত (পুত্ৰ), অনন্তজ্যোতি দত্ত (পুত্ৰ)ৰে তেখেতে সুখী বৈবাহিক জীৱন কটোৱাৰ পিছত ১৯৮৪ চনত বৰনাতি (জীনাতি) আৰু ১৯৮৮ চনত একমাত্ৰ জোৱায়েকৰ মৃত্যুত মানসিক ভাৱে ক্ষুণ্ণ হয়।

বিয়াৰ পিছতে স্বামীয়ে পিতৃ ভিঠা হেৰুৱাই সৰ্ব্বস্বান্ত হয় যদিও, বহু দুখ-কষ্ট সংঘাটৰ মাজেদি লৰা-ছোৱালীক তেখেতে উপযুক্ত ভাৱে গঢি তোলে। লৰা-ছোৱালীক সকলে পৰাই সজ চৰিত্ৰবান, শিক্ষিত আৰু মানৱতাবোধৰ অধিকাৰী কৰিবলৈ তেখেতে যত্ন কৰিছিল। বৰ্ত্তমান প্ৰত্যেকেই নিজৰ ভৰিৰ ওপৰত থিয় দিব পৰা হৈছে আৰু চিকিৎসা সেৱাঁ, শিক্ষকতা আদি বিভিন্ন দিশত সেৱাঁ আগবঢাইছে।

সদা কৰ্ম ব্যস্ত এই গৰাকী নাৰী ঘৰুৱা কামতো সমানেই

পাৰদৰ্শী। বোৱা, তোলা, দোৱা, সূতাকটা, এড়ী-পলু পোহা, মুগা সূতা-কটা, তাঁত বোৱা আদি সকলো কামতে পাৰ্গত। সাতোঁৰাৰ চখ, বিয়ানাম, আইনাম, গোসাইনাম আদি গোৱাত সকৰে পৰাই বাপ। গুৱাহাটী আৰু নগাঁৱৰ ছুখন বিয়াত বিয়ানাম গাবলৈ বুলি ঘৰীয়াই তেখেতক লৈ গৈছিল। তেখেতৰ সুললিত কণ্ঠৰ বিয়ানাম বিশেষকৈ যোৰা নাম শুনি আটায়ে প্ৰশংসা কৰিছিল।

সামাজিক আৰু সাহিত্যিক অৱদান :

শ্ৰীযুতা ফুলেশ্বৰী দত্ত শিৱসাগৰৰ প্ৰায়বোৰ ৰাজহুৱা অনুষ্ঠানৰ লগত ওতঃপ্ৰোত ভাবে জড়িতবুলি কলে বঢ়াই কোৱা নহয়। সৰুকালৰে পৰা ৰাজহুৱা কাম-কাজৰ লগত নিবিড়ভাবে জড়িত থকাৰ হেতু শিৱসাগৰৰ বাহিৰেও, যোৰহাট, গোলাঘাট, টিয়ক, ডিগবৈ আদি ঠাইত বিভিন্ন সভাত পৌৰাহিত্য কৰাৰ সুযোগ পাইছিল। ১৯৩৯ চনত গোলাঘাটৰ বেতিয়নীত বহা সদৌ অসম কৃষক সভাৰ লগত বহা মহিলা সভাত সভানেত্ৰীত্ব কৰি ✓নীলমনি ফুকনদেব আৰু অন্যান্য ব্যক্তিৰ পৰা যথেষ্ট উৎসাহ উদ্দীপনা আৰু প্ৰশংসা পাইছিল। ১৯৪৪ চনৰ পৰা শিৱসাগৰ জিলা মহিলা সমিতিৰ সক্ৰিয় সদস্যা ৰূপে কাম কৰে আৰু ১৯৫৫ চনৰ পৰা ১৯৬৭ লৈ শিৱসাগৰ জিলা মহিলা সমিতিৰ প্ৰধান সম্পাদিকা হিচাবে কাৰ্য্যনিৰ্ব্বাহ কৰে। তাৰ পাছত উপ সভানেত্ৰী ৰূপেও কাম চলায়। ১৯৬২ চনত অসম সমাজ কল্যাণ বিভাগৰ অধীনত বয়সীয়া তিৰোতাৰ প্ৰশিক্ষণ কেন্দ্ৰ এটা কৃতকাৰ্য্যতাৰে পৰিচালনা কৰে আৰু সেইবছৰতে অসমত অভিলেখ স্থাপন কৰি নাট লিখি মহিলা সকলৰ দ্বাৰা মঞ্চাভিনয় কৰায়। শিৱসাগৰ মহকুমাৰ প্ৰায় সকলো অঞ্চলৰে গাওঁ-ভূঞে মহিলা সভা, জয়মতী উৎসৱ, ৰাধিকা শান্তি উৎসৱ, সাধনী উৎসৱ আদিত কমেও এনে চল্লিশখন সভাত তেখেতে সভানেত্ৰীত্ব কৰিছিল।

ৰংপুৰ আৰু অসম সাহিত্য সভাৰ আজীৱন সভ্যা, শিৱসাগৰ

জিলা কাৰাগাৰৰ তিনিমাহকৈ পৰিদৰ্শিকা, শিৱসাগৰ মহাবিদ্যালয় আৰু শিৱসাগৰ বাণিজ্য মহাবিদ্যালয়ৰ পৰিচালনা সমিতিৰ সদস্যা, অসম প্ৰাদেশিক মহিলা সমিতিৰ কিছুকাল কাৰ্য্যকৰী সভাৰ সদস্যা, শিৱসাগৰ মদ নিবাৰণী সভাৰ সদস্যা, শিবসাগৰ স্ত্ৰীশক্তি জাগৰণ সমিতিৰ কিছুকাল সভানেত্ৰী, শিৱসাগৰ জোনালী চ'ৰাৰ উপ-সভানেত্ৰী, শিৱসাগৰ সাহিত্যসেবী অনুষ্ঠান 'নব লেখক সংঘ' আৰু 'সন্ধিয়া চ'ৰা'ৰ তেখেত সক্ৰিয় সদস্যা। ১৯৭৭ চনত ৺হিমলা বৰুৱানী শতবাৰ্ষিকী উপলক্ষে যোৰহাটত অনুষ্ঠিত সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতিৰ তৃতীয় বাৰ্ষিক অধিবেশনত হিমলা বৰুৱানীৰ ওপৰত ভাষণ দিবলৈ তেখেতক মুখ্য অতিথিৰূপে আমন্ত্ৰণ কৰিছিল। ১৯৮৪ চনত তিনিচুকীয়াত অনুষ্ঠিত সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতিৰ অষ্টম বাৰ্ষিক অধিবেশনত তেখেতে সভানেত্ৰীত্ব কৰিছিল। তেখেতৰ চিন্তাগধুৰ, ওজস্বী ভাষণে প্ৰতিগৰাকী নাৰীৰ হৃদয় স্পৰ্শ কৰিছিল।

বৰ্ত্তমান তেখেত শিৱসাগৰ জিলা মহিলা সমিতিৰ সভানেত্ৰী, শিৱসাগৰ জিলা মইনা পাৰিজাত গঠন হোৱাৰে পৰা সম্পাদিকা, উপ-সভানেত্ৰী আৰু উপদেষ্টা হিচাবে এতিয়ালৈকে কাম কৰি আছে। ভাষা আন্দোলন, চীনৰ আক্ৰমণ, তেল শোধনাগাৰৰ আন্দোলন, আদি অভূতপূৰ্ব্ব মহিলা জাগৰণত তেখেতে আগভাগ লৈছিল। এই সকলোবোৰ কামতে তেখেতৰ লগত সহযোগ কৰা মহিলা সকল হল ৺জ্যোতি প্ৰভা চলিহা, শ্ৰীক্ষীৰদা কুমাৰী বৰুৱা, শ্ৰীসৰস্বতী কাকতি, শ্ৰীকমলা বৰুৱা, ফাতেমা জামাল ৺মিনি এমক্ত, ৺হেমলতা বৰুবা, শ্ৰীত্ৰৈলোক্যদা গগৈ, শ্ৰীদিপালী চলিহা, শ্ৰীমেলিনা ৰামস্বামী, শ্ৰীদেববালা দত্ত আদি। এইবোৰ সামাজিক কামৰ উপৰিও বাৰিষা বান পীড়িত সকলক সাহাৰ্য্য দিয়া, দুখীয়া অনুন্নত গাৱঁৰ মাজলৈ গৈ চিকিৎসা সেৱাৰ ব্যৱস্থা কৰাকে আদি কৰি দুৰ্ভগীয়া জন-গণৰ সেৱা তেখেতে আজিও কৰি আছে।

সাহিত্যিক অৱদান :

শ্ৰীযুতা ফুলেশ্বৰী দত্ত নিচেই কম বয়সতে সাহিত্য সাধনাত ব্ৰতী

হয়। ১৯২৯-৩০ চনত প্ৰথম কৱিতা 'ছাত্ৰশক্তিয়েই' তেখেতৰ সাহিত্যিক জীৱনৰ স্বাক্ষৰ বহন কৰে। একেসময়তে তেখেতে 'মণিৰাম দেৱানৰ স্মৃতিত' নামৰ আন এটি কৱিতা লেখি উলিয়ায়। স্কুলৰ আলোচনী 'দেৱী' ত 'স্বৰাজ সন্ধান' নামৰ এটি কৱিতা লিখি প্ৰয়াত সাহিত্যিক পদ্মধৰ চলিহা দেৱৰ পৰা প্ৰভূত প্ৰশংসা লাভ কৰে। ১৯৩৩ ৩৪ চনৰ পৰা ৺বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱাৰ দ্বাৰা সম্পাদিত 'অৰুণ' আলোচনীত বিভিন্ন কবিতা সাধু আদি লিখিবলৈ ধৰে। নৰ্ম্মাল স্কুলৰ আলোচনী 'বাঁহী'তো তেখেতৰ লিখা প্ৰকাশ হৈছিল। তৃতীয় দশকতে সেই সময়ৰ সৰ্ব্বজনপ্ৰিয় আলোচনী 'আৱাহনত তেখেতৰ কেইবাটাও উচ্চ মানদণ্ডৰ গল্প প্ৰকাশ হৈছিল। সেইসময়ত তেখেতৰ গল্প, প্ৰৱন্ধ, কবিতা ফুল শইকীয়া নামেৰেই প্ৰকাশ পাইছিল। কিছুদিন আলোচনী আৰু বাতৰি কাকতত 'নন্দিতা বৰুৱা' ছদ্ম নামেৰে গল্প কবিতা লিখি প্ৰকাশ কৰিছিল। 'নন্দিতা বৰুৱা'ৰ 'সন্তান' নামৰ গল্পটি তেখেতৰ অনুমতি সাপেক্ষে সু-সাহিত্যিক শ্ৰীছগনলাল জৈন দেৱে হিন্দীলৈ অনুবাদ কৰি হিন্দী আলোচনীত প্ৰকাশ কৰিছে। 'নৱযুগ' আলোচনীতো তেখেতৰ বহুসংখ্যক কবিতা প্ৰকাশ পাইছে। দৈনিক অসম, হিমাচল আৰু বিভিন্ন কাকত আলোচনীত তেখেতৰ বহুসংখ্যক প্ৰৱন্ধ-পাতি প্ৰকাশ হৈছে। ১৯৭৯ চনত শিশুবৰ্ষ উপলক্ষে শিৱসাগৰৰ 'জোনালী চ'ৰা'ৰ তৰফৰ পৰা এখনি হাতেলিখা আলোচনী তেখেতে সম্পাদনা কৰি উলিয়ায়। আলোচনী খনিয়ে শিশুসকলৰ সাহিত্যিক প্ৰতিভাৰ স্বাক্ষৰ বহন কৰাৰ উপৰিও কেইবাজনো বিশিষ্ট লিখকৰ বহুমূলীয়া ৰচনাও আগবঢাইছে। মন চুই যোৱাকৈ তেখেতৰ হাতৰ অকনি গোট-গোট আখৰেৰে লিখা মনোমোহা বেটুপাতেৰে সুন্দৰকৈ সজোৱা 'পূবেৰুণে' শ্ৰীযুতা নত্তৰ সৌন্দৰ্য্য পিপাসু মনটোৰ পৰিচয় ডাঙি ধৰিছে। ১৯৭৬ চনৰ পৰা আকাশবাণী ডিব্ৰুগড় কেন্দ্ৰৰ যোগেদি কবিতা, গল্প, নাটক, কথোপকথন আদিৰে তেখেতে যোগদান কৰি আহিছে।

ৰংপুৰ সাহিত্য সভালৈ এবাৰ চৰাই দেউ বাগিচাৰ পৰিচালকৰ পত্নী মিচেচ্ মেক্‌ফাৰচনক নিমন্ত্ৰণ কৰি আনিছিল। তেখেত অসমীয়া সাহিত্য-সংস্কৃতিৰ চৰ্চ্চাত যথেষ্ট অনুৰাগী আছিল। সেই সভাত ফুলেশ্বৰী দত্তৰ কবিতা পাঠ শুনি মিচেচ মেকফাৰচন ইমান মুগ্ধ হৈছিল যে, শ্ৰীযুতা দত্তৰ ভূয়সী প্ৰশংসা কৰাৰ উপৰিও তেখেতক চৰাইদেউলৈ মাতিনি অসমীয়া সাহিত্যৰ বিষয়ে কথা বতৰা হৈছিল।

হাতেলিখা অৱস্থাতে তেখেতৰ বহুকিতাপৰ পাণ্ডুলিপি আছে। (১) ৰামায়ণৰ কাহিনী, (২) অকনিৰ অ, আ, ক, খ, (৩) পঞ্চম শ্ৰেণীৰ ব্যাকৰণ, (৪) কীৰ্ত্তনৰ কাহিনী (৫) তিনিখন গল্প সঙ্কলন (৬) দুখন কবিতাৰ পুথি (৭) গীতৰ পুথি (৮) সাতখন একাঙ্কিকা (৯) পঞ্চাশতকৈও অধিক প্ৰবন্ধ (১০) ফকৰা-যোজনাৰ পুথি (১১) সাহিত্যলৈ অসমীয়া তিৰোতাৰ অবদান (১২) জোনাকীৰ পোহৰ নামৰ শিশুসাহিত্যৰ পুথিয়েই প্ৰধান। ইয়াৰ উপৰিও ভালেমান গল্প, প্ৰৱন্ধ, কবিতা ভালেমান কাকত আলোচনীত সিচৰিত হৈ আছে।

প্ৰেম আৰু ৰদালিৰ কবি হীৰেন ভট্টাচাৰ্য্য দেৱে অলপতে শ্ৰীযুতা দত্তৰ ফুকন নগৰৰ বাসভৱনলৈ আহি তেখেতৰ বহুমূলীয়া লেখনি সমূহ প্ৰকাশৰ বাবে যথেষ্ট উৎসাহ-উদ্দীপনা যোগাইছে।

বৰ্ত্তমান 'মৰহা ফুলৰ পাপৰি' নামৰ এখনি গল্প সংকলন আৰু 'ৰামায়ণৰ কাহিনী' নামৰ শিশু সাহিত্যৰ পুথিখনি তেখেতে প্ৰকাশ কৰিবলৈ লৈছে।

ৰামায়ণৰ কাহিনী, অকণিৰ অ, আ, ক, খ, আৰু জোনাকীৰ পোহৰ এই তিনিও খন পুথিয়েই অতি সহজ-সৰল ভাবে শিশুৰ মানসিকতালৈ লক্ষ্য ৰাখি ৰচনা কৰা হৈছে।

'জোনাকীৰ পোহৰ' ওঠৰটা শিশু উপযোগী উপদেশ আৰু আদৰ্শমূলক গল্পৰ সমষ্টি। 'দৰিদ্ৰ নাৰায়ণৰ সেঁৱাই ঈশ্বৰ সেঁৱা, 'অতিথি পৰায়ণতা' আদি গল্পই শিশুক মানৱতা বোধৰ প্ৰতি

আকৃষ্ট কৰিছে। আনহাতেদি মহাভাৰতৰ এজন বীৰৰ কাহিনী, জয়মতী কুঁৱৰী, মহাপুৰুষ শঙ্কৰদেৱ আদি গল্পৰ চৰিত্ৰ চিত্ৰনৰ মাজেদি নিজ দেশৰ মহান পুৰুষ, সকলৰ প্ৰতি লিখিকাৰ শ্ৰদ্ধাশীল মনোভাৱৰ পৰিচয় পোৱা যায়। 'তিনিজন কলা মানুহ' নামৰ গল্পটিৰে তেখেতে যিদৰে হাস্যৰসৰ যোগান ধৰিছে সেইদৰে 'শিশুবৰ্ষ' নামৰ গল্পটিত ব্যঙ্গৰ মাজেৰে মুখা পিন্ধি থকা ভুৱা সমাজ সেৱক এজনৰ মুখা খুলি দিছে। 'জোনাকীৰ পোহৰ' সম্পৰ্কে অসম সাহিত্য সভাৰ প্ৰাক্তন সভাপতি শ্ৰীযুত বীৰেন বৰকটকী দেবে কৈছে,—"চেমনীয়া সকলৰ লগতে শিক্ষয়িত্ৰী আৰু সমাজ সেবিকা ৰূপে থাকি শ্ৰীযুতা দত্তই চেমনীয়াৰ মনে কি বিচাৰে জানে। 'জোনাকীৰ পোহৰৰ বিষয় বস্তুৰ ভিতৰত বিশেষকৈ পৌৰাণিক আখ্যান আৰু ইতিহাসৰ পৰা অনা জীৱন ভিত্তিক ঘটনা বিন্যাসে চেমনীয়াৰ মানস চকুত সময়ৰ বালিত থৈ যোৱা মহৎ লোকৰ খোজৰ চিন উদ্ভাসিত কৰি তুলিব। মোৰ ধাৰণাৰে 'জোনাকীৰ পোহৰ'ৰ মাজেদি শ্ৰীযুতা দত্তই নিজে পোৱা জ্ঞানৰ পোহৰ চেমনীয়া সকলক দিবলৈ সমৰ্থ হব।"

তেখেতৰ আন এখনি ৰচনা 'অকণিৰ অ, আ, ক, খ' শিশুসকলৰ মন চুই যোৱাকৈ ইমান সহজ-সৰল ভাষাৰে বৰ্ণনা কৰিছে যে, ই শিশুৰ বাবে সঁচাকৈয়ে আকৰ্ষণীয়ে হৈছে। অসমী আইৰ প্ৰতি থকা তেখেতৰ গভীৰ প্ৰেম, শিশু সুলভ কোমল মনেৰে প্ৰকাশ কৰিছে 'অকণিৰ পণ'ত—

"অসম আমাৰ দেশ
মৰমৰ আই,
যাৰ মান ৰূপৱতী
জগতত নাই।
অসমৰ আকাশৰ
জোন বেলি তৰা

আমাৰ আপোন অতি
কেচুঁৱাৰে পৰা।”

আনহাতে পাঠ্যপুথি হিচাপে পঞ্চম মানৰ অসমীয়া ব্যাকৰণখন ছাত্ৰছাত্ৰীয়ে সহজে বুজিব পৰাকৈ ৰচনা কৰিছে। ভাষা সম্পৰ্কে শিশুক এইদৰে বুজাইছে—‘ৰামে ভাত খাইছে।’ ‘ৰাম’ বুলিলে কি বুজায়? ভাত বুলিলে কি বুজায়? এক প্ৰকাৰ খোৱা আহাৰকে বুজায। আৰু খাইছে বোলাত একা? খোবা কাম কৰাৰ কথাকে বুজা যায়। তেনে হলে দেখা গল ‘ৰামৰ অৰ্থ আছে, ‘ভাত’ৰ অৰ্থ আছে, খাইছে’ৰ অৰ্থ আছে। মানুহে যিবোৰ অৰ্থ থকা মাতেৰে মনৰ ভাব বা মনৰ কথা প্ৰকাশ কৰে তাকে ভাষা বোলে।” ইমান সহজ পদ্ধতিৰে ব্যাকৰণখনি ৰচনা কৰিছে যে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বাবে ই সহজেই বোধগম্য।

শ্ৰীযুতা দত্তৰ আন এখনি পুথি ‘ফকৰা-যোজনা’ প্ৰকাশ হৈ ওলালে অসমীয়া ভাষা সাহিত্যৰ এটি উল্লেখযোগ্য দিশৰ অভাব পূৰণ হব। কিয়নো অসমীয়া ভাষা সাহিত্যত ফকৰা-যোজন্যৰ এটি গুৰুত্বপূৰ্ণ স্থান আছে। অসমৰ গাঁবে-ভূয়ে সিচৰিত হৈ থকা ফকৰা-যোজনা সমূহৰ সাহিত্যিক মূল্য নুই কৰিব নোৱাৰি। ৺শ্ৰীৰাম চন্দ্ৰ দাস দেৱে ‘ফকৰা-যোজনা’ সমূহৰ সাহিত্যিক মূল্য উপলব্ধি কৰি গাৱেঁ-ভূয়ে ফকৰা সমূহ সংগ্ৰহ কৰি ফুৰিছিল। শ্ৰীযুতা দত্তই বৰ্ণমালাৰ ক্ৰম অনুসৰি ইমান সুন্দৰভাৱে ফকৰা-যোজনা সমূহ সজাইছে যে তাৰ তুলনা নাই।

অ—অভ্যাসৰ নৰ, কৰ্ণ পথে কৰে শৰ।

আ—আইৰ সমান হব কোন, নৈৰ সমান বৰ কোন।

এইদৰে তেখেতে স্বৰবৰ্ণ আৰু ব্যঞ্জনবৰ্ণ সমূহ শৃঙ্খলাবদ্ধ ভাৱে লেখিছে। এইখন পুথি প্ৰকাশ হৈ ওলালে অসমীয়া সাহিত্যৰ এটি ডাঙৰ অভাব পূৰণ হবই ই নিশ্চিত।

শ্ৰীযুতা দত্তৰ তিনিখনকৈ গল্প সঙ্কলন প্ৰস্তুত হৈ আছে। তাৰ বেছিভাগ গল্পই আৱাহন, হিমাচল, দৈনিক অসম আদি বিভিন্ন

কাকত-আলোচনীত প্ৰকাশিত। ইয়াৰ ভিতৰত অপ্ৰকাশিত গল্পও আছে। তেখেতৰ 'মৃণাল স্বপ্ন'ৰ নন্দিতা, 'পলাশ বনৰ জুই'ৰ দীপক, 'দাসীৰ যৌবন'ৰ মোহিনী আদিৰ চৰিত্ৰ স্বকীয় সৌন্দৰ্য্যেৰে মহিমামণ্ডিত। প্ৰতিটো গল্পতে তেখেতৰ সূক্ষ্ম-অনুভূতিশীল মনৰ পৰিচয় পোৱা যায়। মানৱতাবোধৰ অধিকাৰী এই গৰাকী লেখিকাৰ গল্পৰ নাৰী চৰিত্ৰ সমূহ অতি স্পষ্টবাদী। 'আৱাহন'ত ফুল শইকীয়া নামেৰে প্ৰকাশিত 'বিপৰ্য্যয়' নামৰ গল্পটোত আজিৰ সমাজৰ ছাঁ বিত্তমান। গল্পৰ চৰিত্ৰ ৰেণুকাই মাকক কৈছে,—"দেশৰ কথা, সমাজৰ কথা, জাতিৰ কথা, ভবাতো পৰৰ কথা ভবা হল মা? তইঁতে মিছাতে জীৱনৰ সৰহকাল পঠিয়ালি। একে তেজ-মঙহৰ মানুহৰ সুখ-দুখ ভাল বেয়া নুবুজ মা তইঁতে। কি আচৰিত কথা। দেউতাক কবি মোৰ টকা লোৱা দৰাৰ লগত বিয়া হব নোবাৰে।"

দেশৰ কথা, জাতিৰ কথা, সমাজৰ কথা ভবা, সকলোৰে সমস্যা নিজৰ সমস্যা বুলি চিন্তা কৰা শ্ৰীযুতা দত্তৰ উদাৰ, সাহসী মনটোৰ পৰিচয় তেখেতৰ গল্পৰ এনেবোৰ সংলাপেই উদঙাই দিয়ে।

শ্ৰীযুতা দত্তৰ সাতখন একাঙ্কিকাই সামাজিক পটভূমিত ৰচনা কৰা। সমাজৰ ভণ্ডামী কলুষকালিমা আঁতৰাই এখন নিকা সমাজ গঠন কৰিবলৈ তেখেতে নিজেই সমাজ সংস্কাৰকৰ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰি, নাটকৰ চৰিত্ৰ সমূহৰ মাজেদিয়েই অহৰহ চেষ্টা চলোৱা দেখা যায়।

সপোন মাধুৰী, মদাৰ ফুল, শিশুবৰ্ষৰ গান, আৰু গীতৰ পুথিখনেই শ্ৰীযুতা দত্তৰ কাব্য প্ৰেমৰ নিদৰ্শন। কবিতাৰ ছন্দে-ছন্দে, গীতৰ সুৰে-সুৰে মুখৰিত হৈছে কবি হৃদয়ৰে বৈ থকা অনাবিল প্ৰেমৰ স্ফূৰ্তি। সেই প্ৰেম মানৱ প্ৰেমেই হওঁক বা জাতীয় প্ৰেমেই হওঁক ই বিভিন্ন সময়ত বিভিন্ন ভাবলৈ ৰূপান্তৰিত হৈছে।

তেখেতৰ হৃদয়ৰ অন্তৰ্নিহিত সুৰ সম্পৰ্কে তেখেতে নিজেই কৈছে,—

"হিয়াৰ মুৰলী বান
সেয়ে যদি হয় গান
সেয়ে যদি হয় সপ্তসুৰ,
কলিজাৰ ৰঙা তেজ
হয় যদি ৰঙা জবা
তাৰে স'তে ৰচি যাম
সপোনৰ সুৰ—"

সদায়েই অসহায়—দৰিদ্ৰ জনগণৰ সেৱা আগবঢোৱা শ্ৰীযুতা দত্তই মানৱ মুক্তিৰ পথ দেখুৱাইছে তেখেতৰ শক্তিশালী লিখনিৰ মাজেদি। 'যুগৰ দাবী আজি'ত তেখেতে লেখিছে—

"ভাঙিদি শোষিত শাসকৰ দল,
ভাঙিদি ধনীক বণিকৰ বল,
নতুন জগত গঢি নতুন সমাজ,
হক আজি মহাপূজা নৱদেৱতাৰ
যুগৰ দাবী আজি জনতাৰ সম অধিকাৰ
অৱসান হওঁক
কলুষ কালিমা
পৰাধীনতাৰ, স্বাৰ্থপৰতাৰ।"

সত্যৰ বাবে অন্যায়ৰ সৈতে যুঁজ দিয়া এই গৰাকী নিৰ্ভীক-সাহসী নাৰীৰ ১৯৭৯ চনত লিখা 'শিশুবৰ্ষৰ গান' ব্যতিক্ৰম। আমাৰ সমাজৰ নৈতিকতাৰ অৱক্ষয় দেখি এক গভীৰ যন্ত্ৰণা বোধে তেখেতক আবৰি ধৰে যদিও কণ-কণ শিশু সকলৰ মাজতে তেখেতে আশাৰ সপোন ৰচিছে। তেখেতৰ 'জয়-যাত্ৰা'ত পাওঁ—

"মানৱতা মহাবোধ হিয়াত জগাই তুলি
অকনিয়ে গায় জয়গান
শতাব্দীৰ ইতিহাস গৌৰৱে জিলিকাই
নতুনৰ কৰে অভিযান।"

'সপোন মাধুৰী', 'মন্দাৰ ফুল' সৌন্দৰ্য্য পূজাৰী শ্ৰীযুতা দত্তৰ কবি প্ৰাণৰ নীৰব আকুতি।

১৯৮৮ চনত প্ৰকাশিত সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতিৰ শিৱসাগৰ শাখাৰ মুখপত্ৰ 'সালঙ্কৃতা' ত প্ৰকাশিত শ্ৰীযুতা দত্তৰ 'মই অসমীয়া নাৰী' কবি গৰাকীৰ জাতীয় প্ৰেমৰ শ্ৰেষ্ঠ নিদৰ্শন।

"মই অসমীয়া নাৰী
ৰমণী সুলভ যত ঐশ্বৰ্য্য ৰাশিৰে
অবিনাশ অভগন গুণ গৰিমাৰে
অসমৰ ইতিহাস জিলিকাই ৰখা
গৌৰৱে যুগজয়ী,—ময়ে সেই অসমীয়া নাৰী।"

বুলি অসমীয়া নাৰীৰ গৌৰৱ ঘোষণা কৰা কবি যেন আজিৰ অসমীয়া নাৰীৰ স্বৰূপ দেখি চিন্তিতা।

"কোন দূৰ অতীতত,—কোনেও নজনাকৈ
হয়তো অস্তিত্ব মোৰ থাকিব হেৰাই।
সেইদিন মই নিবিচাৰো,—নিবিচাৰো,—নিবিচাৰো
সেইদিন নালাগে আহিব
মোৰ বাবে নাহে সেইদিন
বন কৰা বুটা বছা গুণা কটা ৰিহা মেখেলাৰে
ৰমণী সুলভ মোৰ ঐশ্বৰ্য্য ৰাশিৰে
অসমীয়া নাৰী হই ৰাখো যেন খ্যাতি
ঈশ চৰণত মোৰ এয়ে মাথো স্তুতি।"

শ্ৰীযুতা দত্তৰ 'মই অসমীয়া নাৰী' পটি অসম সাহিত্য সভাৰ প্ৰাক্তন সভাপতি ড° মহেন্দ্ৰ বৰা দেৱে এইদৰে মন্তব্য দিছে,—"মই অসমীয়া নাৰী, কবিতাটোৱে মোৰ মনত দ সাঁচ বহুৱাই; গ'ল। আমাৰ ভাষাৰ কবিতাবোৰ এইটো পটিয়েদি যোৱাটোকে মই কামনা কৰোঁ। তাত ক'তো কোনো বিজতৰীয়া উপাদান নাই। তাৰ ভাষাও আপোন, ছন্দও আমাৰ নিজৰ। কবি গৰাকীলৈ মোৰ শ্ৰদ্ধা নিবেদন কৰিলোঁ।"

প্ৰায় তেৰকুৰিৰো অধিক প্ৰবন্ধ লিখা শ্ৰীযুতা দত্তৰ ‘সাহিত্যলৈ অসমীয়া তিৰোতাৰ অৱদান’ এখনি উল্লেখযোগ্য পুথি। এই পুথি খনি সম্পৰ্কে আগকথাত অসম সাহিত্য সভাৰ প্ৰাক্তন সভাপতি প্ৰয়াত সাহিত্যিক পদ্মধৰ চলিহাদেৱে এইদৰে লিখিছে,—“সাহিত্যলৈ অসমীয়া তিৰোতাৰ অৱদান’ এখন লেখত লবলগীয়া পুথি। এইপুথি ৰচোতা শ্ৰীমতী ফুলেশ্বৰী দত্ত বৰ্ত্তমান বৰৰজা ফুলেশ্বৰী কুৱঁৰীৰ নামত প্ৰতিষ্ঠিত শিৱসাগৰৰ ফুলেশ্বৰী ছোৱালী স্কুলৰ শিক্ষয়িত্ৰী। তেওঁৰ আদি ঘৰ নগৰৰ পৰা চুমাইলমান আঁতৰৰ দিছিয়াল গাৱঁত। অনুকূল পৰিবেশ নোপোৱা সত্বেও পঢ়াশালিত পঢি থকা দিনৰে পৰা তেওঁৰ সাহিত্যাণুৰাগৰ পৰিচয় পোৱা গৈছিল। তেওঁৰ ৰচিত ফুল শইকীয়া নামত প্ৰকাশিত মধুৰ ভাব আৰু শুৱলাভাষাৰ কবিতাবোৰ তাহানিখন ‘ঘৰজেউতি’ আলোচনীত পঢি তেতিয়াই আমি তেওঁৰ কবিত্ব শক্তি আৰু সাহিত্য প্ৰতিভাৰ নিদৰ্শন পাইছিলোঁ। মনোবলৰ গুণতে তেওঁ প্ৰবেশিকা পৰীক্ষাত সুখ্যাতিৰে উত্তীৰ্ণ হৈ কোৱঁৰপুৰৰ ছোৱালী ছাত্ৰবৃত্তি স্কুলত শিক্ষকতা কৰি কিছুদিনৰ পিছত টাউনৰ ফুলেশ্বৰী হাইস্কুলত কামত সোমাই কালক্ৰমত বিবাহ পাশত আবদ্ধ হয়। গৃহস্থালিৰ বাবে পাচি জঞ্জালৰ মাজতো তেওঁ নীৰৱে সাহিত্য চৰ্চ্চা, সমাজ সেৱা আদি কাৰ্য্যত সক্ৰিয় অংশ গ্ৰহণ কৰি আছে। আশাকৰো শ্ৰীমতী ফুলেশ্বৰী আইদেউৰ এই পুথিখনিয়ে আমাৰ নাৰীজাতিক নতুন প্ৰেৰণা যোগোৱাত যথেষ্ট সহায়তা কৰিব।”

শ্ৰীযুতা ফুলেশ্বৰী দত্তৰ সাহিত্যৰ ওপৰত বিভিন্ন সাহিত্যিকে উচ্চমত প্ৰকাশ কৰিছে। আন এজন প্ৰয়াত সাহিত্যিক ৺শ্ৰীৰাম চন্দ্ৰ দাস দেৱে লিখি থৈ গৈছে,—“সাহিত্যলৈ অসমীয়া তিৰোতাৰ অৱদান’ নামৰ কিতাপ খন পঢি আমাৰ দেশৰ তিৰোতা সকলে কিয়, পুৰুষ সকলেও নিশ্চয় উদগনি পাব।”

সাহিত্য চৰ্চ্চাৰ ক্ষেত্ৰত সমন্ধীয়া ককায়েক অসম সাহিত্য সভাৰ প্ৰাক্তন সভাপতি, সদস্য মহীয়ান ড° মহেশ্বৰ নেওঁগ ডাঙৰীয়াই

যথেষ্ট অনুপ্ৰেৰণা যোগাইছিল। জীৱনত বহু গুণী জ্ঞানী ব্যক্তিৰ সান্নিধ্যলৈ তেখেত আহিছে। শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত, পাৰিবাৰিক জীৱনৰ ক্ষেত্ৰত সৰ্বতো প্ৰকাৰে সহায় সহযোগ আগবঢ়াইছিল, তেখেতৰ বান্ধবী কানৈ কলেজৰ প্ৰাক্তন অধ্যক্ষা শ্ৰীযুতা লক্ষীদা দত্তই।

ফুলেশ্বৰী দত্ত হাড়ে হিমজুৰে অসমীয়া। অসমৰ অস্তিত্ব ৰক্ষাৰ আন্দোলন অথবা ভাষা আন্দোলনত আগভাগ লোৱাই নহয়, ভাষা জননীৰ সেৱাঁত তেখেতে মন-প্ৰাণ সপি দিছে। পিন্ধন-উৰণ কথা-বতৰা, খোৱা-বোৱা অন্যান্য সকলো দিশতে এক সহজ-সৰল অসমীয়া নাৰীৰ প্ৰতিনিধি বুলি ক'লে বঢ়াই কোৱা নহয়। জাতীয় চেতনা সম্পন্ন এই গৰাকী নাৰীয়ে, কলমৰ তীক্ষ্ণ বানেৰে চেতনাহীন সকলক জগাই দিছে। নিজৰ সাহিত্য-সংস্কৃতি আচাৰ-ব্যৱহাৰ আৰু অসমৰ অতীত গৌৰৱ পাহৰিগৈ ধাৰ কৰা সংস্কৃতিৰে জীয়াই থাকিব খোজা জনক আৰু নিজৰ অস্তিত্ব পাহৰি যোৱা জনক তেখেতে তীৰ্যক ভাষাৰে কবি অম্বিকাগিৰিৰ দৰেই থকা-সৰকা কৰিছে। তেখেতৰ 'নতুন যুগ' ত পাওঁ,—

"এতিয়া নতুনকৈ
এটি নতুন যাদুঘৰ
সজাৰ প্ৰস্তুতি চলিছে।

যত পুৰণিবোৰক সমাধিস্থ কৰি
নতুনৰ বাট মুক্ত কৰা হব।

সেই সমাধিত থাকিব
সকলো পুৰণা স্মৃতি
সকলো পুৰণি অতীত
পুৰণি—সাহিত্য-সংস্কৃতি
পুৰণি—ভাব-ভাষা, গীত-মাত
পুৰণি—শিক্ষা-দীক্ষা, ৰীতি-নীতি
পুৰণি—সাজ-পাৰ, পাট-মেজাঙ্কৰি

পুৰনি—মানুহ আৰু ইতিহাস
সকলো পুৰণিৰ ই হব যাদুঘৰ
এক সমাধি মন্দিৰ ।"

তেখেতৰ লিখনি সমূহত থকা প্ৰবল জাতীয় চেতনা অথবা মানবতা আমি নুই কৰিব নোৱাৰো ।

"জীৱনৰ দীঘলীয়া কালচোৱা আদৰ্শ শিক্ষয়িত্ৰী ৰূপে শিক্ষানুষ্ঠানত কাম কৰি অৱসৰ গ্ৰহণ কৰা শ্ৰীযুতা ফুলেশ্বৰী দত্তৰ চিনাকি শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰতেই আবদ্ধ হৈ থকা নাই । সামাজিক আৰু সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰতো তেখেত চিনাকি । তাহানি আৱাহনৰ পাতত শ্ৰীযুতা দত্তই গল্প লিখি লিখিকা ৰূপে নিজৰ পৰিচয় দিয়ে । তেতিয়াৰে পৰা শ্ৰীযুতা দত্তই লিখনী এৰা নাই । কেতিয়াবা আলোচনীত, কেতিয়াবা আকাশবাণীত সৃষ্টিশীল মনৰ পৰিচয় দি আহিছে কবিতা, গল্প, প্ৰবন্ধ আদিৰ মাজেদি । সেয়েহে সাহিত্যিক হিচাবে শ্ৰীযুতা ফুলেশ্বৰী দত্ত এটি চিনাকি নাম ।"—বুলি সু-সাহিত্যিক শ্ৰীযুত বীৰেন বৰকটকী দেৱে অভিহিত কৰা এই গৰাকী বিশিষ্ট লিখিকাক আজি পৰ্য্যন্ত চৰকাৰৰ তৰফৰ পৰা সাহিত্যিক পেঞ্চন নিদিয়াতো অথবা তেখেতৰ বহুমূলীয়া লিখনি সমূহ প্ৰকাশৰ পথলৈ অহাত প্ৰকাশনে সাহায্য নকৰাতো অতি পৰিতাপৰ কথা ।

চিৰ সংগ্ৰামী এই গৰাকী নাৰীয়ে অসীম সাহসেৰে সকলো দুৰ্যোগৰ সন্মুখীন হবলৈ শিকিছিল । তেখেতে কোৱঁৰ পুৰত শিক্ষকতা কৰি থকা কালত বাৰিষা স্কুলৰ পৰা ওলায়েই নাবেৰে পাৰ হব লগাত পৰিছিল । বাৰিষাৰ দোকোল-টকা পানীৰ বুকুত টুলুঙা নাবত থিয়হৈ তেখেতে পাৰ হৈছিল । জন্মৰে পৰা প্ৰকৃতিৰ সৈতে আছিল তেখেতৰ অভিন্নতা ।

শ্ৰীযুতা ফুলেশ্বৰী দত্ত ব্যবহাৰিক সাধুতা আৰু মধুৰ বচনেৰে কেচুবাৰ পৰা বুঢ়ালৈকে সকলোৰে সমানে প্ৰিয় । নিয়মানুবৰ্ত্তিতা

আৰু কঠোৰ পৰিশ্ৰমেই তেখেতৰ জীৱনৰ কৃতকাৰ্য্যতাৰ চাবি-কাঠি। তেখেতৰ নিজৰ ভাষাতে,—"সময়ৰ বালিত খোজৰ চিন ৰাখিবলৈ হলে জীৱন গঢ়িব লাগিব। প্ৰকৃত মানৱতাৰ বিকাশ সাধনে দেশ-জাতি সমাজ আৰু পৰিয়ালৰ উন্নতি সাধনৰ এক অদৃশ্য আহিলাৰ কাম কৰে।"

ঘড়ীৰ কাটাৰ দৰে এক গতিময় জীৱনৰ অধিকাৰী শ্ৰীযুতা ফুলেশ্বৰী দত্তৰ সংগ্ৰামী কৰ্মবহুল জীৱনৰ দীৰ্ঘায়ু কামনা কৰিছোঁ।

মাধুৰী কলিতা চৌধুৰী

অম্বিকা গোস্বামী

অসমৰ এগৰাকী সুযোগ্যা কন্যাৰূপে পৰিচিত লেখিকা শ্ৰীমতী অম্বিকা গোস্বামীৰ ১৯২০ চনত শিৱসাগৰত জন্ম হয়। তেওঁৰ পিতৃ আছিল বিখ্যাত কাশীনাথ তামুলি ফুকনৰ নাতি দুৰ্গানাথ ফুকন। মাতৃৰ নাম ভগৱতী দেবী। দুৰ্গানাথ ফুকনৰ নটি সন্তানৰ ভিতৰত সাত গঢাকীয়েই আছিল কন্যা। শ্ৰীমতী গোস্বামী তেখেতৰ চতুৰ্থা কন্যা।

শ্ৰীমতী গোস্বামীয়ে শিবসাগৰত প্ৰাইমেৰী শিক্ষা আৰু ডিক্ৰুগড়ত হাইস্কুলৰ শিক্ষা গ্ৰহণ কৰে। যুগৰ প্ৰতিবন্ধকতাৰ বাবে তেওঁ সৰহদিন শিক্ষা গ্ৰহণ কৰিবলৈ নেপালে। সপ্তমমান শ্ৰেণীত পঢি থাকোতে, মাত্ৰ বাৰ বছৰ বয়সত শ্ৰীমতী গোস্বামীয়ে সাংসাৰিক জীৱনক আদৰি লবলগীয়া হয়। পিতৃৰ দায়িত্ব গভীৰ ভাবে উপলব্ধি কৰি, অনিচ্ছা স্বত্বেও সুখৰ লৰালি জীৱন বিসৰ্জ্জন দি কোমল বয়সতে তেওঁ দ্বিতীয়া পত্নী ৰূপে এজনৰ সংসাৰ শুৱনি কৰিবলৈ ওলাই আহিল।

তেওঁৰ স্বামী ৺উমাকান্ত গোস্বামী আছিল তেতিয়াৰ কটন কলেজৰ প্ৰবক্তা। পিচত তেখেত কটন কলেজৰ অধ্যক্ষ হয় আৰু শেষত শিক্ষা বিভাগত সঞ্চালক পদত নিযুক্তি পায়।

শ্ৰীমতী গোস্বামীৰ দৃষ্টিত সকলো লোকেই অতি আপোন। তেওঁ পৰিয়ালৰ আপোনজনৰ উপৰিও লগুৱা লিগিৰীবো মাতৃ স্বৰূপা। সেই মাতৃত্বৰ মৰমেৰে তেওঁ বনকৰা ছোৱালীক পঢাশুনা

কৰিবলৈ উৎসাহ দিয়ে। চিলাই কাম, তাঁতৰ কাম আদি শিকায় কাৰ্য্যক্ষম কৰি তুলিবলৈ চেষ্টা কৰে। লগুৱা লৰাকো লেখাই পঢ়াই উপযুক্ত কৰি চাকৰিৰ ব্যৱস্থা কৰি দিয়ে। আৰু এনে কৰ্ম্মৰাজিৰ সফলতাৰ মাজেদিয়েই তেওঁ পায় বিমল আনন্দ।

অন্য এক দিশতো শ্ৰীমতী গোস্বামী আছিল অনন্যা। লাঞ্ছিতা, অসহায় নাৰীৰ উদ্ধাৰ আৰু উন্নতিৰ প্ৰতি তেওঁ কৰা প্ৰচেষ্টা উল্লেখযোগ্য। তেওঁলোকক যিকোনো উপায়েৰে স্বাবলম্বী কৰি গঢ়ি তুলিবৰ বাবে তেওঁ সদায় চেষ্টা কৰি আহিছে। তেওঁৰ পৰিশ্ৰমৰ ফল স্বৰূপে গুৱাহাটীত এখন "মহিলা সমবায়" প্ৰতিষ্ঠিত হয়। তাত তেওঁ নিজে ধনভঁৰালী হৈ বহুত দিন কাৰ্য্য পৰিচালনা কৰি আছিল। অকল সেয়ে নহয়, নিজে আগভাগ লৈ তেওঁ গুৱাহাটীৰ চান্দমাৰী এলেকাত এখন বিধবা আশ্ৰমো প্ৰতিষ্ঠা কৰে। আশ্ৰমত তাঁত বোৱা, সূতা কটা আদিৰ প্ৰশিক্ষণ দি নিৰাশ্ৰয়া মহিলা সকলৰ জীৱিকাৰ পথ মুকলি কৰাত সহায়তা কৰে। তেওঁৰ সহযোগী সকল আছিল উষা দেৱী, কালিন্দ্ৰি ফুকন, সুৰবালা বৰদলৈ আদি মহিলা সকল। কিন্তু অতি দুৰ্ভাগ্যজনক কথা যে এই মহান উদ্দেশ্যক মষিমূৰ কৰি কাষৰ লোক সকলে আশ্ৰমখন ভাঙি পেলায়। এনে দুষ্কাৰ্য্যই শ্ৰীমতী গোস্বামীক মৰ্ম্মাহত কৰে। আজিও তেওঁৰ বৃদ্ধা প্ৰানে সেই আঘাট সহিব পৰা নাই আৰু সহযোগী সকলক অনুষ্ঠানটি পুনৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈ উৎসাহ দি আছে।

শ্ৰীমতী গোস্বামী এগৰাকী সুনিপুণ শিপিনী আৰু ৰন্ধন বিদ্যাতো পাৰ্গত মহিলা। উজান বজাৰৰ জোনাকী নামৰ এগৰাকী মহিলাই তাঁতৰ কাম শিকাইছিল বুলি তেওঁ নিজে উল্লেখ কৰে।

পৰোপকাৰী, আনৰ দুঃখত দুখী, মৰমীয়াল শ্ৰীমতী গোস্বামীৰ মনৰ কিন্তু এতিয়া স্থিৰতা নাই। ৰোগে তেওঁক দুৰ্ব্বল কৰি তুলিছে, দেহাৰ শক্তি নিস্প্ৰভ হৈ আহিছে।

শ্ৰীমতী গোস্বামীৰ সাংসাৰিক যাত্ৰা নিৰাময় বুলি কব নোৱাৰি। তেওঁৰ জীৱনলৈ দুৰ্য্যোগ আহিছে, বহুতো ঘাট প্ৰতিঘাটে জুকলাও

কৰিছে। কিন্তু নিজ ব্যক্তিত্বৰ বলত তেনে অৱস্থা অতিক্ৰম কৰিবলৈ ও তেওঁ সক্ষম হৈছে।

১৯৫৬ চনত, শ্ৰীমতী গোস্বামীৰ বয়স যেতিয়া মাত্ৰ চয়ত্ৰিশ বছৰ তেতিয়া তেখেতৰ স্বামী বিয়োগ ঘটে। অকাল বৈধব্যৰ যাতনাৰ লগতে মূৰৰ ওপৰত পৰোহি সন্তান সকলৰ প্ৰতিপালনৰ গধুৰ দায়িত্ব। পিতৃ আৰু মাতৃ দুয়োৰে দায়িত্ব যেতিয়া কেৱল মাতৃয়ে পালন কৰিব লগা হয় তেতিয়া স্বাভাৱিকতে কৰ্ত্তব্যৰ দায়ত পৰি মনৰ কোমল, সূক্ষ্ম অনুভূতি বোৰ মৰহি যায়। শ্ৰীমতী গোস্বামীৰ ক্ষেত্ৰতো যেন সেইয়াই হৈছিল। সৃষ্টিকামী মনটোত কৰবাত যতি পৰিছিল।

স্বামী বিয়োগৰ সময়ত তেওঁৰ জ্যেষ্ঠ পুত্ৰ সত্যব্ৰত গোস্বামীয়ে মেট্ৰিক পাছ কৰি উঠিছে মাত্ৰ। প্ৰথমা কন্যা বৰ্ত্তমান অসমৰ এগৰাকী আগশাৰীৰ প্ৰখ্যাত লেখিকা মামনি গোস্বামী, সবিতা, বুবি, অৰুন্ধতী আৰু সৰু পুত্ৰ শিবব্ৰত তেতিয়া হাইস্কুলতহে পঢ়ি আছিল। এই কণ কণ লৰাছোৱালী কেইটাৰ দায়িত্বৰ বোজাই শ্ৰীমতী গোস্বামীৰ কোমল মনটোত যথেষ্ট কষ্ট দিছিল।

স্বামী বিয়োগৰ ছয় বছৰৰ পিছত উমাকান্ত গোস্বামী দেৱৰ ভাতৃ চন্দ্ৰকান্ত গোস্বামীয়ো পৰলোক প্ৰাপ্তি হয় আৰু দেওৰেকৰ লৰাছোৱালী কেইটাকো তেৱেঁই চম্ভালিব লগীয়াত পৰে। কিন্তু ইমানতো শ্ৰীমতী গোস্বামী দুৰ্বল হৈ পৰা নাছিল। তেওঁ কৰ্ম্ম আৰু দায়িত্বক জীৱনৰ ব্ৰত হিচাবে গ্ৰহণ কৰিছিল। মাতৃত্বৰ স্নেহেৰে এটাইকে শিক্ষা-দীক্ষাৰ সৈতে উপযুক্ত কৰি গঢ়ি তুলিবলৈ সক্ষম হৈছিল।

শ্ৰীমতী অম্বিকা গোস্বামীৰ জীৱনৰ আন এটি উল্লেখযোগ্য দিশ হ'ল—তেখেতৰ সাহিত্য সেৱা। সাংসাৰিক—জীৱনৰ বহুত সমস্যাৰ মাজতো তেওঁ সময় পালে হাতত কলম তুলি লয়। গল্প, কবিতা, প্ৰৱন্ধ আদিলৈ তেওঁৰ অলপ নহয় অলপ অৱদান আছে। 'জয়ন্তী', "বৰদৈছিলা", "দৈনিক অসম" আদি কাকতত

ভালেমান আখ্যানমূলক লেখনী, কবিতা প্ৰকাশ হৈছে। তেওঁ ৰবীন্দ্ৰনাথৰ কবিতাবো অনুবাদ কৰিছে।

"সুবাগমনি" নামৰ পুথিখনত শ্ৰীমতী গোস্বামীয়ে ভালেমান লেখত লবলগীয়া লোকগীত বৰ যত্ন কৰি সংগ্ৰহ কৰি প্ৰকাশ কৰিছে। ইয়াত ভালেমান ধাইনাম, নিচুকনি নাম, বাৰমাহীগীত, মহখেদোবা গীত, বহুৱাৰ গীত, ফুলকোঁৱৰৰ গীত, মনি কোঁৱৰৰ গীত সংযোগ কৰা হৈছে। লেখিকাই নিজেই পাতনিত লেখিছে যে এই গীতবোৰ তেওঁ ১৯৩৭ চনৰ পৰাই সংগ্ৰহ কৰিছে আৰু বিহুনাম আৰু ধাইনামক অধিক গুৰুত্ব দিছে। অসমীয়া লোক-সাহিত্যত এই পুথি খনিয়ে বিশেষ স্থান অধিকাৰ কৰি আছে বুলি ক'ব লাগিব।

বৰ্ত্তমান হাতেলেখা অবস্থাত তেওঁৰ বহুতো কবিতা, বিয়ানাম, গোসাইনাম, আৰু গদ্য সাহিত্যৰ ভিতৰত মহাভাৰতৰ কাহিনী, বুদ্ধদেৱৰ কাহিনী অপ্ৰকাশিত অবস্থাত আছে। হাতে লেখা অৱস্থাত থকা দেৱাৰ স্তুতি-স্তব মন কৰিব লগীয়া। শ্ৰীমতী গোস্বামীয়ে শেহতীয়া ভাবে তেখেতৰ স্বামীৰ বিষয়ে সাহিত্যিক সকলে লেখা ৰচনা সমূহ গোটাই এটি সংকলন প্ৰকাশ কৰাৰ কাম হাতত লৈছে। এই সংকলনটিত উমাকান্ত গোস্বামীয়ে নিজে লেখা প্ৰবন্ধ আৰু সন্তদেৱৰ জীবনীও সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে। এই ক্ষেত্ৰত সহায় কৰিছে তেওঁৰ জীয়েক সু-লেখিকা শ্ৰীমতী মামনি ৰয়চম গোস্বামীয়ে।

আকাশবাণী গুৱাহাটী কেন্দ্ৰৰ পৰা এসময়ত নিয়মিতভাবে তেওঁৰ গোসাই নাম প্ৰচাৰ কৰা হৈছিল। শ্ৰীমতী গোস্বামীয়ে সুন্দৰ চিত্ৰ অঙ্কন কৰিব পাৰে। তেওঁ নিজে কোৱামতে বিমল ভট্ট নামৰ এজন শিল্পীৰ পৰা তেওঁ পেইন্টিং আৰ্ট আৰু পেঞ্চিল আৰ্টৰ শিক্ষা লাভ কৰিছিল। তদুপৰি তেওঁৰ অভিনয়ো শলাগিব লগীয়া। স্কুলীয়া কালতে অভিনয় কৰি তেওঁ দৰ্শকৰ আদৰ আৰু প্ৰসংশা লাভ কৰিবলৈ সমৰ্থ হৈছিল।

বৰ্ত্তমান শ্ৰীমতী গোস্বামী সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতিৰ এগৰাকী আজীৱন সদস্যা। তেওঁৰ অসম প্ৰাদেশিক মহিলা সমিতিৰো সদস্যা। এই অনুষ্ঠান সমূহৰ মাজেৰেই তেওঁ আত্মপ্ৰকাশৰ বাট পাইছে।

দেশপ্ৰেমিকা শ্ৰীমতী গোস্বামীয়ে অসমৰ বিদেশী বহিস্কাৰ আন্দোলনত সক্ৰিয় ভূমিকা লৈছিল। তেওঁৰ এই দেশপ্ৰেম অংকুৰিত হৈছিল—শিশু অৱস্থাতে। সেয়ে শিশুকালতে শিকা গীত এফাকি আজিও গুণগুনাই গাই থাকে—

"এয়ে মোৰ দেশ অসম নামৰ
শোভিছে চৌপাশে গিৰি মনোহৰ"।

গান্ধীজীৰ প্ৰতি শ্ৰীমতী গোস্বামীৰ অসীম ভক্তি। তেওঁ কয় "গান্ধীজীক দেৱতাৰ দৰে ভাবো"। তেওঁৰ সমাজ সেৱা গান্ধীজীৰ আদৰ্শৰে অনুপ্ৰেৰণা।

অতীতৰ মধুৰ দিন বিলাক, এৰি অহা জীবনৰ সুখ দুখৰ টুকৰা স্মৃতি বুকুত সাবটি শ্ৰীমতী গোস্বামী এতিয়া গুৱাহাটীৰ চেণীকুঠীৰ নিজা বাসভবনত দিন কটাইছে। মনৰ উদ্যম এতিয়াও শেষ হোৱা নাই। কৰ্ম্মই যেন তেওঁৰ জীবন লগৰী।

এই মহিলা গৰাকী আমাৰ দেশৰ মাতৃ জাতিৰ বাবে এক মহান আদৰ্শ। তেওঁৰ কৰ্ত্তব্য নিষ্ঠা, ধৰ্ম্মানুৰাগ আৰু সাহিত্য সেৱাই নাৰী জাতিক সদায় প্ৰেৰণা যোগাব। শ্ৰীমতী গোস্বামীৰ কৰ্ম্মময় জীৱন সকলোৰে নমস্য।

—নীলিমা বৰা

নিৰুপমা কটকী

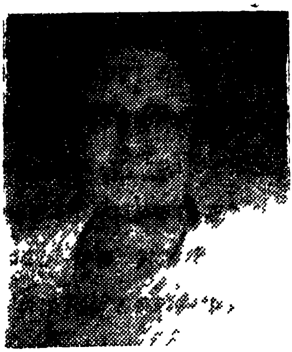

গুৱাহাটীৰ চেনীকুঠী হিল চাইদৰ বয়োবৃদ্ধ মহিলা শ্ৰীমতী নিৰুপমা কটকীৰ সাহিত্যিক আৰু শিল্পী জীৱনৰ প্ৰতিভা উল্লেখনীয়। সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতিৰ গুৱাহাটী শাখাৰ সৈতে ঘনিষ্ঠ ভাৱে জড়িত এই গৰাকী মহিলা কেৱল মহিলা হিচাবেই নহয়, সাহিত্যিকা হিচাবেও সুপৰিচিতা। বিশেষকৈ ভ্ৰমণ কাহিনীৰ অনুপম বৰ্ণনাত তেখেত সিদ্ধ হস্ত। তদুপৰি চেনীকুঠী হিলচাইদৰ 'বাৰোৱাৰী নামঘৰৰ গুৰুবাৰৰ নাম, দৌল, অন্নপূৰ্ণা, জন্মাষ্টমী, ভাদৰ নাম আদিৰ সৈতেও সততে ঈশ্বৰ বিশ্বাসী বাইদেউৰ সম্পৰ্ক নিবিড়।

তেখেত তেজপুৰৰ শিক্ষাবিদ্, পণ্ডিত, এডভোকেট আৰু সৰবৰহী ৺চন্দ্ৰনাথ শৰ্মাৰ জীয়ৰী আৰু শিৱসাগৰৰ শ্ৰীশিৱপ্ৰসাদ কটকীৰ পত্নী। মাক লাৱণ্য বালা দেৱী যোৰহাটৰ ৰসেন্দ্ৰ বৰুৱাৰ ঘৰৰ ৺দেৱেশ্বৰ বৰুৱাৰ জীয়াৰী আৰু দেউতাক ৺চন্দ্ৰনাথ শৰ্মা চৰ ডেপুটি কালেক্টৰ ৰায় বাহাদুৰ বেথাৰাম শৰ্মাৰ পুতেক আছিল। দেউতাক চন্দ্ৰনাথ শৰ্মা ভাল অভিনেতা আৰু বান থিয়েটাৰৰ লগত অঙ্গাঙ্গী ভাৱে সম্পৰ্কিত ব্যক্তি আছিল। প্ৰথম অৱস্থাত তেখেতে মহিলাৰ ভাও লৈছিল যদিও পিচলৈ পুৰুষৰ ভাও লবলৈ ধৰে। নৈষ্ঠিক ব্ৰাহ্মণ পৰিয়ালৰ ঈশ্বৰ ভক্ত ৺শৰ্মাদেৱৰ দৰং মহাবিদ্যালয়, অ ভা. উ সা সভা, তেজপুৰ সাহিত্য সভা, বান থিয়েটাৰ, ৰামকৃষ্ণ সেৱাশ্ৰম আদিৰ লগত ঘনিষ্ঠ সম্পৰ্ক আছিল। তেজপুৰৰ এনে এখন সভা নাছিল, য'ত চন্দ্ৰ শৰ্মাৰ সুৱলা বক্তব্যই মানুহক

আকৰ্ষিত কৰা নাছিল। তেখেত তেজপুৰ সাহিত্য সভাৰ প্ৰতিষ্ঠাপক সভাপতি, অ ভা উ সা. সভাৰ সভাপতি, ৰামকৃষ্ণ সেৱাশ্ৰমৰ সভাপতি আৰু মৃত্যুৰ আগলৈকে সুদীৰ্ঘকাল বান থিয়েটাৰৰ সম্পাদক আছিল। সেই সময়ত ছোৱালীৰ 'শাস্তিবিয়া' হোৱাৰ পিচত বিয়া হোৱাটো সমাজ বিৰুদ্ধ বুলি এটা লোক বিশ্বাস আছিল আৰু সেই নীতিৰ অনুগামী দেউতাকে বাইদেউ শ্ৰীমতী নিৰুপমা কটকীক ১২ বছৰ বয়সতে (ষষ্ঠ মান শ্ৰেণী) বিয়া দি কুল ৰক্ষা কৰিছিল। বাইদেউৰ শিক্ষা জীৱন তেজপুৰ মজলীয়া ছোৱালী বিদ্যালয়ৰ ষষ্ঠ মানতেই ওৰ পৰিছিল। বাইদেউৰ জন্ম ১৯২১ চনত আৰু বৰ্তমান বয়স ৬৮ বছৰ। শহুৰেকৰ ঘৰত ছোৱালীক যাতে 'থুপৰী' বুলি তুচ্ছ জ্ঞান কৰিব নোৱাৰে, তাৰ কাৰণে অভিভাৱকে সকৰে পৰা বোৱাকটা, এম্ব্ৰইদাৰী, হাতৰ চিলাই আদি সকলো বিদ্যাতে পাৰ্গত কৰি তুলিছিল। তাৰ প্ৰমাণ পোৱা যায় আজি ৬৮ বছৰ বয়সতো তেখেতে কৰা চিলাইৰ সুন্দৰ আৰু নিখুঁট কাম সমূহৰ পৰা।

বাইদেউৰ শিক্ষা সংস্কৃতি, সাহিত্য চৰ্চা, অভিনয়, সঙ্গীত-সাধনা আটাইৰে অনুপ্ৰেৰণাৰ থল আছিল জয়মতী উৎসব আৰু চন্দ্ৰবালা পটঙ্গীয়া বৰুৱা বাইদেউৰ পৰা পোৱা উৎসাহ আৰু অনুপ্ৰেৰণা। তদুপৰি দেউতাকৰ প্ৰেৰণাইও এই ক্ষেত্ৰত মুখ্য ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছিল। কিতাপ পত্ৰ লিখাত বাইকৈ অনুপ্ৰেৰণা যোগাইছিল 'নদাই' ৰ লিখক, সাহিত্যিক ⁄দীননাথ শৰ্মাদেৱে। বাইদেৱে জয়মতী নামেৰে প্ৰথম ৰচনা পাঠ কৰে জয়মতী উৎসবত। তেজপুৰৰ কলিবাৰীত হোৱা 'জয়মতী' উৎসবত ল'ৰা ৰজা আৰু গদাপানিৰ অভিনয় কৰি বাইদেৱে দুটা ৰূপৰ পদক পায়। পাঁচ বছৰ বয়সতে জয়মতী উৎসৱৰ সভাপতি পদ্মনাথ গোহাঞি বৰুৱাক সভাপতি ৰূপে বৰণ কৰি গীত গাইছিল। জয়মতী উৎসৱত এবাৰ বৰগীতো গাইছিল। তেজপুৰৰ পৰ্ব্বতীয়া গাওঁৰ 'বায়ত সভা' তো গীত পৰিৱেশন কৰিছিল। এই সঙ্গীতৰ শিক্ষাগুৰু আছিল আগৰৱালা

পৰিয়ালৰ শ্ৰীহৃদয়ানন্দ আগৰৱালা, নীৰা ডোগ্ৰা, ৰিঙ্কু ৰাভা, ইন্দ্ৰেশ্বৰ বৰঠাকুৰ, উষা বেজবৰুৱা আদি। ৰাভাদেৱ আৰু হৃদয়ানন্দ আগৰৱালা দেৱে শিকোৱা গীত দুটা এনে ধৰণৰ—

(ক) চ'তৰ চৰায়ে বিনাই সুহুৰিবে জয়া জয়া সতী ঐ
জেৰেঙাৰ বননি কঁপাই বন বননি জয় জয়মতী অ'
জয় জয়মতী অ'
জয় জয়মতী অ'

(খ) কোন ক'ত আছ আহ অ' সমনীয়া
সম্মুখত হ ঠিয়
মাতৃপূজাৰ ভাগ লবলৈ বেলি কৰ কিয় ?
শুৱনি প্ৰকৃতি শুৱাই থকা
অসম দেশৰ ছোৱালী অ'

নিৰুপমা বাইদেৱে জাতীয়তাবোধৰ জ্ঞানো লাভ কৰিছিল দেউতাক আৰু বাইদেৱেকৰ পৰা, জাতীয় পতাকাৰ সম্মুখত গাইছিল—

সৌ যে উৰিছে
স্বৰাজ নিচান।
উন্নত শিৰে হোৱা আগুৱান
হাতে হাতে ধৰি বোলা
হিন্দু মুছলমান।'

মূঠৰ ওপৰত চন্দ্ৰবালা বাইদেউ নিৰুপমা কটকীৰ কাৰণে আছিল মাতৃতুল্যা আৰু দায়িত্বশীলা, পৰোপকাৰী, মৰমীয়াল নিৰুপমা বাইদেউৰ আদৰ্শময় জীৱনৰ এক অবিচ্ছেদ্য অঙ্গ।

নিৰুপমা বাইদেউৰ সাহিত্যিক জীৱন আৰম্ভ হয় কবিতাৰে। ভোমোৰা, জয়মতী, মৌমাখি, সখি আদি প্ৰথম বয়সৰ কবিতাৰ শিৰোনামা। পঞ্চমমান শ্ৰেণীত থাকোতে শ্ৰদ্ধেয়া চন্দ্ৰবালা বাইদেউৰ তত্বাৱধানত 'নিজৰা' নামৰ হাতে লিখা আলোচনী এখন ওলায়। সম্পাদিকা আছিল নিৰুপমা বাইদেউ। বাইদেউৰ উৎসাহত

ইয়াতেই প্ৰবন্ধ আৰু কবিতা লিখে। সৰুতেই সংসাৰ জীৱনত প্ৰৱেশ কৰা বাবে সাহিত্যিক জীবন বাধাগ্ৰস্ত হ'লেও আন্তঃসলিলা ফল্গুৰ দৰে এই ধাৰা তেখেতৰ হিয়াৰ গভীৰ কোনত বৈ আছিল। তেখেতৰ কাপৰ পৰা নিগৰি ওলোৱা 'দেৱভূমি বদ্ৰীনাথৰ পৰা দেবী কন্যাকুমাৰী' (ভ্ৰমণ কাহিনী), 'সাগৰতীৰ্থ আৰু পূৰ্ণকুম্ভ' (ভ্ৰমণ কাহিনী) 'বৈষ্ণো দেবী', 'নামেৰে ভকতি কৰো চৰণ কমল', 'বান ৰজাৰ নগৰত আজি উষা হৰণ' আদিয়েই ইয়াৰ প্ৰমাণ। তলত শ্ৰীমতী কটকীৰ প্ৰকাশিত পুথিৰ এখন বিস্তৃত তালিকা দিয়া হ'ল—

প্ৰকাশিত পুথিৰ নাম	**প্ৰকাশকৰ নাম**	**চন**	**স্থান**
(১) সাগৰতীৰ্থ আৰু পূৰ্ণ কুম্ভ	শ্ৰী শিবপ্ৰসাদ কটকী হিলচাইদ, চেনীকুঠী	১৯৭৭	গুবাহাটী-৩
(২) দেবভূমি বদ্ৰী-নাথৰ পৰা দেবী কন্যা কুমাৰী	শ্ৰী শিবপ্ৰসাদ কটকী হিলচাইদ, চেনীকুঠী	১৯৭৩	ঐ
(৩) বৈষ্ণো দেবী	শ্ৰীখগেন্দ্ৰনাৰায়ণ দত্তবৰুৱা	১৯৮৬	ঐ
(৪) নামেৰে কাকুতি কৰো চৰণ কমল	অনুপম বৰুৱা	১৯৮৬	ভৰলুমুখ, গুবাহাটি-৯
(৫) বান ৰজাৰ নগৰত আজি উষা হৰণ	শ্ৰীশিবপ্ৰসাদ কটকী	১৯৮৭	ভৰলুমুখ, গুবাহাটী-৯

শিবসাগৰৰ অত্যন্ত ৰক্ষণশীল পৰিয়ালত বিয়া হোৱা স্বত্বেও স্বামী শ্ৰী শিৱপ্ৰসাদ কটকীৰ উৎসাহ, অনুপ্ৰেৰণাই শ্ৰীমতী কটকীৰ সাহিত্যিক জীবন যেন সোণত সুবগাৰ দৰে গঢ়ি তুলিছিল। পিতৃৰ পৰা উত্তৰাধিকাৰী সূত্ৰে লাভ কৰা আধ্যাত্মিক জ্ঞান আৰু স্বামীৰ পৰা লাভ কৰা বাস্তৱ জীৱনাদৰ্শই শ্ৰীমতী কটকীৰ এক সুন্দৰ জীৱনাদৰ্শ গঢ়ি তুলিছে, ভ্ৰমণ কাহিনী দুখনৰ প্ৰতি পাতে পাতে ইয়াৰ প্ৰতিচ্ছৱি বিদ্যমান।

স্বামী শ্ৰী শিৱপ্ৰসাদ কটকী, দুইপুত্ৰ, এগৰাকী কন্যা আৰু

নাতিনীৰে শ্ৰী মতী কটকী বাইদেউৰ ঘৰখন এখন আদৰ্শময় ঘৰ। ৰৰপুত্ৰ শ্ৰী জ্যোতিপ্ৰসাদ কটকী অসম ৰাজ্যিক বিদ্যুৎ পৰিষদৰ অধীক্ষক অভিযন্তা। দ্বিতীয় পুত্ৰ শ্ৰী জয়ন্তপ্ৰসাদ কটকী কেমিকেল ইঞ্জীনিয়াৰ। বাইদেৱে একমাত্ৰ কন্যা সন্তানটি ৰসৰাজ লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ পৰিয়ালৰ এড্‌ভোকেট প্ৰফুল্ল বেজবৰুৱালৈ বিয়া দিছে।

সাহিত্যৰ এক প্ৰধান অংগ ৰূপে ভ্ৰমণ কাহিনীৰ এক বিশেষ মহত্ব আছে। অসমীয়া সাহিত্যত ইয়াৰ অভাব পৰিলক্ষিত হয়। বঙালী সাহিত্যত শঙ্কু মহাৰাজৰ আটাইকেইখন ভ্ৰমণ কাহিনী আৰু অসমীযাত হেম বৰুৱাৰ 'সাগৰ দেখিলো' খনে এই ক্ষেত্ৰত বাইদেউৰ অনুপ্ৰেৰণাৰ উৎস স্বৰূপ আছিল। সূক্ষ্ম পৰ্য্যবেক্ষণ আৰু সংবেদনশীলতাৰে ভ্ৰমণ কাহিনীত শ্ৰীমতী কটকীয়ে সাহিত্যিক ৰসৰ সমন্বয় ঘটাবলৈ সক্ষম হৈছে। ১৯৭৩ চনত ওলোৱা প্ৰথমখন ভ্ৰমণ কাহিনী—'দেৱভূমি বদ্ৰীনাথৰ পৰা দেৱী কন্যাকুমাৰী', ইয়াত ভাৰতৰ উত্তৰ আৰু দক্ষিণ দুয়োফালৰ বিভিন্ন তীৰ্থ স্থানৰ বিবৰণ আৰু যাত্ৰাৰ বৃত্তান্ত পোৱা যায়। দ্বিতীয়খন ভ্ৰমণ কাহিনী 'সাগৰতীৰ্থ আৰু পূৰ্ণকুম্ভ' ১৯৭৭ চনত প্ৰকাশিত হয়। গুজৰাটৰ দ্বাৰকা, সোমনাথ আৰু হৰিদ্বাৰৰ পূৰ্ণকুম্ভৰ যাত্ৰা আৰু বৰ্ণনাৰে সৰস হৈ আছে—এই ভ্ৰমণ কাহিনী। প্ৰকৃতপক্ষে ভাৰতবৰ্ষৰ তীৰ্থক্ষেত্ৰ সমূহ ধৰ্মক্ষেত্ৰই নহয়, সৌন্দৰ্য্যক্ষেত্ৰও। সৌন্দৰ্য্যপিপাসু মনৰ অধিকাৰী শ্ৰীমতী কটকীয়ে প্ৰকৃতিৰ সৌন্দৰ্য্যৰ এই বাঙ্ময় ৰূপটো স্বতঃস্ফূৰ্ত ভাবে প্ৰকাশ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে এই কাহিনীত। এই যাত্ৰাত বাইদেৱে বহুতো বুৰঞ্জী প্ৰসিদ্ধ ঠাই দৰ্শন কৰিছিল। আউৰংগবাদ, নাচিক, অজন্তা, ইলোৰা, উজ্জয়িনী, ভূপাল, খাজুৰাহো, গোৱালিয়ৰ কুৰুক্ষেত্ৰ, অমৃতসৰ—ইত্যাদি। বিশেষকৈ কৌৰৱ পাণ্ডৱৰ যুদ্ধৰ সজীৱ স্মৃতিৰে সৰস হৈ থকা ধৰ্মক্ষেত্ৰ স্বৰূপ কুৰুক্ষেত্ৰ, অমৃতসৰৰ শিখসকলৰ বিখ্যাত স্বৰ্ণ মন্দিৰ 'মন্দিৰ সাহিব'ৰ সৌন্দৰ্য্য-খচিত বিৰাট কাৰুকাৰ্য্য, ধৰ্ম আৰু সৌন্দৰ্য্যৰ সমাহাৰ শ্ৰীশ্ৰীবৈষ্ণোদেৱী

আৰু কাশ্মীৰ চহৰৰ সৌন্দৰ্য্যই বাইদেউক বেচিকৈ মোহিত কৰিছিল। আন দুখন উল্লেখযোগ্য পুথি হ'ল 'বান ৰজাৰ নগৰত আজি উষাহৰণ' (১৯৮৭), আৰু 'নামেৰে ভকতি কৰো চৰণ কমল' (১৯৮৬) এই পুথি দুখনত শ্ৰীমতী কটকীয়ে বিবাহ যে 'মানব জীৱনৰ এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ পৱিত্ৰ স্বাক্ষৰ' আৰু 'কলিযুগত নামধৰ্মই যে শ্ৰেষ্ঠ' তাকেই প্ৰতিপন্ন কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছে। উল্লেখযোগ্য যে অলপ দিনৰ আগতে বাইদেৱে শ্ৰীল প্ৰভুপাদৰ Science of Self Realisation' নামৰ পুথিখন অসমীয়ালৈ অনুবাদ কৰিছে, অৱশ্যে বঙালী অনুবাদ 'আত্মজ্ঞান লাভৰ পন্থা'ৰ পৰা। বৰ্তমানে এই পুথিখন ছপাশালৰ চেপাখুন্দাৰ দোলনি লাগি ওলাই আহিবলৈ মাত্ৰ অলপ বাকী।

পাণ্ডুলিপি যুগুতাই ৰখা, অলপতে প্ৰকাশ পাবলগীয়া কবিতা পুথিখনৰ নাম 'নিজৰা'। শৈশবৰ স্মৃতি আৰু চন্দ্ৰবালা বাইদেউৰ স্মৃতিৰ স্বাক্ষৰ বহন কৰিবলৈ এই নাম দিয়া হৈছে। দেশপ্ৰেম, প্ৰকৃতি প্ৰীতি, মানবপ্ৰেম, আৰু অধ্যাত্মিকতা আদিয়েই বাইদেউৰ কবিতাৰ মূল বস্তু।

অসমৰ অস্তিত্ব ৰক্ষাৰ ছয়বছৰীয়া আন্দোলনতো বাইদেৱে সক্ৰিয় অংশ গ্ৰহণ কৰিছিল আৰু জেলখটাৰ পৰা পুলিচৰ নিৰ্য্যাতনলৈকে সকলোখিনিযে সহিবলৈ সক্ষম হৈছিল। 'আই তই নকৰিবি খেদ', 'ৰক্তবীজ', 'শ্বহীদৰ স্মৃতিত', 'জাগানাৰায়ণ', 'অশ্ৰু অৰ্ঘ্য' আদি কবিতা তেখেতৰ অন্তৰ নিগৰি ওলোৱা স্বদেশ প্ৰেমৰ জলন্ত স্বাক্ষৰ। কেদাৰনাথ' কবিতাটো অনুপম আৰু ভক্তিৰ সাৱলীল প্ৰকাশ সাৰ্থক হৈছে। 'গাভৰু নিজৰা' প্ৰেম, মানব প্ৰেম আৰু প্ৰকৃতি প্ৰেমৰ প্ৰকাশ। 'প্ৰশ্ন' কবিতাটোত উপনিষদৰ তত্ত্বৰ সৈতে আধুনিক তত্ত্বৰ যৌক্তিক বিচাৰ আৰু যথাৰ্থ ৰূপত উপস্থাপনো কৰিছে। 'অনুৰাগ' কবিতাটো কবিৰ জীৱনবোধৰ পৰিচয়। 'চিৰসুন্দৰ দেৱতা', 'কোন গৰখীয়াই বজাই বাঁহী' আদি কবিতাত কৃষ্ণময় প্ৰাৰ্থনা অৰ্থাৎ সুন্দৰৰ সতে, পৰমজনৰ সতে, কৃষ্ণৰ সতে মিলনৰ অদম্য কামনা বাসনা প্ৰকাশিত হৈছে।

'জীৱনৰ খতিয়ান' কবিতাত জীৱনৰ পোৱা-নোপোৱা, সুখ দুখৰ হিচাপ আৰু অৱশেষত বোধিসত্ত্ব সাক্ষী কৰি বোধিদ্রুম তৰুৰ তলত সমাধিস্থ হোৱা অদৰ্শৰ বাবে আক্ষেপ প্ৰকাশ কৰিছে।

১৯৩৪ চনত বাইদেউক যদিও শিৱসাগৰলৈ বিয়া দিয়া হৈছিল তথাপি তেখেতে স্বামীৰ কৰ্মস্থলী 'অসমৰ বনাঞ্চল' সমূহতেই জীৱনৰ দীৰ্ঘকাল কটাইছিল বুলিব পাৰি। তাৰ ভিতৰত মুৰকং চেলেক, বকো, লোহাৰঘাট, সৰভোগ, নগাওঁ, যমুনামুখ, হোজাই, গোৱালপাৰা, পাথাৰকান্দি, হাইলাকান্দি, ডুবা, মোককচাং, কহিমা, তুৱেনচাং আদি ঠাই উল্লেখযোগ্য। মুৰকং চেলেকতেই সুদীৰ্ঘ পাচ বছৰ কাল কটাইছিল আৰু স্বামীৰ কৰ্মময় জীৱনৰ বিভিন্ন ঠাইৰ ভিতৰত এই ঠাইখনেই তেওঁক অধিক আনন্দ প্ৰদান কৰিছিল। বঙালী সাহিত্যত বঙ্কিমচন্দ্ৰৰ উপন্যাস, শৰৎচন্দ্ৰৰ শ্ৰীকান্ত, প্ৰাণতোশ ঘটকৰ আকাশ পাতালৰ তিনিটা খণ্ড, অবদূতৰ উদ্ধাৰণপুৰৰ ঘাট আৰু অসমীয়া সাহিত্যত ৰঘুনাথ চৌধুৰীৰ কবিতা আৰু আব্দুল মালিকৰ গল্প বাইদেউৰ প্ৰিয় আছিল। হেম বৰুৱাৰ সাগৰ দেখিলো, আৰু শঙ্কু মহাৰাজৰ আটাইবোৰ ভ্ৰমণ কাহিনীয়ে বাইদেউক মুগ্ধ কৰিছিল। এইবোৰে তেওঁৰ লিখনিত পৰোক্ষ প্ৰভাৱ পেলোৱা বুলি কব পাৰি।

বাইদেউৰ স্বামী শ্ৰীশিৱপ্ৰসাদ কটকীও এজন আদৰ্শবান পুৰুষ। তেখেতেও অৱসৰৰ পিচত অভিজ্ঞতালব্ধ জীবনেৰে পুষ্ট হৈ কাপ-মৈলাম হাতত তুলি লয়। তেখেতৰ কাপৰ পৰা নিৰ্গত হোৱা পুথিকেইখন হ'ল—

১) আৰণ্যক।
২) আৰণ্যক ২য় খণ্ড
৩) সনাতন ধৰ্মৰ আভাস আৰু একশৰণ বৈষ্ণব ধৰ্মৰ আতিগুৰি।
৪) আলোকৰ সন্ধানত
৫) আজিৰ সমূহীয়া সমস্যাবলী।

উল্লেখযোগ্য যে, বাইদেউৰ 'কুমায়ুনৰ ভ্ৰমণ কাহিনী' নামৰ এখন পুথি বৰ্ত্তমান ছপাশালতেই আছে। বাইদেৱে ভূটান ভ্ৰমণৰ অভিজ্ঞতাৰে 'ৰূপৱতী থিম্ফু'ৰ বিষয়ে কিছু কথা তেওঁৰ প্ৰিয় পাঠক সমাজক দিবলৈ ভৱিষ্যতৰ আচনি ৰাখিছে। অসম সাহিত্য সভাই প্ৰকৃত সাহিত্যিকৰ মূল্যায়ণ আৰু গঠনমূলক কাম কৰাৰ ওপৰত গুৰুত্ব আৰোপ কৰে বাইদেৱে। তদুপৰি মহিলা সকলে ঘৰৰ চাৰিবেৰ আৰু জুহালতে সীমাবদ্ধ হৈ নাথাকি দেশৰ প্ৰতি, সমাজৰ প্ৰতি যি কৰণীয় তাক সম্পাদন কৰাত পুৰুষৰ সমানে অগ্ৰসৰ হ'বলৈ নৈতিক সাহুস সঞ্চয় কৰিব পাৰিব লাগিব বুলি কৈ বাইদেৱে মহাকাব্য 'ৰামায়ণ'ৰ প্ৰধান চৰিত্ৰ সীতাৰ উদাহৰণ দাঙি ধৰে। আমাৰ নাৰী সমাজৰ প্ৰগতিৰ বাবে নিৰু বাইদেউ এক জলন্ত উদাহৰণ স্বৰূপ। স্বামী শ্ৰীশিবপ্ৰসাদ কটকী, দুই পুত্ৰ, এগৰাকী কন্যা আৰু নাতি নাতিনীৰে শ্ৰীমতী কটকী বাইদেউৰ ঘৰখন এখন আদৰ্শময় ঘৰ। সৰ্ব্বশেষত বাইদেউৰ অমৃতময় উদাত্ত লিখনিয়ে দেশৰ, দহৰ উপকাৰ সাধিব বুলি আশা কৰিলোঁ। আৰু শ্ৰীশিৱপ্ৰসাদ কটকী আৰু শ্ৰীমতী কটকী বাইদেউৰ সুস্বাস্থ্যময় দীৰ্ঘ জীৱন কামনা কৰিলোঁ।

—নীলিমা গোস্বামী শৰ্মা

প্ৰণীতা দেৱী

উজনী অসমৰ ঘাই বাণিজ্য কেন্দ্ৰ তিনিচুকীয়াত এখন বিৰাট জনসভা আয়োজন কৰা হৈছে।

এজন বিখ্যাত সাহিত্যিকক সম্বৰ্দ্ধনা জনাবলৈ সেই সভাৰ আয়োজন। মূৰৰ সোঁ মাজত শেওঁতা ফলা সাহিত্যিক গৰাকী গহীন গম্ভীৰ, ডিঙিত এবোজা ফুলৰ মালা, সমুখৰ শৰাইত মানপত্ৰ।

সভাৰ আৰম্ভণীত কণ কণ ছোৱালী কেই গৰাকী মানে এটি সমবেত সংগীত পৰিবেশন কৰিলে —"গছে গছে পাতি দিলে ফুলৰে শৰাই " কান তাল মাৰি যোৱা হাত চাপৰিৰ পাচত গলগলীয়া কণ্ঠেৰে এজনে মানপত্ৰ পাঠ কৰিলে —"অসমৰ মুকুট বিহীন সাহিত্য সম্ৰাট ৰসৰাজ শ্ৰী " অৰ্থাৎ সেইখন আছিল ৰসৰাজ লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ সম্বৰ্দ্ধনা সভা। সেইটো আছিল ত্ৰিশৰ দশকৰ এটা দিনৰ কথা। সভাৰ অন্তত বেজবৰুৱা দেবক বিৰাট ঘৰ এটালৈ লৈ যোৱা হ'ল। নানা হাঁহি কৌতুকৰ গল্প ওলাল। চফল ডেকা এজনেও সেই আলোচনাত যোগ দিলেহি।

"বোপাই ভালেমান কিতাপ পঢ়িছে। পিছে, তোমাৰ নামটো ?" বেজবৰুৱাই ডেকাজনক সুধিলে।

"আনন্দ চন্দ্ৰ বৰুৱা" ডেকাজনে তলমূৰ কৰি ক'লে। তাৰ মাজতে সম্বৰ্দ্ধনা সভাত গান গোৱা ধুনীয়া সৰু ছোৱালী এটিয়ে ভুমুকি মাৰিলেহি। বেজবৰুৱাই ছোৱালীজনীক ওচৰলৈ মাতি থুতৰিত ধৰি মৰম কৰিলে আৰু তাইৰ নামটো সুধিলে। ওচৰতে বৈ থকা আনন্দ বৰুৱাই ক'লে "প্ৰণীতা-প্ৰণীতা বৰুৱা। গান গায়,

পঢাতো বৰ চোকা।” বেজবৰুৱাই ছোৱালীজনীক মূৰত ধৰি আশীৰ্ব্বাদ দিলে—“ডাঙৰ হলে তুমিও লিখিব লাগিব। পাৰিবা—মই আশীৰ্ব্বাদ দিছোঁ।”

যিটো বিৰাট চৌহদৰ ঘৰত বেজবৰুৱা দেৱ আলহী আছিল গৈ, সেইটো অসমৰ এজন প্ৰখ্যাত চাহ খেতিয়ক সোমেশ্বৰ বৰুৱাৰ ঘৰ। গান গোৱা সৰু ছোৱালীজনী তেওঁৰে জীয়েক-প্ৰণীতা। তৰুণ কবি আৰু পাচলৈ বকুলবনৰ কবি বুলি খ্যাতি লাভ কৰা আনন্দচন্দ্ৰ বৰুৱা প্ৰণীতাৰ মোমায়েক। দৰাচলতে সেই দিনা সম্বৰ্দ্ধনা সভাত আনন্দ বৰুৱাৰ উৎসাহতে প্ৰণীতাই সমবেত সংগীতত অংশ গ্ৰহণ কৰিছিল।

ইংৰাজী ১৯২২ চনত প্ৰণীতাৰ তিনিচুকীয়াত জন্ম হয়। তেওঁ সোণৰূপৰ চামুচ মুখত লৈয়ে জন্ম গ্ৰহণ কৰিছিল বুলি কব পাৰি। কাৰণ দেউতাক সোমেশ্বৰ বৰুবা উজনী অসমৰ ভিতৰতে এজন নামজ্বলা চাহ খেতিয়ক আৰু আঢ্যৱন্ত, সম্ভ্ৰান্ত পুৰুষ আছিল। প্ৰণীতাৰ মাতৃ বিমলা বৰুৱাও সেই যুগৰ এগৰাকী অত্যুৎসাহী মহিলা আছিল। তেখেত তিনিচুকীয়া মহিলা সমিতিৰ আজীবন সভানেত্ৰী আছিল। সমাজ সেবাৰ উপৰিও তেখেত এগৰাকী লেখিকা আছিল। তেখেতে অসমৰ মহিলা সকললৈ এটি মূল্যৱান উপহাৰ দি থৈ গৈছে—এখন ৰন্ধন প্ৰণালীৰ—পুথি “লখিমীৰ ৰন্ধা-বঢা।”

প্ৰণীতা বৰুৱাৰ সৰুৰে পৰা পঢা-শুনাত বৰ ধাউতি। শ্ৰেণীত তেওঁ সদায় প্ৰথম হয়। পঢা-শুনাৰ উপৰিও তেওঁ আৰু তেওঁৰ ভনীয়েক ৺হেমী বৰবৰাই তিনিচুকীয়াৰ সকলো ৰাজহুৱা অনুষ্ঠানতে ভাগ লৈছিল। সেই সময়ত তেওঁলোক কেইগৰাকীমান ছাত্ৰীয়ে ‘মলয়া’ নামৰ হাতেলিখা এখন আলোচনী উলিয়াইছিল। এই আলোচনীত প্ৰণীতাৰ লেখা প্ৰকাশ পাইছিল। মুঠতে ‘মলয়া’ৰ যোগেদিয়েই প্ৰণীতাই বহল সাহিত্য জগতখনলৈ প্ৰথম পদক্ষেপ আগবঢাইছিল। ইয়াৰ উপৰিও, সেই সময়ৰ ‘অৰুণ’ নামৰ বহুল

প্ৰচাৰিত শিশু আলোচনী খনৰো তেওঁ নিয়মীয়া লেখিকা আছিল । 'অৰুণ'ৰ পাতত কিশোৰী প্ৰণীতা বৰুৱাৰ গল্প আৰু অন্যান্য ৰচনা সম্ভাৰ প্ৰকাশ পাইছিল ।

সেই সময়ৰ প্ৰচলিত প্ৰথা অনুযায়ী চতুৰ্থ শ্ৰেণীত পঢ়ি থাকোঁতেই প্ৰণীতাৰ বিবাহ হয় । প্ৰণীতাৰ স্বামী অসমৰ কৃতী সন্তান ৺লক্ষেশ্বৰ শৰ্মা । তেখেতৰ ঘৰ যোৰহাটত । ৺শৰ্মা এজন মেধাবী ছাত্ৰ আছিল আৰু কলিকতা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ স্বৰ্ণপদক লাভ কৰি বি, এ পাচ কৰে আৰু পিচত সেই বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পৰাই প্ৰথম বিভাগত আইন পৰীক্ষাতো উত্তীৰ্ণ হয় । বৃটিছ চৰকাৰৰ তলত তেখেতে এক্সট্ৰা এচিষ্টেণ্ট কমিচনাৰ (E A C) চাকৰী পায় আৰু পিছত তেখেতক ভাৰতীয় প্ৰশাসনীয় সেবালৈ (আই, এ, এচ) মনোনীত কৰা হয় ।

বিয়াৰ এবছৰৰ পাচতে প্ৰণীতা দেবীয়ে স্বামী গৃহলৈ যাত্ৰা কৰিলে । গতিকে স্কুলীয়া শিক্ষাৰ সিমানতে অন্ত পৰিল । প্ৰণীতা পঢাশুনাত সদায় আগৰচা আছিল বাবে স্কুলৰ প্ৰধান শিক্ষক বদন চন্দ্ৰ বৰদলৈয়ে তেওঁৰ পিতৃ-মাতৃক ছোবালীটিক ইমান সোণকালে উলিয়াই নিদিবলৈ অনুৰোধ জনাইছিল । কিন্তু সেই সময়ৰ কঠোৰ সমাজ ব্যৱস্থাৰ বাবে তেওঁৰ পিতৃমাতৃয়ে সেই অনুৰোধ ৰক্ষা কৰিব নোৱাৰিলে ।

স্কুলীয়া শিক্ষা সিমানতে সাং হ'ল যদিও প্ৰণীতা দেবীৰ জ্ঞান লিপ্সা অকণো নকমিল । পঢাশুনাৰ প্ৰতি থকা অদম্য ধাউতিয়ে তেওঁক আকৌ কিতাপৰ মাজলৈ টানি লৈ গ'ল । এই বিষয়ত স্বামীৰ উৎসাহ উদ্দীপনাৰ কথা নুই কৰিব নোৱাৰি । প্ৰণীতা দেবীয়ে স্বামী গৃহতে পুণৰ অধ্যয়ন আৰম্ভ কৰিলে আৰু প্ৰবেশিকা আৰু আই, এ পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হ'ল । অসীম আগ্ৰহ থাকিলেও সাংসাৰিক লেঠাৰ বাবে তেওঁ অধ্যযনৰ বিষয়ত আৰু অগ্ৰসৰ হব নোবাৰিলে । আনুষ্ঠানিক শিক্ষা গ্ৰহণ কৰি বি, এ, এম, এ আদি ডিগ্ৰী লাভ কৰিব নোবাৰিলেও প্ৰণীতা দেবীয়ে সদায়েই বিশ্ব

বিখ্যাত সাহিত্য সভাৰ লগতে যোগসূত্ৰ ৰক্ষা কৰি আছে।

চাকৰি সংক্ৰান্ত বিষয়ত স্বামীৰ লগত প্ৰণীতা দেৱী ধুবুৰীৰ পৰা শদিয়ালৈকে ঘূৰি ফুৰিব লগা হৈছিল। প্ৰতিখন ঠাইতে শ্ৰীমতী দেৱীয়ে সমাজ সেৱা মূলক কামৰ লগত নিজক জড়িত কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল। ডিব্ৰুগডত অনুষ্ঠিত সদৌ অসম মইনা মেল আৰু পাৰিজাত কাননৰ তেওঁ সভানেত্ৰী আছিল। সেইদৰে ধুবুৰীত ৺শৰ্মা উপায়ুক্ত হৈ থকাৰ সময়ত শ্ৰীমতী দেৱী মহিলা সমিতি আৰু মইনা পাৰিজাতৰ দৰে সামাজিক অনুষ্ঠানৰ লগত জড়িত হৈ আছিল। ৺শৰ্মাই অৱসৰ গ্ৰহণ কৰাৰ পাচত তেখেত সকল শিলঙত নিগাজীকৈ থাকিবলৈ লয়। বৰ্ত্তমান যোৱা দেড় কুৰি বছৰৰ পৰা শ্ৰীমতী প্ৰণীতা দেৱী শিলঙৰ মুকুল সংঘৰ সক্ৰিয় সদস্যা আৰু এই সংঘৰ প্ৰতিখন বৈঠকত তেওঁ একোটিকৈ প্ৰবন্ধ পাঠ কৰি আহিছে।

১৯৭৭ চনত যোৰহাটত অনুষ্ঠিত হোৱা সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতিৰ তৃতীয় অধিবেশনত শ্ৰীমতী প্ৰণীতা দেৱীয়ে মুখ্য অতিথিৰ আসন অলংকৃত কৰিছিল। অসম সাহিত্য সভাৰ ৫৫তম ডুমডুমা অধিবেশনলৈও শ্ৰীমতী দেৱী বিশেষ ভাবে নিমন্ত্ৰিত হৈ অতিথি ৰূপে অধিবেশনত যোগদান কৰিছিল।

বিবাহিত জীৱনত শ্ৰীমতী প্ৰণীতা দেৱী এটিপুত্ৰ আৰু তিনটি কন্যা সন্তানৰ মাতৃ হৈছিল। প্ৰত্যেকটি সন্তান সুযোগ্য হৈ পিতৃ মাতৃৰ আনন্দ বৰ্দ্ধন কৰিছে। অৱশ্যে আটাই কেইটি সন্তান দূৰে দূৰে থাকিব লগা হোৱাত বৰ্ত্তমান শিলঙত শ্ৰীমতী দেৱীয়ে এক প্ৰকাৰ অকলশৰীয়া জীৱন যাপন কৰিব লগা হৈছে। তথাপিও তেওঁ হতাশাগ্ৰস্ত হোৱা নাই আৰু জীৱনৰ বাকী থকা দিনবোৰ সাহিত্য সৃষ্টিৰ কামতে পাৰ কৰিবলৈ তেওঁৰ প্ৰবল ইচ্ছা। "লিখাৰ বাবেই যেন মই জীয়াই আছোঁ আৰু থাকিমো"—এইয়াই হ'ল তেওঁৰ অন্তৰৰ গভীৰ বাসনা।

শ্ৰীমতী প্ৰণীতা দেৱীয়ে স্বামী স্বনামধন্য ৺লক্ষেশ্বৰ শৰ্মা

ডাঙৰীয়াৰ অনুপ্ৰেৰণাত লেখনি হাতত লয়, আৰু অনুবাদ সাহিত্যৰে বিশ্বসাহিত্যৰ লগত অসমীয়া সাহিত্যৰ যোগসূত্ৰ স্থাপন কৰে। ৺শৰ্মা নিজে এজন নামজ্বলা সাহিত্যিক আছিল। 'মাতৃ' আৰু "পম্পিয়াইৰ প্ৰলয় কাহিনী" এই দুখন তেখেতৰ বিখ্যাত অনুবাদ গ্ৰন্থ। তাৰোপৰি চৰকাৰী চাকৰিৰ ব্যস্ততাৰ মাজতো তাও তেছিং, কনূৰ ৰামায়ণ, মিছিমি পাহাৰৰ ৰণশিঙা, সুমিত্ৰা, দি এডমিনিষ্ট্ৰেচন এজ আই' চ' (ইংৰাজী), - আই তাম্ৰেশ্বৰী আদি গ্ৰন্থ ৰচনা কৰি অসমীয়া সাহিত্য ভঁৰাল চহকী কৰি থৈ গৈছে। এনেহেন এজন সাহিত্যিক স্বামীৰ প্ৰভাব পত্নীৰ ওপৰত পৰাতো স্বাভাৱিক। সেয়ে, শ্ৰীমতী প্ৰণীতা দেৱীয়েও অনুবাদ উপন্যাস, গল্প, বিভিন্ন প্ৰবন্ধ, জীৱনী আৰু জীৱনৰ শেষ বয়সত কিছু কবিতা ৰচনা কৰি নিৰলস ভাবে ভাষা জননীৰ সেৱা কৰি আছে।

শ্ৰীমতী প্ৰণীতা দেৱীয়ে লেখিকা হিচাপে কেৱল যে সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতি বা অসম সাহিত্য সভাৰ পৰা সম্বৰ্দ্ধনা লাভ কৰিছিল তেনে নহয়। ১৯৭০ চনত স্বামীৰ লগত বিদেশলৈ ভ্ৰমণ কৰিবলৈ যাওঁতে সুদূৰ হলেণ্ডৰ এনহ'ভেন চহৰতো তেওঁক আৰ্ভিংষ্টোনৰ Last for Life খন অসমীয়ালৈ ভাঙনি কৰাৰ বাবে সম্বৰ্দ্ধনা জনোৱা হৈছিল। এনহ'ভেন চহৰৰ এটা বিখ্যাত ক্লাবে এই সম্বৰ্দ্ধনা সভাৰ আয়োজন কৰিছিল। ক্লাবৰ কেইজনমান গণ্যমান্য সদস্যই শ্ৰীমতী দেৱীক আদৰণি জনাই কেইখন মান গ্ৰন্থ উপহাৰ দিছিল, যি গ্ৰন্থত ভিনচেণ্ট ভেনগগ আৰু থিয়ো গগৰ মাজত আদান-প্ৰদান হোৱা কিছুমান অমূল্য চিঠি আছিল।

এবাৰ স্বামীয়ে চৰকাৰী কাম লৈ মাদ্ৰাজলৈ যাওঁতে সেই সময়ৰ মাদ্ৰাজৰ শিক্ষা সচিবৰ পত্নী, কুইন মেৰী কলেজৰ অধ্যাপিকা শ্ৰীমতী ভাদি ভেলুৰে উক্ত কলেজত শ্ৰীমতী প্ৰণীতা দেৱীক সম্বৰ্দ্ধনা জনোৱাৰ ব্যৱস্থা কৰিছিল। সেই সম্বৰ্দ্ধনাৰ উত্তৰত শ্ৰীমতী দেৱীয়ে দুআষাৰ ভাষণ দি কৈছিল—"তেওঁ এগৰাকী নগণ্যা লেখিকা, তথাপি কুইন মেৰীৰ দৰে উচ্চ পৰ্য্যায়ৰ

কলেজ এখনে তেওঁক যি সম্মান দেখুৱালে, সেইয়া তেওঁলোকৰ সাহিত্য প্ৰীতি আৰু সাহিত্য সৃষ্টিৰ প্ৰতি থকা শ্ৰদ্ধাৰ এটি সুন্দৰ নিদৰ্শন মাত্ৰ। যিখন সমাজত এনে শ্ৰদ্ধা প্ৰীতি আছে, সেইখন সমাজতহে সুন্দৰ সাহিত্য সৃষ্টি সম্ভৱপৰ হয়।”

বিভিন্ন অনুষ্ঠান প্ৰতিষ্ঠানে এইদৰে বিভিন্ন সময়ত তেওঁৰ প্ৰতি দেখুওৱা সম্মানৰ স্মৃতি ৰোমন্থন কৰি শ্ৰীমতী প্ৰণীতা দেবী এতিয়াও পুলকিত হয়। এইদৰে দেশ বিদেশৰ অনুষ্ঠানে তেওঁৰ প্ৰতি জনোৱা সম্মান তেওঁৰ ব্যক্তিগত সম্মানেই নহয়, সি গোটেই অসমীয়া জাতিটোলৈ গৌৰব আৰু সম্মান কঢ়িয়াই আনিছে।

শ্ৰীমতী প্ৰণীতা দেবীৰ সাহিত্য সম্ভাৰ: শ্ৰীমতী প্ৰণীতা দেবী মূলতঃ অনুবাদ লেখিকা। অসমীয়া ভাষাত শিশু সাহিত্যৰ যথেষ্ট অভাৱ। শিশুৰ মানসিক আৰু চাৰিত্ৰিক বিকাশৰ বাবে উচ্চ আদৰ্শ সম্পন্ন সাহিত্যৰ যথেষ্ট প্ৰয়োজন। সেই অভাব শ্ৰীমতী প্ৰণীতা দেবীয়ে বাৰুকৈয়ে উপলব্ধি কৰিছিল আৰু বিশ্ব সাহিত্যৰ বচা বচা শিশু সাহিত্য কিছু অনুবাদ কৰি অসমীয়া ভাষা সাহিত্যলৈ বৰঙণি আগবঢ়োৱাৰ লগতে শিশু সাহিত্যৰ অভাৱ পূৰণ কৰিছিল। এই শিশু সাহিত্য সমূহ হ'ল—গ্ৰীচ আৰু ৰোমৰ সাধু (১৯৪৮), পৰীৰ দেশৰ সাধু (১৯৫৮), মান দেশৰ সাধু (১৯৬০)। পুৰণি কালত গ্ৰীচ আৰু ৰোম দেশত বহু দেবদেবীৰ পূজা প্ৰচলন আছিল। সেই দেব দেবী সমূহক লৈ লিখা সাধু কথাৰ অসমীয়া ৰূপান্তৰ গ্ৰীচ আৰু ৰোমৰ সাধু। মান দেশৰ সাধুও আমাৰ ওচৰ চুবুৰীয়া ব্ৰহ্মদেশত প্ৰচলিত দেড় কুৰি সাধু কথাৰ অসমীয়া ভাঙনি।

শ্ৰীমতী প্ৰণীতা দেবীৰ লেখিকা জীবনৰ শ্ৰেষ্ঠ কীৰ্ত্তি হৈছে লিখক আভিংষ্টোনৰ বিশ্ববিখ্যাত উপন্যাস—Last for Life-ৰ অসমীয়া অনুবাদ—জীবনৰ লালসা। এই অনুবাদ উপন্যাস প্ৰকাশ পায় ১৯৬১ চনত। বিশ্ববাসীৰ সমুখত ৰঙ আৰু তুলিকাৰে মানুহৰ চৰিত্ৰ অঙ্কন কৰি কৰি নিঃশেষ হৈ যোৱা এজন শ্ৰেষ্ঠ শিল্পী, নাম যাৰ

ভিনচেন্ট ভেনগোগ—যি প্ৰেয়সীক নিজৰ কাণকাটি উপহাৰ দিছিল, সেইজন শিল্পীৰ জীবনৰ সঁচা কাহিনীৰ ভিত্তিত ৰচিত উপন্যাস 'লাষ্ট ফৰ লাইফ'। মূল উপন্যাসৰ সৌন্দৰ্য্য সম্পূৰ্ণ অটুট ৰাখি—'জীৱনৰ লালসা' নাম দি শ্ৰীমতী দেবীয়ে এই বিশ্ববিখ্যাত উপন্যাসৰ সোৱাদ অসমবাসীক উপহাৰ দিলে। এই অনুবাদ প্ৰকাশ হোৱাৰ লগে লগে তেওঁক অভিনন্দন জনাই বিভিন্ন জনে তেওঁলৈ চিঠি লিখিলে। ৰঞ্জন ৰাজকুমাৰ নামৰ এজন পাঠকে লিখিলে—"অনুবাদ ইমান সহজ সৰল হৈছে যে কিতাপখন পঢ়িলে, তাক মৌলিক উপন্যাস যেনেই লাগিব।"

শ্ৰীমতী প্ৰণীতা দেবীৰ অনুবাদ সাহিত্যৰ আন এটি অনবদ্য অৰ্ঘ্য—বাসনাৰ অতীত—বিশ্ববিখ্যাত ঔপন্যাসিক পীয়েৰ লা মূৰেৰ Beyond Desire নামৰ উপন্যাসৰ অসমীয়া ৰূপান্তৰ। এই উপন্যাসত বৰ্ণোৱা হৈছে ফেলিক্স মেণ্ডেল চন নামৰ এজন সঙ্গীত প্ৰেমীৰ জীবনৰ কৰুণতম কাহিনী।

শ্ৰীমতী প্ৰণীতা দেবীৰ মৌলিক উপন্যাস 'ধনশিৰীৰ উচুপনি' প্ৰকাশ হয় ১৯৬১ চনত। এই উপন্যাসত ধনশিৰী নৈৰ পাৰৰ এখন গাঁৱৰ এহাল ডেকা-গাভৰুৰ প্ৰণয় কাহিনী অন্তৰস্পৰ্শী ভাষাত বৰ্ণনা কৰা হৈছে। উপন্যাসখনে পাঠক পাঠিকাৰ পৰা প্ৰভূত প্ৰশংসা অৰ্জন কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে।

'জয়হিন্দ', 'অগ্নিকোণ', 'মৌচুম যেতিয়া নামে' এইকেইখন গ্ৰন্থত লেখিকাৰ নিৰ্বাচিত কেইটিমান গল্প প্ৰকাশ কৰা হৈছে। 'অগ্নিকোণ' প্ৰকাশ হয় ১৯৬৭ চনত আৰু 'মৌচুম যেতিয়া নামে' প্ৰকাশ হয় ১৯৬৮ চনত।

প্ৰণীতা দেবীয়ে যে কেৱল অনুবাদ বা গল্প উপন্যাস লিখাতে ব্যস্ত আছিল, তেনে হয়। তেওঁজীৱনী ৰচনাতো হাত দিছিল। 'আচাৰ্য্য বিনোৱাভাৱে' তেনে এখন জীৱনী সাহিত্য। ইয়াৰ উপৰিও মহাত্মাগান্ধীৰ 'Story of my Life'-খন 'মোৰ জীৱন

কথা' নাম দি অনুবাদ কৰিছিল। এই দুখন গ্ৰন্থ প্ৰকাশ হয় যথাক্ৰমে ১৯৫৫ আৰু ১৯৬৯ চনত।

পতি আৰু পত্নীৰ সম্পৰ্ক কেনে হোৱা উচিত এই জটীল বিষয় লৈ লিখা এখন পুথি 'পতি পত্নীৰ ধৰ্ম'। অৱশ্যে এইখন পুথি শ্ৰীমতী দেবীয়ে বগৰি বাবীৰ ৰাণী সিন্ধু ৰাণীৰ সেই একে নামৰ বঙালী পুথিৰ পৰা অনুবাদ কৰিছে।

'মধুপৰ্ক' আৰু 'ধূপধূনা' নাম দি স্বামী ৺লক্ষেশ্বৰ শৰ্ম্মাই ৰচনা কৰি থৈ যোৱা দুখন প্ৰবন্ধ সংকলনো শ্ৰীমতী প্ৰণীতা দেবীয়ে প্ৰকাশ কৰিছে। এই দুখন গ্ৰন্থ যথাক্ৰমে ১৯৬৩ আৰু ১৯৬৯ চনত প্ৰকাশ কৰা হয়।

এই বিলাক ৰচনাৰ উপৰিও তেওঁৰ 'সঁচা মানুহ' নামৰ এখন উপন্যাস, 'সোণৰ খাৰু নালাগে মোক' নামৰ এখন গল্প সংকলন, 'গ্ৰীম ককাৰ সাধু' নামৰ এখন শিশু সাহিত্য, 'পৃথিবীৰ অতীত' নামৰ আন এখন গ্ৰন্থ প্ৰকাশৰ অপেক্ষাত আছে।

শ্ৰীমতী প্ৰণীতা দেবীৰ 'গল্প কিন্তু সঁচা' ভিন্ন স্বাদৰ এলানি ৰচনা। এই লানি ৰচনাত লেখিকাই কিছুমান বিখ্যাত লোকৰ কেতবোৰ চমকপ্ৰদ ঘটনা অবতাৰণা কৰিছে আৰু এইবোৰ গল্পৰ দৰেই মনোগ্ৰাহী। ৺মাধব চন্দ্ৰ বেজবৰুবাৰ দ্বাৰা সম্পাদিত 'বাঁহীত' এইবোৰ ধাৰাবাহিক ৰূপে প্ৰকাশ পাইছিল আৰু পঢ়ুৱৈ সমাজৰ পৰা যথেষ্ট প্ৰশংসা লাভ কৰিছিল।

বিভিন্ন সময়ত প্ৰকাশ পোৱা অন্যান্য আলোচনী কাকততো শ্ৰীমতী প্ৰণীতা দেবীৰ গল্প প্ৰবন্ধ প্ৰকাশ পাইছিল। অধুনা লুপ্ত 'নতুন অসমীয়া' কাকতৰ তেওঁ এগৰাকী নিয়মীয়া লেখিকা আছিল। 'অসমবাণীত' কিছুদিন আগতে প্ৰকাশিত তেওঁৰ 'সেই হাঁহি সেই চকুলোৱে' বহুতো পাঠক পাঠিকাৰ চকুলো উলিয়াবলৈ সক্ষম হৈছিল।

শ্ৰীমতী প্ৰণীতা দেবীয়ে শেহতীয়াকৈ কবিতা ৰচনাতো হাত দিছে। 'কাবেৰী' নামৰ প্ৰকাশৰ বাবে যুগুত কৰি থোৱা পুথি

খনত আছে কুৰিৰো ওপৰ কবিতা সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে। ভ্ৰমণ-অভিজ্ঞতা আৰু বিশ্ব সাহিত্যৰ লগত থকা গভীৰ জ্ঞানেৰে পুষ্ট এটা মনৰ সৃষ্টি তেওঁৰ কবিতা সমূহ প্ৰকাশ পালে অসমীয়া সাহিত্য ভঁৰালত এটা নতুন সংযোজন হব নিশ্চয়।

মুঠতে ৰসৰাজ বেজবৰুৱাৰ আশীৰ্ব্বাদেৰে ধন্যা শ্ৰীমতী প্ৰণীতা দেবীয়ে জীৱন ব্যাপি সাহিত্য সাধনাত ব্ৰতী হৈ ভাষা জননীলৈ সেৱা আগবঢ়াই আহিছে। লগতে অসমীয়া লেখক লেখিকা সকলৰ মাজত এক চিৰস্থায়ী আসন দখল কৰিবলৈকো সক্ষম হৈছে। 'লিখাৰ বাবেই জীয়াই থাকিবলৈ' ইচ্ছা প্ৰকাশ কৰা এই গৰাকী লেখিকাক ভগৱানে সুস্বাস্থ্যৰ অধিকাৰিণী কৰি নিৰবচ্ছিন্ন গতিত কলম চলাই যোবাৰ মনোবাঞ্ছা পূৰ্ণ কৰক।

—ডঃ অমিয়া দেবী

হেমনলিনী গোস্বামী

কুৰি শতিকাৰ নাৰী প্ৰগতিৰ এক উল্লেখনীয় উদাহৰণ হৈছে নাৰীৰ সাহিত্য-সাধনা। প্ৰাচীন কালৰ পৰা সাহিত্য সৃষ্টিৰ প্ৰতি নাৰীৰ যি অদম্য বাসনা সেই বাসনা এই শতিকাতে পূৰ্ণতা প্ৰাপ্ত হৈছে। এই সুযোগতে অসমীয়া সাহিত্যৰ ভঁৰালত যথেষ্ট সংখ্যক মহিলাই নিজহাতে আহৰণ কৰা সৃষ্টিৰ শইচ চালি দিছে। উপচি পৰা এই শইচ সিচোঁতাৰ মাজৰ এগৰাকী হৈছে শ্ৰীমতী হেমনলিনী গোস্বামী। এই গৰাকী নাৰীয়ে সাহিত্যৰ জৰিয়তে সমাজ আৰু ঘৰ সংসাৰৰ সংস্কাৰ বিচাৰে।

শ্ৰীমতী গোস্বামীৰ জন্ম হৈছিল ১৯২২ চনত তেজপুৰ থানা ৰোডত। পিতৃ ৺লক্ষীকান্ত মিশ্ৰ ভাগৱতী আৰু মাতৃ ৺সুমিত্ৰা দেৱী। তেওঁ কুমাৰগাঁৱৰ শ্ৰী বুধীন্দ্ৰনাথ গোস্বামীৰ লগত ১৯৩৮ চনত বিবাহ পাশত আৱদ্ধ হয়। বিয়াৰ পিচত তেজপুৰ কুমাৰ গাঁৱত স্বামীসহ চাৰিটি পুত্ৰ আৰু দুগৰাকী কন্যাৰে সৈতে এখন সুখৰ সংসাৰ ৰচনা কৰিলে তেওঁ। সাহিত্য সাধনাও চলি থাকিল অবিৰত ভাবে। পুত্ৰ-কন্যা ডাঙৰ-দীঘল কৰা, স্বামী শুশ্ৰূষা কৰা ইত্যাদি ঘৰুৱা গধুৰ দায়িত্বৰ লগতে সাহিত্য সেৱাও জীৱনৰ এক অঙ্গ হিচাবে বিবেচনা কৰিলে তেওঁ। যাৰ ফল স্বৰূপে সৃষ্টি হ'ল 'হোটেল তিনিবান্দী,' অস্তসূৰ্য্য, লীলীফুল, অপৰাজিতা, বোন্দা, বত্তিশিখা, বিপৰ্য্যয়, পঞ্চদশী, জঙ্গল জোনাকী, সোনচাপৰী, সময় নিৰৱচ্ছিন্ন, নাৰ্চিং হোমৰ দিনকেইটা, দাইনিং টেবুল, অভাৱ, স্বীকৃতি আদি প্ৰকাশিত-অপ্ৰকাশিত চুটি গল্প, উপন্যাস আৰু শিশু নাটিকাৰ।

১৯৮৪ চনৰ ২২ এপ্ৰিলত তেওঁৰ স্বামী স্বৰ্গী হ'ল, ইতিমধ্যে কন্যা দুগৰাকী বিয়া হৈ ঘৰৰ পৰা আঁতৰি গ'ল, পুত্ৰ সকলেও ঘৰ-সংসাৰ কৰি নিজৰ দায়িত্ব চম্ভালি ল'লে। এতিয়া শ্ৰীমতী গোস্বামীৰ দায়িত্ব কেৱল ৰ'ল নাতি-নাতিনীৰ লগত ৰং ৰহইচ কৰি সাহিত্য সেৱাৰে জীৱনৰ মূল্যবান দিনবোৰ অতিবাহিত কৰা। তেওঁ ৰৰ উৎসাহৰে এই আনন্দক আপোন কৰি লোৱাৰ উমান তেওঁৰ কথাই দিয়ে—"সৌ সিদিনাও দুলীয়াজানত নাতি-নাতিনীক সুন্দৰ ৰং আৰু তুলি পাই চৰাই ফুলৰ দৃশ্যৰ ছবি আঁকি দিলো।" সঁচাকৈয়ে যাৰ তুলিত চৰাই-ফুলে ৰূপ পায়, তাৰ শিল্পীমনৰ পৰিচয় বেলেগে দিয়াৰ প্ৰয়োজন নাই।

১৯৬৮ চনৰ আগষ্টত শ্ৰীমতী গোস্বামীৰ 'বহ্নিশিখা' নামৰ উপন্যাসখন প্ৰথম প্ৰকাশ হয়। উনৈশটা খণ্ডত বিভক্ত এই উপন্যাস খনিৰ দুটা তাঙৰণ ইতিমধ্যে প্ৰকাশ হৈছে। গুৱাহাটীৰ লয়াৰ্চ বুক ষ্টলে 'বহ্নিশিখা'ৰ প্ৰথম প্ৰকাশ কৰিছিল আৰু ২য় তাঙৰণ ৺বুধীন্দ্ৰ নাথ গোস্বামীয়ে ১৯৭০ চনৰ চেপ্তেম্বৰত প্ৰকাশ কৰে। ১৯৬২ চনৰ চীনা আক্ৰমণৰ পটভূমিত ৰচিত 'বহ্নিশিখা'ত প্ৰধান চৰিত্ৰ প্ৰদীপ আৰু শিখাৰ চৰিত্ৰ অঙ্কণৰ উপৰিও ৰূপৰাম-জানেকী-ফটিক আৰু নিৰ্মল আদি কেইবাটাও স্পষ্ট চৰিত্ৰ বৰ্ত্তমান. উপন্যাসখনিৰ প্ৰথম অংশত ৰূপৰাম-জানেকীৰ কাহিনীয়ে শিখা আৰু প্ৰদীপৰ কাহিনীৰ সমান্তৰাল ৰূপ গ্ৰহণ কৰিৰ যেন লাগিলেও মাজখণ্ডৰ পৰা ৰূপৰাম-জানেকীৰ প্ৰসঙ্গ নিস্তেজ হৈ অহা পৰিলক্ষিত হয়। শেষত শিখা আৰু প্ৰদীপৰ মিলনে উপন্যাসখন সুখাত্মক উপন্যাস কৰি তুলিছে।

শ্ৰীমতী গোস্বামীৰ আনখন উল্লেখযোগ্য পুথি হৈছে ১৯৮৮ চনৰ জুনত শ্ৰী গুনেন্দ্ৰ গোস্বামীয়ে প্ৰকাশ কৰা 'জঙ্গল জোনাকী'। অসমীয়া সমাজৰ বিভিন্ন নাৰী চৰিত্ৰৰ চাৰিত্ৰিক বিশ্লেষণৰ প্ৰচেষ্টাৰে বিশটা অনুগল্পৰ সমষ্টিৰে সৃষ্টি কৰা এখন উপন্যাসিকা। 'পঞ্চদশী' (প্ৰকাশ ১৯৭৫)-ৰ প্ৰায় আটাইকেইটা গল্পতে দায়িত্বশীল একো একো গৰাকী নাৰীৰ ছবি অঙ্কন কৰাৰ প্ৰয়াস পৰিলক্ষিত হৈছে।

প্ৰথম গল্প গোমোঠাত এগৰাকী গৃহিণীৰ কৰ্মব্যস্ত জীৱনৰ বৰ্ণনা, অ-সমভোগত জীৱন শৰ্মাৰ পত্নীৰ উপলব্ধি—"বাহিৰৰ মুক্ত বতাহ যেন বান্ধনি ঘৰীয়া আদৰ্শৰ ক্ষয় ৰোগ"ৰ সুন্দৰ বৰ্ণনা পোৱা যায়। "বিষাক্ত বতাহ", "সপোন সপোন হৈ ৰ'ল" আদি গল্প শ্ৰীমতী গোস্বামীৰ যুগমীয়া সৃষ্টি। এওঁৰ আন এখনি প্ৰকাশিত পুথি হ'ল—'বিপৰ্য্যয়'।

প্ৰকাশিত ৰচনাতকৈ শ্ৰীমতী গোস্বামীৰ অপ্ৰকাশিত ৰচনাৰ সংখ্যা সৰহ। ১৯৭৬ চনত ৰচনা কৰা "হোটেল তিনিবান্দী' নামৰ উপন্যাসখনি এগৰাকী নাৰীৰ ঘৰ গৃহস্থালি চলাইও এখন হোটেল চলোৱাৰ ক্ষমতা আয়ত্ব কৰা এটি কাহিনী। ১৯৭২-৭৩ চনত ৰচনা কৰা আন এখনি বৰ্ত্তমানেও অপ্ৰকাশিত উপন্যাস হ'ল 'অস্তসূৰ্য্য'। ইয়াতো এগৰাকী নাৰীৰ জীৱনৰ এটা দিশকে অঙ্কন কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছে। ১৯৭৪ চনত শ্ৰীমতী গোস্বামীয়ে "লীলীফুল" নামৰ এখনি উপন্যাসিকা ৰচনা কৰিছিল। বান্ধবীৰ প্ৰতি বান্ধবীৰ স্নেহৰ প্ৰকাশ "লীলীফুল"। ১৯৭৮ চনত "অপৰাজিতা" নামৰ এখনি উপন্যাস ৰচনা কৰিছিল। জীৱন যুঁজত হাৰ নামানি জয়ী হোৱা অপৰাজিতা প্ৰিয়ম্বদাৰ কাহিনী।

শ্ৰীমতী গোস্বামীয়ে কেবল যে উপন্যাস আৰু চুটি গল্পহে ৰচনা কৰিছিল—এনে নহয়। তেওঁ শিশুৰ মনোৰঞ্জক সাহিত্য সৃষ্টিৰ কথাও চিন্তা কৰিছিল। সেইবাবে ১৯৮০ চনত নাটক "ৰোন্দা" ৰচনা কৰিছিল। এই নাটকখনিও বৰ্ত্তমানলৈকে প্ৰকাশিত হোৱা নাই।

পুৰণি ৰীতি-নীতিৰ পৰম্পৰা ৰক্ষা কৰি বৰ্ত্তমান পৰিস্থিতিৰ লগত খাপ খাব পৰা নাৰী শ্ৰীমতী গোস্বামী। তেওঁৰ বিয়াৰ সময়ৰ অসমীয়া সমাজৰ নীতি-নিয়ম আৰু যৌতুক প্ৰথাৰ মাৰ্জিত সংস্কাৰৰ প্ৰতি তেওঁ শ্ৰদ্ধাশীল। নাৰী যে পুৰুষৰ বিশেষ এক সামগ্ৰী নহয়—পুৰুষৰ সুখ দুখ ভৰা জীৱনৰ সমভাগীহে এই কথা তেওঁ অন্তৰে উপলব্ধি কৰে আৰু প্ৰত্যেক অসমীয়াই কথাটো বিচাৰে। নাৰীক

ধন সম্পত্তিৰ লগত বিজনি কৰি অৱমাননা কৰাটো তেওঁ সহ্য কৰিব নোৱাৰে।

শৈশৱত ঘটা দুই এটা ৰোমাঞ্চকৰ ঘটনা সুঁৱৰি শ্ৰীমতী গোস্বামীয়ে এতিয়াও শিহৰণ অনুভৱ কৰে। সাঁতুৰিব নজনাকৈ পাগলাদিয়া নদীৰ পানীত ভাগিনহঁতৰ লগত নামি পানী খাই কি অৱস্থা হৈছিল সেই বিষয়ে বৰ্ণনা কৰি তেওঁ আমোদ পায়—"বৰ পায় সেইদিনা ভাত খাব নোৱাৰিলো পানীৰে পেট ভৰা। যেই হওক, আয়ুস আছিল ছাগৈ আজি ঘটনাটো বৰ্ণাব পৰাকৈ"—নিয়তিৰ ওপৰত বিশ্বাসী শ্ৰীমতী গোস্বামীৰ এনে চিন্তাধাৰাৰ প্ৰভাৱ তেওঁৰ ৰচনাৱলীতো মাজে মাজে পোৱা যায়। তেওঁৰ ৰচনাৰাজিত এই কথা প্ৰকাশিত হৈছে যে আমাৰ জীৱনটোৱেই ঘটনা প্ৰবাহৰ সমষ্টি—তাৰে কোনোবাটো যেনিবা শকত—কোনোবাটো ক্ষীন, প্ৰতিটোৰে কিন্তু মূল্য আমি স্বীকাৰ কৰিবই লাগিব।

নিজৰ মনত খেলিমেলিকৈ ঘূৰি ফুৰা কল্পনাৰ পখিলাবোৰ, চিন্তাৰ ঢৌবোৰ প্ৰকাশৰ আকাংক্ষা তেওঁৰ আছিল সৰু কালৰ পৰাই। গছ-লতা সকলোতে সুৰৰ মূৰ্চ্ছনা দেখা শ্ৰীমতী গোস্বামীয়ে ১৯৬২ চনত অসমীয়া নাৰীৰ জীৱনৰ বিভিন্নৰূপ লক্ষ্য কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰিলে হাতত কলম লৈ। সৃষ্টিৰ সেই আৰম্ভনিৰে পৰা তেওঁ আৰু মৌনতা অৱলম্বন কৰা নাই। প্ৰকাশিত—অপ্ৰকাশিত নানান ৰচনাসম্ভাৰেৰে তেওঁ অসমী আইৰ পূজা কৰি আহিছে। তেওঁ যে অকল সাহিত্য সৃষ্টিতহে একান পতীয়া কৈ লাগিছে—এনে নহয়। ছবি অঁকা, মূৰ্ত্তি সজা এই দুয়োটা সুকুমাৰ কলাৰ প্ৰতিও তেওঁ আগ্ৰহী।

এই গৰাকী শিল্পী-সাহিত্যিকৰ প্ৰিয় লেখক লেখিকা সম্পৰ্কে তেওঁৰ নিজা মত এনে ধৰণৰ "ছোৱালীকালৰ পৰা বহুত কিতাপ পঢ়িলো। বহুত বঙালী কিতাপ পঢ়িলোঁ, কিতাপৰ নাম বা লিখকৰ নাম মনত নাথাকে, কিতাপৰ কথাখিনিহে মনত ৰৈ যায়। কোনে লিখিছিল নাইটিং গেল খন, কোনে অনুবাদ কৰিলে "সুৰীয়া

বিহঙ্গ” মনত নাই। কিতাপখন মনত বৈ গৈছে। শ্ৰদ্ধেয়া আশাপূৰ্ণা দেৱীৰ সুন্দৰ যোজনাৰে ৰচনা কৰা তেখেতৰ ক্ষুৰধাৰ লেখনিৰ বাবে শ্ৰদ্ধা ওপজে। ভবেন্দ্ৰনাথ শইকীয়াৰ ছুটি গল্প বোৰ ভাল লাগে।” এনে হোৱাই স্বাভাবিক, শিল্পীৰ মনত ৰচকতকৈ ৰচনাৰ ঘটনাই, চৰিত্ৰইহে বৰ পীৰা পাৰি ৰহে। শ্ৰীমতী গোস্বামীৰো তেনে হৈছে। লেখকৰ নামে আসন গ্ৰহন কৰাতকৈ সমাজৰ চৰিত্ৰই হে তেওঁৰ মনৰ মনিকোঠাত আসন গ্ৰহণ কৰিছে।

হাতৰ কলম অবিৰত ভাবে চলি থকা শ্ৰীমতী গোস্বামীৰ সাহিত্যিক জীৱন সুন্দৰৰ পৰা সুন্দৰতৰ হোৱাৰ বাবে অসমীয়া সাহিত্য প্ৰেমীৰ শুভইচ্ছা জ্ঞাপন কৰিছোঁ—তেওঁৰ পৰা আৰু বহুত সাহিত্য সম্পদ কামনা কৰি।

—স্বাধীনতা মহন্ত

দিব্যপ্ৰভা ভৰালী

"Nobody ever opened a novel or managed an exposition better than Jane Austen who would deserve immortality if she wrote only the first chapter of the "Pride and Prejudice."

সমালোচক Bradley যে jane Austen-ৰ উপন্যাস সম্পৰ্কে কৰা মতামত শ্ৰীমতী দিব্যপ্ৰভা ভৰালীৰ 'স্বাধীনতাৰ অভিযান' কবিতাৰ ক্ষেত্ৰতো প্ৰযোজ্য .

"মুক্তিকামী তীৰ্থগামী দল
আহিছো ওলাই সবে
চৰণ ভৰত কৰি ধৰা তলমল
লাগে শৌৰ্য্য লাগে বল
লাগে দেশপ্ৰেম আৰু প্ৰেৰণা প্ৰবল
বাহুত শকতি লাগে
অন্তৰত উদ্যমৰ ঢল ।"

কবিতা আৰু গদ্যৰ মৌলিক পাৰ্থক্য হল শব্দৰ ধাৰ। যিটো কথা ভাল গদ্যত প্ৰকাশ কৰিব পাৰি তাক কবিতাত লেখাৰ প্ৰয়োজন নাই। কবি দিব্যপ্ৰভা ভৰালীৰ কবিতাৰ প্ৰধান বৈশিষ্ট শব্দৰ ধাৰ, অৰ্থ ব্যঞ্জনা। এই ক্ষেত্ৰত কবিয়ে গতানুগতিক কাব্যিকতাৰ পৰম্পৰাগত অভ্যাস, পূৰ্ব্ব পৰিকল্পিত ধ্যান ধাৰণা আৰু অনুকৰণ বা অনুকৰণৰ আৱৰ্ত্ত চেৰাই অসমীয়া ভাষাৰ ঐশ্বৰ্য্যক সমসাময়িক আন বহুত কবিতকৈ উদ্‌ঘাটন কৰি, তাৎপৰ্য্যপূৰ্ণ

অভিজ্ঞতাক কবিতাত সন্নিবিষ্ট কৰিছে। “স্বাধীনতাৰ অভিযান” এটা সুন্দৰ উদাহৰণ। “চৰণ ভৰত কৰি ধৰা তলমল” মুক্তিকামী জনগণ ওলাই আহিছে। তেওঁলোকৰ জয়যাত্ৰা তীৰ্থযাত্ৰাৰ সমাৰ্থক। ভাৰতীয় পৰম্পৰা আৰু দৰ্শনৰ শিক্ষাৰে পুষ্ট কবি চেতনাত “আত্মা” দাসত্বহীন, মুক্ত আৰু ইয়াৰ সম্ভাবনা অনন্ত। প্ৰয়োজন দেশপ্ৰেম আৰু শক্তিৰ। দেশপ্ৰেমেই অজেয় কৱচ মন্ত্ৰ। কবিৰ আহ্বানত ইতিহাস চেতনা মূৰ্ত্ত। এই চেতনাই দূৰ অতীতৰ পৰা বৰ্ত্তমানলৈকে সামৰি লৈছে :

“কত প্ৰাণ হ’ল উৎসগিত
কত দেহ ধূলিত লুণ্ঠিত

আজি তাৰ পুণৰ উদ্ধাৰ ,”

স্বাধীনতা মানুহে জন্ম সূত্ৰে লাভ কৰা অধিকাৰ। এই অধিকাৰ কোনোবাই হৰণ কৰিলে তাক উদ্ধাৰ কৰা মানুহৰ প্ৰাথমিক কৰ্তব্য আৰু দায়িত্ব। উদ্ধাৰৰ অংগীকাৰ গ্ৰহণ কৰিবলৈ লাগে দেশপ্ৰেম আৰু দৃঢ়তা :

“দেখি সি প্ৰলয় মূৰ্ত্তি
তুফান দুৰ্জ্জয়
নকৰিবা ভয়,”

কবিয়ে ভয় নকৰিবলৈ দিয়া আশ্বাসত লুকাই আছে নিশ্চিত বিজয়ৰ আত্ম প্ৰত্যয়। জীবন দানৰ অংগীকাৰ আৰু দেশপ্ৰেমৰ কাষত আপোন স্বাৰ্থ তুচ্ছ কৰিলে প্ৰলয়ে সংকল্প খানবান কৰিব নোৱাৰে।

ৰোমাণ্টিক কবি গৰাকীয়ে অসম আৰু ভাৰতৰ জনগণক দেশৰ গৌৰব উজ্জ্বল ঐতিহাসিক পৰম্পৰাৰ পৰা উদাহৰণ আনি দেখুওৱাইছে। অহল্যাবাঈ, জিজাবাঈ আদি বীৰ জননীৰ দেশ ভাৰতবৰ্ষ। শিবাজী, লাচিত, মুলাগাভৰু এই দেশৰেই সন্তান। দেশৰক্ষাৰ বাবে ভাৰতীয় জনগণ সকলো সময়তেই সৈনিক হ’বৰ

যোগ্য। যি সময়ত চীনা সৈন্যৰ ভয়ত ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ উত্তৰ পাৰৰ অনেক গাওঁ আৰু চহৰৰ এক শ্ৰেণীৰ মানুহে ঘৰ এৰি নিৰাপদ ঠাইলৈ পলাবলৈ আৰম্ভ কৰিছিল, সেই সময়ত এগৰাকী কুমাৰী কবিয়ে জনগণৰ মনৰ আত্ম প্ৰত্যয় জগাই তুলিবলৈ কৰা চেষ্টা প্ৰশংসনীয়। দিব্যপ্ৰভা ভৰালীৰ এই কবিতাটোৱে সাহিত্য আৰু সংস্কৃতিৰ পৰিসৰ সম্পৰ্কেও মৌলিক প্ৰশ্নৰ অৱতাৰণা কৰিছে। কবিতা কেৱল মনোৰঞ্জনৰ আহিলা নহয় যে জাতীয় সংকটে দেখা দিলেই তাক একাষৰীয়া কৰি থব লাগে। ১৯৬২ চনত চীন ভাৰত যুদ্ধৰ সন্ত্ৰাসক্ষণত ভাৰত চৰকাৰৰ আহ্বানত লেখা হোৱা কবিতাটিয়ে সাহিত্য সাংস্কৃতিক ৰাজনীতিৰ হাত ধৰি লিগিৰী কৰিছে বুলি সিদ্ধান্ত কৰাৰ থল নাই। সাহিত্য সংস্কৃতি জনগণৰ সংকটৰ বিমুখ হৈ থাকিব নোৱাৰে। বিশেষ উদ্দেশ্যত ৰচিত কবিতাটিয়ে উদ্দেশ্য সফল কৰাৰ লগতে উচ্চ মানৰ শিল্পগুণ আয়ত্ব কৰিছে।

মূৰ্ত্ত বাস্তৱৰ প্ৰতি কবি সজাগ হলেও মূলতে দিব্যপ্ৰভা ভৰালী ৰোমান্তিক প্ৰেমৰ কবি। ৰোমান্টিক অতিন্দ্ৰীয়বাদৰ দিশত কবি গৰাকীৰ ওপৰত ৰবীন্দ্ৰনাথৰ প্ৰভাৱ লক্ষণীয়। "মালঞ্চ" কবিতা পুথিৰ প্ৰথম কবিতাটিত কবিয়ে শাশ্বত ধ্ৰুৱতৰাক আহ্বান কৰিছে। পৰিবৰ্ত্তনশীল দৃশ্যমান জগতখনৰ বস্তু চৰাচৰৰ ক্ষণভংগুৰতাৰ বিপৰীতে ধ্ৰুৱতৰা চিৰন্তন আৰু অপৰিবৰ্ত্তনীয়। হৃদয়ৰ আন্ধাৰ তৰাৰ পোহৰে দূৰ কৰিব পাৰে। তেৱেঁই প্ৰেমৰ আধাৰ, দুৰ্গতৰ প্ৰাণবন্ধু। পাৰ্থিব জঞ্জাল যন্ত্ৰণাত ভাৰাক্ৰান্ত হৃদয়ৰ তেওঁ ক্লান্তি দূৰ কৰি অমিয়া শান্তি স্থাপন কৰিব পাৰে। সেয়ে কবিৰ আহ্বান :

"আহা শাশ্বত ধ্ৰুৱতৰা
চিৰ অজ্ঞান তমোহৰা,
আহা অমৃত প্ৰেমসিন্ধু
দীন দুৰ্গত প্ৰাণবন্ধু।"
"আহা শীতল অমিয়া শান্তি,
গুচোৱা অশেষ ভ্ৰান্তি

এই ক্লান্ত অৱশ পৰাণৰ,
ভাঙা ভ্ৰান্তি অলীক সপোনৰ।"

"গীতাঞ্জলীৰ"ৰ প্ৰথম কবিতাটিৰ লগত আমি "মালঞ্চ" কবিতাটিৰ তুলনামূলক বিচাৰ কৰিব পাৰো।

"যাচি হে তোমার চরম শান্তি,
পরাণে তোমার পরম কান্তি,
আমারে আড়াল করিয়া দাঁড়াও
হৃদয় পদ্মদলে।
সকল অহংকার হে আমার
ডুবাও চোখের জলে।"

কবিয়ে সকলো অহংকাৰ অনুশোচনাৰ চকুলোৰে ধুই নিকা কৰিবলৈ বিচাৰিছে পৰমসত্বাৰ ইচ্ছাত। তেৱেঁই পোহৰৰ আধাৰ, তেৱেঁই পৃথিবীৰ দুখ যন্ত্ৰণাৰ বিপৰীতে পৰম শান্তি। কবিৰ সমস্ত কামকাজৰ মাজেদি যাতে ঈশ্বৰৰ ইচ্ছা প্ৰতিফলিত হয়, সেয়ে কবিৰ প্ৰাৰ্থনা। "মালঞ্চ" কবিতাটো অজ্ঞান আন্ধাৰ আৰু ভ্ৰান্তিৰ বিপৰীতে ধ্ৰুবতৰাই জ্ঞান, পোহৰ আৰু অমিয়া শান্তি। ৰবীন্দ্ৰনাথৰ 'চৰম শান্তি'য়েই কবি দিব্যপ্ৰভাৰ 'অমিয়া শান্তি'। কিন্তু ৰবীন্দ্ৰনাথে ব্যক্তিগত দুখ যন্ত্ৰণাৰ উৰ্দ্ধত যি নৈবক্তিকতা লাভ কৰিছে দিব্যপ্ৰভাই সেই নৈবক্তিকতাত উপনীত হব পৰা নাই। ব্যক্তিসত্বাক ৰবীন্দ্ৰনাথে সেই পৰমসত্বাৰে সম্প্ৰসাৰণ বুলি গ্ৰহণ কৰি পাৰ্থিব গৌৰৱ আৰু অপমান সকলো তেওঁৰেই ইচ্ছা বুলি তেওঁতে অৰ্পণ কৰিছে। দিব্যপ্ৰভাই ব্যক্তিগত যন্ত্ৰণাক জৰুৰীভাবে মূৰ্ত্ত কৰি তাৰ নিৰাময়ৰ বাবে ধ্ৰুবতৰাক প্ৰাৰ্থনা জনাইছে।

কবি দিব্যপ্ৰভাৰ চেতনাত ব্যৰ্থতা আৰু অপূৰ্ণতাৰ সুৰ-স্পষ্ট। জীৱনৰ সাৰ-শূন্যতা, বেদনা, স্বপ্ন ভংগ আৰু জড়তাৰ পৰা পৰিত্ৰাণ বিচাৰি ঈশ্বৰৰ ওচৰত কবিৰ প্ৰাৰ্থনা। "মালঞ্চ"ৰ এঠাইত কবিয়ে কৈছে :

"এই যে শূন্য আত্মাৰ আলয়
বেদনা ব্যাকুল ব্যৰ্থ হৃদয়
এইযে সপোন বিফলতাময়
জীৱনৰ এই জড়তা
এইয়া যে তোমাৰে কবিতা।"

"মালঞ্চ" কবিতা পুথিৰ পাতে পাতে কবি গৰাকীৰ পাৰ্থিৱ জীৱনৰ যন্ত্ৰনাকাতৰতা আৰু অপাৰ্থিৱ পৰম সত্বাৰ সান্নিধ্যত পৰম শান্তি লাভৰ আকাঙ্ক্ষা পৰিস্কাৰ।

দিব্য প্ৰভা ভৰালীৰ জন্ম ১৯২২ চনৰ মাৰ্চ মাহৰ দোল পূৰ্ণিমা উৎসৱৰ দিনা। তেওঁৰ মাতৃ কাঞ্চনলতা ছুৱৰা, গোলাঘাটৰ প্ৰসিদ্ধ ছুৱৰা বংশৰ জীয়ৰী। তেওঁৰ পিতৃ ভাষাতত্ত্ববিদ, সাহিত্যিক তথা নাট্যকাৰ দেৱানন্দ ভৰালী। তেওঁৰ মাতামহ আছিল তহ্চিলদাৰ আৰু মোমায়েক আছিল উজনি অসমত প্ৰথম চাহ বাগিছা পতা সকলৰ ভিতৰত এজন।

দিব্যপ্ৰভাৰ শৈশৱকাল অতিবাহিত হয় নগাঁৱত আৰু তাৰ পাচত যোৰহাটত। তেওঁৰ দেউতাকে চৰকাৰী চাকৰিৰ (চৰ্ ডেপুটি মেজিষ্ট্ৰেত) পৰা অৱসৰ লৈ যোৰহাটতে ঘৰ-বাৰী পাতি থাকিবলৈ লয়। শিশুকালত দিব্যপ্ৰভা পঢ়াশালীলৈ গৈছিল যদিও ঘৰতেই তেওঁৰ পাঠাভ্যাস হয়। দেউতাকে দিব্যক পাঁচ বছৰমান বয়সৰ পৰাই ইংৰাজীৰ প্ৰথম পাঠ "King's Primer English Reader" পঢ়ুৱাবলৈ লয়। সৰুৰে পৰা দিব্যপ্ৰভা চোকা বুদ্ধি আৰু প্ৰখৰ স্মৃতি শক্তি সম্পন্না আছিল। গীত, পদ বা কবিতা আদি এবাৰ বা দুবাৰ শুনিলেই তেওঁৰ মনত ৰৈ গৈছিল। বাল্যকালত তেওঁলোকৰ ঘৰত দিব্যৰ মাক বায়েক হতে প্ৰায়েই কীৰ্ত্তন পুথি পঢ়িছিল আৰু দিব্যপ্ৰভাৰ গীতমাতবোৰ শুনি শুনিয়েই মুখস্থ হৈ গৈছিল। সকলোকে আচৰিত কৰি সাত বছৰীয়া দিব্যই এবাৰ প্ৰহ্লাদ চৰিত, স্যামন্ত হৰণ আদিৰ সম্পূৰ্ণ অধ্যায় নিৰ্ভুল কৈ গাই যাব পাৰিছিল।

যোৰহাটৰ টাউন এম, ই স্কুলৰ শিক্ষা সমাপ্ত কৰি দিব্যপ্ৰভাই নতুনকৈ স্থাপন কৰা উচ্চ ইংৰাজী বালিকা বিদ্যালয়ত কিছুদিন পঢ়িছিল। কিন্তু বিশেষ অসুবিধাৰ বাবে স্কুল এৰি ঘৰতে দেউতাকৰ তত্বাৱধানত পঢ়িবলৈ লয় আৰু প্ৰায় পোন্ধৰ বছৰ মান বয়সত প্ৰথম বিভাগত মেকানিকচ্ বিষয়ত—(Mechanics) লেটাৰ নম্বৰসহ মেট্ৰিক পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হয়। তাৰ পাচত যোৰহাটৰ জগন্নাথ বৰুৱা কলেজত কিছুদিন আই, এ, পঢ়ে কিন্তু পিচত প্ৰাইভেটকৈ পৰীক্ষা দি প্ৰথম বিভাগত আই, এ, পাচ কৰে। তাৰ পাচত সেই কলেজত বি, এ, শ্ৰেণীত নাম লগায়। দিব্যাই কলেজত শিক্ষক হিচাবে পাইছিল সেই সময়ৰ কেইজনমান শিক্ষাবিদ সাহিত্যিকক। সেই সকলৰ ভিতৰত আছিল শ্ৰীযুত যজ্ঞেশ্বৰ শৰ্মা দেৱ, ৺হেম বৰুৱা, ৺ছলাল ভূঞা আদি।

লেখিকা দিব্যপ্ৰভা ঃ দিব্যাই প্ৰথমে প্ৰবন্ধ লিখিবলৈ লয় ইংৰাজী ভাষাত, তেতিয়া ডিব্ৰুগড়ৰ পৰা ওলোৱা "আসাম ত্ৰিবিউন কাকতত। তেতিয়াৰ সাদিনীয়া "আসাম ত্ৰিবিউনত" প্ৰবন্ধ লিখিবলৈ দেউতাকেই দিব্যপ্ৰভাক উদ্গনি দিছিল। দেউতাকৰ পৰামৰ্শমতে প্ৰবন্ধ লিখি তেওঁ নিয়মিয়াকৈ "আসাম ত্ৰিবিউনলৈ" পঠাইছিল। তেওঁৰ প্ৰথম প্ৰবন্ধ ১৯৪৩ চনত প্ৰকাশ হৈছিল। তেওঁৰ ইংৰাজী প্ৰবন্ধ বিলাকৰ ভিতৰত কেইটামান হৈছে—"Sri Sankar Dev," "Shakti", "The Goddess of Energy," "Blessings of War", "Price of Freedom", "Magh Bihu", "Rangali Bihu", "The Festival of Mirth", ইত্যাদি। প্ৰবন্ধৰ উপৰিও দিব্যাই বিভিন্ন বিষয়ৰ ওপৰত বহুতো চিঠিপত্ৰ "Assam Tribune"-ত লেখে। তেতিয়াৰ Assam Tribune-ৰ সম্পাদক ৺লক্ষ্মীনাথ ফুকন দেৱে দিব্যপ্ৰভাৰ সকলো প্ৰবন্ধ চিঠি আদি "Assam Tribune"-ত প্ৰকাশ কৰি লেখিকাক উৎসাহ দিয়াৰ উপৰিও তেওঁক (দিব্যাক) লেখিকা হিচাবে বিদ্বান তথা পঢ়ুৱৈ সমাজত পৰিচিত কৰায়। "তেতিয়া ইংৰাজী ভাষাত

প্ৰবন্ধাদি লিখা মহিলা বা ছোৱালী আমাৰ দেশত খুব কম, নাই বুলিলেও হয়। পতিকে মোৰ প্ৰবন্ধ বিলাক পঢ়ি বহুতেই সেই বিলাক ছোৱালীয়ে লিখা বুলি বিশ্বাস কৰিবলৈ টান পাইছিল। অৱশ্যে কিছুমান বয়োজ্যেষ্ঠ আমাৰ পৰিচিত হিতাকাঙ্ক্ষী ব্যক্তিয়ে মোক শুভেচ্ছা যাচি উদ্‌গনি দিছিলে। সেই বিলাকৰ ভিতৰত এজন আছিল স্বনামধন্য প্ৰত্নতাত্ত্বিক ৺ৰাজমোহন নাথ, তেতিয়া ৺নাথ ডাঙৰীয়া Exceutive Engineer কামত যোৰহাটত আছিল। আমাৰ ঘৰৰ পৰা তেখেত সকলৰ ঘৰ বেচি দূৰত নাছিল। ৺নাথ প্ৰায়ে আমাৰ ঘৰলৈ আহিছিল আৰু দেউতাৰ লগত সাহিত্যাদি বিভিন্ন বিষয়ৰ আলোচনা কৰিছিল। তেখেতে মোক স্নেহ কৰিছিল। তেখেত এজন হঠ যোগীও আছিল। ডাঃ উমেশ বৰদলৈ (দেশপ্ৰাণ নবীন বৰদলৈৰ পুত্ৰ, কবি নলিনী বালা দেৱীৰ ভাতৃ) তেতিয়া যোৰহাটতে আছিল, তেখেতেও মোক সততে উৎসাহ উদগনি দিছিল”—দিব্যপ্ৰভা ভৰালীয়ে এইদৰে কথা প্ৰসঙ্গত কৈছিলে। Assam Tribuneতে পোনপ্ৰথমে প্ৰবন্ধ লিখিবলৈ আৰম্ভ কৰি দিব্যই কলিকতাৰ পৰা ওলোৱা Hindusthan Standard, Statesman, Advance আৰু দিল্লীৰ পৰা প্ৰকাশ হোৱা Organiser নামৰ বাতৰি কাকত কেইখনতো প্ৰবন্ধ, চিঠি-পত্ৰাদি লিখিছিল।

কবি দিব্যপ্ৰভা সৰুৰে পৰাই চিন্তাশীল, অনুভূতি প্ৰৱণ। প্ৰকৃতিৰ বিনন্দীয়া ৰূপত মুগ্ধ হোৱা দিব্যই বাল্যকালতে উন্মেষিত কবিত্ব শক্তিৰ পৰিচয় দিয়ে। জাৰকালি ঘৰৰ লৰা ছোৱালী বিলাকে জুহালৰ গুৰিত বহি নানা সাধুকথা সাঁথৰ আদি কৈছিল, দিব্যপ্ৰভাই নিজে পদ্যছন্দত কিছুমান সাঁথৰ ৰচনা কৰিছিল। এই সাঁথৰ বোৰৰ শব্দ প্ৰয়োগ আৰু ছন্দ সুষমা উচ্চমানৰ আছিল। এম, ই, স্কুলত পঢ়োতে দিব্যই ১১ বছৰ বয়সত স্কুলৰ হাতে লেখা আলোচনী এখনত কবিতা লেখিছিল। প্ৰায় কুৰি বছৰ মান বয়সৰ পৰা দিব্যপ্ৰভাৰ কবিত্ব শক্তিৰ পূৰ্ণবিকাশ হয়। তেতিয়া তেওঁ

নিৰৱচ্ছিন্ন ভাবে কবিতা লেখিবলৈ ধৰে। তেওঁৰ প্ৰথম প্ৰকাশিত কবিতা 'কক্ষচ্যুত' ৺মাধৱচন্দ্ৰ বেজবৰুৱাৰ সম্পাদিত বাঁহীত প্ৰকাশ হৈছিল। ১৯৪৫ চনৰ প্ৰথম ছমাহৰ ভিতৰতে লিখা ৫০টি (পঞ্চাশ) গীতি কবিতাৰ পুথি "অপৰ্ণা" দিব্যপ্ৰভাই ১৯৪৭ চনত প্ৰথম প্ৰকাশ কৰে। তাৰ পিচত দিব্যই ক্ৰমে "মালঞ্চ" (৩১টি অন্তৰ্মুখী গীতি কবিতাৰ সমষ্টি) ১৯৫৪ চনত, আৰু ভাৰততীৰ্থ (১৭টি দেশাত্মবোধক উচ্চভাবৰ কবিতা) ১৯৭৮ চনত প্ৰকাশ কৰে। আৰু এখন কবিতাৰ পুথি "কবিতা মঞ্জৰী" হাতে লেখা অৱস্থাত আছে। "কবিতা-মঞ্জৰী"ত বিভিন্ন বিষয়ৰ (Subjective আৰু objective) ওপৰত লিখা প্ৰায় ৪০ / ৪৫টি কবিতা সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে। দিব্যই বহুত গীত ৰচনা কৰিছে। তাৰে কিছুমান দেশ প্ৰেমৰ গীত "আলোক" নামৰ সাপ্তাহিক বাৰ্ত্তা-লোচনীত প্ৰকাশ হৈ গৈছে। মুঠতে দিব্যপ্ৰভাই এতিয়ালৈকে অসমীয়া ভাষাত তিনিশৰো অধিক কবিতা আৰু গীত ৰচনা কৰিছে। ইয়াৰ উপৰি দিব্যই বঙলা আৰু ইংৰাজী ভাষাতো ভালেমান কবিতা লেখিছে। পিচত তাৰ চমু আভাস দিয়া হব।

পিতৃ-সান্নিধ্য—শৈশৱ কালৰে পৰা দিব্যপ্ৰভা পিতৃসান্নিধ্যত ডাঙৰ দীঘল হৈছিল। তেওঁৰ পিতৃদেৱ সুপণ্ডিত, তীক্ষ্ণ বুদ্ধি সম্পন্ন কাব্য, সঙ্গীত অনুৰাগী সাহিত্যিক দেৱানন্দ ভৰালী আছিল তেওঁৰ শিক্ষক, সাহিত্য, কাব্য, সঙ্গীত ৰাজনীতি আদিৰ চৰ্চ্চা, আলোচনা কৰাৰ সঙ্গী। দিব্যই গীত, বিশেষকৈ ৰবীন্দ্ৰসঙ্গীত গাবলৈ শিকিছিল দেউতাকৰ পৰাই। ইংৰাজী ভাষাত লিখা নানা বিষয়ৰ কথা থকা "Book of Knowledge" (জ্ঞানৰাশীৰ গ্ৰন্থ)ৰ ১২ টা Volume তেওঁলোকৰ ঘৰত আছিল। দেউতাকে তাৰ পৰা নানা বিষয়ৰ কথা পঢ়ি ঘৰৰ লৰা ছোৱালীবোৰক তাৰ অৰ্থ ভাঙি কৈছিল। সেই কিতাপ বোৰত অন্য বিষয়ৰ বাহিৰেও লৰা ছোৱালীৰ উপযোগী নানা গল্প, সাধুকথা, কবিতা, শিশু নিচুকোৱা গীত (Nursery Rhyme) আছিল। দিব্য অলপ বুজন হলত

সেইবোৰ নিজে পঢ়ি বুজিছিল আৰু তাৰ পৰা জ্ঞান আৰু আনন্দ আহৰণ কৰিছিল।

যোৰহাটত সেইদিনত অৰ্থাৎ ৪০ দশকৰ পৰা (১৯৪০-৪৭ চন) কবি ৺আনন্দচন্দ্ৰ বৰুৱাৰ উদ্যোগত "বাণী সম্মেলন" নামে কাব্য-সাহিত্য আদি আলোচনাৰ দ্বাৰা আনন্দ সম্প্ৰীতি বৰ্দ্ধন কৰা এখনি সাংস্কৃতিক সমাৰোহৰ স্থাপন কৰা হৈছিল। ১৯৪৭ চনৰ পৰা এই সম্মিলনত বক্তৃতা দিবলৈ অথবা স্বৰচিত কবিতা পাঠ কৰিবলৈ ৺আনন্দ বৰুবাই দিব্যক সততে আমন্ত্ৰণ কৰিছিল। দিব্যপ্ৰভাৰ কবিতা শুনি ৺আনন্দ বৰুবা ইমান উৎফুল্লিত হৈছিল যে wings ৰ সিফালৰ পৰা হাত চাপৰি মাৰি তেওঁৰ আনন্দ প্ৰকাশ কৰিছিল। যোৰহাটৰ লক্ষ্মী ইউনিয়ন ক্লাবলৈকো দিব্যক নানা উপলক্ষে যেনে ঃ—ৰবীন্দ্ৰ জয়ন্তী, "সুভাষ জয়ন্তী" আদি উৎসবত বক্তৃতা দিবলৈ অথবা নিজে লিখা কবিতা পাঠ কৰিবলৈ সেই উৎসবৰ উদ্যোক্তা সকলে নিমন্ত্ৰণ কৰিছিল। এবাৰ ৰবীন্দ্ৰ জয়ন্তীত দিব্যপ্ৰভাৰ "বিশ্বকবি ৰবীন্দ্ৰনাথ" শীৰ্ষক কবিতাই শ্ৰোতা মণ্ডলীক মন্ত্ৰমুগ্ধ কৰিছিল। (এই কবিতাটি "ভাৰততীৰ্থ"ত আছে)।

বাগ্মী দিব্যপ্ৰভা ঃ—সেই সময়ত (১৯৪৪—৫১) যোৰহাট নগৰত ভালে মান অনুষ্ঠান প্ৰতিষ্ঠানে গা কৰি উঠিছিল। সেই বিলাকৰ ভিতৰত "মহিলা সমিতি", "ছাত্ৰ কংগ্ৰেছ" আদিৰ নাম উল্লেখনীয়। এই দুই অনুষ্ঠানৰ সঘনে মিটিং আদি হৈ আছিল। এই মিটিং বোৰলৈ দিব্যপ্ৰভাক কেতিয়াবা সভানেত্ৰী ৰূপে, কেতিয়াবা নিৰ্দিষ্ট বক্তা ৰূপে, কেতিয়াবা বিশিষ্ট অতিথি ৰূপে, কেতিয়াবা এনেয়েও নিমন্ত্ৰণ কৰা হৈছিল। তাত তেওঁ বক্তৃতা দি সকলোকে উৎসাহিত কৰিছিল। দিব্যপ্ৰভাৰ বক্তৃতা নিৰ্ভীক আৰু সত্যানুসন্ধানী আছিল। কি ৰাজনৈতিক, কি সামাজিক সকলো বিষয়তে তেওঁ যুক্তি আৰু দূৰদৰ্শিতাৰ পৰিচয় দিছিল। ধৰ্ম-সংস্কৃতি, সাহিত্যৰ পৰা ৰাজনীতিলৈকে সকলো বিষয়তে অনৰ্গল মুখেৰে (extempore) বক্তৃতা দি যাব পৰা দিব্যাই বহুত প্ৰবীন বয়োবৃদ্ধ

বাগ্মীকো আচৰিত কৰিছিল। এবাৰ সন্ন্যাসী নেতা স্বামী বিবেকানন্দৰ জন্ম শতবাৰ্ষিকী উৎসৱলৈ (তিনিদিনীয়াকৈ পতা) দিব্যাক নিমন্ত্ৰণ কৰিছিল। এদিন নিৰ্দিষ্ট বক্তা ৰূপে, এদিন সভানেত্ৰী ৰূপে আৰু এদিন এনেয়ে। দিব্যাই তিনিও দিন আবেগপূৰ্ণ তেজস্বিনী ভাষাৰে স্বামীজীৰ বাণীৰ উদ্ধৃতি দি সুদীৰ্ঘ ভাষণেৰে শ্ৰোতা সকলক মন্ত্ৰমুগ্ধ কৰি ৰাখিছিল। তেওঁৰ বক্তৃতা শুনি বাগ্মীবৰ নীলমনি ফুকনে কৈছিলে—“তুমি দেখোন মোতকৈও বেচি বাগ্মী।” মহিলা সমিতি আৰু ছাত্ৰ কংগ্ৰেছৰ সভাবোৰত তেওঁ যোৰহাটৰ বাহিৰেও অন্যান্য ঠাইলে—গুৱাহাটী, তেজপুৰ, চাৰিং, বালিগাওঁ, দেৰগাওঁ আদিলৈকো যাব লগা হৈছিলে। পাচলৈ তেওঁ লেখিকা সমাৰোহৰ সভাবোৰলৈও যোৰহাটৰ বাহিৰলৈ যাব লগা হৈছিলে।

স্বদেশ প্ৰেমী দিব্যপ্ৰভা :—স্বাধীনতাৰ আগত আৰু স্বাধীনতাৰ পাচত ঠায়ে ঠায়ে সভা সমিতি আদি হৈ আছিলে। সেই সভাবোৰত স্বদেশৰ আৰু স্বজাতিৰ স্বাৰ্থৰ খাতিৰত সত্য আৰু ন্যায় সঙ্গত কথা কবলৈ দিব্যাই ভয় সঙ্কোচ নকৰিছিল। যেতিয়া ভাৰতবৰ্ষ দ্বি-খণ্ডিত হৈ স্বাধীন হল তেতিয়া মুছলিম ৰাষ্ট্ৰ হিচাবে ঘোষণা কৰা পাকিস্থান খণ্ডৰ হিন্দু বাসিন্দা সকল নিৰ্য্যাতিত নিপীড়িত হৈ ভাৰতবৰ্ষত ভগনীয়া হৈ আশ্ৰয় লবলৈ আহিবলৈ ধৰিলে। পূৱ পাকিস্থানৰ (এতিয়াৰ বাংলাদেশ) পৰাও হিন্দু অধিবাসী সকল নিৰ্য্যাতিত হৈ অসম, ত্ৰিপুৰা আৰু পশ্চিম বঙ্গত আশ্ৰয় লবলৈ ধৰিলে। এই শৰনাৰ্থী সকলক ভাৰত চৰকাৰে পুনৰ সংস্থাপন কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল। কিন্তু এই দেশৰ (অসমৰ) কোনো কোনো লোকে চৰকাৰৰ এই প্ৰচেষ্টা ভাল নাপাইছিল, তেতিয়া দিব্যপ্ৰভাই মানবীয়তাৰ খাতিৰত এই দুৰ্ভগীয়া শৰনাৰ্থী সকলক অসম আৰু দেশৰ অন্যান্য অঞ্চলত আশ্ৰয় দিয়াৰ সপক্ষে যুক্তি দৰ্শাই কোনো কোনো বাতৰি কাকতত প্ৰবন্ধ আদি লেখিছিল। তাৰ ভিতৰত এটি সুদীৰ্ঘ প্ৰবন্ধ, Rule of Assam in India শিতানত

কলিকতাৰ পৰা প্ৰকাশ হোৱা দৈনিক ইংৰাজী কাকত Hindusthan Standard ত প্ৰকাশ হৈছিল (ইং ১৯৫০ চনত)। তাৰ পিচতো এই বিষয়ত (শৰনাৰ্থীক আশ্ৰয় দিয়া) চিঠি পত্ৰ লেখিছিল উপৰুক্ত ইংৰাজী দৈনিক খনত। দুখৰ বিষয় দিব্যপ্ৰভাৰ এই উদাৰ মানবীয় দৃষ্টিভঙ্গী দেখি এই দেশৰ বহুত লোক বিক্ষুব্ধ হৈছিল। আৰু কোনো কোনোৱে ইয়াক কদৰ্য্য কৰি দিবলৈ অশালীন আৰু অশ্লীল ভাষাৰে ভাবুকি দি বেনামী চিঠি প্ৰেৰণ কৰিছিল। এই সকলো বোৰ অভদ্ৰ আৰু অশালীন মন্তব্যয়ো দিব্যক বিচলিত কৰিব নোৱাৰিছিল। তেওঁ ঈশ্বৰৰ ওপৰত ভৰষা ৰাখিছিল আৰু এই উদ্বাস্তু হিন্দু সকলৰ বাবে নিৰবে প্ৰাৰ্থনা কৰিছিল। ভগৱানে সত্বৰ শুদ্ধচেতা কুমাৰীৰ প্ৰাৰ্থনা শুনিলে।

জীৱনাদৰ্শ :—কিশোৰী কালৰে পৰা দিব্যপ্ৰভাই নৈতিক শুচিতাক সৰ্ব্বান্তঃকৰণে বৰণ কৰিছিল। চাৰিত্ৰিক শুদ্ধতাক তেওঁ জীৱনৰ, বিশেষকৈ কুমাৰী জীৱনৰ শ্ৰেয়তম সম্পদ বুলি গ্ৰহন কৰিছিল। সৰ্ব্ব-সাধাৰণ ছোৱালীৰ দৰে তেওঁৰ লাহ-বিলাহ ধুন-পেচ নাছিল। তেওঁৰ সাজপাৰো সাধাৰণ আছিল। দেউতাক হঁতে যি দিয়ে তাকেই পিন্ধিছিল। কেতিয়াও কোনো এখন কাপোৰ বা অন্য কোনো বস্তু লাগে বুলি নকৈছিল। যুৱতী কালত, যি বয়সত অন্য ছোৱালীয়ে লগৰীয়া সমনীয়াৰ লগত বিয়া বাৰু বা তেনে ধৰণৰ কথা পাতিছিল, দিব্যাই সেই বয়সত দেউতাক বা অন্য বয়োজ্জেষ্ঠ লোকৰ সৈতে সাহিত্য, দৰ্শন, ধৰ্ম্ম ৰাজনীতি দেশৰ পৰিস্থিতিৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিছিল। এনে বাতাবৰনত দিন কটোৱা দিব্য প্ৰভাৰ অন্তৰাত্মাই যেন আগ্ৰহেৰে বাট চাই আছিল সেই দিনলৈ , যিদিনা তেওঁৰ প্ৰকৃত সৎসঙ্গ, সাধুসঙ্গ লাভ হব।

সাধু সান্নিধ্য :—১৯৪৮-৪৯ চনৰ পৰা দিব্যাই স্বামী বিবেকানন্দৰ গ্ৰন্থাৱলী পঢ়িবলৈ আৰম্ভ কৰে। বিবেকানন্দৰ দিব্যজীৱনীয়ে তেওঁৰ মন প্ৰাণ নতুন আলোকেৰে উদ্দিপীত কৰে। স্বামীজীৰ বাণীয়ে তেওঁক উদ্বুদ্ধ কৰে। তেওঁৰ চিন্তাধাৰাই ভিন্ন পথ ললে, যেন

এতিয়াহে দিব্যাই তেওঁৰ জীৱনৰ প্ৰকৃত পথ চিনি পালে। দিব্যপ্ৰভাই মনে প্ৰাণে স্বামীজীৰ শিষ্যত্ব গ্ৰহণ কৰিলে। স্বামীজীৰ অদৃশ্য উপস্থিতিয়ে যেন তেওঁক প্ৰেৰণা যোগালে। সেই সময়তে দিব্যাই ৰামকৃষ্ণ মিচনৰ এজন প্ৰবীন সন্নাসী স্বামী যোগেশ্বৰনন্দৰ লগত পত্ৰযোগে পৰিচয় হয়। এইজন সন্ন্যাসীয়ে বহুবছৰ ধৰি দিব্যালৈ চিঠি পত্ৰ দি স্নেহ আশীৰ্ব্বাদ পঠিযাই আছিল। যোগেশ্বৰনন্দজীয়ে দিব্যাক বৰ স্নেহ কৰিছিল আৰু তেখেতৰ আমন্ত্ৰণ ক্ৰমে কলিকতাৰ বেলুড় মঠলৈ গৈ তেখেতক দেখা কৰি তেখেতৰ স্নেহ আশীৰ্ব্বাদ আৰু উপদেশ লাভ কৰি দিব্যাই অপাৰ্থিব আনন্দ লাভ কৰিছিল। ৰামকৃষ্ণ মিচনৰ অন্য এজন প্ৰবীন সন্ন্যাসী স্বামী চণ্ডিকানন্দয়ো দিব্যাক খুব স্নেহ কৰিছিল। তেওঁ এবাৰ যোৰহাটলৈ আহিছিল, তেবোঁ বহুত বছৰ দিব্যালৈ চিঠি পত্ৰাদি দি স্নেহাশীষ যাচিছিল। তেওঁ সঙ্গীতজ্ঞ আছিল আৰু ভক্তিমূলক গীত ৰচনা কৰিছিল আৰু গাইছিল।

তাৰ পিচত ১৯৫৪-৫৫ চন মানত দিব্যাই আৰু এজন প্ৰবীন সন্ন্যাসী নেতা স্বামী শিবানন্দ সৰস্বতীৰ সংস্পৰ্শলৈ আহে। এখেতৰ হিমালয়ৰ পাদদেশ হৃষিকেশত আশ্ৰম আছিল। এখেতে "Divine life society" নামে এটি সংঘ স্থাপন কৰিছিল। স্বামী-শিবানন্দ এজন বিদ্বান ধৰ্ম্মগুৰু, দাৰ্শনিক আৰু সুবক্তা আছিল। তেখেতে হিন্দুধৰ্ম্ম, দৰ্শন সম্পৰ্কীয় বহুত কিতাপ ৰচনা কৰিছিল। এইজন ধৰ্ম্মগুৰুৱেও বহুবছৰ ধৰি দিব্যালৈ নিয়মীয়াকৈ চিঠি পত্ৰদি তেখেতৰ আশীষবচন আৰু উপদেশ দি পঠাই আছিলে। তেখেতে লিখা গ্ৰন্থ ৰাজিৰ কুৰি খনতকৈ অধিক কিতাপ দিব্যালৈ পঠিয়াইছিলে। এই বিলাক পুথি অধ্যয়ন কৰি দিব্যপ্ৰভা অনুপ্ৰাণিত হৈছিল আৰু ক্ৰমে ক্ৰমে তেওঁৰ মন ক্ষুদ্ৰ সাংসাৰিক আবেষ্টনীৰ পৰা মুক্ত হৈ এক নতুন দিব্য জীৱনৰ আলোক ৰাজ্যত প্ৰৱেশ কৰিছিল। এই সময়তে দিব্যপ্ৰভাই কেইটামান উচ্চ আধ্যাত্মিক ভাবৰ কবিতা ইংৰাজী আৰু বঙলা ভাষাত লিখিছিল। সেই কবিতা বিলাকৰ

ভিতৰৰ "My silent prayer" নামৰ ইংৰাজী কবিতা এটি তেওঁ স্বামী শিৱানন্দলৈ পঠাইছিল। কবিতাটি পঢ়ি স্বামীজীয়ে দিব্যলৈ লিখিছিলে—"you will be a intellectual genius doubled a yogini"

বাল্যকালৰে পৰা ত্যাগ আৰু সংযমৰ আদৰ্শৰে লালিত পালিত হোৱা দিব্যপ্ৰভাই এই সন্ন্যাসী সকলৰ শিক্ষা আৰু ব্যক্তিত্বৰ সংস্পৰ্শলৈ আহি একেবাৰে বিষয় বিমুখ হৈ পৰিল। তেওঁৰ সন্ন্যাস গ্ৰহণ কৰিবলৈ প্ৰবল ইচ্ছা হল। সেই ইচ্ছা প্ৰকাশ কৰি তেওঁ স্বামীজী সকললৈ চিঠিও লিখিছিল। কিন্তু পিতৃৰ মনোকষ্ট হয় বুলি তেওঁ গৃহত্যাগ কৰিব নোৱাৰিলে। যদিও মনে প্ৰাণে তেওঁ সন্ন্যাস জীৱনেই গ্ৰহন কৰিলে।

দিব্যপ্ৰভাৰ ব্যক্তিত্ব :—সৰ্ব্বসাধাৰণ মানুহে চাধা চিধা জীৱন যাপন কৰা দিব্যক বুজিব নোৱাৰিছিল। তেওঁৰ (দিব্যপ্ৰভাৰ) ব্যক্তিত্বৰ আটাইতকৈ প্ৰকট দিশটো হৈছে তেওঁৰ চাৰিত্ৰিক শুদ্ধতা। কোনো মানুহ (পুৰুষ) তেওঁৰ ওচৰলৈ কুভাবেৰে আহিব নোৱাৰিছিল। যুৱতী দিব্যৰ মুখ মণ্ডলতে উদ্ভাসিত হোৱা সৰল নিষ্পাপ জ্যোতিয়ে দুৰ্ব্বলচেতা পুৰুষৰ অন্তৰতো পবিত্ৰ ভগ্নীস্নেহৰ উদ্ৰেক কৰিছিল। দিব্যপ্ৰভাৰ পত্ৰ বন্ধুসকলৰ ভিতৰত আছিলে—এগৰাকী সিন্ধী মহিলা (ছোৱালী), নাম দ্ৰৌপদী সাহানী। দ্ৰৌপদীৰ লগত বহুবছৰ পত্ৰ বিমিময় কৰিছিল আৰু কবিতা (ইংৰাজীত) লিখি পঠাইছিল। দিব্যৰ আৰু এজন পত্ৰ বন্ধু আছিলে Ralph, B, whitling, ইংলণ্ডৰ লীডচ্ টাউনৰ অধিবাসী। এওঁ দ্বিতীয় মহাসমৰৰ সময়ত ভাৰতলৈ আহিছিল। এওঁৰ লগতো দিব্যৰ বহুত বছৰ পত্ৰালাপ হৈ আছিলে। Ralph লৈয়ো দিব্যাই কবিতা আদি লিখি পঠাইছিল, তাৰ ভিতৰত এটা "To my Friend নামৰ কবিতাটি অন্তস্পৰ্শী আছিলে। আৰু এজন পত্ৰবন্ধু আছিলে ডিব্ৰুগড়ত থকা "বিৰাজ" আশ্ৰমৰ যুৱক সন্ন্যাসী স্বামী পুৰাগ্ৰপৰমপন্থী। এওঁ সুপণ্ডিত যোগীৰাজ বন্ধুৰ কনিষ্ঠ ভাতৃ।

তেজপুৰৰ সুলেখক শ্ৰীনৱেন্দ্ৰদেৱ শাস্ত্ৰীও দিব্যাৰ বন্ধু সকলৰ ভিতৰত একজন। এওঁ দিব্যালৈ নিয়মীয়াকৈ চিঠি পত্ৰদিছিল। এওঁলোক দুয়ো কবিতাৰেও চিঠি পত্ৰ আদান প্ৰদান কৰে। দিব্যাই এওঁলৈ কবিতাৰে লিখা কিছুমান পত্ৰ হৃদয়গ্ৰাহী।

ৰাজহুৱা ভাবে পোৱা সম্বৰ্দ্ধনা :—

(১) ১৯৯০ চনত সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহৰ বোকাখাট অধিবেশনত দিব্যপ্ৰভাক সম্বৰ্দ্ধনা জনোৱা হয়।

(২) ১৯৭৩ চনত যোৰহাট সাহিত্য সভাই দিব্যপ্ৰভাক "যশস্বিনী কবি" হিচাবে সম্বৰ্দ্ধনা জনায় এখনি মানপত্ৰ আৰু ফুলাম গামোচাৰে।

(৩) ১৯৭৯ চনত যোৰহাটৰ বালিগাওঁ গীতাৰ্থী সমাজে গীতা জয়ন্তী উপলক্ষে দিব্যক গীতাধ্যায়ী উপাধিৰে সম্মানিত কৰি সংস্কৃতত লিখা এখনি মানপত্ৰ গীতা পুস্তক সহ প্ৰদান কৰে।

(৪) ১৯৭৯ চনত দিব্যপ্ৰভাই তেতিয়াৰ জনতা চৰকাৰৰ পৰা এটি সাহিত্যিক বটা লাভ কৰাৰ উপলক্ষে তেওঁক যোৰহাটৰ মহিলা মজলিছে সম্বৰ্দ্ধনা জনায়।

(৫) ১৯৮৫ চনত অসম ছাত্ৰ সন্থাৰ দ্বাৰা আয়োজিত শিল্পী দিবসত দিব্যপ্ৰভাক সম্বৰ্দ্ধনা জনোৱা হয়।

১৯৭৬ চনত ডিব্ৰুগড অনাতাঁৰ (Radio) কেন্দ্ৰৰ যোগে দিব্যপ্ৰভাৰ এটি সুদীৰ্ঘ কবিতা "জাগা নাৰী মহীয়সী" শীৰ্ষক প্ৰচাৰ কৰা হৈছিল। এই কবিতাত হিন্দুনাৰীৰ সমাজত স্থান আৰু আদৰ্শৰ বিষয়ে উদীপ্ত ভাষাত বৰ্ণনা কৰা হৈছে। ইয়াৰ এটি সুন্দৰ সমালোচনা "দৈনিক জনমভূমি" কাকতত প্ৰকাশ হৈছিল।

দিব্যপ্ৰভাৰ "মালঞ্চ"ত থকা এটি কবিতা "তুমি যেন পূৰ্ণিমাৰ জোন" নামৰ দিল্লীৰ সাহিত্য একাডেমীৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত এটি সংকলনত হিন্দীত অনুবাদ কৰি প্ৰকাশ কৰা হৈছে।

দিব্যপ্ৰভাৰ ৰচনাৱলী :

ইংৰাজী ভাষাত লিখা আৰু বিভিন্ন কাকতত প্ৰকাশ হোৱা প্ৰবন্ধ যিলাকৰ ভিতৰত কিছুমান হ'ল—

(1) "Sri Sankardev"—Published in Assam Tribune, 1943

(2) 'Shakti The Goddess of Energy"—Assam Tribune, 1943

(3) "Blessing of war"—Assam Tribune, 1943
(4) Price of freedom— „ „ , 1943
(5) Magh Bihu— „ „ , 1944
(6) Rangali Bihu the Festival of Mirth , 1944
(7) "Bohag Bihu the Assameee National Festival" in 'Assam Tribune", 1945

(8) The Rule of Assam in India" published in the "The Hindusthan standard", 1950

(9) Patriotism in Hinduism published in "The organisation

(10) A series of Articles on "The Ideal of Indian woman" published in the Assam Tribune in 1954-55

(11) "Mother Divine" pubjished in the Assam Tribune"

(12) "Swami Vivekananda" published in the "Assam Tribune", 1963

(13) "March to freedom", A poem published in the 1st Independence Number of Assam Tribune in 1948

দিব্যপ্ৰভা ভৰালীৰ অসমীয়া ৰচনাৱলীৰ চমু টোকা। কবিতা—

প্ৰকাশিত কাব্যগ্ৰন্থ :—

(১) "অৰ্পণা", ৫০টি গীতি কবিতাৰ পুথি। প্ৰথম প্ৰকাশ হৈছে ১৯৪৭ চনত।

(২) 'মালঞ্চ',—৩১ টি উচ্চ ভাবৰ গীতি কবিতাৰ পুথি প্ৰকাশ হৈছে ১৯৫৪ চনত।

(৩) "ভাৰত তীৰ্থ"—১৭টি উচ্চ মানৰ দেশাত্মবোধক কবিতাৰ পুস্তক, প্ৰকাশ ১৯৭৮ চন।

অন্যান্য বিভিন্ন ৰসৰ কবিতা আৰু গীত কোনো কোনো কাকত, আলোচনীত প্ৰকাশ হৈছে।

(৪) "একাদশী"—বঙলা ভাষাত লিখা ১১টি উচ্চ মান বিশিষ্ট কবিতাৰ পুথি। কবিতা কেইটি বিভিন্ন সময়ত "উদ্বোধন" নামৰ (ৰামকৃষ্ণ মিছনৰ পৰা প্ৰকাশিত) মাসিক আলোচনীত প্ৰকাশ হৈছে।

(৫) "কবিতা মঞ্জৰী"—অসমীযা ভাষাত লিখা ৪০।৫০ টি মান বিভিন্ন ধৰণৰ কবিতাৰ সমষ্টি।

(৬) কেইটামান ইংৰাজী ভাষাত লিখা কবিতাৰ সমষ্টি। দুটি ইংৰাজী কবিতা প্ৰকাশ হৈছে। এটি "March to Freedom" "Assam Tribune'ৰ 1st Independence Number-ত (1948) প্ৰথম পৃষ্ঠাত প্ৰকাশ হৈ গৈছে।

আনটো "My silent prayer", যোৰহাটৰ শঙ্কৰদেৱ চেমীনেৰীৰ মাহেকীয়া আলোচনী এখনত প্ৰকাশ হৈছে।

(৭) "গান আৰু গাথা" :—বিভিন্ন উপলক্ষে অসমীয়াত লিখা কিছুমান গীত আৰু কবিতা। তাৰ কেইটিমান গীত প্ৰকাশ হৈছে "আলোক"ত।

(৮) "সঙ্গীত"—কিছুমান গীতৰ সমষ্টি।

গদ্য ৰচনা (অসমীয়াত লিখা) আলোচনী , বাতৰি কাকত আদিত প্ৰকাশিত প্ৰবন্ধ সমূহৰ ভিতৰত কেইটামান—

	প্ৰবন্ধৰ নাম	**প্ৰকাশ হৈছে ক'ত**
(১)	বিষকুম্ভ	"আলোক" ১৯৬০ চন
(২)	চেকুলাৰ ৰাষ্ট্ৰ আৰু স্বাধীন ভাৰত—আলোক।	
(৩)	নাৰীবৰ্ষ উপলক্ষে লিখা এটি নিবন্ধ—আলোক ১৯৭৫ চন।	
(৪)	আৰ এছ, এছ ভাৰতৰ জাতীয়— অনুষ্ঠান (চিঠি)	আলোক ১৯৭৭ চন (১২-১২-৭৭)
(৫)	"আলোক"ৰ বিৰুদ্ধে অভিযোগ প্ৰসঙ্গত (দীঘল চিঠি)	আলোক ১৯৭৯ চন (০-৪-৭৯)
(৬)	"ভাৰতৰ ৰাষ্ট্ৰীয় স্বৰূপ"— (সুদীৰ্ঘ চিঠি)	আলোক (১৬-৭-৭৯)
(৭)	"ঐতিহাসিক দলিলখনৰ প্ৰত্যুত্তৰ" সম্পৰ্কে দুৱাষাৰ।	আলোক (২০-৮ ৮১)
(৮)	"আধ্যাত্মিক সাধনাত ভাৰতীয় নাৰী"।	"অসম বাণী"ৰ বহাগ বিহু সংখ্যা এটাত সম্ভৱ ১৯৬৭ চন।
(৯)	সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতিৰ কবি-সম্মিলনৰ "সভানেত্ৰীৰ অভিভাষণ"	"লিখিকা" ১৯৭৬ চন
(১০)	'পৰাজয়'—(এটি দীঘল গল্প)	এসময়ত শিৱসাগৰৰ "সেউজী সমাজৰ' পৰা প্ৰকাশ হোৱা আলোচনী "সেউজীয়াত"।

দিব্যপ্ৰভাৰ জীৱন ধাৰা : এক সংস্কৃতি পৰায়ণ পৰিয়ালত জন্মগ্ৰহণ কৰা দিব্যপ্ৰভাৰ বৰ্ত্তমান জীৱন সুখ আৰু শান্তিপূৰ্ণ নহয়। সৰুৰে পৰা ত্যাগ আৰু সংসাৰৰ প্ৰতি উদাসীন মনোভাৱত ডাঙৰ

ছোৱা দিব্যপ্ৰভাই বৰ্ত্তমান অৱহেলা, লাঞ্ছনা আৰু নানা ৰকমৰ মনোকষ্ট পাইছে। বিশেষকৈ পিতৃবিয়োগৰ পাচৰ পৰা তেওঁ সঘন উৎপীড়নত জৰ্জ্জৰিতা। এই খিনি কথা ইয়াত উল্লেখ কৰা হল এই বাবেই যে আজিৰ যুগতো আমাৰ দেশত কুমাৰী ছোৱালীয়ে বা মহিলাই স্নেহ আদৰ যত্ন পোৱাৰ পৰিবৰ্ত্তে মানুহৰ হিংসা বিদ্বেষ আৰু অত্যাচাৰত জীৱন অতিবাহিত কৰিব লগা হয়।

পুৰবী বৰমুদৈ

ক্ষীৰদা কুমাৰী বৰুৱা

একোগৰাকী মানুহৰ ব্যক্তিত্বই মনত দ'সাঁচ বহুৱাই থৈ যায়। তেনেজনৰ নিবিড় সান্নিধ্যৰ স্মৃতি বহুদিনলৈকে মনৰ মাজত অনুৰণিত হৈ থাকে। তেনে এক বিৰল ব্যক্তিত্বৰ অধিকাৰী শ্ৰীযুতা ক্ষীৰদা কুমাৰী বৰুৱাৰ জন্ম হয় ১৯২৩ চনত কলগুপৰীয়া মোমায়েকৰ ঘৰত। ক্ষীৰদা কুমাৰী উত্তৰ গুৱাহাটীৰ স্বৰ্গীয় আশাধৰ বৰকাকতি আৰু স্বৰ্গীয়া মাইচানা বৰকাকতিৰ বৰ জীয়াৰী।

উত্তৰ গুৱাহাটীতে তেখেতে প্ৰাথমিক শিক্ষা আৰম্ভ কৰে। পঢ়া-শুনাত সৰুৰে পৰাই মনোযোগী ক্ষীৰদাই প্ৰাথমিক বৃত্তি পৰীক্ষাত শীৰ্ষস্থান লাভ কৰি বৃত্তি লাভ কৰে। কিন্তু এনে সময়তে তেখেতৰ মাথোন আঠবছৰ বয়সতে পিতৃ বিয়োগ ঘটাত, কনমানিতেই সংঘাটৰ মুখামুখি হব লগীয়া হয়। সেই সময়ত উত্তৰ গুৱাহাটীত হাইস্কুল নথকাত, গুৱাহাটীৰ পানবজাৰ স্কুলতে নাম লগায়।' কনমানি ক্ষীৰদাই ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বুকুৰে পাৰহৈ নিতৌ হাইস্কুললৈ অহা-যোৱা কৰিব লগীয়া হৈছিল। পানবজাৰ হাইস্কুলৰ প্ৰধান শিক্ষয়িত্ৰী ৺ৰাজবালাদাসে এই উৎসাহী আৰু মেধাৱী ছাত্ৰী গৰাকীক বৰ মৰম কৰিছিল আৰু কনমানি ক্ষীৰদাই শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত আগুৱাই যাব বুলি বৰ আশা কৰিছিল। মাত্ৰ চৈধ্যটা বছৰতেই যে এই মেধাৱী ছাত্ৰী গৰাকীৰ স্কুলীয়া শিক্ষাৰ যতি পৰিব তাক কোনেও ভাবিব পৰা নাছিল।

সাংসাৰিক জীৱনত ক্ষীৰদা কুমাৰী :

"জন্ম-মৃত্যু-বিবাহ এই বিধাতাৰ নিৰ্ব্বন্ধ।" অতি নাটকীয় ভাবে ক্ষীৰদা কুমাৰীয়ে বৈবাহিক জীৱনক সাৱটি লব লগা হয়। সঙ্গীতা-

চাৰ্য্য লক্ষ্মীৰাম বৰুৱাৰ পুত্ৰ ৺প্ৰফুল্লচন্দ্ৰ বৰুৱা আৰু ৺পৰশুৰাম বৰুৱা (ফুমু বৰুৱা) অসমৰ সাংস্কৃতিক জগতৰ দুটি উজ্জ্বল নাম। অকালতে মাতৃ জাহ্নৱী আৰু পিতৃ লক্ষ্মীৰাম বৰুৱাক হেৰুৱাই নানা সংঘাটৰ মাজেদি দুয়ো ভ্ৰাতৃয়ে শিৱসাগৰতে সাংসাৰিক আৰু সাংস্কৃতিক জীৱনৰ ভেটি গঢ়ি তোলে।

দুটি সন্তানৰে ৺প্ৰফুল্লচন্দ্ৰ বৰুৱাদেৱ পত্নীহাৰা হোৱাত, ৺ফুমু বৰুৱাদেৱৰ উত্তৰ গুৱাহাটীৰে এগৰাকী ছোৱালীৰ সৈতেবিয়াৰ বন্দবস্ত হয়। প্ৰথম অসমীয়া কথা ছবি ‘জয়মতী’ৰ লাগি গদাপানিক চোৱাৰ হেপাহতে ক্ষীৰদা কুমাৰীয়েও বান্ধৱীহঁতৰ সৈতে বিয়া খনলৈ যাবলৈ আশা পালি থাকে। কিন্তু ঘটনা ক্ৰমে সেই বিয়াখন ভাঙি যোৱাত, ৰাতিটোৰ ভিতৰতে ৺ফুমুবৰুৱা দেৱৰ জীৱন সঙ্গিনী হিচাবে ক্ষীৰদা কুমাৰীক নিৰ্ব্বাচিত কৰা হয়। এই কথা তেখেতে অসম সাহিত্য সভাই প্ৰকাশ কৰা ‘অভিনয় শেষ হল’ নামৰ গ্ৰন্থত ‘স্বামীক সুঁৱৰি’ নামৰপ্ৰবন্ধটোত লিখিছে,—“কিশোৰী অৱস্থাপাৰ হৈ যৌৱনৰ দুৱাৰ দলিত প্ৰবেশ কৰোঁ-নকৰোঁতেই, বিয়া কি বস্তু, তাৰ ৰহস্যই বা কি—এইবিলাক একো কথাৰ ভু-নোপোৱাকৈয়ে ১৯৩৭ চনৰ ১৪ ডিচেম্বৰ তাৰিখে আকস্মিকভাৱে এৰাতিৰ ভিতৰতে মোৰ বিধবা মাৰ মনৰ নানা শঙ্কা আৰু ভয়ৰ মাজেৰে, মোৰ মাৰ ওপৰত যথেষ্ট কৰ্ত্তৃত্ব থকা পেহীদেউৰ একান্ত ইচ্ছাত মাৰ প্ৰবল আপত্তি সত্ত্বেও, ৩৭ বছৰীয়া সুন্দৰ-সুঠাম-সুস্বাস্থ্যৰ গৰাকী ‘জয়মতী’ৰ নায়কজনৰ লগত মোৰ শুভবিবাহ সম্পন্ন হল।” গতিকে নিচেই কম বয়সতে যৌথ পৰিয়াল এটাৰ গুৰুদায়িত্ব মূৰ পাতি লব লগা হয়। শাহুআই, (বৰমাক) স্বামী, পত্নীহাৰা বৰজনাক, মাতৃহাৰা ভতিজা দুটি আৰু ভাগিনীয়েকহঁতৰে এখন ভৰা সংসাৰৰ মাজত সোমাই তেখেতে ৰঙ মনেৰে আটাইকে সেৱা-শুশ্ৰূষা’ মৰম-স্নেহ আগবঢ়াইছিল। পাচোটি সন্তানৰ মাতৃ স্বৰূপ মাতৃৰ সকলো দায়িত্ব পালন কৰিছিল। লৰা-ছোৱালীৰ ৰুচি অনুযায়ী বিভিন্ন শিক্ষাৰে শিক্ষিত কৰিবলৈ যত্ন কৰিছিল। ইয়াৰ ফলতেই হয়তো

সৰ্ব্বভাৰতীয় খ্যাতি সম্পন্ন শিল্পী হিচাবে নিজ কন্যাক গঢ় দিবলৈ সক্ষম হৈছে।

সাংসাৰিক সকলো কামতে পাৰদৰ্শী শ্ৰীযুতা বৰুৱাৰ বিভিন্ন সুস্বাদু আহাৰ ৰন্ধন আৰু আতিথ্য পৰায়ণতা শলাগিবলগীয়া। ভাৰতৰ বিভিন্ন প্ৰান্তৰ পৰা অহা সৰ্বোদয় কৰ্মীসকল বিশেষকৈ জয়প্ৰকাশ নাৰায়ণ, সুচেতা কৃপালিনী, ঝিঝিল ভাই পেটেল, ধেবৰজী, চিদ্দিক আলি, মোৰাৰজী দেশাই, ৰাজমোহন গান্ধী, শোভনা ৰাণাদে, শঙ্কৰ ৰাও দেও, নবকৃষ্ণ চৌধুৰী, নিৰ্ম্মলা দেৱী, আৰু অসমৰ প্ৰায়বোৰ নমস্য ব্যক্তিয়েই তেখেতৰ আতিথ্যত মুগ্ধ হৈছিল। তেখেতে এই সকল কৰ্মীৰ ৰুচি অনুযায়ী বিভিন্ন আহাৰ প্ৰস্তুত কৰি দিছিল। দিনে বিশ-ত্ৰিশজন অতিথিক নিজ হাতে আহাৰ পৰিবেশন কৰিছিল। অসমৰ বাহিৰৰ পৰা অহা সৰ্বোদয় কৰ্মী সকলে প্ৰত্যেকেই বেলেগ বেলেগ আহাৰ গ্ৰহণ কৰিছিল। শ্ৰীযুতা বৰুৱাই সকলোৰে প্ৰয়োজন অনুসৰি আহাৰ প্ৰস্তুত কৰা দেখি এই লক্ষ্মীস্বৰূপা বোৱাৰী গৰাকীক শঙ্কৰ ৰাও দেওৱে “অন্নপূৰ্ণা” আখ্যা দিছিল। ‘Russian delegation’ আৰু M R A-ৰ দেশী বিদেশী বহুতো লোক, ‘world Bank delegation’ৰ সমূহ প্ৰতিনিধিয়ে শ্ৰীযুতা বৰুৱাৰ আতিথ্যক অসমীয়া নাৰীৰ অতিথি পৰায়ণতাৰ এটি উদাহৰণ বুলিকৈছে।

তেখেতৰ শিল্পকৰ্ম দেখিলে তবধ মানিব লগীয়া। বিভিন্ন বেজীৰ কাম, উলৰ কাম, কুৰ্‌চাৰ কাম আদিৰে এখন প্ৰদৰ্শনী পাতিব পৰাকৈ তেখেতৰ হাতৰ বস্তু ঠাহ খাই আছে। নিজ হাতে বিভিন্ন পোচাক তৈয়াৰ কৰি, চুৱেটাৰ গুঠি তেখেতে লৰা-ছোৱালী, নাতি-নাতিনী আটাইকে পিন্ধাইছে। উল্লেখ যোগ্য যে তেখেতৰ মাজু জোঁৱাই বিশ্ববিখ্যাত সৰোদবাদক আমজাদ আলি খানক সৰোদ বজাওঁতে বহিবলৈ এখনি সুন্দৰ দলিচা প্ৰস্তুত কৰি দিছে। এতিয়াও তেখেতে হাতত কিবা এটা উলেই হওঁক বা বেজীৰ কামেই হওঁক নোলোৱাকৈ নাথাকে। তাতঁশালখন তেখেতৰ বৰ মৰমৰ।

তেখেত এগৰাকী পাকৈত শিপিনীও। তাঁতশালত ফুলাম গামোচা বৈ নাম ঘৰলৈ দিয়াই নহয়, চাদৰ-মেখেলাৰ সুন্দৰ-সুন্দৰ পাৰি বাছিছিল কামৰ মাজতো সুকণ্ডা উলিয়ায় লৈ। ভাৰতৰ বিভিন্ন প্ৰদেশৰ মহিলা সকলৰ লগত কেৰ মাৰিব পৰাকৈ তেখেত আছিল বিভিন্ন কামত পাৰদৰ্শী। সেইবাবে লৰা-ছোৱালী পঢ়াকালত তেখেতে কলিকতা মহানগৰীতো গাড়ী চলাই লৰা-ছোৱালীক অনা-নিয়া কৰিবলৈ সঙ্কোচ নকৰিছিল।

সাহিত্য প্ৰতিভা: শ্ৰীযুতা ক্ষীৰদা কুমাৰী বৰুৱাৰ সৰুৰে পৰাই আছিল অধ্যয়নৰ প্ৰতি হাবিয়াস। স্কুলৰ শেষ পৰীক্ষাৰ জপনা-খনকে পাৰ হবলৈ সুবিধা নোপোৱা শ্ৰীযুতা বৰুৱাই নিজৰ অধ্যৱসায়ৰ গুণত বিভিন্ন ভাষাত বুৎপত্তি লাভ কৰে। আনকি ঘৰুৱা শিক্ষকৰ ওচৰত উৰ্দ্দু ভাষাও শিকিছিল। পৃথিৱীৰ বিভিন্ন দেশ ভ্ৰমণ আৰু এটা অধ্যয়ন পুষ্ট মনে তেখেতক সাহিত্যিক প্ৰতিভা বিকাশত সুবিধা দিয়ে।

(১) 'মহাত্মাৰ শতবাণী সঙ্কলন' তেখেতৰ প্ৰথম প্ৰকাশিত পুথি। এই পুথি খনি তেখেতে নিজে প্ৰকাশ কৰিছে। ১৯৬৯ চনত প্ৰকাশিত এই পুথি খনি গান্ধী স্মাৰক নিধিলৈ দান দিয়ে। বিভিন্ন দৃষ্টিকোণৰ পৰা তেখেতে গান্ধীজীক বিশ্লেষণ কৰি চাইছে। তেখেতে 'অৰ্ঘ্য'ত লিখিছে,—''ধৰ্ম বাচে শ্ৰেষ্ঠ মানৱৰ অবদানত। শ্ৰেষ্ঠ মানৱৰ কণ্ঠ কালজয়ী। মহামানৱৰ দৃষ্টিয়ে মুহূৰ্ত্ত বা দিনক অতিক্ৰম কৰি যুগ শতাব্দী বা মহাকালক স্পৰ্শ কৰে। তেখেত সকলৰ কৰ্ম তালিকা সন্মুখত ৰাখি সহস্ৰ বছৰ মানৱ সমাজ পৰিচালিত হয়। তেখেতসকলে সকলো দেশৰ, সকলো মানুহৰ মাজত আপোন আত্মাৰ সন্ধান বিচাৰি পায়। সেই কাৰণেই মহাপুৰুষ সকলে ভেদাভেদৰ উচ্চলোকত বাস কৰে।" আন এঠাইত তেখেতে লিখিছে,—"আজিৰ পৃথিৱীক শান্ত কৰাৰ মহাবাণী একমাত্ৰ গান্ধীজীয়েই দি গৈছে। এই মহাবাণীয়েই বহু শতাব্দীলৈকে মানুহক প্ৰেৰণা যোগাই থাকিব" বুলি লেখিকাৰ বিশ্বাস।

(২) তেখেতৰ দ্বিতীয়খন পুথি হৈছে "স্মৃতি মুখৰ ইউৰোপ" পুথি খনৰ প্ৰকাশিকা মীৰা চক্ৰবৰ্ত্তী। তেখেতৰ ইউৰোপ ভ্ৰমণৰ পিচতে ১৯৬৭ চনত লিখি উলিয়ায় যদিও, ১৯৭৭ চনত হে প্ৰকাশ কৰি উলিয়াইছে। উপন্যাসৰ দৰেই মনোৰমকৈ লেখি উলিওৱা এই ভ্ৰমণ কাহিনীৰ প্ৰধান বৈশিষ্ট্যই হৈছে লেখিকাৰ সূক্ষ্ম পৰ্য্যবেক্ষণ। কিতাপখনৰ পাতনিতে তেখেতে লেখিছে,—"অতীত বুৰঞ্জী, প্ৰাকৃতিক সৌন্দৰ্য্য, কৃষ্টি, সভ্যতালৈ স্ব স্ব মহিমাত প্ৰত্যেক দেশেই গৰিয়ান। ফ্ৰাঞ্চ, বেলজিয়াম, হলেণ্ড, পশ্চিম জাৰ্ম্মানী, ইটালী, ডেনমাৰ্ক, চুইডেন, স্পেইন, চুইজাৰলেণ্ড, ইংলেণ্ড আদি সকলো দেশৰে থকা নিজস্ব বৈশিষ্ট্যতাই মোক মুগ্ধ কৰিছিল।" তেখেতে কেইবাটাও ভাগত ভ্ৰমণ কাহিনীখনি লিখি উলিয়াইছে। (ক) চিৰ সেউজীয়া মহানগৰী পেৰিচ (খ) টিউলিপ ফুলৰ দেশ হলেণ্ড (গ) মধুৰ স্মৃতিত গণ্ডোলাৰ দেশ ভেনিচ (ঘ) স্কেণ্ডি নেভীয়ান দেশ চুইডেন (ঙ) মনোমোহা কোপেন হেগেন (চ) প্ৰগতিশীল দেশ জাৰ্ম্মানী (ছ) মুখৰিত মহানগৰী লণ্ডন (জ) ৰদালীৰ দেশ স্পেইন (ঝ) শিল্পীৰ দেশ বেলজিয়াম (ঞ) তুষাৰাবৃত চুইজাৰলেণ্ড (ট) যুগমীয়া মহানগৰী ৰোম।

প্ৰত্যেকটো খণ্ডৰ নামাকৰণেই লিখিকাৰ এক কাব্যিক মনৰ পৰিচয় আমাৰ আগত ডাঙি ধৰে। তেখেতে এগৰাকী সাধাৰণ ভ্ৰমণকাৰী হিচাবে ঠাইবোৰ চোৱা নাছিল। এগৰাকী ঐতিহাসিক পৰ্য্যবেক্ষক হিচাবে প্ৰত্যেকখন ঠাই ভ্ৰমণ কৰিছিল।

'চিৰ সেউজীয়া মহানগৰী পেৰিচ'ৰ বিষয়ে লিখিকাই এই দৰে মন্তব্য দিছে,—"দিনৰ কৰ্মব্যস্ত পেৰিচ মহানগৰী সন্ধিয়াৰ লগে-লগে ৰূপে ৰসে ৰম্যপুৰী হৈ উঠে। পেৰিছ চহৰে মানুহক যেনেকৈ আকৰ্ষণ কৰে পৃথিৱীৰ আন কোনো ঠায়ে মানুহক ইমান আকৰ্ষণ কৰিব নোৱাৰে। পেৰিছত মানুহ সুখী হব নোৱাৰিলে আন কোনো ঠাইতে সুখী হব নোৱাৰে। ধনী সকলে অপৰ্য্যাপ্ত ভাবে খৰছ কৰিবলৈ ইয়াত অজস্ৰ

আমোদ-প্ৰমোদৰ ব্যৱস্থা আছে। তুখীয়া সকলৰ কাৰণেও সেইদৰে ধন উপাৰ্জ্জন কৰিবলৈ উপায় আছে। থকা খোবা বা আমোদ-প্ৰমোদত পেৰিছৰ দৰে ইমান খৰচ কতো নাই সচাঁ, কিন্তু থকা খোবা বা আমোদ-প্ৰমোদত পৰিপূৰ্ণ আনন্দ দিব পৰা আন ঠায়ো নাই। এয়ে পেৰিছ বাসীৰ ধাৰণা।” “ৰদালীৰ দেশ স্পেইন’ত তেখেতে অসমীয়া সাজ পাৰক বিদেশত কিদৰে প্ৰশংসা কৰে এই বিষয়ে লিখিছে —“তেওঁলোকে মোৰ কাপোৰ আৰু ওৰণী লোবাত ভাল দেখা বুলি কৈছিল। মোৰ কাপোৰ চুই “মুই বিয়ান, মুই বৰ্ণিত” “বৰ ভাল, বৰ ধুনীয়া” বুলি কওঁতে মই ‘গ্ৰাচিয়াচ’ ‘ধন্যবাদ’ বুলি কৈছিলো। বৃটিছ ৰাষ্ট্ৰদূতৰ পত্নী নিজেই আগবাঢ়ি আহি মোক তেওঁৰ চিনাকি দিছিল আৰু মোৰ বগা পাটৰ সাজটো সকলোতকৈ ভাল দেখা বুলি প্ৰশংসা কৰিছিল। আমাৰ জাতীয় সাজপাৰৰে৷ বিদেশীয়ে প্ৰশংসা কৰিছিল এইখিনিকে মাথোন জনাবলৈহে লিখিছো।” তেখেতৰ “তুষাৰাবৃত চুইট্‌জাৰলেণ্ড”ত তুষাৰাবৃত গিৰিশৃঙ্গৰ বৰ্ণনা অনুপম। “কেতিয়াবা যে সৌন্দৰ্য্যভূমি চুইজাৰলেণ্ডৰ তুষাৰ ধবল গিৰিশৃঙ্গত থিয় হমহি এই কথা মোৰ স্বপ্নাতীত আছিল। এই ঠাইত থিয়হৈ আনন্দত যেন উত্ৰাৱল হৈ পৰিছিলো। সন্মুখত বৰফৰ পৰ্ব্বতমালা, দাঁতিত, পিচফালে সকলো ফালে মাথো বৰফ। তললৈ দেখা বৰফৰ পাহাৰৰ মাজে মাজে মেঘেও যেন লুকাচুৰি খেলিছে। নিজেও বৰফৰ ওপৰত থিয়হৈ ওপৰৰ উন্মুক্ত আকাশলৈ চাই মাথো অন্তৰৰে ভগবানক উপলব্ধি কৰিছিলো। আকাশ পৃথিবী জলবায়ু সকলো ব্যাপী থকা অন্তৰ্য্যামী ভগবানৰ চৰণত মোৰ প্ৰতি এই অসীম দয়াৰ বাবে সহস্ৰ কোটি প্ৰণতি জনাইছিলো।”

বৰ্ণনাৰ বিচক্ষণতা আৰু আধ্যাত্মিকতাবাদে তেখেতৰ ভ্ৰমণ-কাহিনীকো চুই গৈছে। সেইবাবে ভ্ৰমণ কাহিনী হলেও ইয়াৰ মূল্যবোধ স্বকীয়া। সদায়েই আধ্যাত্মিক চিন্তা-চৰ্চ্চা কৰি থকা শ্ৰীযুতা বৰুৱাই (৩) ১৯৮২ চনত নিজে প্ৰকাশ কৰি উলিয়ায়

তেখেতৰ আন এখনি পুথি "দেৱস্থানম।" গৱেষণামূলক দৃষ্টিভঙ্গীৰে তেখেতে দ্রাবিয়ান স্থাপত্য আৰু ভাস্কর্য্যৰ মহাপীঠ সমূহ পাঠকৰ চকুত ডাঙি ধৰিছে। তেখেতে তীৰ্থ ঠাই সমূহৰ নামাকৰণ সমন্ধে আৰু ইযাৰ মাজত নিহিত থকা কাহিনীসমূহ পাঠক সমাজক জানিবলৈ দিছে। 'পঞ্চতীর্থম'ত তেখেতে লিখিছে,—"এই পাহাৰলৈ দৈনিক দুপৰীয়া এটা নিৰ্দ্দিষ্ট সময়ত দুটা পবিত্র চৰাই আহে আৰু চৰাই দুটাক ইয়াত খুউবা হয়। এই পবিত্র চৰাই দুটা আহে কাৰণেই এই তীৰ্থস্থান সংস্কৃত ভাষাত পক্ষীতীৰ্থম আৰু তামিল ভাষাত পঞ্চতীর্থম।"

এইদৰে তেখেতে 'দেবী মিনাক্ষী মন্দিৰ' 'কপালী তীৰ্থভূমি' ৰামেশ্বৰম্, দেবী কন্যাকুমাৰী, শ্রীশ্রীপদ্মনাভন্, শ্রীশ্রীভেঙ্কটাশ্বৰ, শ্ৰীনটৰাজন, শ্রীবৃহদেশ্বৰ, শ্ৰীস্বামায় ভৰম, প্ৰত্যেকৰে বিস্তৃত বিবৰণ ডাঙি ধৰিছে। বিশেষকৈ শ্ৰীযুতা বৰুবাৰ বৰ্ণনাৰ চমৎকাৰিত্ব আৰু অলঙ্কাৰ প্ৰয়োগ মনকৰিবলগীয়া। 'শ্রীশ্রীভেঙ্কেটাশ্বৰ'ত নাৰায়ণৰ ৰূপ বৰ্ণনা দিছে এইদৰে—"যাৰ পকা বিম্বসম ৰাতুল অধৰ, মুকুতাৰ পান্তি সম দন্ত যুগল, তিলফুলসম উন্নত নাসা, কৰ্ণত মকৰ কুণ্ডল ডোলে, প্রস্ফুটিত পদুম ফুলৰ দৰে যাৰ আখি পল্লব, ধেনুভেৰীয়া ভ্রূযুগল, কপালত চন্দনৰ তিলক, অলকা তিলকে শোভাকৰে যাৰ মুখ মণ্ডল, শিৰৰ কিৰীটিত যিজনৰ ময়ূৰপুচ্ছই শোভাকৰে, ঈষত হাসিৰে যাৰ ভূবন ভুলায়, কোটি কন্দৰ্পৰো যাৰ ৰূপে তুলনা নাই।" আন এঠাইত তেখেতে লিখিছে,—"শ্রীভেঙ্কেটাশ্বৰ কোন? তেওঁৰ পৰিচয়েই বা কি? যাৰ কাৰণে জীব মাত্রেই তেওঁক দৰশন কৰি পবিত্র হৈ মুক্তি লাভ কৰে। কি কাৰণে ক'ৰ পৰা তেওঁৰ আবিৰ্ভাৱ হৈছে—

এই জনাই ত্রেতা যুগৰ শ্রীৰামচন্দ্র
এই জনাই দ্বাপৰ যুগৰ শ্ৰীকৃষ্ণ
এই জনাই কলিযুগৰ শ্রীভেঙ্কেটাশ্বৰ।"

(৪) ১৯৮৪ চনত তেখেতে নিজে প্ৰকাশ কৰি উলিয়ায় আৰু এখনি তীৰ্থদৰ্শনৰ ৰোমাঞ্চকৰ ভ্ৰমণ কাহিনী 'দেৱধাম'।

"তোমাক সেৱাঁ কৰিম কেনে কৰি,
আমাৰ শকতি নাই
দোষ ক্ষমা কৰা দুখানি চৰণে
পদতলে দিয়া ঠাই।"

—বুলি ভক্তিপ্ৰাণা লেখিকাই 'দেবধাম'ত দিয়া বৰ্ণনাৰ মাধুৰ্য্যই পাঠকক এখন বেলেগ জগতলৈ লৈ যায়।

(৫) ১৯৮৮ চনত তেখেতৰ 'মন্দিৰৰ দুৱাৰে দুৱাৰে' শ্ৰীমৃণালকান্তি ভট্টাচাৰ্য্যই প্ৰকাশ কৰি উলিযাইছে। এই পুথিত 'দেবধাম' আৰু 'দেৱস্থানম' দ্বাৰকাধাম আৰু ধৰ্মক্ষেত্ৰ কুৰুক্ষেত্ৰ একত্ৰিত কৰা হৈছে।

(৬) 'নেপাল ভ্ৰমণ' তেখেতৰ আন এখন ভ্ৰমণ কাহিনী পুথি। ডিব্ৰুগড়ৰ ষ্টুডেণ্টছ্ এম্পৰিয়ামে এই পুথি খনি ১৯৮৮ চনত প্ৰকাশ কৰি উলিয়াইছে। এতিয়া 'স্মৃতি মুখৰ ইউৰোপ'ৰ দ্বিতীয় সংখ্যা প্ৰকাশ কৰিবলৈ লৈছে। ৰন্ধা-বঢ়া প্ৰণালী, চিলাইৰ নমুনা আৰু তাঁতৰ ফুলৰ চানেকী এই তিনিখন অপ্ৰকাশিত হৈ আছে।

বিভিন্ন কাকত আলোচনীত তেখেতৰ বহুতো প্ৰবন্ধ পাতি প্ৰকাশ হৈছে। তাৰে ভিতৰত দ্বাদশ বাৰ্ষিক লেখিকা সমাৰোহ বৰপেটা অধিবেশনৰ স্মৃতি-গ্ৰন্থত প্ৰকাশিত 'ভাৰতীয সংগীতত নাৰীৰ অবদান' এটি উল্লেখযোগ্য প্ৰবন্ধ। ১৯৮৮ চনত 'বিশ্বনাগেৰী'ত প্ৰকাশ পাইছে 'ৰাষ্ট্ৰমাতাৰ মনোবল', মহিলা আলোচনী 'সাতসৰী'ত ১৯৮৮ চনৰ ৩য় সংখ্যাত প্ৰকাশ পাইছে 'পোৰবন্দৰৰ পৰা আগাখান প্ৰাসাদলৈ', সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতিৰ শিৱসাগৰ শাখাৰ মুখপত্ৰ 'সালঙ্কৃতা'ত ১৯৮৮ চনৰ প্ৰথম বছৰ প্ৰথম সংখ্যাত প্ৰকাশিত 'সৌন্দৰ্য্যভূমি কাশ্মীৰ', ১৯৮৭ চনৰ শ্ৰীশ্ৰীকোঁৱামৰা সত্ৰৰ শতবাৰ্ষিকী উৎসৱৰ স্মৃতি গ্ৰন্থত, 'আমাৰ মিনতি', অসম সাহিত্যসভাই ৺পৰশুৰাম বৰুৱা

ওৰফে ফুন্নু বৰুৱা দেবৰ স্মৃতিত উলিওৱা 'অভিনয় শেষ হল' গ্ৰন্থত 'স্বামীক সুঁৱৰি' নামৰ আবেগ পুৰ্ণ প্ৰবন্ধ আৰু সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতিৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত 'লেখিকাৰ জীবনী'ত (১ম খণ্ড) 'কমলালয়া কাকতি'ৰ জীৱনী লিখাৰ উপৰিও দৈনিক অসমত আৰু বিভিন্ন আলোচনীত তেখেতৰ প্ৰবন্ধ-পাতি প্ৰকাশ পাইছে। ১৯৭৯ চনত শিশুবৰ্ষ উপলক্ষে জোনালী চ'ৰাই প্ৰকাশ কৰা হাতে লিখা আলোচনী 'পূবেৰুণ'ত তেখেতৰ অনুবাদ গল্প প্ৰকাশ পাইছে।

হাইস্কুলত পঢ়ি থকা কালতে তেখেতৰ প্ৰথম কবিতা 'কৰ্মবীৰ বৰদলৈ' স্কুলৰ হাতেলিখা আলোচনীত প্ৰকাশপায়। শ্ৰীযুতা বৰুৱাৰ কাব্য প্ৰতিভাৰ শিক্ষয়িত্ৰী সকলে শলাগ লয়। এতিয়াও তেখেতৰ দুই এটা কবিতাৰ (অপ্ৰকাশিত) পংক্তি লৈ মন কৰিলে কবিতাৰ ছন্দময় ৰূপ ধৰা পৰে।

"এটি দিন
    গাঢ় অন্ধকাৰ
অন্তৰত মোৰ
    অন্তহীন হাঁহাকাৰ
আন এটি দিনে
    মঙ্গলৰ, আনন্দৰ
    পোহৰৰ দিয়ক সন্ধান।
শেষ কৰি মোৰ
    সকলো চোবাৰ
    সকলো পোৱাৰ
    আজি মই ৰিক্ত
তথাপিতো
    দুখ নাই মোৰ
    ক্ষোভ নাই মোৰ
    আজি মই মুক্ত"

(অসীমলৈ)

আন এটি কবিতা—

“স্বামী হীনা মই
বন্ধু হীনা মই
জীৱনৰ ঘাট-প্ৰতিঘাটত
ক্ষত বিক্ষত মই
শ্ৰান্তিহীনা মই
ক্লান্তি হীনা মই
জীবনৰ চলাৰ পথত
গতিহীনা মই
জ্ঞানহীনা মই
বিদ্যাহীনা মই
জীবনৰ প্ৰতিটো খোজত
অকলশৰীয়া মই
কৰ্মহীনা মই
ভাগ্যহীনা মই
জীবনত হেৰুবালো
সমতাৰ ভাৰ
দীনাহীনা মই
ভক্তিহীনা মই
জীবনত চলাৰ পথত
প্ৰভু! তুমি হবা মোৰ
শক্তিৰ আধাৰ !!” (স্বামীৰ বিয়োগত)

ইয়াৰ বাহিৰেও বিভিন্ন সময়ত ‘দৈনিক অসম, কাকতত প্ৰকাশ হোৱা প্ৰবন্ধবোৰ হৈছে—ডেফনী আৰু কাছবোৰ, বিদেশ ভ্ৰমণৰ দুই এটা অভিজ্ঞতা, বিদেশত সেন্দুৰৰ আকৰ্ষণ, মগণীয়াৰ কাহিনী, পক্ষীতীৰ্থম, দেবী কন্যাকুমাৰী, তীৰ্থভূমি ৰামেশ্বৰম ইত্যাদি।

সামাজিক দিশত বৰঙণি :

শ্ৰীযুতা ক্ষীৰদা কুমাৰী বৰুৱাৰ ঘৰখন বিভিন্ন ধৰণৰ মানুহৰ

মিলন ক্ষেত্ৰ। তেখেতৰ স্বামী সাংস্কৃতিক জগতৰ লগত জড়িত হোৱা বাবে আৰু বৰজনাক ৺প্ৰফুল্লচন্দ্ৰ বৰুৱা সক্ৰিয় ৰাজনীতিত জড়িত থকা হেতু, সৰ্ব্বভাৰতীয় বহুতো নেতা সঙ্গীতজ্ঞ, নৃত্যশিল্পী সাহিত্যিক, চিত্ৰশিল্পী বিভিন্ন জনৰ সান্নিধ্যলৈ আহিবলৈ সুবিধা পাইছিল। যি সকল মহৎ ব্যক্তিৰ সৈতে তেখেতৰ ভাবৰ আদান-প্ৰদান হৈছিল, পৃথিবীখনক বহল দৃষ্টিভঙ্গীৰে চাবলৈ শিকিছিল সেইসকল মহান ব্যক্তি—পণ্ডিত জৱাহৰলাল নেহৰু, সৰ্ব্বপল্লী ৰাধাকৃষ্ণন, ইন্দিৰা গান্ধী, আচাৰ্য্য বিনোবাভাবে, ৰুক্মিনী দেবী, শঙ্কৰ মেনন আৰু অসমৰ জ্যোতি প্ৰসাদ, বিষ্ণু প্ৰসাদকে ধৰি শিল্পী, সাহিত্যিক, ৰাজনীতিবিদ সকল। এনে গুণী-জ্ঞানী জনৰ সান্নিধ্যই মাথো নিজৰ বাবে নহয়, আনৰ বাবে জীয়াই থাকিবলৈ তেখেতক প্ৰেৰনা দিলে।

গতিকে সামাজিক সকলো কামতে তেখেতে সক্ৰিও অংশ গ্ৰহণ কৰি আহিছে। মৈত্ৰী আশ্ৰমৰ তেখেত আজীবন সভ্যা, অসম প্ৰাদেশিক মহিলা সমিতিৰ উপদেষ্টা, শিবসাগৰ জিলা মহিলা সমিতিৰ উপসভানেত্ৰী, সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতিৰ শিবসাগৰ শাখাৰ উপদেষ্টা, শিবসাগৰৰ জোনালী চ'ৰাৰ সভানেত্ৰী, শিবসাগৰ ছোৱালী কলেজৰ পৰিচালনা কমিটিৰ সদস্যা, অসম সাহিত্য পৰিচালনা কমিটিৰ সদস্যা, অসম সাহিত্য সভা আৰু সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতিৰ আজীবন সভ্যা হিচাবে তেখেতে কাৰ্য্যভাৰ পালন কৰি আহিছে।

বিপদ-বিঘিনি, দুখে-শোকে, সকলো সময়তে তেখেতে ৰাইজৰ মাজতে আছে। বানপানীয়েই হওঁক অথবা মহামাৰীয়েই হওঁক অতি দুৰ্গম ঠাইলৈকোগৈ তেখেতে সাহাৰ্য্যৰ হাত আগবঢ়াইছে। ঔষধ, খোৱা বস্তু, কাপোৰকানি বিতৰণ কৰিছে সহকৰ্মী সকলৰ সৈতে। দিন-ৰাতি, ধুমুহা বৰষুনলৈ নাচাই যি কোনো মুহূৰ্ত্ততে ওচৰ-চুবুৰীয়াৰ অসুখে-বিসুখে শুশ্ৰূষা কৰিছে 'ফ্লোৰেন্স নাইটিঙ্গেল'ৰ দৰে।

"Moral Rearmament Centre"ৰ এখন মেডিকেল কনফাৰেন্স ৰাজমোহন গান্ধীৰ পৰিচালনাত মহাৰাষ্ট্ৰৰ পাঞ্চগণিত বহিছিল। সেই কনফাৰেন্সত শ্ৰীযুতা বৰুৱা উপস্থিত আছিল আৰু তেখেতে দেশী-বিদেশী প্ৰতিনিধি সকলৰ আগত ইংৰাজীৰে ভাষণ দিছিল। তেখেতৰ পৰিচয় দি নিকেটুইৰালোৱে কৈছিল যে,—"শ্ৰীযুতা বৰুৱাৰ ঘৰখন এখন আন্তৰ্জাতিক অতিথিশালা" এই কথাষাৰ সঁচাকৈয়ে তাৎপৰ্য্যপূৰ্ণ। সাহিত্য-সংস্কৃতি, ৰাজনীতিৰ বিভিন্ন দেশৰ বিভিন্ন প্ৰান্তৰ পাহাৰভৈয়ামৰ মানুহৰ বাবে তেখেত সকলৰ ঘৰখন মিলনতীৰ্থ। তেখেতৰ বৰ জীয়াৰী বিজয়লক্ষ্মীক পশ্চিমবঙ্গৰ বসু পৰিয়াললৈ আৰু মাজু জীয়াৰী নৃত্যপটিয়সী শুভলক্ষ্মীক বিশ্ববিখ্যাত সৰোদ বাদক আমজাদ আলি খানলৈ বিয়াদি আন্ত: সাম্প্ৰদায়িক সম্প্ৰীতিৰ বন্ধন দৃঢ় কৰিলে।

১৯৮৮ চনত দ্বিতীয় বাৰ্ষিক সদৌ অসম লম্বোদৰ বৰা ব্যঙ্গ একাংক নাট প্ৰতিযোগিতা শোণিতপুৰ জিলাৰ পূব ব্ৰহ্মজানত অনুষ্ঠিত হয়। শ্ৰীযুতা বৰুৱাই উক্ত অনুষ্ঠানত উদ্বোধনী ভাষণ দি,—এনে এখন ভিতৰুৱা গাৱঁত জন্ম হৈয়ো প্ৰয়াত সাহিত্যিক লম্বোদৰ বৰাই কিদৰে ভাষা জননীৰ সেৱাঁ কৰি গ'ল তাৰ বিষয়ে বিশদভাবে কয়। সেই অনুষ্ঠানত শ্ৰীযুতা বৰুৱাক সম্বৰ্দ্ধনা জনোৱা হয়।

সামাজিক উন্নয়নৰ সকলো দিশতে তেখেতে যথেষ্ট দান বৰঙণি আগবঢ়াইছে। ধৰ্মানুষ্ঠানতেই হওঁক বা সাহিত্য সংস্কৃতিৰ জগততেই হওঁক অথবা দুখীয়া-নিচলাৰ সাহায্যাৰ্থেই হওঁক; ১৯৮৯ চনত তেখেতৰ স্বামীৰ সোঁৱৰণৰ অৰ্থে শিৱসাগৰ নাট্য সমাজলৈ এটি শকত অনুদান আগবঢ়াইছে।

'সুন্দৰৰ আৰাধনা জীৱনৰ খেল' শ্ৰীযুতা ক্ষীৰদা কুমাৰী বৰুৱাৰ জীৱনত এই কথা প্ৰযোজ্য। তেখেত সৌন্দৰ্য্যৰ পূজাৰী। ফুল তেখেতৰ বৰ প্ৰিয়। 'অভিনয় শেষ হল'ত তেখেত লিখিছে,

—"তেখেতৰ শাকনিথনত আৰু বাৰীথনত যেনেকৈ চখ আছিল, মোৰ তেনেকৈ ফুলনিখনত চখ আছিল। ফুলনি আৰু শাকনিথন লৈ আমাৰ মাজত প্ৰতিযোগিতা হোৱাদি হৈছিল।" তেখেতে নিজহাতেৰে ৰোৱা বাৰে-বৰনীয়া ফুলেৰে ফুলনিখন সদায়েই জক্মকীয়া হৈ থাকে।

অসম সাহিত্য সভাই ১৯৮৫ চনত প্ৰকাশ কৰা 'অভিনয় শেষ হ'ল'ত 'স্বামীক সুঁৱৰি' প্ৰবন্ধত তেখেতে লিখিছে,—"৪৫ বছৰীয়া এই দীঘলীয়া বিবাহিত জীৱনত তেখেতে কোনো দিনেই মোক এষাৰ টান কথা নকৈছিল। আমাৰ দুয়োৰে মাজত স্বামী-স্ত্ৰীৰ মৰম ভালপোৱাতো আছিলেই—তাতোকৈ দুয়োজনৰ প্ৰতি দুয়োজনৰে শ্ৰদ্ধা আছিল। তেখেতে জীৱনৰ শেষ দিনলৈকে মোক যি মৰম, শ্ৰদ্ধা, সম্মান দি থৈ গৈছে, সেয়া মোৰ বিধবা—জীৱনত ভবিষ্যৎ চলাৰ পথত পৰম পাথেয়।"

সদায় পিচদিনা কৰিবলগীয়া কামৰ তালিকা আগদিনাই প্ৰস্তুত কৰি থোৱা শ্ৰীযুতা বৰুৱাৰ সময়ানুবৰ্ত্তিতা মনকৰিব লগীয়া। নিশা বিচনাত পৰাৰ বাহিৰে কেতিয়াও দিনত জিৰণি নোলোৱা, এতিয়াও অফুৰন্ত কৰ্ম শক্তিৰ গৰাকী এই গৰাকী নাৰী আজিৰ জীয়াৰী বোৱাৰীৰ বাবে বিস্ময়।

পুৱা-সন্ধ্যা ঘৰৰ গোঁসাই ঘৰত সুললিত কণ্ঠে নিয়মিত গীতা-ভাগবত পাঠ কৰি, চুবুৰীৰ নামঘৰত সদায়েই 'নাম-কীৰ্ত্তন কৰি, ধৰ্মালোচনা আদিৰ মাজেদি তেখেতে এখন আধ্যাত্মিক জগতত বিচৰণ কৰিছে।

সুন্দৰ, পৰিপাটি, জাতীয় সাজপাৰেৰে ভূষিতা শ্ৰীযুতা ক্ষীৰদা কুমাৰী বৰুৱাৰ চিৰ সেউজীয়া মনটো সজীৱ হৈ থাকক।

গিৰি কুমাৰী গগৈ

সৌজন্যময়ী ভট্টাচাৰ্য্য

মহাবিদ্যালয় বা বিশ্ব বিদ্যালয়ৰ কোনো ডিগ্ৰি লাভ নকৰাকৈয়ে, সাংসৰিক জীৱনৰ ঘাট-প্ৰতিঘাট আৰু সীমাবদ্ধতাৰ মাজত থাকিও, যি কেইগৰাকী মুষ্টিমেয় মহিলা লেখিকাই চল্লিশৰ দশকৰ পৰা আজিলৈকে নীৰৱে সাহিত্য সাধনা কৰি আহিছে, তেওঁলোকৰ ভিতৰত শ্ৰীমতী সৌজন্যময়ী ভট্টাচাৰ্য্য একেধাৰে কবি, ঔপন্যাসিকা, গল্প লেখিকা আৰু সুচিন্তিত প্ৰবন্ধ লেখিকাও। কেৱল সেয়ে নহয়, তেখেত এগৰাকী সুগায়িকা, সু-অভিনেত্ৰী আৰু সমাজ কৰ্মী। তেখেতে ৰচনা কৰা গীতি-আলেখ্য সমূহৰ গীত বোৰত নিজেই সুৰ সংযোজনা কৰিছে আৰু তেখেতৰ নিৰ্দ্দেশনাতে কণ কণ শিশুৰ দ্বাৰা মঞ্চস্থ কৰোৱা হৈছিল। তেখেতৰ অপ্ৰকাশিত নাটক 'কেতেকী' তেখেতৰ নিৰ্দ্দেশনাত নগাঁও আমোলা পট্টীৰ 'সেৱাশ্ৰম'ৰ মহিলা সকলৰ দ্বাৰা মঞ্চস্থ কৰোৱা হৈছিল।

এই গৰাকী সু লেখিকা স্বনামধন্য সু সাহিত্যিক ৺কুমুদেশ্বৰ বৰঠাকুৰৰ দ্বিতীয়া কন্যা। এটি সুৰুচি সম্পন্ন পৰিয়ালৰ সংস্কৃতিময় পৰিবেশত শ্ৰীমতী ভট্টাচাৰ্য্যই জন্মগ্ৰহণ কৰিছিল ১৯২৩ চনত। তেখেতৰ মাতৃৰ নাম শ্ৰীমতী পুষ্পলতা দেবী। ককা-দেউতাক ৺খৰ্গেশ্বৰ বৰঠাকুৰ শিৱসাগৰ জিলাৰ টাউন মৌজাদাৰ আছিল। ('হেৰাই যোৱা দিন বোৰ'—আত্মজীৱনী লেখিকা শ্ৰীমতী সৌজন্যময়ী ভট্টাচাৰ্য্য)

শ্ৰীমতী ভট্টাচাৰ্য্যৰ শিক্ষা জীৱন আৰম্ভ হয় তেজপুৰৰ বালিকা এম, ভি স্কুলত। চৰকাৰী চাকৰিয়াল (স্কুল-পৰিদৰ্শক) ৺বৰঠাকুৰ ডাঙৰীয়া

তেজপুৰৰ পৰা ডিব্ৰুগডলৈ বদলি হৈ যোৱাৰ পাচত মাজু জীয়ৰীক ডিব্ৰুগড়ৰ ভিক্টোৰীয়া গাৰ্লচ স্কুল নামৰ বঙালী স্কুলত নাম লগাই দিলে। চাৰি বছৰ বয়সত তেজপুৰৰ মঞ্চত উঠি গীত গাই পুৰস্কাৰ পোৱা ছাত্ৰী গৰাকীৰ নৃত্য-গীতৰ প্ৰতিভাৰ পৰিচয় পাই বঙালী স্কুলৰ শিক্ষক শিক্ষয়িত্ৰী সকল মোহিত হৈছিল। দেউতাকৰ তত্ত্বাৱধানত থাকি গধূলি আবতি গাবলৈ শিকাৰ ফলস্বৰূপেই সৰু শিশুটিৰ মাজত এই প্ৰতিভাৰ স্ফুৰণ ঘটিছিল। তেখেতৰ আঠ বছৰ বয়সত দেউতাক নগাঁৱলৈ বদলি হ'ল আৰু সৌজন্যময়ীক নগাৱঁৰ মিশ্যন স্কুলত নাম লগাই দিলে। মিশ্যন স্কুলৰ মৰ্জিয়ানা, লুইত কোঁৱৰ, পৰী, বুঢী আদিৰ অভিনয় কৰা দিন বোৰ তেখেতে আত্মজীৱনীত আনন্দেৰে সুৱঁৰিছে। তেখেতে আত্মজীৱনীত লিখিছে—"নগাঁৱতেই আমি ঘৰত দেওবৰীয়া মিটিং পাতিছিলোঁ। সেই মিটিঙত দেউতা সভাপতি হৈছিল। আমি আটায়ে ৰচনা লিখি দেউতাক শুনাইছিলোঁ। মই নাটক লেখি ভাই-ভনীৰ হতুৱাই কৰোৱাইছিলোঁ।" (হেৰাই যোৱা দিন বোৰ)—(অপ্ৰকাশিত) এবাৰ কলিকতাৰ চেনোলা ৰেকৰ্ড কোম্পানীত ৺বৰঠাকুৰ ডাঙৰীয়াই কৰা 'কমলা কুঁৱৰীৰ কাহিনী'ৰ বিননী বোৰ সৌজন্যময়ী আৰু ভনিয়েক হিৰণ্যময়ীয়ে গাই গান ৰেকৰ্ড কৰি প্ৰথম অসমীয়া ছোৱালীৰ গৌৰৱ অৰ্জ্জন কৰে। ("হেৰাই যোৱা দিন বোৰ")

গুৱাহাটীৰ পানবজাৰ গাৰ্লচ স্কুলত ৮ম শ্ৰেণীত পাঢ থকা অৱস্থাত ১৯৩৬ চনত নগাঁৱৰ আইন-জীৱি শ্ৰীপ্ৰমোদৰাম ভট্টাচাৰ্য্যৰ লগত তেখেতৰ বিবাহ হয়। ১৯৪০ চনৰ পৰা তেখেতে স্থায়ীভাবে নগাৱঁত থাকিবলৈ লয়। সংসাৰী হৈ ঘৰৰ চাৰিবেৰৰ মাজত আৱদ্ধ হোৱা স্বত্বেও সৰু কালতে অংকুৰিত হোৱা সাহিত্য চৰ্চ্চাৰ প্ৰেৰণা শ্ৰীমতী ভট্টাচাৰ্য্যৰ মাজৰ পৰা লোপ নাপালে।

এটি একান্নবৰ্ত্তী পৰিয়ালত শাহু-শহুৰ, ববজনা, জা আদিৰ আল পৈচানধৰিও তেখেতে প্ৰাইভেটে মেট্ৰিক পৰীক্ষা দিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল যদিও পৰীক্ষাদিব নোৱাৰিলে। বৰ্ত্তমান তেখেত পাঁচটি সুপ্ৰতিষ্ঠিত

পুত্ৰ সন্তান আৰু তিনি গৰাকী কন্যা সন্তানৰ মাতৃ আৰু নাতি-নাতিনীৰে পৰিবেষ্টিতে এক বৃহৎ সংসাৰৰ মহিমাময়ী গৃহকৰ্ত্তৃ।

সুসাহিত্যিক পিতৃৰ অনুপ্ৰেৰণাৰ শিশুকন্যাটিৰ মাজত যি প্ৰতিভা অঙ্কুৰিত হৈছিল, সেই অঙ্কুৰ সংসাৰৰ ব্যস্ততাৰ মাজত ধ্বংস হৈ নগ'ল। তাৰ মূলতে আছিল তেখেতৰ শহুৰেক ৺আনন্দৰাম ভট্টাচাৰ্য্যৰ প্ৰেৰণা। তেখেতে আত্ম জীৱনীত আনন্দেৰে সুঁৱৰিছে—"এক পিতৃয়ে মোক লেখিবলৈ শিকালে, এক পিতৃয়ে মোৰ লেখা প্ৰকাশ কৰিলে।" 'মনৰঢৌ' গল্প সংকলনৰ উচৰ্গা শিতানত তেখেতে শহুৰেকৰ পৰা পোৱা অনুপ্ৰেৰণাৰ কথা লিখিছে—"সাহিত্য চৰ্চ্চা বৰ পৱিত্ৰ কাম। তই লিখ' বুলি শুনি বৰ ভাল পাইছোঁ। যিহকে লিখ' মোক আগতে পঢ়ি শুনাবি।" এই শহুৰ দেউতাকৰ তৎপৰতাতে ১৯৪৮ চনত 'চাৰিস্মৃতি' নামৰ চাৰিটি সামাজিক জীৱনৰ চিত্ৰেৰে এটি গল্প সংকলন প্ৰকাশ পালে। ১৯৫০ চনত প্ৰকাশ পালে 'খেতিয়কৰ জীৱন' নামৰ গীতি নৃত্য-নাটিকা এখন। ১৯৫৫ চনত লয়াৰ্চ বুক ষ্টলৰ শ্ৰীযুত বিচিত্ৰ নাৰায়ণ দত্ত বৰুৱাৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত হ'ল শিশু সকলৰ বাবে সাধুকথাৰ পুথি 'মৌ জোল।' ১৯৬২ চনত পুত্ৰ শ্ৰীতাৰকৰাম ভট্টাচাৰ্য্যই প্ৰকাশ কৰিলে গল্প সংকলন 'মনৰ ঢৌ'। ১৯৬২ চনৰ চীনা আক্ৰমণৰ পটভূমিত ৰচিত উপন্যাস 'হিমাচল নীৰৱে কঁপে' প্ৰকাশ পালে ঢেকীয়াজুলিৰ পৰা প্ৰকাশিত আলোচনী 'নবজ্যোতি'ত'। ১৯৭৮ চনত দ্বিতীয় পুত্ৰ শ্ৰীদীপকৰাম ভট্টাচাৰ্য্যই প্ৰকাশ কৰিলে 'বন্ধু' নামৰ শিশু উপন্যাস। শ্ৰীমতী ভট্টাচাৰ্য্যই মইনা পাৰিজাতৰ মইনা সকলে অভিনয় কৰিব পৰাকৈ চাৰিখন নাটক আৰু নৃত্যনাটিকা ৰচনা কৰিছিল—বিষ্ণুকুঁৱৰী,' 'ছন্দৰ জন্ম', 'বলিদান' আৰু 'গৰখীয়া'। এই আটাই কেইখন নাটক বৰপুত্ৰ শ্ৰীতাৰকৰাম ভট্টাচাৰ্য্যই ১৯৭৭ চনত 'কণজুন নেপুৰ বাজে' নাম দি প্ৰকাশ কৰে। সম্প্ৰতি নগাঁৱৰ লব্ধপ্ৰতিষ্ঠ প্ৰকাশক কমীৰূপক এণ্টাৰ প্ৰাইজৰ গৰাকী শ্ৰী বলেন শৰ্মাই প্ৰকাশ কৰিবলৈ লোৱা 'প্ৰতিদান'

তেখেতৰ শেহতীয়া সামাজিক উপন্যাস। ইয়াৰ উপৰিও অসম বাণীৰ মহিলা চ'ৰাত "সমাজত নাৰীৰ স্থান' 'মহাভাৰতৰ যুগত অসম জীয়ৰী', 'এগৰাকী প্ৰাচীন কন্যা', 'জীৱন মৰুভূমিত সঙ্গীত সৰোবৰ' আদি প্ৰবন্ধ প্ৰকাশ পাইছিল। নগাঁৱৰ পৰা প্ৰকাশিত গণতন্ত্ৰত 'পুৰস্কাৰ' 'বঙালি বিহু', 'পাহাৰী আই' আদি গল্প, 'অৰুণাচল দৰ্শন', 'পূণ্যভূমি ভাৰত' আদি ভ্ৰমণ কাহিনী প্ৰকাশ হৈছে। ৺বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱা দেৱে সম্পাদনা কৰা শিশু আলোচনী 'অৰুণ'ত তেখেতে 'গোপাল' নামৰ সাধু কথা লিখিছিল। ইয়াৰ উপৰিও শ্ৰীমতী ভট্টাচাৰ্য্যই বেজবৰুৱাৰ 'জেউতি' নামৰ গল্পৰ নাট্যৰূপ দিছিল আৰু উক্ত নাটক আৰু আন এখন সামাজিক নাটক 'পৰিবৰ্তন' 'আইদেউৰ বুলনি'ত প্ৰচাৰ কৰা হৈছিল। ইয়াৰ বাহিৰেও গঞ্জা আইদেউৰ মেলত 'খনা', 'ৰাধা' 'উত্তৰা-অভিমন্যু' আদি কথিকাৰ যোগেদি তেখেতে প্ৰাচীন যুগৰ মহিয়সী নাৰী সকলৰ লগত গঞ্জা আইদেউ সকলক পৰিচয় কৰাই দিছে। সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতিৰ নগাঁও শাখাৰ মুখপত্ৰ 'শতৰূপাত তেখেতে ৰচনা কৰা নাটক 'পৰিবৰ্ত্তন' 'অপৰাজেয়' আৰু গল্প 'পোহৰ' প্ৰকাশ হৈছে। 'বৰদৈচিলা' আলোচনীত প্ৰকাশ হৈছে 'খনিকৰ' নামৰ নাটক। তদুপৰি হাতে লিখা অৱস্থাত কেইবাখনো নাটকে প্ৰকাশৰ পথ বিচাৰি আছে।

শ্ৰীমতী ভট্টাচাৰ্য্য এগৰাকী কবিও। তেখেতে ১০ বছৰ বয়সতে লিখা 'এটি কবিতা' নামৰ কবিতা এটি নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ পৰিচালনা সমিতিৰ সদস্যা হৈ থাকোঁতে উক্ত কলেজৰ আলোচনীত প্ৰকাশ হৈছিল। ১৯৮৫ চনত বোকাখাতৰ শ্ৰীযুত থানেশ্বৰ হাজৰিকাৰ দ্বাৰা সম্পাদিত 'অসমীয়া নাৰী কবি কণ্ঠ' নামৰ গ্ৰন্থত 'ধন্য জীৱন' নামৰ এটি কবিতা আৰু সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতিৰ নগাঁৱত অনুষ্ঠিত চতুৰ্থ বাৰ্ষিক অধিৱেশনৰ স্মৃতি গ্ৰন্থত 'এটি জিলিকণি' নামৰ আন এটি কবিতা প্ৰকাশ হৈছে। নগাঁৱৰ পৰা প্ৰকাশিত 'গণতন্ত্ৰ'ত মাজে সময়ে তেখেতৰ কবিতা দেখিবলৈ পোৱা যায়।

শ্ৰীমতী সৌজন্যময়ী ভট্টাচাৰ্য্য যে কেৱল এগৰাকী সু সাহিত্যিকা তেনে নহয়, তেখেত এগৰাকী সমাজ কৰ্মীও। ১৯৭৯ চনত আৰম্ভ হোৱা বিদেশী বিতাড়ন আন্দোলনত তেখেতে সক্ৰিয় অংশ গ্ৰহণ কৰিছিল আৰু এবাৰ ১৪৪ ধাৰা ভঙ্গ কৰি জুবুলি খেল পথাৰত এখন মহিলাৰ সভাত সভানেত্ৰীত্ব কৰিছিল। ১৯৭৮ চনত নগাঁৱত সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতিৰ শাখা খোলা হৈছিল আৰু উক্ত শাখাৰ আজিকোপতি তেখেত প্ৰতিষ্ঠাপিকা সভানেত্ৰী। ১৯৮০ চনত আমোলা পট্টীৰ কিছু সমাজকৰ্মী লোকৰ দ্বাৰা স্থাপন কৰা হৈছিল—'সেৱাশ্ৰম'। বৰ্ত্তমান তেখেত এই সেৱাশ্ৰমৰ সভানেত্ৰী। এই সেবাশ্ৰম অনুষ্ঠানৰ যোগেদি অসমীয়া খনিকৰৰ দ্বাৰা পূজাৰ প্ৰতিমা তৈয়াৰ কৰাই কিছু পৰিমাণে নিবনুৱা সমস্যা সমাধান কৰিবলৈ চেষ্টা কৰা হৈছে। অৱশ্যে এই সেৱাশ্ৰমৰ আৰু কিছু কাৰ্য্যসূচী যেনে—উলৰ প্ৰশিক্ষণ, ফলমূল সংৰক্ষণৰ প্ৰশিক্ষণ, বোৱা কটাৰ প্ৰশিক্ষণ আদিও আছে, কিন্তু পুঁজিৰ অভাৱত এই কাৰ্য্যসূচী সমূহ বাস্তৱত ৰূপায়িত কৰিব পৰা নাই। তেখেতৰ তৎপৰতাতে সেৱাশ্ৰমৰ নিজা মাটিত এটি ঘৰ সজা হৈছে আৰু তাতেই মাজে সময়ে শিশু সকলক সাধু কোৱাৰ দিহা কৰা হৈছে। তেখেত সদৌ অসম নাট্য সমিতিৰ নগাঁও শাখাৰ উপ-সভানেত্ৰী। মুঠতে নিষ্ঠা আৰু আন্তৰিকতাৰে শ্ৰীমতী ভট্টাচাৰ্য্যই ভাষা-জননীৰ সেৱা কৰি আহিছে। লগতে কোনো খ্যাতিৰ আশা নকৰাকৈ সাধ্যানুসাৰে সমাজৰ প্ৰতিও সেৱা আগবঢ়াইছে। এই গৰাকী সমাজকৰ্মী সুসাহিত্যিকাৰ দীৰ্ঘ জীৱন কামনা কৰিলোঁ।

শ্ৰীমতী সৌজন্যময়ী ভট্টাচাৰ্য্যৰ সাহিত্য-কীৰ্ত্তি :

১। **চাৰিস্মৃতি :** আগতেই উল্লেখ কৰা হৈছে 'চাৰি স্মৃতি' ১৯৪৮ চনত নগাঁৱৰ তাৰক ষ্টোৰচৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত শ্ৰীমতী সৌজন্যময়ী ভট্টাচাৰ্য্যৰ দ্বাৰা ৰচিত এখনি গল্প সংকলন। বেচ ১টকা। ইয়াত 'মুকলি হৃদয়' দৰ্পচূৰ্ণ, পৰাজয় আৰু সতীৰ্থ নামৰ চাৰিটি গল্প আছে।

'মুকলি হৃদয়' গল্পটিৰ কাহিনী এনে ধৰণৰ—হাকিম বিভূতি শৰ্মাৰ মৃত্যুৰ পাচত ভায়েক বিমল শৰ্মাই বাগানৰ চাকৰি এৰি থৈ আহি ককায়েকৰ ঘৰত নিগাজীকৈ থাকিবলৈ লয়। তেখেতৰ পৰিবাৰ চন্দ্ৰবালাই স্বামীৰ মৃত্যুৰ পাচত জাল উইল কৰি বিভূতি শৰ্মাৰ পুত্ৰ নয়নৰ সম্পত্তি হস্তগত কৰে। আনহাতে খুৰীয়েকৰ অত্যাচাৰত থাকিব নোৱাৰি মাকৰ বেমাৰৰ অজুহাত দেখুৱাই নয়নে মাক আৰু ভনীয়েকক লৈ গুৱাহাটীলৈ যায় আৰু কিছু বছৰ পিছত উকীল হৈ হেমেন্দ্ৰ বৰপুজাৰীৰ নাতিনী দীপাক বিয়া কৰায়। চন্দ্ৰবালাৰ পুতেক হঁতে ওপৰতে পোৱা সম্পত্তিৰ অপব্যবহাৰ কৰে আৰু মাক পুতেকহঁতৰ অত্যাচাৰত অতীষ্ঠ হৈ গুৱাহাটীলৈ আহি নয়নক আচল উইল খন উলিয়াই দিয়ে।

ইয়াত চল্লিশৰ দশকৰ ব্ৰাহ্মণ সমাজত যে ছোৱালী সৰুতে বিয়া দিয়ে সেই কথা লেখিকাই বৰ্ণনা কৰিছে চৰাই ধৰি ফুৰা, ফুল চিঙিফুৰা অকণমানি দীপাৰ উকীল নয়নৰ লগত বিয়া পাতি দি। হয়তো লেখিকাই এই গল্পটিৰ যোগেদি নিজৰ জীৱনলৈ এবাৰ ঘূৰি চাইছে। চন্দ্ৰবালাৰ চৰিত্ৰ নাৰীৰ ঈৰ্ষা পৰায়ণতাৰ প্ৰতীক। দীনেশ, ভবেশ হঁত বিলাসী ধনীৰ অকৰ্মণ্য পুত্ৰ। লগুৱা টঙ্কৰ উক্তি বোৰৰ যোগেদি হাস্য ৰস সৃষ্টি কৰিবলৈ চেষ্টা কৰা হৈছে। গল্পটি সেই যুগৰ বাস্তৱ-চিত্ৰ হলেও কম-বয়সীয়া লেখিকাৰ অপটু হাতৰ স্পৰ্শৰ পৰা মুক্ত নহয়।

দৰ্পচূৰ্ণ একে সংকলনৰ আন এটি গল্প। যি গল্পত লাহৰী নামৰ এগৰাকী শিল্পিনীৰ ছবি অঁকা হৈছে। মাতৃহীনা লাহৰী বুঢ়ীমাক আৰু মোমায়েক চন্দনৰ লগত থাকে। কিন্তু ওচৰতে থকা মাহীয়েক ধনীৰ গৃহিনী বিনুৱে সিহঁতক আপোন বুলি পৰিচয় দিব নোখোজে। বিনুৱে জীয়েক আৰতিক ডাক্তৰ অমূল্য বৰুবালৈ বিয়া দিব খুজিছিল। কিন্তু ডাক্তৰ বৰুৱাই লাহৰীৰ শিল্প কলা দেখি মুগ্ধ হৈ লাহৰীক বিয়া কৰালে। পিতৃ জয়ৰাম বৰুৱাৰ মৃত্যুৰ পাচত ঘৰ-মাটি সকলো বন্ধকত যোৱাত আৰতিয়ে নাৰ্চিং শিকিব

লগা হ'ল। যি আৰত্তিয়ে লাহ-বিলাহত দিন নিয়াইছিল, লাহতী ছুৰীয়া বাবে আপোন বুলি পৰিচয় দিবলৈ লাজ পাইছিল, সেই আৰত্তিৰ দৰ্পচূৰ্ণ হ'ল।

চাৰিস্মৃতিৰ আন এটি গল্প 'পৰাজয়', যি গল্পত লেখিকাই নাৰীয়ে অবাধ স্বাধীনতা লাভ কৰিলে তাৰ যে অপব্যৱহাৰ কৰে তাৰ ছবি ফুটাই তুলিছে। শিল্পী পৰাগ বৰুৱাই মালবিকাক ভাল পায় আৰু ককায়েক ললিতৰ ওচৰত বিয়া কৰাবলৈ প্ৰতিশ্ৰুতি বদ্ধ হ'ল। কিন্তু পুৰুষৰ দৰে মালবিকাকো স্বাধীনভাৱে শিক্ষা দিবলৈ ললিতক অনুৰোধ জনালে। মালবিকাই কলেজীয়া শিক্ষা লাভ কৰাৰ লগতে সমাজ সেৱিকা হৈ মিঃ দাস, মিঃ সেন আদিৰ লগত ঘূৰি ফুৰি সমাজ সেৱাৰ কাম কৰিবলৈ ধৰিলে। বৌয়েকে বাধা দিয়া স্বত্বেও বম্বেত অনুষ্ঠিত হব লগা নিখিল ভাৰত শিল্প প্ৰদৰ্শনীলৈ মালবিকাই লগৰীয়া সকলৰ লগত যাত্ৰা কৰিলে। মালবিকাৰ এনে স্বাধীন চিতিয়া বেপৰোৱা মনোভাৱ দেখি পৰাগৰ মন পৰাজয়ৰ গ্লানিত হাহাকাৰ কৰি উঠিল।

শেষৰ গল্প সতীৰ্থ। এই গল্পত ৰত্না নামৰ ছোৱালী এজনীৰ শোকাবহ মৃত্যুৰ ছবি ফুটি উঠিছে। দেউতাকৰ আদৰ্শত উদ্বুদ্ধ হৈ স্বাধীনতা আন্দোলনৰ বা লগা ৰত্নাই সূতা কাটি কাপোৰ বয়, কোৰ মাৰে, ৰবদেউতাক পীতাম্বৰৰ আলপৈচান ধৰে। ৰত্নাৰ উকীল অক্ষয় চন্দ্ৰ বৰঠাকুৰৰ সুমলীয়া পুত্ৰ দেবব্ৰতৰ লগত বিয়া হ'ল। ৰত্না গাঁৱৰ মধ্যবিত্ত পৰিয়ালৰ ছোৱালী। সেয়েহে ৰবদেউতাক পীতাম্বৰে ভতিজা জীয়েকক নগৰৰ ঘৰলৈ চাবলৈ আহোঁতে শহুৰেকে দেখা কৰিবলৈ নিদিলে। মনৰ বেজাৰত পীতাম্বৰ গাঁৱৰ ঘৰলৈ উলটি গৈ অসুস্থ হৈ শয্যাশায়ী হ'ল। আনফালে ৰত্নাইও ৰবদেউতাকক দেখা কৰিবলৈ নাপাই কান্দি-কাটি শয্যাশায়িনী হ'ল। এফালে গাঁৱৰ ঘৰত পীতাম্বৰৰ আনফালে নগৰৰ ঘৰত ৰত্নাক মৃত্যুৱে সাৱতি ললে আৰু এইদৰে মৃত্যুৰ মাজেদি দুটি আত্মাৰ মিলন ঘটিল।

চাৰিওটি গল্পতে লেখিকাই চল্লিশৰ দশকৰ অসমীয়া সমাজৰ

ছবি ফুটাই তুলিছে। পৰাজয় গল্পত যি পৰাগে "মালবিকা তুমি আজিৰ পৰা মুক্ত, নিজৰ ৰুচিমতে ফুৰিব পাৰিবা" বুলি কৈছিল, সেই পৰাগৰ মন কিন্তু ৰক্ষণশীল সমাজৰ প্ৰভাৱৰ পৰা প্ৰকৃতাৰ্থত মুক্ত হব পৰা নাছিল। কাহিনী-কেইটিৰ সাৱলীলতা লক্ষ্য কৰিব লগীয়া। দুই-চাৰিটা বৰ্ণাশুদ্ধি যেনে পোষাক (পোচাক) পাৰিবাণে (পাৰিবানে ?), চৰাইটী (চৰাইটি) চকুত লাগে। চল্লিশৰ দশকত প্ৰকাশিত গল্প সংকলন খন সম-সাময়িক আন গল্প সংকলনৰ লগত ফেৰ মাৰিব পৰা বিধৰ যেনেই অনুমান হয়। এই গল্প সংকলন খনৰ আশীৰ্বাদ শিতানত কথা সাহিত্যিক ৺মহী চন্দ্ৰ বৰা দেৱে এই দৰে লিখিছে—"ভুল ভ্ৰান্তি দুখ দৈন্য, ব্যথা-বেদনা হা-হুমুনিয়াহৰ করুণ কথিকা বুকুত লৈ সহজ সৰলভাবে বৈ গৈছে চাৰিটি সুতি। ঠায়ে ঠায়ে আখ্যায়িকাৰ সূক্ষ্ম অনুভূতিৰ আলোড়নত উথলি উঠা লহৰে অনাবিল সুষমাৰ সন্ধান দিছে। সুতিত ফলিত দুই-চাৰিটি দৃশ্যই দৃষ্টি-পাতৰ তুষ্টি বিধান কৰাৰ সাৰ্থকতা লাভ কৰিছে। সুতিৰ গতি অব্যাহত হওক।"

২। **খেতিয়কৰ জীৱন:** ১৯৫০ চনত প্ৰকাশিত চাৰি অনা মূল্যৰ ন'পৃষ্ঠীয়া 'খেতিয়কৰ জীৱন' শ্ৰীমতী সৌজন্যময়ী ভট্টাচাৰ্য্যৰ দ্বাৰা ৰচিত গীতি নাটিকা আৰু দ্বিতীয় প্ৰকাশিত গ্ৰন্থ। এই গীতি নাটিকা খনত লেখিকাই সাৰ দি, পানী যোগান ধৰি, কঠুৱা মাটিতো যে সৰহ শস্য উৎপাদন কৰিব পাৰি, ঔষধ চটিয়াই খেতিৰ শত্ৰু কাকতি ফৰিং ধ্বংস কৰিব পাৰি সেই কথা গীতিময় ভাষাৰে প্ৰকাশ কৰিছে—

"আজি পঢাশালীত দুনাই শুনিলোঁ।
গান্ধী বজাৰে কথা ঐ
সহজ ভাবেৰে বুজাই দিছে,
পচন সাৰৰে দিহা ঐ"

* * * *

"নলা কাটো কঠুৱা পথাৰৰ মাজে ঐ

আহে ৰঙাজানৰ পানী—আহে ৰঙাজানৰ পানী”

* * * *

ভয় নাই, ভয় নাই, ভয় নাই
ধৰিম আমি অস্ত্ৰ
কৰিম আমি ধ্বংশ কাকতি ফৰিঙৰ দল

[গেচ এৰাৰ ভঙ্গী]

খেতিয়ক ৰঙাইক প্ৰাচীন পন্থী খেতিয়ক আৰু লৰা ছোৱালী বোৰক আধুনিক খেতিয়কৰ ৰূপত সজোৱা গীতি নাটিকা খন প্ৰতীক ধৰ্মীও হৈছে। এই গীতি নাটিকা খনে সেই সময়ত অসমীযা খেতিয়ক সকলক নিশ্চয কিছু পৰিমাণে হলেও খেতি সম্পৰ্কীয শিক্ষা দিব পাৰিছিল যেন অনুমান হয়।

৩। **মৌজোল:** ১৯৫৫ চনত লযার্চ বুক ষ্টলৰ শ্ৰীযুত বিচিত্ৰ নাৰায়ণ দত্ত বৰুৱাৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত, এটকা মূল্যৰ মৌজোল’ এখন শিশু সকলৰ বাবে সাধু কথাৰ সংকলন আৰু শ্ৰীমতী ভট্টাচাৰ্যৰ তৃতীয় প্ৰকাশিত গ্ৰন্থ। ইয়াত সত্যব্ৰতৰ কুটীৰ, গৰখীয়া, দৰ্পচূৰ্ণ, আলহী, মাধৱী, মুখে ফুল্ সৰা ৰাজমন্ত্ৰী, পৰীক্ষা, লগুবাৰ প্ৰশ্নৰ উত্তৰ, বেশ্যাৰ ভক্তি নামৰ ন’টি সাধু কথা আছে। কিহৰ ভিত্তিত এই সাধু কথা বোৰ লিখা হৈছিল বুলি লেখিকাক প্ৰশ্ন কৰাত পৌৰাণিক আখ্যানৰ ভিত্তিত এই সাধু কথা বোৰ লিখিছিল বুলি আমাক জনাইছিল। শিশুৰ নৈতিক চৰিত্ৰ গঠনৰ উদ্দেশ্য আগত ৰাখি লেখিকাই ভগবানৰ প্ৰতি অচলা ভক্তি থাকিলে তাৰ পৰিণতি কি হয় প্ৰায় আটাইবোৰ সাধুতে সেই কথা ফুটাই তুলিছে। তদুপৰি নীচ বুলি যে কাকো ঘিণ কৰিব নালাগে, কৰ্ত্তব্য পালন নকৰাকৈ ঈশ্বৰৰ নাম লৈ থাকিলে যে প্ৰকৃত ভক্ত হব নোৱাৰি, অতিথি পৰাযণতাৰ সুফল আদি নৈতিক চৰিত্ৰ গঠনৰ সুক্ষ্ম নীতি সমূহৰ ওপৰতো লেখিকাই গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছে। ‘মৌ জোল’ নিঃসন্দেহে এখন সুখ-পাঠ্য শিশু সাহিত্য। এই ক্ষেত্ৰত স্বনাম ধন্য কবি, সাহিত্যিক ৺ৰত্নকান্ত বৰকাকতীৰ ‘মন্তব্য’ প্ৰনিধান যোগ্য—

“মৌজোলৰ ভাষা মৌজোলৰ দৰেই তৰল অথচ সোৱাদ হৈছে, এনে সহজ সৰল কোমল ভাষাই সাধু কথাৰ উপযোগী স্বাভাৱিক ভাষা। আমাৰ ভাষাত এনেধৰণৰ লৰা ছোৱালীয়ে পঢ়ি আনন্দ পোৱা অথচ নীতিপূৰ্ণ সাধু কথাৰ যে বৰ প্ৰয়োজন তাক কোৱা বাহুল্য মাথোন।

৪। **মনৰ ঢৌ**ঃ ১৯৬২ চনত সৎ সাহিত্য প্ৰচাৰ সমিতিৰ হৈ শ্ৰীতাৰকৰাম ভট্টাচাৰ্য্যই প্ৰকাশ কৰিলে ২ ০০ টকা মূল্যৰ ১১৬ পৃষ্ঠীয়া ‘মনৰ ঢৌ’ নামৰ গল্প সংকলন। এই সংকলনটিত প্ৰতীক্ষা, অপৰাধী, নলমৰে গঁজালি উঠে ধনী কোন, সংসাৰৰ সোৱাদ, শাসন, ভ্ৰমণ নামৰ সাতটি গল্প সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে। প্ৰতীক্ষা গল্পত বিলাতলৈ পঢ়িবলৈ যোৱা স্বামীলৈ প্ৰতীক্ষাৰতা মণিকাই দেখিলে স্বামী বিমলৰ লগত ইংৰাজ মহিলা ডায়মণ্ড আহিছে। লগে লগে আঠ বছৰ প্ৰতীক্ষিত মনটোৰ ওপৰেদি এজাক ধুমুহা বৈ গ’ল আৰু সেই মানসিক আঘাত সহ্য কৰিব নোবাৰি মৃত্যুক সাবতি ললে। অপৰাধী গল্পত যতীন নামৰ নাযকে ৰোগিনী পত্নী ননীক পযচাৰ অভাবত দৰব কিনিব নোবাৰাৰ অজুহাত দেখুবাই সকলো অলংকাৰ খুজি উৰ্মিলাক বিযা কৰালে। কিন্তু যেতিয়া নব-বিবাহিতা পত্নীৰ দেশবন্ধু নামৰ ডেকা এজনৰ লগত অবৈধ প্ৰণয়ৰ কথা গম পালে তেতিয়া মানসিক ভাৰসাম্য হেৰুবাই ননীক বিচাৰি গৈ দুৰ্ঘটনাত আহত হ’ল আৰু নাটকীয় ভাবে হস্পিতালত ননীৰ লগত মিলন ঘটিল। নল মৰে, গজালি উঠে গল্পটিৰ পটভূমি গাওঁ। বুঢ়ীমাকে ডাঙৰ দীঘল কৰা ঘাট মাউৰী পদুমী আৰু নদাইৰ প্ৰেমৰ কথা গাঁৱত সকলোৱে জানে। বুঢ়ীয়ে নদাইলৈ পদুমীক বিয়া দি চাৰি দিনৰ পাচত ইহলীলা সম্বৰণ কৰিলে। বুঢ়ীমাকৰ মৃত্যুত শোক বিহ্বল হোৱা পদুমীক গাওঁবুঢ়াই সান্ত্বনা দিলে—নল মৰে গঁজালি উঠে বুলি। ধনী কোন গল্পত জেল-খটা চোৰ হলিৰামৰ ঘৈনীয়েক ডালিমীক মৌজাদাৰে এবছৰৰ খাজানা ৰেহাই দিয়াৰ প্ৰতিশ্ৰুতি দি জীয়েক ৰেবাৰ কেচুৱা ডাঙৰ কৰিবলৈ পঠালে। কাৰণ ডালিমী কেচুৱাৰ মাক, ৰেবাৰ কেচুৱাক গাখীৰ খুৱাব পাৰিব। নিজৰ

পাখীৰ খুৱাই ৰেবাৰ কেচুৱা ডাঙৰ কৰাত ইফালে বুঢ়ীমাকৰ লগত থৈ অহা নিজৰ কেচুৱাটি প’ঁয়া লাগি মৃত্যুৰ মুখত পৰিল। লেখিকাই মোখনি মাৰিছে—“ধনী কোন”? যি নিজৰ থাকিও লোকক দিব নোৱাৰে, কাকো সহায় কৰিব নোৱাৰে, তেওঁ ধনী নে? নাই, নিজৰ একো নোহোৱাকৈ আনক দিব পৰাটো বা আনক সহায় কৰি নিজক মাৰি পেলোৱাটো ধনীৰ চিন?” ‘সংসাৰৰ সোৱাদ’ গল্পত অসুখীয়া ৰেৱতীয়ে স্বামী ৰঞ্জিৎ বৰুৱাক সংসাৰ গটাই দি মেডিকেল পঢ়ি থকা ভায়েকৰ লগত ডিব্রুগড়লৈ চিকিৎসা কৰাবলৈ গ’ল। সংসাৰৰ কামত অনভ্যস্ত ৰঞ্জিৎ বৰুৱাই ৰন্ধা বঢ়া, সৰু সৰু লৰা ছোৱালীৰ যত্ন কৰা আদি কাম বোৰ কৰি উপলব্ধি কৰিলে “সেইহে ৰেবতীৰ অসুখ হ’ল। সংসাৰৰ সোৱাদত তিতা কেহা মিঠা সকলো আছে।” ‘শাসন’ গল্পত পুলিচ ইন্সপেক্টৰ কমল বৰাই থৰি ফলিয়াক মাকৰ লগত তৰ্ক কৰাৰ বাবে পুতেক চন্দ্ৰই মৰাৰ অপৰাধত তৰোৱাল উলিয়াই কাটিবলৈ খেদি গৈছিল। চন্দ্ৰইও ভয়তে মাহীয়েকৰ ঘৰলৈ পলাই গ’ল। পদে পদে কৰা দেউতাকৰ শাসনৰ বাবে সি ঘৰলৈ উলটি নোযোৱাটোকে ঠিক কৰিলে। ইফালে পুতেকৰ খবৰ নাপাই বিতত হোৱা কমল বৰা চন্দ্ৰক বিচাৰি খুলশালীয়েকৰ ঘৰ পালে গৈ। কাৰণ “শতবাৰ শাসন কৰিলেও দেউতাক দেউতাকেই ।” ‘ভ্ৰমণ’ গল্পত নৱবিবাহিতা পত্নী সুৰুয মণিয়ে স্বামী সদানন্দক ভাৰত ভ্ৰমণ কৰিবলৈ লগ লৈছিল। কিন্তু সদানন্দই সময়ৰ নাটনিৰ অজুহাত দেখুৱাই সেই অনুৰোধ প্ৰত্যাখ্যান কৰিছিল। ৪০ বছৰ পাচত অবসৰ প্ৰাপ্ত সদানন্দই যেতিয়া সুৰুযমণিক ভাৰত ভ্ৰমণলৈ লগ ল’লে তেতিয়া সুৰুযমণিয়ে উত্তৰ দিলে—“টকা সদায় ঘটিব পাৰি, সময় ধৰি ৰাখিব নোৱাৰি। এতিয়া মোৰ ভ্ৰমণ কৰিবলৈ শক্তি নাই। আপুনি অকলেই যাওক গৈ।”

এই সাতোটি গল্পতে অসমীয়া সমাজ জীৱনৰ হাঁহি কান্দোনৰ ছবি ফুটি উঠিছে। অৱশ্যে কেইটিমান গল্পত প্ৰয়োজনীয় কাহিনী আৰম্ভ কৰাৰ আগতে অপ্ৰয়োজনীয় ঘটনা জোৰা দি গল্প কেইটি

অনাহূকত দীঘলীয়া কৰা হৈছে। যেনে সংসাৰৰ সোৱাদ গল্পত বেৰতীৰ শহুৰেকে বাটকৰা মাতি নতুন পকা কুঁৱাৰ পানী খুউৱা, শাসন গল্পত চন্দ্ৰই বন্ধুৰ ঘৰলৈ গৈ গোঁসাই ঘৰত সেবা কৰা ইত্যাদি। তথাপি আটাইকেইটি গল্পৰে নায়ক নায়িকাৰ হাঁহি কান্দোন পাঠক-পাঠিকাই উপলব্ধি কৰিব পৰাকৈ লেখিকাই কাহিনী কেইটি মনোগ্ৰাহী কৰি তুলিছে। ১৯৬২ চনৰ অক্টোবৰ মাহৰ ২৮ তাৰিখৰ 'আলোক' কাকতে এই গল্প-সংকলন খন সমালোচনা কৰি এই দৰে লিখিছে—"লেখিকাই কোনো অবাস্তব কল্পনাৰ সহায় লৈ, আধুনিক যৌন বিকাৰেৰে বিকৃত এটা মন লৈ একমাত্ৰ সুখ-পাঠ্য কৰিবৰ কাৰণেই গ্ৰন্থখন পাঠক পাঠিকালৈ আগ বঢ়োৱা নাই। এই গ্ৰন্থৰ মাজেদি তেখেতে আমাৰ সমাজৰ মানুহবোৰৰ স্বাভাৱিক গতি প্ৰকৃতিৰ কথাকেই মাত্ৰ হুবহু বৰ্ণনা কৰি গৈছে। প্ৰত্যেকটো গল্পৰ মাজেদি আমি লেখিকাৰ এটা সুস্থ মনৰ পৰিচয় পাওঁ। সমাজত চলি থকা দৈনন্দিন জীৱন যাত্ৰাৰ আলম লৈ লেখিকাই নানা ধৰণৰ চৰিত্ৰ অঙ্কন কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছে।"

* * *

"চুটি গল্পৰ যি মানদণ্ড তাৰে জুখিলে 'মনৰ ঢৌ' সম্পূৰ্ণ এখন নিখুঁত গ্ৰন্থ বুলি আমি কব নোৱাৰোঁ। কিন্তু এই খুঁত সমূহ স্বত্বেও 'মনৰ ঢৌ' এখন সাৰ্থক গ্ৰন্থ হৈছে বুলি আমি কব লাগিব।"

কোনো কোনো গল্পত হাস্যৰস সৃষ্টি কৰিবলৈ লেখিকাই চেষ্টা কৰিছে যদিও বিশেষ ফলপ্ৰসূ হোৱা নাই। বৰ্ণাশুদ্ধি আৰু ছপাৰ ভুলৰ পৰা গ্ৰন্থখনে হাতসাৰিব পৰা নাই।

৫। **ৰুণজুন নেপুৰ বাজে :** ১৯৭৭ চনত শ্ৰীতাৰক ৰাম ভট্টাচাৰ্য্যই প্ৰকাশ কৰিলে শ্ৰীমতী ভট্টাচাৰ্য্যৰ ১ ২৫ টকা মূল্যৰ শিশু নাটিকা সংকলন 'ৰুণজুন নেপুৰ বাজে'। এই সংকলনত বলিদান, ছন্দৰ জন্ম, বিহুকুঁৱৰী আৰু গৰখীয়া নামৰ চাৰিখন শিশু নাটিকা আছে। বলিদান নাটিকাৰ বিষয়বস্তু ভীমে বকাসুৰক বধ কৰা মহাভাৰতৰ কাহিনীটি। ছন্দৰ জন্ম এখন গীতি নৃত্য নাটিকা, য'ত লেখিকাই এহাল

ক্ৰৌঞ্চ পখীৰ এটিৰ মৃত্যু দেখি মহৰ্ষি বাল্মিকীৰ মুখৰ পৰা ওলোৱা শ্লোকটিয়েই পৃথিৱীৰ প্ৰথম ছন্দ বুলি প্ৰতিপন্ন কৰিব খুজিছে। বিহুকুঁৱৰী নাটকত ৰঙালি বিহুৰ আনন্দময় পৰিৱেশ বৰ্ণনা কৰা হৈছে। গৰখীয়া নাটকত সদায় পূজা পাটল কৰা দেউ এজনৰ গৰখীয়া লৰা চাংফুৱে কৃষ্ণও তাৰে নিচিনা গৰখীয়া বুলি জানি কৃষ্ণক বিচাৰি গৈ লগ পোৱাৰ কাহিনী বৰ্ণনা কৰা হৈছে। সংসাৰৰ জ্বালা যন্ত্ৰণাত অন্ধ দেউৱে কিন্তু কৃষ্ণক দেখা নাপালে।

লেখিকাই এই খন গ্ৰন্থৰ পাতনিত লেখিছে—"মইনা পাৰিজাতৰ শিশু সকলে কৰিবলৈ নাটকৰ অভাব দেখিয়েই এই নাটক কেইখন লিখা হ'ল। মইনাহঁতে যেতিয়া অভিনয় কৰিবলৈ গৈ ভাওৰ অভাবত ঘৰলৈ আহি কন্দনা মুৱা হয়হি তেতিয়া সকলো মাকৰে মনত উদয় হয় যে সকলো মইনাই কৰিব পৰা নাটক এখন উলিয়াব নোৱাৰি নে?" এই শিশু নাটক কেইখনে নিশ্চয় অসমীয়া সাহিত্যৰ সেই অভাব কিছু পৰিমাণে হলেও পূৰাইছে। কাৰণ এবাৰ নগাঁৱৰ সোনালী মইনা মেলৰ ৪০টি শিশুৱে নগাঁও নাট্য মন্দিৰত বিহুকুঁৱৰী নাটক খন মঞ্চস্থ কৰিছিল। ছন্দৰ জন্ম নৃত্য নাটিকা খনৰো দুবাৰ মঞ্চাভিনয় হৈ গৈছে। শিশুৰ মানসিক বিকাশৰ বাবে অভিনয় কলাৰ যথেষ্ট প্ৰযোজন আছে। এই প্ৰয়োজনীয়তালৈ লক্ষ্য ৰাখিয়েই শ্ৰীমতী ভট্টাচাৰ্য্যই এই নাটক কেইখন লিখি উলিয়াইছিল। বিহুকুঁৱৰী আৰু গৰখীয়া নাটকত তেখেতৰ মৌলিক চিন্তাৰ আভাস পোৱা যায়। নাটক কেইখন অতিমাত্ৰাই উচ্চ পৰ্য্যায়ৰ নহলেও অসমীয়া সাহিত্যৰ শিশু সাহিত্যৰ দিশত যি অভাব সেই অভাৱ পূৰণ কৰিবলৈ লেখিকাই নিষ্ঠা সহকাৰে যত্ন কৰিছে। তাৰ বাবে লেখিকা ধন্যবাদাৰ্হ।

৬। **বন্ধু :** সৎ সাহিত্য প্ৰচাৰ সমিতিৰ হৈ শ্ৰীদীপক ৰাম ভট্টাচাৰ্য্যই ১৯৭৮ চনৰ মে মাহত প্ৰকাশ কৰিলে শ্ৰীমতী সৌজন্যময়ী ভট্টাচাৰ্য্যৰ ৩.০০ টকা মূল্যৰ ৩৩ পৃষ্ঠীয়া 'বন্ধু' নামৰ শিশু উপন্যাস। অসমীয়া সাহিত্যত শিশু উপন্যাসৰ যথেষ্ট অভাব। শ্ৰীমতী ভট্টাচাৰ্য্যৰ

এই শিশু উপন্যাসে অসমীয়া সাহিত্যৰ সেই অভাৱ কিছু পৰিমাণে হলেও পূৰণ কৰিছে। এই উপন্যাসত 'গ্লক' নামৰ সম্পূর্ণ চাহাবী পৰিবেশত ডাঙৰ হোবা পুলিচ চাহাবৰ কিশোৰ পুত্ৰৰ লগত দিন হাজিৰা কৰা এজন লোকৰ ৰাজু নামৰ নাতিয়েকৰ বন্ধুত্বৰ কথা বর্ণনা কৰা হৈছে। লগতে তেওঁলোকে খোজ কাঢ়ি ভ্ৰমণ কৰা কাহিনী এটিও ইযাত আছে। গ্লক আৰু ৰাজু গৰমৰ বন্ধত খোজ কাঢি গ্লকৰ মোমাযেকৰ পামৰ ঘৰলৈ গৈছিল। শিশুৰ নৈতিক চৰিত্ৰ গঠনৰ উদ্দেশ্য আগত ৰাখি লেখিকাই তেওঁলোকে বাটত লগ পোবা কিছুমান মানুহৰ কাহিনী ইযাত বর্ণনা কৰিছে। প্ৰথমতে তেওঁ লাকে পুলিচৰ ভয়ত হাবিৰ মাজৰ ঘৰ এটাত লুকাই থকা চোৰ এজন পালে। চোৰটোৱে কিয় চুৰ কৰে বুলি সোধাত উত্তৰ দিছিল এই দৰে—"তোমালোকৰ যি দৰে ভোক লাগে, মোৰো লাগে। পিচে সৰুতে পঢাশুনা নকৰিলোঁ। নহয়, ভাল বুদ্ধি কৰ পৰা হব ?

ৰাতি আন্ধাৰত গৈ চুৰ কৰোঁগৈ। এয়ে পঢাশুনা নকৰাৰ ফল।" ইযাৰ পাচত তেওঁলোকে এজন থৰি লুৰি ফুৰা বুঢা পালে। বুঢাজনক গ্লক সুধিলে "তুমি এই বুঢা বযসলৈকে থৰি লুৰি ফুৰিছাহি কিয ? বুঢাই উত্তৰ দিলে—"ডেকা কালত ফটফটাই ফুৰোঁতেই গ'ল। ধন নঘটিলোঁ, বুঢা কালত খাম কি ? এতিয়া খাবৰ কাৰণে বুঢা কালত থৰি লুৰি ফুৰিছোঁহি।" ইয়াৰ পাচত আন এজন বুঢা পালে, যি জনে চিলঠত ক-খ লিখি আছিল। বুঢা বয়সত কিয় আখৰ লিখিছে বুলি সোধাত বুঢাই উত্তৰ দিলে—"তোমালোকৰ নিচিনা বয়সত নপঢিলোঁ। মাথোন ফুৰিলো, খেলিলোঁ আখৰ চিনা নহলেই। এতিযা আই বোপাই নাই যদিও আদেশটো আছেই।" ইযাৰ পাচত লগ পালে ধন ঘটিবলৈ এৰাবাৰীত আম বোটলা মনথুক আৰু জিলাত 'টকিচ' চাই অহা মলৌক। তাৰ পাচত তেওঁলোক মামাকৰ পামৰ ঘৰ পালেগৈ। আগতে যদিও গ্লকৰ দেউতাকে গ্লকৰ লগত ৰাজুৰ গঢ়ি উঠা বন্ধুত্বক ভাল চকুৰে চোৱা নাছিল, তথাপিও তেওঁ যেতিয়া ৰোগ শয্যাত পৰি আছিল

তেতিয়া ৰাজুৱে কৰা পৰিচৰ্য্যাত সন্তুষ্ট হ'ল, কাৰণ ৰাজু আছিল "শান্ত, কৰ্মী আৰু সত্যবাদী" আৰু সেয়ে গ্ৰকক ক'লে—গ্ৰক এই ৰাজুৰ লগ নেৰিবি, ৰাজু ধনৰ দুখীয়া হলেও মনৰ দুখীয়া নহয়।"

এয়ে বন্ধু উপন্যাসৰ কাহিনী। শিশু সকলে অতি সহজে বুজিব পৰাকৈ কাহিনীটি আগবঢ়াই লৈ যোৱা হৈছে। লগতে সৰুতে পঢ়াশুনা নকৰাৰ বেয়া ফল শিশু সকলক বুজাবলৈ যত্ন কৰা হৈছে। কিতাপ খনত বৰ্ণাশুদ্ধি বা ছপাৰ ভুল চকুত পৰা নাই। বন্ধু উপন্যাস নিঃসন্দেহে অসমীয়া শিশু সাহিত্যলৈ শ্ৰীমতী ভট্টাচাৰ্য্যৰ এক উৎকৃষ্ট বৰঙণি।

দৈনিক জনমভূমি কাকতে [চন বা তাৰিখ পোৱা নগ'ল] বন্ধু উপন্যাস সমালোচনা কৰি লিখিছে—"ৰাজুৰ চৰিত্ৰ কি দৰে আকৰ্ষণীয় আৰু আদৰ্শনীয আছিল সেই কথাৰে 'বন্ধুৰ' মূল কথাবস্তুভাগৰ গাম্ভীৰ্য আনিব খোজা হৈছে। এনে আদৰ্শৰ অনুকূলে বন্ধু দুজনে ভ্ৰমণ কৰি লগ পোৱা আচৰিত ধৰণৰ কেইজনমান লোকৰ আচৰণতো উপদেশ মূলক বিষয় উত্থাপন কৰা হৈছে। এই বিলাকৰ কিছু সত্য-সাদৃশ্য নাথাকিলেও অদ্ভুত নহয় বাবে কথাবস্তুৰ লগত খাপ খাইছে আৰু উপন্যাস সুখ-পাঠ্য হৈছে।"

৭। **প্ৰতিদান:** শ্ৰীমতী সৌজন্যময়ী ভট্টাচাৰ্য্যৰ 'প্ৰতিদান' শেহতীয়া সামাজিক উপন্যাস। নগাঁৱৰ 'কৃষি ৰূপক এণ্টাৰপ্ৰাইজৰ' স্বত্বাধিকাৰী শ্ৰীবলেন শৰ্মাই প্ৰকাশ কৰিছে। এই উপন্যাসৰ কাহিনী এনে ধৰণৰ—মদন মাষ্টৰৰ জীয়েক সুনন্দাক জগত মৌজাদাৰৰ পুতেক যতীনে বিয়া কৰাইছিল। কিন্তু বিয়া হৈ যোৱা দুবছৰ পৰ্য্যন্ত কোনো সন্তান নোহোৱাত সন্তানহীনা বুলি সুনন্দাক মিছা অপবাদ দি যতীনে দ্বিতীয় বিবাহ কৰালে। সুনন্দাই এই কথা সহ্য কৰিব নোৱাৰি দেউতাকৰ ঘৰলৈ মনে মনে গুচি গ'ল। সেই সময়ত সুনন্দা সন্তান-সম্ভৱা আছিল আৰু ছ'মাহৰ পিচত দেউতাকৰ ঘৰত এটি পুত্ৰ সন্তান জন্ম হ'ল। সুনন্দাই এখন বয়ন বিদ্যালয় স্থাপন কৰি সুখ্যাতি অৰ্জন কৰিলে। পুত্ৰ সুন্দৰ বৰবৰাই

প্ৰাইমাৰী পৰীক্ষাত সুখ্যাতিৰে উত্তীৰ্ণ হৈ মেডেল লাভ কৰিলে। সেই বাতৰি বাতৰিকাকতত প্ৰকাশ হোৱাত মৌজাদাৰ মৌজাদাৰণীয়ে সুন্দৰক তেওঁ লোকৰ নাতি বুলি চিনি পালে। বংশত আন কোনো পুত্ৰ সন্তান নথকাত মৌজাদাৰ মৌজাদাৰণীয়ে একমাত্ৰ নাতিক চাবলৈ মদন মাষ্টৰৰ ঘৰ ওলাল গৈ। কিন্তু সেই দিনাই মটৰ দুৰ্ঘটনত সুনন্দাৰ মৃত্যু হ'ল। সুনন্দাৰ মৃত্যুৱে যতীনৰ মনত যি অনুশোচনাৰ সৃষ্টি কৰিছিল, তাৰ প্ৰতিদান হিচাপে পালে পুত্ৰ সুন্দৰক। এয়ে উপন্যাসৰ থুল মূল কাহিনী।

উপন্যাস খনত দুটা পৰিয়ালৰ মাজৰ ভুল বুজা-বুজিৰ বৰ্ণনা আছে। তদুপৰি পাৰিবাৰিক সমতা নাথাকিলে পাৰিবাৰিক শান্তি যে ৰক্ষা কৰিব নোৱাৰি সেই কথা উপন্যাস খনে প্ৰতীয়মান কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছে। ভাৰতীয় সমাজত এতিয়াও কন্যা সন্তানতকৈ পুত্ৰ সন্তান যে বেচি আদৰৰ সেই কথা লেখিকাই প্ৰমাণ কৰিবলৈ বিচাৰিছে মৌজদাৰ মৌজদাৰণীয়ে সুন্দৰক আদৰি লোৱাৰ ঘটনাৰ মাজেদি। আমাৰ সমাজত বোৱাৰীৰ ওপৰত চলা নিৰ্য্যাতনৰ এটি মৰ্ম্মস্পৰ্শী বৰ্ণনাও লেখিকাই দিবলৈ যত্ন কৰিছে। তদুপৰি সমাজৰ অন্ধবিশ্বাস, ঘৰ ভঙা লোকৰ চল-চাতুৰি আদিও উদঙাই দেখুৱাবলৈ চেষ্টা কৰা হৈছে। সুনন্দাৰ চৰিত্ৰটি সহনশীলতা আৰু আদৰ্শৰ প্ৰতিমূৰ্ত্তি হিচাপে অঙ্কণ কৰা হৈছে। অতিমাত্ৰাই উচ্চ পৰ্য্যায়ৰ নহলেও 'প্ৰতিদান' শ্ৰীমতী ভট্টাচাৰ্য্যৰ এক সাৰ্থক সৃষ্টি।

৮। **হিমাচল নীৰৱে কঁপেঃ** আগতেই উল্লেখ কৰা হৈছে 'নৱজ্যোতি' নামৰ আলোচনীত শ্ৰীমতী সৌজন্যময়ী ভট্টাচাৰ্য্যৰ চীনা আক্ৰমণৰ পটভূমিত লিখা "হিমাচল নিৰৱে কঁপে" নামৰ এখন সম্পূৰ্ণ উপন্যাস প্ৰকাশ হৈছিল। ইয়াত আলোক নামৰ সৈন্য বিভাগত চাকৰি কৰা এজন ডেকাই নৱ বিবাহিতা পত্নী জেউতিক ঘৰত থৈ যুদ্ধলৈ গৈছিল। জেউতিয়েও নাৰ্চৰ প্ৰশিক্ষণ লৈ সমুখ যুদ্ধৰ শিবিৰলৈ আহত সৈনিক সকলক শুশ্ৰূষা কৰিবলৈ জীপত

গৈ আছিল। কিন্তু জীপ অৰুণাচলৰ পাহাৰ শিখৰত থকা শিবিৰলৈ আগবাঢ়ি যাওঁতে জেউতি চিটিকি পাহাৰৰ তলত পৰিল আৰু নাটকীয় ভাবে জেউতিৰ মৃত দেহটো পালে আলোকে। যি আলোক যুদ্ধত আহত পৰ্য্যন্ত হোবা নাছিল, সেই আলোকে জেউতিৰ মৃত দেহটো সাবতি মৃত্যু বৰণ কৰিলে।

এই উপন্যাসত লেখিকাৰ আবেগৰ আতিশয্য চৰম সীমা পাইছে আৰু সেয়ে বাস্তবৰ পৰা কিছু আতৰি যোবা যেন লাগিছে। লেখিকাৰ অন্তৰত থকা দেশ প্ৰেমৰ আবেগে হয়তো লেখিকাক বাস্তবৰ পৰা ফালৰি কাটিবলৈ বাধ্য কৰিছে। মুঠতে উপন্যাস খন অতি-নাটকীয় দোষৰ পৰা মুক্ত হব পৰা নাই।

কবি শ্ৰীমতী সৌজন্যময়ী ভট্টাচাৰ্য্য ঃ গল্প, উপন্যাস বা প্ৰবন্ধ লেখিকা হলেও শ্ৰীমতী সৌজন্যময়ী ভট্টাচাৰ্য্য এগৰাকী কবিও। গল্প উপন্যাস সমূহত কঠোৰ বাস্তবৰ সংঘাত সমূহ যি নিষ্ঠাৰে তেখেতে প্ৰকাশ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছে, সেই একে নিষ্ঠাৰেই ব্যক্তিগত মানসিক দুখ আনন্দ অভিজ্ঞতা সমূহ কবিতাৰ কোমল ভাষাৰে প্ৰকাশ কৰিবলৈ যত্ন কৰিছে। নগাঁবৰ স্থানীয় সাপ্তাহিক কাকত 'গণতন্ত্ৰ'ৰ মহিলা বিভাগত তেখেতৰ কবিতা প্ৰকাশ হোবা পৰিলক্ষিত হয। আগতেই উল্লেখ কৰা হৈছে 'খেতিয়কৰ জীৱন', 'ছন্দৰ জন্ম' তেখেতৰ গীতি নাটিকা। এই নাটিকা দুখনৰ গীত সমূহত তেখেতৰ কাব্য প্ৰতিভাৰ বিকাশ ঘটিছে। তদুপৰি ১০ বছৰ বয়সত লিখা 'এটি কবিতা' [নগাঁও ছোৱালী মহাবিদ্যালয় আলোচনী—১৯৮৫ ৮৬ চন] নামৰ দৈধ্য শাৰীৰ কবিতাটিত কিশোৰী মনৰ উচ্ছলতা প্ৰকাশ পাইছে। এই কবিতাত কিশোৰী কবিয়ে শিলে শিলে খলকনি তুলি বৈ যোৱা জুৰি টিক পাপেৰে পঙ্কিল ভৈয়ামলৈ মৰম বিচাৰি যায় নেকি বুলি সুধিছে। 'বন্দীশাল' নামৰ

এটি কবিতাত কবিয়ে নিজকে পৃথিৱীৰ বন্দীশালত বন্দিনী বুলি কল্পনা কৰিছে—

"বন্দিনী মই !
বিশ্ব কাৰাগাৰৰ বন্দিনী মই
কি দোষত ? কি অপৰাধত, নপৰে মনত ।
মাথো জানো বন্দিনী মই ॥"

মুক্তি বিচাৰি ব্যৰ্থ হোৱা কবিয়ে বন্দীশালৰ গৰাকী ঈশ্বৰক সদৌ শেষত এই বুলি প্ৰশ্ন কৰিছে—

"মোৰ অপৰাধ কি প্ৰভু ইমান বেছি
খুলি যে নিদিযা দুৱাৰ, ধৰিছা হেচি ?

হয়তো সাংসাৰিক বান্ধোনে কবিৰ স্বাধীনতা ক্ষুণ্ণ কৰিছে আৰু সেয়ে নিজকে বন্দিনী বুলি কবি চেতনাত অনুভূত হৈছে । কাৰণ যিমানেই প্ৰগতিশীলা নহওক আমাৰ সমাজত নাৰীয়ে কেতিয়াও পুৰুষৰ দৰে সাংসাৰিক বান্ধোনৰ পৰা মুক্ত হৈ নিজৰ প্ৰতিভা বিকাশ কৰিব নোৱাৰে । সেয়ে তেখেতে অনুভৱ কৰিছে । "উস্ কিয় মোৰ শিকলিৰে বান্ধিলা ভৱি ?"

প্ৰতীক ধৰ্মীতাৰ আশ্ৰয় লোৱা 'বন্দীশাল' কবিতা শ্ৰীমতী ভট্টাচাৰ্য্যৰ কাব্য প্ৰতিভাৰ উৎকৃষ্ট নিদৰ্শন ।

১৯৮৫ চনত বোকাখাতৰ শ্ৰীপ্ৰফুল্ল শৰ্মাৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত আৰু শ্ৰীথানেশ্বৰ হাজৰিকাৰ দ্বাৰা সম্পাদিত 'অসমীয়া নাৰী কবি কণ্ঠ' নামৰ গ্ৰন্থত প্ৰকাশিত 'ধন্য জীবন' শ্ৰীমতী ভট্টাচাৰ্য্যৰ আন এটি উৎকৃষ্ট কবিতা । এই কবিতাটিত কবিয়ে প্ৰকাশ কৰিছে কবি আকাশৰ উজ্জ্বল তৰা, বিলৰ মনোমোহা পদুম বা সুগন্ধি বকুল নহয় । ধৰা শীতলোৱা মলয়া বায়ু বা ওখ পাহাৰৰ পৰা বৈ অহা নিজৰাও নহয় । ফুলনিৰ মাজৰ আবৰ্জনা স্বৰূপ এডাল খেৰ হে— যি ডাল খেৰ চিঙি আনি মালীয়ে হালি পৰা ফুল গছ জোপা পোণ কৈ বান্ধি ৰাখে । সৌন্দৰ্য্যহীন খেৰ ডালে ফুল গছ জোপাৰ সৌন্দৰ্য্য বিকশিত হোৱাত সহায় কৰি নিজেই ধন্য মানিছে—

"হলি পৰা ফুল জোপা বাদ্ধিলে মালীয়ে
খেৰ ডাল হাতেৰে তুলি
ধন্য জীৱন বুলি ভাবে খেৰ ডালে
ডাঙি ধৰে মাথো ফুল কলি।"

এই কবিতাটিত কবিয়ে নিজকে অতি ক্ষুদ্ৰ বুলি প্ৰতিপন্ন কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছে। ⁄চন্দ্ৰধৰ বৰুৱাই তেখেতৰ 'ধূলিকণা মই' নামৰ কবিতাত যি দৰে নিজকে পৃথিৱীৰ এটি ধূলি কণাৰ লগত তুলনা কৰিছে, সেইদৰে শ্ৰীমতী ভট্টাচাৰ্য্যইও নিজকে এডাল সাধাৰণ খেৰৰ লগত তুলনা কৰিছে। এই তুচ্ছতাৰ মাজেদি কবিৰ ব্যক্তি-সত্বাৰ মহানতা প্ৰকাশ পাইছে। কাৰণ 'সৰু যদি হব পাৰ, ডাঙৰ হবি তই' (গীতিকাৰ শ্ৰীঅমিত চৰকাৰ)। "ধন্য জীৱন কবিতাটি নিঃসন্দেহে শ্ৰীমতী ভট্টাচাৰ্য্যৰ অসমীয়া কাব্য জগতলৈ এক আপুৰুগীয়া অবদান।

১৯৭৮ চনত নগাঁৱত অনুষ্ঠিত হোৱা সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতিৰ চতুৰ্থ বাৰ্ষিক অধিবেশনত প্ৰকাশ কৰা স্মৃতি গ্ৰন্থখনিত শ্ৰীমতী ভট্টাচাৰ্য্যৰ আন এটি কবিতা প্ৰকাশ হৈছে— 'এটি জিলিকণি'। এই কবিতাটিত কবিয়ে ক্ষুদ্ৰ হলেও যে মহান হব পাৰি সেই কথা ফুটাই তুলিবলৈ চেষ্টা কৰিছে। হাবিৰ কাষৰ গৰ্ত খোজত জমা হোৱা জলৰাশীয়ে আকাশক বৰ লুইতক দিয়াৰ দৰে অকণি পোহৰ দিবলৈ মিনতি জনাইছিল। কিন্তু ক্ষুদ্ৰ জল-ৰাশিৰ মিনতি তৰাৰ পোহৰেৰে উদ্ভাসিত হোৱা আকাশে নুশুনিলে। কিন্তু, ধ্ৰুবতৰাই সেই জলৰাশিক পোহৰাই তুলিলে আৰু তাৰে সেই চিক্‌মিকনি দেখি আকাশে তৰা এটি পৃথিৱীত খহি পৰিল বুলি ভাবিলে। এই কবিতাটিত অন্তৰ্নিহিত হৈ থকা দৰ্শন তাৎপৰ্য্যপূৰ্ণ। মাত্ৰ দুশাৰী কথাৰে কবিয়ে এক গভীৰ দাৰ্শনিকতত্ব প্ৰকাশ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছে—

"ক্ষুদ্ৰ হলেই হেলা কৰাটো বীৰত্ব নহয় চিন
এবাৰ মাতৰ নহওঁ দুখীয়া নকৰো কাকো ঘিণ।"

ধ্ৰুৱতৰাৰ পোহৰেৰে উদ্ভাসিত হোৱা গৰুৰ খোজৰ পানী পঞ্চমীৰ জোন যেন হোৱাৰ দৰে ("হাবি তলীয়া গৰুৰ খোজটি পঞ্চমীৰ জোন হল") প্ৰতিভা বিকাশৰ সুযোগ সুবিধা লাভ কৰিলে সামান্য বুলি ভবা মানুহো মহৎ লোকত পৰিণত হব পাৰে। কবি কেৱল স্ৰষ্টা নহয় দ্ৰষ্টাও। এই কবিতাটিত কবিৰ গভীৰ অন্তৰ্দৃষ্টিয়ে কবি মানসৰ মহানতা প্ৰকাশ কৰিছে।

ওপৰৰ আলোচনাৰ পৰা দেখা গ'ল শ্ৰীমতী সৌজন্যময়ী ভট্টাচাৰ্য্যৰ সাহিত্য কৰ্ম সমূহ অসমীয়া সাহিত্য ভৰালৰ আপুৰুগীয়া সম্পদ। প্ৰবীণা লেখিকা সকলৰ ভিতৰত শ্ৰীমতী ভট্টাচাৰ্য্য এগৰাকী আগশাৰীৰ লেখিকা। সদৌ শেষত লব্ধ প্ৰতিষ্ঠ সাহিত্যিক সাহিত্য সভাৰ প্ৰাক্তন সভাপতি শ্ৰদ্ধেয় বীৰেন বৰকটকী ডাঙৰীয়াৰ আষাৰ চেৰেক কথাৰে এই প্ৰবন্ধৰ মোখনি মাৰিব খুজিছোঁ— "শ্ৰীমতী সৌজন্যময়ী ভট্টাচাৰ্য্য অসমীয়া সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰত এটি চিনাকি নাম। নিচেই সৰুকালৰে পৰা নিজৰ লেখনীৰ মাধ্যমেৰে সৃষ্টি প্ৰতিভাৰ পৰিচয় দি অহা শ্ৰীমতী ভট্টাচাৰ্য্য এগৰাকী প্ৰবীণ লেখিকা। সাহিত্য, সংস্কৃতি, সামাজিক কামত মনে প্ৰাণে লাগি থকা, এই গৰাকী লেখিকাৰ আয়ুস বেলি লহিয়ালেও কলম থমকি ৰোৱা নাই। সেয়েহে 'বেলিয়ে আঁটে মানে কাঁচিয়ে কাটে মানে' এই বচনকে সাৰোগত কৰি শ্ৰীমতী ভট্টাচাৰ্য্যই কেইবাখনো নাটক, গল্প, উপন্যাস আৰু ভালে খিনি প্ৰবন্ধ পাতি লেখিলে। শিশুৰ কাৰণে উপযোগী পুথিও তেখেতৰ ৰচনাৰ ভিতৰুৱা। সমাজৰ প্ৰতি দায়বদ্ধ এই গৰাকী লেখিকাৰ লেখনীৰ মাজেদি প্ৰকাশ পায় এটি সমাজ সচেতন মন, যি মনে বিচাৰি পায় সমাজক সূক্ষ্মভাৱে চাই, তাৰ মঙ্গল কামনা কৰি অনাবিল আনন্দ।" [প্ৰতিদান : আমাৰ একেষাৰ]

—হিমাদ্ৰি দেৱী

কমলিনী বৰবৰা

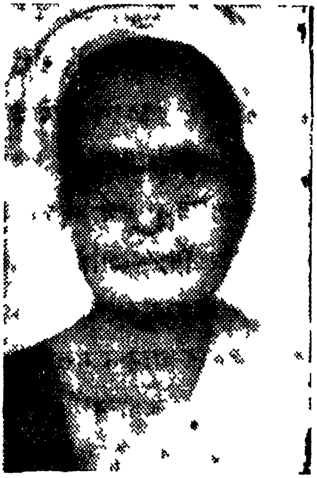

সূৰুযৰ ৰাঙলি ওঠৰ পৰশত ৰাতিপুৱা বিলৰ পদুম ফুলে, ফুলি সৌৰভ বিলায় আৰু লাহে লাহে নিশাৰ আন্ধাৰত জয় পৰি যায়। তেনেকৈয়ে বসন্তৰ মাদকতা, যৌৱনৰ উন্মাদনা মানুহৰ জীৱনলৈ আহে খন্তেক পিছত আঁতৰি যায়। কিন্তু এনেকুৱা কিছুমান মন আছে যিবোৰ চিৰ নতুন, চিৰ যৌবনা। সময়ে গৰকিব নোৱাৰা তেনে এটা মনৰ গৰাকী শ্ৰীমতী কমলিনী বৰবৰা—যাৰ কলমত ৰামধেনুৰ যুগৰ পৰা আজিলৈকে যোৱা ডেৰকুৰি বছৰ প্ৰেম আৰু যৌবন কল্পনাৰ কোমল পৰশত সমানে সজীৱ হৈ আছে। পঁচিশ বছৰীয়া মনটোৰ অনুভূতিবোৰ ধৰি ৰাখিব পৰা, বিহু আহিলেই কমোৱা তুলাৰ দৰে উৰিব খোজা মনটোৰে বিহু সুৰীয়া কবিতা লিখি সমযক বন্দীকৰা কমলিনী বৰবৰা এগৰাকী সৃষ্টিশীল লিখিকা। সৃষ্টিয়েই শিল্পীৰ আনন্দ। শিল্পৰ মূল্যায়ণ সময়ে কৰিব। স্ৰষ্টাৰ তাৰ প্ৰতি ভ্ৰূক্ষেপ নাথাকে। কমলিনী বৰবৰাও তেনে এগৰাকী শিল্পী, অসমীয়া সাহিত্যৰ এগৰাকী একানপতীয়া সাধক।

পঁচিশ ডিচেম্বৰ। মানব ইতিহাসৰ এটি স্মৰণীয় দিন। তেনে এটি দিনতেই ১৯২৪ চনত পঞ্চতীৰ্থই পবিত্ৰ কৰা গুৱাহাটী চহৰত এটি ৰক্ষনশীল নৈষ্ঠিক ব্ৰাহ্মন পৰিয়ালত কমলিনী বৰবৰাৰ জন্ম হৈছিল। পিতৃ প্ৰধান সমাজ ব্যৱস্থাত তেতিয়াও এটি কন্যা সন্তান জন্ম হোৱাতকৈ এটি পুত্ৰ সন্তান জন্ম হোৱা হলে বেছি আদৰ পালে-

হেতেন। পিতৃ **৺লক্ষ্মীনাথ ফুকন** কিন্তু তাৰ ব্যতিক্রম। “দশ পুত্র সম কন্যা” বুলি উচ্চ আৰু বহল মনৰ পিতৃয়ে নৱজাত কন্যাক হিয়া উবুৰিয়াই আশীষ যাচিলে। চৌধ্যটি সন্তানৰ মাজত কমলিনী আছিল কনিষ্ঠা সন্তান। মাক **৺জয়ন্তী দেৱীৰ** মৰমৰ কোলাত কমলিনী ডাঙৰ হৈছিল। বিপ্লবী কবি, খ্যাত নামা শিল্পী নির্ভিক বক্তা মহেন্দ্রনাথ ডেকা ফুকনৰ সৰু ভনীয়েক আছিল কমলিনী বৰবৰা। ঘৰৰ সৰু হিচাপে সকলোৰে পৰা মৰমচেনেহ পাইছিল যদিও সমাজৰ অনুশাসন আওকান কৰিব পৰা নাছিল। সেইসময়ত স্ত্রীশিক্ষাৰ প্রতি সমাজৰ দৃষ্টিভঙ্গী অনুকূল নাছিল। তদুপৰি বাল্য বিবাহ প্রথা ব্রাহ্মণ পৰিয়াল বোৰৰ মাজত প্রচলিত আছিল। সেয়ে মাক দেউতাকৰ আদেশ মানি ষষ্ঠ মান শ্রেণীতে স্কুলীয়া শিক্ষা আধৰুৱাকৈ এৰি থৈ যোৰহাটৰ শ্রীযুত নগেন বৰবৰাদেৱৰ সৈতে বিবাহ পাশত আবদ্ধ হয়। নামনিৰ জীয়ৰী আহোম ৰাজ্যৰ শেষ ৰাজধানী যোৰহাটৰ বোৱাৰী হৈ উজনিলৈ আহে। ঘৰ সংসাৰৰ কথা ভালকৈ বুজি নৌ পাওতেই গৃহস্থালিৰ গধুৰ ষুৰ পাতি লয়। তেখেত সকলৰ সুখৰ সংসাৰখন তিনিটি দেৱশিশু হেন সন্তানৰ কলকাকলিৰে মুখৰিত হয়।

তিনিটি সন্তানৰ মাতৃ হৈ ঘৰ সংসাৰৰ জঞ্জালৰ মাজত সোমাইও কমলিনী বৰবৰাৰ শিক্ষাৰ প্রতি থকা হেপাহ অকনো কমা নাছিল। মানুহৰ জীৱনত কেতিয়াবা কিছুমান সৰু সৰু ঘটনাই বিশেষ প্রভাৱ পেলায। তেনেকুৱা এটা সৰু ঘটনা। তেতিয়া ১৯৪৫ চন। কমলিনা বৰবৰা তেতিয়া স্বামীৰে সৈতে চাহবাগিছাত থাকে। চাহবাগিছাৰ অকলশৰীয়া জীৱনে আমুবালে তেখেতে মাজে মাজে যোৰহাটৰ শহুৰেকৰ ঘৰত থাকেহি। তেনেকুৱা সময়তে এবাৰ এঘৰ আত্মীয়ৰ ঘৰলৈ ফুৰিবলৈ যাওঁতে গৃহস্থই তেখেতৰ হাতত এখন ইংৰাজী বাতৰিৰ কাকত তুলি দিলে। কাকত খনৰ নাম আছিল “লিবাৰ্টি” অৰ্থাৎ স্বাধীনতা। কাকতখন পঢ়িব নোৱাৰি তেখেতে নিজেই বৰ দুঃখ পালে। সেইসময়ত তাতে তেতিয়াৰ জগন্নাথ

বৰুৱা মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যক্ষ ৺তুলসী নাৰায়ণ শৰ্ম্মাদেৱ উপস্থিত আছিল। কথাটো তেখেতে মন কৰি আছিল। সেয়ে স্বভাৱতে শিক্ষাব্ৰতী শৰ্ম্মাদেৱে পিছত কমলিনী বৰবৰাক সুধিলে: "তুমি বাৰু আকৌ পঢ়িবানে? তুমি যদি মন কৰা মই যি পাৰো তোমাক সহায় কৰি দিম।" শিকাৰ হেপাহ থকা শ্ৰীযুতা বৰবৰাই সেই আশ্বাসত প্ৰেৰনা বিচাৰি পালে। সেইদিনাৰ "লিবাৰ্টি" কাকতখনে সচাঁকৈয়ে তেখেতৰ জীৱননৈ স্বাধীনতাৰ সোৱাদ কঢ়িয়াই আনিলে। শিক্ষাৰ পোহৰত তেখেতে জীবনৰ নতুন অৰ্থ বিচাৰি পালে।

"পঢ়া-শুনাৰ ক্ষেত্ৰত শ্ৰীযুতা বৰবৰাক তেখেতৰ বৰজনাক নকুল চন্দ্ৰ বৰবৰা দেৱেও যথেষ্ট সহায় কৰিছিল। ঘৰত বনবাৰী কৰা লৰা আছিল যদিও সন্তান প্ৰতিপালনৰ গধুৰ দায়িত্ব তেখেতে লবলগীয়া হৈছিলা মাতৃৰ দায়িত্ব লৈও স্বামীকে প্ৰমুখ্য কৰি পৰিয়ালৰ সকলোৰে সহায় সহযোগত আৰু আটাইৰে অনুপ্ৰেৰণাত ১৯৪৬ চনত তেখেতে কলিকতা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পৰা প্ৰবেশিকা পৰীক্ষা পাছ কৰে। তাৰ পিছত ক্ৰমান্বয়ে আই এ আৰু বি এ পাছ কৰে। ইটোৰ পাছত সিটো সফলতাই তেখেতৰ নিজৰ কৰ্ম্ম শক্তিৰ ওপৰত বিশ্বাস জন্মালে। তেখেতে এখন বহল কৰ্ম্মক্ষেত্ৰ বিচাৰিলে। ১৯৫৮ চনত তেখেতে ঘৰৰ জঞ্জাল মাৰিও বাহিৰৰ কৰ্ম্মক্ষেত্ৰ খনলৈ ওলাই আহিল। ১৯৫৮ চনৰ পৰা ১৯৬৫ চনলৈ তেখেতে গীতাৰ্থী বিদ্যালয়ৰ সহকাৰী শিক্ষয়িত্ৰী হিচাপে কাৰ্য্য নিৰ্ব্বাহ কৰে। ১৯৬ চনত গীতাৰ্থী বিদ্যালয়ত কেই গৰাকীমান শিক্ষয়িত্ৰীৰ সংখ্যা কমোৱাত তেখেতে ১৯৬৬ চনত মৰিয়নীৰ মহাদেৱ আগৰৱালা বিদ্যালয়ত সহকাৰী শিক্ষয়িত্ৰী হিচাপে কামত যোগ দিয়ে। তাতে সুদীৰ্ঘ ১৮ বছৰকাল শিক্ষকতা কৰি ১৯৮৩ চনত সেই বিদ্যালয়ৰ পৰাই অবসৰ গ্ৰহণ কৰে। গীতাৰ্থী বিদ্যালয়ত শিক্ষয়িত্ৰী হৈ থাকোতেই তেখেতে স্নাতকোত্তৰ প্ৰশিক্ষণ মহাবিদ্যালয়ৰ পৰা "ডিপ্লোমা অব টিচিং" পাঠ্যক্ৰম সফলতাৰে গ্ৰহণ কৰে।

সাহিত্য ৰচনা

নতুন কিবা এটা সৃষ্টি কৰাৰ হেপাহ কমলিনী বৰবৰাৰ মনত সৰুৰে পৰাই আছিল। দীৰ্ঘদিনৰ বিৰতিৰ পিছত পঢ়িবলৈ লৈ সফলতা লাভ কৰি তেখেতৰ মনৰ প্ৰত্যয় বাঢ়িল। তেখেতে হাতত কলম তুলি ললে। লিখিকা হিচাপে তেখেতৰ প্ৰথম সৃষ্টি "মহামানবৰ মহাপ্ৰযান" নামৰ কবিতাটি জাতিৰ পিতা মহাত্মা গান্ধীৰ মৃত্যুত সমগ্ৰ দেশবাসীৰ লগতে তেখেতেও অশ্ৰু-অঞ্জলি যাচি কবিতাটি লিখি প্ৰচাৰ কৰিলে। ইয়াৰ পাছত ১৯৫০ চনত যোৰহাটৰ পৰা প্ৰকাশিত জনমভূমি কাকতত তেখেতৰ দুটা কৱিতা "মহাপ্ৰলয়" আৰু "হতাশ" প্ৰকাশ পায়। নলিখকৰ ৰচনা প্ৰকাশ হলে সৃষ্টিৰ নতুন প্ৰেৰণা পায়। কমলিনী বৰবৰাইও প্ৰেৰণা আৰু আত্মবিশ্বাস লাভ কৰিলে। সাহিত্য সাধনাৰ আন এক মাধ্যম চুটি গল্প ৰচনাত তেখেতে হাত দিলে। তেখেতৰ প্ৰথম চুটি গল্প "টিনপাত" ১৯৫২ চনত ৰামধেনুত প্ৰকাশ পায়। তেতিয়া ৰামধেনুৰ সম্পাদক আছিল জ্ঞান পীঠ বটা বিজয়ী অসম সাহিত্য সভাৰ প্ৰাক্তন সভাপতি শ্ৰীযুত বীৰেন্দ্ৰকুমাৰ ভট্টাচাৰ্য্য। অসমীয়া সাহিত্যৰ ভালেকেইজন গল্পকাৰ ৰামধেনুৰ বুকুত জন্মহৈছিল। কমলিনী বৰবৰাও তাৰে এগৰাকী। তেখেতৰ "মৃত্যু" আৰু "পূজাৰ চোলা" নামে আৰু দুটা গল্প তাৰ পিছত ৰামধেনুতে প্ৰকাশ হয়।

লাহে লাহে লিখাৰ প্ৰতি তেখেতৰ ধাউতি বাঢ়ে। তেখেতৰ নিজৰ ভাষাৰেই সাহিত্য সৃষ্টি সম্পৰ্কে তেখেতে কৈছে : "যেতিয়া বিভিন্ন আলোচনীলৈ মই গল্প, কৱিতা, প্ৰবন্ধ আদি পঠাওঁ আৰু আলোচনীৰ পাতত প্ৰকাশ হোৱা দেখো—সেইয়ে মোক লিখিবলৈ প্ৰেৰণা যোগায়। দুই চাৰিটা গল্প কৱিতা প্ৰকাশ হোৱাৰ বাবে মাননিও পাইছো। এনে মাননি মোৰ বাবে স্বৰ্ণ পদক-স্বৰূপ।" এটি সৰল মনৰ সহজ স্বীকাৰোক্তি।

প্ৰকাশিত সাহিত্য সম্ভাৰ :

“চিৰচেনেহী ভাষা জননীৰ” চৰণত শ্ৰীযুতা কমলিনী বৰবৰাৰ প্ৰথম প্ৰকাশিত অৰ্ঘ তেখেতৰ প্ৰথম উপন্যাস “সপোন আৰু জোনাক” (প্ৰথম প্ৰকাশ ১৯৬৯ চন)। উপন্যাসখনত এটা কষ্ট কল্পিত কাহিনী লিখিকাই সাবলীল ভাষাৰে ডাঙি ধৰিবলৈ প্ৰয়াস কৰিছে। পিতৃমাতৃহীন শিক্ষয়িত্ৰী অশ্ৰুকণা আৰু ভায়েক মণ্টুৰ জীৱনলৈ এদিন হঠাতে আহিল আদৰ্শবাদী ডেকা অভিযন্তা পৰিতোষ বৰুৱা। এটা বৰ্ষণমুখৰ আবেলিৰ হঠাৎ দেখাদেখি আৰু তাৰ পিছত অশ্ৰুকণা আৰু পৰিতোষৰ মধুৰ কল্পনা। এটা ৰোমাণ্টিক প্ৰেমৰ কাহিনী স্বাভাৱিক গতিত আগবাঢ়িল। মণ্টুৰ জ্বৰ। ডাক্তৰৰ ওচৰলৈ দৰৱ আনিবলৈ যাওঁতে পুনৰ অশ্ৰুৱে পৰিতোষক লগ পায়। মণ্টুৰ জ্বৰৰ খবৰ কৰিবলৈ এইবাৰ পৰিতোষ ঘৰ পালেহি। তাৰ পিছত অশ্ৰু আৰু পৰিতোষৰ সম্বন্ধ আৰু গাঢ় হৈ পৰে আৰু পৰিতোষে অশ্ৰুকণাক বিয়া কৰোৱাৰ সিদ্ধান্ত লয়।—চমুকৈ উপন্যাসখনৰ কাহিনী ভাগ এয়ে। মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীটোৰ প্ৰতি থকা লিখিকাৰ আন্তৰিক সমবেদনা কাহিনীটোৰ উপস্থাপনত ফুটি উঠিছে। মাজে মাজে লিখিকাৰ ভাষা কাব্যিক হৈ পৰিছে। উপন্যাসখনৰ বিষয়ে যশস্বী কথাশিল্পী চৈয়দ আব্দুল মালিকৰ লগতে সুৰ মিলাই কব পাৰি : “উপস্থাপিত কাহিনীটো জটিল নহয় যদিও লিখিকাই নিষ্ঠা আৰু আন্তৰিকতাৰে চৰিত্ৰৰ মনৰ মাজলৈ সোমাবৰ কাৰণে কৰা প্ৰযাস প্ৰশংসনীয় হৈছে। অসমীয়া উপন্যাস লিখিকাৰ সংখ্যা সীমাৰদ্ধ। শ্ৰীযুতা বৰবৰাৰ ঐকান্তিকতা; ই নতুন সৃষ্টিৰ কাৰণে প্ৰেৰণা যোগাব বুলি আশা কৰাৰ থল আছে।”

“অনাহুত বসন্ত” শ্ৰীযুতা কমলিনী বৰবৰাৰ দ্বিতীয়খনি প্ৰকাশিত উপন্যাস। (প্ৰথম প্ৰকাশ ১৯৭৩ চন) প্ৰথমখনি উপন্যাসত কৈ দ্বিতীয়খনি উপন্যাসত লিখিকাৰ চিন্তা আৰু প্ৰকাশভঙ্গী গভীৰতৰ

হোৱা দেখা যায়। ৰোমান্টিক প্ৰেমৰ পটভূমিৰ পৰা এইবাৰ লিখিকাই মানব সেবাৰ আদৰ্শ ফুটাই তুলিবলৈ কলম হাতত তুলি লৈছে। উপন্যাসৰ পাতনি মেলিছে এখন চৰকাৰী চিকিৎসালয়ত। মানৱ সেবাৰ আদৰ্শৰ দ্বাৰা অনুপ্ৰাণিত হৈ সাধাৰণ গাঁৱৰ জীয়ৰী পিতৃহাৰা বৰ্ণালীয়ে শুশ্ৰূষাকাৰিণীৰ পথ বাচি লয়। উপন্যাসৰ নায়িকা বৰ্ণালীৰ চৰিত্ৰৰ মাজেদি লিখিকাই আদৰ্শ, কৰ্ত্তব্যবোধ আৰু সামাজিক মূল্যবোধৰ দ্বন্দ্ব ফুটাই তুলিবলৈ চেষ্টা কৰি'ছে। বৰ্ণালীয়ে কাম কৰা চিকিৎসালয় খনলৈকে এদিন সম্ভ্ৰান্ত বংশৰ কিংশুক চৌধুৰীৰ একমাত্ৰ সন্তান অঙ্কুৰ চৌধুৰীক মানসিক ৰোগাক্ৰান্ত হোৱাত চিকিৎসাৰ বাবে আনে। তেওঁৰ চিকিৎসাৰ বিশেষ দায়িত্ব নিষ্ঠাবান শুশ্ৰূষাকাৰিণী বৰ্ণালীক দিয়া হয়। কিন্তু ৰোগী আৰোগ্যৰ পথলৈ অহা নেদেখি চিকিৎসকে ঘৰলৈ নিযাৰ পৰামৰ্শ দিয়ে। বিপত্নীক কিংশুক চৌধুৰী বিপদত পৰে—অসুস্থ অঙ্কুৰক ঘৰত প্ৰতিপাল কৰিব কোনে? উপায়ন্তৰ হৈ চৌধুৰীয়ে কিছুদিনৰ কাৰণে অঙ্কুৰক চোৱা চিতা কৰিবলৈ চিকিৎসালয় কৰ্ত্তৃপক্ষক এগৰাকী শুশ্ৰূষাকাৰিণী বিচাৰে আৰু কৰ্ত্তৃপক্ষই সেই কামৰ বাবে বৰ্ণালীকে উপযুক্ত বুলি বিবেচনা কৰি অনুৰোধ কৰে। কৰ্ত্তৃপক্ষৰ অনুৰোধ ৰক্ষা কৰি ছমাহ অপৰিসীম পৰিচৰ্য্যা কৰি বৰ্ণালীয়ে অঙ্কুৰক আৰোগ্য কৰি তোলে। কিন্তু কৰ্ত্তব্য সম্পাদন কৰি বৰ্ণালী চিকিৎসালয়লৈ উভতি আহিবলৈ ওলালত অঙ্কুৰে এৰি নিদিলে। ঘনিষ্ঠ সাহচৰ্য্যৰ স্বাভাৱিক পৰিণতি ৰূপে অঙ্কুৰ বৰ্ণালীৰ মৰমৰ মাযাজালৰ পৰা এৰাব নোৱাৰা হ'ল। উপন্যাসখনৰ কাহিনী ভাগ ইমানেই। উপন্যাসখনতে লেখিকাই অতি কষ্টেৰে ডাক্তৰ, নাৰ্ছ আৰু ৰোগীৰ মনৰ মাজলৈ সোমাই গৈ মানসিক অন্তৰ্দ্বন্দ্ব অতি সুন্দৰকৈ ফুটাই তুলিছে। বিশেষকৈ উপন্যাসৰ নায়িকা বৰ্ণালীৰ চৰিত্ৰৰ মাজেদি "To be or not to be"— এই সংঘাত নিখুঁতকৈ প্ৰকাশ কৰিছে। মানৱ সেৱাৰ মহতী আদৰ্শৰ দ্বাৰা পৰিচালিত বৰ্ণালীৰ বলিষ্ঠ চৰিত্ৰৰ চিত্ৰণত লেখিকা বহুপৰিমাণে সফল হৈছে।

শ্ৰীযুতা কমলিনী বৰবৰাৰ তৃতীয়খনি প্ৰকাশিত পুথি “পলাশৰ পাপৰি”। ওঠৰটা ছুটি গল্পৰ এই সংকলনটি প্ৰথম প্ৰকাশ হয় ১৯৮১ চনত গুৱাহাটীৰ বাণী প্ৰকাশৰ সৌজন্যত। সংকলনটিৰ কেবাটাও গল্প পূৰ্ব্বে আলোচনীৰ পাতত প্ৰকাশ পাইছিল। কিতাপ খনৰ পাতনিত কথাশিল্পী ড° লক্ষীনন্দন বৰাই শুভাশীষ যাচি এইদৰে কৈছে ঃ “শ্ৰীমতী বৰবৰাৰ চৰিত্ৰসমূহ ঘটনা পৰিচালিত নহয়, কষ্ট কল্পিত হে। গল্প সমূহত ক্ৰান্তিৰ আভাষ পোৱা নগলেও অজটিল জীৱনৰ বিৱৰণে পঢ়ৰৈক সন্তুষ্ট কৰিব পাৰে। আধুনিক ছুটি গল্পৰ কলাকৌশল তেখেতে আয়ত্বলৈ আনিব পৰা নাই। তথাপি অভিজ্ঞতা আৰু কোমল কল্পনাৰ স্বাক্ষৰ “পলাশৰ পাপৰিয়ে” এক প্ৰকাৰ পঠন যোগ্যতা দাবী কৰিব পাৰে।” কিতাপ খনত সন্নিবিষ্ট গল্প সমূহৰ পটভূমি অতি বিস্তৃত। চৰিত্ৰসমূহ নগৰ চহৰৰ মধ্যবিত্ত আৰু নিম্ন মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীৰ প্ৰতিনিধি। “ফুলমতী” আৰু “সৰল ৰেখা” নামৰ গল্প দুটা চাহবাগানৰ বনুৱাৰ জীৱনক লৈ ৰচিত হৈছে। চাহ বনুৱাৰ মুখৰ ভাষা আৰু পৰিবেশ সৃষ্টিয়ে গল্প দুটাক বেলেগ মৰ্য্যদা দিছে। চাহ বাগানৰ জীৱনৰ ওপৰত থকা লিখিকাৰ পোনপটীয়া অভিজ্ঞতাই গল্প দুটাক সজীৱ কৰি তুলিছে। সমাজৰ অৰ্থনৈতিক ভাবে দুৰ্ব্বলতৰ শ্ৰেণীটোৰ প্ৰতি থকা লেখিকাৰ অনুকম্পা কেইবাটাও গল্পৰ মাজেদি ফুটি উঠিছে। “দুখৰ নিশাৰ অৱসান”, “ছাব্বিশৰ পৰা ত্ৰিশলৈ”, “পূজাৰ চোলা”, “মাটিৰ চাকি” “মৃত্যু” আৰু “উকথা পঁজা”—প্ৰতিটো গল্পতে অভাৱে জৰ্জ্জৰিত কৰা কিছুমান কৰুণ চৰিত্ৰৰ বিননি শুনিবলৈ পোৱা যায়। দাম্পত্য প্ৰেমৰ পোৱা নোপোৱা শ্ৰীমতী বৰবৰাৰ আন কেইবাটাও গল্পৰ উপজীব্য। “একুৰা জুই”, “পলাশৰ পাপৰি”, “ব্যতিহাৰ”, “মৰু তৃষ্ণা”, “কস্তুৰী মৃগ” আদি গল্পৰ মাজেদি লিখিকাই কিছুমান ঘৰুৱা পৰিবেশ সৃষ্টি কৰিছে। পাক ঘৰৰ পৰা ৰাতিপূৱা ভাঁহি অহা ঘিউত ভজা ফুলা লুচিৰ গোন্ধ, তুলশীৰ তলত বন্তি জ্বলোৱা নছোৱালী বন্দনাৰ চিৰন্তন মঙ্গলময়ী নাৰীমূৰ্ত্তি, নিম্ন মধ্যবিত্ত

গাৱলীয়া বোৱাৰী সেউতিৰ হাতত চিচাৰ গিলাচৰ চাহ আৰু ঘিলাপিঠা আদি সৰু সৰু ইঙ্গিতাত্মক চিত্ৰই কাহিনীবোৰক বাস্তৱ কৰি তুলিছে। দুখীয়াৰ প্ৰতি অনুকম্পা, নাৰীজাতিৰ প্ৰতি শ্ৰদ্ধা আৰু দাম্পত্য প্ৰেম—এই তিনিওটাই কাহিনীবোৰৰ মাজেদি ফুটি উঠিছে। গল্পবোৰৰ মাজেদি ফুটাই তোলা চৰিত্ৰসমূহে পঢ়ি যাওতে পাঠকৰ সমবেদনা দাবী কৰিব পাৰে। লেখিকাৰ কোমল মনটো প্ৰতিটো গল্পৰ মাজেদি অনুভব কৰিব পাৰি।

শ্ৰীযুতা কমলিনী বৰবৰা এগৰাকী কবিও। "সুন্দৰৰ ৰূপ" তেখেতৰ বিভিন্ন সময়ত হোৱা কাব্যিক অনুভূতিৰ সুন্দৰ প্ৰকাশ। সংকলনটিত সন্নিবিষ্ট এশ চৌধ্যটা কবিতাৰ বিষয় বস্তু বৰ্ণাঢ্য। শঙ্কৰদেৱৰ পৰা মুকেশলৈকে, পৰমেশ্বৰৰ আশীষবিচাৰি লিখা কবিতাৰ পৰা বিহুসুৰীয়া কবিতালৈকে বিভিন্ন বিষয়ৰ ওপৰত কবিয়ে কবিতা লিখিছে। নাৰী মুক্তি আৰু নাৰীৰ সমঅধিকাৰ তেখেতৰ কেইবাটাও কবিতাৰ বিষয়বস্তু। কবিৰ কোমল অনুভূতিয়ে যেন কবিতাৰ মাজেদি আত্ম প্ৰকাশ কৰিছে ৹—

"আশাৰ গধূৰ বোজা বুকুত সাবতি লৈ
খোজ দিওঁ দেখো বুলি জ্ঞানৰ পোহৰ
দিন গৈ শেষ হব দেহাও উৰ্ঁলি যাব
তাকে ভাবি লাহে লাহে আগবাঢ়ি যাওঁ।"

—এয়া যেন কবিৰ আত্মপ্ৰকাশহে। কৰ্ত্তব্যৰ মেটমৰাভাৰ কান্ধত লৈ জ্ঞানৰ পোহৰ বিচাৰি জীৱনৰ পিচল বাটত খোজ দিয়া কমলিনী বৰবৰাই যেন মুক্ত ভাবে প্ৰকাশ কৰিছে "মোৰ আশা" কবিতাটিত। কৰ্ম্মযোগৰ ওপৰত বিশ্বাস ৰাখি তেখেতে এইদৰে কৈছে :—

"কাম তই কৰি যা সময় নেথাকে বৈ
বিভু আছে ফলদাতা কৰিব বিচাৰ।"

"অনুৰোধ বিৰহী যক্ষৰ" কবিতাটোত কালিদাসৰ মেঘদূত কাব্যৰ লালিত্য আৰু কাব্যিক সৌন্দৰ্য্য লিখিকাই ধৰি ৰাখিবলৈ

সক্ষম হৈছে। কৱিতাটো মেঘদূতৰ কিয়দাংশৰ মুকলি অনুবাদ বুলি ভাবিবৰ থল আছে। কবিৰ প্ৰকাশভঙ্গীয়ে পাঠককো মেঘদূতৰ যাত্ৰাপথেদি লৈ যায় ঃ—

আম্ৰকূট পৰ্ব্বতৰ আঁৰে আৰে গৈ গৈ
বিদিশা নগৰী এৰি যাবা আগুবাই
বাটত খন্তেক ৰবা গিৰি গুহা বহু পাবা
অপৰূপ প্ৰকৃতিৰ শোভা মনোৰম
সূত্নুৰৰ পৰা তুমি দেখা পাবা ৰিনি ৰিনি
বেত্ৰৱতী নদীখনি ধীৰ বৈ যায
পাৰৰ কহুঁবা বন ফুলে ফুল অগনন
হয়তো দেখিবা গাঁথি আছে মালা—
কোনো অভিসাৰিকাই
লাগিলে খন্তেক ৰবা চকুৰে চিনাকী হবা
কোন সেই দেববালা কৰে বিচৰণ ?

শ্ৰীযুতা কমলিনী বৰবৰাৰ বহুমুখী সাহিত্যিক প্ৰতিভাৰ আন এটি স্বাক্ষৰ হল “সচাকৈয়ে ‘বৰ দুঃখ লাগে” নামৰ যোল্লখনি হাস্য-মধুৰ ৰস ৰচনাৰ স‌ংকলনটি। প্ৰথম প্ৰকাশ ১৯৮৮ চন, প্ৰকাশক অপৰূপ প্ৰিণ্টাৰ্ছ। শ্ৰীযুতা বৰবৰাৰ সূক্ষ্ম পৰ্য্যবেক্ষণ শক্তিয়ে দৈনন্দিন জীৱনৰ সাধাৰণ ঘটনা বোৰকো গভীৰ ভাবে বিশ্লেষণ কৰি চোৱাত সহায় কৰিছো জীৱনৰ প্ৰাত্যহিক ঘটনাৰ মাজতো লিখিকাই বিচাৰি পাইছে খন্তেক হাস্যৰস সৃষ্টি কৰিবপৰা কিছুমান মূহুৰ্ত্ত। নিচেই সাধাৰণ ঘটনাকে অন্তৰ্দৃষ্টিৰে উপলব্ধি কৰি সুন্দৰকৈ উপস্থাপন কৰিছে। সংকলনটিৰ সৰহভাগ ৰস ৰচনাই অনাতাঁৰ কেন্দ্ৰ যোগে প্ৰচাৰিত হৈছিল। মধ্যবিত্ত জীৱনৰ টনা আজোৰাৰ মাজতে এচেৰেঙা পোহৰৰ দৰে লিখিকাই বিচাৰি পাইছে হাস্যৰস সৃষ্টি কৰিব পৰা কিছুমান ঘটনা। আলহী খেদা যন্ত্ৰ, ইটাতকৈ সিটো চাৰ, মহতকৈ শিং চৰা, সচাকৈয়ে বৰ দুঃখ লাগে আদি প্ৰতিখন ৰসৰচনাতে মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীৰ গৃহিনীয়ে সততে সন্মুখীন

হোৱা কিছুমান অপ্ৰীতিকৰ পৰিস্থিতিৰ ছবি ডাঙি ধৰিছে। লিখিকাৰ হাস্যৰসৰ মাজতে আছে কৰুণ বাস্তৱ। হাহিৰ ৰহঘৰাৰ সৃষ্টি কৰিবলৈ জীৱনৰ কঠোৰ বাস্তৱ উদঙাই দিছে। আমাৰ ক্ষয়িষ্ণু মূল্যবোধ, সংঘাতময় জীৱনবোধ, ভুৱা আত্মসম্মানবোধ—লেখিকাৰ দৃষ্টিত একো সাৰি যোৱা নাই। জীৱনৰ কৰুনতৰ সত্যৰ মাজতে লেখিকাই আত্ম সমালোচনাৰ যোগেদি হাস্যৰসৰ সৃষ্টি কৰিছে। আনন্দ আৰু বেজাৰ দুঃখ আৰু সুখ একেটা মুদ্ৰাৰে দুটা পিঠি মাত্ৰ। হাঁহি কান্দোনৰে আন এটি ৰূপ মাথো। ৰসৰচনা সমূহৰ মাজত থকা লিখিকাৰ সংবেদনশীলতাই তাকে ফুটাই তুলিছে।

এই প্ৰকাশিত পুথি সমূহৰ উপৰিও কমলিনী বৰবৰাৰ বিভিন্ন গল্প, কবিতা, প্ৰবন্ধ, ৰস ৰচনা আদি অসমৰ বিভিন্ন আলোচনীত প্ৰকাশ পাইছে। ৰামধেনু, বৰদৈচিলা, জোঁবাৰ, লখিমী, লেখিকা, প্ৰতিশ্ৰুতি পাঞ্চজন্য, পৰাগ, সাৰথি, ইনচাফ্, অসম জ্যোতি মণিহাৰ, কবিকণ্ঠ, সত্ত্বাৰ এক ঐক্যতান, দৃষ্টিকোণ, আৰাধনা, ঘৰোৱা, জনশিক্ষা, জন কল্যাণ আদি সকবৰ বিভিন্ন আলোচনীৰ উপৰিও বিহু সুৰীযা স্মৃতিগ্ৰন্থ বিহুৰে বিৰিনাপাত, গগনা আৰু অন্যান্য অনুষ্ঠানৰ স্মৃতিগ্ৰন্থ'তা তেখেতৰ লিখনি প্ৰকাশ পাইছে। ডিব্ৰুগড অনাতাঁৰ কেন্দ্ৰৰ 'ঘৰ জেউতি' আৰু সাহিত্যকাননৰ যোগেদিও তেখেতৰ ভালেমান গল্প, কৱিতা, ৰসৰচনা প্ৰচাৰ কৰা হৈছে। তেখেতৰ "উপলব্ধিৰ শেষত" নামৰ গল্প সংকলনৰ পাণ্ডুলিপি এটি প্ৰকাশ কৰিবলগীয়াকৈ সাজু হৈ আছে। "তেজীমলা ঐ" নামৰ কবিতা সংকলন এটি, "আত্মচেতনা" নামৰ এখন শিশু একাঙ্কিকা আৰু সোনতৰা আৰু বাইদেউ বাইদেউ দুখন নাটিকা এতিয়াও প্ৰকাশ কৰা হোৱা নাই। নাটিকা কেইখনি মঞ্চত সফলভাবে অভিনয় কৰা হৈছে। এই নাটিকা কেইখনি প্ৰকাশ হলে লিখিকাৰ আন এটি প্ৰতিভাৰ দিশ ৰাইজৰ আগলৈ ওলাই আহিব।

শ্ৰীযুতা কমলিনী বৰবৰা এগৰাকী সমাজসচেতন লিখিকা।

তেখেতে নিজেই কয়ঃ অসমীয়া মহিলা সাহিত্যিক সকলৰ দৃষ্টিভঙ্গী সমাজ সচেতন হব লাগে। সমাজখনক ওচৰলৈ চপাই আনি সুস্থ মনোভাবেৰে লিখনি লব পাৰিলে সাহিত্য সৃষ্টি নিশ্চয় সফল হব।" কিন্তু নাৰীৰ হৃদয়ৰ কথা মহিলা লিখিকাইহে সাৰ্থক ভাৱে প্ৰকাশ কৰিব পাৰে বুলি তেখেতে নেভাবে। সেয়ে তেখেতে কয়ঃ "গভীৰ অন্তৰ্দৃষ্টিৰে পুৰুষেও মহিলাৰ অন্তৰৰ ভাব প্ৰকাশ কৰিব পাৰে। শ্ৰীযুতা বৰবৰাৰ এই সমাজ সচেতনতা তেখেতৰ জীৱনৰ মাজেদি ফুটি উঠিছে। তেখেত এগৰাকী সমাজকৰ্ম্মীও। যোৰহাট সাহিত্য সভা, অসম সাহিত্য সভা, লেখিকা সমাৰোহ সমিতি আদি সাহিত্যানুষ্ঠানৰ উপৰিও তেখেত কেবাটাও সামাজিক অনুষ্ঠানৰ লগত জড়িত। যোৰহাট জিলা মহিলা সমিতি, যোৰহাট নগৰ মহিলা সমিতি, মৰিয়নী মহিলা সমিতি আদি বিভিন্ন অনুষ্ঠানত তেখেতে বিভিন্ন সময়ত সম্পাদিকা, সভানেত্ৰী আৰু উপ সভানেত্ৰীৰ গুৰু দায়িত্ব সুচাৰুৰূপে বহন কৰিছিল। যোৰহাটৰ হৰিজন বিদ্যালয়, নেচনেল টেলিগ্ৰাফ আদি শিক্ষানুষ্ঠানৰো পৰিচালনা সমিতিৰ বিষয়ববীয়াৰ দায়িত্ব পালন কৰিছিল। ঘৰ আৰু সমাজৰ এশ এবুৰি কামৰ মাজত ব্যস্ত থাকিও তেখেতে এতিয়াও লিখিবলৈ এৰা নাই। তেখেতৰ অভিজ্ঞতাপুষ্ট কলমৰ মাজেদি তেখেতে অসমীয়া সাহিত্যক সফল সাহিত্য সৃষ্টিৰে অৰিহনা যোগাওক, আমি তাৰবাবে আশাৰে বাট চাইছো।

—**বিনীতা দত্ত**

ফাতেমা খাতুন

অসমীয়া কাব্য জগতত মহিলা কবি ফাতেমা খাতুন এটি চিনাকি নাম। জীৱন যুঁজত যুঁজি যুঁজি হাৰ নমনা, সাহস আৰু ঐকান্তিক প্ৰচেষ্টাৰে কবি হিচাবে আত্ম-প্ৰতিষ্ঠা লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হোৱা এই গৰাকী কবিয়ে ১৯২৭ চনত নগাৱঁত জন্ম লাভ কৰে।

বুৰঞ্জী বিখ্যাত ফাৰ্চী পঢ়ীযা বংশৰ প্ৰযাত হবিবুৰ ৰহমান আছিল ফাতেমা খাতুনৰ পিতৃ আৰু ৰাহন্নুৰি ওৰফে লখিমী আছিল তেখেতৰ মাতৃ। ফাৰ্চী পঢ়ীয়া বংশৰ পূৰ্ব্ব পুৰুষ হাজী আনোৱাৰ শ্বাহ ফকীৰ ১৭০২ শকত দিল্লীৰ পৰা অসমলৈ আহিছিল। দিল্লীৰ বাদশ্বাহৰ পৰা অহা চিঠিপত্ৰসমূহ আনোৱাৰ শ্বাহে আহোম ৰজাক অসমীযালৈ তৰ্জ্জমা কৰি শুনাইছিল। আহোম ৰজাই বৰ্তমান গুৱাহাটীৰ কুমাৰ পাৰাত এটি মচ্‌জিদ সজায় দিছিল। মচ্‌জিদটো ফাৰ্চী পঢ়ীযা মচ্‌জিদ বুলি জনাজাত আছিল। আহোম স্বৰ্গদেও লক্ষ্মীনাৰায়ণ সিংহই হাজী আনোৱাৰ শ্বাহ ফকীৰৰ প্ৰতি সন্তুষ্ট হৈ হাজোৰ পোৱা মক্কা আৰু ক্ষেত্ৰীৰ পাঁচ পীৰৰ দৰগাহ আদি দলিল কৰি দিয়া বুলি কথিত আছে।

প্ৰয়াত হবিবুৰ ৰহমান কেৱল এজন কৰ্ম্মদক্ষ চৰকাৰী বিষয়াই নাছিল। বংশৰ পৰম্পৰা ৰক্ষা কৰি উৰ্দ্দু, আৰবী আৰু ফাৰ্চী ভাষা চৰ্চ্চা কৰি ব্যুৎপত্তি লাভ কৰাৰ উপৰিও গজল গাইছিল আৰু লিখিছিল। জনা যায় যে এই বংশৰ পূৰ্ব্ব পুৰুষ হাজী আনোৱাৰ ফকীৰেও এখন কোৰান্ হাতেৰে লিখি তাত সোনৰ পানী চৰাইছিল। কিন্তু এই আপুৰুগীয়া সম্পদটি গুৱাহাটীৰ এগৰাকী শিক্ষাবিদে যোৰহাটৰ নতুন বালিবাটৰ নমচ্‌জিদৰ পৰা নি হেৰুৱালে।

ৰক্ষণশীল মুছলমান সমাজৰ পৰ্দ্দা প্ৰথাৰ আঁৰত থাকি স্কুল নাইবা কলেজত ইংৰাজী শিক্ষা লাভ কৰিবলৈ ফাতেমা খাতুন সমৰ্থ নহল যদিও সংকটৰ বিহ্বলতা আৰু সংকোচৰ দুৰ্ব্বলতা হেলাৰঙে নেওচি প্ৰৱেশলৈকে হিন্দী আৰু গুৱাহাটীৰ মাদ্ৰাচাত উৰ্দ্দু, আৰবী শিক্ষা লাভ কৰে। ব্যক্তিগত জীবনৰ সমস্যাৰ মুখামুখি হৈও খাতুনে বিয়াৰ পিছতহে যোৰহাটৰ উচ্চতৰ মাধ্যমিক বিদ্যালয়ৰ এলেন নামৰ এগৰাকী শিক্ষযিত্ৰীৰ ওচৰত কিছু ইংৰাজী শিক্ষা লবলৈ সক্ষম হয়।

খাতুনৰ বৈবাহিক জীবন সুখৰ নাছিল। স্বামীৰ অন্যায়, অবিচাৰ আৰু অসৎ ব্যবহাৰে জীবন দুৰ্ব্বহ কৰি তুলিছিল। ঘৰুবা অশান্তিত অতিষ্ঠ হৈ তেখেত যোৰহাটত থকা দেউতাকৰ ঘৰলৈ শাৰীৰিক্ অসুস্থ অবস্থাৰে গুচি অহাত স্বামীয়ে দ্বিতীয় বিবাহ কৰে। স্বামীৰ এনে কাৰ্য্যত তেখেত শোকত ম্ৰিয়মান হৈ পৰে আৰু দুখময় বৈবাহিক জীবনৰো ইমানতে সামৰণি পৰে। তেতিয়াৰ পৰাই ফাতেমা খাতুন যোৰহাটৰ বাহাদুৰ গাওঁবুঢ়া পথত থকা দেউতাকৰ ঘৰত নিজ কন্যা ওচৰিফা আৰু ভনী মুচৰিফাৰ লগত আজি পৰ্য্যন্ত বসবাস কৰি আছে। পৰিবেশ আৰু পৰিস্থিতিয়ে মানুহ গঢ়াত আৰু প্ৰতিষ্ঠা লভাত যে সহায কৰে তাৰেই জ্বলন্ত প্ৰমাণ হ'ল ফাতেমা খাতুন।

ছাত্ৰী অবস্থাৰে পৰা খাতুনৰ কবিতা লিখাৰ ৰাপ আছিল। যোৰহাট চৰকাৰী বালক বিদ্যালযৰ পৰা প্ৰকাশিত আলোচনী 'জেউতি'ত তেখেতৰ প্ৰথম কবিতা 'নেতৃত্ব' প্ৰকাশ হৈছিল। 'জেউতি'ৰ সম্পাদনাৰ দাযিত্বত আছিল বিশিষ্ট সাহিত্যিক ডিম্বেশ্বৰ নেওগদেব। এইখনি আলোচনীতে 'কল্পিত সংসাৰ' নামৰ তেখেতৰ দ্বিতীয় কবিতাটি প্ৰকাশ হয়। বৈবাহিক জীৱনৰ বিচ্ছেদ ঘটাত মানসিক ভাৰসাম্য হেৰুৱাই নেপেলাই সাহিত্য সেৱাত সম্পূৰ্ণ ৰূপে আত্মনিয়োগ কৰে। মনৰ ক্ষোভ আৰু বিদ্ৰোহ প্ৰকাশ কৰিবলৈ বিশ্ববিদ্যালয়ৰ উচ্চ ডিগ্ৰীৰ প্ৰয়োজন নাই। লাগে মাথো

মনোবল আৰু সাবলীল চিন্তাধাৰা। খাতুনৰ এনে গুণৰ ফলতেই সৃষ্টি হ'ল তেখেতৰ প্ৰথম কবিতা পুথি 'অগ্নিৰেখা'ৰ। নেওগদেৱে লিখা 'অগ্নিৰেখা'ৰ পাতনি খনে খাতুনক অশেষ প্ৰেৰণা যোগাইছিল।

'সাপ্তাহিক জনমভূমি'ৰ মহিলা বিভাগত তেখেতৰ কবিতা, প্ৰবন্ধ আদি মাজে মাজে প্ৰকাশ হৈছিল। শিশু কল্যাণৰ উপযোগী প্ৰবন্ধ পাতিও মইনা মেলত প্ৰকাশ হৈছিল। 'শান্তিকামী' মইনা পাৰিজাত গঠন কৰি শিশুৰ উন্নতিৰ ক্ষেত্ৰত বৰঙনি যোগায়। যোৰহাট মইনা পাৰিজাতৰ এগৰাকী সদস্যা হিচাপে সাধ্যানুসাৰে কাম কৰিছিল।

'দৈনিক অসম' আৰু 'অসম বাণী'ত খাতুনৰ প্ৰবন্ধ প্ৰকাশ হোবাৰ উপৰিও অসম প্ৰাদেশিক মহিলা সমিতিৰ পৰা প্ৰকাশিত আলোচনী 'অভিযাত্ৰী'ত 'বাপুজী', 'ভুল মাথো এজনে নকৰে' কবিতা আৰু হিন্দু মুছলমানৰ সম্প্ৰীতিৰ হকে লিখা গল্প 'মিলন' প্ৰকাশ হৈছিল। ইযাৰ উপৰিও 'জোবাৰ', 'মিনাৰ', 'উদয়ন', 'জাগৃতি', 'সোনোবালী', 'সংগ্ৰাম', 'আৰোহন', 'ইনচাফ' আদি আলোচনীত আৰু 'দৈনিক জনমভূমি'ত বিভিন্ন লেখা প্ৰকাশ হৈছিল। তেখেতৰ অন্যতম কবিতা পুথি 'ৰূপকথা'ৰ আগকথা লিখিছিল চৈয়দ আব্দুল মালিকে। যোৰহাট সাহিত্য সভাৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত স্মৃতিগ্ৰন্থ 'সমলয়ত' প্ৰয়াত হৰিপ্ৰসাদ নেওগৰ প্ৰতি শ্ৰদ্ধা জনাই লিখা কবিতা 'সোৱঁৰনী' প্ৰকাশ হৈছিল। 'আকাশ বাণী'ৰ গুৱাহাটী কেন্দ্ৰৰ প্ৰথম কবি সন্মিলনত 'নাৰী' নামৰ কবিতা এটি খাতুনে পৰিবেশন কৰিছিল। সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতিৰ উদ্যোগত অনুষ্ঠিত কবি সন্মিলনত যোগদান কৰি অনুষ্ঠানৰ প্ৰতি থকা আন্তৰিক স্নেহৰ পৰিচয় দিছিল। ১৯৫০ চনত 'ইন্‌চাফ্‌' নামৰ ছমহীয়া আলোচনীখন নিজে সম্পাদনা কৰি প্ৰকাশ কৰে।

শ্ৰীমতী খাতুন কেৱল কবি আৰু লেখিকাই নহয়, তেখেত সমাজত এগৰাকী সুপ্ৰতিষ্ঠিত মহিলা সংগঠক। ১৯৫০ চনত

মুছলিম মহিলা সকলক সংগঠিত কৰি প্ৰথম মহিলা সকলৰ দ্বাৰা হজৰত মহম্মদ (দঃ)ৰ জন্মদিন 'ফাতেহা-য়ে-দোৱাজ-দহম' পালন কৰি প্ৰতি বছৰে পালন কৰাৰ নিয়ম কৰে। নাৰী জাতিৰ কল্যানৰ বাবে প্ৰাপ্য অধিকাৰৰ দাবী জনায় নিৰ্য্যাতিতা, বঞ্চিতা মহিলা সকলৰ সম্পত্তিৰ অধিকাৰৰ সপেক্ষে মাত মাতি, সামাজিক অন্যায়-অবিচাৰৰ বিৰুদ্ধে বিদ্ৰোহ কৰি তেখেতে প্ৰতিকাৰ বিচাৰে। পৰ্দা প্ৰথাৰ তীব্ৰ বিৰুধিতা কৰি তেখেত বাহিৰলৈ ওলাই আহে। মহিলা সমিতি, যোৰহাট সাহিত্য সভা আদিত যোগদান কৰি সমাজ সংস্কাৰৰ বাবে দুৰ্বাৰ গতিৰে বাধা-বিঘিনি অতিক্ৰম কৰি আগবাঢি আহে। বিভিন্ন অনুষ্ঠানৰ লগত জড়িত হৈ থাকি সমাজ সংস্কাৰ আৰু কল্যানৰ হকে কাম কৰি আছে।

স্বামীৰ সৈতে বিচ্ছেদৰ পিছৰ পৰাই তেখেতে পুৰুষে নাৰীৰ প্ৰতি কৰা, নাৰীয়ে নাৰীৰ প্ৰতি কৰা অন্যায়-অবিচাৰৰ বিৰুদ্ধে অভিযোগ আনি প্ৰতিকাৰৰ বাবে আজীৱন সংগ্ৰাম কৰি আহিছে। লিখনি আৰু মহিলা সংগঠনৰ যোগেদিয়েই তেখেতে বিচাৰিছে নাৰীৰ ন্যায্য আৰু মানবীয় অধিকাৰ।

বৰ্ত্তমান শ্ৰীমতী খাতুন অসম সাহিত্য সভাৰ আজীৱন সভ্যা। প্ৰতি বছৰে অসম সাহিত্য সভাৰ অধিবেশনত যোৰহাট সাহিত্য সভাৰ পৰা প্ৰতিনিধিত্ব কৰি অধিবেশন সমূহত যোগদান কৰি আহিছে। ১৯৮৯ চনৰ অসম সাহিত্য সভাৰ ডুমডুমা অধিবেশনত কবি সম্মিলিত তেখেতে সম্বৰ্দ্ধনা জনায়। তিতাবৰ লেখিকা সমাৰোহ সমিতিয়ে এই গৰাকী লেখিকাক সম্বৰ্দ্ধনা জনায়। যোৰহাট যুব ছাত্ৰ পৰিষদ, নাৰী সন্থা, যোৰহাট জিলা মহিলা সমিতি, যোৰহাট জিলা মহিলা সংঘ আদি সংগঠন সমূহৰ তৰফৰ পৰা শ্ৰীমতী খাতুনক সম্বৰ্দ্ধনা জনায়।

এই গৰাকী স্বভাৱ কবিৰ সাহিত্য কৰ্ম্মৰ আলোচনা কৰিবলৈ গৈ কথা সাহিত্যিক চৈয়দ আব্দুল মালিকে লিখিছে—'অসমীয়া সাহিত্যত মহিলা কবিৰ সংখ্যা চুখ লগা ভাৱে সীমিত। মুছলমান

মহিলা কবিৰ সংখ্যা আৰু দুখ লগা ভাবে কম। ইয়াৰ মাজতে এসময়ৰ 'ইন্চাফ্'ৰ সম্পাদিকা ফাতেমা খাতুনে ব্যক্তিগত জীৱনৰ সমস্যাবোৰৰ মাজতে সোমাই থাকিও আশা শুধীয়া ভাৱে কবিতা ৰচনাত লাগি আছে।'

জীৱন যাত্ৰাৰ পথত পোৱা অভাৱগ্ৰস্ত আৰু নিপীড়িত সমাজৰ দুখ-যাতনা, আশা-আকাঙ্ক্ষাক ৰূপ দিবলৈ যাওঁতে কবিয়ে পাঠকৰ মন জয় কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে।

স্বদেশ প্ৰেমত উদ্বুদ্ধ কবিয়ে দেশৰ উঠি অহা ডেকা সকলক নৈতিক বলেৰে বলীয়ান হবলৈ আহবান জনাইছো সমাজত চলি থকা দুনীতি আৰু কুৰীতি প্ৰমূচ বিনাশ কৰি এক বলিষ্ঠ নেতৃত্বৰে সমাজক আগুৱাই নিয়াৰ মানসেৰে কবি গৰাকীয়ে লিখিছে—

'নেতা যদি হোৱা তুমি প্ৰকৃত পথৰ
বান্ধিব খুজিছা যদি নৱ বান্ধনিৰে
তেন্তে তুমি নকৰিবা পদে পদে ভুল
সমাজক গঢ়া আজি নতুন শক্তিৰে।'
(নেতৃত্ব)

কবি ফাতেমা খাতুনে তৰোৱালতকৈও শক্তিশালী কলমেৰে ভাৰতীয় নাৰীক অতুলনীয় ৰূপত প্ৰতিষ্ঠা কৰিছে। সাধনী, জয়মতী, মূলাগাভৰু, নুৰজাহান বেজিয়া, মমতাজ, কনকলতা আদি মহিয়সী নাৰীৰ গুণ গৰিমা প্ৰকাশ কৰি কবিয়ে 'নাৰী' নামৰ কবিতাটিত লিখিছে—

মই জিলিকাম শতৰূপে
নৱ নৱ ৰূপ
নিজত্বৰ দাবী কৰি
ৰ'ম চিৰদিন,
ইদৰেই জগতত
কৰিম শকতি। (নাৰী)

নাৰীৰ ন্যায্য অধিকাৰ বিচৰা কবিয়ে নাৰীক জগতৰ মহাশক্তি আখ্যা দিছে।

যৌৱন কালতে স্বামীৰ মৰমৰ পৰা বঞ্চিত হোৱা কবি গৰাকীয়ে কবিতাত দুটি প্ৰাণ এক হোৱাৰ এক অদম্য বাসনা ফুটাই তুলিছে—

তুমি আকাশ মই সাগৰ
আমি দুয়ো নীলা নীলা
মোৰ দৃষ্টিৰ মাজত
তোমাৰ প্ৰতিবিম্ব
উজ্বলি ৰব চিৰদিন
তুমি নীলানে মই নীলা
নাথাকিব কোনো চিন।
(তুমি আকাশ মই সাগৰ)

ফাতেমা খাতুনৰ কিছুমান কবিতাত গীতি ধৰ্ম্মিতাৰ গুণ পৰিলক্ষিত হয়। 'ৰূপৰেখা'ৰ পাতনিত চৈয়দ আব্দুল মালিকে ফাতেমা খাতুনৰ কবিতা সম্পৰ্কত ইংৰাজ কবি শ্বেলীৰ অমৰ পংক্তিৰেই পুনৰুক্তি কৰিছে—

Miserable men are wrought into poetry by wrong
They learn in suffering what they teach in song

সংসাৰৰ ঘাত প্ৰতিঘাতে জুৰুলা কৰিলেও কবিৰ মনত অসীম শক্তি। আত্মপ্ৰতিষ্ঠাৰ বাটত হেজাৰ হৈ থিয় দিয়া স্বাৰ্থলোভী দলটোৰ প্ৰতি কবি খাতুনৰ তীব্ৰ ক্ষোভ কবিতাৰ মাজেদি প্ৰকাশ পাইছে—

হে বিচাৰক। পৰিচালক
পুৰণি পৃথিৱীৰ নতুন মানুহ
হে বিচাৰক—
অন্যায়ৰ অন্তৰ্গত নীতি
ভাঙি চিঙি দলিয়াই
পাৰিবানে কৰিব বিচাৰ
নাই জানো ক্ষমতা তোমাৰ ?
(প্ৰশ্ন)

স্বদেশৰ স্বাধীনতা বিপন্ন হব খোজা দেখি কবি গৰাকীয়ে আক্ষেপ কৰি লিখিছে—

ক'ত আজি অসমীয়া মণিৰাম, বাহাদুৰ (গাওঁবুঢ়া)
ক'ত আজি শোণিতৰ বীৰবাহু দল,
ক'ত আজি বীৰাঙ্গনা তেজস্বিনী নাৰী।
পৰাণত জ্বলে আজি তাৰে দবানল
সুমাল অসম বস্তি ধ্বংস হ'ল দেশ
জ্বলিল বিদ্ৰোহ শিখা যুগ যুগ ধৰি
এমুঠি সংগ্ৰামী মাথো দেশৰ সমল।

'পত্যাগমন' নামৰ কবিতাটিত কবিয়ে বিশ্ব-ব্ৰহ্মাণ্ডৰ মাজত এই যোগসূত্ৰ বিচাৰি পাইছে।

সমাজৰ শোষক শ্ৰেণী আৰু নাৰীত্বৰ অৱমাননা কৰা সকলৈ আপোচবিহীন ভাৱে কবিতা ৰচনা কৰা কবি গৰাকীৰ তীব্ৰ সুৰটো অনুভূতিত প্ৰকাশ পোৱা 'বিধ্বস্ত স্বপ্ন' নামৰ কবিতাটোত স্তিমিত হৈ পৰা যেন অনুভব হয়। কবিয়ে এঠাইত উল্লেখ কৰিছে—

হায়! শেষ হ'ল জীয়াই থকাৰ স্বপ্ন
মনৰ নদীত বায় যাওঁ নাও,
নিৰ্ব্বাক নিস্পন্দ,
বিচাৰি স্বপ্ন নীল আকাশৰ ৰূপ,
উজাগৰী নিশা।
হৃদয়ত আশাৰ ছবি কল্পনাৰ,
শস্য শ্যামলা বিধ্বস্ত প্ৰান্তৰ
সাক্ষী জলধিৰ মৃত্যু করুণ ছায়া,
এয়া কাৰ অভিশাপ, কাৰ অবিচাৰ?

লেখিকা ফাতেমা খাতুনৰ কেইবাখনো পুথি অপ্ৰকাশিত অৱস্থাত আছে। তেখেতৰ 'স্মৃতিৰেখা' নামৰ এখন কবিতা পুথি, 'জ্যোতিৰেখা' নামৰ এখন ধৰ্ম্মীয় পুথি আৰু 'সৰগত জয়মতী' নামৰ এখনি সৰু নাটিকা অপ্ৰকাশিত অৱস্থাত আছে।

সহজ সৰল তাৰ ভাষা আৰু প্ৰকাশ ভঙ্গীয়ে ফাতেমা খাতুনৰ লেখনীক এক স্বকীয় সৌন্দৰ্য্য দান কৰিছে। তেখেত একেধাৰে সমাজ সেৱিকা, লেখিকা আৰু শিশু সাহিত্যিকা। কোনো বাধা বিঘিনিয়ে টলাব নোৱাৰা এই গৰাকী লেখিকা আমাৰ বাবে প্ৰেৰণাৰ থলী।

(যোৱা ৬।৩।৯০ তাৰিখে শ্ৰীযুতা খাতুনৰ ঘৰলৈ এই সাক্ষাতকাৰ লবৰ বাবে মই গৈছিলো আৰু কিছু প্ৰশ্ন লিখিত আকাৰে তেখেতক দিছিলো। কিন্তু তেখেতে কিছুদিন আগতে পৰি হাতত দুখ পায় থকাৰ বাবে সেই প্ৰশ্নোত্তৰ সমূহ নিজে লিখি দিব নোৱাৰি শ্ৰীমতী হৰিপ্ৰিয়া বৰ গোহাঁইৰ দ্বাৰা লিখি দিয়েছি। শ্ৰীযুতা বৰগোহাঁইক এইবাবে মোৰ তৰফৰ পৰা ধন্যবাদ জনালো।)

মেহেৰুণ নিছা

বিমল ভাগৱতী

অসমীয়া সাহিত্য জগতৰ ভেটিলৈ বিভিন্ন লেখনী সম্ভাৰেৰে অৱদান আগবঢ়োৱা লেখিকা সকলৰ ভিতৰত শ্ৰীমতী বিমল ভাগৱতীও এগৰাকী বিশিষ্টা লেখিকা। সাহিত্য ৰচনাৰ ক্ষেত্ৰত হিন্দী আৰু ইংৰাজী ভাষাৰ পৰা অসমীয়ালৈ কৰা অনুবাদ সাহিত্যত তেখেতে জনপ্ৰিয়তা লাভ কৰিছে। বিশ্বৰ সাহিত্য কাননত ভাঙনি সাহিত্যৰ প্ৰাধান্যতা আৰু প্ৰভাৱ উল্লেখযোগ্য, ভাৰতবৰ্ষৰ সাহিত্যৰ বেদীতো ভাঙনি সাহিত্যৰ প্ৰভাৱ পৰা পৰিলক্ষিত হয়। অসমত কিন্তু এতিয়াও অনুবাদ সাহিত্যৰ পৰিসৰ সীমিত অৱস্থাতে আছে বুলিয়ে ক'ব পাৰি। শ্ৰীবিমল ভাগৱতীয়ে অনুবাদ সাহিত্যৰ যোগেদি জনসমাজত ভালদৰে প্ৰচাৰ নোহোৱা বিশ্বৰ ভালেকেইজন মহান ব্যক্তি আৰু মহীয়সী নাৰীৰ জীৱনী প্ৰকাশ কৰি বিশেষ অৰিহনা আগবঢ়াইছে।

১৯২৪ চনৰ, ১৭ ডিচেম্বৰৰ দিনা তেজপুৰ প'ল'ফিল্ড বামুন গাঁৱত বিমল ভাগৱতীয়ে জন্ম গ্ৰহণ কৰে। তেখেতৰ পিতৃৰ নাম স্বৰ্গীয় কমলা কান্ত শৰ্মা (মৌজাদাৰ) আৰু মাতৃৰ নাম স্বৰ্গীয়া পৰেশ্বৰী দেৱী। মাতৃ আছিল ৺মহাদেৱ শৰ্মাৰ ভগ্নী।

বাল্য কালছোৱা তেজপুৰতে অতিবাহিত কৰাৰ সময়তে ১৯৩৬ চনৰ ২৫ ফ্ৰেব্ৰুৱাৰীৰ দিনা বাৰ বছৰ বয়সত, তেজপুৰৰ চতিয়া নিবাসী ৺দুৰ্গেশ্বৰ শৰ্মা ভাগৱতী দেৱৰ জেষ্ঠপুত্ৰ, দেশকৰ্মী, প্ৰবীন গান্ধীবাদী নেতা, পদ্মভূষণ শ্ৰীযুক্ত বিজয়চন্দ্ৰ ভাগৱতী দেৱৰ লগত বিমল ভাগৱতীৰ বিবাহ সম্পন্ন হয়। এই গৰাকী কৰ্ম্মযোগী স্বামীৰ

পৰা তেখেতে জীৱনত সকলো দিশতে অনুপ্ৰেৰণা আৰু সহায়-সহযোগিতা লাভ কৰিবলৈ সমৰ্থ হয়।

তেজপুৰতে শিক্ষা লাভ কৰা ভাগৱতীয়ে ১৯৪২ চনত তেজপুৰ ছোৱালী হাইস্কুলৰ পৰা মেট্ৰিক পাছ কৰে। তাৰ পিছত গৃহস্থালীৰ দায়িত্বৰ মাজেদিও ঘৰতে পঢ়ি ১৯৪৬ চনত আই, এ পাছ কৰে। পঢ়াত আগ্ৰহী বিমল ভাগবতীয়ে ইয়াৰ পিছত বি, এ, পৰীক্ষাত অৱতীৰ্ণ হবৰ কাৰণে প্ৰস্তুতি চলাইছিল যদিও সাংসাৰিক দায়বদ্ধতাৰ কাৰণে পৰীক্ষা দিয়াতো হৈ নুঠিলগৈ।

সাংসাৰিক জীৱনত এখেত সকলৰ সতি-সন্ততিৰ ভিতৰত চাৰিজন পুত্ৰৰ আটাই কেইজনেই উচ্চ শিক্ষা দীক্ষা লাভ কৰি বৰ্তমান উচ্চ পদস্থ বিষয়া হিচাবে চাকৰি কৰি আছে। তেওঁলোক হল ডঃ অশোক ভাগৱতী, শ্ৰীপাতঞ্জলী ভাগবতী, শ্ৰীজৈমিনী ভাগবতী আৰু শ্ৰীসত্যকাম ভাগবতী।

সাংসাৰিক জীৱনৰ ব্যস্ততা আৰু গৃহস্থালী চম্ভালনৰ দায়িত্বৰ মাজেদিও ভাগবতীয়ে সাহিত্য চৰ্চ্চাত মনোনিৱেশ কৰে, যাৰ ফল স্বৰূপে বৰ্তমান সময়লৈকে ৯ খন পুথি প্ৰকাশ হৈ ওলায়। এই পুথি কেইখনৰ ৪খন অনুবাদ, ৩খন বিদেশী ভাষাৰ কিতাপৰ পৰা সংগ্ৰহ, আৰু ২খন তেখেতে ৰচনা কৰা কিতাপ। কিতাপ কেইখনৰ চমু পৰিচয় দিয়াৰ আগতে নাম আৰু বিষয় তলত দিয়া হল।

(১) দেশান্তৰৰ সাধু— প্ৰকাশ ১৯৫৯ চন,—দেশ বিদেশৰ ভাঙনী সাধুকথা।
(২) বাটৰ পোহৰ— " ১৯৫৯ চন,—জীৱনী।
(৩) ব্যৰ্থবিলাপ— " ১৯৬৩ চন,—কাব্যপুথি।
(৪) গান্ধীকথা— " ১৯৬৮ চন,—গান্ধীবানী।
(৫) অসীমৰ যাত্ৰী— " ১৯৭২ চন,—আত্মকথা।
(৬) সামাজিক ক্ৰান্তি আৰু নাৰী— " ১৯৭৮ চন,—বিশ্বৰ মহান নাৰীৰ জীৱনী।

(৭) জাতীয় কংগ্ৰেছৰ
কৰ্ণধাৰ সকল— " ১৯৮৬ চন,—জাতীয় কংগ্ৰেছৰ সভাপতি সকলৰ জীৱনী।
(৮) টিপু চুলতান— " ১৯৮৮ চন,—ৰাষ্ট্ৰীয় জীৱন চৰিত।
(৯) যযাতি— " ১৯৯০ চন,—মহাভাৰতৰ যযাতিৰ জীৱন-কথা।

শ্ৰীমতী বিমল ভাগৱতীৰ প্ৰথম প্ৰকাশনৰ কিতাপ হ'ল "দেশান্তৰৰ সাধু।" বিদেশী সাধু-কথাৰ কিতাপৰ পৰা ভাঙনি কৰা গল্পৰ ৰচনাৰে এইখন পুথিৰ নাম হল "দেশান্তৰৰ সাধু।" কন কন লৰা ছোৱালীয়ে ভালপোৱাকৈ কেবাটাও কাহিনী সাধুৰ আকাৰত ৰস লগাকৈ প্ৰকাশ কৰা হৈছে, এই কাৰণেই,—যাতে গল্প, সাধু-কথা প্ৰিয় শিশু চেমনীয়া হতৰ এইকেইটা সাধুৱে মনৰ খোৰাক যোগাব পাৰে। কাৰণ শিশু মাত্ৰেই কল্পনা বিলাসী। গল্প আৰু সাধু শুনা বা পঢ়াৰ আগ্ৰহী মনে সদায় নিত্য-নতুন কথা শুনিবলৈ বিচাৰে। কিন্তু এই সাধুকথাৰ কিতাপখনত ছপা আৰু অন্যান্য কিছুমান শব্দ যোজনাৰ ভুল বৈ যোৱাত সংশোধিত নতুন সংখ্যা প্ৰকাশ কৰাৰ কাম অসম প্ৰকাশন পৰিষদে বৰ্তমান কৰি আছে।

তেখেতৰ দ্বিতীয়খন প্ৰকাশনৰ কিতাপ "বাটৰ পোহৰ" ত বিশ্বৰ চাৰিজন মহান ব্যক্তিৰ জীৱন-জ্যোতিৰ কথা ইংৰাজী কিতাপৰ সহায় লৈ প্ৰকাশ কৰা হৈছে। সেই জীৱনীমালাৰ গ্ৰীছ দেশৰ ছক্ৰেটীছ, ভাৰতবৰ্ষৰ ঋষি বিশ্বামিত্ৰ, চীনৰ শিক্ষা গুৰু কনফিউচিয়াচ, ইংলণ্ডৰ চাৰ গ্যালাহাডৰ জীবনী সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছো প্ৰত্যেকটো জীৱনীৰ মাজেদি সেই সময়ৰ, সেই দেশৰ সামাজিক নীতি-নিয়ম, মানুহৰ চিন্তাধাৰা, বিচাৰ বিবেচনা, ধৰ্মীয় ভাবধাৰা সহজ-সৰল ভাষাত প্ৰকাশ পাইছে। জ্ঞানী ছক্ৰেটীছৰ জীৱন কথাৰ মাজেদি গ্ৰীছত চলিত প্ৰথা, অন্ধ বিশ্বাস, মানুহৰ মিছাদৰ্প, বিশ্বামিত্ৰৰ কৰ্মৰাজিৰ দ্বাৰা ভাৰতৰ্ষৰ তপোবনৰ চিত্ৰ, তপস্যা-সাধনাত সিদ্ধি জ্ঞান

কৰা আদি আধ্যাত্মিক ভাব আৰু চীনৰ কনফিউচিয়াচ, ইংলণ্ডৰ চাৰ গ্যালহাডৰ যোগেদি যথাক্রমে চীনৰ সামাজিক চিত্ৰ আৰু ইংলণ্ডৰ এসময়ৰ ৰাজদৰবাৰৰ নাইটৰ সম্মান প্ৰাপ্তি, ৰজাৰ কৰ্মদক্ষতাৰ কথা ফুটাই তুলিবলৈ চেষ্টা কৰা হৈছে।

ভাগৱতীৰ দ্বাৰা ৰচিত "ব্যৰ্থ বিলাপ" তেখেতৰ অন্তৰত ঢৌ খেলি যোৱা ভাব ৰাশিৰ কবিতাৰ মাধ্যমেৰে প্ৰকাশিত এখন সহজ সৰল ভাষাৰ কাব্য পুথি। কবিতাপুথিত যোল্লটি কবিতা প্ৰকাশ কৰা হৈছে। মিত্ৰাক্ষৰ ছন্দৰ, সহজ সৰল ভাষাত ৰচিত কবিতা কেইটাৰ ভাব ভাষা, ছন্দত বিভিন্ন ভাবধাৰা ধ্বনিত হৈছে। প্ৰকৃতি, পৃথিবীৰ প্ৰতি ভালপোবা, মনৰ উদ্যম অটুট ৰখা, সুন্দৰী কন্যাৰ ৰূপ বৰ্ণনাৰ মাজেৰে অনাদি যুগৰ নাৰীৰ পৰিচয় আৰু মৃত্যুৰ ভয়াবহ ছবি ডাঙি ধৰিছে। কবিতা কেইটাত আধুনিক কবিতাৰ লক্ষন দেখা নাযায়। "নতুন দিগন্ত" নামৰ কবিতাটিত মনৰ উদ্যম, সাহস প্ৰকাশ পাইছে।—"এইখন পৃথিবীৰ,

কেটোৰ কলীয়া যত কথা,
ত্যাগ কৰা, নাই ভয়,
গুচোবা প্ৰানৰ ব্যাকুলতা।"

"মই ভালপাওঁ" কবিতাত প্ৰকৃতিৰ জানজুৰি, শৰৎ, বসন্ত, ৰামৰ ত্যাগ, সীতাৰ পতিভক্তি, কৃষ্ণ ভক্ত গোপবালা, বুদ্ধদেবৰ ধৰ্ম্মৰ আদৰ্শ, শতপুত্ৰ মাতৃ গান্ধাৰীৰ জ্ঞান-গৰ্ভ আশীৰ্ব্বাদ বাণী—"যতে ধৰ্ম্ম ততে জয়" উক্তিৰ প্ৰকাশ আৰু নাৰীৰ ৰূপবৰ্ণনাৰে "সেই যে ছোৱানীজনী" নামৰ কবিতাটিত নাৰী পৰিচয় দিছে এনেদৰে—

"কল্পনাৰ ৰঙীন তুলিৰে অঁকা/সচাঁকৈয়ে তাই এটি জীৱন্ত কবিতা/ সেয়ে যেন শয়নে সপোনে/বাৰে বাৰে কানে কানে কয়/জগতত মোৰ পৰিচয়/অনাদি যুগৰ নাৰী মই।"

"মৃত্যুৰ কথা" নামৰ কবিতাত মৰণৰ ভয়াবহ ৰূপৰ বৰ্ণনা ব্যক্ত কৰিছে এইদৰে—কত সোঁৱৰনী কতনা আবেগ/অসহ্য জ্বালাৰ নিষ্ঠুৰ

বিচ্ছেদ মৃত্যু তুমি কি যে কুৎসিৎ/তোমাৰ কেনে নিকৰুণ চিত।” কবিতা কেইটাত ভাষাৰ জটিলতা নাই।

মহাত্মা গান্ধীৰ জন্ম শত বাৰ্ষিকী উপলক্ষে গান্ধীৰ মহান বাণী সংগ্ৰহ আৰু ভাঙনিৰ সহায়ত প্ৰকাশ কৰিছিল “গান্ধীকথা” নামৰ পুথিখন। ১৯১৬ চনত বেনাৰস হিন্দু বিশ্ববিদ্যালয় উদ্বোধন কৰোতে গান্ধীজীয়ে দিয়া ভাষণ, ১৯২১ চনত গুজৰাটী “নবজীবন” কাকতত প্ৰকাশ পোৱা প্ৰবন্ধৰ পৰা স্বৰাজ সম্বন্ধে লিখা মৃত্যু-ভয় ত্যাগ, ইয়ং ইণ্ডিয়াত প্ৰকাশিত চৌৰাচৰৰ পুলিশ হত্যাৰ শোকলগা কাহিনী, ১৯২২ চনৰ ১০ মাৰ্চত গান্ধীজীয়ে তেখেতৰ সত্যাগ্ৰহ সম্পৰ্কত চাৰিটা প্ৰবন্ধৰ সন্দৰ্ভত আহমদাবাদৰ আদালতত হোৱা বিচাৰৰ দিনা দিযা লিখিত বিবৰণ, মালাবাৰ অল’ওৱেই ইউনিয়ন খৃষ্টান কলেজৰ ছাত্ৰসকলক গান্ধীজীয়ে দিয়া ভাষণ, ১৯২১ চনত আহমদাবাদত অনুষ্ঠিত অবনত সম্প্ৰদায়ৰ সম্মিলনৰ বানী, হৰিজন হিন্দ স্বৰাজত প্ৰকাশিত গান্ধীৰ ভাষণ, আৰু অন্যান্য মূল্যবান প্ৰবন্ধাকে ধৰি মুঠ ৩০টা বিষয় এই কিতাপত অসমীয়া ভাষালৈ অনুবাদ কৰা হৈছে।

লেখিকাৰ আন এখন উল্লেখযোগ্য অনুবাদ গ্ৰন্থ হল “অসীমৰ যাত্ৰী”। মহাত্মা গান্ধীৰ এগৰাকী অতি ঘনিষ্ঠ আৰু বিশ্বাসী শিষ্যা মেডেলিন শ্লেডৰ (Madeleine Slade) আত্মজীৱনী প্ৰকাশ কৰা “The Spirit’s Pilgrimage” নামৰ ইংৰাজী গ্ৰন্থৰ ভাঙনি হল ‘অসীমৰ যাত্ৰী’ নামৰ কিতাপখন। ৩৯০ পৃষ্ঠাত সমাপ্ত কৰা কিতাপখনৰ মূলকথা এনেধৰণৰ—

বৃটিশ নৌ সেনাধ্যক্ষৰ কন্যা মেডেলিন শ্লে’ড আভিজাত্য আৰু বিলাস বাসনাৰ লাহবিলাহত এটা সময়ত ভাৰতবৰ্ষত কিছুদিন অতিবাহিত কৰিছিল। তেতিয়া তেওঁৰ ভাৰতবাসীৰ আশা-আকাংখা, মহৎ উদ্দেশ্যৰ লগত একেবাৰেই পৰিচয় নাছিল। কিন্তু লণ্ডনত থকা সময়ছোৱাত তেওঁৰ আধ্যাত্মিক দিশৰ দুৱাৰ মুকলি হয় “জ্যা খৃষ্টফা”ৰ লেখক ৰোঁমাৰোঁলাৰ লেখনী পঢ়ি, মেডেলিন

গভীৰ চিন্তাত নিমগ্ন হৈ পৰে। এবাৰ তেওঁ ৰোমাৰোলাক সাক্ষাৎ কৰোতে মেডেলিনক মহাত্মা গান্ধী আৰু ভাৰতবৰ্ষৰ বিষয়ে ৰোঁমাৰোলাই লিখা কিতাপখনৰ কথা সোধাত, মহাত্মা গান্ধীৰ বিষয়ে তেওঁ একো নাজানে বুলি কোৱাত ৰোমাৰোলাই একেষাৰতে কলে—“He is another Christ”

ইয়াৰ পিছত মেডেলিনে ৰোঁমাৰোলাৰ সদ্য প্ৰকাশিত “মহাত্মা গান্ধী” কিতাপখন কিনি আনি পঢ়ি সমাপ্ত কৰাৰ পিছতে মহাত্মাৰ মহান আদৰ্শ, ভাৰতবৰ্ষৰ আশা-আকাংখাৰ কথাই তেওঁক বৰকৈ আকৰ্ষিত কৰে। নিপীড়িত, নিৰ্য্যাতিত ভাৰতবাসীক বিদেশীৰ কবলৰ পৰা মুক্ত কৰিবলৈ গান্ধীজীয়ে লোৱা ত্যাগ আৰু আদৰ্শৰ ভূমিকাই মেডেলিনক ইমান মুগ্ধ কৰিলে যে তেওঁ ভাৰতলৈ আহি পূৰ্ব্বৰ বিলাসিতাময় জীৱন বিসৰ্জন দি গান্ধীজীৰ শিষ্যাৰূপে, ভাৰতৰ কল্যাণৰ অৰ্থে জীৱন উচৰ্গা কৰিবলৈ প্ৰতিজ্ঞাবদ্ধ হয়। এনে এক মহান আত্মোৎসৰ্গৰ আধাৰত মেডেলিন শ্লেডৰ নতুন অৰ্থব্যঞ্জক নাম হল মীৰা বেন। মীৰা বেনে ভাৰতলৈ আহি সূতাকাটিবলৈ, কাপোৰ ব'বলৈ শিকিলে, মদ মাংস বৰ্জন কৰি নিৰামিষ আহাৰ গ্ৰহণ কৰিলে, সুকোমল শয্যা ত্যাগ কৰি পকা মজিয়াত শোৱাৰ অভ্যাস কৰিলে। আনহাতেদি সেই সময়ৰ ভিতৰতে তেওঁ গান্ধীৰ ইয়ং ইণ্ডিয়াৰ পৰা আৰম্ভ কৰি ফৰাচী ভাষাত প্ৰকাশিত গীতা, ঋকবেদ আদি অধ্যয়ন কৰিলে। এইদৰে এবছৰ কাল কঠোৰ সাধনা কৰি এই গৰাকী মহীয়সী নাৰীয়ে গান্ধীজীৰ সেৱা-কাৰ্য্যত যোগদান কৰিবলৈ অনুমতি পালে। মীৰাৰ কঠোৰ সাধনাই সিদ্ধি লাভ কৰিলে।

গান্ধীজীৰ প্ৰতি থকা মীৰাবেনৰ অগাধ শ্ৰদ্ধাৰ কথা চৰ্দ্দাৰ বল্লভভাই পেটেলৰ সৈতে সৱৰমতী আশ্ৰমত গান্ধীজীৰ লগত প্ৰথম সাক্ষাত হওঁতে মনৰ অৱস্থাৰ কথা প্ৰকাশ কৰোতে জনা যায়।

“By this time, I had lost any sense of physical being All was Concentrated in the thought of what was approaching As I entered, a slight brown figure rose up and came towards me. I was conscious of nothing but a sense of light I fell on my knees. Hands gently raised me up and a voice said ‘ You shall be my daughter ” I saw a face smiling at me with eyes full of love, blended with a gentle twinkle of amusement Yes, this was Mahatma Gandhi, and I had arrived ”

১৯২৫ চনৰ পৰা ১৯৪৮ চনৰ ৩০ জানুবাৰীলৈকে অৰ্থাৎ গান্ধী হত্যাৰ দিনলৈকে মীৰা বেন গান্ধীজীৰ সৰ্ব্বশ্ৰেষ্ঠ, বিশ্বাসী আৰু প্ৰধান শিষ্যা আছিল। এই সময় ছোৱাতে লোন আইন অমান্য, লণ্ডণৰ ঘূৰনীয়া মেজমেলৰ আলোচনা, ২য় মহাযুদ্ধ, ভাৰতৰ জনগনৰ মহৎ স্বাৰ্থৰ খাতিৰত স্বাধীনতাৰ কাৰণে কৰা সংগ্ৰামত এই গৰাকী ত্যাগী মহিলা মীৰা বেনে সংক্ৰিয় অংশ গ্ৰহণ কৰিছিল।

ভাৰতীয় বহু বিশিষ্ট ব্যক্তিৰ অনুৰোধত মীৰা বেনে আত্মকথা লিখি সম্পূৰ্ণ কৰিলে। এইখন পুথিত আত্মকথাৰ মাজেদি মীৰাই গান্ধীজীক বিশ্বৰ এজন প্ৰকৃত মহৎ লোক হিচাবে সুন্দৰ ছবি অংকন কৰিছে। ভাৰতবৰ্ষত গান্ধীজীৰ সকলো কাৰ্য্যসূচীতে আৰু ভাৰতৰ বাহিৰতো সকলো কামতে সহৃদয়েৰে মীৰা বেনে সহযোগিতা কৰিছিল। ভক্ত মীৰাবাঈয়ে কৃষ্ণৰ চৰণত নিজকে সমৰ্পণ কৰাৰ দৰে মীৰা বেনেও গান্ধীৰ আদৰ্শময় কৰ্ম্মৰাজিত নিজৰ জীৱন অৰ্পণ কৰিছিল। সেয়ে, তেওঁক বহুতে সন্ন্যাসিনী মীৰা বেন বুলি আখ্যা দিয়ে।

‘Spirit’s Pilgrimage’ এখন প্ৰথম শ্ৰেণীৰ গ্ৰন্থ বুলি সমালোচকে মন্তব্য দিছে। নানান চৰিত্ৰ, নানাবিধ ৰসৰ সমাবেশ, গান্ধীয়ে মীৰালৈ লেখা মূল্যবান চিঠিৰ ভাবাৰ্থই কিতাপখন হৃদয়গ্ৰাহী কৰি তুলিছে। শ্ৰীমতী বিমল ভাগৱতীয়েও কিতাপখনৰ পাতনিতে লিখিছে—"আমি জনাত নাটক উপন্যাস আদিজ্ঞহে

সাধাৰণ পাঠকে বেছি ৰস পায় আৰু পঢ়িবলৈ ললে এৰিব নোৱাৰা হয়। কিন্তু অভিনৱ এই আত্মকথাখিনি মোৰ মনত নাটক-উপন্যাসতকৈয়ো যেন অধিক ৰসাল, অধিক হৃদয়গ্ৰাহী। নিখুত চৰিত্ৰ চিত্ৰন আৰু ৰসৰ যোগান ধৰাত লিখিকা সম্পূৰ্ণ সফল হৈছে।

কিতাপখন পঢ়ি যাওঁতে বহু ঠাইত বহু কথাই অন্তৰত আঘাত দিয়ে, বহুতো ঘটনাৰ বৰ্ণনাই মনটো অভিভূত কৰি তোলে আৰু আপোনা আপুনি চকুলো ওলাই আহে। শেষৰ ভাগটো পঢ়োতে দীঘলীয়া করুণ কবিতা এটি পঢ়াৰ দৰে এক কোমল বিষাদে মনটো আচ্ছন্ন কৰি পেলায়।"

শ্ৰীভাগৱতীয়ে মীৰাবেনৰ 'Spirit's Pilgrimage' নামৰ ইংৰাজী কিতাপখন "অসীমৰ যাত্ৰী" নামাকৰণেৰে সাৱলীল ভাব-ভাষাত অসমীয়ালৈ অনুবাদ কৰাত সফল হৈছে বুলি ক'ব পাৰি। তদুপৰি অনূদিত কিতাপখনত মীৰাবেনৰ শিশুকাল, যৌবনকাল, পৰিয়ালৰ ছবি, গান্ধীজীৰ লগত বিলাত যাত্ৰালৈ যাওতে সমুদ্ৰৰ বুকুত জাহাজত তেওঁলোকৰ ছবি, ৰোঁমাৰোলাকে ধৰি বিশ্বৰ কেইজনমান বিখ্যাত লোকৰ সচিত্ৰতাৰে পুথিখন আকৰ্ষণীয় হৈছে। অসমীয়ালৈ অনূদিত কিতাপখনৰ পৰা কেইষাৰিমান তুলি দিয়া হল। "এতিয়া ১৯৪৭ চনৰ মে, আৰু জুনমাহ। বাপুৰ মনত এনেভাবৰ উদয় হৈছিল যে সেইদিনৰ ভাৰতবৰ্ষত তেওঁৰ কাৰণে কতো ঠাই নাই। এই ভাবকে তেওঁ নানা প্ৰকাৰে প্ৰকাশ কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰিছিল। আসন্ন ভাৰত বিভাজনৰ চিন্তায়ে যে অকল তেওঁক পীড়িত কৰিছিল এনে নহয়, তেওঁৰ ধাৰণামতে যি ভাৰতবৰ্ষই স্বাধীনতা পোৱাৰ পিছত বিকেন্দ্ৰীকৰণ গাৱলীয়া শিল্প আৰু অসামৰিকৰণৰ পথ লোৱা উচিত, সেই ভাৰতক শিল্পপ্ৰধান আৰু সামৰিক শক্তি হিচাবে গঢ়ি তোলা দৃশ্য তেওঁৰ কাৰণে অসহনীয় আছিল।"

১৮৯২ চনত জন্ম গ্ৰহণ কৰা এই গৰাকী মহীয়সী নাৰী মীৰাবেনৰ এতিয়া জন্মৰ শতেক বছৰ পূৰ্ণতাত, তেওঁৰ কৰ্ম্মৰাজি, আদৰ্শ, মহান ত্যাগৰ কথা স্মৰণ কৰি শত শ্ৰদ্ধাৰ্ঘ্য নিবেদন কৰিছো।

লেখিকাৰ আন এখন প্ৰকাশিত পুথি হল—“সামাজিক ক্ৰান্তি আৰু নাৰী”। মহিলাৰ সমান-অধিকাৰ, নিৰ্য্যাতনৰ পৰা উদ্ধাৰ, শান্তি, শিক্ষা, প্ৰগতিৰ উদ্দেশ্যে ১৯৭৫ চনত ৰাষ্ট্ৰসংঘই পালন কৰা নাৰীবৰ্ষৰ উদ্দেশ্য আগত ৰাখি এইখন কিতাপ লিখা হয়। এই কিতাপত দেশী বিদেশী কেবাগৰাকীও মহিয়সী নাৰীৰ জীৱনী কেইবাখনো কিতাপৰ পৰা সংগ্ৰহ কৰি সম্পাদনা কৰা হৈছে। নাৰীৰ শিক্ষা-দীক্ষা, সামাজিক, ৰাজনৈতিক, অৰ্থনৈতিক মৰ্য্যাদাৰ যোগেদি এখন ৰাষ্ট্ৰৰ বিষয়ে এটা ধাৰণা কৰিব পৰা যায়। প্ৰাচীন ভাৰতত নাৰীৰ স্থান আছিল অতি উচ্চ আৰু সম্মানজনক। বেদ-উপনিষদ যুগৰ পৰা বৰ্ত্তমানলৈকে তেনে কেবাগৰাকীও অসাধাৰণ মহিলাৰ কৰ্ম্মময় জীৱন-কথা এই পুথিত ভাগৱতীয়ে প্ৰকাশ কৰিছে। তাৰ ভিতৰত মহাকাব্য দুখনৰ নাৰী হল—শবৰী, মন্দোদৰী, তাৰা, সীতা, গান্ধাৰী আৰু অন্য কেইগৰাকী প্ৰাচীন নাৰী হল—জাহানাৰা, চাঁদবিবি, চুলতানা ৰেজিয়া, ঝান্সিৰ ৰানী লক্ষ্মীবাই, চিন্তামণি, মীৰাবাঈ, অসম জীয়াৰী অমৃতপ্ৰভা, জয়মতী কুঁৱৰী, বীৰাঙ্গনা মূলা গাভৰু, স্বহীদ কনকলতা, পণ্ডিতা ৰমাবাই সৰস্বতী, শ্ৰীসাৰদা দেৱী, কস্তুৰবা, ডাঃ এছ, মুথুলক্ষ্মী ৰেড্ডি, সৰোজিনী নাইডু, ইন্দিৰা গান্ধী, লতা মুঙ্গেশকাৰ, বিদ্ৰোহী চন্দ্ৰ প্ৰভা খইকীয়ানী। বিদেশী মহিয়সী নাৰী কেইগৰাকী হল—ইভ, দেবৰা, কুমাৰী মেৰী, চাফো, ক্লিবপেট্ৰা, জোৱান অব আৰ্ক, ৰাণী এলিজেবেথ, কৰডে দি আৰম মাৰিয়া আন চাৰলট, জেইন অষ্টিন, মেক্‌লে কেথেৰিণ, ৰাণী ভিক্টোৰিয়া, ফ্লোৰেঞ্চ নাইটিংগল, হেলেন মেৰী ওবেৰাৰ, হেলেন কিলাৰ, মেডাম কুৰী, এনী বেসান্ত কৰেট্ৰা স্কট কিং, মাভাৰ টেৰেছা।

এই কিতাপখনত পৌৰাণিক যুগৰ ব্ৰহ্মবাদিনীৰ চমু পৰিচয় দিয়া হৈছে। তেওঁলোক হৈছে—বিশ্ববাৰা, অপালা, ঘোষা, গোপা, লোপমুদ্ৰা, স্বস্তি, ৰোমশ, বাক। এওঁলোকৰ ৰচনাত বিভিন্ন ইষ্ট দেৱতাৰ গুনকীৰ্ত্তণ আৰু তেওঁলোকৰ ব্যক্তিগত জীৱনৰ কথা বৰ্ণোৱা

হৈছে। তাৰে কেইগৰাকীমানৰ ৰচনাৰ চমু আভাষ এইকিতাপত ডাঙি ধৰা হৈছে। বাক্, বিশ্ববাৰা, অপালা, ঘোষা, ৰ ৰচনাৰ মাজেদি প্ৰকাশিত তেওঁলোকৰ জীৱনৰ সুখ-দুঃখ, ভক্তিৰে ভগবৎ শক্তি লাভ কৰিব পৰা ক্ষমতা, আদিৰ কথা প্ৰকাশ কৰা হৈছে। তদুপৰি উপনিষদৰ দুগৰাকী বিদুষী নাৰী-মৈত্ৰেয়ী আৰু গাৰ্গীৰ চমু পৰিচয় কিতাপখনত দিয়া হৈছে। মুঠতে প্ৰাচীন, মধ্যযুগ আৰু বৰ্ত্তমানৰ স্মৰণীয় নাৰীৰ কথা “সামাজিক ক্ৰান্তি আৰু নাৰী” নামৰ কিতাপত প্ৰকাশ কৰাত, আৰু তাৰে ভিতৰত ভালেকেইগৰাকী প্ৰকাশৰ পোহৰলৈ নহা বিদেশী মহিলাৰ জীৱনী লিপিবদ্ধ কৰাত পচুৰৈ সমাজৰ উপকাৰ সাধন হৈছে বুলি আশা কৰিব পাৰি।

শ্ৰীমতী বিমল ভাগৱতীৰ আন এখন জীৱনী পুথি হল—“জাতীয় কংগ্ৰেছৰ কৰ্ণধাৰ সকল।” কিতাপখনৰ পাতনিতে তেখেতে ব্যক্ত কৰিছে যে—বিয়াল্লিছৰ গণবিপ্লৱত তেখেতে নিজে সক্ৰিয়ভাবে অংশ গ্ৰহণ কৰাৰ সুযোগ নাপালেও, এই বিপ্লৱৰ প্ৰত্যক্ষদৰ্শী হিচাবে মনত জাগি উঠা জীৱন্ত স্মৃতিৰ অনুপ্ৰেৰণাত এই পুথিখনি ৰচনা কৰিছে। স্বাধীনতাৰ আগৰ ৬২ বছৰ আৰু পিছৰ ৩৮ বছৰ লৈ ১৯৮৫ চনত ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্ৰেছৰ এশবছৰৰ পূৰ্ণতাৰ পিছত ১৯৮৬ চনত এই পুথিখন প্ৰকাশ কৰাৰ যথাৰ্থতা আছে।

১৮৫৭ চনৰ চিপাহী বিদ্ৰোহৰ পিছত ভাৰতবৰ্ষত বিৰাজিত নীৰৱতাৰ সুযোগত বৃটিশে ভাৰতবৰ্ষ শাসন কৰাৰ সময়ছোৱাৰ এচাম চেতনাশীল শিক্ষিত লোকে এক জাতীয় মঞ্চৰ অভাব অনুভব কৰি এখন ৰাজনৈতিক সম্মিলন পাতিবলৈ স্থিৰ কৰে। হিউম নামৰ এজন উচ্চ পদস্থ ইংৰাজ বিষয়ায়ো এই কথা সমৰ্থন কৰি এখন প্ৰাতিনিতিত্ব মূলক সভা পতাৰ পৰামৰ্শ আগবঢ়ায়। এই প্ৰতিনিধি-মূলক সভাখনকেই ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্ৰেছ নামাকৰণ কৰি ১৮৮৫ খৃঃত বম্বেত ইয়াৰ প্ৰথম অধিবেশন পতা হয় আৰু এই অধিবেশণৰ সভাপতিত্ব কৰে কলিকতাৰ প্ৰসিদ্ধ বেৰিষ্টাৰ উমেশ চন্দ্ৰ বেনাৰ্জ্জীয়ে। জাতীয় কংগ্ৰেছৰ শুৰি ধৰোতা কেইগৰাকীয়ে অশেষ ত্যাগ স্বীকাৰ

কৰি স্বাধীনতা যুদ্ধৰ বুৰঞ্জীত গৌৰৱময় অৱদান আগবঢ়ায়। “জাতীয় কংগ্ৰেছৰ কৰ্ণধাৰ সকল” এই পুথিখনত লেখিকাই ১৬ জন জাতীয কংগ্ৰেছৰ সভাপতিৰ জীবনী প্ৰকাশনৰ পোহৰলৈ আনি এই সকল মহান ব্যক্তিৰ কৰ্ম্মৰাজি জন সমাজত প্ৰকাশ কৰি অসমীয়া সাহিত্যলৈ প্ৰশংসনীয় অৰিহণা আগবঢ়াইছে। সহজ-সৰল ভাষাৰে, মানোগ্ৰাহী বৰ্ণনাৰে জীৱনী প্ৰকাশ কৰা ব্যক্তি কেইগৰাকী হল—উমেশ চন্দ্ৰ বেনাৰ্জ্জী, দাদাভাই নৌৰজী, গোপালকৃষ্ণ গোখলে, এনী বেচান্ত, পাঞ্জাব কেশৰী লালা লাজপত ৰয়, দেশবন্ধু চিত্তৰঞ্জন দাস, মৌলানা আবুল কালাম আজাদ, মহাত্মা গান্ধী, সৰোজিনী নাইডু, শ্ৰীনিবাস আয়েঙ্গাৰ, পণ্ডিত মতিলাল নেহৰু, লোকমান্য বাল গঙ্গাধৰ তিলক, চৰ্দ্দাৰ বল্লভ ভাই পেটেল, বাবু ৰাজেন্দ্ৰ প্ৰসাদ, নেতাজী সুভাস চন্দ্ৰ বসু।

ৰাষ্ট্ৰীয় জীৱন চৰিত মালা হিচাবে মহীশূৰ বিশ্ববিদ্যালয়ৰ ইতিহাসৰ গবেষণা আৰু স্নাতকোত্তৰ বিভাগৰ প্ৰফেছাৰ আৰু মূৰব্বী ডঃ বি, শেখ আলিয়ে লিখা ‘টিপু চুলতান’ নামৰ কিতাপখন শ্ৰীমতী ভাগবতীয়ে অসমীয়া ভাষালৈ তৰ্জ্জমা কৰিছে। কিতাপখনৰ পাতনিত কোৱা হৈছে যে বাঘৰ দৰে ভয়ঙ্কৰ ভাবে আৰু বুলডগৰ দৰে নেৰানেপেৰাকৈ টিপুৱে যুদ্ধ কৰিছিল। দেশৰ পৰা বৃটিশক বিতাৰিত কৰাই আছিল তেওঁৰ জীৱনৰ প্ৰথম হাবিয়াস। উদ্দেশ্য সাধনৰ কাৰণে তেওঁ নিজৰ সকলো শক্তি, সামৰ্থ্য, সম্বল প্ৰয়োগ কৰিবলৈ আৰু নিজৰ জীবনো উচৰ্গা কৰিছিল।” টিপু চুলতানৰ সাহসীকতা, দৃঢ মনোবলেৰে দেশৰ হকে জীৱন উচৰ্গা কৰা কাৰ্য্য, যুদ্ধ-বিগ্ৰহৰ বৰ্ণনাৰে বুৰঞ্জীমূলক পটভূমিত ৰচিত কিতাপ খনত টিপুৰ চৰিত্ৰ স্পষ্টভাবে প্ৰকাশ পাইছে।

কিতাপখনৰ সামৰণিত লেখিকাই অসমীয়ালৈ অনূদিত কিতাপখনত লেখিছে—“টিপুৰ চৰিত্ৰ আমাৰ বুৰঞ্জীত নিশ্চয় অনন্য সাধাৰণ। তেওঁ মৰমীয়াল স্বভাবৰ লোক আছিল। তেওঁ কৰা যুদ্ধবিলাকৰ সময়ত চৰিত্ৰবান, উচ্চপদস্থ আৰু ক্ষমতাশালী

কোনো লোকেই তেওঁক এৰি থৈ বিৰোধী পক্ষলৈ যোৱা নাছিল।

সেউতাক হায়দৰৰ দৰে টিপুৰ পঢ়া শুনা নথকা নহয়। তেওঁৰ পৃষ্ঠপোষকতাত যথেষ্ট সংখ্যক কিতাপ লিখা হৈছিল। বিজ্ঞান, চিকিৎসা, ধৰ্ম্ম, কলা আৰু সামৰিক বিদ্যা এই সকলোতে তেওঁৰ বিশেষ ব্যুৎপত্তি আছিল।

টিপু জীয়াই থকালৈকে ইংৰাজে নিজক নিৰাপদ বুলি অনুভৱ নকৰিছিল। তেওঁৰ মৃত্যুৰ পিছতহে, তেওঁলোকে চিঞৰি উঠিব পাৰিছিল—"ভাৰত আমাৰ।" টিপুৰ ৰাজত্বকাল আছিল চুটি। কিন্তু ভাৰতত বৃটিচ সম্প্ৰসাৰণৰ বিৰুদ্ধে ভাৰতীয় প্ৰতিৰোধৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত ইয়েই আছিল ক'লা ডাৱৰৰ মাজৰ এটি ৰূপালী ৰেখা। তেওঁৰ জ্ঞানগৰ্ভ বাণী আছিল যে—"শিয়ালৰ দৰে এশবছৰ জীয়াই থকাতকৈ, সিংহৰ দৰে এদিন জীয়াই থকাও শ্ৰেয়।" যি সকলে মাতৃভূমিক ভাল পায় তেওঁলোকে মনত ৰখা আৰু অনুসৰণ কৰাৰ উপযুক্ত এই বাণী।"

লেখিকাৰ আন এখন উল্লেখযোগ্য কিতাপ হল "যযাতি"। জ্ঞানপীঠ বঁটা বিজয়ী মাৰাঠী সাহিত্যিক বিষ্ণু সখাৰাম খাণ্ডেকাৰৰ "যযাতি" উপন্যাসখন বিমল ভাগৱতীয়ে অসমীয়ালৈ অনুবাদ কৰি পঢ়ুৱৈ সমাজলৈ প্ৰশংসনীয় অবদান আগবঢ়াইছে। কিতাপখন ৫৬৭ পৃষ্ঠাত সমাপ্ত কৰা হৈছে।

বিষ্ণু সখাৰাম খাণ্ডেকাৰৰ 'যযাতি' উপন্যাসখন মহাভাৰতৰ যযাতিৰ কাহিনীক কেন্দ্ৰ কৰি ৰচনা কৰা হৈছে। থুলমূলকৈ—যযাতিৰ পিতৃ আছিল হস্তিনাপুৰৰ পৰাক্ৰমী মহাৰজা নহুষ, যিজনে দেৱৰাজ ইন্দ্ৰক পৰাস্ত কৰি খ্যাতিমন্ত হৈছিল। পিতৃৰ দৰে যযাতিয়েও পৰাক্ৰমৰ পৰিচয় দিছিল। নহুষৰ মৃত্যুৰ পিছত যযাতি সিংহাসনত বহিল। পিছত দৈত্যগুৰু শুক্ৰাচাৰ্য্যৰ জীয়েক ৰাজকন্যা দেৱযানীৰ লগত যযাতিৰ বিবাহ সম্পন্ন হয়। ভাগ্যৰ বিপৰ্য্যয়ত

পৰি এসময়ত দৈত্যৰাজ বৃষপৰ্বাৰ কন্যা শৰ্মিষ্ঠা দেবযানীৰ লিগিৰী হৈ বহু দুখ-যাতনা, বিপদৰ মাজেদি জীৱন অতিবাহিত কৰিব লগা হয়। মহাভাৰতৰ যযাতি, দেবযানী, শৰ্মিষ্ঠা, এই তিনিও জন প্ৰধান নায়ক নায়িকাৰ লগত খাণ্ডেকাৰে ঋষিশ্ৰেষ্ঠ কচকো এজন নায়ক হিচাবে অঙ্কিত কৰিছে। যযাতিয়ে ভোগ, বিলাস, ঐশ্বৰ্য্য, পত্নীপ্ৰেম আৰু ৰাজদৰবাৰৰ মাহ বিলাহত জীৱন কটাইছিল যদিও সম্পূৰ্ণ সুখী হব পৰা নাছিল। কিতাপখনত যযাতি আৰু শৰ্মিষ্ঠাৰ গভীৰ আৰু গোপন প্ৰণয়ৰ দৃশ্য বৰ্ণনা কৰা হৈছে। শেষ জীৱনত যযাতিয়ে শৰ্মিষ্ঠা পুত্ৰ পুৰুক নিজ বুলি পৰিচয় দিয়ে আৰু ৰাজ সিংহাসন পুৰুক অৰ্পণ কৰি ঋষি কচৰ লগত বানপ্ৰস্থ ধৰ্ম গ্ৰহণ কৰে।

খাণ্ডেকাৰৰ মাৰাঠী ভাষাত ৰচিত ‘যযাতি’ উপন্যাসখনৰ ওপৰত সাহিত্যিক, সাংবাদিক সকলে প্ৰশংসা সূচক সমালোচনা আগবঢ়াইছিল। দুৰ্গা ভাগৱতে ১৯৬২ চনত ‘ৰহস্য-ৰঞ্জনত’ লিখিছিল— “যযাতি এখন বিখ্যাত, বিশাল, মূল্যবান উপন্যাসেই নহয়, বৈদিক যুগৰ পৰা আজিলৈকে উপন্যাসৰ ৰূপত ভাৰতীয় তথা পাশ্চাত্যৰ বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ সাহিত্যৰ ৰস সন্নিবিষ্ট হৈ আছে। এইখন অতি সূক্ষ্মভাবে মানুহৰ মনোকষ্ট চিত্ৰিত কৰা অতীত, বৰ্তমান আৰু ভবিষ্যত নিজৰ ভিতৰত সামৰি লোৱা এক মহান কৃতি ।”

এনে এখন উৎকৃষ্ট, উচ্চ মানদণ্ডৰ উপন্যাস শ্ৰীবিমল ভাগৱতীয়ে হিন্দী ভাঙনিৰ পৰা অসমীয়ালৈ অনুবাদ কৰি আমাৰ পঢ়ুৱৈ সমাজক উপকৃত কৰিছে। তেখেতৰ অসমীয়া ‘যযাতি’ উপন্যাসখনে সাহিত্য জগতত সমাদৰ লাভ কৰিছে বুলি কব পাৰি। উপন্যাসখনত বিভিন্ন চৰিত্ৰৰ মনোভাব, কথোপকথন, পৰিস্থিতিৰ বৰ্ণনা ৰ প্ৰকাশ ভঙ্গী উপযোগী হৈছে। ঘটনাৰ বৰ্ণনাৰ শেষত অৰ্থাৎ অসমীয়া ভাঙনি কিতাপখনৰ শেষৰ ভাগত বানপ্ৰস্থী যযাতিয়ে পুত্ৰ পুৰুক কৈছিল—

“সুখে দুখে এটা কথা সদায় মনত ৰাখিবা। কাম আৰু অৰ্থ মহান পুৰুষাৰ্থ। বৰ প্ৰেৰণাদায়ক পুৰুষাৰ্থ। জীৱনৰ কাৰণে

পোৱক পুৰুষাৰ্থ। কিন্তু ই আপোন মনে দৌৰা পুৰুষাৰ্থ। এই পুৰুষাৰ্থ কেতিয়া বিচাৰহীন হৈ পৰে তাৰ একো ঠিকনা নাই। তাৰ লেগাম আঠো প্ৰহৰ ধৰ্ম্মৰ হাতত থাকিব লাগে।”

শ্ৰীমতী ভাগৱতীয়ে এইখন কিতাপ অনুবাদ কৰি প্ৰসংশা লাভ কৰিছে।

ওপৰত উল্লেখিত কিতাপ কেইখনৰ মাজতে লেখিকাৰ সাহিত্যিক জীৱনৰ প্ৰতিভা বিকাশিত হৈছে। অনুবাদ সাহিত্য পুথি আৰু তেখেতৰ ৰচনাৰ কাব্য-পুথি আৰু জীৱনীমালা “জাতীয় কংগ্ৰেছৰ কৰ্ণধাৰ সকল” নামৰ কিতাপ দুখনতো ভাগৱতীৰ ৰচনাৰ স্পষ্ট, সহজ-সৰল ভাব ভাষাৰ আকৰ্ষণীয় দিশটো প্ৰকাশ পাইছে।

সাহিত্য-সেৱাৰ উপৰিও শ্ৰীমতী ভাগৱতীয়ে অন্যান্য সাংগঠনিক কামো কৰি আহিছে। তেখেতৰ উদ্যোগত ১৯৮৯ চনৰ, ১১ নবেম্বৰ শিশু দিৱসৰ দিনা “ৰূপজন্মা লম্বোদৰ বৰা শিশু অধ্যয়ন কেন্দ্ৰ” নামাকৰণেৰে এটি পাঠাগাৰ নিজা ঘৰতে আনুষ্ঠানিক ভাবে মুকলি কৰা হয়। উদ্দেশ্য হৈছে শিশু আৰু চেমনীয়া ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে এই পাঠাগাৰত বহি মনোযোগ দি দেশ-দেশান্তৰৰ সাহিত্য, মহামানৱৰ জীৱনী, ভ্ৰমণমূলক কাহিনী আদি পঢ়ি জ্ঞান লাভ কৰিব পাৰে।

তেজপুৰ মহিলা-সমিতিৰ লগতো বিমলা ভাগৱতী ঘনিষ্ঠভাবে জড়িত আৰু মহিলা অনুষ্ঠান-প্ৰতিষ্ঠানৰ যোগেদি সমাজ সেৱাৰ কাম আগবঢ়াইছে। তেখেতৰ স্বামী শ্ৰীযুত বিজয় চন্দ্ৰ ভাগৱতীদেৱ সংসদ সদস্য হৈ থাকোতে কেবাবছৰো দিল্লীত অতিবাহিত কৰিছিল আৰু তাতেই বিমলা ভাগৱতীয়ে কেবাখনো কিতাপ ৰচনা কৰিছিল।

সাহিত্য-ৰচনাত প্ৰতিভাসম্পন্না, কামত উৎসাহী শ্ৰীমতী বিমলা ভাগৱতীৰ কৰ্মপ্ৰেৰণা যেন ভৱিষ্যতলৈয়ো অটুট থাকে তাৰ কাৰণে আন্তৰিক শুভ-কামনা জনাই এটি জীৱন-কথাৰ ইমানতে সামৰণি মাৰিলো।

মৃণালী চেতিয়া

নীলিমা দত্ত

'লিখি থাকিবা' মাথো দুটি শব্দৰ এটি বাক্য। সেয়া হৈ পৰিল মানুহগৰাকীৰ বাবে এক অমূল্য সম্পদ। হিয়াৰ মনিকোঠাত আটোমটোকাৰিকৈ সংৰক্ষিত কৰি থৈছে আজিও সেই আপুৰুগীয়া সম্পদ। বিশ্ববন্দিত বিদগ্ধ পণ্ডিত অসমৰ জাতীয় জীৱনৰ পুৰোধা ব্যক্তি কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈক কেবাদিনো যত্ন কৰাৰ মূৰত লেখিকা গৰাকীয়ে তেওঁৰ প্ৰথম প্ৰকাশিত পুথিখন (শিশুবিকাশ) নিজহাতে উপহাৰ স্বৰূপে দিয়াৰ সৌভাগ্য হৈছিল। সহজতে কাকো সাক্ষাৎ নিদিয়া বাক সংযমী পুৰুষ জনাৰ মুখেৰে নিঃসৃত হৈছিল মাত্ৰ সেই দুটি সোন সেৰীয়া শব্দ। সেই অমোঘ শব্দ দুটিয়ে নবীন লেখিকা গৰাকীক আজীৱন যোগাই থাকিল এক অপূৰ্ব অনুপ্ৰেৰণা, অনুপম তাগিদা। দুই এদিন কলমটো হাতত নললেই তেওঁৰ কৰ্ণকুহৰত যেন ৰণৰণাই বাজি উঠে নাতি উচ্চ সুৰৰ অথচ গুৰুগম্ভীৰ সেই মধুৰ কণ্ঠস্বৰ— "লিখি থাকিবা।" আদেশ, অনুৰোধ, নতুবা মৰমৰ দাবী স্বৰূপ সেই দুটি শব্দৰ প্ৰত্যুত্তৰত নিৰলে-নীৰৱে, সংগোপনে নিশব্দে আজিও তেওঁৰ মনে যেন কৈ উঠে—'লিখি আছো, লিখি থাকিম।'

"মই নাৰী
মোৰ হাতৰ মুঠিত
সৃষ্টিৰ শক্তি
মহা বিশ্বৰ
মই নাৰী
মোৰ শক্তি
দুৰ্গতি নাশিনী
সাহসেৰে সমাজৰ।" (জাননী)

সমাজৰ অশুভ শক্তি নাশিবলৈ সৃষ্টিৰ অমল শক্তি লভা সেই নাৰীয়ে ওৰেটো জীৱন হাতৰ মুঠিত ৰাখিছে কলমৰূপী মহাস্ত্ৰ। সমাজৰ অন্যায়-দুৰ্নীতি, উৎপীড়ন শোষণৰ বিৰুদ্ধে সাহসেৰে যুঁজিবলৈ শান দিছে প্ৰতিদিনে সেই মংগলকামী মহাস্ত্ৰত।

"তুমি আই
লুকাই লুকাই
অদৃশ্য দুখনি হাতেৰে
দিছাহি বুলাই শান্তিৰ পৰশ

* * * *

* * * *

"মচি দিছা মৰমেৰে
চাদৰৰ আচলেৰে
ক্লান্ত দেহ, কপালৰ দুটোপাল ঘাম
তোমাৰ বুকুত হয় শ্ৰম মোৰ
সেউজীয়া আশাৰ কঠীয়া ।

এটি কৰ্মমুখৰ দীৰ্ঘ জীৱনৰ অধিকাৰিণী এই লিখনিৰ নায়িকা। জীৱনক জীৱন ৰূপে পাবলৈ, জীৱনক কলালৈ ৰূপান্তৰ কৰিবলৈ, জীৱনক মহত্বতা প্ৰদান কৰিবলৈ শৈশৱৰ পৰাই তেওঁ কঠোৰ সাধনা কৰিছে, সংগ্ৰাম কৰিছে। সেয়েহে জীৱনৰ ঘাত-প্ৰতিঘাতত, কঠোৰ বাস্তৱত তেওঁ জুকলা নোহোৱাকৈ থকা নাই। তেতিয়া কবিসুলভ মনটিয়ে কবিতাৰ স্তবকেৰে সান্ত্বনা লভিছে আৰু দেশ-জননীৰ পৰম আশ্ৰয়ত, শান্তিৰ শীতল স্পৰ্শত যেন দেহ-মনলৈ সজীৱতা ঘূৰি আহিছে। হেৰাই যোৱা উৎসাহ-উদ্দীপনা গোটাই লৈ কবি পুনৰায় দৃঢভাবে নিমগ্ন হৈছে সৃষ্টিশীল কৰ্মত।

"নতুনকৈ আকৌ পাহি মেলে
ৰক্ত জবাৰ
প্ৰস্ফুটিত জীৱনৰ বাবে
ধ্বংসস্তূপ গচকি গচকি

আকাশৰ অৰুনিমাৰ
দোকমোকালি সেউজী পথাৰত
দৃঢ়তাৰ জিলমিলনি
এইবাৰ কপালৰ ঘামত ।" (প্ৰস্তুতি)

বৰ্ষণমুখৰ গ্ৰীষ্মৰ দুপৰীয়া এটি। ভয়ে ভয়ে গৈ ওচৰ চাপিছিলোঁ মানুহগৰাকীৰ। শুভ্ৰ সাজ জোৰেৰে চিৰ পৰিচিত নিৰ্মল হাঁহিটো মাৰি ওচৰতে বহিলহি তেওঁ। সম্প্ৰতি কি লিখি আছে, কেনে ধৰণে ব্যস্ত হৈ আছে ? ইত্যাদি কথা সোধাৰ চলেৰে এৰি অহা দিনবোৰৰ কিছু কথাও তেওঁৰ পৰা উলিয়াইছিলোঁ। আঁৰ নলগাকৈ মনোৰমভাৱে কৈ গৈছিল তেওঁৰ বিদেশ ভ্ৰমণৰ অপূৰ্ব অভিজ্ঞতাৰ কথা। কথাৰ মাজে মাজে পৰ্বত-পাহাৰ, সাগৰসৈকত অতিক্ৰমি তেওঁৰ মনটো পলকতে যেন উৰা মাৰিছিল বিশাল বিশ্বৰ ইটো-সিটো প্ৰান্তৰলৈ। দূৰ-দিগন্তত নিবদ্ধ দৃষ্টিত, উদ্ভাসিত মুখমণ্ডলত তেওঁৰ প্ৰজ্ঞাৰ প্ৰদীপ্ত আলোক। মোৰ মনত পৰিছিল তেওঁৰে কবিতা এটি ।

"এই নদী বেগৱতী, উদ্বেলিত
প্ৰজ্ঞাৰ সোঁতত। দুয়োপাৰে
ধ্যানৰ তন্ময়ে আনে কঢ়িয়াই
পূবৰ অৰুণোদয়
আলোক উদ্ভাসিত
প্ৰশান্তিত প্ৰেমেৰে তোমাৰ।" (বুদ্ধৰ প্ৰতি)

কাগজ-কলম উলিয়াই দুই এটি কথা ইতিমধ্যে টুকি লৈছিলোঁ। দৃষ্টি থৰ কৰি তীক্ষ্ণসুৰেৰে তেওঁ সুধিলে, "তুমি সেইবোৰ কি কৰিছা ?" মোৰ ক্ষুদ্ৰ জীৱনৰ কথাৰে কি কৰিবা ? জীৱনী-তীৱনী নিলিখিবা দেই। মই সেইবোৰ লাজ কৰোঁ।"

প্ৰীতি-শ্ৰদ্ধাৰে পৰিপূৰ্ণ সঁফুৰাটি আগবঢ়াই কৈছিলোঁ, "বাইদেউ, কথাবোৰ জানিলে—জীৱন যুঁজত জয়ী হ'বলৈ পাচৰ চামে অনুপ্ৰেৰণা পাব, সাহস পাব।"

নিৰহংকাৰী, প্ৰচাৰ বিমুখী বিনয়ী স্বভাৱৰ এই গৰাকীয়ে হ'ল পঁচিশখন গ্ৰন্থৰ লেখিকা, আজীৱন শিক্ষাব্ৰতী নীলিমা দত্ত বাইদেউ। আত্ম প্ৰচাৰ, আত্ম প্ৰকাশৰ ভয়ত লাজুকি লতা যেন হৈ পৰা মানুহজনী প্ৰকৃততে কিন্তু লতাৰ দৰে লেহুকা নহয়। দৃঢ় মনৰ, সংযত চিত্তৰ, কঠোৰ পৰিশ্ৰমী মানুহজনী প্ৰকৃততে কঠিন শিপাৰ বৃক্ষৰ দৰেহে—যি বৃক্ষৰ মূল পোত গৈ আছে এক বিস্তৃত অঞ্চল জুৰি থকা ভৰিৰ তলৰ উৰ্বৰা ভূমিত।

গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ দৰ্শন বিভাগৰ প্ৰাক্তন অধ্যাপিকা শ্ৰীমতী নীলিমা দত্ত একাধাৰে কবি, ঔপন্যাসিকা, শিশু সাহিত্যিকা, গল্প-লেখিকা আৰু প্ৰাৱন্ধিকা। শিক্ষাদান আৰু সাহিত্য চৰ্চ্চাকে জীৱনৰ ব্ৰত স্বৰূপে লোৱা শ্ৰীমতী দত্তই ছাত্ৰী জীৱনৰ পৰাই লেখা-মেলাত ব্ৰতী হৈ আছে। ছাত্ৰীকালতে স্বনামধন্য কবি ৰঘুনাথ চৌধুৰী, নলিনী বালা দেৱী, ধৰ্মেশ্বৰী দেৱী বৰুৱানীৰ আশীষধন্যা দত্তই সাহিত্য সেবাৰ বাবে খ্যাত-অখ্যাত বহুজনৰ মহাশীষ ধনলাভ কৰিছিল। নলিনীবালা দেৱী আছিল তেওঁৰ জীৱনৰ অন্যতম অনুপ্ৰেৰণা। "তুমি কবিতা লিখিব পাৰিবা"—নলিনীবালা দেৱীৰ এইষাৰ কথাই তেওঁৰ কুমলীয়া অন্তৰলৈ কঢ়িয়াই আনিছিল উছাহৰ এসুঁতি ঢল। উল্লেখযোগ্য যে ছাত্ৰী কালতে লিখা দুই-চাৰিটা কবিতা নীলিমাই নলিনীবালা দেৱীক দেখুৱাইছিলগৈ আৰু তেতিয়াই এই প্ৰখ্যাত কবি গৰাকীয়ে তেওঁক এই উৎসাহ বাণী শুনাইছিল।

প্ৰখ্যাত প্ৰত্নতত্ত্ববিদ ভাষাবিদ কালিৰাম মেধীৰ কন্যা শ্ৰীমতী কমলা মেধীৰ (গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অৱসৰ প্ৰাপ্ত ৰেকটৰ ড° হৰিপ্ৰসন্ন দাসৰ পত্নী) সতে দত্তৰ গঢ়ি উঠিছিল অভিন্ন বন্ধুত্ব। তেওঁলোকৰ এই বন্ধুত্ব আজিও অক্ষুন্ন আছে। অন্তৰংগ দুই বান্ধৱীৰে মাজত বিভিন্ন বিষয়ক আলাপ-আলোচনা চলে, তাৰ ভিতৰত সাহিত্য বিষয়ক আলোচনাই প্ৰাধান্য লাভ কৰিছিল। আনকি তেওঁলোকৰ চিঠিপত্ৰ বাৰতো বিভিন্ন বিষয়ৰ গভীৰ কথা আলোচিত

হৈছিল। যুক্তি, তথ্য আৰু তত্ত্ব সম্বলিত সেই চিঠিখোৱে সৰু-সুৰা একোটি প্ৰবন্ধৰে ৰূপ পাইছিল বুলি দত্তই আনন্দৰে সোঁৱৰে। এনেধৰণেই তেওঁৰ সাহিত্য চৰ্চ্চাৰ ক্ষেত্ৰখন সৃষ্টি হবলৈ আৰম্ভ কৰে।

কলিকতাৰ “মডাৰ্ণ ষ্টুডেণ্ট” নামৰ অনুষ্ঠানে ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলৰ মাজত পতা ইংৰাজী ৰচনা প্ৰতিযোগিতাত শ্ৰীমতী দত্তই বঁটা লাভ কৰে। এই পুৰস্কাৰ প্ৰাপ্তিয়েও তেওঁক লেখাৰ বাবে উৎসাহ যোগায় আৰু লেখিব পাৰিব বুলি নিজৰ ওপৰত আস্থা আৰু বিশ্বাস জন্মায়। তাৰ পাছত শুক্লেশ্বৰ বৰা সম্পাদিত ‘জয়ন্তী’ত ‘বাধা’ নামৰ কবিতা এটি প্ৰথম প্ৰকাশ পায়। প্ৰথম প্ৰবন্ধ (নাৰী বিষয়ক প্ৰবন্ধ) তিনিদিনীয়া অসমীয়াত প্ৰকাশিত হয়। শ্ৰীযুতা দত্তৰ প্ৰথম গ্ৰন্থ ‘শিশু বিকাশ’ খন প্ৰকাশিত হয় ১৯৫৬ চনত। তাৰ পিছত ইখনৰ পিছত সিখনকৈ একাদিক্ৰমে প্ৰকাশ পোৱা তেওঁৰ বিভিন্ন গ্ৰন্থই (পাঠ্য পুথি সমন্বিতে) সাহিত্যৰ ভৰাঁল চহকী কৰি আছে। ২। শিশু আৰু পৰিবেশ (১৯৫৭), ৩। শিশু আৰু শুনা কথা (১৯৫৮) ৪। মহৎ লোকৰ লৰালি কাল (১৯৫৭) ৫। নাৰীৰ মুক্তি (১৯৫৭) **দৰ্শন**—৬। কল্কিৰ অনুবাদ (সৰ্বে পল্লী ৰাধাকৃষ্ণনৰ, ১৯৬০) ৭। দাৰ্শনিক পৰিচয়ৰ ৰেনিডেকাৰ্ট আৰু স্পিনোজাৰ অনুবাদ ৮। ভাৰতীয় তৰ্ক বিজ্ঞান (১৯৭৫) ৯। সমাজ দৰ্শনৰ একাংশ (১৯৭৫) ১০। পাশ্চাত্য দৰ্শনৰ একাংশ (১৯৭৫) ভাৰতীয় দৰ্শনৰ ১ম খণ্ড (১৯৮৮) ১২। ভাৰতীয় দৰ্শনৰ ২য় খণ্ড (যন্ত্ৰস্থ) ১৩। তৰ্কশাস্ত্ৰ আৰু ভাৰতীয় দৰ্শন। (১৯৯১) ১৪। A quest in Philosophy (১৯৮২)

উপন্যাস—১৫। আকাশবস্তি (১৯৬৭) ১৬। শৈলশিখৰ (১৯৬৯) ১৭। মই আৰু আমি (শিশু উপন্যাসিকা ১৯৮৫) ১৮। প্ৰাণশিখা (১৯৮৭) (১৯) ধুমুহাৰ শেষত (প্ৰেছত)

কবিতা—২০। শেষ নাই (১৯৬৭) ২১। অন্ধকূপ (১৯৭০) ২২। প্ৰভাকৰ (১৯৭৭) ২৩। সুৰৰ ছবি আৰু প্ৰাণৰ সুৰ (১৯৮৮)।

আন দুখনি দৰ্শনৰ গ্ৰন্থ :—

২৪। গ্ৰীক দৰ্শনৰ চমু পৰিচয় (১৯৯০)

২৫। সৰ্বপল্লী ৰাধাকৃষ্ণন—জীৱন দৰ্শন আৰু আদৰ্শ (১৯৯১)

২৬। 'শিক্ষা জগতত' পাণ্ডুলিপি অৱস্থাত আছে
(শিক্ষা লাভ আৰু শিক্ষাদানৰ অভিজ্ঞতা)

২৭। 'বিদেশত' ভ্ৰমণ কাহিনী

সত্তৰৰ দেওনা গছকিবলৈ ওলোৱা নীলিমা বাইদেউ আজিও থমকি ৰোৱা নায়। নিজৰি নিজৰি নিগৰি আছে তেওঁৰ কলমৰ চিয়াঁহী। এই বয়সতো নিতৌ ৰাতি তিনিবজাতে উঠি তেওঁ ছাত্ৰী এগৰাকীৰ দৰেই লেখা-পঢ়াত মনোনিবেশ কৰে। বাইদেৱে সম্প্ৰতি অতি আন্তৰিকতাৰে উইল ডুৰাণ্টৰ 'Story of Philosophy' খনৰ মুকলি অনুবাদ কৰি আছে। এই কামটো সম্পূৰ্ণ হৈ উঠিলে অসমীয়া সাহিত্যলৈ বাইদেউৰ এক বিশেষ অবদান হব। 'অসম প্ৰকাশন পৰিষদ'ৰ পৰা প্ৰকাশিত মাহেকীয়া আলোচনী 'প্ৰকাশ'ত 'ধুমুহাৰ পিছত' নামৰ বাইদেওৰ আন এখনি মনোৰম উপন্যাস ধাৰাবাহিক ভাৱে প্ৰকাশ হৈ আছে। হোমেন বৰগোহাঞি সম্পাদিত 'কিশোৰ' আলোচনীত 'লুইতৰে পানী যাবি অ' বৈ' শিতানেৰে শৈশব আৰু কৈশোৰ জীৱনৰ কথা স্মৃতিচাৰণ কৰি লিখি আছে তেওঁ। এই লিখনিত লেখিকাৰ শৈশৱৰ মনৰ সোনৰ হৰিণীজনীয়ে ডেও দি দি লৰি ফুৰিছে বিশাল লুইতৰ পাৰে পাৰে শুকুলা কঁহুৱা ফালি : "সোনালী শৈশৱৰ নিসংগতাৰ অবুজ বেদনাবোধে একোদিন মোক প্ৰকৃতিৰ বুকুৰ মাজলৈ টানি নিছিল। অকলে অকলে গৈ নদীৰ পাৰত পৰি থকা শিলৰ ওপৰত উঠি উকি মাৰি চাইছিলো—প্ৰতিধ্বনি হৈছিল নদীৰ বহল বুকুত মোৰ সৰু মাতটোৰ। কি অপূৰ্ব! বিস্ময়ত অভিভূত হৈছিলো। প্ৰকৃতিৰ বুকুত দেখোঁ মৰ্মস্পৰ্শী প্ৰাণৰ সঞ্চাৰ। মোক যেন সাৱটি ধৰিছে কাৰোবাৰ দুখনি অদৃশ্য হাতে . ।" ('কিশোৰ' ১ম বছৰ ১ম সংখ্যা পৃঃ ১০।

বাণীপ্ৰকাশে প্ৰকাশ কৰা দত্তৰ 'প্ৰাণশিখা' নামৰ উপন্যাস খনৰ বিজ্ঞাপন এটিত এনেধৰণে লিখিছিল"— এই পৰাকী বিদুষী মহিলাৰ শেহতীয়া উপন্যাস 'প্ৰানশিখা'ৰ কথা বস্তু পল্লবিত হৈছে— সত্তৰ দশকৰ এটি বাস্তৱ ঘটনাক কেন্দ্ৰ কৰি। ঔপন্যাসিকাৰ প্ৰতিভাৰ যাদু পৰশত ৰূঢ আৰু অঘনপীনবদ্ধ কাহিনীয়ে লাভ কৰিছে কলাত্মক ৰূপ। 'প্ৰাণশিখা'ৰ কথাবস্তুৰ বিকাশ আৰু অগ্ৰগতিৰ লগে লগে চৰিত্ৰসৃষ্টি, কথোপকথন আৰু পৰিবেশ ৰচনাতো ঔপন্যাসিকাই সাফল্য লাভ কৰিছে বিস্ময়কৰভাৱে। তেওঁ নিজেই দৰ্শন শাস্ত্ৰৰ কৃতবিদ্য পণ্ডিত হোৱা হেতু কাহিনীৰ বিভিন্ন স্তৰ আৰু চৰিত্ৰৰ বিকাশত দাৰ্শনিকতাৰ প্ৰতিফলন নোহোৱাকৈ থকা নাই। চেতনা প্ৰবাহৰ পৰাকাষ্ঠাই ঘটনা চৰিত্ৰ আৰু পৰিবেশক স্বাভাৱিকতে গতিশীলতা, প্ৰবাহশীলতা আৰু বাস্তৱ ধৰ্মিতা প্ৰদান কৰিছে। ৰচনাৰীতি অকৃত্ৰিম আৰু প্ৰাঞ্জল।"

ওপৰোক্ত কথাৰ সত্যতাৰ প্ৰমান স্বৰূপে 'প্ৰানশিখা'ৰ কথা কেইশাৰী মান তুলি দিয়া হ'ল। " বন্দনা আৰু অঞ্জু কোঠালিটোৰ পৰা ওলাই যোৱাৰ পিছত ডাঃ দুবৰাই নিৰৱে ভাবিবলৈ চেষ্টা কৰিলে অঞ্জুৰ ভৱিষ্যতৰ কথা। অঞ্জুৰ সুস্থ বিকাশৰ বাবে বন্দনা পাৰ হব লাগিব দুখৰ এখন মহাসাগৰ। মানসীৰ মনতো দুখৰ তীব্ৰতা আছে, কিন্তু বন্দনাৰ শোক যেন মানসীৰ দুখতকৈ বহু বেছি গভীৰ। মানসীৰ দুখত আছে নোপোৱাৰ আক্ষেপ আৰু বন্দনাৰ শোকত আছে যেন পাই হেৰুওৱাৰ মৰ্মাহত বেদনা। সেই গভীৰ বেদনাত সজল হৈ উঠা বন্দনাৰ চকু দুটালৈ মনত পেলাই ডাঃ দুৱৰাও নিজৰ অজানিতে কাতৰ হৈ উঠিছিল (পৃঃ ৮৯)। শ্ৰীমতী দত্তৰ উপন্যাসৰ সংলাপৰ ভাষা অকল বৰ্ণনা গন্ধী নহৈ ভাবোদ্দীপক আৰু অনুভূতি প্ৰকাশক হোৱা হেতুকে চৰিত্ৰৰ বাস্তৱ ৰূপ প্ৰকাশ পোৱাৰ লগতে পাঠকৰো তেনে চৰিত্ৰৰ সতে এটি সহানুভূতিৰ সম্বন্ধ গঢ়ি উঠে। তলৰ এই কেইশাৰী কথাতে সেই কথা উপলব্ধি হয়—" অৰুণৰ মৰম কাতৰ প্ৰাণৰ পৰশে তড়িৎবেগে

সুধাংশুৰ সৰ্বশৰীৰ জোকাৰি দিলে, সুধাংশুৱে স্তব্ধ হৈ আকাশলৈ চালে। জিলমিল তৰাৰ মাজত শৈশবৰ মধুৰ স্মৃতিৰ ছবি এখন জিলিকি উঠিল। ক'ৰবাত যেন গুন গুন শব্দ, কোনোবাই যেন কৈ গৈছে চোতালৰ তুৰৰি বনত বহি জোনবাইৰ সাধু। তুলসীতলত মৃগ-পহু চৰিছে, এক মায়ামৃগইহে যেন সুধাংশুক লাহে লাহে এখন কল্প-লোকলৈ লৈ গৈছে। কল্পনা এৰি সুধাংশু আকৌ হঠাতে সজাগ হ'ল।” (পৃঃ ৯৪)

নীলিমা দত্তৰ উপন্যাসৰ ঘটনাৰাশি সমান্তৰাল গতিত সাবলীলভাৱে আগবাঢ়ি গৈছে আৰু উপন্যাসত বৰ্ণিত চৰিত্ৰৰ অন্তৰসত্তাই নিজ বৈশিষ্ট ৰক্ষা কৰিছে।

দাৰ্শনিক পণ্ডিত শ্ৰীযুতা দত্তই দহখন দৰ্শনৰ গ্ৰন্থ ৰচনা কৰি সেই দিশতো তেওঁৰ বিদ্যায়তনিক জ্ঞানৰ শ্ৰেষ্ঠতা প্ৰমান কৰিছে। দৰ্শন শাস্ত্ৰৰ অধ্যয়নশীল সকলৈ দত্তৰ এই অবদানৰ তুলনা নাই। সহজ সৰল ভাষাত দৰ্শন শাস্ত্ৰৰ গভীৰ কথাবোৰো বোধগম্য কৰি লিখিব পৰাটোতে তেওঁৰ কৃতিত্ব। ভাৰতীয় দৰ্শন নামৰ গ্ৰন্থৰ প্ৰথম খণ্ডত ভাৰতীয় দৰ্শনৰ বিভিন্ন শাখাৰ সাধাৰণ লক্ষণ আৰু তিনিটা নাস্তিক সম্প্ৰদায়, বৌদ্ধ, জৈন, আৰু চাৰ্বাক দৰ্শন আলোচনা কৰা হৈছে। ২য় খণ্ডত ভাৰতীয় দৰ্শনৰ আস্তিক ষড় দৰ্শনৰ শাখা কেইটা আৰু ৩য় খণ্ডত আধুনিক ভাৰতীয় দৰ্শনৰ আলোচনা আছে। প্ৰায় চাৰি দশক কাল মূলতঃ দৰ্শন শিক্ষাতে ব্যস্ত থাকি দত্তই সেই ক্ষেত্ৰত প্ৰচুৰ জ্ঞান অৰ্জন কৰিছে আৰু তাৰ ভেটিতেই তেওঁ ৰচনা কৰিছে দৰ্শন শাস্ত্ৰৰ তত্ত্বগধুৰ তথ্য বহুল গ্ৰন্থ সমূহ। বিষয় বস্তুৰ নিজ মাধুৰ্য্যৰ লগত ৰচনা শৈলীৰ সৌন্দৰ্য্য মিলিত হৈ তেওঁৰ লিখনি মনোৰম হোৱাৰ উপৰিও মানবিশিষ্ট হৈ পৰিছে।

সাংসাৰিক নানা আওকালৰ মাজত স্বৰচিত গ্ৰন্থসমূহ প্ৰকাশ কৰি উলিওৱাৰ উপৰিও এই গৰাকী কৰ্মতৎপৰ মহিলাই তেওঁৰ পণ্ডিত স্বামী ৺ভবানন্দ দত্তৰ অ'ত-ত'ত সিঁচৰতি হৈ থকা লেখাবোৰ যথেষ্ট কষ্ট কৰি বিচাৰি-খুচৰি আনি পচুৰৈ সমাজৰ হাতত তুলি

দিছে। শিৱনাথ বৰ্মন, ৰঞ্জিত কুমাৰ দেৱ গোস্বামী আৰু পৰমানন্দ মজুমদাৰ সম্পাদিত 'ভবানন্দ দত্ত জীৱন আৰু প্ৰতিভা' নামৰ গ্ৰন্থত অতুল চন্দ্ৰ বৰুৱাই 'ভবানন্দ দত্ত' নামৰ নিবন্ধটোত এই গৰাকী কৰ্মকুশলী সচেতনা নাৰীৰ কথা এনেধৰনে লিখিছে: "এইটো স্বীকাৰ কৰিবই লাগিব যে তাহানিৰ সতী বেউলাই মৃত স্বামী লক্ষীন্দৰৰ অস্থি লৈ গৈ দেৱৰ পুৰীৰ পৰা তেওঁক জীয়াই অনাৰ দৰে অধ্যাপিকা নীলিমা দত্তয়ো তেওঁৰ প্ৰতিভাশালী পতি ভবানন্দ দত্তৰ বিৱিধ আলোচনীৰ পাতত বিগত কুৰি-পঁচিশ বছৰে সিঁচৰতি হৈ থকা প্ৰবন্ধ বোৰ গোটাই যথাযথ ৰূপে শৃংখলাবদ্ধ কৰি পুস্তক আকাৰত ছপোৱাই বিনাশী কালৰ বুকুত তেওঁৰ চিন্ময় সত্তাক পুনঃ প্ৰতিষ্ঠা কৰিলে।"

স্বনাম ধন্যা এই গৰাকী বিদুষী মহিলাৰ জন্ম হয় নগাওঁ জিলাৰ ইতিহাস প্ৰসিদ্ধ কলিয়াবৰৰ শিলঘাটত, ১৯২৫ চনত। তেওঁৰ পিতৃ মাতৃৰ নাম যথাক্ৰমে চাকিৰাম হাজৰিকা আৰু মালতী হাজৰিকা। শিলঘাট প্ৰাইমাৰী স্কুলত অকণি নীলিমাৰ জীৱনৰ আদি পাঠ আৰম্ভ হয়। তাৰ পাছত শিলঘাট এম-ই স্কুলত শিক্ষা লয়। ১৯৪১ চনত পানবজাৰ ছোৱালী হাইস্কুলৰ পৰা সংস্কৃত আৰু ভূগোলত লেটাৰ মাৰ্কচ পাই ১ম বিভাগত সুখ্যাতিৰে প্ৰবেশিকা পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হয়। চোকাবুদ্ধিৰ মনোযোগী ছাত্ৰী নীলিমাই জীৱনৰ প্ৰতিটো পৰীক্ষাতে কৃতিত্বৰে কৃতকাৰ্য্যতা লাভ কৰিছে। প্ৰাইমাৰীৰ পৰা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ শেষ পৰীক্ষালৈ তেওঁ প্ৰতিযোগিতামূলক বৃত্তি লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল। শিক্ষাৰ প্ৰতি ধাউতি আৰু অনুৰাগ তেওঁৰ পোনতে গঢ়ি তোলে শিলঘাট প্ৰাইমাৰী স্কুলৰ শিক্ষক ইন্দ্ৰেশ্বৰ গোস্বামীয়ে।

হাইস্কুলীয়া জীৱনত ৰাজবালাদাসৰ পৰা বিশেষ অনুপ্ৰেৰণা পায়। অসমত স্ত্ৰী শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত আলোকস্তম্ভ হৈ থকা সন্দিকৈ ছোৱালী মহাবিদ্যালয়ৰ পৰা কলিকতা বিশ্ববিদ্যালয়ত লজিকত উচ্চ নম্বৰ পাই তেওঁ সুখ্যাতিৰে আই-এ পাছ কৰে। এই

ক্ষেত্ৰতো তেওঁ সন্দিকৈ মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰতিষ্ঠাপিকা অধ্যক্ষা আৰু অধ্যাপক ত্ৰয় ৰাজবালা দাস, উমাকান্ত শৰ্মা, ৰজনীকান্ত শৰ্মা আৰু হেম বৰুৱাৰ অনুপ্ৰেৰণাৰ কথা শ্ৰদ্ধাৰে সোঁৱৰে। শিক্ষাবিদ উমাকান্ত শৰ্মাই দত্তৰ পঢ়াৰ বিশেষ তদাৰক কৰিছিল। "তোমাক লৈ মই গৌৰৱ কৰো"—শৰ্মা চাৰৰ এই যাৰ কথাই ছাত্ৰী গৰাকীৰ অন্তৰলৈ কঢ়িয়াই আনিছিল অধিক পৰিশ্ৰম কৰাৰ মানসিকতা। ইয়াৰ পাছত ১৯৪৫ চনত কলিকতাৰ আশুতোষ কলেজৰ পৰা স্নাতক পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হয় তেওঁ। ১৯৪৭ চনত তেওঁ কলিকতা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পৰা ২য় শ্ৰেণীৰ স্নাতকোত্তৰ ডিগ্ৰী লাভ কৰে। আইনৰো দুটা পৰীক্ষাত দত্ত উত্তীৰ্ণ হৈছিল, কিন্তু সাংসাৰিক আহুকালত পৰি শেষ পৰীক্ষাটো দিয়া নহ'ল।

শৈক্ষিক জীৱনৰ এই ছোৱা কাল তেওঁৰ জীৱনৰ অতিশয় সংঘাত পূৰ্ণ কাল। যি সময়ত অসমৰ সৰহভাগ জীয়ৰী বোৱাৰীয়ে অসূৰ্য্যম্পৰ্শা হৈ আছিল, সেই সময়তে তেওঁ গৈ কলিকতা মহানগৰীত শিক্ষা লাভ কৰিছিল। তাতে আকৌ সেই সময়তে কলিকতাৰ ৰাজপথ-জনপথ সাম্প্ৰদায়িক সংঘৰ্ষৰ তেজেৰে ৰাঙলী হৈ পৰিছিল। কলিকতাৰ কেউদিশে মৃত্যুৰ বিভীষিকাই যেন ছানি ধৰিছিল। অস্থিৰ অশান্ত পৰিবেশ, তেনে প্ৰতিকূল অৱস্থাৰ মাজতো একলব্য সাধনাৰে বিদ্যাসাধনাত তেওঁ সিদ্ধি লাভ কৰিছিল। সেয়া তেওঁৰ জীৱনৰ এক বিচিত্ৰ অভিজ্ঞতা। নানা ঘাত-প্ৰতিঘাতত ক্লান্ত হলেও, টকা-কড়িৰ অভাৱত জুৰুলা হলেও শিক্ষাৰ প্ৰতি থকা একাগ্ৰতা, ঐকান্তিকতা তেওঁৰ হ্ৰাস পোৱা নাছিল।

১৯৪৮ চনৰ জুলাই মাহত সন্দিকৈ ছোৱালী মহাবিদ্যালয়ত শ্ৰীমতী দত্তই শিক্ষয়িত্ৰী জীৱনৰ পাতনি মেলে। এই মহাবিদ্যালয়ত অধ্যাপনা কৰিয়ে অসমত স্ত্ৰী শিক্ষাৰ অগ্ৰগতিৰ বাবে তেওঁ অনেক প্ৰকাৰে অৰিহণা আগবঢ়ায়। অকল পাঠ্যপুথিৰ শিক্ষাদানতে ক্ষান্ত নাথাকি তেওঁ ছাত্ৰী সকলৰ শাৰীৰিক -মানসিক উন্নতিৰ অৰ্থে বিভিন্ন ধৰণে প্ৰয়াস কৰিছিল। সেয়েহে শিক্ষাজগতৰ এজন বিশেষ

ব্যক্তিয়ে এনেধৰনে মন্তব্য কৰিছিল—“তুমি অধ্যাপনাকে অকল কৰা নাই, অসমৰ নাৰী সমাজৰ মুক্তিৰ হকে কাম কৰি আছা।” দত্তই সন্দিকৈ কলেজত কাম কৰি থকা কালতে ‘অসম কলেজ শিক্ষক সংস্থা’ গঠিত হয়। এই সংগঠনৰ লগতো তেওঁ ওতঃপ্ৰোত ভাবে জড়িত হৈ পৰে।

বিদ্যায়তনিক দিশত আৰু এটাপ আগুৱাই যোৱাৰ মানসে ১৯৬৬ চনত শ্ৰীমতী দত্ত গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ মজিয়া পালেগৈ। সচাঁসচিকৈয়ে বিশ্ববিদ্যালয়লৈ গৈ তেওঁৰ শিক্ষাৰ দিগন্ত বিস্তৃত হয়। ভাৰতবৰ্ষৰ বিভিন্ন ঠাইত অনুষ্ঠিত হোৱা ভাৰতীয় দৰ্শন সভা বোৰৰ আলোচনা চক্ৰত অংশ গ্ৰহণ কৰাৰ উপৰিও তেওঁ সভানেত্ৰীৰ পদ অলংকৃত কৰাৰ গৌৰবো অৰ্জন কৰে। ১৯৭২ চনত কাণপুৰত অনুষ্ঠিত হোৱা ভাৰতীয় দৰ্শন সভাৰ আলোচনা চক্ৰত অংশ গ্ৰহণ, ১৯৮৫ চনৰ জানুৱাৰী মাহত ভাৰতীয় দৰ্শন সভাৰ হীৰকজয়ন্তী উপলক্ষে হায়দৰাবাদত গৈ বুদ্ধ জয়ন্তীৰ লেকচাৰ (The Development of Zen Buddhism in Japan) প্ৰদান, ১৯৭৫ চনত ভাৰতীয় দৰ্শন সভাত পৰা বিদ্যাৰ (Meta Physics) শাখা সভাত সভানেত্ৰীৰ আসন গ্ৰহণ কৰি অসমীয়া দাৰ্শনিক গৰাকীয়ে কঢ়িয়াই আনে প্ৰচুৰ সন্মান।

তাৰ পাছতো তেওঁ বেনাৰস, দিল্লী, জব্বলপুৰ, পণ্ডিচেৰী আদিত অনুষ্ঠিত হোৱা ‘ভাৰতীয় দৰ্শন সভা’ত বিশেষ অংশ গ্ৰহণ কৰি আহিছে। বিশেষকৈ কাঞ্চিপুৰমত ১৯৮৫ চনৰ মাৰ্চ মাহত অনুষ্ঠিত হোৱা আন্তৰ্জাতিক দৰ্শন সভাত বৌদ্ধ দৰ্শনৰ বিষয়ে বক্তৃতা দি বিশ্বৰ বিভিন্ন ঠাইৰ পণ্ডিত মণ্ডলীৰ পৰা ভূয়সী প্ৰশংসা পায়। কালিকট, মহীশূৰত Pan Indian language of Philosophy-ৰ (দৰ্শনৰ পৰিভাষা গ্ৰহণ) সভাতো গৈ তেওঁ এক বিশেষ অংশ গ্ৰহণ কৰাৰ সুবিধা পায়।

এই সভাবোৰত অৰ্জন কৰা সুকৃতিয়ে অসমীয়া দাৰ্শনিক পণ্ডিত গৰাকীলৈ মুকলি কৰি দিয়ে বিশ্বসভাৰ দুৱাৰ। ১৯৭৮ চনত ১৬

তম 'বিশ্ব দৰ্শন সভা'ত ভাৰতীয় দৰ্শনৰ প্ৰতিনিধিত্ব কৰিবলৈ শ্ৰীমতী দত্তই জাৰ্মানীলৈ যাত্ৰা কৰে। তাৰ পাছত ১৯৮৩ চনৰ আগষ্ট মাহত কানাডাৰ মনট্ৰিয়েলত অনুষ্ঠিত হোৱা ১৭ তম বিশ্বদৰ্শন সভাতো অংশ গ্ৰহণ কৰাৰ সুবিধা তেওঁ পায়। ১৯৮৫ চনত টৰোণ্টোত Ultimate Realityৰ ওপৰত হোৱা আন এখন দৰ্শন সভাত সভানেত্ৰীৰ পদ অলংকৃত কৰে। টৰেণ্টোৰ পৰা ফ্ৰান্স-চুইজাৰল্যাণ্ড আৰু ইংল্যাণ্ডলৈ যোৱাৰ সুবিধা তেওঁ পায়। বিদেশৰ বিদ্বৎ সমাজৰ সান্নিধ্যই, বিভিন্ন লোকৰ সংস্পৰ্শই তেওঁৰ অন্তৰৰ প্ৰজ্ঞা দৃঢ় কৰাৰ লগতে অনাবিল আনন্দও প্ৰদান কৰে। সেয়েহে বিদেশ ভ্ৰমণৰ মধুৰ স্মৃতি সোঁৱৰণ কৰোতে বাইদেউৰ মুখমণ্ডলত প্ৰতিভাত হয় এক অনিৰ্বচনীয় প্ৰদীপ্ত জ্যোতি। সেয়া যেন বাইদেউৰ জ্ঞানদীপ্ত জীৱনৰ উজ্জ্বলতম অধ্যায়।

নীলিমা দত্তৰ জীৱনৰ আন এটি অনুপ্ৰেৰণা হ'ল ৰবীন্দ্ৰ সাহিত্য। সৌভাগ্যক্ৰমে তেওঁ যাক জীৱন সংগী ৰূপে পাইছিল, সিজনাও আছিল ৰবীন্দ্ৰ সাহিত্যৰ একান্ত ভক্ত। অসমৰ আন এগৰাকী দাৰ্শনিক পণ্ডিত সুসাহিত্যিক ভবানন্দ দত্তৰ সতে ১৯৪৯ চনৰ জুলাই মাহত দত্ত বিবাহ পাশত আৱদ্ধ হয়। বিলাত ফেৰৎ উচ্চ শিক্ষিত শুৱনি ডেকা ভবানন্দই নীলিমাৰ জীৱন নীলিময়-মধুময় কৰি তোলে। উল্লেখযোগ্য যে বিদ্যাপিপাসু, জ্ঞানান্বেষী, কৰ্মচঞ্চল এই হাল ডেকা-গাভৰুৰ বিবাহৰ ঘটকালি কৰিছিল বিহগী কবি ৰঘুনাথ চৌধাৰীদেৱে। চৌধাৰীদেৱ তেওঁলোকৰ সাংসাৰিক জীৱনৰ শুভাকাংখীজনেই নাছিল, অভিভাৱক স্বৰূপো আছিল। আনকি তেওঁলোকৰ পুত্ৰদ্বয় মলয়, নিলয়ৰো নামকৰণ কৰে বিহগী কবিয়ে। তেওঁলোকৰ থকা ঘৰ নিৰ্মাণ কৰোতেও মুখ্য ভূমিকা লৈছিল বিহগী কবিয়ে। এইজনা দৰদী লোকৰ অকৃপণ স্নেহ আছিল দত্ত দম্পতিৰ অনুপম প্ৰেৰণা।

বিয়াৰ পিছত কোনো এটি মধুৰ মুহূৰ্ত্তত পত্নী নীলিমাই গুণগুনাই আছিল ৰবীন্দ্ৰ সংগীতৰ মন পৰশা সুৰ এটি। স্বামী

মোহিত হ'ল সেই সুৰ শুনি। পিছদিনা খনেই পত্নীলৈ উপহাৰ স্বৰূপে কিনি আনিলে ৰবীন্দ্ৰ কাব্যৰ সম্পূৰ্ণ সংকলন। আন এটি শুভক্ষণত স্বামীয়ে তেওঁলৈ উপঢৌকন স্বৰূপ আগবঢায় কালিদাসৰ কাব্য সংকলন। অকল উপহাৰ দিয়ে স্বামী ক্ষান্ত নাথাকিল, নিয়মিতভাৱে সেই কাব্য পত্নীক পঢ়ুৱাবলৈও লয় আৰু পত্নীক সংস্কৃত সাহিত্যৰ অনুৰাগী কৰি তোলে। দহ বছৰীয়া বিবাহিত জীবনত পণ্ডিত স্বামীৰ পৰা এনেকৈয়ে লাভ কৰিছিল তেওঁ অমূল্য অনুপ্ৰেৰণা, গভীৰ প্ৰজ্ঞা আৰু অমল প্ৰেম।

নিষ্ঠুৰ নিয়তিয়ে সংস্কৃতি সম্পন্ন দম্পতি হালৰ মধুৰ দাম্পত্য জীৱনৰ যতি পেলালে।

১৯৫৯ চনৰ ৩ আগষ্ট। শ্ৰীমতী দত্তৰ পণ্ডিত স্বামীয়ে এক কঠিন ৰোগত আক্ৰান্ত হৈ মৃত্যুবৰণ কৰে। নীলিমাৰ জীৱনৰ সুষমা হেৰাই গ'লেও তেওঁ হাৰমনা বিধৰ লোক নহয়। এমাড়িমা ল'ৰা ছুটিক বুকুত বান্ধি অকলশৰেই সংসাৰ জীবনত আগবাঢ়ি গ'ল। এখোপ-এখোপ কৈ উঠি গ'ল বৌদ্ধিক জীবনৰ উন্নতিৰ জখলাত। দেশ-বিদেশ পৰিভ্ৰমণ কৰি, বিশ্বৰ দৰবাৰত বুদ্ধিদীপ্ত জ্ঞানদীপ্ত পাণ্ডিত্য প্ৰতিপন্ন কৰি মাতৃভূমিলৈ কঢ়িয়াই আনিলে প্ৰচুৰ সম্মান।

আন্তৰ্জাতিক সভাবোৰৰ কথাৰে, বিদেশ ভ্ৰমনৰ অভিজ্ঞতাৰে সমসাময়িক পত্ৰিকা আলোচনীত মনোৰম বৰ্ণনা আৰু সূক্ষ্ম পৰ্য্যবেক্ষনৰে পৰ্য্যটনকাৰী গৰাকীযে ভ্ৰমণ কাহিনীয়ো লিখিছে। এই ভ্ৰমণ কাহিনীত অনুৰনিত হৈছে প্ৰেম-মৈত্ৰী আৰু শান্তিৰ বাণী, বিশ্ব ইতিহাসৰ ৰেঙনি আৰু সৰু-বৰ বহুতো মানুহৰ জীৱন্ত কাহিনী।

এই গৰাকী সাহিত্যিকাৰ শিশু সাহিত্যৰ কথাও ইতিমধ্যে উন্মুকিওৱা হৈছে। সন্তানৰ সতে গঢ়ি উঠা গভীৰ সম্পৰ্ক আৰু সচেতনা মাতৃ এগৰাকীৰ দায়িত্ব বোধেই দত্তক শিশু সাহিত্য ৰচনাৰ বাবে উদগনি যোগায়। তেওঁৰ নিজৰ কথা--" শিশু সন্তান ছুটিৰ মুখলৈ যেতিয়া চাওঁ সিহঁতৰ মুখত দেখো অসংখ্য শিশুৰ

হাঁহি।" এয়া নিষ্কলুষ অন্তৰৰ মাতৃ এগৰাকীৰ সাৰ্ব্বজনীন, চিৰন্তন মাতৃ প্রেম। আন্তৰিকতা পূৰ্ণ এইধাৰ গভীৰ কথাই মূল্যায়ন কৰে দত্তৰ শিশু সাহিত্য।—

"মা কিয় বাৰু তোক মই মা বুলি কওঁ
দেউতাই তোক দেখো মণি বুলি মাতে ?
মোৰো বৰ ভাল লাগে মণি নামটো যে
মা, জান নেকি মই ও তোক ভাল পাওঁ
দেউতাৰ দৰে ?" (শিশু আৰু শুনা কথা)

লেখিকাই শিশুমনৰ সতে গঢ়ি তুলিছে এক মনোবৈজ্ঞানিক সম্পৰ্ক। 'শিশু আৰু শুনাকথা' নামৰ পুথি খনৰ সমালোচকে কৈছে— "তদুপৰি লেখিকাই আকাশৰ ৰহস্য বোৰ সাধাৰণ বিশ্বাসৰ বিপ্রতীপে বৈজ্ঞানিক দৃষ্টিভঙ্গীত সৰল ভাষাৰে বুজাই দিছে।" 'মহৎ লোকৰ লৰালি কাল', 'মই আৰু আমি' দত্তৰ উল্লেখ যোগ্য শিশু সাহিত্য। 'শিশু আৰু পৰিবেশ', 'শিশু বিকাশ' শিশুৰ মানসিক বিকাশ আৰু শাৰীৰিক সুস্থতাৰ অৰ্থে ৰচনা কৰা দুখনি উল্লেখনীয় পুথি।

দৰ্শন শাস্ত্ৰৰ লগত পঢ়া মনস্তত্ত্ব বিষয়টোৱে দত্তৰ অন্তৰত গভীৰ ৰেখাপাত কৰে আৰু সেয়েহে সৰ্ব্ব সাধাৰণ ৰাইজৰ মাজত মনোবিজ্ঞান সম্পৰ্কীয় কথাৰ আলোচনা আৰু দৈনন্দিন জীৱনত কামত অহা সাধাৰণ জ্ঞানৰ প্ৰচাৰ আৰু প্ৰসাৰৰ অৰ্থে কেইগৰাকী মান্ উদ্যোগী মহিলাৰ সতে দত্তই আগভাগ লৈ ১৯৬৯ চনত গঢ়ি তুলিছিল 'মনোবিজ্ঞান চ'ৰা।'

মহানগৰীৰ অ'ত ত'ত পাতিছিল এই চ'ৰাই কেবাখনিও আলোচনা চক্ৰ। এই আলোচনা সমূহত অংশ গ্ৰহণ কৰিছিল ড° বীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ ভট্টাচাৰ্য্য, ড° ভবেন শইকীয়া, ড° গোলোক গোস্বামী, ৺গিৰিধৰ শৰ্মা, কৃষ্ণ প্ৰসাদ বৰা, ডাঃ আনন্দেশ্বৰ বৰঠাকুৰ, ডাঃ কনকেশ্বৰ বৰুৱা আদিৰ লেখিয়া অসমৰ প্ৰখ্যাত লোক সকলে।

১৯৮০ চনত গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পৰা তামিল ভাষাত প্ৰথম শ্ৰেণী (certificate course) পাই দত্ত উত্তীৰ্ণ হয়। তামিল ভাষা শিকি এই ভাষাত তেওঁ প্ৰবন্ধ আৰু কবিতাও লিখি আৰু তামিল মহাকাব্যলৈ বিশ্লেষণাত্মক দৃষ্টিৰে অসমীয়া প্ৰবন্ধও লিখে।

বঙলা ভাষাতো নীলিমা দত্তই সাহিত্য সৃষ্টি কৰিছে। বঙ্গালী আলোচনীতো তেওঁৰ কবিতা প্ৰবন্ধ প্ৰকাশ পাইছে। ১৯৭৬ চনত 'বংগীয় দৰ্শন সভা'ত শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱ সম্বন্ধে বঙলা ভাষাত লিখা প্ৰবন্ধও তেওঁ কলিকতাত গৈ পাঠ কৰিছে। এয়া, তেওঁৰ জীৱনৰ আন এটি কৃতিত্ব পূৰ্ণ দিশ। বিশ্বৰ সকলো ভাষা, সকলো ধৰ্মৰ প্ৰতি আছে তেওঁৰ অগাধ শ্ৰদ্ধা, গভীৰ আস্থা। কোনো ভাষা বা ধৰ্মৰ প্ৰতি তেওঁৰ অন্তৰত নাই বিদ্বেষ বা সংকীৰ্ণতা। সমদৃষ্টি সমপ্ৰীতিৰ ভাবতে তেওঁ এই মানসিকতা গঢ়ি তুলিছে।

বিশ্ব সাহিত্যৰ এখনি অনুপম গ্ৰন্থই কিশোৰী কালতে তেওঁক চিত্ত-জয়ী আনন্দ দান কৰিছিল। এই গ্ৰন্থখনৰ সতে চিনাকিও হৈছিল অভাৱনীয় ভাবে। ৺সুৰেন্দ্ৰ মোহন দাসে অনুবাদ কৰা 'টলষ্টয়ৰ সাধু' নামৰ পুথিখনৰ প্ৰুফ চোৱাৰ গধুৰ দায়িত্ব লৈছিল কিশোৰী নীলিমাই। কিশোৰী নীলিমা আছিল তেতিয়া নবম শ্ৰেণীৰ ছাত্ৰী মাথোন। এনেদৰে কিশোৰী কালতে এটি নিবিড় সম্বন্ধ স্থাপিত হৈছিল বিশ্ব সাহিত্যৰ এক অনবদ্য সৃষ্টিৰ সতে।

প্ৰজ্ঞা সমুজ্জ্বল জীবনত দত্তই পাইছে বহুতো অনুষ্ঠান-প্ৰতিষ্ঠানৰ পৰা আন্তৰিক অভিনন্দন, বিপুল সম্বৰ্দ্ধনা। কান্ধ পাতি লব লগা হৈছে বহুতো সভাৰ সভানেত্ৰী, সঞ্চালিকা, নিৰ্দিষ্ট বক্তাৰ গধুৰ দায়িত্ব। বিদেশত সুখ্যাতি অৰ্জন কৰি অহাৰ পাছত দত্তক গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ দৰ্শন বিভাগৰ অধ্যাপক-অধ্যাপিকা, ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলে বিপুল আদৰণি জনায়। সন্দিকৈ ছোৱালী কলেজৰ সোনালী জয়ন্তীৰ পবিত্ৰ ক্ষণত 'কৃতিপদ আৰু নিৰ্মোহ' সেৱাৰ বাবে এই গৰাকী শিক্ষাব্ৰতীক সম্বৰ্দ্ধনা জ্ঞাপন কৰে।

দত্তই ১৯৭৭ চনত 'অসম সাহিত্য সভা'ৰ অভয়াপুৰী অধিবেশনৰ

আলোচনা চক্রত (যুদ্ধোত্তৰ যুগৰ অসমীয়া সমাজ আৰু সৃষ্টিকামী সাহিত্যত ঘটা পৰিবৰ্ত্তন) অংশ গ্ৰহণেৰে অসমৰ বিদ্ব্যৎ সমাজত বিশেষ ভাৱে সমাদৃতা হয়। ১৯৮৫ চনত নামৰূপত অনুষ্ঠিত হোৱা ‘অসম সাহিত্য সভা’ৰ শিশু সাহিত্যৰ কৰ্মশালাত সঞ্চালিকাৰ আসন শুৱনি কৰে। ১৯৮৬ চনত ‘অসম সাহিত্য সভা’ই যোৰহাটত পতা কবি সন্মিলনত কবি নীলিমা দত্তক অভিনন্দিত কৰে। ১৯৮৭ চনৰ ১৫ ফেব্ৰুৱাৰী তাৰিখত ‘অসম সাহিত্য সভা’ই পাঠশালা অধিবেশনৰ মুকলি অধিবেশনত দত্তৰ বৌদ্ধিক জীৱন কঁহিয়াই আন্তৰিক সম্বৰ্দ্ধনা জনায়।

১৯৭৭ চনৰ ২৯ জানুৱাৰী তাৰিখত অবিভক্ত ‘কামৰূপ সাহিত্য পৰিষদ’ৰ অষ্টম বাৰ্ষিক পাটাছাৰকুছি অধিবেশনত সভানেত্ৰীৰ পদ অলংকৃত কৰে দত্তই।

১৯৭৮ চনৰ ১৪ অক্টোবৰ তাৰিখত ‘সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ’ৰ চতুৰ্থ বাৰ্ষিক নগাওঁ অধিবেশনত মুকলি সভাত সভানেত্ৰীৰ আসন শুৱনি কৰে সাহিত্যিকা নীলিমা দত্তই। সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহৰ কবি সন্মিলন, আলোচনা চক্র আদিতো দত্তই কেবাবেলিও সঞ্চালিকা, সভানেত্ৰীৰ গধুৰ দায়িত্ব বহন কৰিছে। এনেদৰে অসমৰ বিভিন্ন অনুষ্ঠানৰ বিভিন্ন সভা সমিতিত এই গৰাকী চিন্তাশীল সুবক্তাই সন্মানীয় আসন গ্ৰহণ কৰি আছে।

বৌদ্ধিক জীৱনত কৃতিত্ব অৰ্জন কৰাৰ লগতে সাংসাৰিক জীৱনতো এইগৰাকী নাৰীয়ে গৌৰৱৰ স্বাক্ষৰ বহন কৰিছে। নিদাৰুণ বৈধব্যক সাৱটি কবি ছুটি কনমানি শিশুক স্নেহৰ ডেউকাৰে বুকুত সাৱটি তেওঁ আলোক পথৰ যাত্ৰী হৈ খোজ পেলায় অকলে অকলে কণ্টকময় সংসাৰ জীৱনত। বিপদ আহিছে হেঁলাৰঙে মূৰ পাতি-লৈছে, ধুমুহা আহিছে সাহসেৰে সন্মুখীন হৈছে, তথাপিও প্ৰাত্যহিক জীৱনৰ তুচ্ছতাই গ্ৰাস কৰিব পৰা নাই তেওঁৰ উচ্চ অভিলাষী উদ্যমী

মনটো। তেওঁ ল'ৰা দুটিকো উচ্চ শিক্ষাৰে শিক্ষিত কৰি তোলে, ডাঙৰ ল'ৰা ড° মলয়ানন্দ দত্ত গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ কম্পিউটাৰ চাইন্সৰ প্ৰফেছাৰ, আৰু সৰু ল'ৰা নিলয় দত্ত গুৱাহাটী উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ অধিবক্তা। দত্তৰ বোৱাৰী দুয়ো উচ্চ শিক্ষাৰে শিক্ষিতা। ডাঙৰ বোৱাৰী ড° জয়শ্ৰী দত্ত গুৱাহাটীৰ বি, বৰুৱা কলেজৰ ফিজিক্সৰ অধ্যাপিকা, সৰু বোৱাৰী ডাঃ বিজু দত্ত গুৱাহাটী মেডিকেল কলেজৰ সহকাৰী অধ্যাপিকা। অসমৰ সমাজ জীৱনৰ লগত পো-বোৱাৰী সমন্বিতে দত্তই এনেদৰে যোগসূত্ৰ স্থাপন কৰিছে। পিয়ংকৰ, মালা, অবন্তী আৰু জয়া এই চাৰিটা নাতি-নাতিনীৰে শ্ৰীমতী দত্তৰ সংসাৰ ফুলনি জাতিষ্কাৰ হৈ পৰিছে বুলি কব পাৰি। আইতাকৰ উদাৰ বক্ষৰ কোমল উমত প্ৰতিপালিত হৈ সিহঁতৰ শৈশৱ জীৱন সমৃদ্ধিময় কৰি তুলিছে।

নাতি-নাতিনী সমন্বিতে পৰিয়ালৰ প্ৰত্যেকজনেই প্ৰাণ-প্ৰাচুৰ্য্যৰে পৰিপূৰ্ণ স্বাধীনতা বোধত চহকী। প্ৰত্যেকেই প্ৰত্যেকৰ ব্যক্তিত্বক সমীহ কৰে, শ্ৰদ্ধা কৰে আৰু স্বীকৃতি প্ৰদান কৰাতো কাৰ্পণ্য নকৰে। মহোৎসাহপূৰ্ণা নাৰী গৰাকীয়ে সংসাৰ মঞ্চ খনতো এইদৰেই সাফল্য লাভ কৰিছে।

জীৱন জোৰা সাধনাৰে এই গৰাকী মহিলাই নিজ জীৱনৰ লগতে অসমৰ জাতীয় জীৱনো চহকী কৰিছে। সমৃদ্ধিময় কৰি তুলিছে অসমীয়া নাৰীৰ ঐতিহ্যমণ্ডিত ইতিহাস। দত্তৰ জীৱন চানেকিয়ে যুগে যুগে উদ্বুদ্ধ কৰি তুলিব অসমৰ মহিলা সমাজক। হতাশা গ্ৰস্ত জীৱনক অতিক্ৰমি, জীৱনৰ দৈনন্দিন তুচ্ছতাক ভৰিৰে মোহাৰি এক প্ৰজ্ঞা সমুজ্জ্বল জীৱনলৈ উত্তৰণ ঘটা এই গৰাকী মহিলালৈ শ্ৰদ্ধাৰ শৰাই নিবেদন কৰিছো আৰু তেওঁৰ সুস্থ সবল-কৰ্মময় দীৰ্ঘ জীৱন কামনা কৰিছো।

শেষত অবিভক্ত 'কামৰূপ সাহিত্য পৰিষদ'ৰ ৮ম বাৰ্ষিক পাটছাৰকুছি অধিবেশনৰ মুকলি সভাৰ সভানেত্ৰীৰ অভিভাষণৰ কেইশাৰীমান কথাৰে এই লিখনিৰ মোখনি মৰা হ'ল—"সাহিত্য-

সংস্কৃতিৰ উৎকৰ্ষ আজি নিৰ্ভৰ কৰিছে সৃষ্টিকাৰ সকলৰ কঠোৰ সাধনা-লব্ধ বৈজ্ঞানিক দৃষ্টি আৰু সমাজ সচেতনতাৰ ওপৰত। গহ্বৰৰ ভিতৰত পৰি থকা দুৰ্বল মানুহক উদ্ধাৰ কৰাৰ সংকল্পই সৃষ্টিকাৰ সকলক নিৰ্ভীক কৰি তুলিব লাগিব, 'নিমাতী কন্যা' স্বৰূপ মূক জনতাৰ মাত ফুটোৱাৰ অভিলাষে সাহিত্যিক সকলক আশাবাদী কৰি তুলিব লাগিব। আৰু কত প্ৰয়োজনীয় কথা মানুহৰ বাবে আজি সাহিত্য-সংস্কৃতিৰ সাধক সকলে গভীৰ চেতনাৰে ভাবিব লাগে, কৰিব লাগে তাৰ অন্ত নাই।"

—নিৰুপমা মিশ্ৰ

আৰতি শইকীয়া

সন্তান জন্মদি মাতৃৰ দায়িত্বৰ লগতে ঘৰৰ গৃহিনী হিচাবে থাকি ঘৰখন চলাই নিয়াই একোগৰাকী মহিলাৰ প্ৰধান কৰ্ত্তব্য বুলি সৰ্ব্বসাধাৰণ মহিলাৰ ধাৰণা, এই ধাৰণাৰ ওপৰত ভিত্তি কৰিয়েই ভাৰতৰ মহিলাৰ সৰহ সংখ্যকেই মাত্ৰ গৃহস্থী ধৰ্ম্ম পালন কৰিয়েই ক্ষান্ত থাকে আৰু ইয়াক সুচাৰুৰূপে পালন কৰাই পবিত্ৰ কৰ্ম্ম বুলি বিশ্বাস কৰে। কিন্তু এই সনাতন বিশ্বাস অটুত ৰাখিও বহু সংখ্যক মহিলাই মনৰ দৃঢ়তাৰে ওলাই আহিব খোজে— আন্ধাৰৰ নিৰ্ম্মমতা ভেদ কৰি সূৰ্য্যালোকত প্ৰৱেশ কৰিবলৈ। যিমানেই কণ্টকাকীৰ্ণ নহওঁক লাগে—, সূৰ্য্যোদয়ৰ এই প্ৰতীক্ষাই বিশ্বৰ অনেক নাৰীকেই কৰি তুলিছে মহীয়ান, গঢ়ি তুলিছে মহিয়সী নাৰীৰ প্ৰতিভূ স্বৰূপ, ঘৰৰ চৌমেৰৰ মাজত আৱদ্ধ হৈও এনে তীক্ষ্ণধী সম্পান্না নাৰীয়ে কেতিয়াবা হাতত তুলি লৈছে কলম। কেতিয়াবা ৰাজনীতিৰ পথাৰ চহাইছে আৰু স্বাধীনোত্তৰ কালত বহুতো ওলাই আহিছে বা আহিবলৈ সক্ষম হৈছে, পুৰুষে কৰা যি কোনো কামকেই কৰিবলৈ উদ্যত হোৱাৰ অনুপ্ৰেৰণাৰে।

গোলাঘাটৰ আৰতি শইকীয়াও এগৰাকী নাৰী—যি মুখত সোনৰ চামুচলৈ জন্মলৈও গতানুগতিক জীৱনক পৰিহাৰ কৰি জীৱনৰ নতুনত্ব বিচাৰি মাতৃ, শিক্ষাবিদ, লেখিকা, কবি ৰূপে নিজৰ প্ৰতিভা দেখুৱাবলৈ সমৰ্থ হ'ল। প্ৰবীন মুক্তি যোদ্ধা, অক্লান্ত দেশসেৱী ৺কুলধৰ চলিহা আৰু শশী প্ৰভা চলিহাৰ মৰমৰ জীয়েক হিচাবে শ্ৰীআৰতি শইকীয়াৰ কোনো ধৰণৰ অভাৱ অনাটন নাছিল বুলিয়েই একে আষাৰে কব পাৰি। আনহাতে গোলাঘাট নগৰৰ এসময়ৰ

প্ৰখ্যাত ব্যৱসায়ী তথা চহকী হিচাবে জনাজাত ৺গৰ্গৰাম শইকীয়াৰ পুত্ৰ ৺খগেন শইকীয়াৰ লগত বিবাহ পাশত আৱদ্ধ হৈও শ্ৰীমতী আৰতি শইকীয়াই অসমীয়া সমাজ তথা সাহিত্য সংস্কৃতিৰ জগত খনৰ মাজত সোমাই পৰিল, সেয়া অসমৰ মহিলা সকলৰ বাবে অনুপ্ৰেৰণাৰ থলী হোৱা উচিত। কাৰণ শ্ৰীমতী আৰতি শইকীয়াই ইচ্ছা কৰা হলে বিলাসবহুল জীৱন এটা যাপন কৰি অতি আনন্দমনেই জীৱনটো কটাইদিব পাৰিলে হেতেন। কিন্তু, তাকে নকৰি শ্ৰীমতী শইকীয়াই বিচাৰি ললে শিক্ষয়িত্ৰীৰ পদবী, বিচাৰিলে সমাজৰ হিতৰ অৰ্থে কাম আৰু তাৰ ফল স্বৰূপেই শ্ৰীমতী আৰতি শইকীয়া গোলাঘাট বাসীৰ বাবেই এক মুখশ্ৰুত নাম নহয়, এটা (মহিলাৰ) আদৰ্শৰ প্ৰতীক হব পাৰে।

শ্ৰীমতী আৰতি শইকীযাই ১৯২৫ চনৰ আগষ্ট মাহত জন্ম গ্ৰহণ কৰিছিল যোৰহাটৰ এক আধ্যাবস্ত পৰিয়ালৰ ঘৰত। দেউতাক ৺কুলধৰ চলিহাৰ কন্যা হিচাবে শ্ৰীমতী আৰতি শইকীয়াই পাইছিল নিস্বাৰ্থ ভাবে সমাজ সেৱাৰ প্ৰেৰণা আৰু বাচি লৈছিল সাহিত্য সেৱাৰ দৰে সৃজনী প্ৰতিভা আৰু জীবন অভিজ্ঞতা প্ৰকাশনৰ পথ।

প্ৰাক্ স্বাধীনোত্তৰ কালছোবাত যোৰহাট নগৰতে ছাত্ৰী জীবন আৰম্ভ কৰা শ্ৰীমতী আৰতি শইকীয়াই উচ্চশিক্ষাৰ বাবে কলিকতাৰ বেথুন কলেজলৈ গৈছিল আৰু তেতিয়াৰ আই-এ পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হৈয়ে কলেজীয়া শিক্ষা সাং কৰিব লগীয়া হৈছিল। কিন্তু আৰতি শইকীয়াৰ থাউতি আছিল অসীম। শিক্ষাৰ প্ৰতি থকা থাউতিৰ বাবেই বৈবাহিক জীৱনৰ, ঘৰৰ হুলস্থুলমুখৰ পৰিবেশৰ মাজতো আৰতি শইকীয়াই নিজৰ ঐকান্তিক প্ৰচেষ্টাত বি-এ পাছ কৰিলে আৰু স্নাতক উপাধীৰ পিছত ঘৰত শিক্ষা লাভ কৰিযেই পাছ কৰিলে এম-এ। ঘৰতে পটি বি-এ আৰু ঘৰতে পটি এম এ ডিগ্ৰী লোবাটো এগৰাকী বিবাহিতা মহিলাৰ বাবে নিশ্চয় অবিস্মৰণীয় অভিজ্ঞতা। এই অভিজ্ঞতাৰ পিছত শ্ৰীমতী আৰতি শইকীয়াই বাচি ললে শিক্ষয়িত্ৰীৰ জীবন। গোলাঘাট দগুধৰ ছোৱালী

হাইস্কুলত দহ বছৰতকৈও অধিককাল শিক্ষয়িত্ৰী হিচাবে থাকি শ্ৰী শইকীয়াৰ মন ঢাল খালে সাহিত্য চৰ্চ্চাৰ প্ৰতি। অৱশ্যে, সাহিত্যচৰ্চ্চাতে যদি আৰতি শইকীয়াই একাগ্ৰভাৱে লাগি থাকিল হেতেন—তেনেহলে তেখেতে অসমীয়া ভাষা সাহিত্যৰ বেদীলৈ আপুৰুগীয়া অৱদান আগবঢ়াব পাৰিলেহেতেন। তাকে নকৰি অসম বিধান সভাৰ মজিয়া গছকো বুলি ভাবি আৰতি শইকীয়াই কংগ্ৰেছ দলৰ মনোনযন পাই নিৰ্ব্বাচনী যুঁজত অৱতীৰ্ণ হ'ল। সেয়াহলেও শ্ৰীমতী আৰতি শইকীযা জয়ী হব নোবাৰিলে।

নিৰ্ব্বাচনৰ বিফলতাই আৰতি শইকীয়াৰ জীৱনলৈ কঢ়িয়াই আনিলে বিষাদ। বিষাদ ভাৰাক্ৰান্ত মন লৈয়ে তেখেতে ইংৰাজ লেখিকা জেন অষ্টিনৰ দৰে নিমজ্জিত হ'ল নিৰব সাহিত্য সেৱাত। অৱশ্যে, একেবাৰে মুকলি মন এটা লৈ যদি সাহিত্যসেৱাৰ কণ্টকাকীৰ্ণ বাটটোৰ কথা শ্ৰীমতী শইকীয়াই ভাবিলেহেতেন তেনেহলে তেখেতৰ কাপেদি নিগৰি ওলালেহেতেন সকলো শ্ৰেণী পাঠক-পাঠিকাক আকৰ্ষণ কৰিব পৰা এটি বিশ্বজনীন সুৰ।

১৯৮৮ চনত শ্ৰীমতী আৰতি শইকীয়াই প্ৰকাশ কৰি উলিয়ায় "ৰূপ আৰু ৰেখা" নামৰ কবিতা সংকলনখনি। ১৯৪৭-৪৮ চনত বিহগী কবি ৺ৰঘুনাথ চৌধুৰীৰ সম্পাদনাত ওলোৱা আলোচনী "সুৰভি"ত তেখেতৰ শিল্পীৰ সপোন আৰু দেৱতাৰ আক্ষেপ নামৰ কবিতা দুটি প্ৰকাশ পাইছিল। তাৰো আগতে ১৯৪৪ চনতে ৺মাধব বেজবৰুৱা সম্পাদিত 'বাঁহী'ত শ্ৰীকৃষ্ণ নামৰ তেখেতৰ এটি তত্ত্বগধুৰ প্ৰবন্ধ প্ৰকাশ হৈছিল। ১৯৬১ চনত গোলাঘাটত অনুষ্ঠিত হোৱা অসম প্ৰাদেশিক মহিলা সম্মিলনৰ মুখপত্ৰ খনিৰ সম্পাদনা কৰিছিল শ্ৰীমতী শইকীয়াই। তাত ভাৰতৰ কেইখন মান নগৰীৰ স্মৃতিবুলি এটি ভ্ৰমন কাহিনী প্ৰকাশ হৈছিল। ইয়াৰ বাহিৰেও ১৯৬৬ চনৰ ১২ অক্টোবৰৰ অসম বাতৰিত 'জাতীয় চেতনা জাগৰণত শিক্ষা', ১৯৭৫ চনত গোলাঘাটৰ পৰা ওলোৱা স্মৃতি গ্ৰন্থত 'International Women's year of Renaissance of Indian Woman hood', গোলাঘাটৰ পৰা প্ৰকাশিত সাপ্তাহিক ধনশিৰীত 'পৌনাৰ আশ্ৰমৰ বিশ্বমহিলা' আৰু 'শিশু দিৱস আৰু নেহেৰুৰ আদৰ্শ', নৰ্থ ইষ্ট টাইমচ নামৰ বাতৰি কাকতত 'Women and Oppression আৰু Gandhigi the Saviour of Indian Women', দৈনিক অসমত 'সতীত্ব, নাৰীধৰ্ষণ আৰু নাৰীদশক'', দেশ নেতা ৺কুলধৰ চলিহাৰ শতবাৰ্ষিকীত 'পিতৃদেৱৰ সোঁৱৰণ,' কৰ্মাৰবন্ধা লেখিকা সমাৰোহ সমিতিৰ মুখ পত্ৰত 'দক্ষিণ মধ্য এছীয় সম্মিলন', শিশুকল্যান নামৰ আলোচনীত Idealism of Nehru and children's day' নামৰ প্ৰবন্ধ প্ৰকাশ হৈছে।

প্ৰতিভাময়ী লেখিকা শ্ৰীমতী আৰতি শইকীয়াই 'সেউজী পাতৰ ৰং' নামৰ এখনি উপন্যাসো লিখিছে। চাহ বাগিছাৰ পটভূমিত ৰচনা কৰা সেউজী পাতৰ ৰং এখনি বাস্তৱ ধৰ্ম্মী উপন্যাস।

শিক্ষাব্ৰতী, সমাজ সেবিকা শ্ৰীমতী আৰতি শইকীয়াই বিভিন্ন কাকত আৰু আকাশবানীৰ যোগেদি ইতিমধ্যে প্ৰকাশিত গল্পসমূহ থুপখুৱাই 'দশমীৰ জোন' (১৯৯১) নামদি এখনি গল্প সংকলনো প্ৰকাশ কৰিছে। প্ৰকাশিকা তেখেতৰ কন্যা নবনীতা হাজৰিকা।

'দশমীৰ জোন'ত প্ৰকাশিত গল্প কেইটা হ'ল মাটিৰ মায়া, সমাজদ্ৰোহী, কামিনীৰ মায়া, অনামী সৈনিক, সংস্কাৰৰ বলি, ভিন্নমুখী, চোৰ, কল্পনা বিলাস, হাঁহিৰ মধুৰ ক্ষণ, খনিকৰ, গাঁৱৰ সৰীসৃপ আৰু প্ৰতীক্ষা। লেখিকাৰ নিজৰ ভাষাৰে কবলৈ গলে দশমীৰ জোনত প্ৰকাশিত প্ৰায়বোৰ গল্পতে সমাজত ঘটি থকা সৰু সুৰা ঘটনাকে কল্পনাৰ ৰহন দি গল্পকাৰে সজাই তুলিবলৈ প্ৰয়াস কৰা হৈছে। সমাজ সেৱিকা আৰতি শইকীয়া মহিলা সমিতি আৰু সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতিৰ লগত নানা ঠাইত ঘূৰি ফুৰোতে দেখা বাস্তৱ ঘটনা সমূহক কল্পনাৰ ৰহন চৰাই গল্পৰ আকাৰে সমাজৰ আগত দাঙি ধৰিছে। নাৰী জীৱনৰ সুখ-দুখ, সমস্যা সমাধানৰ ওপৰত লিখা গল্প সমূহে পাঠকৰ মন চুবলৈ সক্ষম হৈছে।

আৰতি শইকীয়াৰ 'ৰূপ আৰু ৰেখা' নামৰ কবিতা সংকলনটিত প্ৰকাশ পোৱা কবিতা সমূহ ঘাইকৈ তিনি শ্ৰেণীত ভাগ কৰিব পাৰি। (১) প্ৰকৃতি বিষয়ক, (২) মানৱতা বোধ আৰু (৩) প্ৰশস্তিমূলক।

প্ৰকৃতিৰ অপৰূপ ৰূপ ৰাশিত মুগ্ধ কবিয়ে প্ৰকৃতিৰ সৈতে বিশ্বৰ জড জগত আৰু জীৱজগতৰ যোগসূত্ৰ বিচাৰি পাইছে।

হে কাঞ্চনজঙ্ঘা! মৌন কিয় তুমি?
জনোৱা আকুতি
হে মহাদ্যুতি! যিদৰে ঘটিল আজি
দ্যুলোক আৰু ভূ-লোকৰ অপূৰ্ব্ব মিলন
সেইদৰে হওঁক জন জীৱনৰ সতে
মহাজীবনৰ যোগসূত্ৰ।

বৃক্ষসভা নামৰ কবিতাৰ মাজেৰে কবিৰ প্ৰকৃতিৰ প্ৰতি অকৃত্ৰিম প্ৰেম ফুটি উঠিছে। বৰ, আহঁত, শিমলু, মদাৰ, আম আৰু নাহৰ জোপায়ো নিজৰ গুণৰাজিৰ কথা সোঁৱৰাই বৃক্ষসভাত যোগ দিছে।

অসমীয়া কাব্য সাহিত্যত 'মানব বন্দনা' নামৰ কবিতাৰ যোগেদি কবি চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰবালা দেৱে "মানুহেই দেৱ মানুহেই সেব" বুলি মানুহক শ্ৰেষ্ঠ আসন দিছে। বঙ্গ কবি চণ্ডীদাসেও 'সবাৰ ওপৰে মানুষ সত্য তাহাৰ ওপৰ নাই' বুলি কোৱাৰদৰে আৰতি শইকীয়াই "অচ্ছুৎ কন্যা" নামৰ কবিতাত এগৰাকী সাধাৰণ নাৰীক মহিয়সী নাৰীৰ আসনত বহৱাইছে—

নোহোৱা অস্পৃশ্য তুমি,
শ্ৰেষ্ঠ পৰিচয় তব
ধূলি ধূসৰিত আৰু ফুলপাতে সুশোভিত
এই ধৰণীৰে তুমি মানৱ সন্তান। (অচ্ছুৎ কন্যা)

'নহয় পতিতা কেৱে', 'বিষকন্যা', 'ক্ষুধিতা পাষাণী আদি' কবিতাৰ যোগেদি নাৰীৰ ওপৰত পুৰুষে চলোৱা পাশৱিকতাৰ বিপক্ষে সৱল প্ৰতিবাদ ধ্বনিত হৈছে।

সমবেত নাৰীকণ্ঠ নিনাদি উঠে
সৰৱ প্ৰতিবাদেৰে
'বিচাৰ লাগে, দোষীৰ শাস্তি লাগে',
আহিব সুদিন, মহাকালে লব প্ৰতিশোধ
বিবেকৰ দংশনত ওলমিব দোষী সব কাঁচিৰ কাঠত
(নহয় পতিতা কেৱে)

নাৰী ফুলৰ্দৰে কোমল হৈও ব্ৰজৰদৰে কঠিন হব জানে। 'বিষ কন্যা'ত এই ভাব স্পষ্ট ভাবে পৰিলক্ষিত হৈছে—

তাই ঢালি দিলে সুৰভি মদিৰা
ঢোকে ঢোকে পান কৰি সেই হলাহল
সিহঁত ঢলি পৰিল। (বিষ কন্যা)

জাগৃতি, জীৱন শিল্পী, পদযাত্ৰা, শান্তিযাত্ৰা আদি প্ৰশস্তিমূলক কবিতা সমূহত কবিয়ে নিজৰ কাব্য প্ৰতিভা ফুটাই তুলিব পাৰিছে।

কবি আৰতি শইকীয়াৰ নিজৰ ভাষাতে 'ৰূপ আৰু ৰেখাত' সন্নিবিষ্ট কবিতাখিনি কবিৰ 'মনৰ ভাৱৰাশিৰ সহজ সৰল প্ৰকাশ। কিছুমান সামাজিক ঘটনাই মনক আলোকিত কৰা কবিতা'ও ইয়াত আছে। 'ৰূপ আৰু ৰেখা'ৰ ২য় তাঙৰণত কেইটামান ইংৰাজীলৈ অনুবাদ কৰা কবিতা সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে।

কবিতাৰ সাৱলীল গতিয়ে শ্ৰী আৰতি শইকীয়াৰ কবিতা সমূহক স্বকীয় সৌন্দৰ্য্য দান কৰিছে।

গোলাঘাটৰ দণ্ডধৰ ছোৱালী হাইস্কুলত শিক্ষয়িত্ৰী হৈ থকা সময়চোৱাত তেখেতে ৰবীন্দ্ৰনাথ ঠাকুৰৰ নাটকৰ অসমীয়া অনুবাদ কৰি ছাত্ৰী সকলৰ হতুৱাই প্ৰদৰ্শন কৰোৱাইছিল।

সাংসাৰিক জীৱনৰ নানা আলৈ আহুকালৰ মাজতো সময় উলিয়াই, আৰতি শইকীয়াই সমাজসেৱাৰ হকে আত্মনিয়োগ কৰিছে। অসমৰ সাহিত্য অনুৰাগী মহিলা সকলৰ প্ৰথম অনুষ্ঠান সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতিৰ জন্মলগ্নৰ পৰাই তেখেত

অনুষ্ঠানটোৰ সতে জড়িত হৈ আছে। গোলাঘাট শাখা লেখিকা সমিতিৰ কাৰ্য্যকৰী সভানেত্ৰী আৰু সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতিৰ উপদেষ্টা হিচাবে তেখেত অনুষ্ঠানটোৰ সতে জড়িত হৈ থকাৰ উপৰিও গোলাঘাট জিলা আৰু শাখা সাহিত্য সভাৰো কাৰ্য্যনিৰ্ব্বাহকৰ সদস্যা। গোলাঘাট মহিলা সমিতি আৰু অসম প্ৰাদেশিক মহিলা সমিতিৰ সক্ৰিয় সদস্যা আৰতি শইকীয়াই ১৯৮২ চনত উত্তৰ লক্ষীমপুৰত বহা সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতিৰ সপ্তম অধিৱেশনত মুকলি সভাত সভানেত্ৰীৰ কৰিছিল।

১৯৭৭ চনত জীপ দুৰ্ঘটনাত স্বামীৰ আকস্মিক বিয়োগ ঘটাত শ্ৰীমতী আৰতি শইকীয়াৰ জীৱনৰ স্বচ্ছন্দ গতিত বাধা পৰিলেও সেই বাধাকো অতিক্ৰমি সাহিত্য জোনাকীৰ উজ্জ্বল পথ অনুসৰণ কৰাৰ ফলশ্ৰুতিয়ে কিমান মধুময় হব পাৰে সেই কথা উপলব্ধি কৰাব পাৰে আৰতি শইকীয়াৰ জীৱনালেখ্যই।

—হেমপ্ৰভা বৰা

হেমপ্ৰভা গোস্বামী

নগাৱঁৰ কপাহেৰা অঞ্চলৰ ঘূমতি গাওঁ। ফাগুনৰ পছোৱাই গাৱঁৰ আলি-পদূলি, তৃণ-তৰু-লতা, নদী জান-জুৰি সকলো ধূম্ৰৰ ৰং-ৰঙা আবৰণেৰে ঢাকি প্ৰকৃতিৰ ৰূপ সলোৱাৰ আগজাননী দিছেহি। এনে এটা দিনৰ আবেলি পৰত গাৱঁৰ ইটাকলি সত্ৰৰ গোস্বামী পৰিযালৰ কৈশোৰ-যৌৱনৰ দোমোজাত ভৰি দিয়া এগৰাকী যুৱতী বোৱাৰীযে পিছবাৰীত ফাগুনী বতাহে উৰাই নিযা বগৰী গছৰ পাতবোৰলৈ চাই চাই প্ৰকৃতিৰ পৰিবৰ্ত্তন নিৰীক্ষণ কৰিছে। বগৰী গছৰ সৰাপাত কেইটামান বুটলি লৈ মোহাৰি থাকোতেই অস্ফুট স্বৰত ওলাই আহিল দুটামান কবিতাৰ শাৰী—

> "ফাগুনৰ পছোৱাত পালো সখী বতৰাটি
> বহাগীৰ পুষ্প আগমন।
> চ'তৰ পথৰ পৰাই লাগে মন উত্ৰাবল
> যত মানে ডেকা বুঢা জন॥"

কবিতাটো তেওঁ লিখি পেলালে আৰু লুকুৱাই থলেগৈ লাজত। এয়ে শুভাৰম্ভ। সময়তো আছিল কুৰি শতিকাৰ ত্ৰিশৰ দশকৰ শেষ ভাগ। প্ৰতিভা লুকুৱাই থব পাৰে জানো? সেই সময়তে অসম কেশৰী অম্বিকাগিৰি ৰায়চৌধুৰী ঘূমতি গাৱঁৰ গোস্বামী পৰিয়াললৈ এবাৰ আলহী হৈ আহিছিল। তেখেতে কবিতাটি পটি কুমলীয়া বোৱাৰী গৰাকীৰ কাব্য প্ৰতিভাৰ পৰিচয় পাই তেওঁক লিখনি হাতত লবলৈ উৎসাহ দিয়ে। নগাওঁ ছোৱালী মহাবিদ্যালয়ৰ

প্ৰতিষ্ঠাপক অধ্যক্ষ প্ৰয়াত মহেশচন্দ্ৰ দেৱগোস্বামীয়ে (তেতিয়া তেখেতে কলিকতাত অধ্যয়ন কৰি আছিল) এই কবিতাটি কলিকতাৰ পৰা প্ৰকাশিত অসমীয়া আলোচনী 'আৱাহন'ত প্ৰকাশ কৰিবলৈ লৈ যায়। 'আৱাহন'ত "ফাগুনৰ পছোৱাত পালোসখী বতৰাটি" কবিতাটি প্ৰকাশিত হ'ল—কবি শ্ৰীহেমপ্ৰভা গোস্বামী। এনেকৈয়ে গুণী আৰু সুধীজনৰ অনুপ্ৰেৰণাত হেমপ্ৰভা গোস্বামীয়ে লিখনি হাতত লৈছিল আৰু লেখাৰ অভ্যাস এতিয়ালৈকে অব্যাহত কৰি ৰাখিছে।

নগাৱঁৰ ঢিং অঞ্চলৰ কান্ধুলিমাৰী গাৱঁত ১৯২৬ চনত শ্ৰীহেমপ্ৰভা গোস্বামীৰ জন্ম হয়। বৰপেটাৰ পাটবাউসী থানৰ পৰা পিতৃ ৺আনন্দিৰাম দেৱমহন্ত ঢিঙলৈ উঠি আহিছিল। মাতৃ ৺প্ৰেমেশ্বৰী দেৱী আছিল নৰোৱা সত্ৰৰ জীয়াৰী। বাৰ বছৰ বয়সৰ দেওনা পাৰ নৌ হওঁতেই নগাৱঁৰ কপাহেৰাৰ ঘূমতি গাৱঁৰ ইটাকলি সত্ৰৰ গোস্বামী পৰিয়ালৰ প্ৰাণবল্লভ গোস্বামীৰ লগত বিবাহ সম্পন্ন হয়। সৰুৰে পৰাই পঢ়াশুনা কৰিবলৈ বৰ আগ্ৰহ আছিল। বিয়াৰ পিছত স্বামী গৃহলৈ অহাৰ আগতে (শান্তি বিয়া হোৱাৰ আগতে) পিতৃ গৃহত লুকাই চুৰকৈ পঢ়াশুনা কৰি এম, ভি পৰীক্ষা পাছ কৰে। সংস্কৃত ভাষাও ঘৰতে অলপ অচৰপ শিকিছিল। দুয়োকুলৰ সত্ৰীয়া সংস্কৃতিৰ প্ৰত্যক্ষ প্ৰভাবে হেমপ্ৰভাক অধ্যয়নৰ প্ৰতি আগ্ৰহান্বিত কৰি তুলিছিল যদিও সমসাময়িক ৰক্ষণশীলতা, সামাজিক বাধা বিঘিনি আৰু ঘৰুৱা দায়িত্বৰ মেৰপাকত সোমাই স্কুলীয়া শিক্ষা সিমানতে সামৰণি মাৰিব লগীয়া হৈছিল। ১৯৪২ চনৰ গণ-আন্দোলনৰ সময়তে স্বামী ৺প্ৰাণবল্লভ গোস্বামীয়ে আৰক্ষী বিভাগৰ চৰকাৰী চাকৰী ইস্তফা দিয়ে আৰু নগাওঁ জিলা আদালতত ওকালতি আৰম্ভ কৰে। নগাৱঁত স্থায়ী ভাৱে বসবাস কৰিবলৈ লোৱাৰ পিছত হেমপ্ৰভা গোস্বামীয়ে স্বামীৰ উৎসাহ আৰু সহযোগিতাত হিন্দী বিদ্যালয়ত হিন্দী ভাষা পঢ়িবলৈ লয় আৰু ১৯৬৩ চনত 'বিশাৰদ' পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হয়

তেতিয়ালৈ তেওঁ এঘাৰটি সন্তানৰ মাতৃ আৰু এখন ভৰা গৃহস্থীৰ গৃহিণী। দিনত আজৰি নাই। ভাৱবোৰ আহে কামৰ মাজতে— অ'ত ত'ত লৰালৰিকৈ লিখি থয়গৈ। ৰাতি ঘৰুৱাহি কামৰ পৰা আজৰি হৈ এঘাৰমান বজাৰ পিছত লিখিবলৈ বহে।

শ্ৰীযুতা গোস্বামীৰ সাহিত্যপ্ৰতিভা বিকশিত হৈছে সহজ সৰল ভাষাৰে লিখা কবিতাত, ভ্ৰমণমূলক প্ৰবন্ধ, সামাজিক নাটক, ধৰ্ম্মমূলক-দিহা-নাম আৰু বিয়া নাম আদিত। তেখেতৰ কবিতা আৰু প্ৰবন্ধ বিভিন্ন সময়ত 'নতুন অসমীয়া', 'গণতন্ত্ৰ' আৰু 'অসমবাণী'ত প্ৰকাশ হৈ গৈছে। 'খেলিমেলি' আৰু দিহা-নাম ১ম খণ্ড, দিহা-নাম ২য় খণ্ড পুথি তিনিখন ছপা হৈ ওলাইছে।

আনুমানিক ১৯৩৮ চনৰ পৰা ৪০ চনৰ ভিতৰত হেমপ্ৰভাৰ কাব্য প্ৰতিভা বিকশিত হয। ফাগুন মাহৰ গা-মন উচাটন কৰা এছাটি বতাহে কবিক প্ৰকৃতিৰ প্ৰেমত পেলাইছিল বগৰী গছৰ কেইটিমান সৰাপাতৰ মাধ্যমেৰে। "ফাগুনৰ পছোৱাত পালো সখী বতৰাটি" কবিতাটি ভাষাজননীৰ পূজাৰ বেদীত কবিৰ প্ৰথম উপচাৰ। কবিতাটি ৰমন্যাসিক। ইয়াৰ পিছত যিবিলাক কবিতা তেওঁ লিখি আহিছে সেইবিলাকতো তেওঁৰ প্ৰকৃতিৰ সূক্ষ্ম নিৰীক্ষণ সুন্দৰকৈ ফুটি উঠিছে। তৰু তৃণ-লতা, চৰাই চিৰিকতি, কীট-পতঙ্গ, নীৰিহ-নিৰ্ব্বাক জীৱ-জন্তুৰ প্ৰতি থকা কবিৰ গভীৰ প্ৰেম কবিতা সমূহত প্ৰকাশ পাইছে। প্ৰকৃতিৰ বিভিন্ন সৃষ্টিয়ে অকপট ভাবে মানৱ সমাজক কৰা উপকাৰ আৰু বিনিময়ত মানুহৰ স্বাৰ্থপৰতা, উদাসীনতা আৰু কঢতা 'পকৰা,' 'মাছুৰা', 'মোখোৰা', 'বৰগছ', 'মধু', 'ঔ', চেৰেলিহাঁহ, 'তুলা' আৰু বসুমতী আদি কষিতা সমূহৰ বিষয়বস্তু। তেওঁৰ 'খেলিমেলি' নামৰ কবিতা পুথিখন এনে ধৰনৰ ত্ৰিশটা কবিতাৰ সংকলন। নলবাৰীৰ দত্তবৰুৱা এণ্ড কোম্পানীয়ে ১৯৭৭ চনত এই কবিতা পুথি প্ৰথম প্ৰকাশ কৰি উলিয়াইছে। কবিতা পুথিখনিৰ উছৰ্গাৰ শিতানত কবিগৰাকীয়ে যদিও কবিতা সমূহক "দেখাক দেখি কুকুৰে একাদশী কৰাৰ দৰে" বুলি আখ্যা

দিছে প্ৰত্যেকটি কবিতা গভীৰ মানৱতাবোধ আৰু প্ৰকৃতি প্ৰেমৰ স্বতঃস্ফূৰ্ত্ত প্ৰকাশ।

কবি গৰাকীযে প্ৰকৃতিৰ সূক্ষ্ম নিৰীক্ষক তাৰ প্ৰমান আমি 'দূবৰি' কবিতাটিত পাওঁ—

পুৱাৰ কিৰণে দূবৰিক কয়
যৌবন এৰি দিয়াঁ।
গোটেই দিনৰ খোজত তোৰ
ভাগি যাব হিয়া ॥
মুকুতা হেন টোপাল বোৰে—
জেউতি চৰাই তোৰ।
এটা নিশাৰ যৌবনটোক
কিয় বোল মোৰ ॥
উচাট্ খাই দূবৰি উঠে
জ্বলন্ত অগ্নি হৈ।
নেজানা তুমি একো নেজানা
কৰ্ত্তব্য কৰিছো মই ॥
সহস্ৰ সহস্ৰ পদৰ ধূলা
পাই থাকো নিতে।
মোকেই ছিঙি আহ্বান কৰে
পূজাৰ বেদীতে ॥ (দূবৰি)

ক্ষুদ্ৰ দূবৰি বনৰ এ ৰাতিৰ যৌবনক পুৱাৰ কিৰণে ইতিকিং কৰিলেও কবিয়ে দূবৰিৰ ক্ষণস্থায়ী সৌন্দৰ্য্য আৰু কৰ্ত্তব্যবোধৰ প্ৰতি শ্ৰদ্ধা জনাই চিৰসুন্দৰৰ পূজাত দূবৰিৰ অপৰিহাৰ্য্যতাৰ কথা কবিতাটিত, স্মৰণীয় কৰি থৈছে। কবিতাটি দূবৰিৰ দৰেই কোমল আৰু সেউজীয়া। এনে ধৰণৰ আৰু এটি কবিতা 'গঙ্গা-চিলনী'-তো প্ৰকৃতিৰ দৃশ্যপট এনে ধৰণেৰে আঁকিছে—

বালিৰ চৰত গঙ্গা-চিলনী
ঠেও ধৰি ধৰি উৰে।

ভ্যানৈৰ ঢৌবোৰে আহি
সাবটি সাবটি ধৰে ॥
নৈ কাষৰীয়া ফুটুকী বনে
চকু পচালি চাই
উৰিহে সাৰিছ গঙ্গা ছিলনী—
তইঁতৰ বিলৈ নাই ॥ (গঙ্গা চিলনী)

নিৰীহ জীৱজন্তুৰ প্ৰতি মানুহৰ দয়াহীনতা আৰু কবিৰ মানৱতাবোধ প্ৰকাশ পাইছে ‘মোখোৰা’ ‘পকৰা’ আদি কবিতাত—

“কান্ধত পধুৰ যুৰ‍ লি নৈ
যাই আগে আগে।
মাতিব নোৱাৰা অমাত জন্তু
কিমান ভাব জাগে ॥
যিমান বাট নহওক দূৰ
খোজ কঢ়াই নিয়ে
খৰখৰীয়া পথাৰ খনত
সিহঁতক নমাই দিয়ে ॥
হাত দাঙি হালোৱা এচাৰিৰে
পিঠিত কোব দিব
ছুচকুৰেদি লো বোৱাই
কাৰ ফালে চাব ॥
খায় বন দিয়ে ধন
তথাপি ইমান ভৰা
বাহঁৰ কাঠিৰে মোখা সাজি
মুখত বান্ধে মোখোৰা ॥”
(মোখোৰা)

‘কচুপাতৰ পানী’, কান্তি, কাওঁ বাওঁ, লেতেৰা আদি কেইটামান কবিতা অৰণ্যে ভিন্নসুৰী। ধন দৌলত, সাজ পোছাক, আ-অলংকাৰৰ প্ৰতি মানুহৰ অনন্ত পিপাশা আৰু আক্ৰোশ। কিন্তু আত্মিক উন্নতিৰ

প্ৰতি উদাসীনতা আৰু জীৱনৰ ভঙ্গুৰতাৰ প্ৰতি অজ্ঞতাৰ কথা উক্ত কবিতাকেইটিত সোঁৱৰাই দিয়া হৈছে।

মুঠতে কবিতা সমূহৰ পটভূমি ঘৰৰ চৌপাশৰ প্ৰাকৃতিক পৰিবেশ আৰু মুক্ত প্ৰকৃতি। প্ৰকাশ ভঙ্গীত জটিলতা নাই। সহজ সৰল ভাষা আৰু থলুৱা শব্দৰ প্ৰয়োগ তেওঁৰ কবিতাৰ বৈশিষ্ট।

কবি গৰাকীৰ কাব্য প্ৰতিভাৰ দ্বিতীয় স্বাক্ষৰ হৈছে "কীৰ্ত্তনৰ দিহা নাম।" "কীৰ্ত্তনৰ দিহা নাম" দুটা খণ্ডত প্ৰকাশ হৈ ওলাইছে। সত্ৰীয়া সংস্কৃতি আৰু একশৰণীয়া ভাগৱতী নাম-ধৰ্ম্মৰ প্ৰভাৱ কবি গৰাকীৰ জীৱনত বাৰুকৈয়ে পৰিছে। চাৰি প্ৰহৰে কীৰ্ত্তন-দশম, ভাগৱত ঘোষাৰ পৱিত্ৰ ধ্বনি, এই শ্ৰেণীৰ ৰচনাৰাজিৰ অধ্যয়ণ আৰু আলোচনাৰ মাজতে তেওঁৰ ঘৰুৱাহি জীৱন। কীৰ্ত্তন, দশম, ঘোষা, ভক্তি প্ৰদীপ আৰু লগতে গুৰু চৰিত, বাক্যামৃত সমূহ তেওঁ একাগ্ৰতাৰে অধ্যয়ন কৰি আয়ত্ব কৰিছে। কীৰ্ত্তন দশম হৃদয়ঙ্গম কৰিব পৰা বাবে কীৰ্ত্তনৰ দিহা-নামৰ (প্ৰথম খণ্ড) পদাৱলী সুৱলাকৈ ৰচনা কৰিবলৈ শক্তি পাইছে। দিহা-নাম (দ্বিতীয় খণ্ড) গুৰুজনাৰ জীৱন-চৰিত কীৰ্ত্তন। ভাগৱতী বৈষ্ণৱ ধৰ্ম্মৰ মূলমন্ত্ৰ—একশৰণ আৰু দাস্য-ভাৱ-ভক্তিত কবি দীক্ষিতা। ভগৱানৰ চৰণত নিজক অৰ্পণ কৰি আৰু নিজকে অধমৰো অধম জ্ঞান কৰি পুথিখনৰ (দিহা নাম, ২য় খণ্ড) মুখবন্ধত তেওঁ লিখিছে—"আমাৰ নিচিনা সামান্যৰো সামান্য এটি প্ৰাণীয়ে জগতগুৰুৰ নানা ৰূপ নানা অৱতাৰ সম্পূৰ্ণ কৰি লিখিব পৰাতো একেবাৰেই অপাৰগ। তথাপি জগত গুৰুৰ আশীৰ্ব্বাদৰ যি এক-নমানি জ্ঞান-বিচাৰত ধৰিছে, সেই কণিকাকে লিখা হৈছে কথা গুৰুচৰিত্ৰৰ পৰা।" সুৱলা আৰু শুদ্ধ ভাষাৰে দুয়োখণ্ড কীৰ্ত্তনৰ দিহা-নামৰ পদাৱলী ৰচনা কৰাত কবি সফল হৈছে। এই দুখনি পুথিও শ্ৰীভৱেন্দ্ৰ নাৰায়ণ দত্ত বৰুৱাই প্ৰকাশ কৰিছে নলবাৰীৰ দত্ত বৰুৱা এণ্ড কোম্পানী প্ৰকাশনৰ পৰা। ইয়াৰ উপৰিও অপ্ৰকাশিত আৰু ভালেখিনি দিহা-নাম হাতে লিখা অৱস্থাত আছে।

বিয়ানামৰ পুথি এখনিও তেওঁ লিখি থৈছে ছপাই উলিয়াৰ পৰা নাই।

হেমপ্ৰভা গোস্বামী বাল্যবিবাহৰ ঘোৰ বিৰোধী। কাহিনী এটাৰ আধাৰত 'বাল্যবিবাহ' নামে তেওঁ হিন্দীভাষাত এখন পুথি ৰচনা কৰি থৈছে—ছপাশালত দিয়া নাই। এই পুথিখনি অসমীয়া অনুবাদো কৰি থৈছে। বাল্য বিবাহক বিষয়বস্তু কৰি লিখা এটি গল্পও বাতৰি কাকতত প্ৰকাশ হৈছিল।

"চিন্তাৰ জ্বৰ" আৰু "ফেমিলি প্লেনিং" তেওঁ ৰচনা কৰা দুখন সামাজিক নাটক। দুয়োখন নাটক নগাওঁ জিলা পুথি ভড়ালত নগাওঁ জিলা মহিলা সমিতিৰ সদস্যা সকলে মঞ্চস্থ কৰিছে।

"বস্তি গছি চাওঁগৈ"—শিতানৰ ভ্ৰমণ বৃত্তান্তটি হেমপ্ৰভাৰ অপূৰ্ব্ব ৰচনা। নগাৱঁৰ গণতন্ত্ৰ প্ৰেছৰ পৰা প্ৰকাশিত 'সাপ্তাহিক গণতন্ত্ৰত' ৰচনাটি প্ৰকাশ হৈ গৈছে। ঢেকীয়াখোৱা নামঘৰলৈ বুলি কৰা যাত্ৰাৰ পথত লিখিকাৰ মনত আকৌ প্ৰকৃতিৰ হাতবাউল। সহযাত্ৰী সকল যেতিয়া ভ্ৰমনৰ আনন্দত আত্মহাৰা হৈ হাঁহি ফুৰ্তিত মছগুল, ৰচয়িতাৰ দৃষ্টি নিবদ্ধ বাটৰ কাষৰ "কিচ্‌কিচিয়া, ডেমডেমকৈ উঠি অহা, বা বলাই হালিজালি নাচি থকা পথাৰৰ লখিমীত।" চৌপাশৰ হাবি-বননিত বিস্তীৰ্ণ হৈ থকা তৰু তৃণ-লতা-ফুল চৰাই চিৰিকতিৰ বিনন্দীয়া ৰূপে তেওঁৰ মন মতলীযা কৰি তুলিছে। মুক্ত প্ৰকৃতিৰ ৰূপত বিভোৰ লিখিকাই লিখিছে—"গাড়ী চলি গৈ আছে আৰু আমিও দুই কাষৰ প্ৰকৃতিৰ সজাই থোৱা ফুলশয্যা চাই চাই মতলীয়া হৈ গৈ আছোহঁক। ফুটুকী লতা, তুবুকি লতা, আকাশী লতা আদিয়ে হালি জালি কথা পাতিছে। লতাবোৰৰ মাজত হেতুলুকা, বতা, খোৰোংমণি আদি চৰাইবোৰে লতাবিলাকৰ বিয়াৰ যো-জা কৰি উৰি ফুৰিছে। মাজে মাজে কেঁচাই উকলি দি আছে।" বৰ্ণনাত আকৌ তেওঁ লিখিছে "কোটোহা আৰু জাতিবাঁহৰ থপথপীয়া থোপা বোৰে অহা যোৱা কৰা পথযাত্ৰী সকলক সেৱা জনাই আশীৰ্ব্বাদ লৈছে। প্ৰকৃতিৰ ৰূপ চাই চাই থানৰ কথা পাহৰিয়েই গৈছিলো।"

কাহিনীটিত ঢেকীয়া খোৱা নামঘৰৰ ইতিহাস, ব্যৱস্থাপনা আদিও সুন্দৰকৈ বৰ্ণনা কৰিছে। মুঠতে “ৰক্তি গছি চাওঁগৈ” লেখাটি অসমীয়া সাহিত্যৰ ভ্ৰমণ কাহিনীলৈ লেখিকাৰ লেখত লব-লগীয়া অৱদান।

সম্ভৱতে হেমপ্ৰভা গোস্বামীয়ে মাটিত পোত খাই থকা কাঠৰ বাকচ এটাৰ পৰা সাঁচিপাতৰ পুথি এখনি উদ্ধাৰ কৰিছে। পুথিখনি “ভক্তি-প্ৰদীপ।” উঁয়ে খাই পাতবোৰ নষ্ট কৰিলে। ঘোষা-পদবোৰ খালি চকুৰে মনিব নোৱাৰি—মেগনি ফায়িং গ্লাছ লৈ কোনোমতেহে সংগ্ৰহ কৰিব পাৰিছে। সংগৃহীত ঘোষা-পদ খিনি পুথিৰ আকাৰত লিখি আছে।

এই গৰাকী লিখিকা এগৰাকী নিপুনা শিপিনীও। গামোছাত ভমকা ভমক আচুফুলৰ লগতে স্বৰচিত হিন্দী কবিতাৰ শাৰী, ভাৰতৰ ৰাষ্ট্ৰীয় সঙ্গীত, বাপুজীৰ প্ৰিয় ৰামধুনটি আৰু কীৰ্ত্তনৰ পদ-ঘোষা কাঠিৰে তুলি বৈ উলিয়াইছে। এনে বাচকবনীয়া গামোছা তেওঁ প্ৰয়াত প্ৰধান মন্ত্ৰী লালবাহাদুৰ শাস্ত্ৰী, শ্ৰীললিতা শাস্ত্ৰী, প্ৰয়াত প্ৰধানমন্ত্ৰী ইন্দিৰা গান্ধী আৰু পাঞ্জাৱৰ ৰাজ্যপাল হৈ থাকোতে ৺মহেন্দ্ৰমোহন চৌধুৰীলৈ উপহাৰ দিছিল। বিভিন্ন ধৰ্ম্মানুষ্ঠান, সত্ৰ নামঘৰৰ মনিকুটলৈ এনেধৰনৰ চানেকীৰ গোঁসাই কাপোৰ বৈ দিছে।

বিভিন্ন অনুষ্ঠানৰ লগত জড়িত এগৰাকী সক্ৰিয় সমাজসেৱী হিচাপেও নগাৱঁত তেওঁ সুপৰিচিত। অসম সাহিত্য সভা (নগাওঁ শাখা) ৰেড ক্ৰছ চছাইটি (নগাওঁ শাখা) নগাওঁ মহিলা সমিতিৰ তেওঁ সক্ৰিয় সদস্য। এই গৰাকী মহিলাই দৈনিক বজাৰ খৰচৰ পৰা ঘুৰাই পোৱা খুচুৰা পইছা সংগ্ৰহ কৰি আৰু প্ৰতিসাজ ভাতৰ চাউলৰ পৰা চাউল ৰাহি কৰি পোৱা ধনেৰে সূতা কিনি গামোছা বৈ সীমান্তৰ জোৱান সকললৈ দিয়াৰ খবৰ বাতৰি কাকতত ওলাইছিল (দৈনিক অসমত)।

সাহিত্য চিৰ সুন্দৰ, শিল্প-কলাও চিৰসুন্দৰ। এই গৰাকী কবি-সাহিত্যিক আৰু শিপিনীয়ে চিৰসুন্দৰৰ জীৱনযোৰা আৰাধনা কৰিছে। তেওঁৰ লিখনি আৰু দ্ৰুত হওক আৰু সুন্দৰ হওক। ভগবানে তেওঁক সুস্বাস্থ্য আৰু দীৰ্ঘায়ু প্ৰদান কৰক—এয়ে সাহিত্য প্ৰেমী সকলৰ শুভকামনা।

নিৰ্ম্মালি হাজৰিকা

হিৰণ্যময়ী দেৱী

অসমীয়া সাহিত্যত লেখিকা হিচাবে বিশেষকৈ মহিলা ঔপন্যাসিক হিচাবে যাঠিৰ দশকতে নিজকে প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈ সক্ষম হোবা শ্ৰীমতী হিৰণ্যময়ী দেবী অসমীয়া সাহিত্য জগতৰ এটি চিনাকি নাম। মানুহ গৰাকীৰ সান্নিধ্যলৈ আহিলেহে গম পোবা যায় তেখেতৰ জ্ঞানৰ প্ৰতি কি অপৰিসীম হাবিয়াস। সেইবাবেই হয়তো শিক্ষিতা মহিলাৰ প্ৰতি তেখেতৰ আগ্ৰহ অতি বেচি। তাতোকৈও ডাঙৰ কথা তেখেতৰ অতিথি পৰাযণতা। এই স্বভাবেৰে তেখেতে সদায় সকলোকে মোহিত কৰি আহিছে।

১৯২৭ চনৰ নৱেম্বৰ মাহৰ ১৫ তাৰিখে শ্ৰীমতী হিৰণ্যময়ী দেবীৰ জন্ম হয় তেজপুৰত। তেখেতৰ পিতৃ অসমীয়া সাহিত্যত প্ৰথম ডিটেক্টিভ উপন্যাস 'গোলাই চিৰিঙ্গ'ৰ জন্মদাতা সাহিত্যিক ৺কুমুদেশ্বৰ বৰঠাকুৰ আৰু মাতৃ শ্ৰীযুতা পুষ্পলতা বৰঠাকুৰ।

পিতৃৰ তত্ত্বাৱধানত সৰুৰেপৰা ঘৰত ললিতকলা চৰ্চ্চাৰ এটি পৰিবেশৰ মাজত ডাঙৰ দীঘল হৈছিল হিৰণ্যময়ী। সেই তেতিয়াই মনৰ মাজত অংকুৰিত হৈছিল শিল্প আৰু সাহিত্য চৰ্চ্চাৰ বীজ—যি বীজে গজালি মেলিছিল অন্যান্য ভাই-ভনীসকলৰ মনতো। পিতৃৰ কৰ্ম্মস্থানত ঘূৰি ফুৰিবলগা হোবা বাবে হিৰণ্যময়ী দেবীৰ শিক্ষানুষ্ঠানো সঘনে সলনি হৈ আছিল। সৰু কালছোৱাত নগাওঁ মিছন স্কুলত শিক্ষা লাভ কৰিছিল। সেই সময়তে কবিতা লিখা কামত হাত দিছিল। মিছন স্কুলৰ প্ৰাথমিক শ্ৰেণীত পঢ়ি থকা

অৱস্থাতে লগৰ ছোৱালীৰে লগ লাগি এখন হাতেলিখা আলোচনী উলিয়াইছিল। (আলোচনীৰ নাম বা তাত লিখা ৰচনাৰ বিষয়ে লেখিকাই এতিয়া মনত পেলাব নোৱাৰিলে)

নগাওঁ মিছন স্কুলৰ পৰা গৈ পানবজাৰ ছোৱালী হাইস্কুলত হিৰণ্যময়ী দেৱীয়ে কেইবছৰমান পঢ়িছিল। সেই সময়ৰে এটি হাস্যজনক ঘটনাৰ কথা মনত পেলাই লেখিকাই আমাৰ আগত কৈছিল। ঘটনাটো হল—সপ্তমমান শ্ৰেণীত পঢ়ি থকা অৱস্থাত একেলগে পঢ়া এমিলি নামৰ বান্ধৱী গৰাকীৰ বিদায় সম্বৰ্দ্ধনা জনাবৰ বাবে লগৰ ছোবালীবোৰে লেখিকাকে ধৰিলে : “তুমি কবিতা লিখা নহয়, লিখাছোন এমিলিৰ বিদায় বেলাত কবিতা এটা।” হিৰণ্যময়ীয়ে “ঘৰত লিখি আনিম” বুলি কোৱাত দুজনীমানে তেখেতে প্ৰকৃততে কবিতা লিখিব পাৰেনে নোৱাৰে সেইবিষয়ে সন্দেহো প্ৰকাশ কৰিলে। কুমলীয়া লেখিকাৰ অহমিকাত আঘাত লাগিল আৰু তৎক্ষনাৎ কলে—

“বাৰু, তোমালোকে ওচৰতে বহি চাই থাকা মই কবিতা লিখিব পাৰোনে নোৱাৰো”। হিৰণ্যময়ীয়ে লগৰ ছোৱালীৰ সমুখতে কবিতা এটা লিখি পেলালে। তাৰে দুশাৰী লেখিকাৰ এতিযাও মনত আছে—

“আজি চোৱা সকলোটি বিষাদেৰে ভৰা
বাৰিষা মেঘৰ দৰে মলিনতা পৰা”

কবিতাটো ছোৱালীবোৰে ভাল পালে। তেওঁলোকে কবিতাটো ফ্ৰেমত বন্ধাই শ্ৰেণী কোঠাৰ বেৰত আঁৰি থলে। শ্ৰেণীলৈ যিয়ে আহে সেয়ে কবিতাটো পঢ়ে আৰু শলাগে। এই ঘটনাই হিৰণ্যময়ীৰ আত্মসন্মান বঢ়ালে, লগে লগে তেখেতৰ আত্মবিশ্বাসো বাঢ়িল।

দেউতাক বৰপেটাৰ গৱৰ্ণমেণ্ট হাইস্কুলৰ সহকাৰী প্ৰধান শিক্ষক থকা কালত সৰু কালৰ এছোৱা হিৰণ্যময়ীয়ে পিতৃমাতৃৰ লগত বৰপেটাত কটাইছিল। তেতিয়া জন্মাষ্টমীৰ দিনা আইসকলে ৰাতি বঞ্ছ সবাহ পাতি ওৰে ৰাতি নাম গুন গায়। তাতে সৰু সৰু

ল'ৰাছোৱালীবোৰে লগ খাই হাই উকমি কৰি আমনি দি থাকে বাবে মাকে হিৰণ্যময়ীক ক'লে "তইতো লিখিব পাৰ। কৃষ্ণৰ শিশুলীলাৰ কাহিনীৰে কীৰ্ত্তন-দশম, নাম-গুণ চাই নাটক এখন লিখি দেছোন। ল'ৰা-ছোৱালীৰ হতুৱাই অভিনয় কৰাওঁ।" মাতৃৰ অনুপ্ৰেৰণাতে হিৰণ্যময়ীয়ে জীৱনৰ প্ৰথম নাটিকাখন আৰু প্ৰথম কিতাপখন লিখি উলিয়ালে। নাম 'ননীচোৰ।' ঘৰপেটাত নাটকখনে ভূয়সী প্ৰশংসা পালে আৰু কেইবাবাৰো অভিনীত হল। লেখিকাই পৰম উৎসাহ পালে।

স্কুলত পঢ়ি থকা অৱস্থাতে পুষ্পিতা হোৱাৰ আগতেই প্ৰাচীন নিয়ম অনুসৰি যোৰহাটৰ ৺গোলোক ফুকনৰ পুত্ৰ শ্ৰীযুত বিপিন ফুকনৰ লগত হিৰণ্যময়ী দেৱীৰ বিয়া হয়। দেশ-দস্তুৰ অনুযায়ী পুষ্পিতা হোৱাৰ পিচত স্বামীৰ সৈতে ঘৰ কৰিবলৈ যায়। স্বামীৰ চাকৰি স্থলত ঘূৰি ফুৰোতে অসমৰ বিভিন্ন ঠাইৰ উপৰিও অৰুনাচলৰ কেইবাখনো ঠাইত থাকিবলৈ সুযোগ পায়। পাহাৰৰ প্ৰাকৃতিক সৌন্দৰ্য্যই শিল্পী মনত সাহিত্য সৃষ্টিৰ প্ৰেৰণা যোগোৱাৰ ফল স্বৰূপে এই সময়ছোৱাৰ ভিতৰত তেখেতে বহুতো গল্প, কবিতা, গীত, আলেখ্য আদি লিখাৰ উপৰিও তেখেতৰ দুখন উপন্যাস 'জীৱন-সংগ্ৰাম' আৰু 'যুগৰ যাত্ৰী' লিখি উলিয়ায়।

স্বামীৰ লগত চাকৰিৰ স্থলত ঘূৰি ফুৰোতেই লেখিকাই ৰাষ্ট্ৰভাষা হিন্দী শিক্ষা গ্ৰহণ কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰে আৰু ১৯৫৪ চনত বিশাৰদ পৰীক্ষাত প্ৰথম শ্ৰেণীৰ ৩য় স্থান লাভ কৰি-উত্তীৰ্ণ হয়। হিন্দী সাহিত্যৰ লগত চিনাকি হৈ হিন্দী সাহিত্যৰ মূল্যবান গ্ৰন্থৰাজি পঢ়ি লেখিকাৰ জ্ঞান-তৃষ্ণাই কিছু পৰিমাণে তৃপ্তি লাভ কৰে।

ৰাষ্ট্ৰভাষা সমিতিয়ে পতা অভিবৰ্ত্তনত উপাধি গ্ৰহণ কৰিবলৈ গুৱাহাটীলৈ যাওঁতে নিজৰ সম্পৰ্কীয় ককায়েক, সেইসময়ৰ 'জন-শিক্ষা'ৰ সম্পাদক ৺নিৰ্ম্মলেশ্বৰ শৰ্ম্মাৰ আগত নিজৰ সাহিত্য-চৰ্চ্চাৰ বিষয়ে কয়, লগতে আৰ্থিক অসুবিধাৰ বাবে সেইবোৰ প্ৰকাশ কৰিব নোৱাৰাৰ বাবে দুখ প্ৰকাশ কৰে। তেতিয়া শৰ্ম্মাই লেখিকাক

গুৱাহাটীৰ খ্যাতনামা প্ৰকাশক শ্ৰদ্ধেয় বিচিত্ৰনাৰায়ণ দত্তবৰুৱাৰ লগত যোগাযোগ কৰি দিয়ে। দত্তবৰুৱাৰ সহায়তে লেখিকাৰ কেইবাখনো কিতাপ প্ৰকাশ পায়। লেখিকাৰ সাহিত্যিক জীৱনত এই ত্যায়াজন পুৰুষৰে অবদান লেখিকাই শ্ৰদ্ধাৰে সোঁৱৰে।

শ্ৰীমতী হিৰণ্ময়ী দেৱী কেৱল যে এগৰাকী লেখিকা বা শিল্পীহে এনে নহয়, তেখেত এগৰাকী সু মাতৃও। তেখেতৰ তিনি-গৰাকী কন্যা সন্তানৰ প্ৰথমা হ'ল—শ্ৰীবন্দিতা ফুকন, অসম ঔদ্যোগিক উন্নয়ন নিগমৰ অভিযন্তা, তেওঁ এগৰাকী সু লেখিকাও। ২যা কন্যা ৰঞ্জিতাই প্ৰাক্-স্নাতক পৰীক্ষাত প্ৰথম দহ গৰাকীৰ ভিতৰত স্থান পাই পিতৃ মাতৃৰ মুখ উজ্বল কৰিছিল। বৰ্ত্তমান তেওঁ মৰিচাছত, স্বামীৰ লগত। ৩য়া কন্যা অংকিতা গ্ৰেজুৱেট। তিনিও গৰাকী কন্যাকে বিয়া দি উলিয়াই দি বৰ্ত্তমান লেখিকাই নগাঁৱৰ ঘৰত স্বামীৰ লগত নিৰিবিলিকৈ জীৱন যাপন কৰি সাহিত্য চৰ্চ্চা কৰি আছে। তাৰ লগতে কেইবাটিও ৰাজহুৱা অনুষ্ঠানৰ লগত লেখিকা সক্ৰিয় ভাবে জড়িত। আৰু এইবিলাক অনুষ্ঠানৰ যোগেদি সমাজ কল্যাণমূলক নানা কাৰ্য্যসূচী সফলভাবে ৰূপায়িত কৰিছে।

শিল্পী জীৱন ঃ

শ্ৰীমতী হিৰণ্যময়ী দেৱী কেৱল লেখিকাই নহয়, তেখেত এগৰাকী শিল্পীও। সেইবাবে তেখেতৰ জীৱনী কৰলৈ গৈ শিল্পী জীৱনৰ কথা নকলে তেখেতৰ জীৱনী আধৰুৱা হৈ থাকিব।

জন্মৰ পিচৰে পৰা হিৰণ্যময়ী ওপজা ঘৰখনত শিল্পকলাৰ পৰিবেশৰ মাজতে ডাঙৰ দীঘল হৈছিল। দেউতাক প্ৰখ্যাত সাহিত্যিক ৺কুমুদেশ্বৰ বৰঠাকুৰ অকল সাহিত্যিকেই নাছিল, সুৰ-শিল্পীও আছিল। দেউতাকৰ স্বৰচিত গীত 'জাগ্ৰত ভাৰতবৰ্ষ' আদি সভা-সমিতিত গোৱা হৈছিল, স্তোত্ৰও গাইছিল আৰু সেই শিক্ষা সন্তান কেইটিয়েও পাইছিল। হিৰণ্যময়ীৰ মাতৃ শ্ৰীযুতা পুষ্পলতা বৰঠাকুৰৰ মুখতো স্বৰচিত 'বিয়ানাম', আইতাকৰ মুখত 'গোঁসাই

নাম'ৰ লগতে ঘৰখনৰ ছয়োটি ভাই-ভনী (শ্রীলাৱণ্যময়ী দেৱী, শ্রীসৌজন্যময়ী দেৱী, শ্রীজিতেন্দ্রকুমাৰ বৰঠাকুৰ, শ্রীহিমেন্দ্র কুমাৰ বৰঠাকুৰ আৰু শ্রীধীৰেন্দ্রকুমাৰ বৰঠাকুৰ) মিলি সুৰৰ গুন-গুননি, নৃত্যৰ ছন্দ, কবিতাৰ লহৰ, পৰাই নোবাৰাই সাহিত্য সৃষ্টি কৰি ঘৰখন মুখৰিত কৰি তুলিছিল। ছয়োটি ভাইভনীয়ে আবৃত্তি গায়, বিচিত্ৰানুষ্ঠান পাতে, দেউতাকক সভাপতি কৰি লৈ সভা পাতে, ওচৰ চুবুৰীয়া লৰা ছোৱালী আহি তাত যোগ দিয়ে, মুঠতে এটা আনন্দমুখৰ পৰিবেশৰ মাজত হিৰণ্যময়ী ডাঙৰ-দীঘল হৈছিল।

নিচেই সৰুকালৰ পৰা হিৰণ্যময়ীয়ে নাটকত ভাও লয়। আঠ বছৰ বয়সতে দেউতাকে তেখেতক আৰু বায়েক সৌজন্যমযীক কলিকতাৰ 'চেনলা' কোম্পানীত 'কমলা-কুৱঁৰী' ৰেকৰ্ড কৰিবলৈ লৈ যায। তাত দেউতাকে সাধু কৈ থকাৰ মাজত হিৰণ্যমযীযে ৰজাৰ খিননি আৰু বায়েক সৌজন্যময়ীযে ৰাণীৰ বিননি গায়। অন্য এখন ৰেকৰ্ডত দুই বাই-ভনীয়ে বিযানাম, আইনাম গায়। সেই যুগত অসমত ৰেকৰ্ড কৰা কোম্পানী নাছিল। ৰেডিঅ ও বহুতদিনৰ পাছতহে হৈছে। সেইসময়ত জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালা, ফণী শৰ্মা, বিষ্ণুৰাভা আদি খ্যাতনামা শিল্পীৰ কেইখনমান ৰেকৰ্ডহে ওলাইছিল।

দেউতাক গুৱাহাটীলৈ বদলি হোৱাত লেখিকাই গুৱাহাটীৰ কুমাৰ ভাস্কৰ নাট্য মন্দিৰত অনুষ্ঠিত "সত্ৰিয়া সন্মিলন"ত হোৱা 'ধ্ৰুৱ' নাটকত ভাও দি প্ৰথম পুৰস্কাৰ পায়। তেতিয়াৰ পৰা তেখেতে গুৱাহাটীত থকা সময়ছোৱাত প্ৰায়বিলাক নাটক, সমবেত গীত আদিত অংশ গ্ৰহন কৰে। ৺কীৰ্ত্তিনাথ বৰদলৈৰ সভাপতিত্বত বহা সাহিত্য সভাত ৺উমেশ চৌধুৰীৰ "সমবেত সঙ্গীতত অংশ গ্ৰহণ কৰে। গোৱালপাৰাৰ হাইস্কুলত পঢা সময়ত স্কুলৰ বিচিত্ৰানুষ্ঠানত 'গঙ্গা-ব্ৰহ্মপুত্ৰ' আলেখ্য আৰু গীত ৰচনা কৰি সুৰ দি গাই অংশ-গ্ৰহণ কৰিছিল হিৰণ্যময়ীয়ে। দেউতাক বৰপেটালৈ বদলি হোৱাত তাতে 'ননীচোৰ' শিশু নাটক লিখি গীতত সুৰ দি ভায়েক আৰু

ওচৰ চুবুৰীয়া লৰাছোৱালী লৈ অভিনয় কৰালে। পাছত নাটকখন অসমৰ বিভিন্ন ঠাইত মঞ্চস্থ হৈছিল, বিশেষকৈ লেখিকাই সুৰ দিয়া গীত বোৰ জনপ্ৰিয় হৈ পৰিছিল।

বিযাৰ পাছত হিৰণ্যময়ীয়ে পুনৰ শিল্পীজীৱন আৰম্ভ কৰে অৰুনাচলত (তেতিয়াৰ নেফা)। অনা অসমীয়া মানুহৰ মাজত অসমীয়া গীত প্ৰচাৰৰ আকাংখ্যাই লেখিকাক অনুপ্ৰেৰণা যোগায়। তাত থকা সময়ছোৱাত বহুত আলেখ্য আৰু গীত লিখি সুৰদি শিশু আৰু কিশোৰ সকলক শিকাই মঞ্চস্থ কৰিছিল।

এতিয়াও লেখিকাই গীত লিখে, নাটক লিখে। আন্তৰ্জাতিক মহিলা বৰ্ষত নগাঁও মহিলা সমিতিয়ে সমবেত সঙ্গীত প্ৰতিযোগিতাত যোগ দিবলৈ লেখিকাৰ পৰা গীত বিচাৰে। লেখিকাই নিজে লিখা, সুৰ দিয়া “মাতৃ অসমৰ মাতৃ ভাৰতৰ, মাতৃ এই জগতৰ” এই সমবেত সঙ্গীতটিত অন্যান্যৰ লগতে নিজেও অংশগ্ৰহণ কৰি গুৱাহাটীৰ ৰবীন্দ্ৰ ভৱনত অনুষ্ঠিত প্ৰতিযোগিতাত বঁটা লাভ কৰে। নগাওঁ মহিলা মঙ্গল সমিতিয়ে লেখিকাৰ ‘পাখি ভঙা চৰাই’ নামৰ এখনি নাটক নগাওঁ নাট্যমন্দিৰত মঞ্চস্থ কৰে। ইয়াৰ বাহিৰেও মহিলা অনুষ্ঠানৰ নাটকত লেখিকাই মাজে মাজে অভিনয় কৰে, কেতিয়াবা আবৃত্তি ও কৰে। বিশেষকৈ অসম আন্দোলনত নগাৱঁৰ সান্ধ্য আইন ভঙা ঐতিহাসিক দিনটোক লৈ লিখা স্বৰচিত ‘পথ হ’ল ইতিহাস’ নামৰ কবিতাটিৰ আবৃত্তি লেখিকাৰ কণ্ঠত অতি জীৱন্ত আৰু এই আবৃত্তিয়ে সকলোৰে শলাগ লাভ কৰিছে।

সাহিত্য কৰ্ম—১৯৫৫ চনত লেখিকাৰ প্ৰথম কিতাপ ‘ননীচোৰ’ নামৰ শিশু নাটিকা প্ৰকাশ পায়। প্ৰকাশক বিচিত্ৰ নাৰায়ণ দত্তবৰুৱা। এই নাটিকাত শিশু কৃষ্ণৰ লীলা ছুটি অংকত ক্ৰমে পাঁচটি আৰু ছটি দৃশ্যত অংকণ কৰা হৈছে। ব্ৰাহ্মণে নাৰায়ণৰ বাবে অৰ্পণ কৰা ভোগ বাৰে বাৰে কৃষ্ণই খোৱা, যশোদাই কৃষ্ণৰ মুখ মেলিবলৈ কোৱাত মুখৰ ভিতৰত বিশ্ব ব্ৰহ্মাণ্ড দেখি বিস্ময়াভিভূত যশোদাক পুনৰ বাৎসল্যৰে মোহিত কৰা, মাখনৰ পাত্ৰ ভঙা বাবে

যশোদাই কৃষ্ণক,উৰলত বান্ধি থোৱা, অর্জুন ভঞ্জনৰ পাছত দাম-সুদাম-বলৰাম-নন্দ-কৃষ্ণ আদিৰ কথোপকথন, গোপিনী সকলে কৃষ্ণৰ উৎপাতত থাকিব নোৱাৰি যশোদাক কথা লগোৱা আদি প্ৰথম অংকৰ বিষয়বস্তু। ২য় অংকত ফটিক স্তম্ভত কৃষ্ণই নিজৰ প্ৰতিবিম্ব দেখি আন এটা ল'ৰা বুলি ভাবি তাৰে সৈতে বন্ধুত্ব স্থাপন কৰিব খোজা, পোহাৰীক ধান দি ফল লওঁতে পোহাৰীৰ পাছি সোন-কাপৰে ভৰি পৰা, লোকৰ ঘৰত দামুৰি খুলি দিয়াত গোপিনীয়ে যশোদাৰ ওচৰত আপত্তি দিয়া, গোপিনীৰ কলহ ফুটোৱা, প্ৰলম্ব বধ আদিৰ দৃশ্য অংকন কৰা হৈছে।

কৃষ্ণৰ বাল্য-লীলাৰ কাহিনীবোৰ এনেয়েও চিত্তাকর্ষক। তাতে থলুৱা মাত কথাৰ প্ৰয়োগেৰে ঘৰুৱা পৰিবেশৰ চিত্ৰ অংকনেৰে নাটক খনি আকর্ষণীয় কৰি তোলা হৈছে। যদিও শিশু সাহিত্য, তথাপি তাৰ মাজতে তত্ত্বকথাৰ সহজ-সৰল প্ৰকাশ দেখা যায়। ইন্দ্ৰপূজা বন্ধ কৰাৰ কাৰণ কৃষ্ণৰ মুখত এনেকৈ কোৱা হৈছে: যদি আমি নিচেই সৰু সুৰা কথাতে অকণ অকণ স্বার্থৰ বাবে বিধে বিধে দেৱ-দেৱীক পূজিবলৈ লওঁ, তেন্তে সেই পৰম-ব্ৰহ্মক পামেই বা-কেনেকৈ ?" আকৌ শিশু কৃষ্ণই কিয়নো ইমান আমনি কৰি ভাল পায় তাৰ বিষয়ে কৃষ্ণৰ মুখতে "ল'ৰাই অথটি জুৰিলে মাকে বেয়া পায়নে মৰম বাঢে ? মৰমলৈ কাৰ লোভ নালাগে অ' ? যদি মই কেতিয়াবা দূৰলৈ যাওঁ সিহঁতে কিমান কান্দিব দেখিবিছোন" আদি কথাবোৰ এহাতে যেনেকৈ শিশু সুলভ আন হাতে তেনেকৈয়ে চিৰ-শাশ্বত-কথা। কিতাপত থকা গীতকেইটিৰ সুৰ তাল লেখিকাই বান্ধি দিছে। লেখিকাৰ কম বয়সৰ ৰচনা হলেও নাটক খনে দর্শক পাঠকৰ সমাদৰ লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। গুৱাহাটী অনাতাঁৰ কেন্দ্ৰ যোগেও নাটকখনি প্ৰচাৰ হৈছে। অধ্যাপক হেমন্ত কুমাৰ শৰ্ম্মাই "ননীচোৰ শিশুৰ উপযুক্ত নাট" বুলি মন্তব্য প্ৰকাশ কৰিছে।

লেখিকাৰ ২য় পুথি হ'ল 'অকনিৰ গীত', প্ৰকাশক বিচিত্ৰ

নাৰায়ণ দত্তবৰুৱা। ১৯৪৫ চনত এই পুথি প্ৰকাশ পায়। ইয়াত মইনাহঁতৰ উপযোগীকৈ লিখা কেইবাটাও গীতৰ উপৰিও দুখনমান আলেখ্যও আছে। 'জননী জন্মভূমি', 'বসন্তৰ ৰূপ', 'নদীৰ গীত' আদি আলেখ্যই এসময়ত লেখিকালৈ বহু প্ৰশংসা কঢ়িয়াই আনিছিল। ইয়াত থকা গীত বিলাকত লেখিকাই নিজে সুৰ দিছে, ছপা পুথিতো গীতৰ তাল আৰু সুৰ বান্ধি দিয়া আছে।

১৯৫৬ চনত প্ৰকাশ পায় লেখিকাৰ প্ৰথম উপন্যাস 'জীৱন সংগ্ৰাম', (প্ৰকাশক বিচিত্ৰ নাৰায়ণ দত্তবৰুৱা)। এই উপন্যাস লিখাৰ সময়ত অসমীয়া ঔপন্যাসিকাৰ সংখ্যা মাত্ৰ সাত আঠ গৰাকীহে আছিল। (কিতাপখনৰ ১ম সংস্কৰণ শেষ হোৱাত ১৯৬৪ চনত ২ সংস্কৰণ ছপা কৰি উলিয়াব লগা হৈছিল।) এই কিতাপ পটি ৺নিৰ্ম্মলেশ্বৰ শৰ্ম্মাই দিয়া মন্তব্য প্ৰণিধান যোগ্য। তেখেতে লিখিকালৈ লিখিছিল—"এই উপন্যাসে তোমাক অসমীয়া সাহিত্যত স্থায়ী আসন দিব।" উপন্যাসখনে এই কথা সচাঁ প্ৰতীয়মান কৰিবলৈ সমৰ্থ হৈছে। কাহিনীভাগৰ বাস্তবতা, সহজ-সৰস ভাষাৰ প্ৰয়োগে উপন্যাসখন মনোগ্ৰাহী কৰি তুলিছে। স্বাধীন ভাৰতৰ এজনী নিষ্পেষিতা নাৰীৰ বিদ্ৰোহ—সমাজৰ বিৰুদ্ধে, পুৰুষৰ পশুত্বৰ বিৰুদ্ধে। নাৰীয়ে অনুভৱ কৰিছে সিহঁত পুতলা নহয়, সিহঁতো মানুহ। —এইকথা লেখিকাই উপন্যাসখনত ফুটাই তুলিবলৈ যত্ন কৰিছে। লেখিকাই প্ৰতিষ্ঠা কৰিব খুজিছে এই পৰম সত্যক "নাৰীও মানুহ, পাছতহে নাৰী, প্ৰথম পৰিচয় মানুহ।" উপন্যাসখনৰ বেলিৰ চৰিত্ৰৰ যোগেদি জীৱনত সন্মুখীন হব লগা নানা ঘাট-প্ৰতিঘাটৰ মাজতো বেলিৰ নিজকে প্ৰতিষ্ঠা কৰাৰ মানসিক দৃঢ়তাৰ কাহিনীয়ে 'নাৰীও মানুহ' কথাষাৰ বাক্যৰে কোৱাৰ লগতে কাহিনীৰে প্ৰমাণ কৰাৰ প্ৰয়াস কৰিছে। লেখিকাৰ প্ৰথম উপন্যাস হলেও জীৱন-সংগ্ৰাম উপন্যাস হিচাবে লেখিকাৰ সাৰ্থক সৃষ্টি। অসমীয়া সাহিত্যত দৃষ্টিপাত' নামৰ সাহিত্য আলোচনাৰ পুথিত ১৯৬১ চনত অধ্যাপক হেমন্ত কুমাৰ শৰ্ম্মাই লিখিছে—"অসমীয়া উল্লেখযোগ্য

মহিলা কবি আছে, দুই এগৰাকী মহিলাই চুটি গল্প আৰু প্ৰবন্ধেৰে ৰৰঙুনি যোগাব ধৰিছে, কিন্তু উল্লেখযোগ্য মহিলা-ঔপন্যাসিকহে ওলোৱা নাই। এই প্ৰসঙ্গত নতুন অসমীয়া মহিলা-উপন্যাসিক হিৰন্ময়ী দেৱীৰ নাম উল্লেখযোগ্য। তেওঁৰ 'জীৱন-সংগ্ৰাম' নামৰ বুজন আকাৰৰ উপন্যাসখনিয়ে সচাঁকৈয়ে লেখিকাৰ সমাজৰ প্ৰতি গভীৰ দৃষ্টি আৰু পৰ্যবেক্ষণশীলতাৰ পৰিচয় দিয়ে (১৯৬১)।" উপন্যাসৰ কাহিনীভাগ এনেকুৱা—

বিধবা লক্ষ্মীপ্ৰভাৰ লখা ছোৱালী অমৰ, বেলি, ৰুলি। বেলিক বিয়া দিলে, কিন্তু অৱস্থাপন্ন স্বামীৰ ঘৰত দুখীয়া ঘৰৰ ছোৱালী বেলিয়ে পদে পদে লাঞ্চিতা, অপমানিতা হবলৈ ধৰিলে।

অমৰে পঢ়া শুনা কৰাৰ লগতে গান্ধীজীৰ আদৰ্শৰে স্বাধীনতা আন্দোলনতো যোগ দিছিল। দেশ স্বাধীন হোৱাৰ পাছত স্কুলৰ শিক্ষকতা কৰা অমৰে সমাজ সেৱাৰ কামত গা-ঢালি দিলে। ১৯৫০ৰ বৰ ভূইকঁপত সোৱনশিৰিৰ বানত উটি অহা মানুহক উদ্ধাৰ কৰি আশ্ৰয় শিবিৰত ৰাখি চিকিৎসা কৰোতে লগ পালে সৰ্ব্বহাৰা উৰ্মিলাক। দুয়ো দুয়োৰে প্ৰতি আকৰ্ষিত হ'ল যদিও সংযমী অমৰে সেই কথা প্ৰকাশ নকৰিলে আৰু আশ্ৰয় শিবিৰ ভগাৰ আগে আগে উৰ্মিলাক থানথিত লগাবৰ উদ্দেশ্যে পাত্ৰস্থ কৰিলে। কিন্তু অমৰৰ মনত উৰ্মিলাৰ ছবিয়ে স্থায়ীভাৱে ঠাই পালে।

পাছত মাকৰ মৃত্যু আৰু ৰুলিৰো বিয়াহৈ যোৱাৰ পাছত স্বামীৰ অসৎ চৰিত্ৰ, আৰু অত্যাচাৰৰ জ্বালা সহিব নোৱাৰি বেলি তুতুলক লৈ অমৰৰ ওচৰলৈ ঘূৰি আহিল। ভনীয়েকক আৰু ভাগিনীয়েকক পাই অকলশৰীয়া অমৰে ভাল পালে।

বেলিয়ে জনাই দিলে তাই আৰু স্বামীৰ ঘৰলৈ ঘূৰি নাযায়। বেলিৰ মতে ভাৰতীয় নাৰীৰ আদৰ্শ সীতাক 'সীতা' কৰিছিল ৰামচন্দ্ৰই। প্ৰত্যেক সতীৰ স্বামী সৎ আছিল, স্বামীৰ প্ৰেমেই তেওঁলোকক দিছিল ত্যাগৰ গৌৰৱ। সমাজে নাৰীৰ সন্মুখত ৰাখিছে

সীতা-সাবিত্ৰীৰ আদৰ্শ কিন্তু পুৰুষক ৰামচন্দ্ৰ—সত্যবান গঢ়িবলৈ কোনো চেষ্টা নাই। পুৰুষৰ সকলো অপৰাধ মাৰ্জ্জনীয়, যিহেতু পুৰুষ অৰ্থনৈতিক কাৰণত স্বাধীন। সমাজ দুভাগ হৈছে পুৰুষ আৰু নাৰীত। এভাগৰ ত্যাগে আনভাগক মহান কৰাতকৈ উচ্ছৃংখল কৰাত সহায় কৰিছে মাথোন। এনেকৈয়ে এজনী নিষ্পেষিতা নাৰীয়ে বিদ্ৰোহ কৰিলে সমাজৰ বিৰুদ্ধে পুৰুষৰ পশুত্বৰ বিৰুদ্ধে।

পাছত বেলিৰ স্বামী নবীনে নিজৰ ভুল বুজিব পাৰি বেলি আৰু তুতুলক নিজৰ ঘৰলৈ লৈ গ'লহি। অমৰ পুনৰ অকলশৰীয়া হ'ল। আকৌ সামাজিক কামত একাণপতীয়াকৈ খাটি খাটি দুৰাৰোগ্য অসুখত পৰিল। ইফালে উৰ্ম্মিলায়ো দুশ্চৰিত্ৰ স্বামীৰ দোষত কন্যা-পুত্ৰ সকলোকে হেৰুৱাই অসুস্থ অবস্থাত ঘূৰি আহিল অমৰৰ ওচৰলৈ। উৰ্মিলাৰ মৃত্যু হ'ল, অমৰৰো মৃত্যু হ'ল। উপন্যাসখনিৰ ইমানতে সমাপ্তি ঘটিছে।

'জীবন সংগ্ৰাম' সম্পৰ্কে সেইসময়ত কেইবাখনো কাকতত সমালোচনা প্ৰকাশ হৈছিল। 'উৰুলিত' এইবুলি প্ৰকাশ হৈছিল – "মানুহ হ'বলৈ অন্ধকাৰৰ লগত যুঁজিবই লাগিব। পাপৰ ওচৰত মূৰ দোঁবাবলৈ মানুহৰ জন্ম নহয়। নাৰীও মানুহ " সংগ্ৰামশীলতাকে জীবনৰ ধ্যেয় বুলি গ্ৰহণ কৰা সবল চৰিত্ৰৰ বেলিৰ ওপৰত্ত জীবনৰ কথাখিনিয়ে শ্ৰীমতী হিৰণ্ময়ী দেবীৰ "জীৱন-সংগ্ৰামৰ" মূল প্ৰেৰণা বুলি প্ৰতীয়মান হ'বলৈ বিশেষ কষ্টৰ প্ৰয়োজন নহয়। দেখা গ'ল 'জীৱন-সংগ্ৰাম'ৰ প্ৰতিটো নাৰী চৰিত্ৰ বেলি, উৰ্ম্মিলা, লক্ষ্মীপ্ৰভা আৰু পুৰুষ চৰিত্ৰ অমৰ আদিত সেই কথা অন্তৰ প্ৰেৰণা। ই কেতিয়াবা সুপ্ত অবস্থাত থাকি গলেও লুপ্ত হোবা নাই। সুখৰ কথা এনে আদৰ্শবাদ উপজীব্য হ'লেও উপন্যাসখন নিৰস ঘটনাপঞ্জী অথবা ক্ৰমান্বয়ী দলিলপত্ৰ হোবা নাই। সত্য, সাদৃশ্যতা, প্ৰাঞ্জলতা আৰু ধাৰাবাহিকতা ঘটনাসমূহৰ প্ৰধান আধাৰ হোৱাত উপন্যাসৰ কাহিনীৰ সামগ্ৰিক আকৰ্ষণ কতো ব্যাহত নহ'ল। -

জীৱনক জীয়াই ৰাখিবলৈ আৱশ্যকীয় নিয়ত সংগ্ৰাম অমৰৰ জীৱন গাথাত, তেওঁৰ পৰিত্যক্তা ভগ্নী বেলিৰ কৰুণ জীৱন চৰ্চ্চাত প্ৰবলৰূপ প্ৰকট হৈছে। মূল নায়ক অমৰৰ চৰিত্ৰৰ বিকাশ সামাজিক পটভূমিত কৰা হৈছে। স্বাধীনতা সংগ্ৰামৰ উদ্দীপ্ত প্ৰেৰণাই ডেকা অমৰৰ জীৱনত কৰা গভীৰ ৰেখাপাত আৰু তাৰ পৰিণাম স্বৰূপে তেওঁৰ উছৰ্গিত জীৱনৰ আদৰ্শ উপন্যাসখনিৰ অতি উজ্জ্বল অংশ বিশেষ। লেখিকাই ভাৰতৰ স্বাধীনতা সংগ্ৰামৰ অতি প্ৰেৰণাময়ী স্মৃতি অম্লান ৰাখিব পৰাকৈ ঘটনা সৃষ্টি কৰাটো মন কৰিবলগীয়া। লেখিকাৰ সৰ্ব্বপ্ৰথম উপন্যাস হলেও তেওঁৰ ঐকান্তিকতাৰ ছাপবিশিষ্ট উপন্যাসখনে তেওঁৰ সাহিত্যিক ক্ৰমোন্নতিৰ প্ৰমাণ দিব।”

অসম বাণীত প্ৰকাশ হোৱা সমালোচনাৰ পৰা ছুশাৰী মান তুলি দিয়া হ'ল—“লেখিকাৰ বক্তব্য হৈছে ৰাজনৈতিক আৰু সামাজিক বিষয়ৰ সংমিশ্ৰণ। কাহিনীটোৰ অন্তৰ্নিহিত কাৰুণ্যই পাঠকৰ অন্তৰত ছাপ নবহুৱাকৈ নাথাকে। বেলিৰ বিদ্ৰোহ আৰু নিজৰ বিৰুদ্ধে যুঁজিও শেহত গিৰিয়েকক পৰাভৱ কৰি তেওঁৰ ওচৰলৈ অনাৰ মাজত কলাসুলভ আদৰ্শবাদিতা অনুভৱ হয়। সেইদৰে মাকৰ গলগ্ৰহ বিধবা সুভদ্ৰাৰ ভ্ৰাতৃবধুৰ প্ৰতি সহানুভূতিয়েও আমাৰ অন্তৰ ছুই যায়।”

লেখিকাৰ চতুৰ্থ পুথি ‘নিয়ৰ'টোপাল’ প্ৰকাশ পায় ১৯৫৮ চনত, প্ৰকাশক দত্তবৰুৱা। এইখন এখন গল্প সংকলন। ইয়াত মুঠ ২৭টা গল্পৰ সমাবেশ ঘটোৱা হৈছে। সহজ সৰল পৰিবেশ ৰচনা আৰু কাহিনীৰ সৰল বিন্যাসে গল্প'বোৰ আকৰ্ষণীয় কৰি তুলিছে। কাহিনীত জটিলতা নাই, অথবা মনোবিশ্লেষণ নাই। চুটি চুটিকৈ লিখা গল্পবোৰৰ জৰিয়তে একো একোখন ছবি ফুটাই তোলা হৈছে। ইয়াত জীৱনৰ বিভিন্ন দিশৰ বিভিন্ন সমস্যা আনন্দ বেদনাৰ মাজেৰে প্ৰতিফলিত হৈছে। গল্পবোৰ উদ্দেশ্য ধৰ্মী। একো একোটা আদৰ্শ ডাঙি ধৰাই ইয়াৰ মূল উদ্দেশ্য। ‘ছুকালৰ ছুপিঠি’ নামৰ

গল্পত "জীয়াৰীকো মাক বাপেকে কেঁচাই কেঁচাই খায়" বুলি কৈ গলগ্ৰহ খন্দোৱাৰ ইচ্ছাৰে নিজৰ ছোৱালীক খাবলৈ নোপোৱা চৰিত্ৰহীন লৰালৈ বিয়া দিয়াৰ কথা আদি নিকৰুন সত্যৰ উদং প্ৰকাশ। 'মানুহ' গল্পটোত চকুত চকু পৰিলেই খণ্ডে বিষে উঠা সাত শতৰু জ্ঞান কৰা যদুৰামক নৈৰ সোঁতত উটি যোৱা দেখি নিজৰ জীৱন বিপন্ন কৰিও পাৰলৈ তুলি আনিলে হলিৰামে। "মানুহৰ বুকুত লুকাই থাকে মানুহ" কথাষাৰ গল্পটোৱে সত্য প্ৰতীয়মান কৰিছে। ইয়াত থকা 'তিনি সইত' নামৰ গল্পটো নাট্যৰূপ দি গুৱাহাটী অনাতাৰ কেন্দ্ৰ যোগে প্ৰচাৰ কৰা হৈছিল।

নিয়ৰ টোপাল'ৰ পিচত লেখিকাৰ ২য় উপন্যাস 'যুগৰ-যাত্ৰী প্ৰকাশ পায় ১৯৬০ চনত। প্ৰকাশক দত্তবৰুৱা। এই উপন্যাসত দেখুউৱা হৈছে স্বপ্নালীৰ জীৱন ব্যথা, কোটিপতি বিলাসী চলিহা আৰু দৰিদ্ৰ সাহিত্যিক সুৰথৰ সংঘৰ্ষ। উপন্যাসখনিত লেখিকাই সমাজৰ বিভিন্ন ঘটনাৰ টুকুৰা টুকুৰ ছবি আঁকিছে। উপন্যাসৰ নায়িকা স্বপ্নালী সকলোৰে যোগসূত্ৰ হিচাবে স্থাপিতা হৈছে। চহৰমুখী সভ্যতাই গাৱঁৰ মানুহক কেনেদৰে আকৰ্ষণ কৰিছে, তাৰ পৰিণতিত গাৱঁৰ অশিক্ষিত মানুহৰ চহৰত কি বিলাই হৈছে, গাৱঁৰ সহজ সৰল শান্ত পৰিবেশৰ বৰ্ণনা, ইফালে যান্ত্ৰিক সভ্যতাই হৃদয়হীন কৰি তোলা নগৰৰ মানুহৰ ছবি অংকনেৰে সমাজৰ এখন ছবি ডাঙি ধৰিবলৈ লেখিকা সক্ষম হৈছে। অবশ্যে সাহিত্যৰ দৃষ্টিভঙ্গীৰ পৰা চালে ইয়াক হয়তো সফল উপন্যাস বুলি ক'ব নোৱাৰি। কাহিনীভাগৰ পৰা চালেও অতিৰঞ্জনৰ দোষে চুইছে। হিন্দী কবিতাৰ আধিক্যই কিতাপখনৰ সৌন্দৰ্য্য ম্লান কৰিছে। তথাপিও কাহিনীভাগ সহজ সৰল, মনোগ্ৰাহী। এই উপন্যাসে বিশেষকৈ কিশোৰ সমাজক আকৰ্ষণ কৰিছিল আৰু তেওঁলোকৰ পৰা এই সম্পৰ্কত বহুতো চিঠি পোৱাৰ কথা লেখিকাই সোঁৱৰে।

যুগৰ যাত্ৰীৰ সমালোচনাত অসম বাণীয়ে এইদৰে লিখিছিল :—
"এই গৰাকী লেখিকাৰ আন এখন উপন্যাস আগতে পঢ়া মনত

পৰে। প্ৰথম খনত দেশপ্ৰেম আৰু সমাজ সেবাৰ যি আদৰ্শৰ কথা কোৱা হৈছিল, তাৰ অনুসৰণ 'যুগৰ যাত্ৰী'তো আছে। দাৰিদ্ৰ্য-পীড়িত হলেও পৰৰ কাৰণে মৰিব পৰা স্বপ্নালীৰ এদিন স্বপ্নভঙ্গ হল। তাই জানিব পাৰিলে যে তাই হেৰাই পোৱা ছোৱালীহে, মাক-দেউতাকৰ নিজৰ সন্তান নহয়। ককায়েকৰ ভালৰ কাৰণে তাই পাৰ্ব্বত্য অঞ্চললৈ গুচি গল চাকৰি লৈ। স্বপ্নালীৰ নিঃস্বাৰ্থতা, মনোবেদনা, অন্তৰ্দ্বন্দ্ব আদি আকৰ্ষণীয় হৈছে। সেইদৰে চেলেকা-চেবোৰাকৈ ড্ৰাইভাৰ মনবাহাদুৰ, জেতুকী, ইন্দুমতী, বিভাৱতীৰ চৰিত্ৰই ও পাঠকৰ মন খন্তেকৰ বাবে মুহিব। প্ৰায়বোৰ চৰিত্ৰকে মহানুভৱতাই মহীয়ান কৰি তুলিছে। হিন্দী কবিতাৰ বিস্তৃত উদ্ধৃতিৰে চমক খুৱাব খুজিও মূলকাহিনীৰ আকৰ্ষণ কমাই পেলাইছে। কিন্তু হিৰণ্যময়ী দেবীৰ ৰচনাৰ ভঙ্গী সাবলীল, ভাষা মধুৰ।"

১৯৬২ চনত প্ৰকাশ পায় লেখিকাৰ 'পাহাৰৰ ওখ চাপৰ বাটেদি' নামৰ গ্ৰন্থখন। প্ৰকাশক ৺দত্তবৰুৱা। এইখন কিতাপত প্ৰথমেই লিখা একে নামৰ ৰচনাটি এটি ভ্ৰমন-কাহিনী। লেখিকাই অৰুণাচলৰ বিভিন্ন ঠাইত বাসকৰা কালছোৱাত দেখা পোৱা অৰুণাচলৰ বিভিন্ন ঠাই, ইয়াৰ সৰল অধিবাসী আৰু সম্মোহন প্ৰকৃতিৰ বৰ্ণনা ইয়াত দিছে। প্ৰাকৃতিক সৌন্দৰ্য্য, ভূগোল বুৰঞ্জী বিভিন্ন জনজাতিৰ ভাষা, ধৰ্ম্ম, শিল্প সংস্কৃতিৰ কথাৰে মনোৰম এই ভ্ৰমন কাহিনীৰ বাহিৰেও ইয়াত ১৩টা চুটি গল্প সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে। বেচিভাগ গল্পই গাৱঁৰ পটভূমিত লিখা আৰু থলুৱা ভাষাৰ প্ৰয়োগে গল্পকেইটা সুখপাঠ্য কৰি তুলিছে। সেই সময়ত বিভিন্ন কাকতত এই কিতাপখনৰ সমালোচনা প্ৰকাশ হৈছিল। তাৰে এটি সমালোচনাৰ কিয়দংশ ইয়াত উদ্ধৃত কৰা হল—

"সুন্দৰ বেটুপাতেৰে পুথিখন হাতত লৈ অনুমান হব ভ্ৰমন কাহিনীহে। তেজু, ব'মডিলা আদি ঠাইত ভ্ৰমন কৰি সেইঠাইৰ ভৌগোলিক অৱস্থা, ঠাইৰ বিবৰণ আদি সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে, যদিও

পুথিখন যাত্ৰাবৃত্ত নহয়। নাম কাহিনীৰ বাহিৰেও তেৰটা চুটি গল্প সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে। পাহাৰৰ নহলেও ভৈয়ামৰ জীৱন যাত্ৰাত বিভিন্ন পৰিবেশত ওখ-চাপৰ অৱস্থাৰ মাজেৰে যি অভিজ্ঞতা লেখিকাই সঞ্চয় কৰিছে তাকেই প্ৰকাশ কৰিবলৈ যত্ন কৰা দেখা গৈছে। সুখৰ কথা লেখিকাই কথাবোৰ সাবলীল ভাবে কব পাৰিছে। বিষয়ত প্ৰবেশ আৰু একাত্মীয়তা যি ধৰণে লেখিকাই আনিব পাৰিছে সিয়ে পুথিৰ বিশেষত্ব হব। কিছুমান বৰ্ণনাত শব্দ প্ৰয়োগ উল্লেখযোগ্য। এঠাইত তেজুৰ পৰিচয় দি তেওঁ লিখিছে—"চপল কিশোৰী এটিয়ে দুষ্টালি কৰি ভাগৰি জুগৰি বাহুত মূৰ থৈ শুই পৰিলে যেনেকুৱা লাগে, ঠিক তেনেকুৱাই লাগিছিল মোৰ পাহাৰে ঘেৰি থকা তেজুখনক।" ভাবপ্ৰৱণতা থাকিলেও স্বকীয় বৈশিষ্ট্যৰে তাক প্ৰকাশ কৰাটো মন কৰিবলগীয়া। 'টিয়হৰ জালি', 'মালভোগকল হেন ল'ৰা' ইত্যাদিৰ প্ৰকাশ ভঙ্গী ও উল্লেখযোগ্য।

লেখিকাৰ প্ৰকাশভঙ্গী সুন্দৰ। শ্ৰীমতী হিৰণ্যময়ী দেবীৰ পৰিচয পূৰ্ব্বে এই ঠগাত দিয়া হৈছে। উপযুক্ত অনুশীলন কৰি থাকিলে লেখিকাই স্থাযীমূল্যৰ অৰিহনা আগবঢাব পাৰিব।"

এই সংকলনৰ কেইবাটিও গল্প আগতে 'জনশিক্ষা' নামৰ প্ৰাপ্ত বয়স্কৰ শিক্ষা আলোচনীত প্ৰকাশ পাইছিল। গল্পবোৰ শিক্ষামূলক আৰু ইয়াত আদৰ্শৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়া হৈছে। পঢাশুনাৰ উপকাৰিতা, বুদ্ধিৰ বল, চিকিৎসা সম্বন্ধে সংস্কাৰ, পৰিয়াল পৰিকল্পনাৰ প্ৰয়োজনীয়তা, শাহু বোৱাৰীৰ চিৰন্তন ফেৰিয়াফেৰি, ইত্যাদি গল্পবোৰৰ উপজীব্য। একো একোটা আমোদজনক ঘটনা, মানুহৰ একো একো মূহুৰ্ত্তৰ বিশেষ অনুভূতি লেখিকাই মনত লগাকৈ বৰ্ণাব পাৰিছে। সহজ সৰল ভাষাৰ ঘৰুৱা ঠাঁচে গল্প-কেইটা আকৰ্ষণীয় কৰি তুলিছে। 'উৰহী গছৰ ওৰটো' নামৰ গল্পটোৰ অনাতাৰ নাট্যৰূপ প্ৰচাৰ হৈছে।

ইয়াৰ পাছত প্ৰকাশ হয় 'ফুল ফুলিছে আমাৰ বাগানত' নামেৰে এখনি শিশু আৰু কিশোৰ সাহিত্য পুথি। প্ৰকাশক

গুৱাহাটীৰ নিউবুকষ্টল। ১৯৬৪ চনত প্ৰকাশ পোৱা এই কিতাপখন লেখিকাই অকনিহঁতৰ হাতত উপহাৰ স্বৰূপে দি লিখিছে—“মৰমৰ অকনিহঁত, তোমালোকে নানা বৰণীয়া ফুল বিচাৰি ফুৰা নহয়নে? বিধে বিধে ফুল গোটাই “মইনা মেল” ফুলদানীত ভৰাই সজোৱা এইয়া ময়ো দুপাহমান তুলিছো, আমাৰ ফুলনিৰ ফুল। লবাহঁক দেই”—

এইখন কিতাপ বিভিন্ন সাহিত্য ফুলৰ সমাবেশেৰে প্ৰকাশ কৰি উলিওৱা হৈছে। ইয়াত শিশু আৰু কিশোৰৰ উপযোগী গল্প, প্ৰবন্ধ, কবিতা, নাটক, আলেখ্য সকলো আছে। ইযাৰ দুটামান গল্প কবিতা লেখিকাৰ দুই জীয়াৰী বন্দিতা আৰু ৰঞ্জিতাইও লিখিছিল। এই কিতাপ প্ৰকাশ পোৱাৰ পাছত কিতাপখন যাৰ বাবে লিখা হৈছিল সেই অকমানী, চেমনীয়া সকলে লেখিকালৈ ব্যক্তিগতভাবে বহুত চিঠি দি লেখিকাৰ শলাগ লৈছিল। এই কথাই লেখিকাক বৰ আনন্দ দিয়ে।

লেখিকাৰ ৩য় উপন্যাস ‘এমুঠি আবীৰ ৰং’ প্ৰকাশ পালে ১৯৭৮ চনত, প্ৰকাশিকা শ্ৰীমতী অংকিতা ফুকন। পল্লৱে চাকৰি কৰিবলৈ গৈ অদ্ভুত কৌতূহলৰ সম্মুখীন হল। মৃন্ময় হাজাৰিকাৰ বায়েকৰ পালিত সন্তান উৎপলৰ (ৰঞ্জন) অস্বাভাবিক মৃত্যু, আত্মহত্যা। নিৰপৰাধ দৰিদ্ৰ দুখী কিশোৰৰ ওপৰত দুবৃৰ্ত্তৰ বল প্ৰয়োগ, আদৰ্শ আৰু বাস্তৱৰ সংঘৰ্ষত মানুহৰ মৃত্যু। সেইসময়ত বাতৰি কাকতত তিনিচুকীয়াৰ কিশোৰ হত্যা কৰাৰ বাতৰিয়ে, নিৰপৰাধী সৎ মহিলাই স্বামীৰ কু-কাৰ্য্যৰ বাবে সমাজত অবহেলা পোৱাৰ মৰ্মান্তিক দুখে এই উপন্যাস লেখিবলৈ লেখিকাক প্ৰেৰণা দিছিল। লেখিকাৰ অন্যান্য উপন্যাসৰ দৰে ইয়াতো এগৰাকী সবল মনৰ নাৰীক অংকন কৰা হৈছে। ফুলশয্যাৰ নিশা যি গৰাকী কইনাক হত্যা কৰিবলৈ স্বামীয়ে কুঁৱাত পেলাই দিছিল অলংকাৰৰ লোভত, যিগৰাকী নাৰীয়ে সকলো হেৰুৱাইও শহুৰ-শাহু, স্বামীৰ অবৈধ সন্তানৰ প্ৰতি কৰ্ত্তব্য কৰি গৈছিল—তেওঁক আত্মহত্যা কৰি মৰিবলৈ দি লেখিকাই

সমস্যা সমাধান নকৰিলে। তেওঁক মানুহৰ সকলো মানৱীয় গুণেৰে সজাই সমাজক আহ্বান কৰিছে তেওঁৰ বাবে চিন্তা কৰিবলৈ। উপন্যাসত সকলো সমস্যা সমাধান কৰা হৈছে যদিও দুৰ্ভগীয়া কিশোৰৰ মৃত্যুৱে অন্তৰত বেদনাৰ সৃষ্টি কৰে। পুথিখনত কিছুমান সত্য কথাৰ প্ৰকাশ কৰিবলৈ লেখিকাই চেষ্টা কৰিছে। সৎ, আদৰ্শবাদী হৈ জীয়াই থাকি সন্তানৰ বাবে, নিজৰ সুখ সুবিধাৰ বাবে জীৱনটো একো কৰিব নোৱাৰা পিতৃৰ সন্তানে বিদ্ৰোহ কৰিছে—

“আপুনি সৎ আদৰ্শবাদী হৈ কি কৰিছে? কি পাইছে? ককাই ভাই, আত্মীয় স্বজন প্ৰত্যেকে ঠগিছে আপোনাক। প্ৰতিটো ৰাজহুৱা অনুষ্ঠান পাতিবৰ বাবে অহৰহ খাটিছে, যেতিয়াই সেইটো প্ৰতিষ্ঠিত হৈ উঠে, কিছুমান ধনবান মানুহে নিজৰ হাতলৈ নিয়ে, তাতকৈও ধনী মানুহে শকত বৰঙনি দি নিজৰ নামত তাক প্ৰতিষ্ঠিত কৰে। আপোনাৰ চিন্তাৰে পৰিকল্পিত অনুষ্ঠান কঠিন পৰিশ্ৰমেৰে যে সাজিছিল, সেই কথা কোনে মনত ৰাখে। সৎ, সাধু হৈ পাইছে মান-সম্মানহীন, অভাৱ অনাটনৰ জীৱন। মই সেই কাৰণে ওলোটা ফালে যাম। নৈতিক আদৰ্শৰ কোনো দৰকাৰ নাই।”

আকৌ—“সন্তানৰ কাৰণে মাকে সৰ্বস্ব দিয়ে, কিন্তু সন্তানক যদি উপযুক্ত কৰিব পাৰে, সেই সন্তানে আৰু মাকৰ সান্নিধ্য ভাল নাপায়। সন্তানে গ্ৰহণ কৰাৰ সময়ত মাক দেৱী হৈ থাকে, সন্তানে যেতিয়া ওভোতাই মৰম শ্ৰদ্ধা মাকক দিয়াৰ বয়স হয়, মাক ৰাক্ষসী হয়” আদিত নিষ্ঠুৰ সত্যৰ উদং প্ৰকাশ ঘটিছে।

সাহিত্য সমালোচকৰ মতে যি দেখা যায় তাকেই সাহিত্যৰ বিষয় বস্তু নকৰি যিটো হোৱা উচিত সেইটোৰহে কলাসুলভ ছবি অংকন কৰিব লাগে। উপৰিভাগত যি দেখা যায় তাতেই কাব্যিক লিপি প্ৰস্তুত কৰাটোৱেই সাহিত্যিকৰ কৰ্ত্তব্য নহয়। সাহিত্যিকৰ দায়িত্ব হল সমাজৰ ছবি অংকন কৰাৰ লগতে সমাজলৈ এটা আদৰ্শ ডাঙি ধৰা। সমস্যাৰ চিত্ৰৰ লগতে সেই সমস্যাৰ সমাধানৰ পথ

দেখুওৱা—এইয়া সাহিত্যিকৰ কৰ্ত্তব্য। সুখৰ কথা যে লেখিকাই উপন্যাসত সাহিত্যিকৰ কৰ্ত্তব্য আৰু দায়িত্ব পালন কৰিছে। লেখিকা আশাবাদী, উপন্যাসখনিত লেখিকাই সকলো সমস্যাৰে সমাধান দেখুৱাব পাৰিছে। কিতাপখনি উৎসৰ্গা কৰা হৈছে এনেকৈ—"ভাৰত তথা অসমৰ মহিলালৈ—তোমাৰ ব্যথা দিলো—তোমাকেই দান।"

১৯৮২ চনত প্ৰকাশ হয় লেখিকাৰ 'যাত্ৰী' নামৰ কবিতাৰ সংকলনটি। এইখনেই লেখিকাৰ শেহতীয়া পুথি। ইয়াত ২০টা কবিতা সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে। এই কিতাপৰ প্ৰকাশিকা লেখিকা নিজেই। অসম আন্দোলনৰ পটভূমিতে পুথিখনিৰ প্ৰায়ভাগ কবিতা ৰচনা কৰা হৈছে। কবিতা পুথিৰ শেষৰ ফালে তিনিটা হিন্দী কবিতাৰ অনুবাদ কৰা হৈছে। কবিতাকেইটি যথাক্ৰমে কবিৰৰ "আধ্যাত্মিক কবিতা", মৈথিলিচৰন গুপ্তৰ "উৰ্ম্মিলাৰ বিৰহ গান" আৰু সূৰ্য্যকান্ত ত্ৰিপাঠী নিৰালাৰ "ধাৰা"। এই "ধাৰা" নামৰ কবিতাটিত ফুটি উঠা বিপ্লৱৰ যিসুৰ, সকলো চুৰমাৰ কৰি আগবাঢ়ি যোৱাৰ যি তীব্ৰ আহ্বান, বিপ্লৱৰ দুৰ্নিবাৰ গতিত নতুন ফুলকলি ফুলি উঠাৰ দৃশ্য আদি লেখিকাই অসম আন্দোলনৰ লগত মিলি যোৱাযেন অনুভৱ কৰে আৰু সেইবাবেই এই কবিতাৰ অনুবাদ কৰে।

এই কবিতাপুথিৰ পাতনি লিখিছে অসম সাহিত্য সভাৰ প্ৰাক্তন সভাপতি অধ্যাপক মহিম বৰাদেৱে। তেখেতে লিখিছে এই শেষ সংগ্ৰামৰ, মৰো-জী-সোঁ আধি ৰণৰ 'দলদোপ হেন্দোলদোপ' খোজৰ প্ৰতিধ্বনি, হেজাৰ বেজাৰ সনা সকৰুণ কাহিনীৰ বেদনা এই কবিতা কেইটিৰ মাজেদি প্ৰকাশ হৈছে। আন্দোলনৰ বিভিন্ন স্তৰত সক্ৰিয় অংশগ্ৰহণ কৰোতা এই গৰাকী দেশপ্ৰেমিকা নাৰী আৰু মাতৃৰ হৃদয়ত ঘটনাৱলীয়ে যেনেভাৱে প্ৰতিক্ৰিয়াৰ সৃষ্টি কৰিছে তেনেভাৱেই ছন্দোৱদ্ধ কৰাৰ প্ৰচেষ্টা কবিতা কেইটিত পোৱা যায়। কবিতা হিচাবে কোনে কেনেকৈ লয় কব নোৱাৰো, কিন্তু আমি

যদি জীয়াই থাকো শতিকাৰ পিছত শতিকা জুৰি নতুন নতুন যুগৰ বংশধৰ সকলে এনে শ্ৰেণীৰ কবিতাৰ মাজেদি এই গৌৰৱময় সময়-খিনিৰ হৃৎস্পন্দন অনুভৱ কৰিব পাৰিব।"

কবিয়ে নিজেও পুথিখনৰ আৰম্ভণীতে এইবুলি নিবেদন কৰিছে —"এয়াতো কবিতা নহল। কবিতাৰ ৰস, সৌন্দৰ্য্য, ঐশ্বৰ্য্য, অন্ন-অলঙ্কাৰ, উপমা, ছন্দ ইয়াত ক'ত? আছে ব্যক্তিগত জীৱন ৰথ চক্ৰৰ কৰ্কশ ধ্বনি, আছে সামূহিক জীৱনৰ জুইৰ শিখাত জ্বলি জ্বলি পুৰি যোৱা জনজীৱনৰ বলিদানৰ স্বাক্ষৰ।"

জনজীৱনৰ লগত কবিৰ জীৱন অভেদ। সেইকথা কবিতাৰ মাজেৰে প্ৰকাশ পাইছে—

"জনজীৱনে যদি কৰে আৰ্ত্তনাদ
অহৰহ মহা হাহাঁকাৰ
দুবাৰ জপাই থবা তুমি জানো কবি
ছবি আঁকি জোনালী নিশাৰ?" (আৰ্ত্তনাদ)

ৰূপকাৰ্যত তাৎপৰ্য্যপূৰ্ণ কবিতাৰ সমাবেশো পুথিখনত আছে। 'কলা মেঘ' কবিতাত—

'ক'লামেঘ স্পন্দন জন জীৱনৰ
বসুধা মধুৰ কৰি কৰিছে সুন্দৰ।"

কবিতাফাঁকিৰ অন্তৰ্নিহিত অৰ্থই কবিৰ আশাবাদী মনৰ প্ৰকাশ কৰিছে।

শ্ৰীযুত ৰবাই পাতনিত কৈছে—"কবিতাবিলাকত ৰসজ্ঞ সকলে ৰস নাপাব, কিন্তু পাব তেজ, কোমল কলিজাৰ কেঁচা তেজ শহীদৰ তেজ—

"তোমাৰ তেজেৰে পথ ৰাঙলী কৰিলে
তেজেৰে ৰাঙলী হ'ল পথৰ পতাকা
যুগে যুগে অসমত উৰি জিলিকিলে ”
(শহীদলৈ অশ্ৰু অঞ্জলি)

আকৌ—"শত শত কিশোৰৰ আধাফুলা জীৱনৰ
এয়া তেজ মহা সংগ্ৰামৰ" (ৰঙাৰং)।

'পথ হল ইতিহাস' নামৰ কবিতাটিত নগাৱঁত সান্ধ্য-আইন ভঙ্গ কৰাৰ ঐতিহাসিক ঘটনা সম্পূৰ্ভাবে লিখিছে। কবিৰ আন এটা কবিতা 'চেতনা'—নাৰী জীৱনৰ ৰং আনন্দ সমাপ্ত হোৱাৰ পিছত অহা দুখজনক চেতনাৰ অভিব্যক্তি—

"তুমি হেনো আহিছিলা
সজল কাজল মেঘে
বৰষাৰ হৰষে পৰশে
মই দেখো মুশুনিলো
মেঘৰ দুন্দুভি ধ্বনি
উজ্বলি বিজুলী জ্বলে
পলকে পুলকে।"

'যাত্ৰী' কবিতাপুথিৰ পাছত লেখিকাৰ লিখা গ্ৰন্থাকাৰে প্ৰকাশ নহলেও নানা আলোচনী আৰু বাতৰি কাকতত প্ৰকাশ পাই আহিছে। এ সময়ত 'জনশিক্ষা' আৰু 'দীপক'ৰ নিয়মিত লেখিকা হিৰণ্যময়ী দেবীৰ ৰচনা বৰ্ত্তমান 'গণতন্ত্ৰ'ত নিয়মিতভাবে প্ৰকাশ পাই থাকে। ইয়াৰ ভিতৰত লেখনী, ফিৰিঙতি, জয় আই অসম, দেশপ্ৰেম, দৃষ্টি আদি কবিতা, মহাদেবী বৰ্মা, নিৰালাজীৰ কবিতাৰ অনুবাদ, জয়মতী উৎসবৰ সমবেত গীত আদিয়ে প্ৰধান। তাৰ বাহিৰেও গণতন্ত্ৰত চীনৰ আক্ৰমণৰ বিষয়ে এটি দীঘল প্ৰবন্ধ 'এডাল ৰেখা—বাষষ্ঠি চনৰ', 'এয়া অশ্ৰু যশোধৰাৰ' নামে এটি সাহিত্যিক প্ৰবন্ধ, জীৱনী, গল্প, হৰবংশৰায় বচ্চনৰ কবিতাৰ অনুবাদ, ইত্যাদি প্ৰকাশ পাইছে। বৰ্ত্তমান "ৰামাযণ মহাভাৰতত আদৰ্শ আৰু বাস্তৱৰ সমন্বয়" নামৰ প্ৰৱন্ধ এটি ধাৰাবাহিকভাবে প্ৰকাশ পাই আছে। লেখিকাৰ লিখা ৰাষ্ট্ৰভাষা সমিতিৰ আলোচনী ৰাষ্ট্ৰসেৱক, আমাৰ প্ৰতিনিধি, দৈনিক অসম, সৰ্ব্বভাৰতীয় হিন্দী আলোচনী 'স্ত্ৰী', মহিলা আলোচনী প্ৰগতি, শতৰূপা, সাতসৰী, লেখিকা

সমাৰোহৰ 'লেখিকা', অসমীয়া নাৰীৰ কবিকণ্ঠ, 'কাব্যগ্ৰন্থ', অচিন কাকলি আদিতো প্ৰকাশ হৈছে। তাৰ [illegible] দৈনিক অসমত 'নাৰীৰ নিৰাপত্তাৰ সমস্যা' নামৰ প্ৰবন্ধ, আমাৰ প্ৰতিনিধিত অৰুণাচলৰ বিষয়ে প্ৰবন্ধ, ৰাষ্ট্ৰসেৱকত 'ভোজবজাৰ সপোন' আদি গ'ল্প, লেখিকাত গ'ল্প, 'স্ত্ৰী'ত 'বিহুৱান', 'চ'তৰ বিহুৰ ৰবদৈচিলা' নামৰ গল্পৰ হিন্দী ৰূপ সাতসৰীত 'শৰ্মানীৰ সংসাৰ' আদি গল্প, প্ৰগতিত 'যাত্ৰী' কবিতা, শতৰূপাত প্ৰৱন্ধ, গল্প আদি উল্লেখযোগ্য। অসম আন্দোলনৰ সময়ত নগাওঁ জিলাৰ বিভিন্ন ঠাইত হোৱা হিংসাত্মক আক্ৰমণৰ পটভূমিত "পাখী ভঙা চৰাই" নামৰ এখন নাটক লিখা হয়। এই নাটকত মানুহৰ হিংসাৰ বলি একনী সৰ্ব্বহাৰা, নিৰ্য্যাতিতা ছোৱালীৰ সমস্যা ডাঙি ধৰি এই বিষয়ে প্ৰধানকৈ মহিলা সকলক, সমাজক সচেতন কৰাৰ প্ৰচেষ্টা কৰা হৈছে। ইয়াৰ বাহিৰেও বহুতো লিখা এতিয়াও অপ্ৰকাশিত অৱস্থাতে আছে। কেইবাটিও সমবেত সঙ্গীত বিভিন্ন অনুষ্ঠানৰ যোগেদি পৰিবেশন কৰা হৈছে।

লেখিকাৰ পৰিচয় আৰু চমু জীৱনী 'উকলি', 'দৈনিক অসম', 'জনমভূমি', 'প্ৰতিভাময়ী' আৰু 'স্ত্ৰীত' প্ৰকাশ হৈছিল। অসমৰ জনসাধাৰণৰ পৰা পোৱা শ্ৰদ্ধা-মৰম-আগ্ৰহেই লেখিকাৰ লিখাৰ প্ৰেৰণা। প্ৰতিখন কিতাপ প্ৰকাশ হোৱাৰ পিছত পঢ়ুৱৈ সমাজে চিঠিৰে, বাটে-পথে প্ৰশংসাৰে আৰু কিতাপৰ তীব্ৰ গতিত বিক্ৰীৰে লেখিকাক উৎসাহ আৰু সফলতা দিছে।

স্কুলীয়া শিক্ষা শেষ নহওঁতেই সংসাৰত সোমাব লগীয়া হোৱা, গাৰ্হস্থ্য জীৱনতে আৱদ্ধ থকা লেখিকাই জীৱনজুৰি শিল্প সাহিত্যৰ চৰ্চ্চা কৰিছে, জীৱনক চিনি পাবলৈ, জীৱনক উপলব্ধি কৰিবলৈ আন্তৰিক প্ৰচেষ্টা চলাইছে। সেই চেষ্টাৰে প্ৰকাশ ঘটিছে তেখেতৰ লেখনী সমূহত। সেইবাবেই লেখিকাৰ লেখনীসমূহে পাঠক সমাজৰ সমাদৰ লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। মাজতে চকুৰ অসুখহৈ কিছুদিন লেখিকাৰ লিখা সাময়িকভাবে স্থগিত হৈছিল, কিন্তু এতিয়া পুনৰ তেখেতে লিখিবলৈ আৰম্ভ কৰিছে। তেখেতৰ এই লেখনী যেন আমৰণ কাল স্তব্ধ নহওক, অসমীয়া সাহিত্যক ন-ন অৰিহণা যোগাওঁক, তাকেই কামনা কৰিলোঁ।

—আভা [illegible]

সাবিত্ৰী বৰগোহাঞি

যাঠিৰ দেওনা পাৰ হোৱা এগৰাকী মাতৃ—, কলিয়াবৰ অঞ্চলৰ যিগৰাকী মাতৃয়ে নিজৰ অৰ্থাৎ নিজৰ ঘৰখনৰ, অঞ্চলটোৰ, নিজৰ সতি-সন্তান, ইষ্ট-কুটুম্ব, তথা জাতিটোৰ ভুল ক্ৰুটি, অভাৱ-অভিযোগ, সদনাম-বদনাম সকলো কথাকে নিঃসঙ্কোচে, বুকু ফিন্দাই সকলোৰে আগত কব পাৰে। যি গৰাকী মাতৃৰ এই নিৰ্ভীকতা বা সচেতনতাৰ প্ৰতি লক্ষ্য কৰি আনেও তেখেতৰ আগত যি কোনো কথা কোৱাৰ আগতে চিন্তা কৰিব লগা হয়, সেই গৰাকীযেই হ'ল শ্ৰীযুতা সাবিত্ৰী বৰগোহাঞি।

নগাঁও জিলাৰ বুৰঞ্জী প্ৰসিদ্ধ কলিয়াবৰ অঞ্চলৰ হাটবৰত ইং ১৯২৭ চনত শ্ৰীযুতা সাবিত্ৰী গগৈ (পিছলৈ বৰগোহাঞি)-ৰ জন্ম হয়। তেখেতৰ দেউতাকৰ নাম ৺ ৰতিকান্ত গগৈ আৰু মাতৃৰ নাম আছিল তিলোত্তমা গগৈ। পিতৃ ৰতিকান্ত আছিল দিহিংসত্ৰৰ মুক্তিয়াৰ। মাতৃ নিৰক্ষৰ আছিল যদিও ঘৰুৱা কাম-বন, বোৱা-কটা আদিত পটু আৰু পুৰণা নীতি-নিয়ম আদিৰ প্ৰতি সচেতন।

হাটবৰ প্ৰাথমিক বিদ্যালয়ৰ পৰা পাঠশালাৰ পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হোৱাত দেউতাকে সাবিত্ৰীক কুঁৱৰীটোল বল্লভভাই পেটেল মজলীয়া বিদ্যালয়ত নাম লগাই দিয়ে। পিতৃ ৰতিকান্ত আছিল স্ত্ৰী শিক্ষাৰ পক্ষপাতি। কিন্তু মাতৃৰ মনেৰে ছোৱালী পঢ়ুৱাতকৈ ঘৰুৱা কাম কাজ শিকাই উপযুক্ত পাত্ৰত বিয়া দিব লাগে। যি কি নহওক এই কোৰতে দেউতাকৰ আগ্ৰহৰ বাবে সাবিত্ৰীয়ে নিচেই ওচৰতে নহলেও চাৰি / পাঁচ মাইল দূৰৰ বিদ্যালয়ত শিক্ষাগ্ৰহণৰ সুবিধা

কেবা আশ্ৰয় কৰি শেষ পৰীক্ষাটো দিবলৈ কোনোমতে সক্ষম হয় আৰু কৃতকাৰ্যও হ'ল।

সাবিত্ৰী গগৈয়ে মজলীয়া পৰীক্ষা দিয়াৰ সময়তে দেশজুৰি অসহযোগ আন্দোলনৰ আৰম্ভ। জাপান আৰু বৃটিছ সিংহৰ যুদ্ধ। গান্ধীজীৰ আহ্বান হ'ল—সকলোৱে অসহযোগ আন্দোলনত জঁপিয়াই পৰিব লাগে। তেখেতৰ এই আহ্বানৰ উদ্দেশ্য মৰ্মে মৰ্মে উপলব্ধি কৰি দেশৰ কিশোৰৰ পৰা বৃদ্ধলৈ অগণন লোকে ভোগ-বিলাস পৰিহাৰ কৰি সংগ্ৰামী জীৱনক আঁকোৱালি লৈছিল। দেশৰ এনে সন্ধিক্ষণত উচ্চ শিক্ষা গ্ৰহণৰ একান্ত ইচ্ছা থাকিলেও, পৰাধীনতাৰ গ্লানি তথা পৰিস্থিতিয়ে তাক তল পেলাইছিল। সেই সময়ত কাগজপাতি দূৰৰ কথা, অত্যাৱশ্যকীয় সামগ্ৰী লোন এচাঁহীও পাবলৈ টান হৈছিল। অসংখ্য লোক জেলত, তদুপৰি ঘৰত থকা সকলৰ নিজৰ জীৱনটো নিৰাপদে ৰখাত পদে পদে ভয়। অতৰ্কিতে কাৰ কি হয় ক'ব নোৱাৰি। মানুহবোৰ পলাই-উৰাই ফুৰিব লগা অৱস্থা। কোন মুহূৰ্তত জেলৰ বগা ভাত খোৱাৰ হুকুম আহে, মিলিটেৰীৰ লাঠিৰ, বুটজোতাৰ কোব, বন্দুকৰ গুলি বুকু পাতি ল'ব লাগে, আৰু বা কি দণ্ডেৰে দণ্ডিত হ'ব লাগে তাৰ নিশ্চয়তা নাই।

খাবলৈ বাটি লোৱা বা আধাখোৱা ভাতমুঠি পূৰাকৈ খাম বুলি আশা কৰিব নোৱাৰি। গতিকে এনে পৰিস্থিতিৰ সেও মানি শ্ৰীযুক্তা সাবিত্ৰী গগৈয়ে পঢাশালীয়া জীৱনক বিদায় দিব লগা হ'ল। উচ্চ শিক্ষা গ্ৰহণৰ বাবে থকা মনৰ আশা মনতে মাৰ নিয়াব লগা হ'ল।

মানুহ যে কেৱল স্কুল কলেজৰ শিক্ষাৰে শিক্ষিত হয় এনে নহয়। এই জীৱশ্ৰেষ্ঠ মানুহ নামৰ প্ৰাণীবোৰক আচল মানুহ হ'বলৈ স্কুল কলেজৰ পদ্ধতিগত শিক্ষাৰ লগতে সক কালৰ লগ সংগ, পৰিবেশ আদিয়ে বেছি সহায় কৰে। শ্ৰীযুক্তা সাবিত্ৰী গগৈয়ে স্কুলৰ শিক্ষাৰ তুলনাত এনে ধৰণৰ শিক্ষাৰ পৰা বেছি উপকাৰ পাইছিল। আগতে কোৱা হৈছে দেউতাক ৰতিকান্ত মুক্তিয়াৰ আছিল। সেয়ে তেখেতৰ ওচৰলৈ উজনিৰ কালৰ বহুতো পণ্ডিত লোকৰ সমাগম হৈছিল। সেই

সকল কেতিয়াবা কেইবাদিনলৈকো তেওঁলোকৰ ঘৰত থাকি কৰা নানা ধৰণৰ আলোচনাৰ মাজত ধৰ্মালোচনাই মুখ্য স্থান পাইছিল। এই আলোচনাবোৰ সাবিত্ৰীয়ে একান্ত মনেৰে শুনিছিল। আকৌ দেউতাকে ভাৰৱীয়াক গীত মাত আদি শিকাওঁতে শুনি শুনিও কিছুমান শ্লোক, বচন আদি মুখস্থ হৈ গৈছিল।

ৰাম তামুলী চুকৰ ৺ভোগেশ্বৰ বৰাই প্ৰত্যক্ষভাৱে সাহিত্যৰ কিছুমান আৱশ্যকীয় কথা, কথাবতৰাৰ মাজেদিয়ে শিকাইছিল।

সাবিত্ৰী গগৈ যেতিয়া ৯/১০ বছৰীয়া আছিল সেই সময়ত দেউতাকে নামঘৰত আন লোকৰ লগত আলাপ আলোচনা কৰা অৱস্থাত তেখেত সদায় ওচৰতে আছিল। পিছে এদিন তেনে অৱস্থাত ছাগলী এটাই দুৱাৰ মুখলৈ বাৰে বাৰে আহি থকাত সাবিত্ৰীয়ে খেদি আমনি পাই "ইয়াক বলী দিব লাগে" বুলি ক'বলৈহে পালে দেউতাকে তৰ্জন গৰ্জন কৰি সাবিত্ৰীক সেইদিনাৰ পৰা নামঘৰলৈ আহিবলৈ মানা কৰিলে, আৰু তাতোকৈ গুৰুত্বপূৰ্ণ কথাটো হ'ল নামঘৰত যি দ্ৰব্য উছৰ্গা কৰা হৈছিল তাক গ্ৰহণ নকৰাতো। পিছে এই আদেশ বেচি দিনলৈ নৰজিল।

এনেদৰেই তেখেতে সাহিত্যৰ নৱৰস, ধৰ্মালোচনাৰ তত্ত্ব গধুৰ কথা আৰু আচৰণ বিধিৰ বৃহৎ একোটা অধ্যায় আয়ত্ব কৰিছিল। সৰুকালতে মেলা এই অংকুৰৰ বাবে পিছৰ জীৱনটো বৰ্ত্তমানলৈকে অধ্যয়ন লিপ্সা, অনুসন্ধিৎসা আদি গুণেৰে সেই অংকুৰক পূৰ্ণতা প্ৰাপ্ত কৰিব পাৰিছে। অৱশ্যে জ্ঞানৰ অসীম পৰিধি যে কোনোৱে পাৰ হ'ব নোৱাৰে এইটো ধ্ৰুপ।

ভাৰতৰ স্বাধীনতা সংগ্ৰামত কলিয়াবৰৰ লোকসকলেও খোজ মিলাই গৈছিল। সেই সময়ত কলিয়াবৰ শাখা কংগ্ৰেছ কমিটিত প্ৰায় ছকুৰি প্ৰাথমিক সদস্য আছিল। ইয়াৰে জখলাবন্ধা প্ৰাথমিক কংগ্ৰেছৰ সম্পাদক আছিল ৺শশীকান্ত বৰগোঁহাই। '৪৩ চনত কলিয়াবৰৰ ছুশ আঠজনমান লোকে জেল খাটিব লগীয়া হৈছিল। এই সকলৰ ভিতৰত এজন আছিল ৺শশীকান্ত বৰগোঁহাই। বৰগোঁহাইক

চতিয়াৰ শঙ্কৰ মন্দিৰৰ পৰা মিলিটেৰীয়ে ধৰি নিয়ে আৰু বিচাৰত ছমাহ যোৰহাট জেলত কটাব লগীয়া হয়। বন্দী জীৱনৰ শেষ হোৱাৰ লগে লগে ৺ৰতিকান্ত গগৈয়ে জীয়েক সাবিত্ৰীক এইজনা সাহসী যুৱকৰ হাতত অৰ্পণ কৰে ১৯৪৩ চনৰ জুন মাহত। ৺শশীকান্ত বৰগোঁহাইয়ে কিছুদিন প্ৰতাপগড় চাহ বাগিছাত কাম কৰিছিল। পিছে কোনো কথাত চাহাবৰ লগত মনোমালিন্য হোৱাত স্বাধীনমনা বৰগোঁহাই চাকৰি এৰি থৈ ঘৰৰ ল'ৰা ঘৰলৈ গুচি আহি সমাজৰ কামত আত্মনিয়োগ কৰে।

বিয়াৰ পিছতো শ্ৰীযুতা বৰগোঁহাঞিৰ স্কুলীয়া শিক্ষা গ্ৰহণৰ একান্ত ইচ্ছা আছিল। পিছে আজিৰ পৰা প্ৰায় আঢৈ কুৰি বছৰৰ আগৰ গাঁৱৰ সম্ভ্ৰান্ত পৰিয়ালৰ বোৱাৰীয়ে বাহিৰত ইমান মুকলিভাৱে পঢ়াশুনা কৰাৰ কথা সকলোৰে পক্ষে বৰকৈ ভাবিব পৰা কথা নাছিল। সেয়ে শহুৰী ভাত খোৱা শ্ৰীযুতা বৰগোঁহাঞিৰ মনৰ আশা মনতে মাৰ গ'ল। তেখেতৰ মনৰ দুখ আজি পৰ্য্যন্ত মাৰ যোৱা নাই যদিও ৪ জন পুত্ৰ আৰু ৩ গৰাকী কন্যাক উপযুক্ত শিক্ষাৰে আগবঢ়াই সান্ত্বনা লভে। অৱশ্যে ককাইদেৱেক শ্ৰী দেবেন গগৈয়ে উচ্চ শিক্ষাৰ কিতাপ আনি ঘৰতে পঢ়িবলৈ দিয়ে।

ভাৰতৰ স্বাধীনতা আন্দোলনৰ সময়ত দেশৰ চুকে কোনে বহুতো ঠাই মহিলাসকলৰ সংগঠনবোৰে গা কৰি উঠিছিল। আমাৰ হাটবৰতো শ্ৰীযুতা সাবিত্ৰী বৰগোঁহাঞিৰ যত্নতে "হাটবৰ মহিলা প্ৰাথমিক'ৰ গঠন হয়। ১৯৬০ চনৰ পৰা একে লেঠাৰিয়ে ১০ বছৰ কাল শ্ৰীযুতা বৰগোঁহাই জখলাবন্ধা মহিলা সমিতিৰ সম্পাদিকা আছিল। পুণ্য খাউণ্ড আছিল সভানেত্ৰী। কংগ্ৰেছৰ অসহযোগ আন্দোলনৰ উপৰিও ভাষা আন্দোলন, শোধনাগাৰ আন্দোলন, অস্তিত্ব ৰক্ষা আন্দোলন আদি বিভিন্ন সময়ত দেখা দিয়া দেশৰ পৰিস্থিতিত নিজকে খাপ খুৱাই সক্ৰিয়ভাৱে আগবাঢ়ি দেশৰ হৈ মাত মতাৰ লগতে নানা অভিজ্ঞতা সঞ্চয় কৰে।

এম. ই পাচ কৰাৰ পিছতে সেইসময়ৰ বিদ্যালয় সমূহৰ

পৰিদৰ্শক ৺চেমন সিং ইংতি মহোদয়ে শ্ৰীযুতা সাবিত্ৰী গগৈক শাকমুঠি বালিকা বিদ্যালয়ত শিক্ষয়িত্ৰী পদত নিযুক্তি দিয়ে। তেওঁ বছৰ কাম কৰাৰ পিছতে বিয়া হয়। বিয়াৰ পিছত ন-বোৱাৰী পৰাকীয়ে বাহিৰলৈ ওলাই গৈ বিশেষকৈ দেশৰ তেনে উত্তপ্ত পৰিস্থিতিত চাকৰি কৰাতো স্বামীৰ পৰিয়ালে বাঞ্ছা নকৰিলে। গতিকে চাকৰি জীৱন জীয়াৰী জীৱনৰ লগতে শেষ হল। অৱশ্যে শ্ৰীযুতা বৰগোঁহায়ে শাহু-শহুৰ স্বামী আদিৰ মনৰ সন্তুষ্টিৰ বাবে বাহ্যিক ভাবে “ঘৰৰ ঘৈনী” হৈ ভিতৰ সোমাল যদিও, বাহিৰৰ জগতখনৰ লগত সম্বন্ধ ৰক্ষাৰ বাবে গভীৰ অধ্যয়ন, কোনো বিজ্ঞ লোকৰ লগত সাক্ষাৎ বা কথোপকথন, সভা-সমিতিত উপস্থিতিৰ বাবে ছেগা-চোৰোকাকৈ পোৱা সুবিধাকন হ'লে চুলিডালমানো এৰি দিয়া নাছিল। সেয়ে আজি আমি তেখেতক এগৰাকী আদৰ্শ মহিলা হিচাপে পাইছোঁ।

বিভিন্ন স্থানৰ পৰা তেখেতৰ প্ৰতি সন্মান—শ্ৰীযুতা বৰগোঁহায়ে কৰি অহা শ্ৰমৰ মৰ্য্যদা দি অসমৰ বিভিন্ন স্থান বা অনুষ্ঠানৰ পৰা তেখেতৰ জীৱনৰ সঞ্চিত অভিজ্ঞতা শুনিবৰ বাবে আমন্ত্ৰণ জনায়। তেখেতে ১৯৮৫ চনত নগাঁৱত বহা মহিলা অভিবৰ্ত্তণত সভানেত্ৰীত্ব, অসম সাহিত্য সভাৰ কামপুৰত বহা অধিবেশনৰ কবি সন্মিলনৰ কবি, ১৯৮৭ চনত হোজাইত বহা সঃ অঃ লেঃ সঃ সমিতিৰ কবি, আৰু বিভিন্ন স্থানত হোৱা কবি সন্মিলন, মহিলা সমিতিত সভানেত্ৰীত্ব কৰাৰ উপৰি অসম সাহিত্য সভাৰ গণসংযোগ অভিযানত অভিনন্দন পত্ৰ প্ৰদান কৰা হয়। বৰ্ত্তমানেও শ্ৰীমতী বৰগোহাঞি কলিয়াবৰৰ বিভিন্ন অনুষ্ঠানৰ উপৰিও অসমৰ ভিন্ ভিন্ অনুষ্ঠানৰ লগত জড়িত হৈ আছে। সঃ অঃ লেঃ সঃ সমিতিৰ '৮১ চনৰ পৰা কাৰ্য্যকৰী সদস্য। '৮৫ চনৰ পৰা বৰ্ত্তমানলৈকে উক্ত অনুষ্ঠানৰ উপদেষ্টা পদত থাকি বহুমূলীয়া পৰামৰ্শৰে হিত সাধি কলিয়াবৰৰ অঞ্চলৰ গৌৰৱ বহন কৰিছে। শ্ৰীযুতা সাবিত্ৰী বৰগোঁহাইৰ যত্নত ১৯৯১ চনৰ এপ্ৰিল মাহত কলিয়াবৰ লেখিকা সমাৰোহ সমিতিৰ

জন্ম হয়। কলিয়াবৰ লেঃ সঃ শাখাৰ জন্ম লগ্নৰে পৰা হোৱা ২৫।২।৮৯ তাৰিখলৈকে এই অনুষ্ঠানৰ প্ৰধান সম্পাদিকাৰ দায়িত্ব পালন কৰি যি অধ্যৱসায়ৰ নমুনা দেখুৱালে তাত সন্তুষ্ট হৈ বৰ্ত্তমান উপ সভানেত্ৰী ৰূপে তেখেতৰ পথ প্ৰদৰ্শন কৰিবৰ বাবে ইয়াৰ মহিলা সকলে পুনৰ আশাৰে অপেক্ষা কৰিছে।

শ্ৰীযুতা বৰগোঁহাইৰ সাহিত্য চৰ্চ্চা আৰম্ভ হয় বিদ্যালয়ত পঢ়ি থকা অৱস্থাৰ পৰাই। সৰু ভনীয়েক গৰাকী ঢুকাওতে 'বিননি' বুলি এটি কবিতা লিখিছিল। তেখেতে পঢ়ি থকা সময়তে, তেখেতৰ ককায়েক শ্ৰীদেৱেন গগৈ আৰু অসম সাহিত্য সভাৰ প্ৰাক্তন সভাপতি শ্ৰীযুত মহিম বৰা আছিল কলিয়াবৰৰ উচ্চ মাধ্যমিক (বৰ্ত্তমান উচ্চতৰ মাধ্যমিক) বিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ। তেখেত সকলে এই বিদ্যালয়ৰ পৰা 'মলয়া' বুলি হাতে লিখা এখন আলোচনী উলিয়াই। সেই আলোচনীত কুঁৱৰীটোল বল্লভভাই পেটেল মজলীয়া বিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰী সাবিত্ৰী গগৈয়ে 'অসম বন্দনা' নামেৰে এটি কবিতা লিখে। সংসাৰত সোমোৱাৰ পিছত ঘৰুৱা নানা আলৈ আহুকালৰ মাজেদি 'অপৰাজিতা' নামে এখন উপন্যাস লিখে, যিখন এতিয়াত অপ্ৰকাশিত অৱস্থাত আছে। তেনেদৰে আনবহুতো গল্প, কবিতা প্ৰকাশ নোপোৱাকৈ থাকিল। প্ৰকাশিত লেখনীৰ ভিতৰত নীলাচল, গণতন্ত্ৰ, মহাজাতিত প্ৰবন্ধ, কবিতা, কলিয়াবৰৰ পৰা ওলোৱা 'অনুপম'ত চুটি গল্প, নগাঁও অভিবৰ্ত্তনৰ স্মৰণীকাত প্ৰবন্ধ, 'শতৰূপা' (নগাঁও) ত কবিতা, সদৌ অসম লেখিকা সমিতিৰ সমাৰোহ ১০ম বাৰ্ষিক অধিবেশনৰ স্মৃতিগ্ৰন্থত ওলোৱা 'বুৰঞ্জীয়ে পৰশা কলিয়াবৰ' নামৰ প্ৰবন্ধ আদি উল্লেখযোগ্য।

পুথি আকাৰে প্ৰকাশ হোৱা লেখনী হ'ল—অসমৰ গণআন্দোলনৰ পটভূমিত ৰচিত ২৬টা কবিতাৰ সমষ্টি—"সময় থমকি ৰয় হৃদয় নদীত" আৰু—"হৃদয় শাশ্বত নদী" উপন্যাস খনি। আন্দোলনৰ সময়ত হোৱা শাসকীয় দুৰ্নীতি, অসমবাসীৰ শংকাকুল জীৱন বৰ্ণনাৰে শহীদ পৰিয়ালবৰ্গলৈ আগবঢ়াই একেষাৰতে কৈছে—

'মোৰ এই গন্ধহীন ফুলৰ সম্ভাৰ জননীৰ বাবে শ্বহীদ হোৱা পৰিয়ালৰ সান্ত্বনা হওঁক, পুত্ৰহাৰা, স্বামীহাৰা মাতৃসকলৰ ৰিক্ত হিয়া, চেলা পৰা চকুৰ এখানি জ্যোতি হওক ...”।

কবি গৰাকীয়ে কবিতাসমূহত দেশপ্ৰেম, সমাজ চেতনা ও সূক্ষ্ম অনুভূতিবোৰ ফুটাই তুলিছে। “নালাগে চন্দ্ৰৰ ধূলি' কবিতাত লিখিছে—

'মানুহৰ কাৰণে মাথোন
দয়া, ক্ষমা, উদাৰতাৰ হয় প্ৰয়োজন।
জীয়াই থকাৰ বাবে জীৱনৰ স্বকীয়তা
প্ৰকাশ কৰিব পৰা
অন্ন, বস্ত্ৰ নাই হাহাকাৰ
হিংসা আৰু দ্বেষ বিসৰ্জন,
পৃথিৱীৰ অতি প্ৰয়োজন
জীয়াই থকাৰ বাবে মানুহৰ
ক্ষুদ্ৰ ক্ষুদ্ৰ জাতি সত্বা
জনমতে লাভ কৰা সুৱদি মাতৃৰ ভাষা
ৰক্ষাৰ কৱচ বান্ধি, মানৱী প্ৰেমৰ
দয়া, ক্ষমা, ধৈৰ্য্য মাথো লাগে।”

'চকুবোৰত জুই' কবিতাত 'জনমভূমিৰ গৌৰৱময় অতীত আৰু বৰ্ত্তমান অৱস্থাক তুলনা কৰি দুখ কৰিছে আৰু 'আকৌগা' কবিতাটো অসমীয়াৰ কৃষ্টি সভ্যতা হেৰুৱাত আক্ষেপ কৰাৰ লগতে পুনৰ সেইবোৰ ঘূৰাই আনিবৰ বাবে আহ্বান জনাইছে—

এইখন দেশ মোৰ
ইয়াতে জনম লওঁা, সেয়ে মোৰ আই।
এইখন বীৰৰ দেশ
ভয় আৰু এলাহ, হিংসাৰ নাই লেশ।
ইয়াত মানুহে মাটি কাটে, কৃষি কৰে সোণালী শস্যৰ
ৰঙে ৰসে ভৰা এদল মানুহে

বাহুবলে শত্ৰুক খেদি
স্বাধীনতা ৰক্ষা কৰে জনমভূমিৰ ।
কিনো হ'ল হায়
এতিয়াযে সাধু হেন লাগে
শোষিত প্ৰজাই কৰে হাহাকাৰ
অস্তিত্ব বিচাৰি
নিৰ্য্যাতন উৎপীড়ন
উপহাৰলৈ মানুহৰ কঙ্কালবোৰ
জিকাৰি উঠে ।'

'আকৌগা' কবিতাত কৈছে—

'অ' অসমীয়া কিয় হেকবালি লাচিতৰ সাহ
শতৰুক খেদি সুখৰে খাবলৈ এগৰাহ ভাত ।
হাতৰ হেকবালি কাৰ্ফাই হেংদান গাৰ হেকবাই সাজ
মুখত নাইকীয়া মাত সুবদীয়া অমিয়া মাধুৰী মাত ।
অসমীয়া তই নিজক ভাবি চা
আকৌ নিজৰ সন্মান ৰক্ষাৰ
জয় গান গাই যা
জয় গান গাই যা ।"

এই কবিতা পুথিখনৰ দৰে 'হৃদয় শাশ্বত নদী' উপন্যাসখনিতো ভাৰতৰ স্বাধীনতা আন্দোলনৰ সময়ৰ কলিয়াবৰ তথা অসমৰ কিছু বৰ্ণনাৰ মাজেৰে লেখিকাৰ দেশাত্মবোধৰ লগতে জাগ্ৰত নাৰীমনৰ আৰু আনহাতে সমাজে বিভিন্ন সময়ত ও বিভিন্ন পৰিস্থিতিত নাৰীক দি অহা স্থানৰ এটি চিত্ৰ ফুটি উঠিছে । শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত অভিভাৱকৰ অমনোযোগিতাৰ মাজেদিও নিজৰ যোগ্যতা ও সাহসৰ বলেৰে ভিন ভিন কৰ্মত নাৰীও যে আগবাঢ়ি যাব পাৰে তাৰ উদাহৰণ উপন্যাসৰ নায়িকা সাধনীৰ যোগেদি ফুটাই তুলিছে ।

পৃঃ ৫—"সাধনীৰ বাপেকে একে শ্ৰেণীতে সাধনীৰ ককায়েকক তিনিবছৰকৈও পঢ়াই ভাগৰি নপৰে । খোদোঙা ল'ৰাটো

বহুৱাই নিজে হালবাই খেতি কৰে। কিজানি তাৰ পঢ়া ক্ষতি হয়।

স্বভাৱতেই চোকা সাধনীয়ে পথাৰলৈ যাব লাগে, ৰুবও লাগে, ধান দাবও লাগে অথচ শ্ৰেণীত প্ৰথম হৈ পাচ কৰে। তাৰ বাবে আনন্দ নাই, আছে খংহে।"

নাৰীৰ শত্ৰু যে জ্ঞাতিও হব পাৰে, তাকে প্ৰকাশ কৰিছে এইদৰে—সাধনীয়ে ১ম বিভাগত মেট্ৰিক পাচ কৰোঁতে "মাকেই বাধা দিলে—

"নালাগে পঢ়িব।"

"সাধনী আকৌৰ গোজ। তাই পঢ়িবই।"

ৰাজহুৱা সভাসমিতি, সংগঠন আদি কথাত বাহিৰত ফুৰা মহিলাৰ স্থান সম্বন্ধে সাধনীয়ে যথাসময়ত নিজৰ বিয়া নপতাৰ কাৰণ দৰ্শাই কৈছে—

"পাতিলেঁহেঁতেন পিছে দৰা নাই। কংগ্ৰেছৰ কাম কৰি গাঁৱে গাঁৱে ঘূৰা ছোৱালী তাতে আকৌ জাত পাতৰ এটা কথা আছে নহয়, কিমান শুনিবি?"

আকৌ নিজে উপাৰ্জনক্ষম হোৱাৰ পিছত ককায়েকহঁতে যেতিয়া তাইৰ বিয়াৰ প্ৰস্তাৱ আগবঢ়াই তেতিয়াও "সাধনী আচৰিত হ'ল। ইহঁতৰ হ'ল কি? ঘৰখন জুৰুলা হৈ আছে। ককায়েকো উপাৰ্জন ক্ষম নহয়। অথচ তাইৰ অভিভাৱকৰ দায়িত্ব পাই কেনেকৈ? তাৰ মানে কোনো শিক্ষাই, কোনো সন্মানে ছোৱালীক স্ব-অধিকাৰ দিয়া নাই। সেইটো হবলৈ দিব নোৱাৰি। পণ্য দ্ৰব্যৰ দৰে তাই বিক্ৰী নাযায়।" (পৃঃ ১২)

"নগৰীয়া সাজপোছাক পিন্ধি হাতত বেগ লৈ নিজে দোকান বজাৰ কৰাকে নাৰী মুক্তি বুলি কয়নে? নাইবা কাগজত নাৰী বৰ্ষ পাতি গাঁৱে চহৰে গাভৰু ছোৱালীৰ ব্যৱসায় কৰা নাইবা পুলিচ মিলিটেৰীৰ শাসন কৰাকে নাৰী স্বাধীনতা বুলি কয়নে? যেতিয়ালৈকে নাৰীয়ে নিজৰ সততা, পৱিত্ৰতা, সাহস আৰু বল অৰ্জন কৰিব

নোৱাৰে, যেতিয়ালৈকে নাৰী আন্ধাৰতে ডুবলৈ থাকিব।” (পৃঃ ১৪)

“মানুহৰ মানসিক উন্নতি, কেতিয়া হ’ব। নাৰীক মনুষ্যত্বৰ মূল্য কেতিয়া দিব?” (২০ পৃঃ)

“সমাজ মানুহে গঢ়ে, সমাজে মানুহ নগঢ়ে। কেৱল আন্দোলন কৰি বাটে বাটে অস্তিত্ব লাগে বুলিলে নহ’ব। আমি আমাৰ দেশৰ সকলো শিল্প, কৃষি ব্যৱসায়ত মনোযোগ দিব লাগিব। কেৱল পৰৰ মুখলৈ চাই থোৱাই মিলৰ কাপোৰেৰে অস্তিত্ব ৰাখিব নোৱাৰিম। আমাৰ ল’ৰাযোৰে সক ডাঙৰ সকলো কাম কৰিবলৈ উৎসাহ দিব লাগিব।” (পৃঃ ৪৫)

আমি কৃষি উৎপাদনৰ পৰা জীয়াই আছোঁ অথচ কৃষকক সন্মান কৰিবলৈ কুণ্ঠা বোধ কৰোঁ। কাপোৰ বোৱা বোৱনী জনীক আমি সন্মান নকৰোঁ বা উৎসাহ নিদিওঁ। কিতাপ খনত শিক্ষাগ্ৰহণৰ পৰা ঘৰ চলোৱা, পতা ও নিজৰ বৈবাহিক সিদ্ধান্তলৈকে সাধনীয়ে পিতৃ-মাতৃ ও ককায়েকৰ হাজাৰ বাধা বিঘিনি অতিক্ৰম কৰি নিজৰ মনৰ দৃঢ়তাৰে উচ্চাকাঙ্ক্ষা পূৰণ কৰিবলৈ সমৰ্থ হৈ নাৰীক বিজয়ী কৰিছে।

’৮৬/৩ ডিচেম্বৰৰ মহাজাতিত দিয়া (ভাষা সাহিত্যৰ শ্বহীদলৈ উছৰ্গা কবিতাত—‘বৈ থকা নদীখন
ভেটা দিব খোজাবোৰক
তেওঁৰ তেজলগা চোলাটো উপহাৰ
দিগুচিগ’ল।’

৩৮৬/২৪ ফ্ৰেব্ৰুঃ ৰ মহাজাতিত—‘নাৰী, অতীত আৰু সমস্যা প্ৰবন্ধত প্ৰাক ঐতিহাসিক যুগৰ পৰা এতিয়ালৈকে নাৰীৰ গুণাৱলী প্ৰদৰ্শন কৰাৰ লগতে নাৰীয়ে সমাজৰ পৰা পোৱা স্থানৰ চিত্ৰও অংকন কৰিছে। বৰপেটাৰ কীৰ্ত্তন ঘৰত প্ৰৱেশ সম্বন্ধে তেখেতে কৈছে—“অসমৰ মহিলাই য’ত নিজৰ সন্মান নাথাকে তালৈ যাবও নালাগে, যি স্থান মাতৃৰ প্ৰৱেশে অপবিত্ৰ কৰে, যি স্থানত পুত্ৰ সকলে কি দৰে উপাসনা কৰে, তাত অংশ গ্ৰহণ

কৰিব নোৱাৰে, তেনে স্থানলৈ নগৈ তাক ত্যাগ কৰা উচিত। আত্মসন্মানবোধ থকা নাৰীয়ে আগলৈ এনে অধিকাৰ ত্যাগ কৰি আঁতৰত থকাই ভাল।

তেনে পুত্ৰ সকলে দুখ দুৰ্য্যোগত মাতৃৰ বাবে আহ্বান দিয়াও অনুচিত বুলি ভাবোঁ।”

৮৮/২৫মে’ মহাজাতি—“অসমৰ বৰ্ত্তমান সমস্যা আৰু সমাধান” প্ৰবন্ধত বিদেশী প্ৰব্ৰজন, নিবনুৱা তথা শ্ৰমবিমুখতা পৰমুখাপেক্ষিতা, কৰ্মচাৰীৰ পৰা ছাত্ৰলৈকে নৈতিকতাৰ অভাৱ, নাৰী সকলৰ বিভিন্ন সমস্যা আদি বৰ্ত্তমান অসমত দেখা দিয়া বহু সমস্যা ও সমাধানৰ পৰামৰ্শ সহ দাঙি ধৰি লেখিকাই নিজৰ অভিজ্ঞতাৰ চিনাকী দিছে।

এনেদৰে চালে দেখা যায় যে শ্ৰীসাবিত্ৰী বৰগোহাঁইৰ লেখনীসমূহত ভাষাৰ ওজস্বীতা, উপস্থাপনৰ লালিত্য, বৰ্ণনাৰ মাধুৰ্য্য সচাকৈয়ে প্ৰশংসনীয়। তেখেতৰ কবিতা সমূহ আবৃত্তিৰ বাবে উপযোগী। সাধাৰণ বিষয় এটাকে লৈ তেখেতে প্ৰাণ পৰশা ৰূপ দিব পাৰে তেখেতৰ প্ৰকাশিত আৰু অপ্ৰকাশিত উপন্যাস কেইখন গাৱঁৰ পটভূমিত ৰচিত আৰু প্ৰত্যেকখনতে গাৱলীয়া জীৱনৰ হুবহু ছবি ডাঙি ধৰিবলৈ তেখেত সমৰ্থ হৈছে। একেৰাহে লেখি থকা হলে তেখেতে উপন্যাস সাহিত্যত অন্যূন বৰঙনি যোগাব পাৰিলে হেঁতেন।

লেখনীৰ বাহিৰেও এই বয়সতো তেখেতে আহৰি সময়ত বাৰীত শাকপাচলি ফলমূল আদিৰ খেতি কৰাত ব্যস্ত থাকে। নানা ধৰনৰ বনৌষধিৰ জ্ঞান থকা এইগৰাকী মাতৃয়ে জখলাবন্ধাৰ নৃসিংহ দেৱালয়ত হোৱা আইসকলৰ আগত নামো ধৰে। সাজপাৰত অনাড়ম্বৰ কিন্তু অন্তৰৰ সাহস, কৰ্মৰ প্ৰতি উত্তম দেখিলে বৰ্তমানো এনেহে লাগে যেন ভৰযুৱতীহে।

আমি এনে এগৰাকী মতৃৰ দীৰ্ঘায়ু কামনা কৰো যাতে উঠি অহা নাৰীসকলৰ তথা সমাজৰ, দেশৰ, আদৰ্শ স্বৰূপে থিয় হৈ ভাষা সাহিত্যৰ ভড়াললৈ বহু অৰিহনা আগবঢ়াব পাৰে।

নিৰুপমা বৰুৱা

হেমপ্ৰভা শইকীয়া

“কবিতাৰ মালা ধাৰি
সুৰৰে কৰণি ভৰি
হয় যদি জীৱন গীতি,
সিচি সুধা পৰিমল
কামনাৰ শতদল
মন সৰসীত মোৰ উঠিব ফুটি।”
(ইন্দ্ৰমালতী)

জীৱনক গীতেৰে সুৰেৰে সজাই পৰাই প্ৰাণৱন্ত কৰিবলৈ বিচৰা এই গৰাকী কবিয়েই হৈছে অসমীয়া কাব্য জগতৰ নীৰৱ পূজাৰিণী হেমপ্ৰভা শইকীয়া।

বিংশ শতিকাৰ প্ৰথমাৰ্দ্ধৰ অসমীয়া সাহিত্য জগতৰ স্বনামধন্য ব্যঙ্গ হাস্য ৰসিক কবি-সাহিত্যিক তেজপুৰৰ ৺দন্তিনাথ কলিতা ডাঙৰীয়াৰ প্ৰথমা কন্যা হেমপ্ৰভা। মাতৃ ৺কমলেশ্বৰী কলিতা। ১৯২৮ চনৰ ৭ জুলাইত তেওঁৰ জন্ম হয়।

প্ৰথম অৱস্থাত তেওঁলোক তেজপুৰৰ কেতেকীবাৰীত আছিল। কেইবছৰ মানৰ পিচত ৺কলিতা ডাঙৰীয়াৰ পৰিয়াল তেজপুৰৰে লম্বোদৰ বৰা পথৰ নিজা বাসভৱনলৈ উঠি আহে। ককাক মঙ্গলৰাম কলিতাৰ স্মৃতি ৰক্ষাৰ্থেই হয়তো তেওঁলোকৰ বাসগৃহটিৰ নামো আছিল ‘মঙ্গলালয়’। জ্যেষ্ঠা সন্তান হেমপ্ৰভাৰ সৈতে মুঠতে দহোটা সন্তানে পিতৃ-মাতৃৰ মৰম চেনেহৰ মাজত থাকি ‘মঙ্গলালয়’ মুখৰিত কৰি ৰাখিছিল। তেজপুৰৰ সুন্দৰ প্ৰাকৃতিক আৰু সুস্থ সাহিত্যিক-সাংস্কৃতিক পৰিবেশে স্বাভাৱিকতে তেওঁলোকৰ শাৰীৰিক আৰু মানসিক বিকাশত প্ৰভাৱ পেলাইছিল। সমসাময়িক অসমীয়া সমাজৰ ধ্যান-ধাৰণাৰ মাজত ডাঙৰ-দীঘল হোৱা হেমপ্ৰভাৰ ঘৰুৱা

সাংস্কৃতিক পৰিবেশ অক্ষুণ্ণ ৰখাত দেউতাকে যথেষ্ট যত্ন লৈছিল। তেখেতে সদায় গধূলি ল’ৰা ছোৱালী কেইটিক সংস্কৃত শ্লোক শিকাইছিল আৰু পুৱা-গধূলি নিয়মিত ভাৱে সেই শ্লোক গোৱাৰ অভ্যাস কৰাইছিল। সেই অভ্যাসে তেওঁলোকৰ মন আধ্যাত্মিক কৰি তোলাত সহায় কৰিলে। পিছৰ জীৱনতো তাৰ প্ৰভাৱ তেওঁলোকে আন্তৰিকভাৱে অনুভৱ কৰি আহিছে। চাৰিত্ৰিক আৰু মানসিক বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত মাক কমলেশ্বৰী কলিতাৰ অনুপ্ৰেৰণায়ো তেওঁলোকক যথেষ্ট সহায় কৰিছিল বুলি তেওঁ শ্ৰদ্ধাৰে সোঁৱৰে।

প্ৰাচীন ৰীতি-নীতি পৰম্পৰাত বিশ্বাসী, আদৰ্শ শিক্ষকৰ জীৱন-যাপন কৰা পিতৃৰ সাহিত্যিক জীৱনৰ প্ৰভাৱে শিশু অৱস্থাৰে পৰা ল’ৰা-ছোৱালী কেইটিক অসমীয়া ভাষা-সাহিত্য সংস্কৃতিৰ প্ৰতি সচেতন কৰি তোলাৰ লগে লগে সাহিত্য সেৱাৰ বীজ অঙ্কুৰিত কৰাত সহায় কৰিছিল। তেনে এটা মানসিক অৱস্থাতে তেওঁ কাব্য সাধনাক জীৱনৰ ব্ৰত বুলি গ্ৰহণ কৰিবলৈ সংকল্প লৈছিল।

“নীৰৱে কৰিলো পণ—
কবিতাৰে বিকশিত কৰি তপোবন
কাব্যময় ছন্দেৰে সজাম কানন
পিন্ধি নিতে নৱৰঙে নৱ আভৰণ
সুশোভিত হ’ব মোৰ কবিতা চয়ন,
নিজ সৃষ্টি সানি ৰূপ মনোহৰ
থৈ যাম ছবি আঁকি ৰং বিৰঙৰ।”

(সোনোৱালী শৈশৱ)

একে অনুপ্ৰেৰণাৰে অনুপ্ৰাণিত হৈ হেমপ্ৰভাৰ আদৰৰ সহোদৰ ভাই সাংবাদিক সাহিত্যিক শ্ৰীবিবুধ কলিতা, ৰহস্য সাহিত্যিক শ্ৰী সত্যৰঞ্জন কলিতা, ভনী শ্ৰীমাধুৰী কলিতা চৌধুৰী আৰু অকালতে হেৰাই যোৱা ভাই হিৰণ্যৰঞ্জন কলিতাই অসমীয়া কাননৰ একো জুপি ফুল হৈ সৌৰভ বিলাই আহিছে। আকস্মিক দুৰ্ঘটনাত মৃত্যু-মুখত পৰা মৰমৰ ভাই হিৰণ্য ৰঞ্জনৰ নামতে তেজপুৰৰ ‘হিৰণ্যৰঞ্জন

অঙ্কুটী' নামৰ গ্ৰন্থ পৰিবেশনৰ অনুষ্ঠানটি উৎসৰ্গিত। তাঁৰ মৃত্যুৰ ঘটনাই সকলোৰে লগতে তেওঁৰো অন্তৰত গভীৰ নিৰাশা আৰু অনিশ্চয়তা ভাৱৰ ছাঁ পেলাইছিল যাৰ প্ৰভাৱ তেওঁৰ পিছৰ কবিতা সমূহত দেখা পোৱা যায়।

শিক্ষানুৰাগী পিতৃৰ তত্ত্বাৱধানত হেমপ্ৰভাই তেজপুৰতে স্কুলীয়া শিক্ষা লাভ কৰে। লৰা ছোৱালীৰ শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত পক্ষপাতিতা নকৰা দেউতাকৰ আগ্ৰহ আছিল তেওঁক উচ্চ শিক্ষাৰে শিক্ষিতা কৰিব। কিন্তু পঢ়া-শুনাৰ প্ৰতি বিশেষ ধাউতি নাছিল বাবে পাঠ্য পুথিৰ বন্ধনৰ পৰা মুক্তি পাবলৈহে তেওঁ কামনা কৰিছিল। ফলত হাইস্কুলীয়া শিক্ষা শেষ নৌহওঁতেই বিবাহ বন্ধনত সোমাব লগীয়া হ'ল। সিমানতে পঢ়া-শুনাৰ ইতি হ'ল বুলি ভাবি তেওঁ বৰ সন্তোষ পাইছিল যদিও 'জ্বৰে এৰিলেও কৰ্পটিয়ে নেৰা ৰ দৰে বিয়াৰ পাছত শিক্ষিত স্বামীৰ প্ৰেৰণাত পুনৰ পাঠ্য কিতাপৰ শৰণাপন্ন হব লগা হ'ল। কোনোমতে মেট্ৰিকুটো পাচ কৰাৰ পাছত হেমপ্ৰভাই পঢ়াশুনাৰ বাধ্যবাধকতাৰ পৰা অব্যাহতি ল'লে।

দেউতাকে আশা কৰা মতে তেওঁ পঢ়াৰ ক্ষেত্ৰত বিশেষ মনোনিবেশ কৰিব নোৱাৰিলেও অপূৰ্ব্ব শিল্প প্ৰতিভাৰ বাবে তেওঁ বিভিন্ন প্ৰতিযোগিতাত বিশেষ ভাবে প্ৰশংসা লাভ কৰিছিল। মাকুম সাহিত্য সভাৰ প্ৰদৰ্শনীত তেওঁৰ শিল্পকাৰ্য্যই দৰ্শকক আকৰ্শিত কৰাৰ লগতে স্বীকৃতিও লাভ কৰিছিল। এতিয়াও সাংসাৰিক জীৱনৰ আজৰি পৰত তেওঁৰ শিল্পীমনে এনেবোৰ সূক্ষ্ম কামৰ মাজতে জিৰণি লবলৈ বিচাৰে।

আগতেই উল্লেখ কৰা হৈছে যে হেমপ্ৰভাৰ সাহিত্য সৃষ্টিৰ হেপাহ নিচেই সৰুৰে পৰা আছিল। পিতৃৰ প্ৰেৰণা আৰু উৎসাহ তেওঁৰ কবি জীৱনৰ পৰম সম্পদ। সেই সময়ত তেওঁ লোকৰ ঘৰখনলৈ দেউতাকৰ সমসাময়িক কেইবাজনো কবি সাহিত্যিকৰ আহ-যাহ আছিল। তেওঁ স্মৃতি ৰোমন্থন কৰি কৈছে যে, এবাৰ বিহগী কবি ৰঘুনাথ চৌধুৰীদেৱ তেওঁ লোকৰ ঘৰলৈ আহি দেউতাকৰ

লগত বহি কথা পাতি আছিল। ইমান ভাঙৰ কবি এজন তেওঁ লোকৰ ঘৰলৈ অহা গম পাই তেওঁ লুকাই লুকাই চাইছিল। তেতিয়া অৱশ্যে তেওঁৰ বিশেষ একো বুজিব পৰা বয়স হোৱা নাছিল যদিও কিবা এটা বুজাব নোৱাৰা অনুভূতিয়ে তেওঁৰ এখানি অন্তৰত কঁপনি তুলিছিল। অলপ বুজিব পৰা হোৱাৰ পাছত তেওঁৰ অন্তৰৰ বতৰা পাই দেউতাকে প্ৰকৃতিৰ অপৰূপ সৌন্দৰ্য্যৰ সৈতে তেওঁক পৰিচয় কৰি দিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল আৰু চকুৰ আগতে থকা সাধাৰণ একোটা দৃশ্য দেখুৱাই কবিতাৰে মনৰ ভাৱ প্ৰকাশ কৰিবলৈ উদ্‌গনি দিছিল। এনে উদ্‌গনিৰ ফলতে প্ৰায় দহ বছৰ বয়সত তেওঁৰ প্ৰথম কবিতা জন্ম হ'ল—

'জাৰত কঁপি গছলতাৰ সৰিল ফুলপাত
ফুলৰ সৰিল মুখৰ হাঁহি পখীৰ হ'ৰিল মাত।
শুকাই খীনাই নৈ বিলৰ ওলাই পৰিল জকা
এনেতে এদিন উঠিল বাজি দূৰ দূৰনিৰ টকা।
সেই সুৰতেই গছলতাই পিন্ধিলে নতুন সাজ
আহিল উৰি পখী পখিলী, মৌ ভোমোৰাৰ জাক।
নদী নিজৰাই খলকনি তুলি বৈ গ'ল গাই গীত
শুকান পথাৰ সেউজীয়া হৈ, হ'ল কেনে দীপলিপ।
(শীতৰ শেষৰ ছবি)

লাহে লাহে তেওঁৰ অন্তৰলৈ আত্মবিশ্বাস আহিল আৰু মনত উদয় হোৱা বিভিন্ন ভাৱ গল্প কবিতাৰ মাজেৰে ৰূপ দিবলৈ ধৰিলে। কবিতা ৰচনাৰ বাবে পোৱা অনুপ্ৰেৰণাৰ ক্ষেত্ৰত ৺নলিন চন্দ্ৰ ৰৰাদেৱৰ কবিতা আৰু দেউতাকৰ বন্ধু শিক্ষাবিদ সাহিত্যিক ৺বসন্ত বৰুৱাদেৱৰ উৎসাহে তেওঁক বিশেষভাৱে প্ৰভাৱিত কৰিছিল। সাহিত্যৰ প্ৰতি হোৱা অনুৰাগেই তেওঁক অসমীয়া, বঙলা আদি ভাষাৰ বিভিন্ন লেখনীৰ সোৱাদ ল'বলৈ সুবিধা দিছিল। বিশেষকৈ বঙলা ভাষাৰ আশাপূৰ্ণা দেৱী, বনফুল, মৈত্ৰেয়ী দেৱী আদিৰ ৰচনা আৰু অন্যান্য লিখকৰ বৈ'চত্ৰপূৰ্ণ নানা ভ্ৰমণ কাহিনীৰ প্ৰতি তেওঁ এতিয়াও আকৰ্ষিত

সাহিত্যৰ প্ৰতি হোৱা এই গভীৰ আস্থা আৰু আকৰ্ষণে তেওঁৰ সৃজনীশীল মনটোক সকৰে পৰা কিবা এটা কৰাৰ বাবে উদ্‌গণি দিছিল। সেয়েহে ছাত্ৰী অৱস্থাতে তেওঁ 'পূৰ্ণিমা' নামৰ এখন হাতে লিখা আলোচনী সম্পাদনাৰ ভাৰ লয়। এইখন আলোচনীতে তেওঁৰ গল্প কবিতা আদি নিয়মিত ভাৱে প্ৰকাশ হ'বলৈ ধৰে। আলোচনী খনৰ কাৰণে তেওঁক বিভিন্ন লেখা আদি সংগ্ৰহ কৰি সম্পাদনাৰ কামত সম্পূৰ্ণ সহযোগ কৰা তেওঁৰ ডুগৰাকী ভনীয়েকৰ প্ৰতি আজিও অন্তৰত কৃতজ্ঞতাৰ ভাৱ অনুভৱ কৰে। প্ৰথম অৱস্থাত গল্পৰ প্ৰতি দুৰ্ব্বলতা আছিল যদিও পিছলৈ কবি হিচাপেহে তেওঁ প্ৰতিষ্ঠিত হয়গৈ। দেউতাকৰ দৰেই তেওঁ এদিন বহুত কিতাপ লিখিব পাৰিব বুলি মনতে এটা প্ৰবল আশা পোষণ কৰিছিল এই বুলি—

'শুৱলা ভাষাৰে লিখি যাম মই
ছন্দ তুলিকা লৈ,
চৌদিশে উৰি বিলাই সুৰভি
ৰ'ব যুগমীয়া হৈ।"
(মোৰ আশা)

তেজপুৰৰ সুৰীয়া সাংস্কৃতিক পৰিৱেশে তেওঁৰ সুপ্ত শিল্পী মনটোক উদ্দীপিত কৰিছিল। সেয়েহে ছাত্ৰী অৱস্থাতে গীত, নৃত্য, অভিনয়, ছবি আঁকা আদি বিভিন্ন ক্ষেত্ৰত পাৰদৰ্শিতা দেখুৱাবলৈ সক্ষম হৈছিল। মোমায়েক দেবেন চলিহাৰ ওচৰত তেওঁ সঙ্গীত শিক্ষা লৈছিল যদিও অনুশীলনৰ অভাৱত বাইদেউৰ কলা সুলভ মনটো লাহে লাহে লেৰেলিবলৈ ধৰিলে। তাৰ মাজতে এটা বস্তু সযত্নে ধৰি ৰাখিলে, সেয়ে হ'ল সূক্ষ্ম অনুভূতিপ্ৰৱণতা আৰু গভীৰ সুৰপ্ৰীতি, যি পিছৰ জীৱনত তেওঁক গীতি-কবি ৰূপে প্ৰতিষ্ঠিত হোৱাত সহায় কৰিলে।

চিৰাচৰিত ৰীতি অনুযায়ী, দেউতাকে একালৰ তেখেতৰে প্ৰিয় কৃতী ছাত্ৰ তেজপুৰৰ শ্ৰীমাণিক শইকীয়াৰ লগত হেমপ্ৰভাৰ বিবাহৰ আয়োজন কৰিলে।

'সোণৰ কাঠিৰ নাই প্ৰয়োজন
নিবিচাৰোঁ মই ৰাজ সিংহাসন
ভুৱন ভুলোৱা ৰূপৰ চমক
মই ভাবো প্ৰহসন।' (প্ৰলোভন)

এই আদৰ্শ লৈয়েই তেওঁ জীৱনৰ পৰম বাঞ্চিত ক্ষণটো আদৰিবলৈ সাজু হ'ল। ১৯৪৪ চনত হেমপ্ৰভা মাণিক শইকীয়া দেৱৰ পত্নীৰূপে সংসাৰৰ মায়া পাশত আবদ্ধ হ'ল, সোনালী শৈশৱৰো আৰ কাপোৰ পৰিল। চৰকাৰী চাকৰিয়াল স্বামীৰ লগত বিভিন্ন ঠাইত ঘূৰি পকি থাকিব লগা হোৱাত পূৰ্ব্বৰ কোমল সাহিত্য প্ৰাণ মনটো লাহে লাহে মৰহি যাবলৈ ধৰিলে। বিভিন্ন ঠাইৰ সাহিত্যিক পৰিবেশ অনুকূল নোহোৱা আৰু নিজৰো স্বভাৱজনিত অলসতাই তেওঁৰ সৃষ্টিৰ প্ৰেৰণা নোহোৱা কৰাৰ প্ৰধান অন্তৰায়। ইতিমধ্যে তিনিটি সন্তান অৰূপ, অসীম আৰু অৰুণাই সংসাৰ পোহৰাই তুলিলেহি। সাংসাৰিক কৰ্ম্ম ব্যস্ততাৰ মাজেৰেই তেওঁ জীৱনৰ এছোৱা সময় কটাই দিলে। স্বামীৰ সহায় আৰু উৎসাহ উদ্দীপনা থকা স্বত্বেও এই সময় খিনিত তেওঁ একো লিখা মেলা কৰা নাছিল। প্ৰায় কুৰি বছৰ মানৰ বিৰতিৰ পাছতহে তেওঁ পুনৰ কাব্যজগতলৈ ঘূৰি আহে আৰু তেতিয়াৰে পৰা বৰ্তমানলৈকে গীত আৰু কবিতাকে মনৰ ভাৱ আৰু অনুভূতি প্ৰকাশৰ মাধ্যমৰূপে গ্ৰহণ কৰিছে। বৰ লৰাৰ চিকিৎসা সেৱাৰ প্ৰতি ধাউতি আনিব নোৱাৰি দৰ্শনক উচ্চ শিক্ষাৰ বিষয় ৰূপে নিৰ্ব্বাচন কৰাৰ বাবে তেওঁ মনৰ ক্ষোভ প্ৰকাশ কৰিছিল এইদৰে—

'ভুল কৰিলি তই মহাভুল কৰিলি
'পি, ইউ'ত লজিক লৈ কি কাম কৰিলি
ডাক্তৰ বা ইঞ্জিনিয়াৰ কিয় তই নহ'লি
'ফিলচফি' লৈ তই মহাভুল কৰিলি।' (পুত্ৰলৈ)

নিজে আশা কৰা মতে নহলেও অৱশ্যে কেউজন লৰা-ছোৱালীয়েই উচ্চ শিক্ষাৰে শিক্ষিত আৰু সুন্দৰ সংস্কৃত মনৰ অধিকাৰী।

১৯৬৪ চনত চাকৰিৰ খাতিৰতে স্বামীৰ লগত তিনিচুকীয়ালৈ আহিব লগা হলেও ১৯৭৪ চনৰ পৰাহে তিনচুকীয়াত স্থায়ী ভাবে থাকিবলৈ লয়। সেই সময়লৈ সাংসাৰিক জঞ্জালো বহুখিনি কমি আজৰি সময় ওলালত পূৰ্ব্বৰ সৃষ্টিমুখী মনটোৱেও লাহে লাহে পাখি মেলিবলৈ আৰম্ভ কৰিলে। তেতিয়াৰে পৰা প্ৰায় একানপতীয়াকৈ তেওঁ সাহিত্য সেবাত মনোনিবেশ কৰাৰ ফল স্বৰূপে সত্তৰৰ দশকত তেওঁ "শুকুলা পাহিৰ সুবাস সিঁচি", "ৰুণ-জুন নুপুৰৰ ধ্বনি" আৰু ১৯৭২ চনত 'ইন্দ্ৰমালতী' নামৰ তিনিখন গীতি কবিতাৰ সংকলন প্ৰকাশ কৰে। ইয়াৰ বাহিৰেও ভালেমান কবিতা, গীত আৰু শিশু উপযোগী ৰচনা হাতে লিখা অবস্থাত আছে। স্বাভাবিকতে প্ৰচাৰ বিমুখ হোৱা আৰু আলস্য, অযত্নৰ বাবেই বহু লেখা সিঁচৰিত অৱস্থাত থাকি লাহে লাহে নোহোৱা হ'ল। তাৰে কিছুমান সুৰৰি টুকি ৰখাৰ উপৰিও এতিয়াও অপ্ৰকাশিত কিছুমান লেখা তেখেতৰ স্বামীয়ে শৃঙ্খলিত কৰি প্ৰকাশৰ উপযোগীকৈ সজাই ৰাখিছে। তাৰ ভিতৰত শিশু সাহিত্য, বংকুমনিৰ কবিতা, অভিশপ্ত এনিশা (উপন্যাস) সংঘমিত্ৰাৰ সন্ন্যাস (নাটক) আৰু এখন কবিতাপুথি 'ঋতুৱে ঋতুৱে' উল্লেখ যোগ্য। ইয়াৰ ভিতৰৰে কেইটামান গীত আৰু কবিতা অসম বাণী, প্ৰাসঙ্গিক (৮ম বছৰ বিহু সংখ্যা), অৱগুণ্ঠিতা (২য় বছৰ ২য় সংখ্যা), অসমীয়া নাৰী কবি কণ্ঠ (কবিতা সঙ্কলন) সুলেখা (১ম বছৰ ১ম সংখ্যা) আৰু আইদেউৰ জোনাকী বাট, সালঙ্কৃতা, উষা আদি আলোচনীত প্ৰকাশ পাইছে।

কেতিয়াবা কাৰোবাৰ প্ৰয়োজনতো গীত লিখি দিছে। নিজৰ সৃষ্টিক উদাৰ হাতে বিলাই দিয়াৰ এই মনটোৰ বাবেই ছবছৰীয়া অসম আন্দোলনৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত শ্বহীদৰ কেঁচা তেজৰ প্ৰতি সন্মান জনাই তেৱেঁই লিখা আৰু পুত্ৰ অসীমে সুৰ দিয়া 'শ্বহীদ তৰ্পন'ৰ এটি গীতৰ সম্পৰ্কত স্থানীয় বাতৰি কাকতত এটি স্পষ্টিকৰণ দিব লগীয়া হৈছিল। কাৰণ, এই গীতটিৰ গীতিকাৰ আৰু সুৰকাৰ ৰূপে আন কোনোবা কোনোবাই দাবী কৰা বুলি শুনিছিল। বুকুৰ অনুভূতিৰে

লেখা তেওঁৰ প্ৰিয় এই গীতটি পুত্ৰই দিয়া সুৰ ইমানেই প্ৰাণস্পৰ্শী আছিল যে ১৯৮৪ চনত 'সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতি'ৰ অষ্টম বাৰ্ষি অধিৱেশন খনি তিনিচুকীয়াত অনুষ্ঠিত হওঁতে 'শ্বহীদ তৰ্পন' অনুষ্ঠানত পৰিৱেশিত এই গীতটিয়ে উপস্থিত সকলোৰে হৃদয় জোকাৰি গৈছিল। গীতটি উদ্ধৃত কৰি দিয়া হল।

"বুকুৰ তেজেৰে অৰ্ঘ যাচিলা
এপাহি ৰক্ত জৱা
মাতৃ পূজাত জীৱন বিলালা
ত্যাগেৰে জনালা সেৱা ॥
হে শ্বহীদ ! হে শ্বহীদ ।
থৈ পাতে পাতে অমৰ চানেকি
সোনালী আখৰে লিখা
বুলাই ৰক্ত ৰেখা
স্বদেশ প্ৰেমৰ মন্ত্ৰ ধ্বনিৰে
জগাই সুপ্ত নিশা
জনমানসত ত্যাগেৰে জ্বলালা
জীৱন জ্যোতিৰে শিখা ॥
হে শ্বহীদ । হে শ্বহীদ ।
স্মৃতিৰে শোভিত বেদীত যাচিলো
এধাৰি শুভ্ৰ মালা
অশ্ৰুমণিৰে গথা
শত দানৱক পৰাজিত কৰা
যোগাই অৰিহণা
হ'বই এদিন নতুন প্ৰভাত
তেজাল কিৰণ সনা ॥
হে শ্বহীদ ! হে শ্বহীদ !
দূৰ অসীমত ৰ'বা বাট চাই
দেখিবা সূৰুয উঠা
ধুৱাই বসুন্ধৰা ॥"

তিনিচুকীয়ালৈ অহাৰ পাচত হেমপ্ৰভাই স্থানীয় কেইবাটাও সামাজিক, সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠানৰ লগত জড়িত হৈ পৰে। 'পূৰ্বাঞ্চল মহিলা সংঘ'ৰ জন্ম লগ্নৰে পৰা সক্ৰিয়ভাৱে জড়িত থকাৰ উপৰিও, ১৯৮৫ চনৰে পৰা 'ভাস্কৰ জ্যোতি মইনা পাৰিজাত'ৰ লগত জড়িত হৈ সভানেত্ৰী ৰূপে কাৰ্য্যনিৰ্ব্বাহ কৰি আহিছে। কণ কণ মইনাহঁতক স্বৰচিত গীত, কবিতা, আবৃত্তি, নৃত্য-নাটিকা আদি নিজে যত্ন কৰি শিকায়। বিভিন্ন প্ৰতিযোগিতা-মূলক অনুষ্ঠান আৰু মইনাৰ অধিবেশন আদিত সেইবোৰ পৰিবেশন কৰি মইনাহঁতে স্বকীয় প্ৰতিভাৰ পৰিচয় দি পুৰস্কাৰো লাভ কৰিছে।

১৯৮০ চনত হেমপ্ৰভাৰ চেষ্টাতে তিনিচুকীয়াত 'সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতি'ৰ শাখা সমিতি এখন গঠন কৰা হয়। প্ৰতিষ্ঠাপিকা সভানেত্ৰী হিচাপে এতিয়ালৈকে তেওঁ এই সমিতিৰ কাৰ্য্যভাৰ বহন কৰি আছে। ১৯৮৪ চনত তিনিচুকীয়াত 'সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতিৰ, অষ্টম বাৰ্ষিক অধিবেশন খনি অনুষ্ঠিত হয়। এই অধিবেশনৰ অভ্যৰ্থনা সমিতিৰ দায়িত্ব সুচাৰু ৰূপে সম্পন্ন কৰিছিল। হেমপ্ৰভাই অৱশ্যে তেওঁৰ লগৰ শাখা সমিতিৰ সদস্যা সকলৰ সহায় সহযোগ যথেষ্ট ভাবে পাইছিল।

অসম সাহিত্য সভাৰ ৫১তম বিহপুৰীয়া অধিশেনৰ সাংস্কৃতিক শাখাৰ মুকলি সভাত পৰিবেশনৰ বাবে 'শ্বহীদ তৰ্পন'ৰ গীতটি নিৰ্ব্বাচিত হৈছিল। নিমন্ত্ৰিত বিশিষ্ট বাংলা সাহিত্যিক মৈত্ৰেয়ী দেবীয়ে 'পৰিবৰ্ত্তন' পত্ৰিকাত এই গীতটিৰ এটি সুন্দৰ সমালোচনা আগবঢাইছিল।

সযতনে পুহি ৰখা তাহানিৰ সুপ্ত সাংস্কৃতিক মনটো জীয়াই ৰাখিবৰ বাবে সাংসাৰিক ব্যস্ততাৰ মাজে মাজে কৰা সাহিত্য-সংস্কৃতিৰ সাধনাৰ ক্ষেত্ৰত সদায় পৰিয়ালৰ বিশেষকৈ স্বামী আৰু সৰু পুত্ৰৰ পৰা সহায় সহযোগ পাই আহিছে। অত ত'ত লিখি ৰখা কবিতাবোৰ ধুনীয়াকৈ নকল কৰি একত্ৰিত কৰি ৰাখিছে। তেওঁৰ স্বামীয়ে গীতবোৰ সুৰেৰে বান্ধি ৰাখিবলৈ চেষ্টা কৰি বৰ্ত্তমানত এটি

সঞ্চীত সুখৰ পৰিৱেশ সৃষ্টি কৰিছিল। সৰু পুত্ৰ ৺অসীমৰ আকস্মিক মৃত্যুত হেমপ্ৰভা বিমৰ্ষ হৈ পৰিছিল। পুত্ৰশোকত ভাগি পৰা মাতৃহৃদয়ৰ হাহাঁকাৰ এইদৰে প্ৰকাশ কৰিছে—

'পুৱতি আকাশ যেতিয়া ৰঙচুৱা
মোৰ মনত পৰে এখনিমুখ ফুলকুমলীয়া,
মনত পৰে আজি বাৰে বাৰে এটি কথা
মা! তুমি পাবানে বেয়া বজাওঁ গীতাৰ যদি তুপৰীয়া?
আশাৰে এবুকু ভৰা মৰম নিজৰি পৰা
সুৰেৰে মুখৰ সেই তুপৰীয়া,
নাহে নাহে আৰু নহয় নহয়।'
ধূসৰ পৃথিৱী মোৰ সেউজীয়া।
(অশ্ৰুলিপি)

কেৱল এয়ে নহয় আৰু এটি ঘটনাই অতদিনৰ সুখৰ শান্তিময় সংসাৰখন খেলিমেলি কৰি দিলে। পুত্ৰশোকৰ জুইকুৰা শাম নৌকাটোতেই একমাত্ৰ জোঁৱায়েকেও তুটি নবালক শিশুৰে সৈতে জীয়েকক অকলশৰীয়া কৰি স্বৰ্গগামী হ'ল। নিয়তিৰ এই নিষ্ঠুৰতাত তেওঁ মূক হৈ পৰিল। পাপপুণ্যৰ ধাৰণা তেওঁৰ সলনি হ'ল। মাতৃহৃদয়ৰ স্বাভাৱিক মমতাবোধে বিধাতাৰ এই নিৰ্মম বিচাৰৰ বিৰোধিতা কৰিলে। জীৱনৰ সাৰ্থকতা তেওঁ বিচাৰি নোপোৱা হ'ল—

"মাজ পথতেই পৰিলো ভাগৰি
হেৰাল থিতাতে নাটৰ অঁাত,
বিধাতাই শূন্যতাৰেই
লিখিছিলে নেকি ভাগ্যলিপি
জীৱন নাটৰ সুৰীয়া বচন
কৰুণ ৰাগেৰে কৰিলে ইতি।"

কিন্তু বিচিত্ৰ এই সংসাৰ! বিশ্বব্ৰহ্মাণ্ডৰ চিৰন্তন ৰীতি অস্বীকাৰ কৰাৰ সাহসতো কাৰো নাই। সেয়েহে অদৃষ্টবাদী হৈ বিশ্বনিয়ন্তাৰ

সকলো কাৰ্য্য নতশিৰে মানিলৈ সান্ত্বনা লভিছে। ইমানখিনি মানসিক যন্ত্ৰণা বুকুত লৈও তেওঁ নিজৰ দায়িত্ব আৰু কৰ্ত্তব্য নীৰৱে সম্পাদন কৰাত ক্ৰুটি কৰা নাই।

ইতিমধ্যে আলোচনা কৰি অহা অংশত দেখা গৈছে যে সাহিত্য সৃষ্টিৰ বীজ তেওঁৰ অন্তৰত সৰুৰে পৰাই অঙ্কুৰিত হৈছিল যদিও মাজৰ এছোৱা কাল তেওঁ আতৰি থকাৰ দৰেই হ'ল। কুৰি বছৰ মানৰ পাছতহে পুণৰ সম্ভাৱনাময় প্ৰতিশ্ৰুতিৰে সৃষ্টিৰ পথাৰখনলৈ উভতি আহিছে। তাৰ পিছৰ পৰা বৰ্ত্তমানলৈকে তেওঁ কবিতা বৃক্ষৰ ছাতে জিৰণিলৈ মনৰ বতৰা দিয়াৰ প্ৰয়াস কৰিছে।

তেজপুৰৰ পৰা শ্ৰীপূৰ্ণনাৰায়ণ সিংহৰ দ্বাৰা সম্পাদিত 'মহাজাতি' নামৰ বাতৰি কাকতত তেওঁৰ প্ৰথম কবিতা ছন্দ ৰূপত প্ৰকাশ হয়। তেওঁৰ বাবে এয়া আছিল কাব্য জগতত স্বীকৃতিদায়ক প্ৰথম অনুপ্ৰেৰণা। তাৰ পিচত 'পূৰ্ব্বাঞ্চল' নামৰ পূজা সংখ্যাৰ আলোচনীতো তেওঁৰ কবিতাই স্থান পায়। একেলগে থুপত পোৱাকৈ সংকলিত কৰা তিনিখন গীতি-কবিতাৰ পুথিৰ ভিতৰত প্ৰথম প্ৰকাশিত পুথি 'শুকুলা পাহিৰ সুবাস সিঁচি"ত (পৰিবেশক হিৰণ্য ৰঞ্জন গ্ৰন্থ কুটী, তেজপুৰ। প্ৰকাশ ১৯৭৬) ৬৫টা, 'ৰুন্ জুন্ নূপুৰৰ ধ্বনিত' (পৰিবেশক, হিৰণ্য ৰঞ্জন গ্ৰন্থ কুটী, প্ৰকাশ ১৯৭৮) ৩০টি আৰু তৃতীয়খন প্ৰকাশিত পুথি 'ইন্দ্ৰমালতী'ত (অসম পেপাৰ ইণ্ডাষ্ট্ৰী, তিনিচুকীয়া, প্ৰকাশ ১৯৮২) ৯৭ টা গীত সন্নিবিষ্ট কৰা আছে। প্ৰকাশিত অপ্ৰকাশিত এই সকলো গীত আৰু কবিতাৰ লগত সুৰৰ সমন্বয় ইমান নিবিড় ভাবে অনুভৱ কৰিব পাৰি যে হেমপ্ৰভাক গীতি কবি হিচাবে উল্লেখ কৰিলেহে হয়তো তেওঁৰ ৰচনাৰ সঠিক মূল্যায়ণ কৰা হ'ব। তদুপৰি গীতি ধৰ্মিতাৰ লগত গীত বোৰৰ কাব্যিক আবেদনো সুন্দৰকৈ প্ৰকাশ হোৱাৰ বাবে তেওঁৰ ৰচনা সমূহ আবেদনশীল হ'ব পাৰিছে। প্ৰথম আৰু দ্বিতীয় পুথি দুখনৰ পৰিচয়জ্ঞাপক সুন্দৰ সমালোচনা একোটি 'দৈনিক অসম' আৰু 'অসম বাণী'ত প্ৰকাশ হোৱাৰ লগে লগে তেওঁ অসমীয়া কাব্য-

জগতত কবি আৰু গীতিকাৰ হিচাপে এখনি নিৰ্দ্দিষ্ট আসন লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। কবিতাৰ ছন্দে ছন্দে তেওঁৰ ভাৱৰ-তৰঙ্গ উঠে। ভাব, কথা, সুৰ আৰু ছন্দৰ সমলয়ত কবিৰ কবিতা মোহময় হয়।

তেওঁৰ প্ৰকাশিত আৰু অপ্ৰকাশিত গীত আৰু কবিতাসমূহলৈ লক্ষ্য কৰিলে দেখা যায় যে তেওঁৰ অনুভূতি প্ৰৱণ, সূক্ষ্ম মনটোৱে বিভিন্ন দিশত গতি কৰিছে। কেতিয়াবা প্ৰকৃতিৰ প্ৰতি নিবিড় আত্মীয়তাৰ ভাৱে প্ৰকৃতিৰ কোলাত আশ্ৰয় লবলৈ উদ্‌গনি দিছে। কেতিয়াবা আকৌ ব্যক্তি প্ৰেমৰ স্বৰূপ উপলব্ধি কৰি মানৱ প্ৰেমৰ জয়গীতি গাইছে, নতুবা স্বদেশ প্ৰেমৰ অপূৰ্ব্ব সেৱাত নিজকে বিলীন কৰিবলৈ বিচাৰিছে। মাজে মাজে ব্যক্তিগত সুখ-দুখ আশা নিৰাশাৰ ভাবেও কবিক অদৃষ্টবাদী কৰি তুলিছে। এই সকলোদিশ সামৰি আলোচনাৰ সুবিধাৰ কাৰণে তেওঁক কবিৰূপেই মূল্যায়ণ কৰিবলৈ বিচৰা হৈছে। যদিও কবিতাৰ সুৰীয়া আবেদনকো অস্বীকাৰ কৰা হোৱা নাই।

‘কন্তাপুৰ’—অতীতৰ বান ৰজাৰ দেশ বৰ্ত্তমানৰ তেজপুৰ। উষা-চিত্ৰলেখাৰ স্মৃতি বিজড়িত বহু কাহিনীৰে ভৰা এই দেশ কবিৰ শৈশৱৰ লীলাভূমি। তেজপুৰৰ সীমাহীন ৰূপৰ সুৰীয়া সমাবেশে তেওঁৰ মনত শিহৰণ তোলে। শৈশৱতে অনুপ্ৰেৰিত হোৱা সোনালী অতীতৰ মোহবন্ধনৰ পৰা মুক্ত হ’ব নোৱাৰি তাৰেই অনুপ্ৰেৰণাত তেওঁ লিখিছে—

“সুন্দৰ সংকেত লিপিৰে বিশেষ
দেখি এক অপৰূপ বেশ,
শ্যামলিমা প্ৰকৃতিৰ
মনোলোভা ৰূপেৰে শোভিত,
স্বপ্নময় অতীতৰ স্মৃতি বিজড়িত
শিল্পী প্ৰাণৰ সুমধুৰ গীত-নাটসুৰ সমাবেশ
কবিতাৰ সবিতাৰে কাব্যময় মিঠা পৰিবেশ।”

(সোনোৱালী শৈশৱ)

এই স্মৃতিয়ে কবিক আপোনপাহৰা কৰে। মনপ্ৰাণ উদ্দীপিত কৰে। শৈশৱতে দেখা পোৱা বুঢ়া লুইতৰ পাৰৰ শোণিতপুৰৰ মনোলোভা সৌন্দৰ্য্যই তেওঁক অভিভূত কৰি ৰাখিছে। ইতিহাসে গৰকা 'কন্তাপুৰ'ৰ ঐতিহ্যময় মধুৰ সোঁৱৰণে তেওঁৰ লগ এৰিব পৰা নাই। 'সোঁৱৰণ' কবিতাত সেয়েহে তেওঁ লিখিছে—

ইতিহাসে সোঁৱৰায় বহুদূৰ অতীতৰ
সপোন সুৰভিময় এয়েই শোণিতপুৰ।

নীলিময় সৰোবৰ শুভ্ৰ কমলময়
উৰুৱাই পৰিমল গন্ধ মলয়া বয়।

দেৱদেৱী বিৰাজিত জাগ্ৰত দেৱালয়
পাহাৰে ভৈয়ামে সিচি ছন্দ কবিতাময়

ৰাচি প্ৰেম প্ৰীতিময় জুৰি সুৰ সমলয়
আজিও শুনায় গীত নাট সুৰ সুমধুৰ

(ঋতুৰে ঋতুৰে)

প্ৰকৃতিৰ অপৰূপ সৌন্দৰ্য্যই তেওঁক পুলকিত কৰে। ঋতু পৰিবৰ্ত্তনৰ লগে লগে কবিৰ হৃদয়তো দোলা দিয়ে নিত্য নতুন অনুভূতিয়ে। ৰামধেনুৰ সাতোৰহনে তেওঁৰ মনতো ৰঙৰ পোহাৰ মেলে। অনুভৱ কৰে যেন তেৱেঁই প্ৰকৃতিৰ জেউতি লৈ ন ন ৰূপত ধৰালৈ নামি আহিছে। বৰষাৰ মেঘ, শৰতৰ শেৱালি পাহি, ফাগুনৰ সমীৰণ, শাৰদীয় জোনাই, নীল জলধিৰ শতদল, পাহাৰীয়া জুৰি, চঞ্চলা হৰিণী, শুকুলা ডাৱৰ, মলয়া সখী, দূৰৰ অচিন পখী সূৰ্য্যমুখী ফুল, সন্ধিয়াৰ তৰা আদি প্ৰকৃতিৰ বিভিন্ন ৰূপৰ মাজত নিজকে বিচাৰি চাই প্ৰকৃতিৰ বুকুতে উমলিবলৈ বিচাৰিছে। প্ৰকৃতিৰ ৰূপশোভা পান কৰিবলৈ বিচৰা কবিয়ে কামনা কৰিছে—

'হৈ এটি সৰু পখী দেশে দেশে উৰি উৰি
প্ৰকৃতিৰ অপৰূপ ৰূপশোভা চাম

মৌ সৰা কণ্ঠেৰে গীত গাই যাম ।’

প্ৰকৃতিৰ আপোনভোলা, মুকলি মুৰীয়া জীৱনটোয়ে নতুন আশা-উদ্দীপনাৰ ৰাজৰি লৈ তেওঁৰ সুকল্পমুখী মনটো কাঢ়ি নিয়ে, বন্ধন মুক্ত হৈ উৰিবলৈ বিচাৰে। সেই কাৰণেই তেওঁ পখীৰে মিতিৰালি পাতে, বনবিহগী বিহগী হৈ উৰিব খোজে। বিষয় জঞ্জালৰ বাধ্য বাধকতাৰ শিকলি ছিড়ি মুক্ত আকাশ বিচাৰে—

“মেলি দিয়া আজি মোৰ দুহাতৰ
তোমাৰ সোনৰ জিঞ্জিৰি,
মুক্ত আকাশ বিচাৰি মনে
নীল নীলিমাৰে মিলিব খোজে
হৈ মুক্ত বিহঙ্গিনী ।” (ইন্দ্ৰমালতী)

ফুলি থকা ফুলৰ মাজত, গছ-বিৰিখত, নানাৰঙী পখিলাৰ ৰূপত কবিয়ে নিজৰ ৰূপকে দেখে। মেঘালী, তৰালী, বিজুলী, জোনালীৰ লগত মিলনৰ সপোন ৰচে। কেতিয়াবা আকৌ নীল জলধিৰ কুমুদিনী ৰূপে সুধাকৰৰ প্ৰীতিকে বাঞ্ছা কৰিছে—

“কুমুদিনী মই নীল জলধিৰ
তুমি সুধাকৰ দূৰ দূৰণিৰ
দীপ্ত শিখাৰে জনোৱা নীৰৱে
সঞ্চিত যত প্ৰীতি
মই, তোমাকে থিয়াই নীলাকাশ চাই
ৰচো মিলণৰ গীতি ।”

(শুকুলা পাহিৰ সুবাস সিঁচি)

সুন্দৰ সহজ ভাষাৰে তেওঁ প্ৰকৃতিৰ প্ৰেম আলিঙ্গনৰ সোৱাদ উপলব্ধি কৰোৱাইছে। সৃষ্টিৰ পৰস্পৰ নিৰ্ভৰশীলতাৰ ইঙ্গিত বহন কৰা এনে কবিতাই যি কোনো পাঠকৰে অন্তৰ স্পৰ্শ কৰিব পাৰে। প্ৰকৃতিৰ কোলাৰ পৰা বোটলা এনে বহুত সহজ চিত্ৰকল্প আৰু প্ৰতীকৰ প্ৰয়োগ কৰি তেওঁ বিষয়ৰ গাম্ভীৰ্য বঢ়োৱাৰ উপৰিও প্ৰাচীন ভাবাপন্ন মনটোৰো পৰিচয় দিবলৈ সক্ষম হৈছে।

ব্যক্তিগত সুখ-দুখ, আবেগ-অনুভূতি, প্ৰেম-বিৰহ, পোৱা-নোপোৱা, হাহি-কান্দোন আদি পৰস্পৰ বিৰোধী বৈচিত্ৰ ভাবাত্মক চিন্তাৰ প্ৰাধান্যও তেওঁৰ কবিতাত আছে। ভবিষ্যতক লৈ সপোন দেখা কবিৰ কবিতাত 'ফাগুন' নহাৰ বেদনা। আকৌ ফাগুন আহিলত চিৰসুখী হোৱাৰ কামনাৰে 'দেৱতাক' মিনতিও জনাইছে। আধ্যাত্মিক ভাৱ সমৃদ্ধ কৰিয়ে বেছিকৈ একো বিচৰা নাই। একমাত্ৰ প্ৰভুৰ আশীৰ্ব্বাদহে বিছাৰিছে—

“মণি মৰকত নাই প্ৰয়োজন
পোৱা নোপোৱাৰ মিছা আয়োজন
ৰাজ কাৰেং নিবিছাৰো মই
সৰগ ৰচিম ভগাপঁজাতেই
দিয়া প্ৰভু মোক আশীষ তোমাৰ
হওঁ যেন চিৰসুখী।” (শুকুলা পাহিৰ সুবাস সিঁচি)

শুদ্ধ সত্য অন্তৰেৰে তেওঁ কামনা কৰিছে হৃদযৰ আন্ধাৰ হৈ থকা মনিকুটটি ভক্তি ভাবেৰে প্ৰেমৰ প্ৰদীপ জ্বলাই পোহৰ কৰি তুলিব। ধূপৰ ধূপময় গন্ধেৰে হৃদয় মন্দিৰ সুবাসিত কৰিব। শত প্ৰেৰণা বুকুত বান্ধি আলফুলে লৈ থকা প্ৰেমৰ মালাধাৰি নতুন ৰঙেৰে, নতুন সুৰেৰে বুকুৰ আপোনজনক পিন্ধাব।

“দীপ হৈ মনিকূট পোহৰাম
ধূপ হৈ সুৰভি বিলাম
মানস প্ৰতিমা হৈ
শত প্ৰেৰণা লৈ
সিতে নৱ ছন্দ জগাম।”

(অপ্ৰকাশিত কবিতা পুথি)

যৌৱনৰ প্ৰথম বা-ছাটিয়ে কেতিয়াবা আহি কাণে কাণে তেওঁক যৌৱনৰ বতৰা দি গ'ল। মন যমুনাত কপঁনি তুলি ৰঙীন প্ৰজাপতীয়ে কেতিয়ানো প্ৰীতিৰ পৰাগৰেণু অন্তৰত সিঁচি থৈ গ'ল গমকে নাপালে। যেতিয়া অনামী পৰশৰ মধুৰ আবেশত মন অনুৰাগে

ৰঞ্জিত হ'ল, দুনয়ন আবেগত কম্পিত হ'ল তেতিয়াহে তেওঁৰ অন্তৰত সমৰ্পণৰ ভাৱ আহিছে আৰু 'প্ৰজাপতি'ক প্ৰতিক ৰূপে লৈ প্ৰিয়জনৰ কাষলৈ আহিবলৈ বিচাৰিছে। মণিমালা মুকুতাৰ উপহাৰ নিবিচাৰি জীৱনৰ সাৰথি ৰূপে তেওঁকেই বিচাৰি, তেওঁৰ জ্যোতিৰে নিজকে উদ্ভাসিত কৰিবলৈ বিচৰা কবিয়ে ভাৰতীয় দৰ্শনত বিশ্বাস ৰাখি তেওঁৰে ছাঁয়া হৈ থাকিবলৈ বিছাৰিছে—

"যুগে যুগে ৰ'ম মই তোমাৰেই ছাঁয়া হৈ
মেলিম দুয়ো একে জীৱন তৰী
এৰি থৈ ধৰা খনি যাওঁ যদি দূৰলৈ
তোমাকেই বিচাৰি আহিম ঘূৰি।"

(কনজুন নূপুৰৰ ধ্বনি)

জীৱনৰ বাটে বাটে স্মৃতিৰ পাহি সিঁচি আহি আজৰি পৰত তাৰে এটি দুটিকৈ পাহি বোটলোতে বিচাৰি পায়—

"বহু পুৰাতন সেই যে লগন
ৰাগ অনুৰাগে ভৰা দুটি মন
প্ৰাণ কুঞ্জৰ ছায়াত হেৰোৱা
জেতুকাবুলীয়া স্মৃতি।"

মনৰ দাপোনত সযতনে ধৰি ৰখা বহু ছবি এতিয়া উৰ্ৱলি গৈছে। তথাপিও তাৰ মাজতে দুখনি ছবি অগা পিচাকৈ চকুৰ আগত ভাঁহি উঠে। জকমকীয়া হৈ ফুলে পাতে জাতিষ্কাৰ হৈ থকা ছবি খনিয়ে তেওঁক জীৱনৰ পৰিপূৰ্ণতাৰ তৃপ্তি দিয়ে আৰু আনখন সন্ত অংকিত, অদৃষ্টৰ পৰিহাসত ক্ষত-বিক্ষত হোৱা ছবি। কিন্তু কবি ভাৰাক্ৰান্ত হোৱা নাই। কাৰণ, জীৱনৰ অভিজ্ঞতাই তেওঁক শিকাইছে। হাঁহিকান্দোনেই জীৱন, দুখ যদি নায়েই জীৱনত হাঁহিৰ সাৰ্থকতা কত? সুৰৰ মাদকতা কত? সযতনে কই থোৱা আশা বিবিধৰ পুলিটি দুপৰৰ তীব্ৰ দহনত দগ্ধ হোৱা দেখিও তেওঁ ভাগৰি পৰা নাই, সুখৰ নতুন সুৰেৰে সজাবলৈহে বিচাৰিছে।

বিধাতাৰ অপূৰ্ব্ব সৃষ্টি এই বিশ্ব সংসাৰত মায়াময় মৰীচিকা খেদি

যাওঁতে সংসাৰ যাত্ৰাত পোৱা ঘাত-প্ৰতিঘাতত কেতিয়াবা যে ক্লান্ত হোৱা নাই এনেও নহয়। সেই কাৰণেই মাজে মাজে আশাভৰা আৰু আশাভঙ্গ এই দুটা পৰস্পৰ বিৰোধী মনোভাৱৰ মাজত খেলি মেলি হয়। কেতিয়াবা আশাৰ মায়াজালত বন্দী, কেতিয়াবা আকৌ ৰিক্ত, নিঃস্ব হৈ নিৰাশ ও দিশহাৰা হৈছে—

"অহাৰ পথত আন্ধাৰ ঘন
যোৱাৰ পথত দগ্ধ কানন,
পোৱাৰ মাজত একো নাই নাই
সীমাহীন মাথো ফাকি
(মই) ক্লান্ত পথিক আজি।"
(শুকুলা পাহিৰ সুবাস সিঁচি)

কিন্তু আশাৰতো সমাধি নহয়. সেযে তেওঁ অনুৰোধ কৰিছে—

"নাহিবি ধুমুহা হৈ, নাযাবি উৰুৱাই লৈ
আশাৰ চাকিটি নকৈ জ্বলাইছোঁ
নাযাবি নুমুৱাই থৈ।" (উতলা ফাল্গুন)

বহুদিন আগতে কল্পনাৰ মুকুতাৰে গঁথা মনিহাৰডাল, আশাৰে সজা বালি-ঘৰটি, ৰং, ৰূপ. ফুলনি জহি খহি যোৱা দেখি হতাশাই আৱৰি ধৰিব খুজিলেও কিন্তু তেওঁ গভীৰ বিশ্বাসেৰে ক'ব পাৰিছে—

"বিজুলী চমকে ধৰা পোহৰাম,
তৰা হৈ বন্তি জ্বলাম,
ৰজনী গন্ধা হৈ গন্ধ মদিৰা লৈ
কবিতাৰে কানন সজাম।" (ইন্দ্ৰমালতী)

কাৰণ তেওঁ অনুভৱ কৰে যেন পুৰুষৰ প্ৰেৰণা ৰূপে, নতুন যুগৰ খনিকৰ সাজি পুৰণিক ভাঙি নতুন সৃষ্টিৰ ৰূপ দিয়াৰ দায়িত্ব তেওঁৰে। গতিকে মিছা মৰীচিকা খেদি হতাশাৰ হুমুনিয়াহেৰে জীৱনৰ ইতিহাস লেখাৰ অৰ্থ নাই, যিহেতু—

"আছে যিবা ৰঙা নীলা স্বপ্ন ভৰি
এদিন হেৰাই যাব ৰং নিজৰি

ৰ'ব মাথো স্মৃতি হৈ এখানি তোমাক
ভুলৰ সমাধি ৰাখি।" (ইন্দ্ৰমালতী)

সময়ৰ চিৰন্তনতাক তেওঁ অস্বীকাৰ কৰিব পৰা নাই। ৰামধেনুৰ সাতো ৰঙেৰে জীৱন পোহৰাই ৰাখিবলৈ বিচৰা কবিয়ে সময়ৰ আহ্বান স্বীকাৰ কৰিছে--

"সময় পখিলা উৰি গুছি গ'ল
গোপনে কথাটি কৈ,
জীৱন এটুপি নিয়ৰ কণা
নহয় বোৱতী নৈ।" (ইন্দ্ৰমালতী)

জীৱনৰ বিষয়ে উপলব্ধি কৰা গভীৰ দাৰ্শনিক তত্ত্বটি কি সহজ কথাৰে কবিয়ে বুজাইছে। জীৱন আছে যেতিয়া মৃত্যুও আছে। ভাৰতীয় ধ্যান-ধাৰণাৰে তেওঁ মানি লৈছে জীৱনৰ অনিত্যতা। বিধতাৰ আমোঘ নিৰ্দ্দেশ অৱমাননা কৰাৰ অধিকাৰ আৰু সাহস ক্ষণভঙ্গুৰ কোনো জীৱতে নাই—

"কাল পছোৱাই কঁপাই এদিন
জীৱনৰ দীপ-শিখা,
ছিঙি থৈ যাব মনিধাৰি মোৰ
ৰঙীন সূতাৰে গঁথা।" (ইন্দ্ৰমালতী)

তাৰ লগে লগেই ভাৰতীয় দাৰ্শনিক পৰম্পৰাত বিশ্বাস ৰাখি তেওঁ পৰজন্মৰ প্ৰতিও গভীৰ আস্থা প্ৰকাশ কৰিছে—

"জীৱনৰ সন্ধিয়া বেলা
শেষ কৰি পৃথিৱীৰ খেলা
তুমিও আহিবা ঘূৰি মোৰ কাষলৈ
বাট চাই ৰম সিপাৰত।" (অনুৰোধ)

জীৱন নাটৰ সামৰণি আনন্দাত্মকেই হ'ব নে বিষাদাত্মক হ'ব সেই সম্পৰ্কে তেওঁ বিশেষ চিন্তা নকৰে। কিন্তু এই সুন্দৰ পৃথিৱীত স্মৃতিৰ সুৰভি বিলাই যুগমীয়া হৈ ৰ'বলৈ তেওঁ কামনা কৰিছে। স্মৃতিৰ সফুঁৰা বুকুত বান্ধি লৈ যাবলৈ নিবিচৰা কবিয়ে যথেষ্ট প্ৰত্যয়ৰে কৈছে—

"এজুপি বকুল থৈ যাম মই
পদূলি মুখত ৰুই
যুগ যুগ ধৰি বিলাই সুৰভি
ৰ'ব যুগমীয়া হৈ।" (ইন্দ্ৰমালতী)

কাৰণ, জীৱন কালচক্ৰৰ সোঁতত সাতুঁৰি নাচুৰি পাৰাপাৰ নোপোৱা বহুজনৰ ছবি তেওঁ দেখিছে। লোভ মোহ, বিষয়-বাসনাকে চৰম সত্য ৰূপে ভবা জনেও মৃত্যুৰ শীতল কোলাত সকলো জলাঞ্জলি দিব লগা হৈছে। চক্ৰবেহুৰ পৰা কেৱলমাত্ৰ এজনেই পৰিত্ৰাণ কৰিব পাৰে তেৱেঁই মঙ্গলময়, জ্যোতিৰ্ময়, বিপদভঞ্জন আৰু কৃপাসিন্ধু। তেওঁৰে ভিক্ষাৰী হৈ কবিয়ে আঁচল পাতি কাকুতি জনাইছে—

"এৰি মোহময় মায়াৰ বন্ধন
তোমাৰ চৰণে পশিলো শৰণ
কৰা প্ৰভু মোৰ দুখ বিমোচন।" (শেষ আশা)

ব্যক্তিগত প্ৰেম-প্ৰীতিৰ মাজেৰে এটা সময়ত তেওঁ ভগবৎ প্ৰীতিৰ ওচৰ চাপিছে। জাগতিক তত্ত্বৰ অন্তৰালত পাৰমাৰ্থিক তত্ত্বৰ সন্ধান কৰিছে। জীৱনৰ বাটত আগবাঢ়ি যাওঁতে সেইকাৰণে তেওঁ সকলো সময়তে সেই পৰম সত্যক পাহৰি থোৱা নাই। আন্ধাৰে আৱৰা এই জীৱনত পোহৰ দেখুৱাবলৈ সত্য শুদ্ধ এটি মন দিবলৈ তেওঁৰ আশীষ মাগিছে।—

"আন্ধাৰে আবৰা পথ জীৱনৰ
দিবানে পোহৰাই ?
জীৱন নাটৰ পাহৰা ৰাগিনী
দিবানে সোৱঁৰাই ?

লবানে মোৰ সেৱা শতকোটি
দিবানে প্ৰভু আশীষ এবেলি
শ'লিতা দীপৰ দিবানে বঢ়াই

তমসা আতঁৰাই
আছো তাকে বাট চাই।" (প্ৰাৰ্থনা)

সেই অপৰূপ জ্যোতিকে কবিয়ে মন আকাশৰ ধ্ৰুৱ তৰা ৰূপে আদৰি লৈ প্ৰাৰ্থনা জনাইছে। কাৰণ, তেৱেঁইহে আন্ধাৰৰ কুৱঁলী ফালি জ্যোতিৰ সন্ধান দিছে। জীৱনৰ কৰ্ত্তব্য সোৱঁৰাই দিছে—

তোমাৰ জ্যোতিৰে বিনাশি আন্ধাৰ
তুমিযেই দিলা দান পোহৰৰ সন্ধান
হে চিৰসুন্দৰ
তুমি মোৰ নীৰব প্ৰাৰ্থনা শুনিছা? (ইন্দ্ৰমালতী)

কবি হিছাপে, গীতিকাৰ হিছাপে তেওঁ জাতীয় জীৱনৰ ঐতিহ্য প্ৰতি সচেতন। অসমীয়া জাতীয় প্ৰেম আৰু সংস্কাৰমুখী মনোভাৱে তেওঁক বিজাতীয় ভাব-ভাষা-সংস্কৃতিৰ মোহ বন্ধনৰ পৰা মুক্ত কৰি ৰাখিছে। স্বাবলম্বনৰ মাজেৰে আত্মপ্ৰতিষ্ঠাৰ ভাব তেওঁৰ কবিতাত আছে। জিলিকিলেই সোন বুলি ভবা সমাজৰ মানসিকতাৰ প্ৰতি তেওঁ শ্ৰদ্ধাশীল নহয়। সেয়েহে তেওঁ বিহুগীত, বনগীতৰ মাজেৰে অসমৰ ৰূপে মনোহৰা, হৃদয় উতলা কৰা, প্ৰকৃতিৰ মোহনীয় সৌন্দৰ্য্য ফুটাই তোলাৰ উপৰিও বিহুগীতৰ মাজেৰে বিহু বলীয়া ডেকা-গাভৰুক সাংস্কৃতিক ঐতিহ্যৰ প্ৰতি সন্মান জনাবলৈ আহ্বান জনাইছে—

"আমি গাৱঁলীয়া নহওঁ নগৰীয়া
বিদেশী সাজেৰে নহওঁ ভাবৰীয়া
পাট মেজাংকৰী কি নাইকীয়া
ঘৰতে সকলো পায়।

ৰিহা মেখেলাৰে দেহাটি সজাবি
গহণা নহলেও নাই
ৰেচমী কাপোৰৰ ফেচন নামাৰিবি
অসমী তোৰ যে আই।"
(শুকুলা পাহিৰ সুবাস সিঁচি)

মাতৃ ঋণ শুজিব নোৱাৰিলেও পূজিবতো পাৰি। সেয়ে সোনালী পুৱাত উষাৰ হাঁহিয়ে আশাৰ বতৰা কঢ়িয়াই অনাৰ দৰে আমাৰ কবিয়েও পূজাৰিণী হৈ আশা কৰিছে সোনালী আভাৰে তিমিৰ নাশিব—

"জনম ভূমিৰ সেন্দুৰী আলিত
বোৱাম প্ৰীতিৰ ঢল,
মাতৃ পূজাৰ বেদী পোহৰাম
এগছি প্ৰদীপ হৈ।" (ইন্দ্ৰমালতী)

দেশক ভাল পোৱা সকলোৰেই বিচাৰে নিজৰ মাতৃভূমি ৰূপে গুণে অতুলনীয়া হওঁক। যুগান্তৰৰ স্মৃতি বুকুত বান্ধিও জন্মভূমিৰ স্নেহ-আলিঙ্গনৰ পৰা মুক্ত হবলৈ নিবিচৰা কবিয়ে উপলব্ধি কৰিছে প্ৰকৃতিয়ে হিয়া উজাৰি সজোৱা এই দেশৰ বায়ু, পাণী, মাটিতে আছে শতযুগৰ সোনসৰা চেনেহৰ ঢল। পাহাৰ, ভৈয়ামৰ সেতুগটি সাৰ্ব্বজনীন মানব ধৰ্ম্মৰ আদৰ্শেৰে জাতীয় প্ৰেমৰ জয়গান গাব পৰা অতুলনীয় এই দেশ তেওঁৰ অতিকে আপোন।

অতীত কীৰ্ত্তিৰে উজ্জ্বল এই দেশৰ পোৱাল বাখৰ সদৃশ ঐতিহাসিক সাংস্কৃতিক চিত্ৰবোৰে কবিৰ মন ত্যাগৰ অমৰ বাণীৰে সিক্ত কৰি ৰাখিছে। সেই অনুপ্ৰেৰণাতে শঙ্কৰ-মাধৱৰ অৱদান সুঁৱৰি, বিষ্ণু-জ্যোতিৰ মহান জাতীয় প্ৰেমত উদ্বুদ্ধ হৈ, কনক-মূলাৰ আদৰ্শ আগত ৰাখি ত্যাগকে পণ ৰূপে লৈ মাতৃপূজাৰ অৰ্ঘ্য ৰাচিবলৈ বিচাৰিছে।

সংগ্ৰামী আমি কল্যাণী আমি
ত্যাগ জীৱনৰ পন
কনক-মূলাৰ অমৰ বাণীৰে
সিক্ত আমাৰ মন॥
শান্তি মৈত্ৰীৰ মন্ত্ৰ বিলাই
আগুৱাওঁ সমদল

ন পুৰুষক আমিয়েই যোগাই
অবিৰাম মনোবল ।”

[অসম সাহিত্য সভাৰ বিহপুৰীয়া অধিবেশনত পৰিবেশিত সমবেত সংগীতৰ অংশ]

নিজে এগৰাকী নাৰী হোৱাৰ বাবেই নাৰীৰ মৰ্য্যদা আৰু কৰ্ত্তব্য সম্পৰ্কেও তেওঁ সচেতন। সেয়েহে সমাজৰ মলিনতা দূৰ কৰি অহিংসা আৰু ন্যায়ৰ মন্ত্ৰেৰে নিকা সমাজ গঢ়াৰ ক্ষেত্ৰত নাৰীৰ ভূমিকাৰ কথাও তেওঁৰ গীতত, কবিতাত পোৱা যায়—

“পত্নী আমি নহয় নহয়
মাতৃ আমি নহয় নহয়
নহয় আমাৰ এয়ে পৰিচয
আঁতৰাই সমাজৰ ভ্ৰান্তি
সমুখ সংগ্ৰামত ল’ম ন্যায্য ভাগ
পুৰুষৰ হৈ সমযাত্ৰী ॥
হাতে হাতে ল’ম তুলি অস্ত্ৰ ন্যায়ৰ
সমস্বৰে গাম গীতি বিজয়ৰ
স্বজন প্ৰীতি কুশাসন নীতি কৰি নিৰ্মূল
শুদ্ধ সত্য জ্যোতিৰে
দেখুৱাম আমিয়েই পথ নিৰ্ভুল
পোহৰৰ হৈ সমযাত্ৰী ॥”

[সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতিৰ তিনিচুকীয়া অধিবেশনৰ সাংস্কৃতিক সন্ধিয়াত পৰিবেশিত গীতৰ অংশ]

সমাজৰ প্ৰতি দায়বদ্ধতা সকলো শিল্পীৰে আছে। কবিও শিল্পী। কল্পনাৰ বুটা বচা মনৰ আকাশখনিত আপোন চিন্তাত বিচৰণ কৰিলেও জনমানসৰ প্ৰতিনিধি হিচাপে তেওঁৰো কৰ্ত্তব্য আছে। সেই কাৰণেই পৰিবৰ্ত্তনক স্বীকাৰ কৰি প্ৰেম-প্ৰীতি, প্ৰকৃতি, সৌন্দৰ্য্যত অৱগাহন কৰা কবিয়ে বৰ্ত্তমানৰ কৰিক কৰ্ত্তব্য সচেতন কৰিছে—

হে কবি। উত্তপ্ত বাণীৰে

সঞ্জীৱিত কৰা জনমানসৰ
সুপ্ত চেতনা।

কাৰণ—

"ক্ষুদ্ৰ অঙ্কুৰ আজি প্ৰসাৰিত হ'ল
বিষ বৃক্ষ ৰূপে
ক্ষত-বিক্ষত কৰি জননীৰ বক্ষ বিশাল
আৰু নিৰ্য্যাতিতা হ'ল আজি
তাণ্ডৱ লীলাৰ প্ৰলয় নৃত্যত।" (অনুৰোধ কৰিলৈ)

সেয়েহে সৃষ্টিৰ প্ৰেৰণা লৈ নৱ প্ৰভাতৰ উদিত সূৰ্য্যৰ ৰেঙনিয়ে দশোদিশ আলোকিত কৰাৰ দৰে কবিয়েও জ্ঞানৰ প্ৰদীপ হৈ অগণন জনতাৰ কলুষ-কালিমা আঁতৰাই নিৰ্ভুল পথৰ সন্ধান দি নতুন যুগৰ সূচনা কৰিব। তাৰ বাবে তেওঁ প্ৰত্যাহ্বান জনাবলৈকো কুণ্ঠিত হোৱা নাই—

"মই প্ৰত্যাহ্বান জনাবলৈ সাজু
জীৱন যুঁজত জয়ী হোৱাৰ প্ৰতিশ্ৰুতিৰে
তুলি ল'লো দধীচিৰ অস্থিৰে নিৰ্ম্মিত
মৃত্যুঞ্জয়ী বজ্ৰ।" (উষা, ১৯৯০)

যিহেতু নৱযুগজয়ী শিল্পীয়ে সঙ্কীৰ্ণতাক প্ৰশ্ৰয় নিদিয়ে, উদাৰ মানৱীয় দৃষ্টিভঙ্গীৰে আলোকৰ অভিযাত্ৰী শিল্পীয়ে নানা জাতি, জনজাতি ভ্ৰাতৃৰে সহযাত্ৰী হৈ কামনা কৰে—

"ফুলাম শতদল পঙ্ক ভেদি
জনমানসত উঠিব ফুটি শান্ত প্ৰশান্ত জ্যোতি
সৃষ্টি আমাৰ হব নিতে নৱতম
অভিনৱ হ'ব, কলা কৃষ্টি" (ৰংকুমণিৰ কল্পনা)

যি কোনো ঐতিহাসিক ঘটনাই সমসাময়িক সাহিত্যকলাৰ ওপৰত প্ৰভাৱ পেলোৱা স্বাভাৱিক। অসমৰ ছয় বছৰীয়া ঐতিহাসিক আন্দোলনেও অসমৰ বুকুলৈ কঢ়িয়াই আনিছিল আশাৰ বতৰা',

এক গভীৰ প্ৰত্যাশা। স্বদেশপ্ৰেমী কবিৰ লেখনিতো তাৰেই অনুৰণন শুনা যায়—

"জননীৰ ক্ষত-বিক্ষত বক্ষত
মৃত সঞ্জীৱনী ছটিওৱাৰ প্ৰতিশ্ৰুতিৰে
বহু নিশা প্ৰতিক্ষাৰ শেষত
প্ৰস্ফুটিত হ'ল সূৰ্য্যমুখী।" (পোহৰৰ সন্ধানত)

পিছে পাহি মেলিবলৈ ধৰা সূৰ্য্যমুখীলৈ আশাৰে চাই থাকোতেই—

"বহু আকাংক্ষিত সুৱৰ্ণমণ্ডিত পুষ্পস্তৱক
আজি কীট দংশনত
বিষাক্ত, ক্লেদাক্ত, ক্ষত-বিক্ষত।" (অনুশোচনা)

বিষবৃক্ষ ধ্বংশ কৰি শান্তি সম্প্ৰীতি প্ৰতিষ্ঠাৰে প্ৰতিজ্ঞাবদ্ধ হোৱা সেই শব্দ ঝঙ্কাৰ বেসুৰা হ'ল। আশা ভঙ্গৰ বেদনাই কবিক আহত কৰিলে। বাস্তৱ যে কিমান নিৰ্ম্মম তাক দেখি ভাববিলাসী কবিৰ মোহভঙ্গ হ'ল। স্পষ্ট ভাবেই তেওঁ সমালোচনা কৰিছে—

"পথ নিৰ্দ্দেশক সকল
স্ব আৰু স্বজন প্ৰীতিও পথভ্ৰষ্ট
গন্তব্য পথ সুদৃঢ় কৰাত ব্যস্ত।
প্ৰতিজ্ঞা উলঙ্ঘাকাৰী সকল আজি
অবাঞ্চিত স্থবিৰ নিষ্ক্ৰিয়
দুৰ্গন্ধময় আবৰ্জনাৰ ধ্বংসস্তূপ।"

মাতৃভূমিৰ প্ৰতি তৰুণ শক্তি, সংগ্ৰামী বীৰ সেনানী আৰু ভৱিষ্যতৰ ধৰণী দেশৰ শক্তি অকনিহঁতক জাগ্ৰত কৰিবলৈ বিচৰা কবিৰ কবিতাত সামাজিক আৰু মানবীয় মূল্যবোধৰ বিষয়ে ধাৰণা দিয়াৰ চেষ্টাও দেখা যায়—

"নাই শঙ্কা ভয় অসমীৰ সন্তান
ন সুৰুযে দিব আলোকৰ সন্ধান
অহিংস মন্ত্ৰে ন্যায়ৰ অস্ত্ৰে

বিনাশোঁ আহা আমি বিভেদকামী,
উচ্চ-নীচৰ ভাঙি ভেদাভেদ
নৱ দিগন্তৰ দি সম্ভেদ,
বাধাৰ প্ৰাচীৰ ভাঙি আগবাঢ়ো আহা
শুদ্ধ সত্যৰ শুনাই বাণী ।” (আহ্বান)

শুদ্ধ, সত্য, পবিত্ৰ জ্যোতিৰে, নৈতিক বলত বলীয়ান হৈ ত্যাগ আৰু সত্যতাৰে মাতৃ পূজাৰ অৰ্ঘ্য যাচিবলৈ আৰু ন সূৰুযৰ তেজাল কিৰণেৰে সমাজৰ ভয়াবহ বিভীষিকা আঁতৰাই অসম মাতৃৰ বুকুলৈ নতুন জোনাক আনিবৰ বাবে প্ৰতিশ্ৰুতিবদ্ধ হব’লৈ আহ্বান কৰিছে এই নতুন শক্তিক ।

তেওঁৰ নাতি ৰংকুমনি, ঋতুৰাজহঁতৰ দৰে কন কন শিশুৰ উপযোগীকৈ লেখা অনেক প্ৰকাশিত অপ্ৰকাশিত কবিতাও আছে। সেইবোৰৰ কিছুমান অসম বাণী’ৰ ‘মইনা চ’ৰা’ শিতানত ৰংকুমনিৰ কবিতা হিচাপে প্ৰকাশ হৈছে। স্বাভাবিকতে কোমল ভাৱপ্ৰৱন আৰু কল্পনাবিলাসী শিশুমনৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি তেওঁ লিখিছে—

“পিন্ধি লোৱা ৰঙা নীলা
ধুনীয়া ফুলাম চোলা
ছবি আঁকা হাতী ঘোঁৰা
উৰনীয়া পাখি থকা
কৰি নাচ বাগ ।”
(ৰঙৰ মেলাত ৰংকু)

আকাশৰ নীলাত আছে শান্তি, মৰম আৰু বিশ্বাস। কন কন শিশুহঁতৰ গভীৰ ঔৎসুক্যৰে ভৰা মনটোত আকাশৰ বুকুত জিলিকি থকা তৰাবোৰে নানা ভাৱৰ বুৰবুৰণি তোলে, অলেখ প্ৰশ্ন জাগে। কোনোমতেই ধৰা নিদিয়া অথচ বুকুৰ আপোনযেন লগা জোনবাইৰ কাৰণে অকণি হিয়াত থকা হেপাহৰ বৰ্ণনা দিছে—

“আমি গোৱা গীত বোৰ তুমি বাৰু শুনানে
অকণি মনৰ কথা বুজি বাৰু পোৱানে

আইতাই তাহানিয়ে বেঙ্গী এটি খুজি বোলে
বহুনিশা গাইছিলে নাম,
আজি আমি বেজি খুজি নকৰো আমনি আৰু
তোমাৰেই দেশলৈ যাম ।”

(তৰালৈ ৰংকুৰ অনুৰোধ)

শিশুৰ প্ৰথম আখৰ চিনাকিৰ বাবে লিখি থকা এখন অপ্ৰকাশিত কিতাপত বৰ্ণপৰিচয় সৰল ভাবে দিয়াৰ উপৰিও অসমীয়া বাৰমাহৰ গীতত মাহবোৰৰ স্বকীয়া বৈশিষ্ট আকৰ্ষণীয় ভাবে ফুটাই তুলিছে—

আঘোনৰ পথাৰত ন ধান কাটি
ঘৰে ঘৰে ন খায় ন খোৱা পাতি
পুহত ওলালে ৰদ পাৰি লৈ পীৰা
চোতালত বহি লৈ খাওঁ সুমথিৰা ।”

আকৌ সংখ্যাৰ ধাৰণা দিছে এনেদৰে—

“এক দুই তিনি চাৰি
ৰঙা নীলা বেলুন আনি
দৰা কন্যা পুতলাৰে
খেলো আহা শাৰী পাতি
পাঁচ ছয় সাত আঠ
পঢ়ো আহা কুঁহি পাঠ
লিখো আহা শিকো আহা
কুঁহি পাঠৰ মৌ মাত ।”

(ৰং কুমণিৰ এক দুই)

‘ৰংকুমণিৰ নতুন বছৰ’ নামৰ আন এটি কবিতাত বহাগৰ সৈতে পৰিচয় কৰাইছে—

‘আমাৰ গানত বাজে সুৰ বহাগৰ
বহাগে ছবিটি আঁকে ৰং উছৱৰ
উছৱৰ মাজেৰেই নৱ দিবসৰ

আগৰাতো চাই থোৱা ন পুৰুষৰ ?”

এনেকৈয়ে তেওঁ বিভিন্ন ভাবৰ, বিচিত্ৰ সোৱাদৰ কবিতাত সুৰ, ছন্দ আৰু লয়ৰ মধুৰ মিশ্ৰণেৰে ৰসময় কৰি তুলিছে। ইয়াৰ বাহিৰেও সৰু সৰু ছোৱালীয়ে কৰিব পৰাকৈ ‘বসন্তৰ ফুলনি’ নামৰ নৃত্য নাটিকা আৰু ভ্ৰাম্যমাণ নাট্য গোষ্ঠী ‘সম্ৰাট’ৰ কাৰণে লেখা “কন্থাপুৰ” আৰু “মনবৰ-ৰঙিলী” নামৰ আন দুখন নৃত্য নাটিকাই ইতিমধ্যেই দৰ্শকৰ প্ৰশংসা লাভ কৰিছে।

আধুনিক আঙ্গিকৰ কবিতাৰ প্ৰতি তেওঁ বিশেষ আগ্ৰহী নহয় যদিও ‘শাশ্বত’, ‘প্ৰতিশ্ৰুতি’ আদি দুই এটা কবিতাৰে নতুন শইচৰ পথাৰ খনি চহাবলৈ আৰম্ভ কৰিছে।

ইতিমধ্যে আলোচনা কৰি অহা কবিতা সমূহৰ পৰাই তেওঁৰ জীৱনৰ চিন্তা, আদৰ্শ, উদ্দেশ্য, ধাৰণা আদি বিভিন্ন উপলব্ধিৰ এটা আভাস পোৱা যায়। পৌৰাণিক ছন্দৰ প্ৰতি আগ্ৰহী তেওঁৰ কবিতা সমূহত সহজ ঘৰুৱা শব্দৰ লগতে সংস্কৃতীয়া শব্দৰ প্ৰাচুৰ্য্য দেখা যায় যদিও বিষয়ৰ সামগ্ৰিক ৰূপৰস ক্ষুণ্ণ নোহোৱাকৈ ৰাখিব পাৰিছে। তেওঁৰ অন্তৰত বিভিন্ন সময়ত উকমুকনি তোলা বৈচিত্ৰ-পূৰ্ণ ভাবক কবিতাৰ সাজ পিন্ধাবলৈ যাওঁতে তাত ফুটি উঠা গীতিময়তা আৰু সুৰৰ লহৰে বিশেষ আৰ্কষণীয়ভাবে পাঠক বা শ্ৰোতাক আকৰ্ষণ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে আৰু হেমপ্ৰভাৰ কবিতাৰো সাৰ্থকতা তাতে। সেয়েহে তেওঁৰ কেউখন প্ৰকাশিত পুথি গীতৰ সংকলন ৰূপে প্ৰকাশ পাইছে।

কবি হেমপ্ৰভা শইকীয়াই সম্প্ৰতে এটি জনহিতকৰ কাম হাতত লৈছে। উদাৰ, উদ্যমী স্বামীৰ লগত যুটীয়া ভাবে এটি “সেৱা কেন্দ্ৰ” গঢ়ি তোলাৰ পৰিকল্পনা কৰিছে। সৰু পুত্ৰ ‘মানৱ’ আৰু একমাত্ৰ জোৱাই ‘বিকাশ’ৰ স্মৃতি ৰক্ষাৰ্থে তিনিচুকীয়াৰ চলিহা নগৰত থকা নিজা মাটিত ‘মানৱ বিকাশ’ সেৱা কেন্দ্ৰ নামেৰে অনাথ শিশু আৰু আশ্ৰয়হীন মহিলাৰ আশ্ৰয় আৰু শিক্ষাদানৰ উপযুক্ত

ব্যৱস্থা ৰাখি এটি জনকল্যানমূলক অনুষ্ঠান প্ৰতিষ্ঠা কৰাৰ মানসেৰে প্ৰাথমিক প্ৰস্তুতিখিনি প্ৰায় সম্পূৰ্ণ কৰিছে।

হেমপ্ৰভা শইকীয়াৰ উদ্দেশ্য সফল হওঁক—তেওঁৰ জীৱনৰ উত্তৰোত্তৰ উন্নতি কামনা কৰিলো।

ৰত্নমালা দেৱী

[বি. দ্ৰ°—শ্ৰীমতী বিষ্ণু শৰ্মা আৰু শ্ৰীযুত মাণিক শইকীয়া এই দুয়ো গৰাকীলৈ কৃতজ্ঞতা জনাইছো তেখেত সকলৰ সহায় সহযোগৰ বাবে]

লেখিকা—

অনুৰাধা দাস

'ফাগুন তোমাক জনালো নিমন্ত্রন', অ ফাগুনৰে উতলা বা শুছি যা'—আদি গীতৰ ৰচয়িত্রী শ্রীমতী অনুৰাধা দাস এটা চিনাকি নাম। ওখ-পাখ ধুনীয়া স্বাস্থ্যৰ তেজগোড়া ৰঙৰ অনুৰাধা দাসৰ মুখ আৰু কপালত জ্ঞান-দীপ্ত উজ্জ্বল আভা। ওঠত সদায় লাগি আছে সচা হেপাহৰ হাঁহি।

তেজপুৰ চহৰৰ স্থায়ী বাসিন্দা ৺লালমোহন চৌধুৰী আৰু ৺মনোৰমা চৌধুৰীৰ প্রথমা কন্যা অনুৰাধা দাস। ১৯২৮ চনত শ্বিলঙৰ লাবানত থকা ককাদেউতাক ৺আত্মাৰাম ডেকাৰ ঘৰত অনুৰাধাৰ জন্ম। অবশ্যে অনুৰাধাই শৈশৱকাল অতিবাহিত কৰে তেজপুৰতহে।

১৯৪৪ চনত মেট্রিক পাছ কৰাৰ পিছত কলেজত পঢ়িবলৈ অনুৰাধাই বৰকৈ ইচ্ছা কৰিছিল। কিন্তু পিতৃ-মাতৃৰ মতৰ বিৰুদ্ধে যাব নোৱাৰি অতি দুঃখেৰে তেখেতে শিক্ষা জীৱনৰ সামৰণি পেলাব লগীয়া হৈছিল। সেই সময়ত তেজপুৰত কলেজ আৰম্ভ হোৱা নাছিল। আৰু গুৱাহাটীত থৈ পঢ়ুৱাবলৈকো দ্বিতীয় মহাসমৰ চলি থকাৰ কাৰণে মাক দেউতাকে ইচ্ছা কৰা নাছিল। ছাত্র-ছাত্রীৰ নিবাসবোৰ সৈন্যবাহিনীৰ শিবিৰলৈ পৰিণত হয় বুলি তেখেত সকলে ভয় কৰিছিল, অনুৰাধা দাসে পঢ়া-শুনাৰ লগতে সৰুৰে পৰা নৃত্য-গীত, খেলা ধুলা, অভিনয় আৰু সাহিত্য চৰ্চ্চা কৰিবলৈও ভাল পাইছিল। সপ্তমমান শ্রেণীত পঢ়ি থাকোতেই অনুৰাধাই জ্যোতিপ্রসাদ আগৰৱালা ৰচিত 'শোনিত কুৱৰী' নাটকত উষাৰ ভাওত অভিনয় কৰে। এই অভিনয় আকৰ্ষণীয় হোৱাৰ বাবে

উপহাৰ স্বৰূপে তেখেতে এটি পদক লাভ কৰিছিল। এই পদক এতিয়াও তেখেতে সযতনে ৰাখিছে। প্ৰতিভাময়ী অনুৰাধাৰ প্ৰতিভাৰ অঙ্কুৰ মেলিছিল সেই বয়সতেই। আৰু তাক সাৰ পানী দি জীয়াই ৰখাত পিতৃ-মাতৃৰ লগতে পৰিয়ালৰ আটায়ে যত্ন কৰাৰ বাবে আজি আমি শিল্পী-সাহিত্যিক অনুৰাধা দাসক আমাৰ মাজত পাইছো।

১৯৪৬ চনৰ, এটি শুভদিনৰ, শুভক্ষণত বৰপেটাৰ গায়নহাটী নিবাসী ডাঃ ভবেন্দ্ৰনাথ দাসৰ লগত অনুৰাধাৰ শুভপৰিনয় হয়। জীয়ৰী কালৰ মুকলি মূৰীয়া মনপ্ৰাণক তাতে সামৰি, দীঘল ওৰণি টানি তেখেতে প্ৰৱেশ কৰিছিল সংসাৰ নামৰ মোহময় ফুলনিখনত। দাম্পত্য জীৱনৰ মধুৰ দিনবোৰ এটি এটিকৈ পাৰহৈ বছৰ বাগৰি গৈছিল আৰু চাৰিটা শিশুৰ আগমণে অনুৰাধাৰ সংসাৰ ফুলনিখন বহলাই পেলাইছিল। শিশুকেইটিৰ হাঁহি কান্দোনে অনুৰাধাৰ সংসাৰখন মুখৰিত কৰি তুলিছিল। কিন্তু ঘোৰ সংসাৰী হৈও অনুৰাধাই ব্যস্ততাৰ ফাঁকে ফাঁকে সামাজিক কামত ভাগ লবলৈ ইচ্ছা কৰিছিল। সেযে ঘৰৰ চাৰিবেৰৰ মাজৰপৰা বাহিৰৰ পৃথিবীখন চাবলৈ ওলাই আহি ১৯৬০ চনত বৰপেটা জিলা মহিলা সমিতিৰ সম্পাদিকাৰ দায়িত্বলৈ সমাজসেৱা আৰম্ভ কৰে। তাৰ পাচত লাহে লাহে মহিলা কংগ্ৰেছৰ সদস্যা, মইনা পাৰিজাতৰ পৰিচালিকা, পৌৰসভাৰ চৰকাৰী মনোনীত সদস্যা, জিলা কংগ্ৰেছৰ উপ সভানেত্ৰী, বৰপেটা জিলা সাহিত্য সভা আদিৰ সদস্যা হৈ সমাজ সেৱাত আগভাগ লয়।

বৰপেটাৰ নাৰ্চাৰী স্কুলখন আৰম্ভ কৰি বহুত দিন তেখেতে তাত শিক্ষয়িত্ৰীৰ দায়িত্বও পালন কৰিছিল আৰু স্কুলখনৰ উন্নতিত বিভিন্ন ধৰণে সহায় আগবঢাইছিল। এই নাৰ্চাৰী স্কুলখন বৰ্ত্তমান এখন পূৰ্ণ পৰ্য্যায়ৰ স্কুল হিচাবে পৰিগণিত হৈছে।

১৯৬৬ চনৰ ৩০ ডিচেম্বৰ তাৰিখে হঠাতে অনুৰাধা দাসৰ স্বামীৰ পৰলোকপ্ৰাপ্তি ঘটে। আৰু তেতিয়াৰে পৰা সংসাৰৰ সকলো

দায়িত্ব তেখেতে অকলে বহন কৰিবলগীয়াত পৰে। কিন্তু সেই অৱস্থাতো বহুত বাধা বিঘিনীৰ মাজত তেখেতে লৰা ছোৱালী কেইটিক উপযুক্ত শিক্ষা দি গঢ়ি তুলিবলৈ সক্ষম হয়। সন্তানৰ প্ৰতি থকা প্ৰায় সকলো দায়িত্ব শেষ কৰাৰ পিচত তেখেতে সাহিত্য চৰ্চ্চাত বিশেষভাৱে মনোনিবেশ কৰে।

স্কুলত পঢ়ি থকাৰ কালতেই যদিও অনুৰাধাই গল্প কবিতাৰ মাজেৰে সাহিত্যৰ বহল পথাৰখনত খোজ পেলাব পাৰিছিল প্ৰকৃততে সাংসাৰিক জীৱনত আৰম্ভ হোৱাৰ পিচতহে সাহিত্য সংস্কৃতিৰ মাজত আত্মনিয়োগ কৰিবলৈ সুযোগ-সুবিধা লাভ কৰিছিল। শ্ৰীমতী দাস প্ৰধানতঃ এগৰাকী গীতিকাৰ। ভালেমান গীত ৰচনা কৰি তেখেতে অসমীয়া শিল্পী আৰু সুৰ প্ৰেমিকক আনন্দ দান কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। তেখেতৰ প্ৰথম গীতৰ পুথি 'সুৰশ্ৰী' ১৯৫৬ চনত প্ৰকাশ পায়। তাৰ পিচত ১৯৮৮ চনত 'গীতি মালিকা' নামেৰে আন এখন গীতৰ পুথি প্ৰকাশ কৰে।

শ্ৰীমতী দাসৰ "সুৰশ্ৰী" আৰু "গীতি মালিকা" দুয়োখনতে প্ৰকাশ পোৱা গীত সমূহত চিন্তাৰ গভীৰতা, সৌন্দৰ্য্যবোধ আৰু উপমাৰ সুন্দৰ সংমিশ্ৰণে গীতবোৰক আকৰ্ষণীয় কৰি তুলিছে।

অনুৰাধা দাস মূলতঃ প্ৰেম আৰু প্ৰকৃতিৰ কবি। তেখেতৰ গীতবোৰত শব্দ সংযোজন, সুন্দৰ চিত্ৰ, অনুপম বাক্য বিন্যাস আৰু প্ৰকাশ কৌশলে এচাম কলামোদী শ্ৰোতাৰ মন আপ্লুত কৰি ৰাখিব পাৰিব। "সুৰশ্ৰী" পুথিখনত প্ৰকাশ পোৱা গীত—

"ফাগুন তোমাক জনালোঁ নিমন্ত্ৰণ
তুমি আহিবা আৰু আনিবা
অলেখ তোমাৰ ৰং
তাৰে ৰঙাবা মোৰ মন॥"

আৰু

"অ' ফাগুনৰে উতলা বা
গুছি যা গুছি যা"—

এই গীত দুটিত কবি গৰাকীয়ে প্ৰকৃতিৰ অপৰূপ শোভা ৰাজিক আজুলি ভৰাই আনি মন ৰঙাই তুলিবলৈ প্ৰকাশ কৰা—আবেগ, অনুভূতি অতি অনুপম হৈছে। এই গীতৰ সুৰে প্ৰতিজন কলামোদী শ্ৰোতাৰ মন প্ৰাণ ভৰাই তোলে।

অনুৰাধা দাসৰ 'সুৰশ্ৰী' আৰু "গীতিমালিকাত" অকণিৰ গীত, হোলীগীত, নিচুকণি গীত, বিহুগীত আৰু আধুনিক গীতৰ লগতে বঙালী ভাষাত ৰচনা কৰা গীত কেইটামানো সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে। এই গীতবোৰ প্ৰেমমূলক, ভক্তিপ্ৰেমমূলক, প্ৰকৃতি বিষয়ক আৰু মাতৃ হৃদয়ৰ পৰা ওলোৱা কোমল কোমল শব্দৰে গথা নিচুকনি গীত হিচাবে ভগাব পাৰি।

তেখেতৰ ভক্তিপ্ৰেমমূলক, প্ৰকৃতি বিষয়ৰ গীত হিচাবে "গীতিমালিকাত" প্ৰকাশ পোৱা "হোলী গীত"ৰ ভিতৰত—

"এই মধু বসন্তে ৰঙ লাগে দিগন্তে
হোলী খেলে গোপীকা মগন
কৃষ্ণ সঙ্গে খেলে ৰাধা বেনু সুৰে মন বান্ধা
ক্ষণে ক্ষণে মন উচাতন।"

এই গীতৰ মাজেৰে কবি গৰাকীয়ে প্ৰকৃতিৰ মনোমোহা ৰঙত বেতিয়া যমুনাৰ পাৰত কৃষ্ণ-ৰাধাই আনন্দত ফাকুগুৰি চতিয়াই কেলি কৰিছিল আৰু লগে লগে গোপীসকলেও ভক্তিৰসত মত্ত হৈ হৰিগুণ গাই উচাতন হৈ নাচিছিল তাৰে বৰ্ণনা দিছে।

একেদৰেই দেশপ্ৰেমমূলক গীতৰ ভিতৰত, ১৯৬২ চনত চীনৰ ভাৰত আক্ৰমনৰ সময়ত তেখেতে ৰচনা কৰা গীত হ'ল—

"এইখন যুজলৈ ওলাওলা
ৰঙমন ৰঙিলি কলিমন পখিলি
সীমনাৰ যুজলৈ নকৰিবি হেলা
বৰটোপ, হিলৈ নেলাগে একোকে
একতাৰ ডোলেৰে বান্ধি সবাকে
সাহসৰ হেং দাং লৈ হাতে হাতে
শত্ৰুৰ খিতিঙালি ওফৰাই পেলা"

এই গীতত কবি গৰাকীয়ে হৃদয়ত উথলি উঠা তেখেতৰ দেশ-প্ৰেমৰ নিদৰ্শন হিচাবে গীতৰ মাজেৰে সকলোকে সাহসেৰে যুঁজ কৰিবলৈ আহ্বান কৰিছে। একতাৰ ডোলেৰে, আৰবাম্ভি যদি আগবঢ়া হয় তেন্তে বন্দুক, বাৰুদৰ আৱশ্যক নাই বুলি কবিয়ে কৈছে। অনুৰাধা দাসৰ বঙালী গীতৰ ভিতৰত—

"ওগো চাঁদ, তুমি সাৰা গায়ে মেখে দিয়েছিলে
তোমাৰ প্ৰেমেৰ জোছনা
সেই সুখে আমাৰ বুক ভৰে আছে
যাৰায় নাহিকে বেদনা।" —ইত্যাদি।

এই গীতৰ মাজেদি কবিয়ে যেন মানৱীয় মৰমপ্ৰেম স্পৰ্শৰ আকুলতা খিনি প্ৰকাশ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছে।

কলিকতাত বসবাস কৰা অসমীয়া মহিলা সকলৰ মুখপত্ৰ আলোচনী "আইদেউৰ" প্ৰথম বছৰ, প্ৰথম সংখ্যাত, ১৯৭৪ চনত অনুৰাধা দাসৰ 'অতীত' নামৰ কবিতা প্ৰকাশ হয়। শ্ৰীমতী যুথী ভূঞাই সম্পাদনা কৰা উক্ত আলোচনীৰ দ্বিতীয় বছৰ, দ্বিতীয় সংখ্যাতো শ্ৰীমতী দাসৰ কবিতা প্ৰকাশ হৈছিল। ইয়াৰ বাহিৰে শ্ৰীবাবুল দাসে সম্পাদনা কৰা "গীতি সঞ্চয়ত" শ্ৰীমতী দাসৰ ছয়টি গীত প্ৰকাশ হৈছিল। ১৯৭৭ চনৰ মাৰ্চ্চ মাহত বৰপেটাৰ পৰা ওলোৱা "ৰঙ্গে ৰঙ্গে ফাকু খেলে"—নামৰ সংকলনটিত শ্ৰীমতী দাসৰ চাৰিটি গীত প্ৰকাশ হৈছিল। উল্লেখযোগ্য যে এই সংকলনটি সম্পাদনা কৰিছিল সু-সাহিত্যিক, অসম সাহিত্য সভাৰ প্ৰাক্তন সভাপতি ৺প্ৰসন্ন লাল চৌধুৰী দেৱে। শ্ৰীথানেশ্বৰ হাজৰিকাই সম্পাদনা কৰা "অসমীয়া নাৰী কবি কণ্ঠত" শ্ৰীমতী দাসৰ "শেষ উপহাৰ" নামৰ কবিতা আৰু বিশ্বকবি ৰবীন্দ্ৰনাথৰ "দেবতাৰ গ্ৰাস" নামৰ কবিতাটিৰ অসমীয়া ৰূপান্তৰ এটি গীতি-কবিতা হিচাবে প্ৰকাশ হৈছে। শ্ৰীমুণীন্দ্ৰনাথ দাস সম্পাদিত বৰপেটা সাহিত্য সভাৰ মুখপত্ৰ "বৰপাটত" ১৯৭৮ চনত তেখেতৰ প্ৰবন্ধ "মোৰ গান নেপথ্যৰ কথা" আৰু ৰঞ্জিত পাত্ৰ সম্পাদিত "'ৰঙালী" নামৰ বিহু

আলোচনীত “যোপাৰজৈন কপৌফুলপাহি” নামৰ গীত প্ৰকাশ হৈছিল। ডিব্ৰুগড়ত শ্ৰীমতী পদ্মকুমাৰী গোহাঁইৰ সম্পাদনাত প্ৰকাশ হোৱা “সাৰথি” নামৰ আলোচনীত “অসমৰ বাহিৰত কেইদিনমান” নামৰ ভ্ৰমণ কাহিনী প্ৰকাশ হয়। বৰপেটা লেখিকা সমাৰোহ সমিতিৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত, শ্ৰীমতী মনসা দেবীৰ দ্বাৰা সম্পাদিত ‘সুলেখা’ নামৰ আলোচনীত তেখেতৰ কবিতা প্ৰকাশ হৈছে।

শ্ৰীমতী দাসৰ হাতত ভালেমান কাহিনী আৰু অনুবাদ সাহিত্য হাতে লেখা অৱস্থাতে আছে। শ্ৰীফাল্গুনী মুখাৰ্জী ৰচিত বাংলা ভাষাৰ উপন্যাস “চিতাৰ বহ্নিমান”ৰ অসমীয়া অনুবাদ এতিয়াও অপ্ৰকাশিত।

এইবোৰৰ বাহিৰেও শ্ৰীমতী দাসে “শ্ৰীশ্ৰী সন্তোষি মাতাৰ কথা কাহিনী”—নামেৰে মাতাৰ ইতিবৃত্ত আৰু পূজাৰ নিয়ম আদি থকা পুস্তিকা এখন লেখিছে আৰু “বৌথোকি” নামেৰে বাংলা ভাষাত লেখা এখন কিতাপ প্ৰকাশ কৰিছে।

মুঠতে অনুৰাধা দাসৰ সাহিত্য প্ৰতিভা তেখেতৰ গীতি কবিতা, আলোচনী, বাতৰিকাকত, অনাতাঁৰ, বোলছবি আদিৰ যোগে বহুল প্ৰচাৰ আৰু প্ৰকাশ হৈছে। তেখেতে যেন নন সাহিত্য সম্ভাৰেৰে সদায় ভাষা জননীক চহকী কৰিব পাৰে তাকে কামনা কৰিলো।

অনুৰাধা দাসে বোলছবি শিল্পী হিচাবে যথেষ্ট সুখ্যাতি অৰ্জন কৰিব পাৰিছে। ১৯৬৯ চনত “অপৰাজেয়” কথা ছবিত তেখেতে প্ৰথম অভিনয় কৰিছিল। উক্ত কথাছবিৰ পৰিচালক আছিল স্বনামধন্য নাট্যকাৰ, নটগুৰু, বৰপেটাৰ শ্ৰীমুনীন্দ্ৰনাথ বায়ন, শ্ৰীফণী তালুকদাৰ আৰু শ্ৰীগৌৰী বৰ্ম্মন।

তাৰ উপৰিও “উত্তৰণ” “হৃদয়ৰ প্ৰয়োজন” “নতুন আশা” “যুগে যুগে সংগ্ৰাম” “মানসী” আদি কথাছবিতো এখেতে অভিনয় কৰাৰ সুযোগ পাইছিল। ৺ব্ৰজেন বৰুৱাই তেখেতৰ “ইটো সিটো

বহুতো” কথাছবিত আৰু শ্ৰীনিপ বৰুৱাই “নৰকাসুৰ” কথাছবিত অভিনয় কৰিবলৈ তেওঁক মাতিছিল, কিন্তু ঘৰুৱা অসুবিধাৰ কাৰণে সেই সুযোগ গ্ৰহণ কৰিব নোৱাৰিলে।

সামাজিক, সাংস্কৃতিক, সাহিত্য আদিৰ মাজত নিজকে আত্ম-নিয়োগ কৰিও তেখেতে ঘৰুৱা সকলো কাম নিজে কৰি ভাল পায়। বন্ধা বঢ়া, তাঁত বোৱা, শাকপাচলি বোৱা আদি কাম আৰু ঘৰৰ সন্মুখৰ ফুলনিখনত নানাধৰণৰ ফুল কৰি তাৰ যত্ন লোৱা তেখেতৰ নৈমিত্তিক কামৰ ভিতৰত পৰে।

বৰশী বোবাত তেখেতৰ বৰ চখ। মন গলেই ঘৰৰ গাড়ীখনত লৰা-ছোৱালী আটাইকেইটাকে লৈ বৰপেটা টাউনৰ পৰা তিনি চাৰি মাইল দূৰৰ জানত বৰশী বাবলৈ গৈছিল।

শ্ৰীঅনুৰাধা দাসে ঠাই চাবলৈ বৰ ভাল পায়। স্বামী জীৱিত থকা সময়তে সপৰিয়ালে তেখেতে ভাৰতৰ ভালেমান ঠাই ফুৰাৰ সুযোগ পাইছিল। কিতাপ পত্ৰ বা বাতৰি কাকত পঢ়ি এখন ঠাইৰ বিষয়ে এটা জাতিৰ বিষয়ে যিমান জানিব পাৰি, তাতকৈ দেশে-বিদেশে ফুৰি বহুতো কথা জনাৰ লগতে আনন্দ লাভ কৰা যায়। সময় সুবিধা হ’লে ভ্ৰমণ সকলোৱে কৰিব লাগে। আমি মানুহৰ মাজলৈ গৈ মানুহৰ সুখ দুঃখ হাঁহি কান্দোনৰ বুজ লবলৈ চেষ্টা কৰাটো প্ৰত্যেকৰে পৱিত্ৰ কৰ্ত্তব্য—বুলি শ্ৰীমতী দাসে মন্তব্য কৰে। সেয়েহে প্ৰত্যেক বছৰে নহলেও দুই এ বছৰৰ অন্তৰে অন্তৰে ভাৰতৰ ভালেমান ঠাই তেখেতে সপৰিয়ালে ভ্ৰমণ কৰি আহিছে।

শ্ৰীঅনুৰাধা দাসৰ স্বামীৰ বিয়োগৰ ভালেমান বছৰৰ পিছত চিকিৎসা বিভাগৰ চাকৰিলৈ, তেখেতৰ এক মাত্ৰ পুত্ৰ ইংলেণ্ডলৈ লৈ যায় আৰু আজি কেইবা বছৰো স্কটলেণ্ডৰ ওচৰৰ কাৰ্লাইল বোলা ঠাইত হস্পিতালত চাকৰি কৰি আছে। শ্ৰীমতী দাসে এই সুযোগতে লৰা বোৱাৰীৰ ঘৰ চাবলৈ গৈ ইংলেণ্ডত ফুৰি চাকি সেই দেশৰ আচাৰ, ব্যৱহাৰ আদিৰ লগতে তাৰ সমাজ ব্যৱস্থা, শিক্ষা-

দীক্ষাৰ উন্নত পদ্ধতিৰ কথাও বুজি শুনি আহিছে। সেইখন সমাজৰ পৰা আমি বহুতো শিকিব লগা আছে যদিও, আমাৰ ভাৰতীয় সমাজ, সংস্কৃতিৰ পৰা বিদেশী সকলেও যে শিকিব লগীয়া আছে সেই কথা তেওঁলোকে অস্বীকাৰ নকৰে, বুলি শ্ৰীমতী দাসে আমাক আগত কয়।

বৰ্ত্তমানে শ্ৰীঅনুৰাধা দাসে বৰপেটাৰ গায়নহাটীৰ ঘৰত থাকে যদিও আচলতে ঘৰখনৰ দায়িত্ব, পুত্ৰ স্নেহেৰে লালিত পালিত নেপালী লৰা এজনৰ ওপৰত। সৰুৰে পৰা লৰাজনক ৰাখি উপযুক্ত বয়সত এজনী অসমীয়া ছোৱালী বিয়া কৰাই দি, লৰা বোৱাৰী হিচাবে স্বীকৃতি দি তেখেতৰ ঘৰ সংসাৰৰ সকলো দায়িত্ব সঁপি দিছে।

আজি যাঠীৰ দেওঁনা পাৰহোৱা শ্ৰীঅনুৰাধা দাসে এক নিৰাপদ আশ্ৰয আৰু সুখ শান্তিৰ মাজেৰে দিনবোৰ অতিবাহিত কৰি সাহিত্য সংস্কৃতিৰ বিশাল পথাৰ খন নতুন নতুন সম্ভাৰেৰে উপচাই তুলিব বুলি আমি আশা ৰাখিছো। ১৯৫৬ চনৰ পৰা গুৱাহাটী অনাতাৰ কেন্দ্ৰযোগে এখেতৰ ছন্দোময় বহুতো গীতে অসমীয়া সুৰপ্ৰেমিকক আপ্লুত কৰি ৰাখিছে। সুৰৰ সুৰভিভৰা প্ৰতিটো গীতে যেন তেখেতৰ সুন্দৰ মনৰ কোমল কাহিনীকে শুনাই যায়।

১৯৮৮, চনত বৰপেটাত, সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতিৰ দ্বাদশবাৰ্ষিক অধিবেশনত তেখেতক যশস্বী গীতিকাৰ, অভিনয় শিল্পী আৰু সমাজ সেৱিকা হিচাবে সন্মান জনাই অভিনন্দন পত্ৰ প্ৰদান কৰা হৈছে। ভগবানে তেখেতক শক্তি দিয়ক এয়ে কামনা কৰিছো।

শ্ৰীঅনুৰাধা দাসে তেখেতৰ জীৱনৰ সৰু বৰ নানা স্মৃতি সুঁৱৰি আমাক কৈছিল—লৰালিৰ দিনবোৰ যে সময়ৰ লগত কেনেকৈ কৰনোবাৰাকৈ বিলীন হৈ গ'ল, আজি ভাবিলে দুঃখ লাগে। ৰবীন্দ্ৰনাথৰ কবিতা এফাকিৰে তেখেতে খেদ কৰি কৈছিল—দিনগুলি মোৰ সোনাৰ খাঁচায় ৰইল না।

—ভৱলতা দাস

অনু বৰুৱা

অনু, অনুবৰুৱা অৰ্থাৎ অনুৰূপাৰ জন্ম হৈছিল লক্ষীমপুৰৰ এটি সংস্কৃতিৱান পৰিয়ালত উনৈশ শ আঠাইশ চনৰ ২ জুনত দেউতাক বিশ্বেশ্বৰ চাংকাকতি আৰু মাক বসন্তলতা দেবীৰ অনুৰূপা আছিল অষ্টম সন্তান। তেওঁৰ তলত তিনিজন ভায়েক। ছোৱালীৰ ভিতৰত তেৱেঁই আছিল সুমলীয়া।

জন্মস্থান লক্ষীমপুৰতে তেওঁৰ বিদ্যাৰম্ভ হৈছিল যদিও মধ্য ইংৰাজী বিদ্যালয় নথকা হেতুকে গুৱাহাটীৰ পানবজাৰ উচ্চ ইংৰাজী বিদ্যালয়ত নাম লগায়। যুদ্ধৰ খেলি-মেলি দিনবোৰত কিছুদিন কনভেণ্টত থকাৰ পিচত তেওঁ লক্ষীমপুৰৰ ঘৰলৈ ঘূৰি যায় আৰু তাৰ পৰাই প্ৰাইভেট পৰীক্ষাৰ্থী হিচাবে প্ৰৱেশিকা পৰীক্ষা পাছ কৰে।

সৰুৰে পৰাই সাহিত্য চৰ্চাত আগ্ৰহী অনুৰূপাই গুৱাহাটী সন্দিকৈ কলেজৰ ছাত্ৰী হৈ থাকোঁতে লিখা 'স্বামীৰ দান' নামৰ গল্পটি সেইসময়ৰ কলেজ আলোচনীত প্ৰকাশ পায়। সেইটোৱেই আছিল তেওঁৰ প্ৰথম লেখা। দেউতাক বিশ্বেশ্বৰ চাংকাকতিয়ে জীয়েকৰ লেখাৰ স্বকীয় বৈশিষ্ট্য দেখি পণ্ডিত নেহেৰুৰ 'Letters from a father to his daughter' খন আজৰি সময়ত ভাঙনি কৰিবলৈ দিছিল। প্ৰাঞ্জল অসমীয়ালৈ অনুবাদ কৰি অনুৰূপাই কিতাপখনৰ নাম দিছিল—'পৃথিবীৰ পুৰণি কথা।' পঢ়ি চাই দেউতাকে ভাল পাইছিল আৰু লেখা-মেলা কৰিবলৈ উৎসাহ দিছিল। এনেকৈয়ে অনুৰূপাই সাহিত্যৰ ফুলনিত গুটি সিচিবলৈ আৰম্ভ কৰিছিল। কলেজত পঢ়া প্ৰথম বছৰতে বিনা মেঘে বজ্ৰপাতৰ দৰে অনুৰূপালৈ মাকৰ মৃত্যুৰ বাতৰি আহিছিল।

সেয়া আছিল ১৯৪৪ চন। হোষ্টেলত থকা অনুৰূপাক মাকৰ মৃত্যুৰ সেই নিষ্ঠুৰ বাতৰিটো ৺গোপীনাথ বৰদলৈৰ ঘৰলৈ নিহে দিয়া হৈছিল। কান্দি কাটি বাউলী হৈ পৰা ছোৱালী জনীৰ চকুলো মচি সান্ত্বনা দিছিল গোপীনাথ বৰদলৈয়ে। গোটেই নিশা বুকুত সাবটি নিচুকাইছিল গোপীনাথ বৰদলৈৰ পত্নী সুৰবালা বৰদলৈয়ে। সেইখন ঘৰ অনুৰূপাৰ নবৌৱেকৰ মাকৰ ঘৰ।

দিনবোৰ বাগৰি গৈছিল। কলিকতা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পৰা আই, এ পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হৈ পুনৰ সন্দিকৈ কলেজত দৰ্শন শাস্ত্ৰত অনাৰ্ছ লৈ বি এ শ্ৰেণীত পঢ়ি থাকোতেই ঘৰত অনুৰূপাৰ বিয়াৰ আয়োজন চলিল—যোৰহাটৰ ৺বিনন্দ চন্দ্ৰ বৰুৱাৰ পুত্ৰ শ্ৰীহেম বৰুৱাৰ লগত। সেই হেম বৰুৱা—যাৰ লগত প্ৰথম চিনাকি হৈছিল স্কুলীয়া ছাত্ৰী অৱস্থাতে। তাৰ পিচত আকৌ সন্দিকৈ কলেজত পঢ়ি থাকোঁতে—সেই কলেজতে কিছুদিনৰ বাবে অধ্যাপনা কৰা হেম বৰুৱাক ওচৰৰ পৰা জানিবলৈ সুবিধা পাইছিল। জানিছিল—খুব ভাল পঢ়ায় আৰু খুব ভাল আবৃত্তি কৰে বুলি। মানুহজনৰ অধ্যবসায় গুণ আৰু আকৰ্ষণীয় ব্যক্তিত্বত মুগ্ধও হৈছিল। কিন্তু এবাৰো ভবা নাছিল যে এই মানুহজনৰ জীৱনৰ লগৰী তেঁৱেই হবগৈ! এই বিয়াৰ ক্ষেত্ৰত বৰদলৈ ডাঙৰীয়া, বাগ্মীবৰ নীলমনি ফুকন আদিয়ে আগভাগ লৈছিল। ১৯৪৭ চনৰ ৮ মাৰ্চৰ দিনা তেওঁলোকৰ বিবাহ সম্পন্ন হয়। নতুন ঘৰত ভৰি দি শাহু শহুৰ, দেবৰ ননদেৰে ভৰা ঘৰখন বৰ ভাল লাগিল অনুৰূপাৰ। তাতে যেতিয়া দেখিলে সাহিত্যিক ৰাজনীতিবিদ, স্বামীয়ে অকল নিজৰ কাম লৈয়ে ব্যস্ত নাথাকি, তেওঁৰো মনৰ খবৰ লৈছে, লেখা মেলাৰ কথা সুধিছে। অনুৰূপাৰ মন আনন্দত নাচি উঠিল। এই প্ৰেৰণা, এই পৰিবেশেই তো তেওঁৰ মনটোৱে বিচাৰি আছিল। অনুৰূপাই তেওঁৰ বিয়াৰ আগতেই ভাঙনি কৰা 'Letters from a father to his daughter'ৰ অনুবাদখিনি স্বামীক দেখুৱালে। প্ৰাঞ্জল অসমীয়া ভাঙনি আৰু শব্দ গাঁঠনিৰ স্বকীয় বৈশিষ্ট্য দেখি সাহিত্যিক

স্বামী অভিভূত হ'ল আৰু সেই বছৰতে যোৰহাটৰ দৰ্পন প্ৰেছত কিতাপখন ছপাবলৈ দিলে। স্বামী হেম বৰুৱাই পত্নীক কলে তোমাৰ অনুৰূপা নামটো মোৰ নামটোৰ লগেই চুটি কৰি 'অনু' কৰিব পাৰাচোঁন। অনু—অনু বৰুৱা। ভাল লাগিব।' ভাল লাগিল অনুৰূপাৰ। সেই বছৰতে তেওঁ ভাঙনি কৰা 'পুৰণি পৃথিৱীৰ কথা' নতুন ৰূপত প্ৰকাশ পালে। লেখিকাৰ নাম—অনুৰূপা দেৱীৰ ঠাইত 'অনু বৰুৱা' হৈ। এয়াই আৰম্ভনী। লিখোঁ লিখোঁ লাগি থকা মনটোৱে, মনত তোল-পাৰ লগাই থকা ভাব বোৰে ভাষাৰ ৰূপ লবলৈ পৰিবেশ পালে,—পালে সাহিত্য ক্ষেত্ৰৰ বহল পৰিসৰ। একান্ত আপোন ভাৱে পোৱা কবি সাহিত্যিক জনৰ সান্নিধ্যই তেওঁক সাহিত্য-চৰ্চা কৰিবলৈ উৎসাহ উদ্দীপনা যোগাই গল। নিয়াৰিকৈ ঘৰ-সংসাৰ চলাই নিয়াৰ লগতে সাহিত্য চৰ্চাও কৰি গল। ইয়াৰ মাজতে ১৯৪৮ চনত তেওঁলোকৰ মাজলৈ আহিল প্ৰথম পুত্ৰ সন্তান টু-মন', আৰু তাৰ চাৰি বছৰৰ পিচত ১৯৫২ চনত সৰুপুত্ৰ 'অঞ্জন'। ঘৰুৱা কামবনৰ মাজতে আজৰি উলিয়াই শ্ৰীমতী বৰুৱাই লেখা মেলা কৰিবলৈ ল'লে। ১৯৫৬ চনত তেওঁৰ 'এনিমেল ফাৰ্ম' কিতাপখন প্ৰকাশ পায়।

১৯৫৭ চনত তেওঁৰ সাহিত্যিক ৰাজনীতিবিদ্ স্বামী প্ৰথম বাৰৰ বাবে কেন্দ্ৰীয় সংসদ সদস্য নিৰ্বাচিত হৈ সপৰিয়ালে দিল্লীত গৈ থাকিবলৈ লোৱাত শ্ৰীমতী বৰুৱাই সাহিত্য চৰ্চাৰ বাবে আগতকৈও বহল পৰিসৰ পোৱাত উল্লাসিত হৈ উঠিল। তেওঁৰ যেন জীৱনৰ গতিয়ে প্ৰকৃত পথ বিচাৰি পালে। ডাঙৰ ডাঙৰ পুথি ভঁৰালৰ অজস্ৰ কিতাপৰ মাজত, স্বনামধন্য ব্যক্তি সকলৰ সান্নিধ্যত আৰু স্বামীৰ লগত দেশ-বিদেশ ভ্ৰমণ কৰি আহৰণ কৰা প্ৰচুৰ জ্ঞান আৰু অভিজ্ঞতাৰে তেওঁ লিখি গ'ল ভালে কেইখন মৌলিক আৰু অনুবাদ পুথি। আৰু অনু বৰুৱা নামটো হৈ পৰিল অসমীয়া সাহিত্য জগতৰ এটি অতি পৰিচিত নাম। অসমীয়া লেখিকাৰ সংখ্যা আঙুলি মূৰত লেখিব পৰা সেই দিনবোৰত 'সাগৰ দেখিলো',

'সূৰ্যমুখী', 'দিল্লীৰ ভুখৰীয়া ছবি' আদি মৌলিক গ্ৰন্থ আৰু বহুতো অনুবাদ পুথিৰে অসমীয়া সাহিত্যৰ ভৰাল চহকী কৰিছিল—শ্ৰীমতী অনু বৰুৱাই। তেওঁৰ ৰচিত বাইশ খন পুথিৰ বাৰখন মৌলিক আৰু দহখন অনুবাদ। তেওঁৰ পুথিসমূহৰ নাম আৰু ৰচনাকাল এনে ধৰণৰ।

১। পৃথিবীৰ পুৰণি কথা—প্ৰকাশ ১৯৪৭ চন
২। এনিমেল্ ফাৰ্ম—প্ৰকাশ ১৯৫৬ চন
৩। জাপানী সাধু (শিশু উপযোগী) ,,
৪। পখীৰ দেশত অঞ্জুমণি— ,, ১৯৬৪
৫। পোহৰ আৰু আনন্দৰ সাধু— ,, ১৯৬৪
৬। মহাত্মাৰ বাণী (অনুবাদ)—
প্ৰাচীন ভাৰতীয় সাধু—১৯৬৫
৮। দিল্লীৰ ভুখৰীয়া ছবি—প্ৰকাশ ১৯৬৬
৯। প্ৰথম প্ৰেম (অনুবাদ)— ১৯৬৭
১০। সাগৰ দেখিলো (ভ্ৰমণ কাহিনী) ১৯৬৮
১১। আৰ্চ্চিঘৰ (গল্প সঙ্কলন) ১৯৬৯
১২। অস্ত তৰা (উপন্যাস) ১৯৭০
১৩। বাপু ১ম, ২য়, ৩য় (শিশু উপযোগী অনুবাদ) ১৯৭০
১৪। সূৰ্যমুখী (ভ্ৰমণ কাহিনী) ১৯৭১
১৫। তামিল কাহিনী (অনুবাদ) ১৯৭১
১৬। কলীয়া পানী (গুজৰাটী উপন্যাস অনুবাদ) ১৯৭২
১৭। পাওমাৰ ছাগলীজনী (অনুবাদ) ১৯৭৪
১৮। সৌৰঠ তোমাৰ বোৱতী পানী
(গুজৰাটী উপন্যাসৰ অনুবাদ) ১৯৭৬
১৯। সাধু, সাধু, সাধু ১৯৮৪
২০। হেম বৰুৱা : মোৰ চিনাকি মানুহজন ১৯৮৪
২১। কৰুণাময়ী (গল্প) অপ্ৰকাশিত
২২। নব অনুৰাগ ,,

ইয়াৰে বাৰখন মৌলিক গ্ৰন্থ। আটাইকেইখন গ্ৰন্থৰ বিষয়ে লিখা সম্ভৱ নোহোৱা বাবে তাৰে বেছি জনপ্ৰিয় হোৱা দুই এখনৰ বিষয়ে ইয়াত চমুকৈ মাত্ৰ থূলমূল এটি আলোচনাও নহয় পৰিচয়হে দিবলৈ চেষ্টা কৰিছো।

দিল্লীৰ ডুখৰীয়া ছবি: ১৯৬৬ চনত প্ৰকাশ পোৱা তেওঁৰ 'দিল্লীৰ ডুখৰীয়া ছবি' মৌলিক গ্ৰন্থখনি সেই সময়ত ইমান বেছি জনপ্ৰিয় হৈছিল যে দিল্লী নেদেখা বহুতৰে হেনো সেইখন পঢ়িয়েই দিল্লী চোৱাৰ আগ্ৰহ জন্মিছিল। ইতিহাস প্ৰসিদ্ধ দিল্লীচহৰত থকা মোগল বাদচাহ সকলৰ আপুৰুগীয়া স্মৃতিচিহ্ন আৰু তাৰ ইতিহাস বহুত কিতাপ-পত্ৰতে পোৱা হয়। শ্ৰীমতী বৰুৱাই দিল্লীৰ ডুখৰীয়া ছবি'ত সেই বাদচাহ সকল বা তেওঁলোকৰ স্মৃতিসৌধৰ ছবি অকা নাই। গৌৰবোজ্জ্বল সেই ইতিহাসৰ কথাও লিখা নাই। লিখিছে—ৰাজধানীত বস-বাস কৰা অনেক সৰু-বৰ মানুহৰ জীৱন্ত ইতিহাস। অঙ্কিত কৰিছে—সৰু সৰু মানুহবোৰৰ দৰিদ্ৰতাৰ সৈতে কৰা জীৱন সংগ্ৰামৰ একোখন সঁচা ছবি। য'ত আছে—টাঙ্গা চালকে পুতেকৰ সোনালী ভৱিষ্যতৰ আশা লৈ কৰা কঠোৰ জীৱন-সংগ্ৰামৰ ছবি। ঠেলাগাড়ী চলোৱা মানুহৰ সৰু সৰু সপোন বোৰৰ কথা। কাপোৰ ইস্ত্ৰি কৰা মানুহ, বটল বেচা মানুহ, পুৰণা কাকত নিয়া মানুহ, দিন হাজিৰা কৰা মানুহ, বিয়াৰ বেণ্ডপাৰ্টিত থকা মানুহ, প্ৰাসাদ সাজোঁতা, অফিচৰ কেৰাণী, মটৰ গাড়ী চাফা কৰা ল'ৰা, টেক্সি চালক, চাণ্ড হৰিজন আদি বিভিন্ন মানুহে বিভিন্ন কৰ্ম্ম কৰি জীৱন নিৰ্বাহ আৰু তেওঁলোকৰ মাজত থকা নিষ্ঠা আৰু সততাৰ কথাৰে অঁকা সুন্দৰ সজীৱ ছবি। আৰু আছে দিল্লী পৰিবহন ব্যৱস্থাৰ বিষয়ে সৰস কৰি লিখা কথা। তদুপৰি এই ডুখৰীয়া ছবিবোৰৰ মাজত জিলিকি আছে—'লালকেল্লাৰ চঁ এঁ লুঁমিয়েৰ' নামৰ লিখনিৰ ছবিটি। ইয়াত লালকেল্লাৰ 'ধ্বনী আৰু পোহৰৰ বৰ্ণনা ইমান জীৱন্তকৈ লিখা আছে যে পঢ়ি ভাব হয় আমি যেন লালকেল্লাৰ ভিতৰত দেৱান-ই-খাচ্ছৰ সন্মুখৰ সেউজীয়া ঘাঁহনিত বহি উপভোগহে কৰি আছোঁ।

নমস্য ব্যক্তি ৰাষ্ট্ৰপতি ৰাধাকৃষ্ণণ আৰু পণ্ডিত জৱাহৰলাল নেহেৰুৰ বিষয়ে লিখা 'ৰাষ্ট্ৰপতি ৰাধাকৃষ্ণণৰ সৈতে সাক্ষাৎ', 'নেহেৰু : এটি দিনৰ ডায়েৰী' আৰু 'নেহেৰু : স্মৃতিৰ পাপৰি' প্ৰবন্ধ কেইটি পঢ়িলে সেই মহান্ ব্যক্তি দুজনৰ ব্যক্তিত্ব, জীৱন আৰু কৰ্মৰ সুস্পষ্ট ছবি এখন চকুৰ আগত ভাহি উঠে। এনে মহান্ ব্যক্তি সকলৰ জীৱনৰ সৰু-সুৰা কথাবোৰ জানিবলৈ উদগ্ৰীৱ আমাৰ মনবোৰে বহুত কথা জানিবলৈ পায়। কিতাপখনৰ বিষয়বস্তু ৰচনাশৈলী ইমান উপভোগ্য যে এবাৰ কিতাপখন হাতত ল'লে শেষ নকৰাকৈ এৰিব নোৱাৰি।

সাগৰ দেখিলো : ১৯৬৭ চনত স্বামীৰ লগত বিদেশ ভ্ৰমণ কৰি আহি লিখা 'সাগৰ দেখিলো' ভ্ৰমণ কাহিনী প্ৰকাশ পাইছিল ১৯৬৮ চনত। 'সাগৰ দেখিলো'—ভ্ৰমণ কাহিনী হ'লেও উপন্যাসৰ দৰেই উপভোগ্য আৰু ইতিহাসৰ দৰেই মনোৰম। লণ্ডন আৰু পেৰিচ ভ্ৰমণৰ বৰ্ণনা কৰোঁতে প্ৰতিখন ঠাইৰ গৌৰৱ ইতিহাস আৰু দৃশ্যবোৰৰ বৰ্ণনা ইমান সুন্দৰকৈ কৰিছে যে সুদূৰ বিদেশৰ সেই ঠাইবোৰ আমাৰ ওচৰৰে চিনাকি চিনাকি যেন লাগে। এঠাইত আছে—'এদিন লণ্ডন চহৰৰ ম্যাডাম টুচা—মমৰ পুতলাৰ যাদুঘৰটো চাবলৈ গৈছিলোঁ। পৃথিৱী বিখ্যাত এই যাদুঘৰটো। ইংলণ্ডত মমৰ পুতলাৰ প্ৰদৰ্শনী পোনতে অনুষ্ঠিত হয় ১৮০২ চনত। এই যাদুঘৰত থকা প্ৰত্যেকটো মমৰ প্ৰতিকৃতিয়েই জীৱনৰ একোটা চানেকি। ইয়াত ভল্‌টেয়াৰ, জোৱান অব্ আৰ্ক, লৰ্ড বাইৰণৰ পৰা আৰম্ভ কৰি গান্ধীজী, নেহেৰু, শাস্ত্ৰী, চৌ এন, লাই, টিটো, ক্ৰুশ্চভ, মাও-চে-টুং, আয়ুব খাঁ, চমাৰ চেটমলৈকে বিধে বিধে মমৰ প্ৰতিকৃতি আছে। প্ৰত্যেকটোৱেই একোজন যেন জীৱন্ত মানুহ।' শ্ৰীমতী বৰুৱাৰ 'আচহুৱা যেন নলগা' লণ্ডন চহৰখনৰ প্ৰান্তৰে প্ৰান্তৰে ঘূৰি ঘূৰি পোৱা বহু প্ৰাচীন ঐতিহ্য, বহু আধুনিক কাৰুকাৰ্যৰে গঢ়া নতুন প্ৰাসাদ আদিৰ বিষয়ে তথ্য সম্বলিত পৌৰাণিক আৰু আধুনিক জীৱনৰ প্ৰতিচ্ছবি একেলগে প্ৰতিফলিত হৈছে

এইখন 'সাগৰ দেখিলোঁ'ত। ইংলণ্ডৰ নাৰী সমাজৰ বিষয়ে লিখোঁতে এঠাইত লিখিছে: জাতি একোটা যিমানেই উন্নত হয়, সিমানেই পুৰুষৰ লগতে নাৰীৰ প্ৰতিদ্বন্দ্বিতা কৰা ভাবটো হীনপ্ৰভ হৈ আছে।' আকৌ এঠাইত লিখিছে: 'ইংলণ্ডত গণতন্ত্ৰ আৰু ৰাজতন্ত্ৰ, উভয়ৰে মধুৰ সমন্বয় ঘটিছে। সংৰক্ষণশীল ইংৰাজৰ মনে এই সমন্বয় ধ্বংস হ'বলৈ নিদিয়ে। এয়ে হৈছে ইংৰাজ জীৱন পদ্ধতিৰ সাৰ্থকতা।' এনেকৈয়ে ৰাজনীতি সমাজনীতি সাহিত্য আদি সকলোদিশতে আলোকপাত কৰি লিখোঁতে কিছুমান আমোদজনক ঘটনাও লিখিছে। 'এদিন 'চাৰে'ৰ পৰা লণ্ডনলৈ বাচেৰে আহি আছোঁ। কপালত মোৰ সেন্দুৰৰ ফোটটো জিলিকি আছে। ইংলণ্ডত থকা ভাৰতীয় মহিলাসকলে সাধাৰণতে ফোট নলয়। গতিকে ফোটটো ইযাত অপৰিচিত বস্তু। শিশু এটায় ফোটটোৰ বিষয়ে মাকক বহুতো প্ৰশ্ন কৰিছে। কপালৰ ফোটটো যে ভাৰতীয় নাৰীৰ সৌন্দৰ্য আৰু সম্মোহনৰ বস্তু সন্দেহ নাই।' আকৌ লিখিছে: 'লণ্ডনৰ পুলিচসকলক কিয় 'ববী' বোলা হয়, সেই কথা জানিবলৈ মোৰ প্ৰবল ইচ্ছা হৈছিল। বুজ লৈ ইয়াৰ ইতিহাস জানিব পাৰিলোঁ। এই সকল হৈছে লণ্ডন মেট্ৰোপলিটান পুলিচ বিভাগৰ মানুহ। এই মেট্ৰোপলিটান পুলিচ বাহিনী পোনতে সংগঠন কৰোঁতাজনৰ নাম ৰবাৰ্ট পীল। ৰবাৰ্ট পীলৰ ঘৰত মতা নাম আছিল 'ববী'। এই 'ববী' নাম অনুসৰি পুলিচসকল ববী বুলি জনাজাত হ'ল। লণ্ডনৰ পুলিচে 'ববী' বুলিলে অসন্তোষ পায় বুলি শুনৰ শুণা যায়। শেক্সপীয়েৰৰ জন্মস্থানৰ বিষয়ে লিখা কথাখিনিত অকল শেক্সপীয়েৰকে নহয়, তেওঁৰ নাটক আৰু তাৰ অভিনেতা-অভিনেত্ৰীসকলৰ বিষয়ে সম্যক ধাৰণা এটি হৈ যায়। লগতে সেই সময়ৰ ভাস্কৰ্য-কলাৰ আভাসো পোৱা যায়। ঠাইখনৰ ইতিহাস আৰু চাৰিও কাষৰ প্ৰাকৃতিক বৰ্ণনা নিখুঁতভাৱে অঙ্কিত কৰিছে।

ৱৰ্ডচৱৰ্থৰ জন্মস্থানৰ বিষয়েও শ্ৰীমতী বৰুৱাই ইমান সজীৱ [illegible] কৰিছে যে ঠাইখনেই এটি সুন্দৰ কবিতা [illegible] লাগে। [illegible]

বাসস্থান 'ডভকটেজ'ক 'কপোকুটীৰ' বুলি কৈ সেই বাসস্থানৰ পুঙ্খানুপুঙ্খ বৰ্ণনা দিছে। ভনীয়েক ডৰথীক লৈ গ্ৰেচমীয়েৰৰ এই কুটীৰতে ১৭৯৯ চনত নিগাজিকৈ থাকিবলৈ লৈছিল ৱৰ্ডচৱৰ্থে। 'ইমটেলিটি অ'ড, 'ডেফ'ডিল', 'এক্সকাৰ্চন' আদি কবিতা এই ঘৰতে ৰচনা কৰে। তেওঁৰ কবিতাৰ প্ৰথম সংস্কৰণ এতিয়াও যত্নেৰে এই কুটীৰতে সংৰক্ষিত হৈ আছে। ৱৰ্ডচৱৰ্থে ফটা কাগজৰ পাচিত পেলোৱা পাণ্ডুলিপি ভনীয়েক ডৰথীয়ে যতনেৰে সাচি থৈছিল, সেই পাণ্ডুলিপিত এতিয়া সুন্দৰকৈ আইনাৰ ফ্ৰেমত সজাই থোৱা আছে—ইত্যাদি কথাবোৰ ইমান নিয়াৰিকৈ নিখুঁতভাবে লিখি গৈছে যেন সেই ঘৰটোৰ হুবহু চলচিত্ৰ এখনহে আমাক চাবলৈ দিছে। তদুপৰি পঁজাটোত থকা কবিজনাই ব্যৱহাৰ কৰা বহুত বস্তুৰ বিষয়ে লিখোতে এঠাইত লিখিছে: 'এখন জুইশাল দেখিছিলো। জুইশালখন একেবাৰে আমাৰ গাঁৱত থকা জুইশালখনৰ লেখীয়া। আনকি টেকেলি এটাও ওলমি আছে।' কথাখিনি সাধাৰণ। কিন্তু ইমান সাৱলীলভাৱে লিখিছে যে ঘৰুৱা পৰিৱেশ এটাৰ চিত্ৰ এখন মনলৈ আহি যায়। এইদৰেই ৱৰ্ডচৱৰ্থে কবিতা লিখিবলৈ প্ৰেৰণা পোৱা মনোৰম পটভূমিৰো অবিকল বৰ্ণনা আছে।

পেৰিচ আৰু জেনেভাৰ বিষয়ে লিখোঁতে আইফেল টাৱাৰ, পৃথিবীৰ সৰ্ব্বশ্ৰেষ্ঠ যাদুঘৰ 'লুভ', নেপোলিয়েনৰ সমাধি, 'পেলে ডি ভাৰ্চাই' সৰ্ব্বসুন্দৰ ভৱণ, জেনেভা চহৰৰ মনোমোহা পটভূমি আদিৰ অনুপম বৰ্ণনা দিছে। জগতে নিশাৰ সুন্দৰী পেৰিচৰ বিতোপন ৰূপৰ বৰ্ণনা।

শ্ৰীমতী বৰুৱাই লিখিছে ভ্ৰমণে মানুহক এখন কিতাপ পঢ়াৰ সমান অভিজ্ঞতা দিয়ে।' মোৰ ভাব হয় 'সাগৰ দেখিলো' পঢ়ি ভ্ৰমণ কৰাৰ দৰেই আনন্দ আৰু জ্ঞান আহৰণ কৰিব পাৰি।

সূৰ্যমুখী' : টাইৱান, আৰু হংকং ভ্ৰমণৰ মনোমোহা ভ্ৰমণ কাহিনীখনৰ নাম দিছে 'সূৰ্যমুখী'। 'টাইৱান' দেশখন প্ৰশান্ত মহা-সাগৰৰ বুকুত অৱস্থিত এটি দ্বীপহে। অতীজতে 'ৰূপমোহা'

বোলা নামটো পৰ্তুগীজ নাৱিক সকলে দিছিল ১৫৮৩ ত। ইয়াৰ অৰ্থ 'ধুনীয়া দ্বীপ'। বৰ্ত্তমান নাম টাইৱান্ আধুনিক সৃষ্টি। দ্বীপটো 'ধপাতৰ পাত এখিলাৰ নিচিনা' বুলি কৈ টাইৱানৰ ভৌগলিক মানচিত্ৰ এখন পঢ়ুৱৈৰ চকুত দাঙি ধৰাৰ লগতে তাৰ ভাষা-সংস্কৃতিৰ বিষয়ে লিখা কথাখিনিৰ পৰা দেশখনৰ বহুতো কথা জানিব পাৰি। তদুপৰি টাইপে চহৰ, চীহ যেন চহৰ আদিৰ মনোৰম সৌন্দৰ্য, ফুলে জকমকাই থকা ঠাইখনৰ নৈ পৰ্বতেৰে থকা নিজস্ব শোভা বিৱৰণৰ উপৰিও তাৰ অৰ্থনৈতিক-ৰাজনৈতিক দিশবোৰো। সূক্ষ্ম দৃষ্টিৰে ফঁহিয়াই সুন্দৰকৈ প্ৰতিফলিত কৰিছে। মহিলা টেক্সি ড্ৰাইভাৰৰ বিষয়েও আছে—টাইৱান জনজাতি সকলৰ জীৱনৰ ছবিও আঁকিছে। তেওঁলোকৰ শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ বিষয়ে লিখোঁতে লিখিছে—টাইৱানত সৰ্বমুঠ পয়সওৰখন কলেজ আৰু দহখন বিশ্ববিদ্যালয় আছে। চৈধ্যখন সামৰিক বিদ্যালয়েও ছাত্ৰ সকলক ডিগ্ৰীলাভৰ শিক্ষা দিয়ে। লগতে লিখিছে—এইখন দেশতো প্ৰতিভাৰ পৰিভ্ৰমণ (Brain drain) সমস্যাই দেখা নিদিয়াকৈ থকা নাই। শিক্ষাপ্ৰাপ্ত হৈ বহুতো চীনদেশীয় ছাত্ৰ-ছাত্ৰী বিদেশত থাকি যায়। আকৌ মহিলাৰ দৃষ্টিৰে চীনদেশৰ মহিলাৰ সাজ পোছাকৰ বিষয়ে লিখিছে—কুমাৰীসকলৰ মাজত মিনিস্কাৰ্টৰ পাদুৰ্ভাৱৰ কথা। এভাৰগ্ৰীন হোটেলত 'আসাম টি' লিখি থোৱা চাহপাৰত। টেমা দেখি মন পুলকিত হোৱা কথা শ্ৰীমতী বৰুৱাৰ কলমত সুন্দৰকৈ ফুটি ওলাইছে। হংকঙৰ কথা লিখোঁতে লিখিছে—'হংকঙক কোনো কোনোৱে প্ৰাচ্যৰ মুকুতা মণিও বোলে। সঁচাকৈয়ে কুহেলিকাময় এই ৰাষ্ট্ৰখন কিবা এক মুকুতা-মণি। কোনোবা অপ্সৰীৰ ডিঙিৰ সাতশৰীৰ পৰা খহি পৰা মুকুতামণি যেন মোৰ লাগিছিল।' এইদৰে সৰল আৰু পোনপটীয়া ভাবে লিখা বাবেই অধিক মনোমোহা হৈছে 'সূৰ্যমুখী'।

অন্তৰা : শ্ৰীমতী অনু বৰুৱাৰ একমাত্ৰ উপন্যাস 'অন্তৰা'। গাঁৱৰ পটভূমিত ৰচিত এই উপন্যাসখনত আছে ধনীক সম্প্ৰদায়ৰ

বুলি হোৱা এহাল ডেকা-গাভৰুৰ কৰুণ কাহিনী। য'ত গাভৰু পৰাকীয়ে উপায়হীন হৈ আত্মহত্যা কৰিবলৈ বাধ্য হৈছিল।

কাহিনীটো সচৰাচৰ ঘটি থকা চিনাকি-ঘটনা যদিও গাঁৱলীয়া জীৱনৰ অনুপম বৰ্ণনাৰে উপন্যাসখনিৰ সজীৱতা আনিছে আৰু শ্ৰীমতী বৰুৱাৰ অপূৰ্ব লেখনি সৈলীয়ে কাহিনীৰ কাৰুণ্য অধিক কৰি তুলিছে। ১৯৭০ চনত প্ৰকাশিত উপন্যাসখনি স্বাভাৱিকতে সুখপাঠ্য আৰু উপভোগ্য হৈছে।

এই কেইখন কিতাপৰ উপৰিও শ্ৰীমতী অনু বৰুৱাৰ 'আৰ্চি ঘৰ' আৰু 'কৰুণাময়ী' নামৰ দুখন গল্প সংকলন আছে। প্ৰথমখন প্ৰকাশ পায় ১৯৬৯ চনত আৰু পঢ়ুৱৈ সমাজে মৰমেৰে আদৰি লয়। 'কৰুণাময়ী' গল্প সংকলনটি এতিয়াও প্ৰকাশ হৈ ওলোৱা নাই। 'নন্দ তালুকদাৰ' নামৰ কিতাপখনিও অপ্ৰকাশিত অৱস্থাত আছে। শ্ৰীমতী বৰুৱাৰ শিশু উপযোগী পুথি 'পখীৰ দেশত অশ্ৰুমণি' (১৯৬৪), সাধু, সাধু, সাধু (১৯৮৪); প্ৰাচীন ভাৰতীয় সাধু (১৯৬৫) আদি পুথিয়ে পঢ়ুৱৈ সমাজৰ সমাদৰ লাভ কৰিছিল। তদুপৰি অনুবাদ কৰা দহখন পুথি অসমীয়া সাহিত্যৰ ভৰাল চহকী কৰিবলৈ যথেষ্ট আছিল।

শ্ৰীমতী বৰুৱা সুলেখিকা হোৱাৰ মূলতে আছিল তেওঁৰ অধ্যৱসায় আৰু গভীৰ চিন্তাধাৰা। এই ক্ষেত্ৰত তেওঁৰ স্বামীৰ উৎসাহ-উদ্দীপনা, সহায় সাৰথি বিশেষভাৱে উল্লেখনীয় যেনেকৈ— তেনেকৈ স্বামীৰ প্ৰতিটো কৃতকাৰ্যতাৰ মূলতো আছিল পত্নী অনু বৰুৱা।

ঘৰুৱা জীৱনত শ্ৰীমতী বৰুৱা এগৰাকী সু-বোৱাৰী, সু-পত্নী আৰু সু-মাতৃ আছিল আৰু সকলোৰে শ্ৰদ্ধা আৰু প্ৰশংসাৰ পাত্ৰী হ'বলৈ সক্ষম হৈছিল। স্বামী বৰুৱাৰ বাবে তেওঁ আদৰ্শ পত্নী আৰু আছিল সাহস আৰু প্ৰেৰণা। স্বামী বৰুৱা সংসদ সদস্য হৈ চৈধ্য বছৰ কাল দিল্লীত থাকোঁতে শ্ৰীমতী বৰুৱাই সাহিত্য-চৰ্চাৰ বাবে বিশেষ সুবিধা পাইছিল।

ৰাজনীতি-সাহিত্য-সমাজসেৱা সকলোতে সমানে আধিপত্য বিস্তাৰ কৰা সিংহপুৰুষ হেম বৰুৱাৰ দৰে এজন স্বামী, চেণ্ট কলম্বাচ স্কুল আৰু চেণ্ট ষ্টিফেন্স কলেজত পঢ়া দুটি পুত্ৰৰে এখনি সুন্দৰ শান্তিৰ ঘৰ আছিল অমু বৰুৱাৰ। য'ত আছিল সাহিত্য-সংস্কৃতিৰ পৰিৱেশ। সুস্থ ৰাজনীতিৰ আলোচনাৰে মুখৰ। বিশিষ্ট ৰাজনীতিবিদ্ বিশিষ্ট সাহিত্যিক সকলৰ হাঁহি আৰু বগৰৰ আকৰ। য'ত অসমৰ পৰা পঢ়িবলৈ যোৱা নিৰাশ্ৰয় ল'ৰাই আশ্ৰয় পাইছিল। পাইছিল বৰুৱা দম্পতিৰ পৰা অভিভাৱকসুলভ আদৰ-যত্ন।

এদিন এই শান্তিৰ নীড়লৈ হঠাতেই এজাক ধুমুহা আহিল। তেওঁলোকৰ জীৱনৰ ছন্দোময় গতিত হঠাৎ যতি পৰিল। ১৯৭১ চনৰ নিৰ্বাচনত হেম বৰুৱাৰ পৰাজয় হ'ল। পৰাজয় বৰণ কৰিব লগা বাবে নহয়—ৰাজনৈতিক ছল-চাতুৰি আৰু মিছা অপবাদ-অপপ্ৰচাৰে যেতিয়া হেম বৰুৱাৰ দৰে সিংহ পুৰুষজনকো বিচলিত কৰিলে—অবিচল ভাৱে স্বামীৰ কাষত সাহস আৰু প্ৰত্যয় হৈ থিয় দিলে পত্নী অমু বৰুৱা। এদিন তেওঁলোক অসমলৈ প্ৰত্যাগমন কৰিবলগীয়া হ'ল। চৰকাৰী ঘৰ খালি কৰি দিবলৈ লৈ অমু বৰুৱা অকনমান থমকি ৰ'ল। ছাত্ৰৱস্থাত অধ্যয়নৰত পুত্ৰদ্বয়ক এতিয়া ক'লৈ লৈ যাব? ক'ত থৈ যাব? স্বামী—যিজন স্বামীৰ ব্যক্তিত্ব আৰু সাহসৰ ছাঁত তেওঁ ঠন ধৰি উঠিছিল, তেওঁও এতিয়া লাহে লাহে মানসিক আৰু শাৰীৰিক ভাৱেও দুৰ্বল হৈ পৰিছে। অমু বৰুৱা ভাগি নপৰিল। তেওঁ মন ডাঠ কৰি ল'লে। স্বামীৰ মানসিক আৰু শাৰীৰিক শক্তি তেঁৱেই ঘূৰাই আনিব লাগিব। ভাগিব খোজা জীৱন ৰথ তেঁৱেই চলাই নিব লাগিব। কিন্তু আৰ্থিক সম্বল? ইমান দিনে তো সেইটো দিশ ভবাই নহ'ল। দেশ-ৰাইজ আৰু সাহিত্য চৰ্চাতে তেওঁলোক বুৰ গৈ আছিল। তথাপিও অমু বৰুৱাই সুস্থিৰ ভাৱে চিন্তা কৰিলে। স্বামীক দুঃচিন্তাৰ পৰা মুক্তি দিবলৈ তেওঁ নিজৰ চকুপানী মুচি দৃঢ় হ'ল। দিল্লী বিশ্ববিদ্যালয়তে ইতিহাসৰ এম. এ প্ৰিভিয়াছ্ পঢ়ি থকা—পৰীক্ষালৈ মাথোঁ এমাহ বাকী থকা

বৰ ল'ৰা 'টুমন'ক তেওঁ ক'লে—পৰীক্ষা দিবি যাতে বাগিছাৰ চাকৰিৰ ইন্টাৰভিউটোকে দিয়ে। বিনা বাক্যে পুত্ৰ মান্তি হ'ল। প্ৰচুৰ সম্ভাৱনাপূৰ্ণ মেধাবী পুত্ৰক পঢ়া এৰুৱাই চাকৰিলৈ পঠাব লগা হোৱাটো পিতৃ-মাতৃৰ বাবে কিমান হৃদয় বিদাৰক হ'ব পাৰে! তথাপিও তেওঁ চকুলো লুকুৱাই ক'ব লগা হ'ল। ক'লে—কাৰণ সম্মুখৰ অনিচ্ছয়তাৰে ভৰা ভবিষ্যতৰ বাবে তেওঁ সাজু হ'ব লাগিব। অতীতৰ সোনালী সপোন নাভাঙিবলৈ হ'লে বৰ্ত্তমানৰ কঠোৰ সংগ্ৰামত নামিবই লাগিব। মনে মনে আৰু'উ ভয় লাগিল তেওঁৰ। বি এছ চি ফাইনেল পৰীক্ষাৰ পৰীক্ষাৰ্থী সৰু পুত্ৰ 'অঞ্জন'কো যদি পঢ়া বাদ দিবলৈ ক'ব লগা হয়! নহ'ল। অৱশেষত ভগৱানৰ কৃপাতে অঞ্জনৰ থকা-পঢ়াৰ ব্যৱস্থা হৈ গ'ল। আৰু বৰুৱা দম্পতি অসমলৈ উলটি আহিল। গুৱাহাটীৰ উত্তৰ শৰণীয়াৰ তেওঁলোকৰ নিজা ঘৰটোত ১৯৭১ চনৰ এপ্ৰিল মাহৰ পৰা থাকিবলৈ লোৱাৰ পিচত বৰুৱাৰ স্বাস্থ্যৰ সামান্য পৰিৱৰ্ত্তন ঘটিল। বৰ ল'ৰাটিয়ে বাগিছাৰ কামত যোগ দিলে। সৰু ল'ৰাটিয়ে বি এছ চি প্ৰথম শ্ৰেণী লৈ উৰ্ত্তীৰ্ণ হ'ল। ঘৰখনলৈ আকৌ শান্তি নামি আহিল। স্বামী বৰুৱাইও 'আসাম এক্সপ্ৰেছ' কৰ্ত্তৃপক্ষৰ অনুৰোধত সম্পাদকৰ দায়িত্ব ল'লে। ১৯৭১-৭২ বছৰ দুটা আকৌ তেওঁলোকে লেখা-মেলা ফুৰা-চকা কৰি কটালে। কিন্তু নিয়তিয়ে যেন আকৌ প্ৰত্যাহ্বান জনালে বৰুৱাৰ স্বাস্থ্য পুনৰ বেয়ালৈ চাল লোৱাত শ্ৰীমতী বৰুৱাই স্বামীক লৈ দিল্লীলৈ ঢাপলি মেলিলে। অসীম ধৈৰ্যৰে তেওঁ স্বামীক অল ইণ্ডিয়া মেডীকেল ইনষ্টিটিউটত দেখুৱালে। ছাঁৰ দৰে লাগি থাকি আল-পৈছান ধৰিলে। কিতাপৰ পোক বৰুৱাক কিতাপ, প্ৰবন্ধ, কবিতা পঢ়ি পঢ়ি শুনালে। মানসিক ভাৱে জৰ্জৰিত স্বামীৰ কাষত আকৌ ত্যাগ আৰু সাহসৰ প্ৰতিমূৰ্ত্তি হৈ থিয় দিলে। '৭৩ চনটো এইদৰেই পাৰ কৰি '৭৪ চনত পুনৰ গুৱাহাটীলৈ ঘূৰি আহি ডাক্তৰৰ পৰামৰ্শক্ৰমে স্বামীক ব্যায়াম কৰোৱা' খোজ কঢ়োৱা আদি সকলো নিয়াৰিকৈ কৰি গ'ল মনত অদম্য বিশ্বাস আৰু অফুৰন্ত

আশা লৈ। কিন্তু কালৰ কি কুটিল গতি। ১৯৭৪ চনৰ পূজাৰ সময়ৰ পৰা শ্ৰীমতী বৰুৱা নিজে অসুস্থ হৈ পৰিল। শৰীৰৰ বিষকোপ আৰম্ভ হৈ এটা সময়ত বাতবিষত জৰ্জৰিত হৈ তেওঁ পাটি ল'ব লগা হ'ল। সবলমনা অম্ৰ বৰুৱা এইবাৰ যেন অসহায় হৈ পৰিল। ভগৱানে তেওঁৰ আকৃতি যেন মুগুনিলে। অফুৰন্ত প্ৰাণ-প্ৰাচুৰ্য্যৰে ভৰা, সদা হাস্যময়, দৃঢ়তাৰ প্ৰতিমূৰ্ত্তি বৰুৱাদম্পত্তি কাল চকৰিৰ নিষ্ঠুৰ পিহনিত ক্ষত-বিক্ষত হৈ পৰিল। দুইবো হাত অৱশ হ'ল, ভৰি স্থবিৰ হ'ল, চকুত মাত্ৰ এমুঠি সপোন লৈ দুয়ো দুখন শেতেলীত অক্ষম হৈ পৰি ৰ'ল। তেওঁলোকৰ জীৱনৰ কবিতাবোৰে করুণ অনুৰণন তুলি থাকিল। শ্ৰীমতী বৰুৱাই তথাপিও বিছনাৰ পৰাই স্বামীৰ তত্বাৱধান ল'লে। সহায়ৰ বাবে আগবাটি অহা পুত্ৰ সম ল'ৰাকেইজনৰ সহায়ত ঘৰ-সংসাৰ চলাই নিবলৈ চেষ্টা কৰিলে। আলহী অতিথিক মুখৰ হাঁহিৰেই অপ্যায়িত কৰিলে। সেই সময়ত তেওঁলোকৰ পুত্ৰদ্বয়ো নিজ নিজ কৰ্ম্মক্ষেত্ৰত আতৰ হৈ থাকিব লগা হৈছিল।

বিপদৰ চক্ৰবেহুৰ পৰা ওলোৱা সহজ নহ'ল শ্ৰীমতী বৰুৱাৰ। তেওঁ কোনোমতে অ'ত ত'ত ধৰি অকণমান উঠিবলৈ লওঁতেই স্বামী বৰুৱাৰ আই সকলে দেখা দিলে। তাৰ উপশম হওঁতেই যোৰহাটত তেওঁৰ শাহু আই ঢুকাল—যিটো বাতৰিয়ে তেওঁক মৰ্মন্তুদ আঘাত দিয়াৰ উপৰিও স্বামীক সেই শোকৰ খবৰটো দিবৰ বাবে নিজৰ মনৰ লগত বহুবাৰ যুঁজ কৰিব লগা হ'ল। এনেকৈয়ে শাৰীৰিক-মানসিক সংঘাতত জৰ্জৰিত হৈ উদাস হ'লেও কোনোদিনে হতাশ নহ'ল। ইয়াৰ ভিতৰতে '৭৬ চনত তেওঁলোকৰ বৰপুত্ৰ টুমন'ৰ বিয়া হ'ল। যিখন বিয়াত ভাৰতৰ গুণী-মানী ব্যক্তি সমবেত হ'ল হেঁতেন, যিখন বভা সাহিত্য-ৰাজনীতিৰ উপৰিও সৰস আলোচনাৰে মুখৰ হ'লহেঁতেন সেই বিয়াত—সেই হেপাহৰ বৰপুত্ৰৰ বিয়াত তেওঁলোকে পাখী ভগা পক্ষীৰ দৰে শৰীৰকিটা লৈ উপস্থিত আছিল। উপভোগ কৰিলে ভগ্ন হৃদয়েৰে। আশীৰ্ব্বাদ কৰিলে

চকুলোৰে। তথাপিও সকলো যন্ত্ৰণা পাহৰি বোৱাৰীক আথে-বেথে আদৰিলে আৰু বৰুৱাই প্ৰাণ ভৰি বোৱাৰীক চাই আনন্দ ল'ভিলে।

এই দুখ যন্ত্ৰণাৰ মাজতে গুৱাহাটী সাহিত্য সভাই বৰুৱাক সম্বৰ্দ্ধনা জনাবলৈ তেওঁলোকৰ বাস ভৱণলৈ গৈছিল। ইতিমধ্যে বৰুৱা লাহে লাহে দুৰ্বল হৈ গৈছে। মুখৰ বৰুৱা মূক হৈ যোৱা দৃশ্য কিমান যন্ত্ৰণাকাতৰ! সম্বৰ্দ্ধনাৰ দিনা বাগ্মীবৰ নীলমণি ফুকণ, অতুল চন্দ্ৰ হাজৰিকা আদি গণ্য মান্য ব্যক্তি উপস্থিত থকা এই উৎসবত বাকৰুদ্ধ বৰুৱাৰ কাষত গা-ৰ ছাৰ দৰে আছিল শ্ৰীমতী বৰুৱা। বৰুৱাৰ নিৰ্বাক চাবনিয়ে বহুত কথা কৈছিল—অনু বৰুৱাক।

'মোৰ দেশ' আলোচনীৰ পৰা বিশেষ হেমবৰুৱা সংখ্যাৰ বাবে শ্ৰীমতী বৰুৱাৰ পৰা মোৰ "মনৰ মানুহজনৰ কথা" লিখিবলৈ অনুৰোধ কৰিছিল যেতিয়া, শ্ৰীমতী বৰুৱাই প্ৰবন্ধ লিখাৰ শক্তি আৰু মানসিক প্ৰস্তুতি নাই বুলি চিঠি এখনত লিখিছিল—'অতীতৰ কথাবোৰ এতিয়া সাধুকথা যেনহে লাগে। নেদেখা মানুহে নজনা মানুহে সাধুকথা বুলিয়েই ভাবিব। ৰুগীয়া পাটিত দুয়ো দুপিনে পৰি থাকোঁ। তেখেতলৈ চাই চাই অতীতৰ কথাবোৰ সোঁৱৰো। এইজন মানুহেই এৰি অহা জীৱনটোত কি নকৰিছিল, সেই কথা ভাবি মনটোৱে মোৰ হাঁহাকাৰ কৰি উঠে। মনত প্ৰশ্ন হয় কেলেই হ'বলৈ পালে? কেনেকৈ হ'বলৈ পালে?' আকৌ এঠাইত লিখিছিল—'বৰ্ত্তমান মই কঠোৰ বাস্তৱৰ লগত যুজিছোঁ, বেমাৰৰ লগত যুজিছোঁ, কেৱল যুজিছোঁ। নাজানো ইয়াৰ শেষ ক'ত। আমাৰ দুখৰ ৰাতি দুপুৱাব নেকি?' এইখন যেন চিঠি নহয়—শ্ৰীমতী বৰুৱাৰ লা-নি নিছিগা চকুলোৰ ধাৰ। ইয়াতকৈ কৰুণ সাহিত্য আৰু কি হ'ব পাৰে? জীৱনেই তো সাহিত্য! শ্ৰীমতী বৰুৱাৰ জীৱনটো পোৱা আৰু হেৰুৱাৰ কৰুণ সমাপ্তিৰ এখনি শোকাত্মক উপন্যাস।

হেম বৰুৱাৰ প্ৰতিটো কৃতকাৰ্যতাৰ অন্তৰালত আছিল পত্নী

অনু বৰুৱা। তেওঁ দুপৰ নিশালৈ স্বামীৰ প্ৰবন্ধৰ শ্ৰুতলিপি লৈছিল। পাণ্ডুলিপিৰ নকল কৰি দিছিল। অনু বৰুৱাৰ হাতৰ আখৰ বৰ ধুনীয়া। এতিয়াও প্ৰায় অসাৰ হৈ পৰা হাতৰ আখৰকেইটা দেখিলে তবধ মানিব লাগে। হেম বৰুৱাই নিজে পত্নীক কৈছিল : 'তুমি থাকিলে মই সাহস পাওঁ।' এই গৰাকী মহিলা স্বামীৰ সাহস আৰু প্ৰেৰণাৰ উপৰি শ্ৰদ্ধাৰো পাত্ৰী আছিল।

শ্ৰীমতী বৰুবাৰ আশাৰ শেষ বেঙনি কণো মাৰ গ'ল সেইদিনা—যিদিনা অপ্ৰত্যাশিত নহলেও অবাঞ্ছিত সেই চৰম দুৰ্যোগৰ দিনটো নামি আহিল। চেষ্টা চিকিৎসা সকলো ব্যৰ্থ কৰি স্বামী হেম বৰুৱা চিৰ নিদ্ৰাত নিদ্ৰিত হ'ল। সেয়া ১৯৭৭ চনৰ ৯ এপ্ৰিল। শ্ৰীমতী বৰুৱা শোকত ম্ৰিয়মাণ হৈ পৰিলেও ধৈৰ্য নেহেৰুৱালে। স্বামীৰ আধৰুৱা কৰ্ত্তব্যবোৰ যে এতিয়াও বাকী। স্বামীৰ লগত ছাঁৰ দৰে থাকি সাহস যোগোৱা অনু বৰুবাক এইবাৰ যেন স্বামীয়েহে অদৃশ্য ভাবে সাহস যোগালে। মনত পেলাই দিলে সেই কবিতাকাকি :

'সৰ্বশেষত তোমাক একেষাৰ অনুৰোধ কৰোঁ,
এই যে আমাৰ ল'ৰা দুটা, সিহঁতক কেতিয়াও
পিতৃৰ অভাৱ অনুভৱ কৰিবলৈ নিদিবা।
সিহঁতক মাথোন একেষাৰ কথাকে ক'বা
যি মৃত্যুৱে দহক জীৱন দিয়ে,
সেই মৃত্যু আত্মাৰ দৰেই অবিনশ্বৰ।'

এই অবিনশ্বৰ আত্মাই তেওঁক সাহস দিলে। মনৰ ভিতৰত শূন্যতা অনুভৱ কৰিলেও তেওঁ কৰ্ত্তব্য কৰি গ'ল। শাৰীৰিক অসুস্থতা আওকাণ কৰি স্বামীৰ কিতাপ পত্ৰবোৰ গত লগাই থ'লে। সৰু পুত্ৰৰ বিয়া পাতিলে। অন্তৰৰ অন্তঃস্থলত থকা সেই আত্মাৰ প্ৰেৰণাত অকৌ হাতত কলম তুলি ল'লে। অসুস্থতাই—হাতৰ অৱশতাই গতি মন্থৰ কৰিলেও স্তব্ধ কৰিব নোৱাৰিলে। স্বামীৰ কবিতাবোৰ সংগ্ৰহ কৰি কিতাপ আকাৰে উলিয়ালে—'হেম বৰুৱাৰ কবিতা' নামেৰে। চেগা-চোৰোকাকৈ প্ৰবন্ধও দুই চাৰিটা লিখিলে

—যিবোৰ ইতিমধ্যে কাকতে পত্ৰই ছপা হৈ ওলাইছে। যন্ত্ৰৰ দৰে সকলো কাম কৰি গ'লেও মনৰ মাজত অনবৰত খুন্দিয়াই থকা কথাবোৰে তেওঁক প্ৰতি মুহূৰ্ত আমনি দি থাকিল। এনে সময়তে বহুতো গুণমুগ্ধ ব্যক্তিয়ে তেওঁক 'বৰুৱা'ৰ বিষয়ে লিখিবলৈ ক'লে। তেওঁ লিখিবলৈ ল'লে—'হেম বৰুৱা মোৰ চিনাকি মানুহজন।' সেই মনৰ মাজত খুন্দিয়াই থকা কথাবোৰ কলমৰ খোচত পাৰ ভাঙি নামি আহিব খুজিলে। তেওঁৰ অৱশ হাতখন মাজে মাজে বৈ যায় —কিন্তু মনটো বৰ নোখোজে। আকউ আগৰদৰে দোক মোকালিতে উঠি মেজৰ কাষত বহিল। কাষত আগৰদৰে কিতাপ লৈ স্বামী বহা নাই যদিও প্ৰতিটো মুহূৰ্ততে তেওঁ স্বামীৰ উপস্থিতি অনুভৱ কৰিলে। বৈ বৈ তেওঁ লিখি গ'ল। মনৰ সকলোখিনি আবেগ, সকলোখিনি শ্ৰদ্ধা সকলোখিনি সজীৱ স্মৃতি থুপ খালে তেওঁৰ লিখনিত। অসুস্থতা অন্তৰায় হোৱা হেতুকেই লিখাত সময়বোৰ লাহে লাহে গৈছে। প্ৰায় এবছৰৰ পিচত তেওঁৰ কিতাপখন ছপা হৈ ওলাল। যি এবাৰ এই কিতাপখন পঢ়িছে —তেওঁহে বুজিব জ্ঞানগম্ভীৰ অধ্যয়ণপুষ্ট শ্ৰীমতী বৰুৱাৰ লেখনিত নিগৰি নিগৰি ওলোৱা আবেগৰ লগত কিমান তত্ত্বগধুৰ ইতিহাস আছে। এই কিতাপখন পঢ়ি সাহিত্যাচাৰ্য অতুলচন্দ্ৰ হাজৰিকাই লিখিছিল: 'হেম বৰুৱা: মোৰ চিনাকি মানুহজন' কিতাপখন সাহিত্যৰ কোন পৰ্য্যায়ৰ, জীৱনী নে উপন্যাস? মই ভাবোঁ, ই জীৱনী হ'লেও দৰাচলতে বাস্তৱ পটভূমিত আৰু বাস্তৱ চৰিত্ৰৰ ভিত্তিত ৰচনা কৰা এখন মনোৰম উপন্যাস হৈছে। মোৰ বিচাৰ মতে সাহিত্যিক হেম বৰুৱা এই কিতাপখনিত বিকশিত হৈ উঠিছে।"

শিল্পী শ্ৰী যুগল দাসে লিখিছিল: 'হেম বৰুৱা: মোৰ চিনাকি মানুহজন' গো গ্ৰাসে একেবহাই পঢ়ি শেষ কৰিলো। মই দিল্লীত চিত্ৰকাৰী প্ৰদৰ্শনীৰ কামত যাওঁতে দুগৰাকী অনা অসমীয়া মহিলাৰ মুখত শতমুখে বৰুৱাৰ প্ৰশংসা শুনি গৌৰৱ অনুভৱ কৰিছিল।

‘হেম বৰুৱা’ খন পঢ়ি মোৰ প্ৰশ্ন হৈছে—কোন মহৎ? হেম বৰুৱা নে অনু বৰুৱা? অনু বৰুৱা সাহিত্যিক নহয় বুলি কোনে কয়? সুন্দৰ উপস্থাপন, সুন্দৰ কাহিনী বিস্তাৰ সুন্দৰ সমালোচনা। নিভৃতে শ্ৰদ্ধা নিবেদন কৰিলোঁ। সাহিত্যিক শ্ৰীবীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ ভট্টাচাৰ্যই লিখিছিল: আপোনাৰ ‘হেম বৰুৱা: মোৰ চিনাকি মানুহজন’ কিতাপখন পঢ়ি হেম বৰুৱাক সৌশৰীৰে দেখা যেন লাগিল। আপুনি নৰীয়া গা-ৰেই যি কাম কৰিলে: তাৰবাবে গৌৰৱ বোধ কৰিছোঁ।

সাহিত্যিক শ্ৰীমুনীন বৰকটকীয়ে লিখিছে: আপোনাৰ কিতাপখন পঢ়ি মনটো গধুৰ হৈ উঠে। যোৰহাট, গুৱাহাটী, দিল্লীৰ নানা ডুখৰীয়া ছবি মনৰ দাপোণত ভাঁহি উঠে। হেৰাই যোৱা অতীতটোক যে ঘূৰাই পোৱা নাযায় সেইটো নো কম ডাঙৰ দুখ নে? বৰ ভাল পাইছিলো পঢ়ি।

শোণিতপুৰ জামুগুৰিৰ পৰা শ্ৰীযোগেন্দ্ৰ নাৰায়ণ গোস্বামীয়ে লিখিছিল: এগৰাকী প্ৰকৃতাৰ্থত সহধৰ্ম্মিনীয়ে তেখেতৰ স্বামীৰ বিষয়ে লিখা কিতাপখনি সাৰ্থক হৈছে। তথ্যসমৃদ্ধ কিতাপখনিত পত্নীৰ দৰদী অন্তৰৰ উম লাগি আছে। এগৰাকী প্ৰথম শাৰীৰ ৰাষ্ট্ৰীয় পুৰুষ আৰু প্ৰথম শাৰী সাহিত্যিকৰ সমধৰ্ম্মিনী হিচাবে আপোনাৰ প্ৰচুৰ অভিজ্ঞতা আছে। সেই অভিজ্ঞতাই আপোনাৰ লিখা চহকী কৰিব। তদুপৰি মনে পাব শান্তি।’ এইদৰেই পাইছিল অনু বৰুৱাই বহুতো মানুহৰ প্ৰশংসা আৰু স্বীকৃতি।

এই গৰাকী মহিয়সী নাৰী—অনন্যা প্ৰতিভাশালী শ্ৰীমতী অনু বৰুৱাই অসমীয়া সাহিত্য ভৰাললৈ আগবঢ়োৱা মূল্যৱান অৱদানৰ কথা প্ৰতিজন সাহিত্যপ্ৰেমীয়ে জানে। শাৰীৰিকভাবে অসুস্থ নোহোৱা হ’লে এই গৰাকী সুলেখিকাৰ পৰা আৰু বহুতো মূল্যৱান সাহিত্য আমি পালোহেঁতেন। তথাপিও এই হাত-ভৰি প্ৰায় অচল অৱস্থা হোৱা হেতু ঘৰৰ চাৰিবেৰৰ মাজতে আজি প্ৰায় দহ-পোন্ধৰ বছৰ আবদ্ধ হৈ থাকিও তেওঁ যেনেকুৱা সৃজনী প্ৰতিভাৰ পৰিচয়

দিছে—সেয়া সঁচাকৈয়ে আমাৰ বাবে গৌৰৱৰ কথা। বিশেষকৈ লেখিকা সকলৰ বাবে সাহস আৰু প্ৰেৰণা। গুৱাহাটী দূৰদৰ্শনে লোৱা তেওঁৰ সাক্ষাৎকাৰ আৰু গুৱাহাটী লেখিকা সমাৰোহ সমিতিয়ে জনোৱা সম্বৰ্দ্ধনাৰ সমিধানত তেওঁ কোৱা সাৰগৰ্ভ কথাখিনি প্ৰতিগৰাকী সাহিত্যপ্ৰেমীৰ বাবে কিমান অনুপ্ৰেৰণাদায়ক তাক প্ৰতিজন শ্ৰোতাই হৃদয়ঙ্গম কৰিছে।

লেখিকা সমাজৰ গৌৰৱ শ্ৰীমতী অনু বৰুৱাক অসমীয়া সাহিত্যৰ বেদীলৈ আৰু বহুতো মূল্যবান লেখনি আগবঢ়াব পৰাকৈ ভগবানে সুস্বাস্থ্য দান কৰি দীৰ্ঘায়ু কৰক—এয়াই আমাৰ প্ৰাৰ্থনা।

—জীৱনমাধুৰী নেওগ বৰা

নিৰুপমা ফুকন

জীবনৰ আলৈ-আহুকাল, মানসিক সংঘাট, সামাজিক প্ৰতিবন্ধকতা নেওচি দৃঢ় মনোবল, অসীম কৰ্মপ্ৰেৰণা আৰু স্বপ্ৰচেষ্টাৰ গুণত অসমীয়া সাহিত্যৰ ভঁডাললৈ আশা শুধীয়া ভাবে বৰঙনি আগবঢোবা মহিলা লেখিকাৰ অভাব নাই। সেই প্ৰভাবশালী লেখিকাসকলৰ অবদানৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিলে এনে এগৰাকী অসমীয়া লেখিকাৰ কথা মনলৈ আহে যি গৰাকীৰ স্থান আছুতীযাকৈ থব পৰা যায়। আছুতীয়াকৈ থোৱাৰ কথা এই কাৰণেই কোবা হৈছে যে তেওঁৰ সাহিত্য ৰচনাৰ উদ্দেশ্যৰ পাৰ্থক্য আছে। অন্যান্য ভাষা-সাহিত্যৰ সোবাদ নিজে লৈ তৃপ্তি পোবা যায, কিন্তু সেই সাহিত্য ৰসামৃত আনক পান কৰিবলৈ দিব পৰাটোতহে তাৰ প্ৰকৃত তৃপ্তি লাভ কৰিব পাৰি। শ্ৰীমতী নিৰুপমা ফুকন সেই গৰাকী স্বনাম ধন্যা লেখিকা যি এলানি বাছকবনীযা গ্ৰন্থৰ অনুবাদৰ জৰিযতে অসমীয়া সাহিত্যৰ ভঁডাললৈ অৱদান আগবঢাইছে। ইয়াৰ উপৰিও হিন্দী আৰু বঙালী ভাষাৰে সাহিত্য চৰ্চ্চা কৰি খ্যাতি লাভ কৰিবলৈ ও সমৰ্থ হৈছে।

কোনো এটা জাতিৰ সাহিত্য সম্পদক শ্ৰীবৃদ্ধিৰ ক্ষেত্ৰত অনুবাদৰ বিশেষ প্ৰয়োজন আছে। অনুবাদ সাহিত্যই বিভিন্ন জাতিৰ মাজত পৰিচয়ৰ সূত্ৰপাত কৰাত সহায় কৰে। সেয়ে'হ অন্যান্য ভাষা-সাহিত্যৰ সোবাদ মাতৃভাষাৰ জৰিয়তে লোৱা, শ্ৰেষ্ঠ গ্ৰন্থকাৰ আৰু মূল্যৱান গ্ৰন্থৰাজিৰ লগত সহজতে চিনাকি হোৱা আদি ক্ষেত্ৰত অনুবাদ সাহিত্যই সহায় কৰে। উল্লেখযোগ্য যে কেই-

গৰাকীমান অসমীয়া লেখিকাই বিদেশী সাহিত্যৰ ৰস, সৌন্দৰ্য্য, ৰচনা কৌশল আৰু কলাশৈলীৰ সোৱাদ অনুবাদ কাৰ্য্যৰ জৰিয়তে অসমীয়া পাঠকক দিবলৈ সক্ষম হৈছে।

অনুবাদক, অনুবাদিকা হবলৈ হলে বিশেষ কেইটামান গুণৰ আৱশ্যক। মানসিক ধৈৰ্য্য, একাগ্ৰতা, সৃজনীসুলভ মনোভাব আৰু প্ৰকাশভঙ্গীৰ স্বচ্ছতাই অনুবাদ কাৰ্য্য সফল কৰি তোলাত সহায় কৰে। অন্যভাষাৰ সাহিত্য সম্পদ মাতৃভাষাৰ জৰিয়তে স্বদেশৰ মানুহলৈ আগবঢাবলৈ হলে মাতৃভাষাৰ সাঁচত গঢি তুলি সাৱলীলভাৱে অনুবাদ কৰিলেহে অনুবাদ সাহিত্য সুখপাঠ্য হয়।

পণ্ডিত প্ৰৱৰ ড° কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈদেৱে শ্ৰীমতী নিৰুপমা ফুকন সম্পৰ্কে মন্তব্য কৰিছে এইদৰে—"অসমীয়া ভাষাত উৎকৃষ্ট অনুবাদৰ নিতান্ত অভাব। ইংৰাজীৰ বাহিৰেও কোনো কোনো ভাৰতীয় প্ৰাদেশিক ভাষাৰ ভাল ভাল ৰচনা আমাৰ ভাষালৈ অনুবাদ কৰাটো বিশেষ আৱশ্যক। সন্তোষৰ কথা যে শ্ৰীমতী নিৰুপমা ফুকনে কেইবাখনো হিন্দী নাটক, উপন্যাস অসমীয়ালৈ ভাঙি পাঠক সমাজক আধুনিক হিন্দী সাহিত্যৰ লগত চিনাকি কৰি দিছে।"

এই গৰাকী লেখিকাই হিন্দী সাহিত্য অসমীয়ালৈ অনুবাদ কৰাৰ উপৰিও অসমীয়া ভাষাৰ গ্ৰন্থ আৰু প্ৰবন্ধ পাতি হিন্দীলৈও ৰূপান্তৰ কৰিছে। অসমীয়া শিশুসাহিত্যলৈ বুজন সংখ্যক ভাঙনি গল্প লেখি উলিওৱাৰ উপৰিও তেওঁ এলানি মৌলিক প্ৰবন্ধও ৰচনা কৰিছে। তদুপৰি একালত বঙালী ভাষাৰ পত্ৰিকা মহিলা, ভাৰতবৰ্ষ, মাসিক বসুমতী, বেতাৰ জগৎ আদিত কবিতা প্ৰবন্ধাদি লিখিছিল।

যোৰহাটৰ প্ৰখ্যাত চাহখেতিয়ক স্বৰ্গীয় শৰতকুমাৰ শৰ্মাৰ কন্যা শ্ৰীমতী নিৰুপমা ফুকনৰ জন্ম হয় গোলাঘাটৰ বাহুলীপাৰৰ মাহৰা সত্ৰ (এতিয়াৰ বাধাবাৰী চাহ বাগিচা) ত, ১৯২৮ চনৰ ৪ চেপ্তেম্বৰ তাৰিখে। মাতৃৰ নাম আছিল স্বৰ্গীয়া মুক্তালতা দেৱী। অসম সাহিত্য সভাৰ কমলাদেৱী শিশুসাহিত্য পুঁজিৰ দাতা ৺ৰাধানাথ

গোস্বামী আছিল তেওঁৰ ককাদেউতাক। যোৰহাটৰ বালিকা বিদ্যালয় আৰু ছোৱালী হাইস্কুলত তেওঁ শিক্ষা গ্ৰহণ কৰিছিল। দাৰ্শনিক পণ্ডিত স্বৰ্গীয় ৰাধানাথ ফুকন বেদান্ত বাচস্পতিদেৱৰ পুত্ৰ ডাঃ ধৰণীনাথ ফুকনৰ লগত কম বয়সতে বিবাহপাশত আবদ্ধ হয়। এখন সম্ভ্ৰান্ত আৰু ৰক্ষণশীল ঘৰৰ বোৱাৰী হৈও একাগ্ৰতা আৰু অধ্যৱসায়ৰ গুণত ভাষা-সাহিত্যৰ সেৱা কৰিবলৈ কৃতসংকল্প হোৱা শ্ৰীমতী ফুকনে কয়—"সকলো কামতে মই চাৰিটা বস্তুৰ প্ৰয়োজনীয়তা অনুভৱ কৰোঁ—ভগবানত বিশ্বাস, আত্ম বিশ্বাস, অধ্যবসায়, অসীম ধৈৰ্য্য আৰু সহিষ্ণুতা।' সুগৃহিনী স্বৰূপে শহুৰ-শাহু আৰু আত্মীয় স্বজনেৰে পৰিপূৰ্ণ এখন সংসাৰৰ যাবতীয় কৰ্ত্তব্য সম্পাদন, সন্তানৰ দায়িত্ব পালন আৰু অতিথি সৎকাৰ কাৰ্য্যত দিনটোৰ সৰহ সময় অতিবাহিত কৰিও নানা ধৰণৰ বাধা-বিঘিনি, আলৈ-আহুকাল নেওচি ঘৰতে তেওঁ হিন্দী শিক্ষাৰ পাঠ আৰম্ভ কৰে। শ্ৰীমতীফুকনে কয় যে, পৰনিৰ্ভৰশীলতা বেয়াপোৱাৰ বাবেই 'জনমভূমি'ৰ স্বত্তাধিকাৰী কনকচন্দ্ৰ শৰ্মাই দিয়া জীৱন বীমাৰ এজেন্সীৰ পৰা পোৱা পঁচিশ শ টকাৰে তেওঁ হিন্দী শিক্ষা লাভ কৰে। তেওঁৰ ঘৰুৱা শিক্ষক গনেশবিহাৰী শৰ্মা শাস্ত্ৰীয়ে এই ক্ষেত্ৰত অকুণ্ঠ সহায় আগবঢ়ায়। অক্লান্ত শ্ৰম আৰু প্ৰাণশক্তিৰ বলত ভগ্নস্বাস্থ্য আৰু বৈষয়িক জঞ্জাল অতিক্ৰমি তেওঁ হিন্দীৰ বিশাৰদ পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হয়।

শৈশৱ অৱস্থাৰে পৰা তেওঁ সাহিত্যৰ প্ৰতি অনুৰাগী আছিল। এইক্ষেত্ৰত বিভিন্ন ব্যক্তিয়ে দিয়া উৎসাহ-অনুপ্ৰেৰণাৰ কথা তেওঁ কৃতজ্ঞতাৰে সোঁৱৰে। আৰম্ভনিতে বঙালী ভাষাৰ পত্ৰিকাত প্ৰবন্ধ-পাতি লিখোঁতে পেহাদেৱেক অসমৰ প্ৰখ্যাত বুৰঞ্জীবিদ ৺বেণুধৰ শৰ্মাদেৱে অসমীয়া ভাষাত সাহিত্য ৰচনা কৰিবলৈ উদগণি দিছিল। সাহিত্যিক সঙ্গীতজ্ঞ কমলানন্দ ভট্টাচাৰ্য্য আছিল তেওঁৰ ভিনিহিয়েক। এইজন ব্যক্তিৰ পৰাও সাহিত্য-সেৱাৰ ক্ষেত্ৰত যথেষ্ট সহায় আৰু অনুপ্ৰেৰণা লাভ কৰিছিল। বঙলা সাহিত্যৰ

প্ৰখ্যাত কথাশিল্পী শৰৎচন্দ্ৰ চট্টোপাধ্যায়ৰ ৰচনাই তেওঁক সাহিত্যৰ প্ৰতি অনুৰাগী কৰিছিল। অসমৰ প্ৰখ্যাত সাহিত্যিক জ্ঞানপীঠ বটাবিজয়ী বীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ ভট্টাচাৰ্য্য, বকুলবনৰ কবি আনন্দ চন্দ্ৰ বৰুৱা, মিত্ৰদেব মহন্ত আৰু যোৰহাট সঙ্গীত বিদ্যালয়ৰ প্ৰতিষ্ঠাতা ৺দৰ্পনাথ শৰ্মাৰ অনুপ্ৰেৰনাই লেখিকাক মনোবল আৰু সাহস যোগাইছিল। ভাৰতৰ বিখ্যাত লেখক-লেখিকা সকল যথাক্ৰমে কাকা চাহেব কালেলকাৰ, ডঃ প্ৰভাকৰ মাচৱে, বিমল মিত্ৰ, ভাৰত ভূষণ আগ্ৰবাল, অৱনীন্দ্ৰ চন্দ্ৰ বিদ্যাভূষণ, হাজাৰী প্ৰসাদ দ্বিবেদী, ক্ষিতীশ ৰায়, জগদীশ চন্দ্ৰ মাথুৰ, বিষ্ণু প্ৰভাকৰ, সত্যেন্দ্ৰ শৰত, ৰত্নশঙ্কৰ প্ৰসাদ আৰু কমলা সাংস্কৃত্যায়ন আদিৰ অনুপ্ৰেৰণাৰ কথা তেওঁ উল্লেখ কৰে।

হৰিকৃষ্ণ প্ৰেমীৰ 'আহুতি' নাটকৰ অনুবাদৰ ডাৰিয়তে তেওঁ অনুবাদ সেবাৰ পাতনি মেলে। দাৰ্শনিক প্ৰবৰ ৺ৰাধানাথ ফুকন দেবে এই পুথিখনি ছপাই তেওঁক অনুপ্ৰেৰণা আৰু সাহস যোগাইছিল। ফলস্বৰূপে প্ৰকাশৰ বাটলৈ আগবাঢ়িল অন্যান্য অনূদিত গ্ৰন্থসমূহ।

এইগৰাকী লেখিকাৰ প্ৰকাশিত অনূদিত গ্ৰন্থসমূহ এনে ধৰণৰ :

(১) আহুতি :—প্ৰখ্যাত হিন্দী সাহিত্যিক হৰিকৃষ্ণ প্ৰেমীৰ ঐতিহাসিক নাটকৰ অসমীযা অনুবাদ।

(২) কামনা :—হিন্দী লেখক জয়শঙ্কৰ প্ৰসাদৰ হিন্দী নাটকৰ অসমীয়া অনুবাদ।

(৩) প্ৰতিজ্ঞা :—বিখ্যাত হিন্দী সাহিত্যিক মুন্সী প্ৰেমচন্দৰ সামাজিক উপন্যাসৰ অসমীয়া ভাঙনি।

(৪) চন্দ্ৰগুপ্ত :—জয়শংকৰ প্ৰসাদৰ ঐতিহাসিক নাটক 'চন্দ্ৰগুপ্ত' অনুবাদ এই গ্ৰন্থখনি সাহিত্য একাডেমিৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত।

(৫) জীৱনলীলা :—কাকা চাহেব কালেলকাৰ ৰচিত ভাৰতৰ নদ-নদী, সাগৰ-সৰোবৰৰ অনুপম কাহিনীৰ অনুদিত এই গ্ৰন্থখনি সাহিত্য একাডেমিৰ সৌজন্যত প্ৰকাশ হয়।

(৬) অগণিৰ নৈঃ বিশিষ্ট সংবাদ সেৱা আগৰঢ়োৱা কুৰতুলয়েন হায়দাৰ ৰচিত উৰ্দ্দু-হিন্দীমিশ্ৰিত ভাষাত লিখা ভাৰতীয় সমাজ, ৰাজনীতি আৰু ইতিহাসৰ পটভূমিৰ এই উপন্যাসৰ অসমীয়া ৰূপান্তৰ দিল্লীৰ নেশ্যনেল বুকট্ৰাষ্টে প্ৰকাশ কৰে।

(৭) চাৰি পলৰীযাৰ কাহিনী :—অসমীয়া ভাষাৰ ন-শিকাৰুৰ বাবে উপযোগী হিন্দীৰ পৰা অনুবাদ কৰা আদৰ্শ মূলক গল্পৰ পুথি।

(৮) বিশ্ব গল্প চয়নিকা :—বিশ্বৰ বিভিন্ন দেশৰ বৰেণ্য সাহিত্যিক সকলৰ শ্ৰেষ্ঠ চুটি গল্পৰ ভাঙনি এই সংকলনটিত সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে। প্ৰথম গল্পটি সংস্কৃত সাহিত্যৰ বাণভট্টৰ 'কাদম্বৰী'ৰ গল্পানুবাদ। অন্যান্য গল্পসমূহ নিম্নোল্লিখিত সাহিত্যিক সকলৰ গল্পৰ ৰূপান্তৰ। যেনে নোবেল বটাবিজয়ী ইটালীযান সাহিত্যিক লুইজি পিৰানদেল্লো, ফৰাচী চুটি গল্পৰ পিতৃস্বৰূপ গী দ্য মোপাচাঁ, ইংৰাজ মনীষী বাৰ্ট্ৰেণ্ড আৰ্থাৰ উইলিয়াম ৰাছেল, হিন্দী লেখিকা ৰজনী পানিকৰ, ৰুছ সাহিত্যৰ শিৰোমণি এণ্টন চেকভ, মাৰ্কিণ কথা সাহিত্যিক উইলিয়াম ফক্‌নাৰ, বঙালী সাহিত্যিক বিমল মিত্ৰ, জাৰ্মাণ কথাশিল্পী ষ্টিফেন জাইগ, উৰ্দ্দু সাহিত্যিক কৃষ্ণ চন্দৰ, চীনা সাহিত্যিক ৰৌ শ্ৰ, আমেৰিকান সাহিত্যিক অ, হেনৰী আৰু ফৰাচী লেখক চমাৰচেট মম। অসমীয়া সাহিত্যিক ছৈয়দ আব্দুল মালিকৰ 'তিনিচকীয়া গাড়ী' গল্পটোও গ্ৰন্থখনিত সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে।

(৯) "অধ্যাত্ম জগতকী সৈৰ" :—দাৰ্শনিক পণ্ডিত ৺ৰাধানাথ ফুকনৰ গ্ৰন্থখনিৰ দুটা খণ্ডত হিন্দীলৈ কৰা অনুবাদ।

অসমীযা শিশুসাহিত্যৰ ভঁৰাললৈ ও নিৰুপমা ফুকনৰ অৱদান উল্লেখযোগ্য। শিশুৰ বাবে প্ৰকাশিত গ্ৰন্থসমূহ হ'ল :—

(১) বুলবুল আৰু বাদছাহ, (২) গীত গোৱা চৰাই, (৩) কাশ্মীৰ দেশৰ সাধু আৰু (৪) নেপালৰ সাধু।

প্ৰথম দুখন পুথিত ফ্ৰান্স, আৰ্মেনিয়া, আমেৰিকা, তিব্বত, চীন ডেনমাৰ্ক, তুৰস্ক, জাপান, ইংলণ্ড, ৰাছিয়া আৰু জাৰ্মানীৰ শিশু উপযোগী গল্প সন্নিবিষ্ট হৈছে।

অসমীয়া শিশু আলোচনী ‘মুকুতা’ত লেখিকাৰ এনানি শিশু উপযোগী দেশ বিদেশৰ সাধু প্রকাশিত হৈছে। লেখিকাৰ আন এখনি শিশু উপযোগী পুথি হ’ল ‘মইনাৰ মৌ-কোহ’। ইয়াৰ উপৰিও তেওঁ ১৯৮৭ চনত ভাৰত চৰকাৰৰ শিক্ষা আৰু সাংস্কৃতিক মন্ত্রণালয়ৰ প্রাপ্তবয়স্ক নৱ সাক্ষৰিত সকলৰ বাবে লিখিত “সূৰুযপুৰৰ সূর্যকান্ত” নামৰ পাণ্ডুলিপিৰ বাবে ৰাষ্ট্রীয় পুৰস্কাৰ লাভ কৰে।

ছুইজাৰলেণ্ড, ফ্রান্স, যুগোশ্লাভিয়া, ইটালী আদি দেশত ভ্ৰমণ কৰিবলৈ গৈ সেই সেই দেশৰ সুমধুৰ সোঁৱৰণীৰে লিখা মনোৰম ভ্ৰমণ কাহিনী হৈছে “ইউৰোপৰ মধু সোঁৱৰণ”। লেখিকাৰ আন এখনি ভ্ৰমণ কাহিনী “মধ্য প্রাচ্যৰ মধুৰ সোঁৱৰণ” প্রকাশৰ বাটত। তেওঁৰ শেহতীয়া প্রকাশিত গ্রন্থ হৈছে ১৬০টা বিভিন্ন ধৰণৰ ৰন্ধন প্রণালীৰ “আমিষ আৰু নিৰামিষ আহাৰ।”

নিৰুপমা ফুকন ৰচিত বুজন সংখ্যক প্রকাশিত গ্রন্থৰ উপৰিও স্বৰচিত আৰু অনূদিত ভালেমান সাহিত্য সম্ভাৰ বিভিন্ন আলোচনীৰ পাতত সিচৰতি হৈ আছে। শ্ৰীমতী ফুকনকৃত সত্যেন্দ্ৰ শৰতৰ ‘শকুন্তলাৰ সয়ম্বৰ’ উপন্যাসৰ অসমীয়া অনুবাদ ‘আমাৰ প্রতিনিধি’ত ধাৰাবাহিকৰূপে প্রকাশ পায়। বিষ্ণু প্রভাকৰৰ ‘আশাৰ ৰেঙনি’, জগদীশ চন্দ্ৰ মাথুৰৰ ‘ৰাজ হাড’ আদি অনুবাদ একাঙ্কিকা আৰু ‘শতাব্দীৰ অভিশাপ নামৰ মৌলিক একাঙ্কিকা আলোচনীৰ পাতত প্রকাশিত হৈছে। ‘পূৱ ভাৰতৰ সর্বশ্রেষ্ঠ সন্ত মহাপুৰুষ শ্ৰীশ্ৰীশঙ্কৰদেৱ’ নামৰ হিন্দীত লিখা প্রবন্ধটিৰ এটি মাৰাঠী অনুবাদ ‘স্ত্ৰী’ নামৰ পত্রিকা এখনত প্রকাশ হৈছে। ৰমাদাশৰ অন্যতম শ্রেষ্ঠ গল্প ‘অচল টকা’ লেখিকাই হিন্দীলৈ তর্জমা কৰিছে। ‘অনিমা’ আলোচনীত ঐই গল্প প্রকাশ হৈছে।

‘বিশ্ব গল্প চয়নিকা’ত সন্নিবিষ্ট গল্পসমূহৰ উপৰিও প্রেমচন্দ, জয় শংকৰ প্রসাদ, জৈনেন্দ্ৰ কুমাৰ, উষাদেৱী মিত্ৰা, ৰজনী পাণিকৰ, আগাঠা ক্রিষ্টি, কৃষ্ণ চন্দৰ, বিষ্ণু প্ৰভাকৰ, মহাদেৱী বাৰ্মা, পীতাম্বৰ পেটেল, পালগুম্মি পথৰাজু, উষা প্রিয়ম্বদা আদি লেখক-লেখিকা

সকলৰ ভালেমান বিখ্যাত গল্প-প্ৰবন্ধৰ শ্ৰীমতীফুকনে কৰা অসমীয়া অনুবাদ বিভিন্ন আলোচনীৰ পাতত প্ৰকাশ হৈ ওলাইছে।

‘মহাপণ্ডিত ৰাহুল সাংকৃত্যায়ন’, সৰোজিনী নাইডু, মোগল-যুগৰ খেল-ধেমালি, বসন্তৰোগ আৰু ডঃ এডৱাৰ্ড জেনাৰ আদি এলানি মৌলিক প্ৰবন্ধ বিভিন্ন আলোচনীত প্ৰকাশ হৈছে। সংখ্যাত তাকৰীয়া যদিও শ্ৰীমতী ফুকনে কবিতাও ৰচনা কৰিছিল। ‘মাতৃ বন্দনা’, ‘জয়তু অসম জননী’ আদি দেশাত্মবোধক কবিতাৰ উপৰিও অন্যান্য কেইটিমান কবিতা অ’ত ত’ত প্ৰকাশ হৈ ওলাইছে। ‘ৰাষ্ট্ৰভাষা তীসৰা ভাগ’ লেখিকাৰ আন এখন পুথি।

অসমীয়া, বঙালী আৰু হিন্দী ভাষাত সমান দক্ষতাৰে সাহিত্যিক অবদান আগবঢোৱা নিৰুপমা ফুকনৰ কেইবাখনিও গ্ৰন্থ প্ৰকাশৰ বাটত। শংকৰৰ “Life with grand father” নামৰ শিশু পুথিখনৰ অসমীয়া ৰূপান্তৰ‘‘ককাদেউতা আৰু মোৰ সোনালী শৈশব” আৰু ‘‘মধ্য প্ৰাচ্যৰ মধুৰ সোঁৰৱণ” নামৰ ভ্ৰমণ কাহিনী আৰু ‘‘পুবৰ সূৰুয লক্ষ্মীনাথ” নামৰ শিশুপুথিখনি উল্লেখযোগ্য।

লেখিকাৰ ভবিষ্যতৰ আঁচনিৰ ভিতৰত বিভিন্ন পত্ৰিকাত সিঁচৰতি হৈ থকা জনপ্ৰিয় গল্প সমূহৰ অনুবাদ অন্তৰ্ভুক্ত কৰি “ভাৰতীয় গল্প চয়নিকা” প্ৰকাশ কৰা আৰু ইউৰোপ, আমেৰিকা ভ্ৰমণ কৰি গোটোৱা অভিজ্ঞতাৰে এখন ভ্ৰমণ কাহিনী ৰচনা কৰাৰ ইচ্ছা তেওঁ প্ৰকাশ কৰে।

হিন্দী ভাষা-সাহিত্যত বিশেষ দক্ষতাৰ পৰিচয় দিয়া নিৰুপমা ফুকনে কয় যে সাহিত্য একাডেমিৰ নিৰ্দেশক্ৰমে তেওঁ ‘চন্দ্ৰগুপ্ত’ আৰু ‘জীৱনলীলা’ অনুবাদ কৰি দিয়াৰ পিছত সাহিত্য একাডেমিয়ে সেই অনুবাদ সমূহ সফল হোৱাৰ স্বীকৃতি স্বৰূপে আকাশবাণী দিল্লী কেন্দ্ৰত তেওঁক অনুবাদিকাৰূপে নিযুক্তি দিবলৈ অনুমোদন কৰে, কিন্তু সেই সময়ত দিল্লী কেন্দ্ৰত অসমীয়াত অনুবাদ কাৰ্য্যৰ তেনে পৰিবেশ নথকাত আকাশবাণী দিল্লীয়ে ১৯৬১ চনত আকাশবানী গুৱাহাটী কেন্দ্ৰৰ অনুবাদিকাৰূপে নিযুক্তি দিয়ে। এই কেন্দ্ৰত

এবছৰকাল অনুবাদিকাৰূপে সুখ্যাতিৰে ভাৰতীয় ভাষাৰ ভালে কেইখন নাট অসমীয়ালৈ ভাঙনি কৰি দিয়াৰ পিছত পাৰিবাৰিক সমস্যাৰ বাবে তেওঁ এই চাকৰি ত্ৰৰিবলৈ বাধ্য হয়।

অনুবাদিকা হিচাপে দেখুওৱা নিৰুপমা ফুকনৰ পাৰদৰ্শিতাৰ পৰিচয় তেওঁৰ অনূদিত গ্ৰন্থসমূহে দিয়ে। এই ক্ষেত্ৰত "প্ৰতিজ্ঞা" খনি পঢ়ি হেমবৰুৱা দেৱে দিয়া উক্তি প্ৰনিধানযোগ্য। "সাধাৰণতে আমাৰ ভাঙনিবোৰ ভাঙনি ভাঙনি গোন্ধাই থাকে। কিন্তু আপোনাৰ "প্ৰতিজ্ঞা" তেনে দোষৰ পৰা সম্পূৰ্ণৰূপেই মুক্ত। ভাষা বৰ ধুনীয়া হৈছে। কিতাপখন পঢ়িলে ভাঙনি যেন নেলাগেই। ঠায়ে ঠায়ে আপুনি আমাৰ জতুৱা ঠাঁচো ব্যৱহাৰ কৰিছে। এনে বাক্যপ্ৰয়োগে কিতাপখন আৰু নিৰুপমা কৰিছে।" উল্লেখযোগ্য যে প্ৰেমচন্দৰ "প্ৰতিজ্ঞা" উপন্যাস খনৰ তেওঁ প্ৰথম অনুবাদিকা।

নিৰুপমা ফুকনে অনুবাদ কৰিবলৈ লোৱা পুথিসমূহৰ নিৰ্বাচনে তেওঁৰ উচ্চ চিন্তাধাৰাৰ পৰিচয় দিয়ে। গ্ৰন্থসমূহৰ কাহিনীৰ বৈবিধ্য আৰু বৈচিত্ৰ্যই পাঠকক আকৰ্ষণ কৰে হৰিকৃষ্ণ প্ৰেমীৰ ঐতিহাসিক নাট 'আহুতি'ৰ মাজেৰে প্ৰতিভাত হোৱা হিন্দু-মুছলমানৰ প্ৰেম আৰু ঐক্যই লেখিকাক অনুপ্ৰাণিত কৰাৰ কথা তেওঁ ব্যক্ত কৰে।

শ্ৰীমতী ফুকন দুজন পুত্ৰ আৰু এগৰাকী কন্যাৰ মাতৃ। পৰিপূৰ্ণ ঘৰ এখনৰ সুগৃহিনী হোৱাৰ উপৰিও তেওঁ বিভিন্ন সামাজিক কামতো সক্ৰিয়ভাবে অংশ গ্ৰহণ কৰে। তেওঁ অসম সাহিত্য সভা আৰু যোৰহাট গীতাৰ্থী সমাজৰ আজীৱন সভ্যা। ডিব্ৰুগড় পৌৰসভাৰ সদস্যৰূপে তেওঁ নিঃসাৰ্থভাবে যথাসাধ্য সেৱা আগবঢ়াইছে।

অমায়িক আৰু অধ্যৱসায়ী এই গৰাকী মহিলাই সাহিত্যসেৱা অব্যাহত ৰাখিবলৈ অক্লান্ত শ্ৰম কৰাৰ কথা কয়। সাহিত্যসেৱাৰ বাবে যাতে ঘৰ-গৃহস্থালীৰ কামত আউল নালাগে তাৰবাবে তেওঁ সদায় সতৰ্ক।

সাহিত্য চৰ্চ্চাৰ উপৰিও দেশভ্ৰমণ কৰি অতি আনন্দ অনুভৱ কৰে। তেওঁ কেইবাবাৰো বিদেশ ভ্ৰমণ কৰিছে। তেওঁৰ প্ৰিয়

কাম হৈছে ফটো তোলা আৰু ৰন্ধাবঢ়া কৰা। ইতিমধ্যে ৰন্ধনপ্ৰণালীৰ কিতাপ “আমিষ আৰু নিৰামিষ আহাৰ” প্ৰকাশ হৈ ওলোৱাৰ কথা আগতে উল্লেখ কৰা হৈছে।

অসমীয়া সাহিত্যৰ বিভিন্ন দিশত আশা শুধীয়াভাৱে অৱদান আগবঢ়োৱা লেখিকাসকলৰে এগৰাকী শ্ৰীমতী নিৰুপমা ফুকনে নিষ্ঠা আৰু একাগ্ৰতাৰে অনুবাদ সেৱাৰ ভৱিষ্যতে সুনাম অৰ্জন কৰিবলৈ সমৰ্থ হৈছে। সাংসাৰিক জীৱনৰ নানা ধৰণৰ বাধা-বিঘিনিয়ে মনৰ অদম্য ইচ্ছা, সাহিত্যৰ প্ৰতি থকা অনুৰাগ আৰু সৃষ্টিশীলতাক বাধা দি ৰাখিব নোৱাৰে, বৰঞ্চ ধৈৰ্য্য, একাগ্ৰতা, আত্মবিশ্বাস আৰু অক্লান্ত শ্ৰমৰ বাবে মানুহে যে সফলকাম হব পাৰে তাৰ দৃষ্টান্ত দাঙি ধৰে এই সকল উত্তমী, অধ্যৱসায়ী মহিলাই। সেয়েহে বয়স আৰু ব্যাধিয়ে ম্লান কৰিব নোৱৰা ডেৰকুৰি বছৰৰো অধিককাল সাহিত্যসাধনা কৰি অহা এই গৰাকী অসমীয়া লেখিকাই যশস্যা অৰ্জন কৰিব পাৰিছে।

—মনোৰমা বৰগোহাঞি

অমিয়া চক্ৰৱৰ্ত্তী

জাঁজী নিবাসী ৺লক্ষ্মীনাথ বৰঠাকুৰ আৰু শ্ৰীমতী হেমদা বৰঠাকুৰৰ কন্যা বৰ্ত্তমান তেজপুৰ নিবাসী শ্ৰীমতী অমিয়া চক্ৰৱৰ্ত্তী স্বাধীনোত্তৰ কালৰ এগৰাকী সুলেখিকা।

১৯২৯ চনৰ জুন মাহত পিতৃৰ কৰ্মস্থান শদিয়াত এখেতে জন্মগ্ৰহণ কৰে। জন্মৰ পাছতে মাতৃ গৰাকী শয্যাশায়ী হৈ থকা বাবে তেখেত মাতৃদুগ্ধ পানৰ পৰা বঞ্চিত হৈছিল। তেখেতক প্ৰতিপালন কৰে বৰ মোমায়েক শিবসাগৰ উচ্চ ইংৰাজী স্কুলৰ প্ৰধান শিক্ষক ৺হিমধৰ বৰুৱা, বৰ মামীয়েক ৺স্বৰ্ণভাৰতী দেৱী, মাজু মোমায়েক ৺যজ্ঞধৰ বৰুৱা আৰু মাজু মামীয়েক শ্ৰীমতী সৰোজ বৰুৱাই। শ্ৰীমতী চক্ৰৱৰ্ত্তীৰ মাতৃ হেমদা বৰঠাকুৰ এগৰাকী সুলেখিকা। তেখেতৰ এখন গোঁসাই নামৰ কিতাপ প্ৰকাশ হৈছে। কামৰূপৰ এটি সম্ভ্ৰান্ত পৰিয়ালৰ পুত্ৰ শ্ৰীযুত দেবেন্দ্ৰ নাথ চক্ৰৱৰ্ত্তীৰ লগত ১১ বছৰ বয়সত শ্ৰীমতী চক্ৰৱৰ্ত্তীৰ শুভ বিবাহ সম্পন্ন হয়।

শোণিতপুৰ জিলাৰ সদৰ তেজপুৰ নগৰৰ কছাৰী গাঁৱত শ্ৰীযুত চক্ৰৱৰ্ত্তীয়ে নিগাজিকৈ থাকিবলৈ লয়। শ্ৰীমতী চক্ৰৱৰ্ত্তীৰ ঘৰুৱা জীৱন অতি শান্তিপূৰ্ণ। তিনিজন উপযুক্ত পুত্ৰৰ আৰু এগৰাকী জীয়ৰীৰ মাতৃ শ্ৰীমতী চক্ৰৱৰ্ত্তী বৰ্ত্তমান নাতি-নাতিনীৰে পৰিবেষ্টিত এখন বৃহৎ সংসাৰৰ সৰ্বময়ী কৰ্ত্ৰী। বৰ পুত্ৰ শ্ৰীঅতুল চক্ৰৱৰ্ত্তী তেজপুৰ উচ্চতৰ মাধ্যমিক স্কুলৰ শিক্ষক, মাজুপুত্ৰ শ্ৰীবাবুল চক্ৰৱৰ্ত্তী জনস্বাস্থ্য কাৰিকৰী বিভাগৰ ইঞ্জিনিয়াৰ, কনিষ্ঠ পুত্ৰও ডিগবৈ তেল কোম্পানিৰ ইঞ্জিনিয়াৰ।

বিবাহৰ পিছৰে পৰা ঘৰ সংসাৰৰ সকলো দায়িত্ব তেখেতে অতি দক্ষতাৰে বহন কৰে। বন্ধা-বঢ়া, বোৱা কটা, বাৰীত শাক পাচলিৰ যত্ন লোৱাৰ উপৰিও তেখেতে ফুলনী বাৰী খন মনোমোহা কৰি ৰখাত কেতিয়াও যত্নৰ ত্ৰুটি কৰা নাই। সাংসাৰিক গুৰু দায়িত্ব বহন কৰিও তেখেতে ওৱৰ্দ্ধাৰ হিন্দি ভাষা প্ৰচাৰ সমিতিৰ 'কোবিদ' পৰীক্ষা পাচ কৰে।

তেজপুৰৰ শ্ৰীতপন ডেকাই আৰু শ্ৰীডিম্ব ভূঞাই ১৯৫৭ চনৰ ২৫ ডিচেম্বৰত শ্ৰীমতী অমিয়া চক্ৰৱৰ্ত্তীক অভিনয় জগতলৈ উলিয়াই আনিছিল। তেতিয়াৰে পৰা তেখেত তেজপুৰৰ বান ৰঙ্গমঞ্চৰ লগত জড়িত হৈ পৰিছিল। অভিনয়ৰ অভিজ্ঞতা আহৰণ কৰি শ্ৰীমতী চক্ৰৱৰ্ত্তীয়ে নাটক ৰচনা কৰিবলৈ লয় আৰু কেইখন মান নাটক ৰচনা কৰি নিজেই পৰিচালনা কৰি মঞ্চস্থ কৰে। গতিকে, নাটক ৰচনাৰে তেখেতৰ লেখিকা জীৱনৰ শুভাৰম্ভ হয়। ইয়াৰ পাচত তেখেতে উপন্যাস লিখিবলৈ লয়। লগে লগে, কবিতা, প্ৰবন্ধ আদিও লিখিবলৈ লয়।

অসম সাহিত্য-সভাৰ শাখা তেজপুৰত প্ৰতিষ্ঠা কৰাত শ্ৰীমতী চক্ৰৱৰ্ত্তীয়ে আগভাগ লয়। তেখেত অসম সাহিত্য সভাৰ দুবাৰো কাৰ্যনিৰ্বাহ সমিতিৰ সদস্যা আছিল।

শ্ৰীমতী অমিয়া চক্ৰৱৰ্ত্তী যে কেৱল এগৰাকী সুলেখিকা সেয়ে নহয়, তেখেত এগৰাকী আগশাৰীৰ সমাজ কৰ্মী ও। ১৯৬২ চনৰ চীনা আক্ৰমণৰ সময়ত তেখেতে তেজপুৰীয়া ৰাইজক সাহস যোগাইছিল। সাংসাৰিক নানা বেমেজালিৰ মাজতো সেই সময়ত তেখেতে ফাৰ্ষ্ট এইড ট্ৰেইনিং, ৰাইফল ট্ৰেইনিং আদি লৈছিল। ১৯৭২ চনৰ ভাষা আন্দোলনতো তেখেতে সক্ৰিয় অংশগ্ৰহণ কৰিছিল।

যাঠিৰ দেওনা পাৰ হোৱা এই গৰাকী লেখিকাই বৰ্ত্তমান ঘৰতে স্বামী, পুত্ৰ, বোৱাৰী, নাতি-নাতিনীৰ দ্বাৰা পৰিবেষ্টিত হৈ ও, পাৰ্থিৱ সুখত আৱদ্ধ থাকিও সত্য শিৱ সুন্দৰ আৰাধনাত এক অপাৰ্থিৱ

আনন্দৰ মাজত হেৰাই যোৱাৰ প্ৰয়াস কৰিছে। সেই পৰমেশ্বৰ শিৱই শ্ৰীমতী চক্ৰৱৰ্ত্তীক দীৰ্ঘায়ু কৰক।

শ্ৰীমতী অমিয়া চক্ৰৱৰ্ত্তীৰ সাহিত্য প্ৰতিভা: আগতেই উল্লেখ কৰা হৈছে শ্ৰীমতী চক্ৰৱৰ্ত্তী মঞ্চ জগতৰ লগত জড়িত হৈ অভিনয় কলা সম্পৰ্কে জ্ঞান আহৰণ কৰি নাটক লিখিবলৈ লয়। তেখেতৰ প্ৰকাশিত নাটক সমূহ হ'ল—দুঃস্বপ্ন, দোষকাৰ, প্ৰতিধ্বনি, অভিলাষ।

প্ৰকাশিত উপন্যাস—লোতক, তৃপ্তি বিচাৰি, দাপোন প্ৰলেপ।

কাব্যগ্ৰন্থ—ঝঙ্কাৰ (কবিতা সংকলন), বিয়া নাম।

ইয়াৰ উপৰিও কেবাখনো অপ্ৰকাশিত একাঙ্কিকা নাটক আৰু প্ৰবন্ধ হাতে লিখা অৱস্থাত আছে। আমি আশা ৰাখিছোঁ। লেখিকাৰ অপ্ৰকাশিত গ্ৰন্থ সমূহো সোণকালে প্ৰকাশ হৈ আমাক সাহিত্যৰ সোৱাদ দিব। কেন্দ্ৰীয় গ্ৰন্থাগাৰে তেখেতৰ পুথি সমূহ সংগ্ৰহ কৰিছে। শ্ৰীমতী চক্ৰৱৰ্ত্তীয়ে কোৱামতে আমেৰিকাৰ বিশ্ব পুথি সংগ্ৰহালয়ত তেখেতৰ 'লোতক" নামৰ উপন্যাসখন তেখেতৰ জীৱনী সহ সংগৃহীত কৰিছে।

বিভিন্ন ৰাতৰি কাকতত শ্ৰীমতী চক্ৰৱৰ্ত্তীৰ কেবাটাও চিন্তামূলক প্ৰবন্ধ প্ৰকাশিত হৈছে। তাৰ ভিতৰত ভাৰতীয় ক্ষয় ৰোগ, অনুষ্ঠান গঢ়ো আহক, প্ৰহেলিকা আদিয়েই প্ৰধান। ভাৰতীয় ক্ষয় ৰোগ নামৰ প্ৰবন্ধত লেখিকাই স্বাধীনোত্তৰ ভাৰতৰ ছবি ফুটাই তুলিছে। দাসত্ব মোচনৰ পাচত অনভিজ্ঞ অগনন নেতাৰ জন্ম হ'ল। কিন্তু তেওঁলোকৰ উশৃঙ্খলতাই, দুৰ্নীতি পৰায়ণতাই, খিয়লা-খিয়লিয়ে ভাৰতী আইক কন্দুৱাই পেলাইছে আৰু সেয়েহে আয়ে পুত্ৰ সকলৰ আগত নিজৰ দুখৰ বৰ্ণনা দিছে। 'অনুষ্ঠান গঢ়ো আহক' প্ৰবন্ধত সুস্থ্য সমাজ এখন গঢ়ি তুলিবৰ বাবে কেনে অনুষ্ঠানৰ প্ৰয়োজন সেই কথা দেখুওৱাৰ প্ৰয়াস কৰা হৈছে। 'প্ৰহেলিকা' প্ৰবন্ধত লেখিকাই শাসক দলৰ ওচৰত অভিযোগ কৰি কব খুজিছে শাসক দলৰ শাসনত বিশৃঙ্খলতা আৰু আত্ম কেন্দ্ৰীয়তাই প্ৰাধান্য লাভ কৰাৰ বাবে সমাজ অস্থিৰ হৈ উঠিছে। আকাল, শাসকৰ দুৰ্নীতি পৰায়ণতা

পাঠ্য পুথিৰ বিশৃঙ্খলতা আদি এশ এবুৰি সমস্যাই সমাজখনক দৈত্যৰ দৰে গ্ৰাস কৰি পেলাইছে।

'লোতক' শ্ৰীমতী অমিয়া চক্ৰৱৰ্ত্তীৰ এখন সামাজিক উপন্যাস। নায়িকা বিনীতাই অকাল বৈধব্যক সাবতি লব লগা হৈছে যদিও সমাজত নিজকে প্ৰতিষ্ঠা কৰিবৰ বাবে আপ্ৰাণ চেষ্টা কৰিছে। নৈশ মহা বিদ্যালয়ত অধ্যয়ন কৰাৰ সময়ত বিনীতাক সহায় সহযোগ কৰিছিল অধ্যাপক নীলমণি ডেকাই। শিক্ষা শেষ কৰি বিনীতাই এখন গাৱঁৰ ছোৱালী স্কুলৰ শিক্ষয়িত্ৰী নিযুক্ত হ'ল আৰু লগে লগে গাওঁখনত সমাজ-সংস্কাৰ মূলক আঁচনি কিছুমান হাতত ললে। বিনীতাৰ সকলো কামতে উৎসাহ যোগাইছিল অধ্যাপক ডেকাই। বিনীতা আৰু নীলমনি ডেকাৰ মাজত থকা বন্ধুত্বক সকলোৱে সন্দেহৰ চকুৰে চাইছিল। বিনীতাক মিছা কলংক জাপি দিলে স্কুলৰ হেড মাষ্টৰে। তেওঁৰ আৰু পংকজা নামৰ এগৰাকী শিক্ষয়িত্ৰীৰ অবৈধ প্ৰেমৰ ফল স্বৰূপে জন্ম লোৱা সদ্যজাত সন্তানটিক অসুস্থ বিনীতাৰ ওচৰত হেড মাষ্টৰে "বসুদেৱে যশোদাৰ ওচৰত কৃষ্ণক থৈ অহাৰ দৰে থৈ আহিল। বিনীতাই সকলো অপবাদ মূৰ পাতি লৈ সেই অবৈধ অবহেলিত শিশুটিক অতি কষ্টেৰে ডাঙৰ দীঘল কৰি ডাক্তৰ ৰূপে প্ৰতিষ্ঠা কৰিলে। কিন্তু দুৰ্ঘটনাত পতিত হৈ মৃত্যুৰ মুখত পৰা বিনীতাই মৃত্যুৰ আগে আগে স্বীকাৰোক্তি কৰিলে "মৃণাল মই তোৰ মা নহয়। স্নেহময়ী মাতৃৰ মৃত্যু মৃণালৰ চকুৰ লোতক বৈ গ'ল।

এই উপন্যাসত লেখিকাই বিনীতাৰ যি ত্যাগ আৰু স্নেহময়ী মাতৃমূৰ্ত্তিৰ ছবি আঁকিছে, সি সঁচাকৈয়ে আদৰ্শনীয়। কিন্তু লেখিকা কিছু বাস্তৱ সত্যৰ পৰা ফালৰি কাটি গৈছে। কাৰণ সন্তান সম্ভৱা পংকজাক গাৱঁৰ মানুহৰ চকুত নিস্পাপ কৰি ৰাখি অসুস্থ বিনীতাক অপবাদ দিয়া ঘটনাত বাস্তৱ সত্যৰ অভাৱ পৰিলক্ষিত হয়। আনহাতে লেখিকাই বিভিন্ন ঠাইত কিছুমান—অৰ্থহীন শব্দৰ অৱতাৰণা কৰি নাইবা অলাগতীয়াল বৰ্ণনা দি অনাহকতে উপন্যাস

খনৰ কলেবৰ বৃদ্ধি কৰিছে। যেনে:—মানুহৰ জীৱনৰ প্ৰতিটো স্তৰেই—অতি বিচক্ষণ” (পৃষ্ঠা ৩)। জীৱনৰ স্তৰক বিচক্ষণ সুবুদ্ধি আশ্চৰ্য্য জনক বা অসাধাৰণ বুলি উল্লেখ কৰা হলেহে অৰ্থবহ হল হেঁতেন। যৌৱনক, যাদুঘৰৰ লগত কৰা তুলনাও অৰ্থব্যঞ্জক হোৱা নাই। কিন্তু ৬৭ পৃষ্ঠাত থকা নগৰৰ ওচৰৰ গাঁৱৰ ছবি খনত বাস্তৱ সত্য ফুটি উঠিছে—“গাওঁ খনত এতিয়া সম্পূৰ্ণ চহৰৰ বতাহ লগা হৈ পৰিল। ছোৱালী বোৰে দোকমোকালিতে শোৱা পাটি এৰি গোহাঁলিৰ গোবৰ পেলাবলৈ সঙ্কোচ কৰা হ’ল। পুখুৰীৰ পৰা পানী ভৰাই কাষত কলহ লৈ আহিবলৈ ইতস্ততঃ বোধ কৰা হৈ পৰিল ।” আনহাতে ঠায়ে ঠায়ে কিছুমান ফকৰা, প্ৰচলিত প্ৰবাদ বাক্যৰ ব্যৱহাৰ যেনে—মিঞা বিবি ৰাজিতো ক্যা কৰেগা কাজি (পৃঃ ৩৮), মনে বিচাৰে ৰজা হব, বিধাতাই নিদিয়ে খুজি খাব (পৃঃ ৯০), ক্ষন্তেকৰ ভোজ খাওতা নাই , জয়কালত ভয় নাই মৃত্যুকালত ঔষধ নাই (পৃষ্ঠা ১১৭) ইত্যাদি উপন্যাসৰ ঘটনা সমূহৰ লগত ৰজিতা খাইছে যদিও উপন্যাস খনৰ সাহিত্যিক মূল্য কিছু ম্লান কৰিছে যেন লাগে। তথাপিও স্বীকাৰ কৰিব লাগিব ‘লোতক’ শ্ৰীমতী চক্ৰৱৰ্ত্তীৰ সাৰ্থক সৃষ্টি।

শ্ৰীমতী চক্ৰবৰ্ত্তীৰ আন এখন উপন্যাস ‘তৃপ্তিবিচাৰি’। এই উপন্যাসত ঔপন্যাসিকাই মলয় নামৰ এজন ডেকাৰ ‘নমি’ নামৰ এগৰাকী চাৰিটি সন্তানৰ মাতৃৰ প্ৰতি থকা অতীন্দ্ৰিয় প্ৰেমৰ বিবৰণ ডাঙি ধৰিছে। এই উপন্যাসত ডাণ্টেৰ ‘ডিভাইন কমেডি’ত বিয়েট্ৰিচৰ প্ৰতি যি প্ৰেম, চণ্ডীদাসৰ ৰামী ধুবুনীৰৰ প্ৰতি যি প্ৰেম বা ‘তুমি’ কাব্যত ৺অম্বিকা গিৰি ৰায়চৌধুৰীৰ প্ৰেমিকাৰ প্ৰতি যি প্ৰেম ঔপন্যাসিকাই মলয়ৰ নমিৰ প্ৰতি তেনে প্ৰেমৰ অৱতাৰণা কৰিছে। সেয়েহে এই উপন্যাসৰ সমালোচনা সু সাহিত্যিক নাৰায়ণ বেজবৰুৱাই এই দৰে দিছে—“তৃপ্তি বিচাৰি’ ৰ নায়িকা নমিৰ একালে পতিভক্তিৰ উজ্জ্বলতা, আনফালে প্ৰনয়ীৰ কাতৰ প্ৰাৰ্থনাত সঁহাৰি জনাবলৈ গৈ জৰ্জ্জৰিতা হোৱা ৰূপ অতি কঠিন হলেও

বাস্তৱময়। অনুকম্পাৰ তীব্ৰ অনুভূতিত চলি পৰিৰ খুজিও জীৱন সাগৰৰ মাজত হেৰাই নোযোৱা নমিক বেজবৰুৱাৰ দৃষ্টিৰে প্ৰেমৰ এক পবিত্ৰ প্ৰতি মূৰ্ত্তি বুলি স্বীকাৰ কৰিছে। নাৰী মনৰ কোমলতা আৰু শাৰীৰিক শুচিতাই নমিক অন্ত এক অনিৰ্বাচনীয় ৰূপৰ অধিকাৰী কৰি গঢ় দিয়াত ঔপন্যাসিকা গৰাকী সফল হৈছে।" লেখিকাই অতীন্দ্ৰিয় প্ৰেমৰ অৱতাৰনা কৰিলেও উপন্যাসৰ শেষৰ ফালে বাস্তৱ সত্যক স্বীকাৰ কৰিছে—"বাসনাৰ অগনিয়ে পবিত্ৰ প্ৰণয়ৰ ৰচি ডাল যেন খিলা কৰি পেলালে। বাতাবৰণে সংযম শক্তিক পৰাজয় কৰে। বাসনাৰ অনুভবে স্থিৰেৰে মলয়ক থাকিবলৈ নিদিয়া হ'ল।" (পৃষ্ঠা ১০৭) "বাসনাৰ উন্মাদনাক মলয়ে পৰাজয় কৰিব নোৱাৰিলে" (পৃ ১১৬) সেয়েহে অসাধাৰণ প্ৰেমৰ পৰিণতি ঘটিল ৰীতাৰ লগত বিবাহ বন্ধনত বান্ধ খোৱাত। কিন্তু "মলয়ে অস্থিৰ জীৱনৰ তৃপ্তি কতো বিচাৰি নাপালে।' এই উপন্যাসত ঔপন্যাসিকাই ছাঁ পোহৰৰ সংঘাত, কল্পনা আৰু বাস্তৱৰ সংঘাতৰ চিত্ৰ অতি নিপুণ স্কনিকৰৰ দৰে অঙ্কিত কৰিছে।

১৯৮৬ চনত প্ৰকাশ হল শ্ৰীমতী অমিয়া চক্ৰবৰ্ত্তীৰ শেহতীয়া উপন্যাস দাপোণ প্ৰলেপ। ভূমিকায়ে প্ৰতিপন্ন কৰে যে দাপোনত প্ৰলেপ থকাৰ বাবে নায়ক বা নায়িকাই নিজৰ অৱয়ব দেখা নাই। এই উপন্যাসৰ নায়কে ত্ৰিশ বছৰ আগতে পিতৃমাতৃ ভাই-ভনীক হত্যা কৰা ৰঞ্জন কাকতিক হত্যা কৰি পুলিচৰ চকুত ধূলি দি অনাই বনাই ঘূৰি ফুৰিছে। এই যাযাবৰী জীৱনত নায়কে সমাজৰ বিভিন্ন স্তৰত দেখা দুৰ্নীতি বোৰৰ ছবি ঔপন্যাসিকাই ফুটাই তুলিছে। যেনে—"চৰকাৰে আমাৰ দৰে দুখীয়াৰ কাৰণে এই হস্পিটাল খুলিছে। তইঁতে দৰৱ নাই বুলি দীঘলীয়া প্ৰেচক্ৰিপচন দিবি। চৰকাৰে দিয়া লাখ লাখ টকাৰ দৰৱ বাহিৰত বিক্ৰি কৰিবি। এক্সৰে প্লেট বাহিৰত বিক্ৰি কৰিবি "(পৃষ্ঠা ৫৬)। স্কুল ঘৰত অবৈধ প্ৰেম লীলাৰ ছবি, স্বামীৰ অনুপস্থিতিত স্ত্ৰীৰ পৰ.পুৰুষৰ লগত প্ৰেম আৰু তাৰ পৰিণতি স্ত্ৰীক হত্যা কৰি শ লুকুৱা, ব্যভিচাৰীৰে

ধানৰ লগত পতান মিহলোৱা, ডাঙৰ পানৰ মাজত সৰুপান ভৰোৱা, পাঁচলিটাৰ গাখীৰত তিনি লিটাৰ পানী মিহলোৱা ইত্যাদি কদৰ্য বাস্তৱৰ ছবি। এইখনক একক কাহিনী ভিত্তিক উপন্যাস নুবুলি সমাজৰ চিৰাচৰিত দুৰ্নীতিৰ টুকুৰা ছবিহে আখ্যা দিব পাৰি। ঘটনাৰ বাহুল্যতাই আৰু অসামঞ্জস্যতাই উপন্যাস খনৰ মূল কাহিনীটিৰ গুৰুত্ব নাইকীয়া কৰি পেলাইছে। তদুপৰি এনে কিছুমান অৰ্থহীন বাক্য প্ৰয়োগ কৰা হৈছে যে সি উপন্যাস খনক তবাং কৰি পেলাইছে। যেনে “স্তুলন্ত যৌৱনৰ দলদোপ হেন্দোলদোপ নহয়।” “মোৰ আজিহে মনত পৰিছে মোৰ মৰমৰ পৰিয়াল টোলৈ। অলসতাৰ দাপোনত সিহঁত বিদ্যমান।” (পৃষ্ঠা ৭৮) অলসতাৰ অৰ্থ এলাহ। মৃত পৰিয়ালটোৰ ক্ষেত্ৰত এই শব্দ কিয় ব্যৱহাৰ কৰা হল বুজা নাযায়। “এতিয়া মই তৃষ্ণা-তৃপ্তিৰ খুনী” (পৃষ্ঠা ৭৭)

মুঠতে লেখিকাৰ তিনিওখন উপন্যাস পৰ্যালোচনা কৰিলে দেখা যায় ‘লোতক’ আৰু ‘তৃপ্তি বিচাৰি’ৰ তুলনাত দাপোন প্ৰলেপখন কিছু নিম্ন মানদণ্ডৰ।

‘ঝংকাৰ’ লেখিকাৰ ১৯৭০ চনত প্ৰকাশিত এক অনন্য কাব্য-গ্ৰন্থ। অৱশ্যে ইয়াত কিছু গানো সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে। কবিয়ে পাতনিত স্বীকাৰ কৰিছে কবিতাত মস্তিষ্কৰ পৰিচালনাতকৈ হৃদয়ৰ উপলব্ধিৰ প্ৰাধান্যতা থাকে। কবিতা ‘হৃদয়ৰ উপলব্ধিত মস্তিষ্কৰ পৰা ওলাই অহা ছন্দবদ্ধ শব্দৰ মালা। সেয়েহে প্ৰথমৰ ‘কবিতা’ শীৰ্ষক কবিতাটিত কবিয়ে কবিতাক উদ্দেশ্য কৰি কৈছে—

> কবিৰ কোমল হিয়া বিদৰায়,
> কাপৰ নিজৰাত কাগজ গুৱায়।
> জানিলো তুমি জীয়ৰী কবিৰ
> আদৰৰ কন্যা এই ধৰনীৰ।

‘আয়ুস’ নামৰ কবিতাটি অতি বাস্তৱধৰ্মী কবিতা। কবিতাটিৰ কেইটিমান পংক্তি তলত তুলি দিয়া হল—

আয়ুস হেৰ চাচোন এবাৰ মোলৈ চা
তোৰ মৰমৰ সজাটিৰ গান এবাৰ বীনত গা।
ধৰাৰ কোলাত এৰিলি যিদিনা, আইৰ কাষত মোক
গৈয়েই আছ গম নোপোৱাকৈ নেদেখে কোনেও তোক।
হিচাপত তই অতিকে পাকৈত, কাকো নকৰ ক্ষমা
সক বৰ নাই পাল পৰিলেই তই এৰি যাৱ সীমা।

কবিতাটিয়ে পাঠকক মৃত্যুৰ চিৰন্তন, শ্বাশ্বত সত্যৰ উপলব্ধি আনি দিয়ে। কবিগুৰু ৰবীন্দ্ৰ নাথ ঠাকুৰৰ 'ভাৰততীৰ্থ' কবিতাৰ আৰ্হিত ৰচনা কৰা কবিৰ আন এটি কবিতা 'সমুখত আমাৰ সমস্যা অপাৰ।' কবি গুৰুৱে যি দৰে 'এই ভাৰতেৰ মহামানবেৰ সাগৰ তীৰেত আৰ্য্য অনাৰ্য্য দ্ৰাবিড, ব্ৰাহ্মণ, সকলোকে আহিবলৈ আহ্বান জনাইছে, ঠিক সেইদৰে কবি শ্ৰীমতী চক্ৰৱৰ্ত্তীয়েও খেতিয়ক, বৈজ্ঞানিক, শিল্পী, সৈন্যিক, সাহিত্যিক সকলোকে আহ্বান জনাইছে, যাতে সকলোৰে সহযোগত 'ভাৰত গণতন্ত্ৰ' জয়জয় ময়ময় হয়—

আহা খেতিয়ক, আহা বৈজ্ঞানিক
আহা শিল্পী গায়ক আৰু সৈনিক
ভিন ভিন ভাষাৰ ভাব বিনিময়
কৰিবৰ আজি হল যে সময়

কবিয়ে সকলোৰে মাজত একতা প্ৰতিষ্ঠা হলেহে যে উন্নতিৰ পথত আগবাঢ়িব পাৰি সেই কথা উপলব্ধি কৰি লিখিছে—"একতাৰ ফুল দিয়া চতিয়াই।" কবিতাটি ৰাবিন্দ্ৰিক আৰ্হিত লিখিলেও ইয়াৰ মূল কথা হৈছে লালবাহাদুৰ শাস্ত্ৰীৰ "জয় জোৱান জয় কিষাণ" সেই যুগান্তকাৰী উদাত্ত বাণীটি—

কৃষক দেশৰ পূজ্য অতি।
তুমি হে ৰাখিবা দেশৰ খ্যাতি,
সাবধান জোৱান, প্ৰহৰী তুমি।
ৰাখিবা মান মাতৃভূমি॥
জয় হিন্দ আমাৰ মহান মন্ত্ৰ।

এই খন ভাৰত গণতন্ত্ৰ ॥
জয় জোৱান জয় কিষাণ ।
জয় জয় এই ভাৰত মহান ॥

কবিতাটিৰ অন্তৰ্নিহিত উদ্দেশ্য মহান, তাত কোনো সন্দেহ নাই। আনহাতে কীৰ্ত্তনৰ "কি কৰিলো কি কৰিলো ভকতি নকৰি" শীৰ্ষক পদটিৰ আহিত ঝংকাৰৰ আন এটি কবিতা বৃথা মই ধৰিলো জীৱন—

নুপুজিলো শিশুকালত
তোমাৰ সেই দুখনি চৰণ
যৌৱনৰ জোৱাৰ ভাতাই
নিলে মোক মোহাৰি সামৰি
লোভ মোহ কাম ক্ৰোধে ধৰিলে আবৰি
বৃদ্ধ কালে আহি মোক কৰিলে জৰ্জৰ
কাটি নিলে দৃষ্টি আৰু শক্তি শ্ৰবনৰ
নুপুজিলো বৃদ্ধ কালত
তোমাৰ সেই দুখানি চৰণ
হে প্ৰভু ক্ষমা কৰা মোক ॥

কবিতাটি কবিৰ শেষ জীৱনৰ আত্মোপলব্ধি আৰু ভগবৎ ভক্তিৰ উজ্জ্বল দৃষ্টান্ত। কাব্যগ্ৰন্থখনত কেইটিমান প্ৰশস্তি-কাব্যও সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে। ৺চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালাৰ স্মৃতিত "শতাব্দীৰ বুকুত বৈ যাব স্মৃতি", ৺ৰজনীকান্ত বৰদলৈৰ স্মৃতিত "স্মৃতিৰ অঞ্জলি" ৺দণ্ডিনাথ কলিতাৰ স্মৃতিত "স্মৃতিৰ পটত", ৺পদ্মনাথ গোহাঞি বৰুৱাৰ স্মৃতিত "পদুমসুৱৰণী", আৰু ৺লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ স্মৃতিত "সাহিত্য ৰথী"। এই কেইটি কবিতাৰ যোগেদি কবিয়ে এই কেইগৰাকী অসমৰ প্ৰথিতযশা কবি সাহিত্যিকৰ প্ৰশস্তি গোৱাৰ লগতে তেখেত সকল'লৈ অন্তৰৰ ভক্তিভৰা, প্ৰণিপাত আগ বঢ়াইছে। কাব্যগ্ৰন্থখনত গুটি দিয়েক গীত সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে। কিন্তু কোনোবা গীতিকাৰে সেইবোৰ গীতত সুৰ সংযোজন কৰিছে নে নাই বা কোনোবা গায়কে সেই গীত পৰিৱেশন কৰিছে নে নাই তাৰ কোনো

উল্লেখ নাই। কাব্য সংকলন খন আধুনিক কবিতাৰ যুগত অতি উচ্চ মান বিশিষ্ট নহলেও, নিঃসন্দেহে অসমীয়া কাব্য জগতলৈ এক আপুৰুগীয়া বৰঙনি। অৱশ্যে, দুই এঠাইত বৰ্ণাশুদ্ধি দৃষ্টিকটু হৈ ধৰা দিছে। যেনে—দণ্ডিনাথে দন্দ (দণ্ড) লৈ (স্মৃতিৰ পটত) এই দন্দৰ অৰ্থ হ'ল হাই-কাজিয়া। "অসমীয়া এটা জাটি (জাতি) বুলি বিশ্বক জনাই দিলে" (সাহিত্য ৰথী)। "মুপুজিলোঁ। পৌঢ (প্ৰৌঢ) কালত" (বৃথা মই ধৰিলো জীৱন)।

কবিৰ আন এখন প্ৰকাশিত কাব্যগ্ৰন্থ "বিয়ামাম"। বিয়া অসমীয়া সমাজৰ এক মাঙ্গলিক অনুষ্ঠান। এই অনুষ্ঠানত পৰম্পৰাগত ভাবে আয়তী সকলে দৰা-কন্যাৰ মঙ্গল কামনা কৰি নাম গায়। এই বিয়ানামৰ যোগেদি নাৰীযে সৃষ্টিশীলা, স্বভাব কবি তাৰ পৰিচয় পোৱা যায়। বিয়ানামে যে কেৱল দৰা কন্যাৰ মঙ্গল কামনা কৰে তেনে নহয়, ই বিবাহৰ অনুষ্ঠানটি আনন্দমুখৰ কৰি তোলে। শ্ৰীমতী চক্ৰৱৰ্ত্তীয়ে তেখেতৰ 'বিয়ানাম' গ্ৰন্থ খনত পৰম্পৰা গত বিয়ানাম সমূহ লিপিবদ্ধ কৰাৰ উপৰিও কেইটিমান নিজস্ব, মৌলিক চিন্তা সম্পন্ন বিয়া নামো ইয়াত লিপিবদ্ধ কৰিছে।

শ্ৰীমতী অমিয়া চক্ৰৱৰ্ত্তীৰ নাটক : প্ৰথমতেই উল্লেখ কৰা হৈছে শ্ৰীমতী চক্ৰবৰ্ত্তী এগৰাকী সু-অভিনেত্ৰী আছিল। অভিনয় জগতৰ লগত জড়িত হৈয়ে ক্ষান্ত নাথাকি তেখেতে নিজেও নাটক ৰচনা কৰিবলৈ লয়। তেখেতৰ ১৯৬১ চনত প্ৰকাশিত নাটক 'দুঃস্বপ্ন'ত যোগান বিভাগৰ কৰ্মচাৰী বিপিন বৰুৱাৰ গাভৰু পত্নী প্ৰতিভাৰ বীমা কোম্পানীৰ এজেণ্ট প্ৰমোদ কলিতাৰ লগত অবৈধ প্ৰেম আৰু তাৰ পৰিণতি দেখুওৱা হৈছে। প্ৰমোদে প্ৰতিভাক লাভ কৰিবৰ বাবে অসুস্থ বিপিন বৰুৱাক ডাক্তৰৰ হতুৱাই Slow Poisoning কৰোৱায় যাৰ ফলত বিপিন বৰুৱাৰ অকাল মৃত্যু হয়। ঘৰৰ পুৰণি লগুৱা কানায়ে প্ৰমোদ প্ৰতিভাক সন্দেহ কৰি কটু কথা কোৱাত প্ৰতিভাই তাক ঘৰৰ পৰা উলিয়াই দিয়ে। কানায়ে বিপিন বৰুৱাৰ বন্ধু উমেশ শৰ্মাৰ ওচৰলৈ আশ্ৰয় বিচাৰি যায়। কিন্তু শৰ্মাই

কানাইক বিপিন বৰুৱাৰ মৃত্যুৰ বাবে দায়ী বুলি সন্দেহ কৰি পুলিচক গটাই দিয়ে। কৰ্টত মকৰ্দ্দমা চলি থকা অৱস্থাত প্ৰমোদ কলিতাই আহি বিপিন বৰুৱাৰ মৃত্যুৰ বাবে তেঁৱেই দায়ী বুলি স্বীকাৰ কৰি আত্মসমৰ্পণ কৰে।

১৯৬২ চনৰ চীনৰ ভাৰত আক্ৰমণে লেখিকাৰ মানসপটত বেয়াকৈ আঁচ বহুৱাইছিল। 'অভিলাষ' নাটকত নেফাত কেনেকৈ চীনা সকলে প্ৰবেশ কৰিব পাৰিছিল, ভাৰতৰ সীমা ৰখিয়া চোৰাং-চোৰাৰ লগত চীনা চোৰাংচোৰাৰ কিদৰে বন্ধুত্ব হৈছিল, বহু বছৰ আগৰে পৰাই চীনা সকলে কেনেকৈ নেফাৰ সকলো অঞ্চলৰ বাটপথ বুজি লবলৈ সুবিধা হৈছিল তাৰ বাস্তৱ ৰূপ দেখুওৱা হৈছে। লগতে লেখিকাই নেফাৰ মনপা সকলৰ লগত অসমীয়া সকলৰ প্ৰীতিৰ এনাজৰি ডাল কটকটীয়া কৰাৰ প্ৰয়াস কৰিছে আৰু সেয়ে মনপা সংস্কৃতিৰ লগত অসমীয়া সংস্কৃতিৰ সমন্বয় সাধন কৰিব খুজিছে।

"দোষকাৰ" নাটকত লেখিকাই এজন মিল মালিকৰ সাংসাৰিক বিপৰ্য্যয়ৰ ছবি অঙ্কন কৰিছে। মিল মালিক উদয় ফুকনে "এলাহাবাদ লৈ মিল্ চাবলৈ গৈ কিবাহে ঘটালে" অৰ্থাৎ দ্বিতীয় বিবাহ কৰালে। প্ৰথমা পত্নী উপমাই দ্বিতীয়া পত্নী জয়াৰ আগত লিগিৰিৰ পৰিচয় দিলে। উপমাই নিজৰ পুত্ৰ অঞ্জনকো পিতৃ পৰিচয় দিয়া নাছিল আৰু সেয়ে মোমায়েকৰ ঘৰত থাকি পঢ়া অঞ্জনৰ লগত জিন্টিৰ প্ৰেম বিনিময় হৈছিল। ইয়াৰ পৰিণতি হিচাপে ফুকন পৰিয়াললৈ যি বিপৰ্য্যয় নামি আহিছিল তাৰেই ছবি ফুটাই তোলা হৈছে "দোষ কাৰ ?" নাটকত।

'প্ৰতিধ্বনি' নাটকত লেখিকাই ডাক্তৰ সকলৰ ৰোগী সেৱাৰ পৰিৱৰ্ত্তে ধনৰ প্ৰতি যে আকাঙ্ক্ষা বেচি সেই কথা ফুটাই তুলিছে ৰজত ডাক্তৰৰ চৰিত্ৰটিৰ মাজেদি। ইয়াত চৰকাৰী চিকিৎসালয়ৰ ডাক্তৰ সকলে চৰকাৰী দৰমহা পোৱা স্বত্বেও নিজাকৈ ফাৰ্মাচি খুলি ধন ঘটাৰ দৃশ্য দেখুওৱা হৈছে।

'দুঃস্বপ্ন' নাটকৰ ভূমিকাত লেখিকাই সু-অভিনেতা ৺ফণী শৰ্মা, ৺বিষ্ণু ৰাভা, ৺চন্দ্ৰ গোস্বামী, বিশেষকৈ শ্ৰী তুলসী দাসৰ সহায় সহানুভূতি কৃতজ্ঞতাৰে সুঁৱৰিছে। এই সকল অভিনেতাৰ দিহা পৰামৰ্শৰে নিশ্চয় নাটক খনৰ সফল ৰূপায়ণ হৈছিল। ভূমিকাত উল্লেখ আছে "এই নাটক খন বাণ ৰঙ্গ মঞ্চত দুবাৰ অভিনীত হয়। লক্ষীমপুৰ, গোৱালপাৰা, ডিপোটা আদি ঠাইতো সমাৰোহেৰে অভিনীত হয়।

'দোষকাৰ' নাটকৰ পাতনিত লেখিকাই উল্লেখ কৰিছে যে "বহুত আহুকালৰ মাজেৰে যোৱা ১৯৬২ চনৰ ৭ এপ্ৰিলত বাণ ৰঙ্গ মঞ্চত অনেক প্ৰচেষ্টাৰ মূৰত মোৰ দ্বিতীয় নাটক 'দোষকাৰ' অভিনীত হয়। এই অভিনয়ত সৰ্বশ্ৰী নিত্য মহন্ত, যোগানন্দ গোস্বামী, ৰমেশ শৰ্মা আৰু আন আন শিল্পী সকলে আন্তৰিকতাৰে সহযোগ কৰি ৰাইজৰ প্ৰশংসাৰ পাত্ৰ হয়। শ্ৰীযুত তুলসী দাসে কৃতকাৰ্য্যতাৰে পৰিচালনা কৰে।"

বাণৰঙ্গমঞ্চ অসমীয়া নাট্য ইতিহাসৰ এটি চিৰস্মৰণীয় নাম। সেই বাণ ৰঙ্গমঞ্চত ইমানবোৰ সু-অভিনেতাৰ দিহা পৰামৰ্শ আৰু পৰিচালনাই নিশ্চয় শ্ৰীমতী চক্ৰবৰ্ত্তীৰ নাটকৰ সোণত সুৰগা চৰাইছিল।

অসমীয়া সাহিত্যত উপন্যাস, গল্প, কবিতা আদিৰ লেখিকাৰ সংখ্যাদিনক দিনে বাঢ়ি গৈছে। কিন্তু নাটক ৰচনা কৰা মহিলা নাই বুলিলেই হয়। অবশ্যে এই ক্ষেত্ৰত শ্ৰীমতী সৌজন্যময়ী ভট্টাচাৰ্য্যইও কিছু ৰৰঙনি যোগাইছে। সেয়েহে নাটক ৰচয়িত্ৰী হিচাপে শ্ৰীমতী অমিয়া চক্ৰবৰ্ত্তীৰ নাম সম্ভৱতঃ প্ৰথমেই লব লাগিব।

আগতেই উল্লেখ কৰা হৈছে শ্ৰীমতী চক্ৰবৰ্ত্তীৰ কেইখনমান অপ্ৰকাশিত একাঙ্কিকা আছে। সেইবোৰ হৈছে—আক্ষেপ, পোছাকৰ মাহাত্ম্য, শিল্পীৰ প্ৰাণ কলা, নাটক চিলেকচন, নিয়তি, দম্ভ, মায়া, তেজীমলা, জয়মতীৰ শাস্তি, জেং আৰু জাবৰ ইত্যাদি। এইবোৰ নাটক প্ৰকাশ হৈ ওলালে নিশ্চয় অসমীয়া নাট্য সাহিত্যৰ ভৰাল চহকী হব।

ঘৰৰ সৰ্বময়ী গৃহিনী, সমাজ সেবিকা শ্ৰীমতী অমিয়া চক্ৰৱৰ্ত্তীৰ অসমীয়া সাহিত্যলৈ আগবঢোৱা অনবদ্য বৰঙনি সমূহ আলোচনা কৰি এই সাহিত্য সমূহৰ থুল মূল আভাসহে দিয়া হ'ল। আমাৰ উত্তৰসূৰী সকলে তাৰ সাহিত্যিক মূল্যায়ন কৰিব। পৰিশেষত আমি কব খোজোঁ নিঃসন্দেহে শ্ৰীমতী অমিয়া চক্ৰৱৰ্ত্তী স্বাধীনোত্তৰ কালৰ এগৰাকী সুপ্ৰতিষ্ঠিত জনপ্ৰিয় লেখিকা।

পাৰ্থিব সুখত আবদ্ধ নাথাকি ঘৰতে এখন আশ্ৰম পাতি সত্য-শিৱ-সুন্দৰৰ আৰাধনাত লেখিকাই বৰ্ত্তমান নিজকে বিলাই দিছে। তেখেতৰ কৰ্মময় সুদীৰ্ঘ জীবন কামনা কৰিছো। —**অনু শইকীয়া**

[প্ৰবন্ধটি যুগুতাওঁতে শ্ৰীযুত দেবেন্দ্ৰনাথ চক্ৰবৰ্ত্তী আৰু শ্ৰীৰেনু হাজৰিকাই সহায় কৰিছে।]